ი. სტალინი

თხზულებანი

13

იგეზდება

საკავშირო

კომუნისტური პარტიის

(ბოლშევიკების)

ცენტრალური კომიტეტის

დადგენილებით

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

ИНСТИТУТ МАРКСА — ЭНГЕЛЬСА — ЛЕНИНА при ЦК ВКП(б)

И.В. СТАЛИН

СОЧИНЕНИЯ

★

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
Москва • 1951

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ს.კ. კ. პ. (ბ) ც. კ.-თან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტის საქართველოს ფილიალი

ი. ბ. სტალინი

თხზულებანი

★

სახელგამი

პოლიტიკური ლიტერატურის სექტორი

თბილისი · 1952

ი.ბ.სტალინი

ტომი

13

ივლისი 1930 – იანვარი 1934

წინასიტყვაობა

ი. ბ. სტალინის თხზულებათა მეცამეტე ტომი შეიცავს 1930 წლის ივლისიდან 1934 წლის იანვრამდე დაწერილ ნაწარმოებებს.

ამ პერიოდში ბოლშევიკური პარტია, ახორციელებს რა მთელ ფრონტზე სოციალიზმის გაშლილი შეტევის პოლიტიკას, მსოფლიო-ისტორიულ წარმატებებს აღწევს ქვეყნის სოციალისტური გარდაქმნის საქმეში. საბჭოთა კავშირი მძლავრ ინდუსტრიულ სახელმწიფოდ, კოლექტიური, მსხვილი მექანიზებული სოფლის მეურნეობის ქვეყნად იქცა.

«საბოლოო სიტყვაში ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშის გამო საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობაზე» ი. ბ. სტალინი ამხილებს მემარჯვენე ოპორტუნისტთა ლიდერების თვალთმაქცურ მოქმედებას. ი. ბ. სტალინმა, დაახასიათა რა სოციალისტური მშენებლობის წარმატებანი, აღნიშნა, რომ სსრ კავშირი სოციალიზმის პერიოდში შევიდა. გააკრიტიკა რა ანტიმარქსისტული, ანტილენინური თეორია ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში ეროვნული ენების კვდომისა და მათი ერთ საერთო ენად შეერთებისა ერთ ქვეყანაში სოციალიზმის გამარჯვების პერიოდში, ი. ბ. სტალინმა დაასაბუთა პროგრამული დებულება, რომ ეროვნული ენები ერთ საერთო ენად შეერთდებიან

მხოლოდ მაშინ, როდესაც სოციალიზმი მსოფლიო მასშტაბით გაიმარჯვებს.

სიტყვებში «სამეურნეო მუშაკთა ამოცანების შესახებ» და «ახალი ვითარება — სამეურნეო მშენებლობის ახალი ამოცანები» ი. ბ. სტალინი ასაბუთებს სოციალისტური ინდუსტრიალიზაციის სწრაფი ტემპების ისტორიულ აუცილებლობას, გვიჩვენებს ტექნიკის გადამწყვეტ მნიშვნელობას სახალხო მეურნეობის ყველა დარგის რეკონსტრუქციის პერიოდში და აყენებს ლოზუნგს: «ბოლშევიკები უნდა დაეუფლონ ტექნიკას». ი. ბ. სტალინი გადაგვიშლის სოციალისტური მრეწველობის განვითარების ახალ პირობებს და სახავს სამეურნეო მშენებლობის ხელმძღვანელობის ახალ ხერხებს.

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებულ პლენუმზე გაკეთებულ მოხსენებაში «პირველი ხუთწლედის შედეგები» ი. ბ. სტალინი გვიჩვენებს, რომ პირველი ხუთწლიანი გეგმის ოთხ წელიწადში შესრულებას უდიდესი საერთაშორისო მნიშვნელობა აქვს. ხუთწლედის შედეგებმა, რომლებიც მიღწეულ იქნა იმ პერიოდში, როდესაც მთელი კაპიტალისტური სისტემა შერყეული იყო მსოფლიო ეკონომიური კრიზისით, ცხადყვეს საბჭოთა სოციალისტური სისტემის უდავო უპირატესობანი მეურნეობის დრომოჭმული კაპიტალისტური სისტემის წინაშე.

ლაპარაკობს რა იმ ძირითად ძალებზე, რომლებმაც უზრუნველყვეს ხუთწლედის გამარჯვება, ი. ბ. სტალინი უწინარეს ყოვლისა აღნიშნავს მუშათა და კოლმეურნეთა მილიონიანი მასების აქტივობასა და თავდადებას, ენთუზიაზმსა და ინიციატივას, მასებისა, რომლებმაც ინჟინერ-ტექნიკოსთა ძალებთან ერთად განავითარეს უზარმაზარი ენერგია სოციალისტური შეჯიბრებისა და დამკვრელობის გასაშლელად.

ი. ბ. სტალინი განსაზღვრავს პარტიის ძირითად ამოცანებს, ხუთწლედის შედეგებთან დაკავშირებით, და მიგვითითებს, თუ რა განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს საზოგადოებრივი სოციალისტური საკუთრების დაცვას წამგლეჯებისა და დამტაცებლებისაგან და რაოდენ აუცილებელია პროლეტარიატის დიქტატურის ყოველნაირად განმტკიცება.

საკოლმეურნეო წყობილების განმტკიცების საკითხებისადმი, სოფლად პარტიული მუშაობის ამოცანებისადმი მიძღვნილია: სიტყვა «სოფლად მუშაობის შესახებ» და «სიტყვა დამკვრელ კოლმეურნეთა პირველ სრულიად საკავშირო ყრილობაზე». ი. ბ. სტალინი ააშკარავებს შენიღბული კლასობრივი მტრების ახალ ტაქტიკას სოფლად და მოუწოდებს პარტიულ ორგანიზაციებს სიფხიზლის გაძლიერებისაკენ. აჯამებს რა საკოლმეურნეო მშენებლობის შედეგებს, ი. ბ. სტალინი აყენებს ლოზუნგს: გავხადოთ კოლმეურნეობანი ბოლშევიკურნი, კოლმეურნენი კი — შეძლებულნი.

ი. ბ. სტალინის ნაწარმოებნი: წერილი ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი — «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ» და «პასუხი ოლეხნოვიჩსა და არისტოვს» მიძღვნილია ბოლშევიზმის ისტორიის უმნიშვნელოვანესი პრობლემებისადმი. ამხილებს რა ჩვენი პარტიის ისტორიის ტროცკისტ და ყოველგვარ სხვა ფალსიფიკატორებს, ი. ბ. სტალინი მოგვიწოდებს მეცნიერულ, ბოლშევიკურ რელსებზე დავაყენოთ პარტიის ისტორიის შესწავლის საქმე და ხაზს უსვამს, რომ ლენინიზმი წარმოიშვა, გაიზარდა და განმტკიცდა ულმობელ ბრძოლაში ყოველი ჯურის ოპორტუნიზმის წინააღმდეგ. ი. ბ. სტალინი ახასიათებს ტროცკიზმს როგორც კონტრრევოლუციური ბურჟუაზიის მეწინავე რაზმს.

წერილში დემიან ბედნისადმი ი. ბ. სტალინი აღნიშნავს, რომ დემიან ბედნის ზოგიერთი ლექსად დაწერილი ფელეტონი გაჟღენთილია ანტიპატრიოტული ტენდენციებით და წარმოადგენს აშკარა განდგომას ლენინიზმისაგან. ი. ბ. სტალინი ხაზს უსვამს იმას, რომ რუსმა მუშათა კლასმა კაცობრიობას მისცა თავისუფლებისათვის და სოციალიზმისათვის ბრძოლის დიადი ნიმუშები. ეს უნერგავს რუს მუშებს რევოლუციური ეროვნული სიამაყის გრძნობას, რომელსაც შეუძლია მთები დასძრას, შეუძლია სასწაულები მოახდინოსო. ი. ბ. სტალინი მოუწოდებს საბჭოთა მწერლებს ამაღლდნენ მოწინავე პროლეტარიატის მომღერალთა ამოცანების დონემდე.

«საუბარში გერმანელ მწერალ ემილ ლუდვიგთან» ი. ბ. სტალინი იძლევა ისტორიაში პიროვნებისა და ხალხის მასების როლის საკითხის თეორიულ გაშუქებას. პასუხში ე. ლუდვიგის კითხვებზე ი. ბ. სტალინმა განაცხადა, რომ ამოცანა, რომელსაც ის თავის ცხოვრებას ანდომებს, — ეს არის მუშათა კლასის ამაღლება, სოციალისტური სახელმწიფოს განმტკიცება. სოციალისტური სახელმწიფოს ყოველივე განმტკიცება ხელს უწყობს მთელი საერთაშორისო მუშათა კლასის განმტკიცებასო.

მთელ რიგ საუბრებში უცხოელ მოღვაწეებთან ი. ბ. სტალინი ახასიათებს საბჭოთა სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკას როგორც მშვიდობის თანმიმდევრულ პოლიტიკას, ასაბუთებს იმას, რომ შესაძლებელია სსრ კავშირის მშვიდობიანი თანაარსებობა კაპიტალისტურ ქვეყნებთან და საქმიანი ურთიერთობის დამყარება მათთან.

«საანგარიშო მოხსენებაში პარტიის XVII ყრილობას საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ» ი. ბ. სტალინი აჯამებს სსრ კავშირში სოციალიზმის დიად გამარჯვებათა შედეგს, აღნიშნავს XVI ყრილობის შემდეგ განვლილი პერიოდის მანძილზე ჩვენს ქვე-

ყანაში მომხდარ ძირფესვიან გარდაქმნებს, სოციალისტური სახალხო მეურნეობისა და კულტურის ყველა დარგში მიღწეულ წარმატებებს, რომლებიც პარტიის გენერალური ხაზის სრულ გამარჯვებას მოწმობენ. ი. ბ. სტალინი ხაზგასმით აღნიშნავს, პარტია თავის წარმატებებს უნდა უმადლოდეს იმას, რომ ის თავის მუშაობაში მარქსის, ენგელსის, ლენინის უძლეველი მოძღვრებით ხელმძღვანელობსო. ი. ბ. სტალინი სახავს მრეწველობაში, მიწათმოქმედებაში და სახალხო მეურნეობის სხვა დარგებში, კულტურისა და მეცნიერების დარგში პარტიის შემდგომი მუშაობის პროგრამას. ი. ბ. სტალინი აყენებს ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე ამაღლების, პარტიის იდეოლოგიური მუშაობის გაძლიერებისა და ადამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის გადმონაშთების წინააღმდეგ ბრძოლის ამოცანას.

ი. ბ. სტალინი ანალიზს უკეთებს მსოფლიო ეკონომიური კრიზისის მსვლელობას, კრიზისისა, რომლის საფუძველს შეადგენს კაპიტალიზმის საერთო კრიზისი, გვიჩვენებს, რომ კაპიტალისტური სისტემის საერთო კრიზისის პირობებში კაპიტალიზმი განიცდის განსაკუთრებული სახის დეპრესიას, რომელსაც არ მოსდევს მრეწველობის ახალი აღმავლობა და აყვავება. ი. ბ. სტალინი ახასიათებს კაპიტალისტური ქვეყნების შიგნით პოლიტიკური მდგომარეობისა და ამ ქვეყნებს შორის ურთიერთობის გამწვავებას, იმპერიალისტების მიერ ახალი მსოფლიო ომის მომზადებას.

ი. ბ. სტალინი ამხილებს ომის გამჩაღებელთა გეგმებს, მეცნიერულად განჭვრეტს მოვლენათა შემდგომ განვითარებას და აღნიშნავს, რომ ომი საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ იმპერიალისტებისათვის ყველაზე სახიფათო ომი იქნება, რომ სსრ კავშირის ხალხები სამკვდრო-სასიცოცხლოდ იბრძოლებენ რევოლუციის მონაპოვართათვის, რომ ომი გამოიწვევს თავდამსხმელთა სრულ დამარცხებას, რევო-

ლუციას ევროპისა და აზიის მთელ რიგ ქვეყნებში და ამ ქვეყნების ბურჟუაზიულ-მემამულურ მთავრობათა განადგურებას. ი. ბ. სტალინი განსაზღვრავს სსრ კავშირის საგარეო პოლიტიკას როგორც მშვიდობის შენარჩუნების პოლიტიკას. ი. ბ. სტალინი გაფრთხილებას იძლევა, რომ აუცილებელია საბჭოთა ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცება, რათა მზად ვიყოთ მის დასაცავად იმპერიალისტურ სახელმწიფოთა თავდასხმისაგან.

მეცამეტე ტომში პირველად ქვეყნდება: ი. ბ. სტალინის წერილები ამხ. შატუნოვსკისა, ამხ. ჩ—ე-სა, დემიან ბედნისა, ამხ. ეტჩინისა და ამხ. ი. ნ. ბაჟანოვისადმი; ი. ბ. სტალინის პასუხი რალფ ვ. ბარნესის კითხვებზე და პასუხი ბ-ნ ბარნესის წერილზე, საუბარი პოლკოვნიკ რობინსთან.

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტი

ივლისი 1930 – იანვარი 1934

საბოლოო სიტყვა ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშის გამო საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობაზე[1]

1930 წ. 2 ივლისი

ამხანაგებო! ცენტრალური კომიტეტის ანგარიშის გამო გამართული კამათის შემდეგ, ყოველივე იმის შემდეგ, რაც ჩვენს ყრილობაზე მოხდა მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების გამოსვლასთან დაკავშირებით, მე ბევრი არაფერი დამრჩენია სათქმელი ჩემს საბოლოო სიტყვაში.

ჩემს მოხსენებაში მე ვთქვი, რომ პარტიის XVI ყრილობა წარმოადგენს ერთ-ერთ იმ იშვიათ ყრილობას ჩვენი პარტიის ისტორიაში, სადაც არ არის რამდენადმე მაინც ჩამოყალიბებული ოპოზიცია, რომელსაც შეეძლოს წამოაყენოს თავისი საკუთარი ხაზი და დაუპირისპიროს იგი პარტიის ხაზს. ეს, როგორც ხედავთ, სწორედ ასე გამოვიდა სინამდვილეში. ჩვენს ყრილობაზე, პარტიის XVI ყრილობაზე, არ აღმოჩნდა არათუ ჩამოყალიბებული ოპოზიცია, არამედ არ აღმოჩნდა მცირე ჯგუფიც ან ცალკეული ამხანაგებიც კი, რომლებსაც მართებულად მიეჩნიოთ გამოსულიყვნენ აქ ტრიბუნაზე და განეცხადებინათ, პარტიის ხაზი სწორი არ არისო.

ცხადია, ჩვენი პარტიის ხაზი ერთადერთი სწორი ხაზია, ამასთან ეს სისწორე, თურმე, იმდენად აშკარა და უდავოა, რომ მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილმა ლიდერებმაც კი საჭიროდ მიიჩნიეს უყოყმანოდ და ხაზგასმით აღენიშნათ

თავიანთ გამოსვლებში პარტიის მთელი პოლიტიკის სისწორე.

გასაგებია, რომ ყოველივე ამის შემდეგ საჭირო აღარ არის სიტყვა გავაგრძელოთ იმ დებულებათა სისწორის შესახებ, რომლებიც განვითარებული იყო საანგარიშო მოხსენებაში. ეს საჭირო არ არის, რადგან პარტიის ხაზი, მისი აშკარა სისწორის გამო, ამ ყრილობაზე არ საჭიროებს, შასადამე, შემდგომ დაცვას. და თუ, მიუხედავად ამისა, უარი არ ვთქვი საბოლოო სიტყვაზე, ეს იმიტომ, რომ, ჩემი აზრით, მაინც ზედმეტი არ იქნება მოკლედ გავცე პასუხი ზოგიერთ ბარათზე, რომლებიც ამხანაგებმა ყრილობის პრეზიდიუმს გადასცეს, და შემდეგ რამდენიმე სიტყვა ვთქვა მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების გამოსვლასთან დაკავშირებით.

ბარათების მეტი ნაწილი ეხება ზოგიერთ მეორეხარისხოვან საკითხს: რატომ არაფერია ნათქვამი საანგარიშო მოხსენებებში მეცხენეობაზე, — ხომ არ შეიძლება მოხსენიებულ იქნას იგი საბოლოო სიტყვაში (სიცილი); რატომ არ არის აღნიშნული საანგარიშო მოხსენებებში საბინაო მშენებლობა, — ხომ არ შეიძლება ითქვას ამაზე რაიმე საბოლოო სიტყვაში; რატომ არაფერი სთქვით საანგარიშო მოხსენებებში სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციის შესახებ, — ხომ არ შეიძლება რაიმე სთქვათ ამაზე საბოლოო სიტყვაში. და სხვა ამგვარი.

მე მინდა ვუპასუხო ყველა ამ ამხანაგს, რომ ჩემს მოხსენებაში არ შემეძლო შევხებოდი სახალხო მეურნეობის ყველა საკითხს. და არათუ არ შემეძლო, არამედ არც მქონდა ამის უფლება, ვინაიდან არა მაქვს უფლება შევიჭრა ამხ. კუიბიშევისა და იაკოვლევის მოხსენებათა სფეროში, რომლებმაც უნდა მოგახსენონ თქვენ მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის კონკრეტულ პრობლემათა შესახებ. მართლაც, თუ ცენტრალური კომიტეტის ანგარიშში ყველა

საკითხს შეეხე, მაშინ რაზე უნდა ილაპარაკონ მომხსენებლებმა თავიანთ მოხსენებებში მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის და სხვათა შესახებ? (ხმები: «მართალია!»).

კერძოდ, იმ ბარათის გამო, რომელიც სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციას ეხება, უნდა შევნიშნო, რომ ამ ბარათის ავტორი ზოგიერთ უსწორობას უშვებს. ის გვარწმუნებს, რომ ჩვენ უკვე «უშუალოდ მივადექით» სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციას, რომ მიწსახკომი ხელს უშლის ამ საქმის განვითარებას, რომ ლენინი ამაზე სხვანაირად ფიქრობდაო და ა. შ.. ყოველივე ეს მართალი არ არის, ამხანაგებო. არ შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენ «უშუალოდ მივადექით» სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციის საქმეს. მართლაც, ჩვენ რომ უშუალოდ მივდგომოდით სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციას, ახლა უკვე გვექნებოდა 10 — 15 რაიონი ელექტროფიცირებული სასოფლო-სამეურნეო წარმოებით. მაგრამ თქვენ კარგად იცით, რომ არაფერი ამის მსგავსი ჩვენ ჯერჯერობით არა გვაქვს. ყოველივე, რისი თქმაც ახლა შეიძლება სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციის შესახებ, ეს ის არის, რომ ელექტროფიკაცია ჩვენში საცდელი დამუშავების სტადიაშია. ლენინი სწორედ ასე უყურებდა ამ საქმეს, როცა ხელს უწყობდა სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციის ცდებს. ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ ტრაქტორებმა უკვე მოჭამეს თავისი დრო, რომ დადგა დრო ტრაქტორებიდან გადავიდეთ სოფლის მეურნეობის ელექტროფიკაციაზე. ეს, რა თქმა უნდა, ფანტასტიკაა. ასეთი ამხანაგები უნდა შევაკავოთ. მიწსახკომი სწორედ ასე ექცევა ამ ამხანაგებს. მაშასადამე, ბარათის ავტორის უკმაყოფილება მიწსახკომის მიმართ არ შეიძლება დასაბუთებულად ჩაითვალოს.

ბარათების მეორე წყება ეხება ნაციონალურ საკითხს. ერთი ამ ბარათთაგანი, რომელიც ყველაზე უფრო საინტერესოდ

მიმაჩნია, ერთმანეთს ადარებს ეროვნული ენების პრობლემის განმარტებას ჩემს მოხსენებაში XVI ყრილობაზე და იმ განმარტებას, რომელიც მოცემულია ჩემს გამოსვლაში აღმოსავლეთის ხალხთა უნივერსიტეტში 1925 წელს [2], და თვლის, რომ აქ არის ერთგვარი გაურკვევლობა, რომელიც განმარტებულ უნდა იქნასო. «თქვენ, — ამბობს ბარათი, — მაშინ ილაშქრებდით სოციალიზმის პერიოდში **(ერთ ქვეყანაში)** ეროვნული ენების კვდომისა და ერთი საერთო ენის შექმნის თეორიის (**კაუცკის** თეორიის) წინააღმდეგ, ახლა კი, თქვენს მოხსენებაში XVI ყრილობაზე, აცხადებთ, რომ კომუნისტები ეროვნული კულტურებისა და ეროვნული ენების ერთი საერთო ენის მქონე ერთ საერთო კულტურად შეერთების მომხრენი არიანო **(სოციალიზმის მსოფლიო მასშტაბით გამარჯვების პერიოდში)**, — ხომ არ არის აქ გაურკვევლობა?»

ვფიქრობ, რომ აქ არ არის არც გაურკვევლობა, არც რაიმე წინააღმდეგობა. ჩემს გამოსვლაში 1925 წელს მე ვილაშქრებდი კაუცკის ნაციონალ-შოვინისტური თეორიის წინააღმდეგ, რომლის მიხედვითაც გასული საუკუნის შუა ხანებში პროლეტარული რევოლუციის გამარჯვებას გაერთიანებულ ავსტრია-გერმანიის სახელმწიფოში უნდა გამოეწვია ერების შეერთება ერთი საერთო **გერმანული** ენის მქონე ერთ საერთო **გერმანელ** ერად და ჩეხების **გაგერმანელება.** მე ვილაშქრებდი ამ თეორიის წინააღმდეგ, როგორც ანტიმარქსისტული, ანტილენინური თეორიის წინააღმდეგ, ამასთან ვიმოწმებდი სსრ კავშირში სოციალიზმის გამარჯვების შემდეგ ჩვენი ქვეყნის ცხოვრებიდან აღებულ ფაქტებს, რომლებიც აბათილებენ ამ თეორიას. მე ახლაც ვილაშქრებ ამ თეორიის წინააღმდეგ, როგორც ეს ჩანს ჩემი საანგარიშო მოხსენებიდან ამ XVI ყრილობაზე. ვილაშქრებ, რადგან თეორია, ვთქვათ, სსრ კავშირის ყველა ერის შეერთებისა ერთი საერთო **ველიკოროსული**

ენის მქონე ერთ საერთო **ველიკოროს** ერად არის ნაციონალ-შოვინისტური თეორია, ანტილენინური თეორია, რომელიც ეწინააღმდეგება ლენინიზმის იმ ძირითად დებულებას, რომ ეროვნული განსხვავებანი არ შეიძლება გაქრნენ უახლოეს პერიოდში, რომ ისინი ჯერ კიდევ დიდხანს უნდა დარჩნენ პროლეტარული რევოლუციის **მსოფლიო მასშტაბით** გამარჯვების შემდეგაც კი.

რაც შეეხება ეროვნული კულტურებისა და ეროვნული ენების უფრო შორეულ პერსპექტივას, მე ყოველთვის იმ ლენინურ შეხედულებას ვადექი და ახლაც ვადგივარ, რომ სოციალიზმის **მსოფლიო მასშტაბით** გამარჯვების პერიოდში, როდესაც სოციალიზმი განმტკიცდება და ყოფაცხოვრებაში დამკვიდრდება, ეროვნული ენები აუცილებლად უნდა შეერთდნენ ერთ საერთო ენად, რომელიც, რასაკვირველია, არ იქნება არც ველიკოროსული, არც გერმანული, არამედ იქნება რაღაც ახალი ენა. ეს მე აგრეთვე გარკვევით განვაცხადე ჩემს მოხსენებაში XVI ყრილობაზე.

სად არის აქ გაურკვეველობა და, სახელდობრ, რის განმარტებაა აქ საჭირო?

ეტყობა, ბარათის ავტორებს არცთუ სავსებით გაუგიათ, სულ ცოტა, ორი რამ.

მათ **უწინარეს ყოვლისა** ვერ გაუგიათ ის ფაქტი, რომ ჩვენ სსრ კავშირში უკვე შევედით სოციალიზმის პერიოდში, ამასთან, მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენ შევედით ამ პერიოდში, ერები არათუ არ ქრებიან, არამედ, პირიქით, ვითარდებიან და იფურჩქნებიან. მართლაც, შევედით თუ არა ჩვენ უკვე სოციალიზმის პერიოდში? ჩვენს პერიოდს ჩვეულებრივ ეწოდება კაპიტალიზმიდან სოციალიზმისაკენ გარდამავალი პერიოდი. მას გარდამავალი პერიოდი ეწოდებოდა 1918 წელს, როდესაც ლენინმა თავის ცნობილ სტატიაში «მემარცხენე» ბალღობისა და წვრილბურჟუაზიულობის შესახებ»[3] პირველად დაახასიათა ეს პერიოდი მისი სამეურნეო

ცხოვრების ხუთი წყობითურთ. მას გარდამავალი ეწოდება ახლაც, 1930 წელს, როდესაც ზოგიერთი ეს წყობა, როგორც დრომოჭმული, უკვე იძირება, ხოლო ერთი ამ წყობათაგანი, სახელდობრ — ახალი წყობა მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის დარგში — გაუგონარი სისწრაფით იზრდება და ვითარდება. შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ეს ორი გარდამავალი პერიოდი ერთი და იგივეა, რომ ისინი ძირეულად არ განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან? ცხადია, არ შეიძლება.

რა გვქონდა ჩვენ 1918 წელს სახალხო მეურნეობის დარგში? დანგრეული მრეწველობა და «ზაჟიგალკები»; არ არსებობდა კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები როგორც მასობრივი მოვლენა, იზრდებოდა «ახალი» ბურჟუაზია ქალაქად და კულაკობა — სოფლად.

რა გვაქვს ჩვენ ახლა? აღდგენილი და რეკონსტრუქციის გზაზე შემდგარი სოციალისტური მრეწველობა, განვითარებული სისტემა საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობებისა, რომლებსაც უკავიათ სსრ კავშირში მთელი ნათესი ფართობის 40%-ზე მეტი მარტო გაზაფხულის ნათესი, მომაკვდავი «ახალი» ბურჟუაზია ქალაქად, მომაკვდავი კულაკობა სოფლად.

იქაც გარდამავალი პერიოდია. აქაც გარდამავალი პერიოდია. და ისინი მაინც ძირეულად განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, როგორც ცა დედამიწისაგან. და მაინც არავის არ შეუძლია უარყოს, რომ ჩვენ ვდგავართ უკანასკნელი სერიოზული კაპიტალისტური კლასის, კულაკების კლასის, ლიკვიდაციის წინ. ცხადია, ჩვენ უკვე გამოვედით გარდამავალი პერიოდიდან მისი ძველი გაგებით და შევედით მთელ ფრონტზე პირდაპირი და გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის პერიოდში. ცხადია, ჩვენ უკვე შევედით სოციალიზმის პერიოდში, ვინაიდან სოციალისტურ სექტორს ახლა ხელთ უჭირავს მთელი სახალხო მეურნეობის ყველა

სამეურნეო ბერკეტი, თუმცა სოციალისტური საზოგადოების აშენებამდე და კლასობრივ განსხვავებათა მოსპობამდე ჯერ კიდევ შორი მანძილია. და მაინც, მიუხედავად ამისა, ეროვნული ენები არათუ არ ქრებიან და არ ერთდებიან ერთ საერთო ენად, არამედ, პირიქით, ეროვნული კულტურები და ეროვნული ენები ვითარდებიან და იფურჩქნებიან. განა ცხადი არ არის, რომ თეორია ეროვნული ენების კვდომისა და მათი ერთ საერთო ენად შეერთებისა **ერთი** სახელმწიფოს ფარგლებში გაშლილი სოციალისტური მშენებლობის პერიოდში, **ერთ** ქვეყანაში სოციალიზმის არსებობის პერიოდში, არის მცდარი, ანტიმარქსისტული, ანტილენინური თეორია.

მეორეც, ბარათის ავტორებს ვერ გაუგიათ, რომ ეროვნული ენების კვდომისა და მათი ერთ საერთო ენად შეერთების საკითხი არის არა **შინასახელმწიფოებრივი** საკითხი, არა **ერთ** ქვეყანაში სოციალიზმის გამარჯვების საკითხი, არამედ **საერთაშორისო** საკითხი, სოციალიზმის **საერთაშორისო** მასშტაბით გამარჯვების საკითხი. ბარათის ავტორებს ვერ გაუგიათ, რომ არ შეიძლება ერთმანეთში ავურიოთ სოციალიზმის გამარჯვება **ერთ ქვეყანაში** და სოციალიზმის გამარჯვება **საერთაშორისო** მასშტაბით. ლენინი ტყუილად კი არ ამბობდა, რომ ეროვნული განსხვავებანი ჯერ კიდევ დიდხანს დარჩებიან პროლეტარიატის დიქტატურის საერთაშორისო მასშტაბით გამარჯვების შემდეგაც კი.

გარდა ამისა, მხედველობაში უნდა მივიღოთ კიდევ ერთი გარემოება, რომელსაც დამოკიდებულება აქვს სსრ კავშირის მთელ რიგ ერებთან. სსრ კავშირის შემადგენლობაში არის უკრაინა. მაგრამ არის სხვა უკრაინაც სხვა სახელმწიფოთა შემადგენლობაში. სსრ კავშირის შემადგენლობაში არის ბელორუსია. მაგრამ არის სხვა ბელორუსიაც სხვა სახელმწიფოთა შემადგენლობაში. ხომ არ ფიქრობთ, რომ

უკრაინული და ბელორუსული ენების საკითხი შეიძლება გადაწყვეტილ იქნას ამ თავისებური პირობების გაუთვალისწინებლად?

აიღეთ, შემდეგ, სსრ კავშირის ის ერები, რომლებიც მოსახლეობენ მის სამხრეთ საზღვარზე, აზერბაიჯანიდან ყაზახსტანამდე და ბურიატ-მონღოლეთამდე. ისინი ყველანი იმავე მდგომარეობაში არიან, როგორც უკრაინა და ბელორუსია. გასაგებია, რომ აქაც მხედველობაში უნდა მივიღოთ ამ ერების განვითარების პირობათა თავისებურება.

განა ცხადი არ არის, რომ ყველა ეს და მათი მსგავსი საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია ეროვნული კულტურებისა და ეროვნული ენების პრობლემასთან, არ შეიძლება გადაწყვეტილ იქნას ერთი სახელმწიფოს ფარგლებში, სსრ კავშირის ფარგლებში?

აი როგორაა, ამხანაგებო, საქმე საერთოდ ნაციონალური საკითხისა და, კერძოდ, ზემოხსენებული ბარათისა, რომელიც ნაციონალურ საკითხს ეხება.

ნება მომეცით ახლა გადავიდე მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების გამოსვლაზე.

რას მოითხოვს ყრილობა მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერებისაგან? იქნებ, მონანიებას, თვითგამათრახებას? რა თქმა უნდა, არა! ჩვენი პარტია, ჩვენი პარტიის ყრილობა არასოდეს არ დაუშვებს იმას, რომ მოითხოვოს პარტიის წევრებისაგან ისეთი რამ, რასაც შეუძლია მათი დამცირება. ყრილობა მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერებისაგან მოითხოვს სამ რამეს:

ჯერ-ერთი, რომ მათ შეიგნონ, რომ პარტიის ხაზსა და იმ ხაზს შორის, რომელსაც ისინი იცავდნენ, უფსკრულია, რომ იმ ხაზს, რომელსაც ისინი იცავდნენ, ობიექტურად მივყავართ არა სოციალიზმის გამარჯვებისაკენ, არამედ კაპიტალიზმის გამარჯვებისაკენ (ხმები: «მართალია!»);

მეორეც, რომ მათ დაგმონ ეს ხაზი, როგორც ანტილენინური, და აშკარად და პატიოსნად გაემიჯნონ მას (ხმები: «მართალია!»);

მესამეც, რომ ისინი ჩვენთან მხარდამხარ დადგნენ და რომ მათ ჩვენთან ერთად გააჩაღონ გადამწყვეტი ბრძოლა ყველა და ყოველგვარი მემარჯვენე უკლონისტის წინააღმდეგ. (ხმები: «მართალია!». მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი).

აი რას მოითხოვს ყრილობა მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერებისაგან.

არის თუ არა ამ მოთხოვნებში რაიმე დამამცირებელი იმათთვის, როგორც ადამიანებისათვის, რომლებსაც სურთ ბოლშევიკებად დარჩნენ?

ცხადია, აქ არ არის და არც შეიძლება იყოს რაიმე დამამცირებელი. ყოველი ბოლშევიკი, ყოველი რევოლუციონერი, ყოველი თავისი თავის პატივისმცემელი პარტიელი მიხვდება, რომ ის პარტიის თვალში მხოლოდ ამაღლდება და მოიგებს, თუ აშკარად და პატიოსნად აღიარებს ცხად და უდავო ფაქტებს.

აი რატომ ვფიქრობ, რომ ტომსკის ლაპარაკი იმაზე, რომ იგი სურთ გაგზავნონ გობის უდაბნოში და აიძულონ გარეული თაფლი და მკალი ჭამოს, პროვინციულ-ვოდევილური ხასიათის ცარიელი ლათაიებია, რომლებსაც საერთო არაფერი აქვთ რევოლუციონერის ღირსების საკითხთან. (ს ი ც ი ლ ი. ტ ა შ ი).

შეიძლება იკითხონ, კვლავ რატომ უყენებს ყრილობა ამ მოთხოვნებს მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილ ლიდერებს?

განა ეს ფაქტი არ არის, რომ ისინი, ეს მოთხოვნები, უკვე ერთხელ წაუყენეს მათ 1929 წლის ნოემბერში, ცენტრალური კომიტეტის პლენუმზე [4]? განა ეს ფაქტი არ არის, რომ მათ, მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილმა ლიდერებმა, მაშინ მიიღეს ეს მოთხოვნები, ხელი აიღეს თავიანთ ხაზზე, შემცდარად სცნეს იგი, აღიარეს პარტიის ხაზის სისწორე და

დაგვპირდნენ, პარტიასთან ერთად ვიბრძოლებთ მემარჯვენე გადახრის წინააღმდეგო? დიახ, ყველაფერი ეს იყო. მაშ რაშია საქმე? საქმე იმაშია, რომ მათ არ შეასრულეს თავიანთი დაპირება, არ შეასრულეს და არ ასრულებენ იმ ვალდებულებებს, რომლებიც შვიდი თვის წინათ იკისრეს. (ხმები: «მართალია!»). უგლანოვი სავსებით მართალი იყო, როდესაც განაცხადა თავის სიტყვაში, რომ მათ არ შეუსრულებიათ ცენტრალური კომიტეტის ნოემბრის პლენუმის წინაშე ნაკისრი თავიანთი ვალდებულებანი.

აი სად არის იმ უნდობლობის სათავე, რომელსაც ისინი ახლა ამ ყრილობაზე ხვდებიან.

აი რატომ კვლავ უყენებს მათ ყრილობა თავის მოთხოვნებს.

რიკოვი, ტომსკი და უგლანოვი აქ ჩიოდნენ, რომ ყრილობა მათ უნდობლად ეპყრობა. მაგრამ ვინ არის ამაში დამნაშავე? დამნაშავენი თვითონ ისინი არიან. ვინც თავის ვალდებულებებს არ ასრულებს, ის ნდობის იმედს ვერ იქონიებს.

ჰქონდათ თუ არა მათ, მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილ ლიდერებს, შესაძლებლობანი, შემთხვევები შეესრულებინათ თავიანთი დაპირება და ჯვარი დაესვათ წარსულისათვის? რა თქმა უნდა, ჰქონდათ. მაგრამ რა გააკეთეს მათ შვიდი თვის განმავლობაში, რომ ეს შესაძლებლობანი და შემთხვევები გამოეყენებინათ? არაფერი.

ამ ცოტა ხნის წინათ რიკოვი იყო ურალის კონფერენციაზე [5]. მაშასადამე, მას ჰქონდა მეტად ხელსაყრელი შემთხვევა — გამოესწორებინა თავისი შეცდომები. და მერე? ნაცვლად იმისა, რომ აშკარად და გადაჭრით უკუეგდო თავისი მერყეობა, იქ მან მიმართა «მელაკუდობასა» და მანევრებს. გასაგებია, რომ ურალის კონფერენციას არ შეეძლო მისთვის წინააღმდეგობა არ გაეწია.

შეადარეთ ახლა რიკოვის სიტყვა ურალის კონფერენციაზე მის მიერ XVI ყრილობაზე წარმოთქმულ სიტყვას. შათ შორის უფსკრულია. იქ ის «მელაკუდობს» და მანევრებს აკეთებს, ებრძვის რა ურალის კონფერენციას. აქ კი ის ცდილობს აშკარად და ყველას გასაგონად აღიაროს თავისი შეცდომები, ცდილობს გაემიჯნოს მემარჯვენე ოპოზიციას და გვპირდება, რომ მხარს დაუჭერს პარტიას გადახრებთან ბრძოლაში. საიდანაა ასეთი ცვლილება, რით აიხსნება ეს? ეს აიხსნება, ალბათ, იმ საშიში ვითარებით, რომელიც შეიქმნა პარტიაში მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერებისათვის. ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ ყრილობას შეექმნა გარკვეული შთაბეჭდილება: ვიდრე ამ ადამიანებს ძალას არ დაატან, მათთან ვერაფერს გააწყობ. (ს ა ე რ თ ო ს ი ც ი ლ ი. ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

ჰქონდა თუ არა უგლანოვს შესაძლებლობა — შეესრულებინა თავისი დაპირება, რომელიც მან ცენტრალური კომიტეტის ნოემბრის პლენუმს მისცა? დიახ, ჰქონდა. მე მხედველობაში მაქვს უპარტიო კრება ქარხანა «მოსელექტრიკში», სადაც ის ამას წინათ გამოვიდა. და მერე? ნაცვლად იმისა, რომ გამოსულიყო, როგორც ეს ბოლშევიკს შეეფერება, მან იქ იწყო პარტიის ხაზის განქიქება. გასაგებია, რომ ამისათვის საკადრისი პასუხი მიიღო ქარხნის უჯრედისაგან.

ახლა შეადარეთ ეს მისი გამოსვლა მისსავე განცხადებას, რომელიც დღეს დაბეჭდილია «პრავდაში». მათ შორის უფსკრულია. რით აიხსნება ეს ცვლილება? იმავე საშიში ვითარებით, რომელიც მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების გარშემო შეიქმნა. რაღა არის აქ გასაკვირველი, თუ ყრილობამ აქედან გარკვეული დასკვნა გამოიტანა: ვიდრე ამ ადამიანებს ძალას არ დაატან, მათთან ვერაფერს გააწყობ. (ს ა ე რ თ ო ს ი ც ი ლ ი. ტ ა შ ი).

ან, მაგალითად, ტომსკი. ამ ცოტა ხნის წინათ ის იყო თბილისში ამიერკავკასიის კონფერენციაზე [9]. მაშასადამე,

შემთხვევა ჰქონდა თავისი ცოდვები გამოესწორებინა. და მერე? იქ თავის სიტყვაში იგი შეეხო საბჭოთა მეურნეობებს, კოლმეურნეობებს, კოოპერაციას, კულტურულ რევოლუციას და სხვა ამგვარ რამეებს, მაგრამ მთავარზე, ე. ი. პროფკავშირთა სრულიად საკავშირო ცენტრალურ საბჭოში თავის ოპორტუნისტულ მუშაობაზე, ერთი სიტყვაც არ უთქვამს. ამას ეწოდება პარტიისათვის მიცემულ ვალდებულებათა შესრულება! მან მოისურვა ჭკუით მოეტყუებინა პარტია, ის ვერ მიხვდა, რომ მილიონი თვალი უყურებს ყოველ ჩვენგანს და რომ აქ ჭკუით ვერავის მოატყუებ.

შეადარეთ ახლა მისი გამოსვლა თბილისში მისსავე გამოსვლას ამ ყრილობაზე, სადაც მან პირდაპირ და აშკარად აღიარა თავისი ოპორტუნისტული შეცდომები პროფკავშირთა სრულიად საკავშირო ცენტრალური საბჭოს ხელმძღვანელობის ხაზით. მათ შორის უფსკრულია. რით აიხსნება ეს განსხვავება? იმავე საშიში ვითარებით, რომელიც მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების გარშემო შეიქმნა. რაღა გასაკვირველია, თუ ყრილობა შეეცადა ჯეროვანი ზემოქმედება მოეხდინა ამ ამხანაგებზე, რათა მიაღწიოს იმას, რომ მათ თავიანთი ვალდებულებანი შეასრულონ. (ტაში. მთელი დარბაზის საერთო სიცილი).

აი სად არის იმ უნდობლობის სათავე, რომელსაც ჯერ კიდევ იჩენს ყრილობა ამ ამხანაგებისადმი.

რით აიხსნება მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების ასეთი, მეტი რომ არა ვთქვათ, უცნაური მოქმედება?

რით აიხსნება ის ფაქტი, რომ ისინი განვლილი პერიოდის მანძილზე ერთხელაც არ ცდილან ნებაყოფლობით, გარედან ზემოქმედების მოუხდენლად, შეესრულებინათ თავიანთი ვალდებულებანი?

ეს აიხსნება, სულ ცოტა, ორი გარემოებით.

ჯერ-ერთი, იმით, რომ ისინი, ჯერ კიდევ სავსებით არ იყვნენ რა დარწმუნებულნი პარტიის ხაზის სისწორეში,

ჩუმად განაგრძობდნენ ერთგვარ ფრაქციულ მუშაობას, განსაზღვრულ დრომდე ელოდებოდნენ, ხელსაყრელ შემთხვევას უცდიდნენ, რათა კვლავ აშკარად გამოსულიყვნენ პარტიის წინააღმდეგ. როცა თავიანთ ფრაქციულ კრებებზე იკრიბებოდნენ და პარტიულ საკითხებზე მსჯელობდნენ, ისინი ჩვეულებრივ ვარაუდობდნენ: დავიცადოთ გაზაფხულამდე, იქნებ პარტიას მარცხი მოუვიდეს თესვის საქმეში, — და მაშინ დავცხოთ როგორც საჭიროაო. მაგრამ გაზაფხული მათ არავითარ პლუსს არ აძლევდა, რადგან თესვა ხელსაყრელად მიმდინარეობდა. მაშინ ისინი კვლავ ვარაუდობდნენ: დავიცადოთ შემოდგომამდე, იქნებ პარტიას მარცხი მოუვიდეს პურის დამზადების საქმეში, — და მაშინ დავცხოთ ცენტრალურ კომიტეტსო. მაგრამ შემოდგომაც ატყუებდა მათ და ხახამშრალს ტოვებდა. და რადგან გაზაფხული და შემოდგომა ყოველ წელიწადს მეორდება, მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერებიც ლოდინს განაგრძობდნენ და თავიანთ იმედებს კვლავ ხან გაზაფხულზე, ხან შემოდგომაზე ამყარებდნენ. (მთელი დარბაზის ხაერთო ხარხარი).

გასაგებია, რომ, რაკი ისინი სეზონიდან სეზონამდე ელოდებოდნენ და პარტიის წინააღმდეგ შეტევისათვის ხელსაყრელ მომენტს უცდიდნენ, — მათ არ შეეძლოთ თავიანთ ვალდებულებათა შესრულება.

დასასრულ, **მეორე მიზეზი**. იგი, ეს მეორე მიზეზი, იმაში მდგომარეობს, რომ მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილ ლიდერებს არ ესმით განვითარების ჩვენი ბოლშევიკური ტემპები, არ სწამთ ეს ტემპები და საერთოდ არ ცნობენ ისეთ რამეს, რაც თანდათანი განვითარების ფარგლებს, თვითდინების ფარგლებს სცილდება. უფრო მეტიც, ჩვენი ბოლშევიკური ტემპები, განვითარების ჩვენი ახალი გზები, რომლებიც დაკავშირებულია რეკონსტრუქციის პერიოდთან, კლასობრივი ბრძოლის გამწვავება და ამ გამწვავების

შედეგები მათში ძრწოლას, დაბნეულობას, კანკალს, შიშს ბადებენ. ამიტომ გასაგებია, რომ ისინი გაურბიან ყოველივე იმას, რაც დაკავშირებულია ჩვენი პარტიის ყველაზე მწვავე ლოზუნგებთან.

ისინი დაავადებული არიან იმავე სენით, რომლითაც ავად იყო ჩეხოვის ცნობილი გმირი ბელიკოვი, ბერძნული ენის მასწავლებელი, «ფუტლარის კაცი». გახსოვთ ჩეხოვის მოთხრობა — «ფუტლარის კაცი»? ეს გმირი, როგორც ცნობილია, ყოველთვის, სიცხესა თუ სიცივეში, დადიოდა კალოშებით, დაბამბული პალტოთი და ქოლგით. «რად გესაჭიროებათ, გეთაყვა, კალოშები და დაბამბული პალტო ივლისში, ასეთ პაპანაქებაში?», — ეკითხებოდნენ ბელიკოვს. «ყოველი შემთხვევისათვის, — უპასუხებდა ბელიკოვი, — ვაი თუ რამე მოხდეს: ერთბაშად ყინვები რომ დაიჭიროს, მერე რაღა ვქნა?» (საერთო სიცილი. ტაში). მას შავი ჭირივით აშინებდა ყოველივე ახალი, ყოველივე ის, რაც უფერული ობივატელური ცხოვრების ჩვეულებრივ ფარგლებს სცილდება. გახსნეს ახალი სასადილო,—ბელიკოვი უკვე ძრწის: «ეს, რა თქმა უნდა, შეიძლება კარგიც იყოს სასადილოს გახსნა, მაგრამ ფრთხილად, ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდეს». მოაწყვეს დრამატული წრე, გახსნეს სამკითხველო, — ბელიკოვი კვლავ ძრწის: «დრამატული წრე, ახალი სამკითხველო, — რა საჭიროა ეს? ფრთხილად, ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდეს». (საერთო სიცილი).

იგივე უნდა ითქვას მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერების შესახებ. ხომ გახსოვთ სამეურნეო სახალხო კომისარიატებისათვის უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებლების გადაცემის ისტორია? ჩვენ გვსურდა სულ ორი უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებელი გადაგვეცა სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოსათვის. თითქოს, პატარა საქმეა. მაგრამ მემარჯვენე უკლონისტების მხრით ჩვენ თავგანწირულ წინააღმდეგობას წავაწყდით. «ორი უმაღლესი

ტექნიკური სასწავლებლის გადაცემა სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოსათვის? რისთვის არის ეს საჭირო? განა უკეთესი არ არის დავიცადოთ? ფრთხილად, ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდეს ამ განზრახვიდან». ახლა კი ყველა უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებელი ჩვენში გადაცემულია სამეურნეო სახალხო კომისარიატების ხელში. და არა უშავს რა, — ვცოცხლობთ.

ან აიღეთ, მაგალითად, კულაკების წინააღმდეგ საგანგებო ზომების საკითხი. გახსოვთ, რა ისტერიკას გვიწყობდნენ ჩვენ ამის გამო მემარჯვენე ოპოზიციის ლიდერები? «საგანგებო ზომები კულაკების წინააღმდეგ? რისთვის არის ეს საჭირო? განა უკეთესი არ არის კულაკების მიმართ ლიბერალური პოლიტიკა ვაწარმოოთ? ფრთხილად, ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდეს ამ განზრახვიდან». ახლა კი ჩვენ ვახორციელებთ კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკას, — პოლიტიკას, რომელთან შედარებით კულაკობის წინააღმდეგ საგანგებო ზომების მიღება სულ უმნიშვნელო რამაა. და არა უშავს რა, — ვცოცხლობთ.

ან, მაგალითად, კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების საკითხი. «საბჭოთა მეურნეობები და კოლმეურნეობები? რისთვის არიან ისინი საჭირო? რა გვეჩქარება? ფრთხილად, ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდეს ამ საბჭოთა მეურნეობებიდან და კოლმეურნეობებიდან».

და ასე შემდეგ და სხვა ამგვარი.

აი ეს შიში ახლის წინაშე, ახალი საკითხებისადმი ახლებურად მიდგომის უუნარობა, ეს ძრწოლა — «ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდესო» — სწორედ ფუტლარის კაცის ეს თვისებები უშლიან ხელს მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილ ლიდერებს ნამდვილად შეუერთდნენ პარტიას.

ფუტლარის კაცის ეს თვისებები მათში განსაკუთრებით სასაცილო ფორმებს იღებენ სიძნელეთა წამოჭრის დროს,

ჰორიზონტზე პაწაწკინტელა ღრუბლის გამოჩენის დროს. ვთქვათ, ჩვენში სადმე შეიქმნა სიძნელე, დაბრკოლება, — ისინი უკვე ძრწიან: ვაი თუ ცუდი რამე გამოვიდესო. სადმე ხოჭომ გაიჩუჩუნა, ჯერ ვერც კი მოასწრო ხეირიანად სოროდან გამოძრომა, — ისინი უკვე უკან ხტებიან, თავზარდაცემულნი არიან და იწყებენ მოთქმას კატასტროფაზე, საბჭოთა ხელისუფლების დაღუპვაზე. (ს ა ე რ თ ო ხ ა რ ხ ა რ ი).

ჩვენ მათ ვამშვიდებთ და ვცდილობთ დავარწმუნოთ, რომ აქ ჯერ არაფერია საშიში, რომ ეს მხოლოდ ხოჭოა, რომლის არ უნდა გეშინოდეს. გაგონილა! ისინი განაგრძობენ თავიანთ მოთქმას: «როგორ თუ ხოჭო? ეს ხოჭო კი არა, ათასი გააფთრებული მხეცია! ეს ხოჭო კი არა, უფსკრულია, საბჭოთა ხელისუფლების დაღუპვაა»... და — «იწყება ვაი-უშველებელი»... ბუხარინი ამის გამო წერს თეზისებს და გზავნის ცენტრალურ კომიტეტში; ის ამტკიცებს, რომ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკამ ჩვენი ქვეყანა დაღუპვამდე მიიყვანა, რომ საბჭოთა ხელისუფლება აუცილებლად დაიღუპება, თუ დღეს არა, ყოველ შემთხვევაში ერთი თვის შემდეგო. რიკოვი უერთდება ბუხარინის თეზისებს, ოღონდ შენიშნავს, რომ მას აქვს მეტად სერიოზული უთანხმოება ბუხარინთან, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ საბჭოთა ხელისუფლება, მისი აზრით, დაიღუპება არა ერთი თვის, არამედ ერთი თვისა და ორი დღის შემდეგ. (ს ა ე რ თ ო ს ი ც ი ლ ი). ტომსკი უერთდება ბუხარინსა და რიკოვს, მაგრამ პროტესტს აცხადებს იმის გამო, რომ მათ ვერ შესძლეს გვერდი აევლოთ თეზისებისათვის, ვერ შესძლეს გვერდი აევლოთ დოკუმენტისათვის, რომლის გამო შემდეგ მოუხდებათ პასუხისგება: «რამდენჯერ მითქვამს თქვენთვის, — ჰქენით, რაც გინდათ, მაგრამ ნუ დასტოვებთ დოკუმენტებს, ნუ დასტოვებთ კვალს». (მ თ ე ლ ი დ ა რ ბ ა ზ ი ს ჰ ო მ ე რ უ ლ ი ხ ა რ ხ ა რ ი. ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

მართალია, მერე, ერთი წლის შემდეგ, როდესაც ყოველი სულელისათვის ცხადი ხდება, რომ ხოჭოს საშიშროება პირდაპირ სასაცილო რამ არის, მემარჯვენე უკლონისტები თანდათან გონს მოდიან, სიმამაცეს იჩენენ, ტრაბახსაც კი იწყებენ და აცხადებენ, ჩვენ არავითარი ხოჭოსი არ გვეშინია, მით უმეტეს, რომ ეს ხოჭო ასე ჩია და მომხრჩვალიაო. (სიცილი. ტაში). მაგრამ ეს ერთი წლის შემდეგ. მანამდე კი — წადი და იჯახირე ამ ჯანჯალ ადამიანებთან...

აი, ამხანაგებო, ის გარემოებანი, რომელნიც მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილ ლიდერებს ხელს უშლიან უფრო ახლოს მოვიდნენ პარტიული ხელმძღვანელობის ბირთვთან და სავსებით შეუერთდნენ მას.

რით შეგვიძლია აქ საქმეს ვუშველოთ?

ამისათვის არის მხოლოდ ერთი საშუალება: საბოლოოდ გაწყვიტონ კავშირი თავიანთ წარსულთან, ახლებურად შეიარაღდნენ და სავსებით შეუერთდნენ ჩვენი პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს მის ბრძოლაში განვითარების ბოლშევიკური ტემპებისათვის, მის ბრძოლაში მემარჯვენე გადახრის წინააღმდეგ.

სხვა საშუალებები არ არის.

შესძლებენ ამას მემარჯვენე ოპოზიციის ყოფილი ლიდერები, — ხომ კარგი. ვერ შესძლებენ, და — თავიანთ თავს დააბრალონ. (მთელი დარბაზის ხანგრძლივი ტაში. ოვაცია. ყველანი ფეხზე დგებიან და მღერიან «ინტერნაციონალს»).

«პრავდა» № 181,
1930 წ. 3 ივლისი.

წერილი ამხ. შატუნოვსკის

ამხ. შატუნოვსკი!

თქვენი პირველი წერილი (ლიბკნეხტის შესახებ) არ მახსოვს. მეორე წერილი (კრიტიკის შესახებ) წავიკითხე. რა თქმა უნდა, კრიტიკა საჭიროა და სავალდებულო, მაგრამ ერთი პირობით: თუ იგი უნაყოფო არ არის. სამწუხაროდ, თქვენი კრიტიკა არ შეიძლება უნაყოფოდ არ მივიჩნიოთ. ვიღებ თქვენს კრიტიკას პუნქტობრივ:

1) არ არის მართალი, თითქოს რევოლუციისწინა ხანებში **მხოლოდ** კულაკები ყიდულობდნენ მიწას. ნამდვილად კი მიწას კულაკებიც ყიდულობდნენ და **საშუალო გლეხებიც.** თუ ავიღებთ იმ გლეხურ მეურნეობებს, რომლებიც მიწას ყიდულობდნენ, და დავყოფთ მათ სოციალური ჯგუფების მიხედვით, საშუალო გლეხთა მხარეზე მეურნეობათა მეტი რაოდენობა აღმოჩნდება, ვიდრე კულაკების მხარეზე. ხოლო თუ საქმეს ნაყიდი მიწების რაოდენობის თვალსაზრისით შევხედავთ, უპირატესობა კულაკების მხარეზე იქნება. ჩემს სიტყვაში[7] მე, რა თქმა უნდა, საშუალო გლეხები მყავდნენ მხედველობაში.

2) ფრაზა — უთავგზურებმა ლენინური პოზიციებისაკენ დაიხიესო, არის იმ აზრის სხვა ფორმით გამოთქმა, რომ უთავგზურებმა უარი თქვეს თავიანთ შეცდომებზე. ეს,

ვფიქრობ, ნათელი და გასაგებია. თქვენი «კრიტიკული» შენიშვნა ამის გამო პირდაპირ სასაცილოა.

3) ასევე არა ხართ თქვენ მართალი იმაში, რომ ჭვავი ღორის საკვებად არის გადაქცეულიო. მე ვლაპარაკობ არა იმაზე, რომ ჭვავი ღორისთვისაც არის გამოსადეგი. მე ვლაპარაკობ ჭვავის **ჭარბწარმოების კრიზისზე**[8], რაც არახელსაყრელს ხდის ჭვავის ნათესი ფართობის გადიდებას და აიძულებს კაპიტალისტებს (ფასების თანაფარდობის გულისათვის) გააფუჭონ ხოლმე ჭვავი განსაკუთრებული ქიმიური წესით, რომელიც მას მხოლოდ ღორის საკვებად ხდის გამოსადეგს (ასეთი ჭვავი ადამიანის საზრდოდ არ ვარგა). როგორ გამოგეპარათ ეს «წვრილმანი»?

4) კიდევ უფრო ნაკლებად ხართ თქვენ მართალი საკითხში კაპიტალიზმის **ლპობის** შესახებ, რომელიც ვითომ გამორიცხავს კაპიტალიზმის **ზრდას**. წაიკითხეთ ილიჩის «იმპერიალიზმი»[9] და მიხვდებით, რომ კაპიტალიზმის **ლპობა** ზოგიერთ დარგსა და ქვეყანაში კი არ გამორიცხავს, არამედ გულისხმობს კაპიტალიზმის **ზრდას** სხვა დარგებსა და ქვეყნებში. როგორ ვერ შეამჩნიეთ ეს «წვრილმანი» ლენინის ნაწერებში? გვაკრიტიკეთ, გეთაყვა, მაგრამ გვაკრიტიკეთ ლენინის თვალსაზრისით, და მხოლოდ ამ თვალსაზრისით, თუ გსურთ, რომ თქვენი კრიტიკა პროდუქტიული იყოს.

5) ასევე მართალი არა ხართ თქვენ, როდესაც ჩვენს ქვეყანას ახასიათებთ, როგორც «კოლონიური ქვეყნების ტიპის» ქვეყანას. კოლონიური ქვეყნები ძირითადად **წინა**კაპიტალისტურ ქვეყნებს წარმოადგენენ. ჩვენი ქვეყანა კი კაპიტალიზმის **შემდგომი** ქვეყანაა. პირველნი განვითარებულ კაპიტალიზმამდე ვერ მომწიფებულან. მეორე გადაიზარდა და გაუსწრო განვითარებულ კაპიტალიზმს. ეს ორი პრინციპულად სხვადასხვა ტიპია. როგორ შეიძლება ეს «წვრილმანი», ამხ. კრიტიკოსო?

6) თქვენ გაკვირვებთ, რომ სტალინის აზრით ახალი სამეურნეო კადრები ძველ კადრებზე უფრო გამოცდილნი უნდა იყვნენ ტექნიკური მხრივ [10]. კითხვა ისმება, რატომ? განა მართალი არ არის ის, რომ ძველი სამეურნეო კადრები ჩვენში გაიზარდნენ აღდგენითს პერიოდში, ძველი ქარხნების დატვირთვის პერიოდში, რომლებიც ტექნიკურად ჩამორჩენილი არიან და ამის გამო დიდ ტექნიკურ გამოცდილებას ვერ იძლევიან? განა მართალი არ არის ის, რომ რეკონსტრუქციის პერიოდში, როდესაც ახალი, თანამედროვე ტექნიკა ინერგება, ძველ სამეურნეო კადრებს უხდებათ ახლებურად გადამზადება და არაიშვიათად ადგილის დათმობა ახალი, ტექნიკურად უფრო მომზადებული კადრებისათვის? ნუთუ თქვენ უარყოფთ, რომ ძველი სამეურნეო კადრები, რომლებიც ძველი ქარხნების დატვირთვასა და ამუშავებაზე გაიზარდნენ, ხშირად პირდაპირ უმწეონი არიან არა მარტო ახალი ტექნიკის წინაშე, არამედ ჩვენი ახალი ტემპების წინაშეც?

7) მე არ ვეხები თქვენი წერილის სხვა, უფრო წვრილმან და უმაქნის, თუმცა ესოდენვე შემცდარ პუნქტებს.

8) თქვენ ლაპარაკობთ თქვენს «ერთგულებაზე» ჩემდამი. იქნებ, ეს შემთხვევით წამონაცდენი ფრაზაა. იქნებ... მაგრამ თუ ეს შემთხვევითი ფრაზა არ არის, გირჩევდით უკუგეგდოთ პირებისადმი ერთგულების «პრინციპი». ეს ბოლშევიკს არ შეჰფერის. ერთგული იყავით მუშათა კლასისა, მისი პარტიისა, მისი სახელმწიფოსი. ეს საჭიროა და კარგი. მაგრამ ნუ აურევთ მას პირებისადმი ერთგულებაში, ამ ფუჭ და ზედმეტ ინტელიგენტურ საყღარუნოში.

კომუნისტური სალამით

ი. სტალინი

1930 წ. აგვისტო.

იბეჭდება პირველად.

წერილები ამხ. ჩ—ე-ს

ამხ. ჩ — ე!

თქვენი ბარათი აღსავსეა გაუგებრობით. ჩემს მოხსენებაში XV პარტკონფერენციაზე ლაპარაკია «ინდუსტრიალიზაციის (ე. ი. პროლეტარიატის) ინტერესებისა და მოსახლეობის მშრომელი ფენების ძირითადი მასების ინტერესების ერთიანობის შესახებ». იქ ნათქვამია, რომ ჩვენი მეთოდი ინდუსტრიალიზაციისა, ე. ი. ინდუსტრიალიზაციის სოციალისტური მეთოდი «იწვევს არა მილიონიანი მასების გაღატაკებას, არამედ ამ მასების მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას, არა შინაგან წინააღმდეგობათა გამწვავებას, არამედ მათ შერბილებასა და გადაწყვეტას» [11]. მაშასადამე, აქ ლაპარაკია მუშათა კლასისა და მშრომელთა ძირითადი მასების, უწინარეს ყოვლისა კი გლეხობის ძირითადი მასების კავშირზე. მაშასადამე, ლაპარაკია ამ **კავშირის შიგნით** არსებულ წინააღმდეგობებზე, რომლებიც შერბილდება და ხელსაყრელად გადაწყდება ინდუსტრიალიზაციის ზრდის კვალობაზე, ე. ი. ქვეყანაში პროლეტარიატის ძალისა და გავლენის ზრდის კვალობაზე.

აი რაზეა ლაპარაკი ჩემს მოხსენებაში.

თქვენ კი ყოველივე ეს დაგვიწყებიათ და მსჯელობთ პროლეტარიატსა და კულაკობას შორის არსებულ წინააღმდეგობებზე, ე. ი. მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის ფარგლებს გარეთ არსებულ წინააღმდეგობებზე, რომ-

ლებიც თანდათან გაიზრდება და გამწვავდება, ვიდრე არ მოვახდენთ კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციას.

გამოდის, რომ თქვენ ერთმანეთში აურიეთ ორი სხვადასხვა რამ. ერთმანეთში აურიეთ პროლეტარიატსა და მშრომელთა ძირითად მასებს შორის არსებული წინააღმდეგობანი და პროლეტარიატსა და კულაკობას შორის არსებული წინააღმდეგობანი.

გასაგებია? ვფიქრობ, რომ გასაგებია.

კომუნისტური სალამით **ი. სტალინი**

1930 წ. ნოემბერი.

ამხ. ჩ — ე!

1. თქვენს პირველ წერილში თქვენ **თამაშობდით** სიტყვით — «წინააღმდეგობანი» და **ერთ გროვად არივ-დარიეთ** მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის გარეთ არსებული წინააღმდეგობანი (ე. ი. წინააღმდეგობანი პროლეტარულ დიქტატურასა და ქვეყნის კაპიტალისტურ ელემენტებს შორის) და ამ კავშირის შიგნით არსებული წინააღმდეგობანი (ე. ი. წინააღმდეგობანი პროლეტარიატსა და გლეხობის ძირითად მასებს შორის). თქვენ შეგეძლოთ არ დაგეშვათ ეს, მარქსისტისათვის შეუფერებელი, თამაში, რომ გარჯილიყავით და გაგეგოთ საფუძვლები ტროცკისტებთან პარტიის დავისა. ტროცკისტები გვეუბნებოდნენ:

ა) თქვენ **თავს ვერ გაართმევთ** საშუალო გლეხობასა და მუშათა კლასს შორის არსებულ წინააღმდეგობებს, საშუალო გლეხი და მუშათა კლასი აუცილებლად წაიჩხუბებიან და მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირი ლიკვიდირებული იქნება, თუ ძლევამოსილი მსოფლიო რევოლუციის დახმარებამ ვერ მოგვისწროო;

ბ) თქვენ **ვერ დასძლევთ** კაპიტალისტურ ელემენტებს, თქვენ ვერ ააშენებთ სოციალიზმს თქვენი საკუთარი ძალე-

ბით და თერმიდორი გარდუვალი იქნება, თუ ძლევამოსილი მსოფლიო რევოლუციის დახმარებამ ვერ მოგვისწროო.

ორივე ამ საკითხში ტროცკისტებმა, როგორც ცნობილია, დამარცხება განიცადეს. მაგრამ თქვენ არ მოგინდომებიათ ჩაფიქრებოდით ჩვენს დავას ტროცკისტებთან. ამიტომ ჩემს პასუხში მე იძულებული გავხდი მემხილებინა თქვენი თამაში სიტყვით — «წინააღმდეგობანი» და მოგაგონეთ, რომ არ შეიძლება ერთ გროვად არივ-დარიო არაერთნაირ წინააღმდეგობათა ორი წყება.

როგორღა უპასუხეთ თქვენ ამაზე?

2. ნაცვლად იმისა, რომ პატიოსნად გეღიარებინათ თქვენი შეცდომა, თქვენ «დიპლომატიურად» აუარეთ გვერდი საკითხს და თამაშიდან სიტყვით — «წინააღმდეგობანი» გადახვედით თამაშზე სიტყვებით — «**შინაგანი** წინააღმდეგობანი», ამასთან ერთ გროვად არივ-დარიეთ მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის შიგნით არსებული წინააღმდეგობანი ქვეყნის შიგნით არსებულ წინააღმდეგობებში, პროლეტარულ დიქტატურასა და კაპიტალიზმს შორის არსებულ წინააღმდეგობებში. ესე იგი თქვენ «შეუმჩნევლად» დაუბრუნდით თქვენს შეცდომას, შესცვალეთ რა მხოლოდ მისი ფორმა. ვერ დავმალავ, რომ ორი არაერთნაირი წინააღმდეგობის ერთ გროვად არევდარევა და საკითხის «დიპლომატიური» მიჩქმალვა ტროცკისტულ-ზინოვიევური აზროვნების მეტად დამახასიათებელ ნიშანს წარმოადგენს. არ მეგონა, რომ თქვენ ამ სენით იყავით დაავადებული. ახლა საჭირო ხდება ესეც ვიფიქროთ.

რადგან არ ვიცით — თუ კიდევ რა თამაშს დაიწყებთ, ხოლო მე საშინლად გადატვირთული ვარ მიმდინარე საქმეებით, რის გამო თამაშისათვის დრო არ მრჩება, ამიტომ ნება მომეცით გამოგემშვიდობოთ, ამხ. ჩ.

ი. სტალინი

1930 წ. 7 დეკემბერი.

იბეჭდება პირველად.

ამხ. დემიან ბედნის

(ნაწყვეტები წერილიდან)

თქვენი 8 დეკემბრის წერილი მივიღე. თქვენ, ალბათ, გესაჭიროებათ ჩემი პასუხი. რა გაეწყობა, ინებეთ.

უწინარეს ყოვლისა ზოგიერთი თქვენი წვრილმანი და უხიაკი ფრაზისა და გადაკვრით ნათქვამის შესახებ. ესენი, ეს ულაზათო «წვრილმანები», შემთხვევით ელემენტს რომ შეადგენდნენ, შეიძლებოდა მათთვის გვერდი აგვეარნა. მაგრამ ისინი ისე ბლომადაა და ისე მძლავრად «ჩქეფენ წყაროსავით», რომ განსაზღვრავენ მთელი თქვენი წერილის კილოს. კილო კი, როგორც ცნობილია, ქმნის მუსიკას.

ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებას თქვენ აფასებთ, როგორც «მარყუჟს», როგორც იმის ნიშანს, რომ «დადგა ჩემი (ე. ი. თქვენი) კატასტროფის ჟამი». რატომ, რა საბუთით? რა უნდა ეწოდოს კომუნისტს, რომელიც, ნაცვლად იმისა, რომ ჩაუფიქრდეს ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილების არსს და გამოასწოროს თავისი შეცდომები, ავად იხსენიებს ამ გადაწყვეტილებას, როგორც «მარყუჟს»?..

ათეულჯერ შეუქნიხართ თქვენ ცენტრალურ კომიტეტს, როდესაც საჭირო იყო შექება. ათეულჯერ დაუცვიხართ თქვენ ცენტრალურ კომიტეტს (არცთუ მთლად მიუკერძებლად!) ჩვენს პარტიაში მყოფი ცალკეული ჯგუფებისა და

ამხანაგების თავდასხმებისაგან. ათობით პოეტი და მწერალი დაუტუქსავს ცენტრალურ კომიტეტს, როდესაც ისინი ცალკეულ შეცდომებს სჩადიოდნენ. ყოველივე ეს თქვენ ნორმალურად და გასაგებად მიგაჩნდათ. ხოლო აი, როდესაც ცენტრალური კომიტეტი იძულებული გახდა გაეკრიტიკებინა თქვენი შეცდომები, თქვენ უცებ ბუზღუნი დაიწყეთ და მოართეთ ყვირილი «მარყუჟის» შესახებ. რა საბუთით? იქნებ, ცენტრალურ კომიტეტს უფლება არა აქვს გააკრიტიკოს თქვენი შეცდომები? იქნებ, ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილება სავალდებულო არ არის თქვენთვის? იქნებ, თქვენი ლექსები ყოველგვარ კრიტიკაზე მაღლა დგას? არ მიგაჩნიათ განა, რომ თქვენ დაავადებულხართ ერთგვარი არასასიამოვნო სენით, რომელსაც «ამპარტავნობა» ეწოდება? მეტი თავმდაბლობა, ამხ. დემიან...

რაშია თქვენი შეცდომების არსი? ეს არსი იმაში მდგომარეობს, რომ სსრ კავშირის ცხოვრებისა და ყოფის ნაკლოვანებათა კრიტიკამ, აუცილებელმა და საჭირო კრიტიკამ, რასაც თქვენ თავიდანვე საკმაოდ მარჯვედ და უნარიანად ეწეოდით, ზომაზე მეტად გაგიტაცათ და, გაგიტაცათ რა, იწყო თქვენს ნაწარმოებებში გადაზრდა **ცილისწამებად** სსრ კავშირის, მისი წარსულის, მისი აწმყოს წინააღმდეგ. ასეთია თქვენი «გამოიღვიძე» და «დაუზოგავად». ასეთია თქვენი «კონკია-ჟღარუნა», რომელიც დღეს ამხ. მოლოტოვის რჩევით წავიკითხე.

თქვენ ამბობთ, ამხ. მოლოტოვმა ფელეტონი «გამოიღვიძე» შეაქო. ძალიან შესაძლებელია. მეც, იქნებ, ამხ. მოლოტოვზე არანაკლებ შემიქია ეს ფელეტონი, რადგან იქ (როგორც სხვა ფელეტონებშიც) არის მთელი რიგი საუცხოო ადგილები, რომლებიც პირდაპირ მიზანს ხვდება. მაგრამ იქ არის კიდევ ისეთი კოვზი კუპრი, რომელიც მთელ სურათს აფუჭებს და მას სულ ერთიანად «კონკია-ჟღარუ-

ნად» აქცევს. აი რა არის თავიდათავი და აი რა ჭმნის მუსიკას ამ ფელეტონებში.

თვითონ განსაჯეთ.

ახლა მთელი მსოფლიო აღიარებს, რომ რევოლუციური მოძრაობის ცენტრი დასავლეთ ევროპიდან რუსეთში გადმოვიდა. ყველა ქვეყნის რევოლუციონერები იმედით შესცქერიან სსრ კავშირს, როგორც მთელი მსოფლიოს მშრომელთა განმათავისუფლებელი ბრძოლის კერას, და თვლიან მას თავიანთ ერთადერთ სამშობლოდ. ყველა ქვეყნის რევოლუციური მუშები ერთსულოვნად უკრავენ ტაშს საბჭოთა მუშათა კლასს და, უწინარეს ყოვლისა, **რუს** მუშათა კლასს, საბჭოთა მუშების ავანგარდს, როგორც თავიანთ აღიარებულ ბელადს, რომელიც ახორციელებს ყველაზე რევოლუციურ და ყველაზე აქტიურ პოლიტიკას, როგორის განხორციელებაზეც კი ოდესმე უოცნებიათ სხვა ქვეყნების პროლეტარებს. ყველა ქვეყნის რევოლუციური მუშების ხელმძღვანელები გულმოდგინედ სწავლობენ რუსეთის მუშათა კლასის ფრიად საგულისხმო ისტორიას, მის წარსულს, რუსეთის წარსულს, რადგან იციან, რომ გარდა რეაქციული რუსეთისა არსებობდა კიდევ რევოლუციური რუსეთი, რუსეთი რადიშჩევებისა და ჩერნიშევსკებისა, ჟელიაბოვებისა და ულიანოვებისა, ხალტურინებისა და ალექსეევებისა. ყოველივე ეს უნერგავს (და არ შეიძლება არ უნერგავდეს!) რუს მუშებს რევოლუციური ეროვნული სიამაყის გრძნობას, რომელსაც შეუძლია მთები დასძრას, შეუძლია სასწაულები მოახდინოს.

თქვენ კი? ნაცვლად იმისა, რომ გაიაზროთ ეს უდიდესი პროცესი რევოლუციის ისტორიაში და ამაღლდეთ მოწინავე პროლეტარიატის მომღერლის ამოცანების დონემდე, სადღაც ღარტაფში ჩაკარგულხართ და, კარამზინის თხზულებებიდან ფრიად მოსაწყენ ციტატებში და «დომოსტროის» არანაკლებ მოსაწყენ თქმებში ჩაფლული, საქვეყ-

ნოდ ღალადებთ, რომ რუსეთი წარსულში სისაძაგლისა და სივერანის ჭურჭელს წარმოადგენდა, რომ ახლანდელი რუსეთი სულ ერთიანად «კონკია-ჟღარუნას» წარმოადგენს, რომ «სიზარმაცე» და «მცონარეობა» თითქმის ეროვნული თვისებაა რუსებისა საერთოდ, მაშასადამე — რუსი მუშებისაც, რომლებიც, მოახდინეს რა ოქტომბრის რევოლუცია, მაინც, რა თქმა უნდა, ისევ რუსებად დარჩნენ. და ამას თქვენ ბოლშევიკურ კრიტიკას უწოდებთ! არა, დიდად პატივცემულო ამხ. დემიან, ეს ბოლშევიკური კრიტიკა როდია, არამედ **ცილისწამებაა** ჩვენი ხალხის წინააღმდეგ, **სახელის გატეხაა** სსრ კავშირისათვის, **სახელის გატეხაა** სსრ კავშირის პროლეტარიატისათვის, **სახელის გატეხაა** რუსი პროლეტარიატისათვის.

და თქვენ გინდათ ამის შემდეგ, რომ ცენტრალური კომიტეტი სდუმდეს! ვინ გგონიათ თქვენ ჩვენი ცენტრალური კომიტეტი?

და თქვენ გინდათ, მე ვდუმდე იმის გამო, რომ თქვენ, თურმე, «ბიოგრაფიულ სინაზეს» გრძნობთ ჩემდამი! რა გულუბრყვილო ხართ და რა ნაკლებად იცნობთ თქვენ ბოლშევიკებს...

იქნებ, თქვენ, როგორც «წიგნიერი კაცი», უარს არ იტყვით მოისმინოთ ლენინის შემდეგი სიტყვები:

«უცხოა თუ არა ჩვენთვის, ველიკოროსი შეგნებული პროლეტარებისათვის, ეროვნული სიამაყის გრძნობა? რა თქმა უნდა, არა! ჩვენ გვიყვარს ჩვენი ენა და ჩვენი სამშობლო, ჩვენ ყველაზე მეტად ვმუშაობთ იმისათვის, რომ **მისი** მშრომელი მასები (ე. ი. **მისი** მოსახლეობის $^{9}/_{10}$) ავამაღლოთ დემოკრატებისა და სოციალისტების შეგნებულ ცხოვრებამდე. ჩვენთვის ყველაზე მეტად გულსატკენია ვხედავდეთ და ვგრძნობდეთ, თუ როგორ ძალმომრეობენ, როგორ ჩაგრავენ და აბუჩად იგდებენ ჩვენს მშვენიერ სამშობლოს მეფის ჯალათები, თავადაზნაურები და კაპიტალისტები. ჩვენ ვამაყობთ იმით, რომ ეს ძალმომრეობა წინააღმდეგობას ხვდებოდა ჩვენი წრიდან, ველიკოროსების წრიდან, რომ **ამ** წრემ წარმოშვა რადიშჩევი, დეკაბრისტები, 70-იანი წლების რევოლუციონერი-რაზნოჩინცები, რომ ველიკოროსმა მუშათა

კლასმა 1905 წელს შექმნა მასების ძლიერი რევოლუციური პარტია, რომ იმავე დროს ველიკოროსმა გლეხმა დაიწყო გადემოკრატება, დაიწყო ხუცესისა და მემამულის დამხობა. ჩვენ გვახსოვს, თუ რა თქვა ნახევარი საუკუნის წინათ ველიკოროსმა დემოკრატმა ჩერნიშევსკიმ, რომელიც თავის სიცოცხლეს სწირავდა რევოლუციის საქმეს: «საცოდავი ერი, მონების ერი, თავიდან ბოლომდე ყველა მონაა». აშკარა და ფარულ მონა-ველიკოროსებს (მონებს მეფის მონარქიის მიმართ) არ უყვართ ამ სიტყვების გახსენება. ჩვენი აზრით კი, ეს იყო სიტყვები სამშობლოს ნამდვილი სიყვარულისა, ისეთი სიყვარულისა, რომელიც კაეშანს შეუპყრია იმის გამო, რომ ველიკოროსი მოსახლეობის მასებს რევოლუციურობა აკლიათ. მაშინ ეს რევოლუციურობა არ იყო. ახლა იგი ცოტაა, მაგრამ უკვე არის. ჩვენ აღსავსენი ვართ ეროვნული სიამაყის გრძნობით, რადგან ველიკოროსმა **ერმაც** შექმნა რევოლუციური კლასი, **მანაც** დაამტკიცა, რომ მას უნარი შესწევს მისცეს კაცობრიობას თავისუფლებისათვის და სოციალიზმისათვის ბრძოლის დიადი ნიმუშები, და არა მარტო დიდი რბევა-აწიოკება, სახრჩობელათა რიგები, საწამებელი ადგილები, დიდი შიმშილობანი და დიდი მლიქვნელობა **ხუცების**, მეფეების, მემამულეებისა და კაპიტალისტების წინაშე» (იხ. **ლენინი.** «ველიკოროსების ეროვნული სიამაყის შესახებ») [12].

აი **როგორ** შეეძლო ლენინს, მსოფლიოში უდიდეს ინტერნაციონალისტს, ლაპარაკი ველიკოროსების ეროვნული სიამაყის შესახებ.

ასე კი ის იმიტომ ლაპარაკობდა, რომ იცოდა:

«ველიკოროსების (არა მონურად გაგებული) ეროვნული სიამაყის **ინტერესი ემთხვევა** ველიკოროსი (და ყველა სხვა) პროლეტარების **სოციალისტურ** ინტერესს» (იხ. იქვე) [13].

აი ლენინის ნათელი და გაბედული «პროგრამა».

იგი, ეს «პროგრამა», სავსებით გასაგები და ბუნებრივია რევოლუციონერებისათვის, რომლებიც სისხლით და ხორცით დაკავშირებული არიან თავიანთ მუშათა კლასთან, თავიანთ ხალხთან.

იგი გასაგები და ბუნებრივი არ არის ლელევიჩის ტიპის გადაგვარებულთათვის, რომლებიც დაკავშირებული არ არიან და არც შეიძლება დაკავშირებული იყვნენ თავიანთ მუშათა კლასთან, თავიანთ ხალხთან.

შესაძლებელია თუ არა შევარიგოთ ლენინის ეს რევოლუციური «პროგრამა» იმ არაჯანსაღ ტენდენციასთან, რომელიც თქვენს უკანასკნელ ფელეტონებში ტარდება?

სამწუხაროდ, შეუძლებელია. შეუძლებელია, რადგან მათ შორის არაფერია საერთო.

აი რაშია საქმე და აი რის გაგება არა გსურთ თქვენ.

მაშასადამე, საჭიროა, **რაც არ უნდა იყოს,** შემობრუნდეთ ძველი, ლენინური გზისაკენ.

ეს არის თავიდათავი, და არა ფუჭი ლამენტაციები დამფრთხალი ინტელიგენტისა, რომელიც შეშინებული ლაყბობს იმაზე, რომ ვითომ სურთ «გარიყონ» დემიანი, რომ დემიანის ნაწერებს «აღარ დაბეჭდავენ» და ა. შ.

ი. სტალინი

1930 წ. 12 დეკემბერი.

იბეჭდება პირველად.

ანტისემიტიზმის შესახებ

პასუხი ამერიკის ებრაული დეპეშათა სააგენტოს შეკითხვაზე

გიპასუხებთ თქვენს შეკითხვაზე.

ნაციონალური და რასობრივი შოვინიზმი გადმონაშთია კაცთმოძულეობითი ზნე-ჩვეულებებისა, რომლებიც კანიბალიზმის პერიოდს ახასიათებენ. ანტისემიტიზმი, როგორც რასობრივი შოვინიზმის უკიდურესი ფორმა, კანიბალიზმის ყველაზე სახიფათო გადმონაშთს წარმოადგენს.

ანტისემიტიზმი ხელსაყრელია ექსპლოატატორებისათვის, როგორც მეხამრიდი, რომელიც კაპიტალიზმს თავს აღწევინებს მშრომელთა იერიშისაგან. ანტისემიტიზმი სახიფათოა მშრომელებისათვის, როგორც ყალბი ბილიკი, რომელიც მათ სწორ გზა-კვალს უბნევს და ჯუნგლებში ამოაყოფინებს თავს. ამიტომ კომუნისტები, როგორც თანმიმდევარი ინტერნაციონალისტები, არ შეიძლება ანტისემიტიზმის შეურიგებელი და მოსისხლე მტრები არ იყვნენ.

სსრ კავშირში კანონით უსასტიკესად იდევნება ანტისემიტიზმი, როგორც საბჭოთა წყობილებისადმი უაღრესად მტრული მოვლენა. სსრ კავშირის კანონების მიხედვით აქტიური ანტისემიტები სიკვდილით ისჯებიან.

ი. სტალინი

1931 წ. 12 იანვარი.

პირველად გამოქვეყნდა
გაზეთ «პრავდაში» № 329,
1936 წ. 30 ნოემბერს.

სამეურნეო მუშაკთა ამოცანების შესახებ

სიტყვა სოციალისტური მრეწველობის მუშაკთა პირველ სრულიად საკავშირო კონფერენციაზე [14] 1931 წ. 4 თებერვალს

ამხანაგებო! თქვენი კონფერენციის მუშაობა დასასრულს უახლოვდება. ახლა თქვენ მიიღებთ რეზოლუციებს. ეჭვი არ მეპარება, რომ ეს რეზოლუციები ერთხმად იქნება მიღებული. ამ რეზოლუციებში, — მე მათ ცოტათი ვიცნობ, — თქვენ იწონებთ მრეწველობის საკონტროლო ციფრებს 1931 წლისათვის და ვალდებულებას კისრულობთ შეასრულოთ ისინი.

ბოლშევიკის სიტყვა სერიოზული სიტყვაა. ბოლშევიკები მიჩვეული არიან შეასრულონ ის დაპირებანი, რომლებსაც ისინი იძლევიან. მაგრამ რას ნიშნავს იკისრო 1931 წლის საკონტროლო ციფრების შესრულების ვალდებულება? ეს ნიშნავს — უზრუნველყო სამრეწველო პროდუქციის საერთო ზრდა 45 პროცენტით. ეს კი ძალიან დიდი ამოცანაა. უფრო მეტიც. ასეთი ვალდებულება ნიშნავს, რომ თქვენ არა მარტო იძლევით დაპირებას — ჩვენი ხუთწლედი შეასრულოთ 4 წელიწადში, — ეს უკვე გადაწყვეტილი საქმეა, და აქ არავითარი რეზოლუცია აღარ არის საჭირო, — **ეს ნიშნავს, რომ თქვენ პირობას იძლევით შეასრულოთ იგი 3 წელიწადში მრეწველობის ძირითად, გადამწყვეტ დარგებში.**

ეს კარგია, რომ კონფერენცია პირობას იძლევა შეასრულოს 1931 წლის გეგმა, შეასრულოს ხუთწლედი სამ

წელიწადში. მაგრამ ჩვენ ჭკუა გვასწავლა «მწარე გამოცდილებამ». ჩვენ ვიცით, რომ დაპირება ყოველთვის როდი სრულდება. 1930 წლის დასაწყისშიც მოცემული იყო ასეთი დაპირება, რომ შეასრულებდნენ წლიურ გეგმას. მაშინ ჩვენი მრეწველობის პროდუქცია 31 — 32 პროცენტით უნდა გადიდებულიყო. მაგრამ დაპირება არ იქნა შესრულებული მთლიანად. სამრეწველო პროდუქციის ზრდა 1930 წელს ნამდვილად შეადგენდა 25 პროცენტს. ჩვენ უნდა დავსვათ კითხვა: იგივე ხომ არ განმეორდება წელსაც? ჩვენი მრეწველობის ხელმძღვანელები, მუშაკები ახლა იძლევიან დაპირებას, რომ ისინი 1931 წელს 45 პროცენტით გაადიდებენ მრეწველობის პროდუქციას. მაგრამ რა გარანტიაა, რომ დაპირება შესრულდება?

რა არის საჭირო იმისათვის, რომ შევასრულოთ საკონტროლო ციფრები, რომ გავზარდოთ პროდუქცია 45 პროცენტით, რომ მივალწიოთ ხუთწლედის შესრულებას არა 4 წელიწადში, არამედ ძირითად და გადამწყვეტ დარგებში — 3 წელიწადში?

ამისათვის საჭიროა ორი ძირითადი პირობა.

ჯერ-ერთი, საჭიროა, რომ იყოს ამის რეალური ან, როგორც ჩვენში ამბობენ, «ობიექტური» შესაძლებლობანი.

მეორეც, საჭიროა, რომ იყოს ჩვენი საწარმოებისათვის ისეთი ხელმძღვანელობის გაწევის სურვილი და უნარი, რომ ეს შესაძლებლობანი განხორციელდეს.

იყო თუ არა ჩვენში შარშან «ობიექტური» შესაძლებლობანი გეგმის მთლიანად შესრულებისათვის? დიახ, იყო. უდავო ფაქტები მოწმობენ ამას. ეს ფაქტები მდგომარეობენ იმაში, რომ გასული წლის მარტსა და აპრილში მრეწველობის პროდუქცია გაიზარდა 31 პროცენტით წინა წელთან შედარებით. იბადება კითხვა, რატომ ვერ შევასრულეთ მთელი წლის გეგმა? რამ შეგვიშალა ხელი? რა არ გვეყო? **არ გვეყო არსებულ შესაძლებლობათა გამოყენების უნარი.**

არ გვეყო ქარხნების, ფაბრიკების, მახტების მიმართ სწორი ხელმძღვანელობის უნარი.

ჩვენ გვქონდა პირველი პირობა: «ობიექტური» შესაძლებლობანი გეგმის შესრულებისათვის. მაგრამ ჩვენ არ გვქონდა საკმაოდ მეორე პირობა: წარმოების მიმართ ხელმძღვანელობის უნარი. და სწორედ იმიტომ, რომ არ გვყოფნიდა საწარმოთა მიმართ ხელმძღვანელობის უნარი, — სწორედ ამიტომ გეგმა ვერ შესრულდა. 31 — 32 პროცენტის ნაცვლად ზრდა მხოლოდ 25 პროცენტს უდრის.

რა თქმა უნდა, 25 პროცენტით **ზრდა** დიდი საქმეა. არც ერთ კაპიტალისტურ ქვეყანას არ ჰქონია 1930 წელს და არა აქვს ამჟამად პროდუქციის **ზრდა**. უკლებლივ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანაში ხდება წარმოების მკვეთრი **დაცემა**. ასეთ პირობებში 25 პროცენტით **ზრდა** დიდი ნაბიჯია წინ. მაგრამ ჩვენ უფრო მეტის მოცემა შეგვეძლო. ჩვენ ამისათვის ყველა აუცილებელი «ობიექტური» პირობა გვქონდა.

მაშ, რა გარანტიაა, რომ წელს არ განმეორდება შარშანდელი კაზუსი, რომ გეგმა შესრულდება მთლიანად, რომ არსებულ შესაძლებლობებს გამოვიყენებთ ისე, როგორც საჭიროა მათი გამოყენება, რომ თქვენი დაპირება ნაწილობრივ ქაღალდზე არ დარჩება?

სახელმწიფოთა ისტორიაში, ქვეყნების ისტორიაში, არმიების ისტორიაში ყოფილა შემთხვევები, როცა წარმატებისათვის, გამარჯვებისათვის ყველა შესაძლებლობა არსებობდა, მაგრამ ისინი, ეს შესაძლებლობანი, გამოუყენებელი რჩებოდა, რადგან ხელმძღვანელები ვერ ამჩნევდნენ ამ შესაძლებლობებს, ვერ იყენებდნენ მათ, და არმიები მარცხდებოდნენ.

გვაქვს თუ არა ჩვენ ყველა შესაძლებლობა, რაც აუცილებელია 1931 წლის საკონტროლო ციფრების შესასრულებლად?

დიახ, ასეთი შესაძლებლობანი ჩვენ გვაქვს.

რაში მდგომარეობენ ეს შესაძლებლობანი, რა არის საჭირო იმისათვის, რომ ეს შესაძლებლობანი რეალურად არსებობდნენ?

უწინარეს ყოვლისა საჭიროა ქვეყანას ჰქონდეს საკმაო **ბუნებრივი სიმდიდრე:** რკინის მადანი, ქვანახშირი, ნავთი, პური, ბამბა. არის თუ არა ყოველივე ეს ჩვენში? არის. არის უფრო მეტი, ვიდრე სხვა რომელიმე ქვეყანაში. ავიღოთ თუნდაც ურალი, რომელიც წარმოადგენს სიმდიდრეთა ისეთ კომბინაციას, როგორიც არც ერთ სხვა ქვეყანაში არ მოიპოვება. მადანი, ქვანახშირი, ნავთი, პური — რა გინდათ, რომ ურალში არ იყოს! ჩვენს ქვეყანაში ყველაფერია, გარდა კაუჩუკისა. მაგრამ ერთი-ორი წლის შემდეგ ჩვენს განკარგულებაში კაუჩუკიც იქნება. ამ მხრივ, ბუნებრივი სიმდიდრის მხრივ, ჩვენ სავსებით უზრუნველყოფილი ვართ. იგი ჩვენ უფრო მეტიც გვაქვს, ვიდრე გვესაჭიროება.

რა არის კიდევ საჭირო?

საჭიროა **ისეთი ხელისუფლების არსებობა,** რომელსაც ექნება სურვილი და ძალა — გამოიყენოს ეს უდიდესი ბუნებრივი სიმდიდრე ხალხის სასარგებლოდ. არსებობს თუ არა ჩვენში ასეთი ხელისუფლება? არსებობს. მართალია, ჩვენი მუშაობა ბუნებრივი სიმდიდრის გამოსაყენებლად ყოველთვის როდი ხერხდება ჩვენივე მუშაკებს შორის შეხლა-შემოხლის გარეშე. მაგალითად, შარშან საბჭოთა ხელისუფლებას მოუხდა ერთგვარი ბრძოლის გაწევა ქვანახშირისა და მეტალურგიის მეორე ბაზის შექმნის საკითხში. ბაზისა, ურომლისოდაც შეუძლებელია ჩვენი შემდგომი განვითარება. მაგრამ ჩვენ უკვე გადავლახეთ ეს დაბრკოლებანი. და ჩვენ მალე გვექნება ეს ბაზა.

რა არის კიდევ საჭირო?

საჭიროა კიდევ, რომ ეს ხელისუფლება სარგებლობდეს მუშებისა და გლეხების მილიონიანი მასების **მხარდაჭერით.**

სარგებლობს თუ არა ჩვენი ხელისუფლება ასეთი მხარდაჭერით? დიახ, სარგებლობს. მთელ მსოფლიოში ვერ ნახავთ მეორე ასეთ ხელისუფლებას, რომელიც სარგებლობდეს მუშებისა და გლეხების ისეთი მხარდაჭერით, როგორითაც საბჭოთა ხელისუფლება სარგებლობს. არ მივუთითებ სოციალისტური შეჯიბრების ზრდის ფაქტებზე, დამკვრელობის ზრდის ფაქტებზე, შემხვედრი სამრეწველო-საფინანსო გეგმისათვის ბრძოლის კამპანიაზე. ყველა ეს ფაქტი, რაც ცხადყოფს მილიონიანი მასების მიერ საბჭოთა ხელისუფლებისათვის მხარისდაჭერას, საყოველთაოდ ცნობილია.

რა არის კიდევ საჭირო, რომ მთლიანად და გადაჭარბებით შესრულდეს 1931 წლის საკონტროლო ციფრები?

საჭიროა კიდევ **ისეთი წყობილების** არსებობა, რომელიც თავისუფალი იქნება კაპიტალიზმის განუკურნავი სენისაგან და რომელსაც სერიოზული უპირატესობა ექნება კაპიტალიზმთან შედარებით. კრიზისი, უმუშევრობა, მფლანგველობა, ფართო მასების სიღატაკე — აი კაპიტალიზმის განუკურნავი სენი. ჩვენი წყობილება არ არის დაავადებული ამ სენით, იმიტომ რომ ძალაუფლება ჩვენს ხელშია, მუშათა კლასის ხელში, იმიტომ რომ ჩვენ გეგმიანი მეურნეობა გვაქვს, გეგმაშეზომილად ვაგროვებთ რესურსებს და სწორად ვანაწილებთ მათ სახალხო მეურნეობის დარგებს შორის. ჩვენ თავისუფალი ვართ კაპიტალიზმის განუკურნავი სენისაგან. ამაშია ჩვენი განსხვავება, ამაშია ჩვენი გადამწყვეტი უპირატესობა კაპიტალიზმის წინაშე.

შეხედეთ, როგორ სურთ კაპიტალისტებს თავი დააღწიონ ეკონომიურ კრიზისს. ისინი მაქსიმალურად ამცირებენ მუშების ხელფასს. ისინი მაქსიმალურად ამცირებენ ნედლეულის ფასებს. მაგრამ მათ არ სურთ რამდენადმე მაინც სერიოზულად შეამცირონ მასობრივი მოხმარების სამრეწველო და სასურსათო საქონლის ფასები. ეს იმას ნიშნავს, რომ მათ სურთ თავი დააღწიონ კრიზისს საქონლის

ძირითად მომხმარებელთა ხარჯზე, მუშების ხარჯზე, გლეხების ხარჯზე, მშრომელთა ხარჯზე. კაპიტალისტები ჭრიან იმ ტოტს, რომელზედაც თვითონ სხედან. და კრიზისიდან თავის დაღწევის მაგივრად გამოდის მისი გაღრმავება, გამოდის ახალ წანამძღვართა დაგროვება, რომელნიც ახალ, კიდევ უფრო სასტიკ კრიზისს იწვევენ.

ჩვენი უპირატესობა ის არის, რომ ჩვენ არ ვიცით ჭარბი წარმოების კრიზისი, ჩვენ არა გვყავს და არც გვეყოლება უმუშევართა მილიონები, ჩვენში არ არის წარმოების ანარქია, ვინაიდან ჩვენ გეგმიანი მეურნეობა გვაქვს. მაგრამ ეს ყველაფერი როდია. ჩვენი ქვეყანა ყველაზე კონცენტრირებული მრეწველობის ქვეყანაა. ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენ შეგვიძლია ჩვენი მრეწველობის აგება საუკეთესო ტექნიკის საფუძველზე და ამის მეოხებით შრომის უმაგალითო ნაყოფიერების, დაგროვების უმაგალითო ტემპის უზრუნველყოფა. ჩვენი სისუსტე წარსულში ის იყო, რომ ეს მრეწველობა ეყრდნობოდა დაქუცმაცებულ და წვრილ გლეხურ მეურნეობას. მაგრამ ეს **იყო**. ახლა ეს აღარ არის. ხვალ, შეიძლება, ერთი წლის შემდეგ, ჩვენ გავხდებით მსოფლიოში ყველაზე მსხვილი სოფლის მეურნეობის ქვეყნად. საბჭოთა მეურნეობებმა და კოლმეურნეობებმა, — ისინი კი მსხვილი მეურნეობის ფორმებს წარმოადგენენ, — უკვე ამ წელს მოგვცეს მთელი ჩვენი სასაქონლო მარცვლეულის ნახევარი. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი წყობილება, საბჭოთა წყობილება, გვაძლევს სწრაფი წინსვლის ისეთ შესაძლებლობებს, რომლებზეც არც ერთ ბურჟუაზიულ ქვეყანას არ შეუძლია ოცნება.

რა არის კიდევ საჭირო იმისათვის, რომ ბუმბერაზული ნაბიჯით გავწიოთ წინ?

საჭიროა ისეთი **პარტიის** არსებობა, რომელიც საკმაოდ დარაზმული და ერთიანი იქნება იმისათვის, რომ მუშათა კლასის ყველა საუკეთესო ადამიანის ძალღონე წარმართოს

ერთი წერტილისაკენ, და საკმაოდ გამოცდილი იმისათვის, რომ არ შედრკეს სიძნელეთა წინაშე და სისტემატურად გაატაროს ცხოვრებაში სწორი, რევოლუციური, ბოლშევიკური პოლიტიკა. გვყავს თუ არა ჩვენ ასეთი პარტია? დიახ, გვყავს. სწორია თუ არა მისი პოლიტიკა? დიახ, სწორია, ვინაიდან იგი სერიოზულ წარმატებებს იძლევა. ამას ახლა აღიარებენ მუშათა კლასის არა მარტო მეგობრები, არამედ მტრებიც. შეხედეთ, როგორ ღმუიან და ცოფს ჰყრიან ჩვენი პარტიის წინააღმდეგ ყველასათვის ცნობილი «პატივცემული» ჯენტლმენები — ფიში ამერიკაში, ჩერჩილი ინგლისში, პუანკარე საფრანგეთში. რატომ ღმუიან და ცოფს ჰყრიან ისინი? იმიტომ, რომ ჩვენი პარტიის პოლიტიკა სწორია, იმიტომ, რომ ის წარმატებას წარმატებაზე იძლევა.

აი, ამხანაგებო, ყველა ის ობიექტური შესაძლებლობანი, რომელნიც გვიადვილებენ 1931 წლის საკონტროლო ციფრების განხორციელებას, რომელნიც საშუალებას გვაძლევენ შევასრულოთ ხუთწლედი 4 წელიწადში, ხოლო გადამწყვეტ დარგებში — 3 წელიწადშიც კი.

ამრიგად, გეგმის შესრულების პირველი პირობა — «ობიექტური» შესაძლებლობანი — ჩვენ გვაქვს.

გვაქვს თუ არა მეორე პირობა — ამ შესაძლებლობათა გამოყენების უნარი?

სხვანაირად რომ ვთქვათ, გვაქვს თუ არა სწორი სამეურნეო ხელმძღვანელობა ფაბრიკების, ქარხნებისა და შახტების მიმართ? აქ ყველაფერი რიგზეა თუ არა?

სამწუხაროდ, აქ ყველაფერი რიგზე არ არის. და ჩვენ, როგორც ბოლშევიკებმა, ეს პირდაპირ და აშკარად უნდა ვთქვათ.

რას ნიშნავს ხელმძღვანელობის გაწევა წარმოებისათვის? ჩვენში ყოველთვის ბოლშევიკურად როდი უყურებენ საწარმოთათვის ხელმძღვანელობის გაწევის საკითხს. ჩვენში ხშირად ფიქრობენ, რომ ხელმძღვანელობა ნიშნავს ქაღალ-

დებზე, ბრძანებებზე ხელის მოწერას. ეს სამწუხაროა, მაგრამ ეს ფაქტია. ზოგჯერ უნებურად გაგონდება შჩედრინის პომპადურები. ხომ გახსოვთ, პომპადური ქალი როგორ ასწავლიდა ჭკუას ახალგაზრდა პომპადურს: თავს ნუ იმტვრევ მეცნიერების შესწავლით, ნუ ჩაუკვირდები საქმეს, დაე ეს სხვებმა აკეთონ, შენი საქმე არ არის ეს, — შენი საქმეა ქაღალდებზე ხელის მოწერაო. ჩვენდა სამარცხვინოდ, უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენს შორისაც, ბოლშევიკებს შორისაც, ცოტა არ არიან ისეთები, რომლებიც ხელმძღვანელობას ეწევიან ქაღალდებზე ხელის მოწერით. ხოლო რაც შეეხება საქმეში ჩახედვას, ტექნიკის დაუფლებას, საქმის ბატონ-პატრონად გახდომას, — ამაზე თავს არ იტკივებენ.

როგორ მოხდა, რომ ჩვენ, ბოლშევიკები, რომლებმაც სამი რევოლუცია მოვახდინეთ, რომლებიც გამარჯვებული გამოვედით სასტიკი სამოქალაქო ომიდან, რომლებმაც გადავჭერით თანამედროვე მრეწველობის შექმნის უდიდესი ამოცანა, მოვაბრუნეთ გლეხობა სოციალიზმის გზისაკენ, — როგორ მოხდა, რომ წარმოების ხელმძღვანელობის საქმეში ჩვენ ქედს ვიხრით ქაღალდის წინაშე?

ამის მიზეზი არის ის, რომ ქაღალდზე ხელის მოწერა უფრო ადვილია, ვიდრე წარმოების ხელმძღვანელობა. და აი ბევრი სამეურნეო მუშაკი ამ ნაკლები წინააღმდეგობის ხაზით წავიდა. ჩვენც, ცენტრსაც, მიგვიძღვის აქ ბრალი. ათიოდე წლის წინათ წამოყენებული იყო ლოზუნგი: «რადგან კომუნისტებს წარმოების ტექნიკა ჯერ არ ესმით ისე, როგორც საჭიროა, რადგან მათ ჯერ კიდევ უნდა ისწავლონ მეურნეობის მართვა, დაე ძველი ტექნიკოსები და ინჟინრები, სპეციალისტები, გაუძღვნენ წარმოებას, თქვენ კი, კომუნისტები, ნუ ჩაერევით საქმის ტექნიკაში, მაგრამ, ჩაურევლად, შეისწავლეთ ტექნიკა, შეუსვენებლად შეისწავლეთ წარმოების მართვის მეცნიერება, რათა შემდეგში ჩვენს ერთგულ სპეციალისტებთან ერთად გახდეთ წარმოე-

ბის ნამდვილი ხელმძღვანელები, საქმის ნამდვილი ბატონ-პატრონები». ასეთი იყო ლოზუნგი. ნამდვილად კი რა გამოვიდა? ამ ფორმულის მეორე ნაწილი უკუაგდეს, რადგან სწავლა უფრო ძნელია, ვიდრე ქაღალდებზე ხელის მოწერა; ფორმულის პირველი ნაწილი კი დაამახინჯეს იმით, რომ ჩაურევლობა გაიგეს, როგორც წარმოების ტექნიკის შესწავლაზე ხელის აღება. გამოვიდა სისულელე, მავნე და სახიფათო სისულელე, რომლისგანაც რაც უფრო მალე განვთავისუფლდებით, მით უკეთესია.

თვით ცხოვრებას არაერთხელ მოუცია ჩვენთვის სიგნალი, რომ ამ მხრივ საქმე კარგად ვერ არის. შახტის საქმე [15] პირველი სიგნალი იყო. შახტის საქმემ გვიჩვენა, რომ პარტორგანიზაციებს და პროფკავშირებს არ ეყოთ რევოლუციური სიფხიზლე. მან გვიჩვენა, რომ ჩვენი საბეურნეო მუშაკები უმსგავსოდ ჩამორჩნენ ტექნიკის მხრივ, რომ ზოგიერთი ძველი ინჟინერი და ტექნიკოსი, რაკი უკონტროლოდ მუშაობს, ადვილად ადგება მავნებლობის გზას, მით უფრო, რომ მათ განუწყვეტლივ თავს აბეზრებენ «წინადადებებით» მტრები უცხოეთიდან.

მეორე სიგნალია «სამრეწველო პარტიის» სასამართლო პროცესი [16].

რა თქმა უნდა, მავნებლობას საფუძვლად უდევს კლასობრივი ბრძოლა. რა თქმა უნდა, კლასობრივი მტერი გააფთრებულ წინააღმდეგობას უწევს სოციალისტურ შეტევას. მაგრამ მარტო ეს არ კმარა მავნებლობის ასე ფართოდ გაფურჩქვნის ასახსნელად.

როგორ მოხდა, რომ მავნებლობამ ასეთი ფართო ხასიათი მიიღო? ვინ არის დამნაშავე ამაში? ჩვენ ვართ ამაში დამნაშავე. ჩვენ რომ მეურნეობის ხელმძღვანელობის საქმე სხვანაირად დაგვეყენებინა, ჩვენ რომ გაცილებით უფრო ადრე დაგვეწყო საქმის ტექნიკის შესწავლა, ტექნიკის დაუფლება, ჩვენ რომ უფრო ხშირად და გონივრულად ჩავრეულიყავით

მეურნეობის ხელმძღვანელობის საქმეში, — მავნებლები ვერ მოგვაყენებდნენ ასეთ დიდ ზიანს.

საჭიროა ჩვენ თვითონ გავხდეთ სპეციალისტები, საქმის ბატონ-პატრონნი, საჭიროა პირი ვიბრუნოთ ტექნიკური ცოდნისაკენ, — აი საითკენ გვეწეოდა ცხოვრება. მაგრამ ვერც პირველმა სიგნალმა, ვერც მეორე სიგნალმაც კი ვერ უზრუნველყო ჯერ კიდევ აუცილებელი მობრუნება. დროა, დიდი ხანია დროა პირი ვიბრუნოთ ტექნიკისაკენ. დროა უკუვაგდოთ ძველი ლოზუნგი, დრომოჭმული ლოზუნგი ტექნიკაში ჩაურევლობის შესახებ, და თვითონ გავხდეთ სპეციალისტები, საქმის მცოდნენი, გავხდეთ სამეურნეო საქმის სრული ბატონ-პატრონნი.

ხშირად კითხულობენ, რატომ არა გვაქვს ერთმმართველობა? იგი არა გვაქვს და არ გვექნება, სანამ არ დავეუფლებით ტექნიკას. სანამ ჩვენს შორის, ბოლშევიკებს შორის, საკმაო რაოდენობით არ გვეყოლება ტექნიკის, ეკონომიკისა და ფინანსების საკითხებთან კარგად გაცნობილი ადამიანები, ჩვენ არ გვექნება ნამდვილი ერთმმართველობა. რამდენი რეზოლუციაც უნდა სწეროთ, რა სიტყვებითაც უნდა იფიცოთ, — თუ თქვენ არ დაეუფლებით ქარხნის, ფაბრიკის, შახტის ტექნიკას. ეკონომიკასა და ფინანსებს, — არაფერი არ გამოვა, ერთმმართველობა არ იქნება.

მაშასადამე, ამოცანა ის არის, რომ თვითონ ჩვენ დავეუფლოთ ტექნიკას, თვითონ ჩვენ გავხდეთ საქმის ბატონ-პატრონნი. მხოლოდ ამაშია იმის გარანტია, რომ ჩვენი გეგმები სავსებით შესრულდება, ხოლო ერთმმართველობა გატარდება.

ეს საქმე, რა თქმა უნდა, ადვილი როდია, მაგრამ სავსებით დასაძლევია. მეცნიერება, ტექნიკური გამოცდილება, ცოდნა — ყოველივე ეს შეიძლება შეძენილ იქნას. დღეს არა გვაქვს ისინი, მაგრამ ხვალ გვექნება. აქ მთავარი ისაა, რომ გქონდეს ძლიერი ბოლშევიკური სურვილი — დაეუფ-

ლო ტექნიკას, დაეუფლო წარმოების მეცნიერებას. თუ ძლიერი სურვილი იქნება, ყველაფრის მიღწევა შეიძლება, ყველაფრის დაძლევა შეიძლება.

ზოგჯერ კითხულობენ, ხომ არ შეიძლება რამდენადმე შევანელოთ ტემპები, შევაკავოთ მოძრაობა. არა, ამხანაგებო, არ შეიძლება! არ შეიძლება ტემპების შემცირება! პირიქით, ძალებისა და შესაძლებლობათა მიხედვით საჭიროა მათი გადიდება. ამას მოითხოვს ჩვენგან ჩვენი ვალდებულებანი სსრ კავშირის მუშებისა და გლეხების წინაშე. ამას მოითხოვს ჩვენგან ჩვენი ვალდებულებანი მთელი მსოფლიოს მუშათა კლასის წინაშე.

ტემპების შენელება ჩამორჩენას ნიშნავს. ჩამორჩენილებს კი სცემენ. ჩვენ კი არ გვინდა ნაცემი ვიყოთ. არა, არ გვინდა! ძველ რუსეთის ისტორია, სხვათა შორის, იმაში მდგომარეობდა, რომ მას განუწყვეტლივ სცემდნენ ჩამორჩენილობისათვის. სცემდნენ მონღოლი ხანები. სცემდნენ თურქი ბეგები. სცემდნენ შვედი ფეოდალები. სცემდნენ პოლონელ-ლიტველი პანები. სცემდნენ ინგლის-საფრანგეთის კაპიტალისტები. სცემდნენ იაპონელი ბარონები. სცემდნენ ყველანი — ჩამორჩენილობისათვის. სამხედრო ჩამორჩენილობისათვის, კულტურული ჩამორჩენილობისათვის, სახელმწიფოებრივი ჩამორჩენილობისათვის, სამრეწველო ჩამორჩენილობისათვის, სასოფლო-სამეურნეო ჩამორჩენილობისათვის. სცემდნენ იმიტომ, რომ ეს მათთვის სახეირო იყო და დაუსჯელად ჩაუვლიდათ ხოლმე. ხომ გახსოვთ რევოლუციის წინადროის პოეტის სიტყვები: «შენ უხვიცა ხარ, თან უბადრუკიც, შენ ძლიერიც ხარ, თანაც უძლური, დიდავ რუსეთო» [17]. ძველი პოეტის ეს სიტყვები კარგად დაისწავლეს ამ ვაჟბატონებმა. ისინი სცემდნენ და თან დასძენდნენ: «შენ უხვი ხარ»—მაშასადამე, შეიძლება შენს ხარჯზე გავმდიდრდეთო. ისინი სცემდნენ და თან დასძენდნენ: «შენ უბადრუკი და უძლური ხარ» — მაშასადამე, შეიძლება შენი ცემა და ძარცვა დაუსჯელადო.

ასეთია ექსპლოატატორების კანონი — ჩამორჩენილებისა და სუსტების ცემა. კაპიტალიზმის მგლური კანონი. შენ ჩამორჩი, შენ სუსტი ხარ — მაშასადამე, შენ მართალი არა ხარ, მაშასადამე, შეიძლება შენი ცემა და დამონება. შენ ძლიერი ხარ — მაშასადამე, შენ მართალი ხარ, მაშასადამე, შენ უნდა გერიდონ.

აი რატომ აღარ შეიძლება ჩვენთვის კვლავაც ჩამოვრჩეთ.

წარსულში ჩვენ არ გვქონდა და არც შეიძლებოდა გვქონოდა სამშობლო. მაგრამ ახლა, როცა დავამხეთ კაპიტალიზმი, ხოლო ძალაუფლება ჩვენს ხელშია, ხალხის ხელშია, — ჩვენ გვაქვს სამშობლო და ჩვენ დავიცავთ კიდევაც მის დამოუკიდებლობას. გინდათ თუ არა, რომ ჩვენი სოციალისტური სამშობლო დაამარცხონ და რომ მან დაკარგოს თავისი დამოუკიდებლობა? და თუ ეს არ გინდათ, მაშინ რაც შეიძლება მოკლე ხანში უნდა მოსპოთ მისი ჩამორჩენილობა და განავითაროთ ნამდვილი ბოლშევიკური ტემპები მისი სოციალისტური მეურნეობის მშენებლობის საქმეში. სხვა გზა არ არსებობს. აი რატომ ამბობდა ლენინი ოქტომბრის წინადღეს: «ან სიკვდილი, ან დავეწიოთ და გავუსწროთ მოწინავე კაპიტალისტურ ქვეყნებს».

ჩვენ 50 — 100 წლით ჩამოვრჩით მოწინავე ქვეყნებს. ჩვენ ეს მანძილი ათი წლის განმავლობაში უნდა გავირბინოთ. ან შევასრულებთ ამას, ან გაგვსრესენ.

აი რას გვიკარნახებენ ჩვენი ვალდებულებანი სსრ კავშირის მუშებისა და გლეხების წინაშე.

მაგრამ ჩვენ გვაქვს კიდევ სხვა, უფრო სერიოზული და უფრო მნიშვნელოვანი ვალდებულებანი. ეს არის ვალდებულებანი მსოფლიო პროლეტარიატის წინაშე. ისინი ემთხვევიან პირველი სახის ვალდებულებებს. მაგრამ ჩვენ მათ უფრო მაღლა ვაყენებთ. სსრ კავშირის მუშათა კლასი მსოფლიო მუშათა კლასის ნაწილია. ჩვენ გავიმარჯვეთ არა მარტო სსრ კავშირის მუშათა კლასის ძალღონის მეო-

ხებით, არამედ მსოფლიო მუშათა კლასის მხარდაჭერითაც. ასეთი დახმარება რომ არ გვქონოდა, ჩვენ დიდი ხანია გაგვწეწავდნენ. ამბობენ, რომ ჩვენი ქვეყანა ყველა ქვეყნის პროლეტარიატის დამკვრელი ბრიგადა არისო. ეს კარგადაა ნათქვამი. მაგრამ ეს ჩვენ გვაკისრებს მეტად სერიოზულ ვალდებულებებს. რისთვის გვიჭერს მხარს საერთაშორისო პროლეტარიატი, რით დავიმსახურეთ ასეთი მხარდაჭერა? იმით, რომ პირველად ჩვენ შევებრძოლეთ კაპიტალიზმს, პირველად ჩვენ დავამყარეთ მუშური ხელისუფლება, პირველად ჩვენ დავიწყეთ სოციალიზმის შენება. იმით, რომ ჩვენ ვაკეთებთ ისეთ საქმეს, რომელიც წარმატების შემთხვევაში მთელ მსოფლიოს გადაატრიალებს და მთელ მუშათა კლასს გაათავისუფლებს. ხოლო რა არის საჭირო წარმატებისათვის? ჩვენი ჩამორჩენილობის ლიკვიდაცია, მშენებლობის მაღალი, ბოლშევიკური ტემპების განვითარება. ჩვენ ისე უნდა წავიდეთ წინ, რომ მთელი მსოფლიოს მუშათა კლასს, რომელიც ჩვენ შემოგვყურებს, შეეძლოს თქვას: აი ის, ჩემი მოწინავე რაზმი, აი ის, ჩემი დამკვრელი ბრიგადა, აი ის, ჩემი მუშური ხელისუფლება, აი ის, ჩემი სამშობლო, — ისინი კარგად აკეთებენ თავიანთ საქმეს, **ჩვენს** საქმეს, — მხარი დავუჭიროთ მათ კაპიტალისტების წინააღმდეგ და გავაჩაღოთ მსოფლიო რევოლუციის საქმე. უნდა გავამართლოთ თუ არა ჩვენ მსოფლიო მუშათა კლასის იმედები, უნდა შევასრულოთ თუ არა ჩვენი ვალდებულებანი მის წინაშე? დიახ, ასე უნდა მოვიქცეთ, თუ არა გვსურს საბოლოოდ შევირცხვინოთ თავი.

ასეთია ჩვენი ვალდებულებანი, საშინაო და საერთაშორისო.

თქვენ ხედავთ, რომ ისინი გვიკარნახებენ განვითარების ბოლშევიკურ ტემპებს.

ვერ ვიტყვი, რომ მეურნეობის ხელმძღვანელობის მხრივ ჩვენში ამ წლების განმავლობაში არაფერი გაკეთებული-

ყოს. გაკეთებულია, და ძალიან ბევრიც. ჩვენ, ომისწინა დროსთან შედარებით, ერთიორად გავადიდეთ მრეწველობის პროდუქცია. ჩვენ შევქმენით მსოფლიოში ყველაზე მსხვილი სასოფლო-სამეურნეო წარმოება. მაგრამ ჩვენ კიდევ მეტის გაკეთებას შევძლებდით, ამ ხნის განმავლობაში რომ ვცდილიყავით ჯეროვნად დავუფლებოდით წარმოებას. მის ტექნიკას, მის ფინანსურ-ეკონომიურ მხარეს.

მაქსიმუმ ათ წელიწადში უნდა გავირბინოთ ჩვენ ის მანძილი, რომლითაც კაპიტალიზმის მოწინავე ქვეყნებს ჩამოვრჩით. ამისათვის ჩვენ ყველა «ობიექტური» შესაძლებლობა მოგვეპოვება. გვაკლია მხოლოდ ამ შესაძლებლობათა სათანადოდ გამოყენების უნარი. ეს კი დამოკიდებულია ჩვენზე. **მხოლოდ** ჩვენზე! დროა ვისწავლოთ ამ შესაძლებლობათა გამოყენება. დროა ბოლო მოვუღოთ წარმოებაში ჩაურევლობის დამპალ გეზს. დროა შევითვისოთ სხვა, ახალი, ახლანდელი პერიოდის შესაბამისი გეზი: **ჩავერიოთ ყველაფერში**. თუ შენ ქარხნის დირექტორი ხარ — ჩაერიე ყველა საქმეში, ჩაუკვირდი ყველაფერს, მხედველობიდან არაფერი გაუშვა, ისწავლე და კიდევ ისწავლე. ბოლშევიკები უნდა დაეუფლონ ტექნიკას. დროა, რომ ბოლშევიკები თვითონ გახდნენ სპეციალისტები. ტექნიკა რეკონსტრუქციის პერიოდში ყველაფერს წყვეტს. და ის სამეურნეო მუშაკი, რომელსაც არ სურს შეისწავლოს ტექნიკა, არ სურს დაეუფლოს ტექნიკას, — ანეგდოტია და არა სამეურნეო მუშაკი.

ამბობენ, ძნელია ტექნიკის დაუფლებაო. მართალი არ არის! არ არსებობს ისეთი ციხე-სიმაგრე, რომლის აღება ბოლშევიკებს არ შეეძლოთ. ჩვენ გადავჭერით მთელი რიგი უძნელესი ამოცანები. ჩვენ დავამხეთ კაპიტალიზმი. ჩვენ ავიღეთ ძალაუფლება. ჩვენ ავაშენეთ უმსხვილესი სოციალისტური ინდუსტრია. ჩვენ საშუალო გლეხი მოვაბრუნეთ სოციალიზმის გზისაკენ. მშენებლობის თვალსაზრისით

ყველაზე მნიშვნელოვანი ჩვენ უკვე გავაკეთეთ. ცოტაღა დაგვრჩა: შევისწავლოთ ტექნიკა, დავეუფლოთ მეცნიერებას. და როცა ამას გავაკეთებთ, მაშინ ჩვენ ისეთ ტემპებს განვავითარებთ, რომელთა შესახებ ახლა ოცნებასაც კი ვერ ვბედავთ.

და ჩვენ ამას გავაკეთებთ, თუ ამას ნამდვილად მოვისურვებთ!

«პრავდა» № 35,
1931 წ. 5 თებერვალი.

წერილი ამხ. ეტჩინს

ამხ. ეტჩინ!

თქვენი ბროშურის წაკითხვა ვერ შევძელი (არა მცალია!), მაგრამ თქვენს 4 კითხვაზე მოკლედ პასუხის გაცემა კი შემიძლია.

1) **«შინაპარტიულ წინააღმდეგობათა» შესახებ.** ენგელსის დროიდან აქსიომად იქცა ის დებულება, რომ პროლეტარული პარტიების განვითარება შინაპარტიულ წინააღმდეგობათა დაძლევის წესით ხდება. ამ წინააღმდეგობათა გამოხატულებას წარმოადგენენ აშკარა თუ ფარული უთანხმოებანი. ოსოვსკი აქ არაფერ შუაშია, რადგან ოსოვსკი შეცდომით განიხილავდა, მაგალითად, ჩვენს პარტიას, როგორც ორი ანტაგონისტური კლასის ბლოკს, როგორც ამ კლასების წარმომადგენლობას, მაშინ როდესაც ჩვენი პარტია (ისევე როგორც კომინტერნის სხვა სექციები) ნამდვილად არის ერთი კლასის, სახელდობრ — მუშათა კლასის წარმომადგენლობა. ჩვენ კი ხომ ლაპარაკი გვაქვს კომპარტიებზე, რომლებიც ერთი (პროლეტარული) კლასის წარმომადგენლობა არიან.

2) **ლენინიზმის შესახებ.** არ შეიძლება საეჭვო იყოს, რომ ლენინიზმი არის ყველაზე მემარცხენე მიმდინარეობა (უწინწკლებოდ) მსოფლიო მუშათა მოძრაობაში. მუშათა მოძრაობაში არსებობს ყველა და ყოველგვარი მიმდინარეობა, ფეოდალურ-მონარქისტულიდან (როგორიცაა «რუსი

ხალხის კავშირი») და აშკარად-კაპიტალისტურიდან (როგორიც არიან კადეტები) ფარულად-ბურჟუაზიულამდე (ს.-დ., განსაკუთრებით «მემარცხენე» ს.-დ., ანარქისტები, ანარქოსინდიკალისტები) და ულტრა-მემარცხენე-«კომუნისტურამდე». მათგან ლენინიზმი ყველაზე მემარცხენე და ერთადერთი ბოლომდე რევოლუციური მიმდინარეობაა.

3) **«მემარცხენე» და მემარჯვენე გადახრათა ფესვების შესახებ.** მათ საერთო ფესვი აქვთ იმ აზრით, რომ ისინი ჩვენთვის უცხო კლასების ზემოქმედებას გამოხატავენ. პარტიის წინააღმდეგ ბრძოლის ფორმები და საშუალებანი სხვადასხვაა იმ სოციალური შუაფენების განსხვავების მიხედვით, რომლებსაც ისინი, ე. ი. გადახრები წარმოადგენენ.

4) **ორ ფრონტზე ბრძოლის შესახებ.** აქ განსამარტავიც არაფერია. ვერ გამიგია, რატომ არ გეთანხმებათ თქვენ ამხ. კანტორი.

კომ. სალამით **ი. სტალინი**

1931 წ. 27 თებერვალი.

იბეჭდება პირველად.

მისალმება აზნავთისა და გროზნავთის მუშაკებს

მივესალმები აზნავთისა და გროზნავთის მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს ხუთწლედის ორნახევარ წელიწადში შესრულების გამო. მოგილოცავთ გამარჯვებას, ამხანაგებო!

გაუმარჯოს სსრ კავშირის მუშებს, რომლებმაც დალეწეს კაპიტალიზმის ბორკილები და რომლებიც გახდნენ თავიანთი ქვეყნის ბატონ-პატრონები!

გაუმარჯოს საბჭოთა ხელისუფლებას! გაუმარჯოს ბოლშევიკების პარტიას!

ი. სტალინი

1931 წ. 31 მარტი.

«პრავდა» № 90,
1931 წ. 1 აპრილი.

ელექტროქარხანას

მხურვალე სალამი ელექტროქარხნის მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს, რომლებმაც ორნახევარ წელიწადში შეასრულეს ხუთწლედი.

წინ, შემდგომი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 92,
1931 წ. 3 აპრილი.

მაგნიტოგორსკი. მაგნიტომშენს

მივესალმები მაგნიტოგორსკის მუშებს და ხელმძღვანელ შემადგენლობას პირველი სერიოზული გამარჯვების გამო [18].

წინ, ამხანაგებო, ახალი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 136,
1931 წ. 19 მაისი.

ტრაქტორცენტრის გამგეობის თავმჯდომარეს. ყველა მანქანა-ტრაქტორთა სადგურს

ძმური სალამი მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების მუშებსა და მუშა-ქალებს, ტექნიკოსებსა და სპეციალისტებს და მთელ ხელმძღვანელ შემადგენლობას 18 მილიონი ჰექტარის დათესვის გეგმის ვადამდე შესრულების გამო.

მოგილოცავთ გამარჯვებას, ამხანაგებო!

გასულ წელს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებმა დათესეს 2 მილიონამდე ჰექტარი საკოლმეურნეო მინდვრები. წელს— 18 მილიონზე მეტი ჰექტარი. გასულ წელს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებმა მომსახურება გაუწიეს 2 347 კოლმეურნეობას. წელს — 46 514 კოლმეურნეობას. ასეთია გზა, — კავიდან ტრაქტორამდე, — განვლილი ჩვენი ქვეყნის გლეხური მეურნეობის მიერ. დაე იცოდეს ყველამ, რომ საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასს მტკიცედ და გაბედულად მიჰყავს წინ თავისი მოკავშირის, მშრომელი გლეხობის ხელახალი ტექნიკური შეიარაღების საქმე!

იმედი ვიქონიოთ, რომ მანქანა-ტრაქტორთა სადგურები მიღწეულ შედეგებს არ დასჯერდებიან და 18 მილიონი ჰექტარის დათესვის დაკისრებულ (და უკვე შესრულებულ) გეგმას **გააფართოებენ** შემხვედრი გეგმის წესით 20 მილიონ ჰექტარამდე.

იმედი ვიქონიოთ, რომ მანქანა-ტრაქტორთა სადგურები ამაზე არ შეჩერდებიან და მტკიცედ გასწევენ წინ — თავიანთი ახალი მორიგი ამოცანებისაკენ, რათა მოამზადონ 5 მილიონი ჰექტარი **ანეულის**, წარმატებით ჩაატარონ **მოსავლის აღების** კამპანია, **მზრალად** მოხნან 15 მილიონი ჰექტარი, აიყვანონ **შემოდგომის** ნათესები 8 მილიონ ჰექტარამდე, მოაწყონ **ახალი ათასი** მანქანა-ტრაქტორთა სადგური და ამრიგად შექმნან ნიადაგი მომავალ წელს კოლმეურნეობათა უდიდესი უმრავლესობის მოსაცავად.

დაე იცოდეს ყველამ, რომ საბჭოთა კავშირი წვრილგლეხური მეურნეობისა და ჩამორჩენილი სამიწათმოქმედო ტექნიკის ქვეყნიდან მსხვილი კოლექტიური მეურნეობისა და მოწინავე სამიწათმოქმედო ტექნიკის ქვეყნად იქცევა!

წინ, ამხანაგებო, ახალი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 145,
1931 წ. 28 მაისი.

მარცვლეულის ტრესტის გამგეობის თავმჯდომარეს. მარცვლეულის ყველა საბჭოთა მეურნეობას

ახალი საბჭოთა მიწათმოქმედების წამყვან ძალას, სოფლის მეურნეობის ახალი ტექნიკისა და მისი ორგანიზაციის ახალი მეთოდების სოციალისტურ მედროშეს — **მარცვლეულის საბჭოთა მეურნეობების სისტემას,** მის მუშებსა და მუშა-ქალებს, ტექნიკოსებსა და სპეციალისტებს, მის ხელმძღვანელებსა და ინსტრუქტორებს — ძმური სალამი!

ნუ დამშვიდდებით თესვის გეგმის შესრულებით, — თქვენ შეგიძლიათ და კიდევაც უნდა **შეასრულოთ** გეგმა **გადაჭარბებით,** ვინაიდან თქვენ საამისოდ ყველა აუცილებელი შესაძლებლობა გაქვთ.

წინ წამოსწიეთ თქვენი **ჩამორჩენილი რაზმები** ციმბირში და, განსაკუთრებით, შორეულ აღმოსავლეთში, გაუწიეთ ყოველნაირი **დახმარება კოლმეურნეობებს,** გაშალეთ მუშაობა მარცვლეულის საბჭოთა მეურნეობების მთავარი მორიგი ამოცანის — **მოსავლის აღების** მოსამზადებლად, მოიპოვეთ **ახალი წარმატებანი.**

წინ, ახალი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 147,
1931 წ. 30 მაისი.

ახალი ვითარება — სამეურნეო მშენებლობის ახალი ამოცანები

სიტყვა სამეურნეო მუშაკთა თათბირზე 19 1931 წ. 23 ივნისს

ამხანაგებო! თათბირის მასალებიდან ჩანს, რომ ჩვენი მრეწველობა გეგმის შესრულების თვალსაზრისით საკმაოდ ჭრელ სურათს წარმოადგენს. არის მრეწველობის ისეთი დარგები, რომლებმაც განვლილ ხუთ თვეში, შარშანდელთან შედარებით, პროდუქცია 40 — 50 პროცენტით გაადიდეს. არის დარგები, რომელთა პროდუქციის გადიდება 20 — 30 პროცენტს არ აღემატება. ბოლოს, არის მრეწველობის ცალკე დარგები, რომლებმაც პროდუქცია მინიმალურად გაადიდეს — რაღაც 6 — 10 პროცენტით, ზოგმა ამაზე ნაკლებითაც. ამ უკანასკნელთა რიცხვს უნდა მიეკუთვნოს ქვანახშირის მრეწველობა და შავი მეტალურგია. როგორც ხედავთ, სურათი ჭრელია.

რით აიხსნება ეს სიჭრელე? სად არის მრეწველობის ზოგიერთი დარგის ჩამორჩენის მიზეზი? სად არის იმის მიზეზი, რომ მრეწველობის ზოგიერთი დარგი იძლევა მხოლოდ 20 — 25% ზრდას, ხოლო ქვანახშირის მრეწველობა და შავი მეტალურგია იძლევიან ამაზე უფრო ნაკლებ ზრდას, კუდში მისჩანჩალებენ სხვა დარგებს?

მიზეზი ის არის, რომ ამ უკანასკნელ დროს მრეწველობის განვითარების პირობები ძირფესვიანად შეიცვალა, შეიქმნა ახალი ვითარება, რომელიც მოითხოვს ხელმძღვა-

ნელობის ახალ ხერხებს, ხოლო ზოგიერთი ჩვენი სამეურნეო მუშაკი იმის ნაცვლად, რომ შეცვალოს მუშაობის ხერხები, კვლავ ძველებურად განაგრძობს მუშაობას. საქმე, მაშასადამე, იმაშია, რომ მრეწველობის განვითარების ახალი პირობები მოითხოვენ ახლებურად მუშაობას, ხოლო ზოგიერთ ჩვენს სამეურნეო მუშაკს არ ესმის ეს და ვერ ხედავს იმას, რომ ახლა საჭიროა ახლებურად ხელმძღვანელობა.

ამაშია ჩვენი მრეწველობის ზოგიერთი დარგის ჩამორჩენის მიზეზი.

რა არის ჩვენი მრეწველობის განვითარების ეს ახალი პირობები? საიდან გაჩნდნენ ისინი?

ისინი, ეს ახალი პირობები, სულ ცოტა, ექვსია.

განვიხილოთ ეს პირობები.

I

მუშა-ხელი

ლაპარაკია, უწინარეს ყოვლისა, **მუშა-ხელით** საწარმოთა უზრუნველყოფის შესახებ. წინათ ჩვეულებრივ მუშები თვითონ მიდიოდნენ ქარხნებსა და ფაბრიკებში, — მაშასადამე, არსებობდა ერთგვარი თვითდინება ამ საქმეში. ხოლო ეს თვითდინება იქიდან გამომდინარეობდა, რომ იყო უმუშევრობა, იყო ფენებად დაყოფა სოფლად, იყო სილატაკე, იყო შიმშილის შიში, რომელიც ადამიანებს სოფლიდან ქალაქისაკენ ერეკებოდა. ხომ გახსოვთ ფორმულა: «გლეხის გაქცევა სოფლიდან ქალაქში»? რა აიძულებდა გლეხს გაქცეულიყო სოფლიდან ქალაქში? შიმშილის შიში, უმუშევრობა, ის გარემოება, რომ სოფელი მისთვის წარმოადგენდა დედინაცვალს, და იგი მზად იყო გაქცეულიყო იქიდან, თუნდაც ეშმაკთან, ოღონდ რამე სამუშაო მიეღო.

ასეთი ან თითქმის ასეთი იყო ჩვენში საქმის ვითარება ახლო წარსულში.

შეიძლება თუ არა იმის თქმა, რომ ჩვენში დღესაც სწორედ ასეთი სურათია? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. პირიქით, ვითარება ახლა ძირფესვიანად შეიცვალა. და სწორედ იმიტომ, რომ ვითარება შეიცვალა, ჩვენში აღარ არის მუშა-ხელის თვითდინება.

სახელდობრ, რა შეიცვალა ამ ხნის განმავლობაში? ჯერ-ერთი, ჩვენ მოვსპეთ უმუშევრობა, — მაშასადამე, მოვსპეთ ის ძალა, რომელიც აწვებოდა «შრომის ბაზარს». მეორეც, ძირი გამოვუთხარეთ ფენებად დაყოფას სოფლად, — მაშასადამე, ვძლიეთ სწორედ ის მასობრივი სიღატაკე, რომელიც გლეხს სოფლიდან ქალაქისაკენ ერეკებოდა. ბოლოს, ჩვენ სოფელი მოვამარაგეთ რამდენიმე ათეული ათასი ტრაქტორით და სასოფლო-სამეურნეო მანქანით, დავამარცხეთ კულაკი, მოვაწყეთ კოლმეურნეობანი და მივეცით გლეხებს ადამიანურად ცხოვრებისა და მუშაობის შესაძლებლობა. ახლა სოფელს აღარ შეიძლება ეწოდოს გლეხის დედინაცვალი. და სწორედ იმიტომ, რომ მას აღარ შეიძლება ეწოდოს დედინაცვალი, გლეხი რჩება სოფელში, და ჩვენში აღარ არის არც «გლეხის გაქცევა სოფლიდან ქალაქში», არც მუშა-ხელის თვითდინება.

თქვენ ხედავთ, რომ ჩვენ ახლა გვაქვს სრულიად ახალი ვითარება და მუშა-ხელით საწარმოთა უზრუნველყოფის ახალი პირობები.

რა გამომდინარეობს აქედან?

ჯერ-ერთი, აქედან გამომდინარეობს ის, რომ უკვე აღარ შეიძლება მუშა-ხელის თვითდინების იმედი ვიქონიოთ. მაშასადამე, თვითდინების «პოლიტიკიდან» უნდა გადავიდეთ მრეწველობისათვის მუშების **ორგანიზებულად** შეგროვების პოლიტიკაზე. მაგრამ ამისათვის არსებობს მხოლოდ ერთი გზა — სამეურნეო ორგანიზაციების მიერ

კოლმეურნეობებსა და კოლმეურნეებთან ხელშეკრულებათა დადების გზა. თქვენ იცით, რომ ამ გზას უკვე დაადგა ზოგიერთი სამეურნეო ორგანიზაცია და კოლმეურნეობა, ამასთან გამოცდილებამ დაგვანახა, რომ ხელშეკრულებათა პრაქტიკა სერიოზულ წარმატებებს იძლევა როგორც კოლმეურნეობებისათვის, ისე სამრეწველო საწარმოებისთვისაც.

მეორეც, აქედან გამომდინარეობს ის, რომ საჭიროა დაუყოვნებლივ გადავიდეთ შრომის ყველაზე უფრო მძიმე პროცესების **მექანიზაციაზე** და ყოველნაირად გავშალოთ ეს საქმე (ხე-ტყის მრეწველობა, სამშენებლო საქმე, ქვანახშირის მრეწველობა, დატვირთვა-გადმოტვირთვა, ტრანსპორტი, შავი მეტალურგია და სხვ.). რა თქმა უნდა, ეს იმას არ ნიშნავს, თითქოს საჭირო იყოს თავი მივანებოთ ხელით მუშაობას. პირიქით, ხელით მუშაობა კიდევ დიდხანს ითამაშებს წარმოებაში უაღრესად სერიოზულ როლს. მაგრამ ეს იმას ნიშნავს, რომ შრომის პროცესების მექანიზაცია ჩვენთვის წარმოადგენს იმ **ახალ** და **გადამწყვეტ** ძალას, ურომლისოდ ვერ გავუძლებთ ვერც ჩვენს ტემპებს, ვერც წარმოების ახალ მასშტაბებს.

ჩვენში ჯერ კიდევ ცოტა როდი მოიპოვება ისეთი სამეურნეო მუშაკი, რომელსაც «არა სწამს» არც მექანიზაცია, არც კოლმეურნეობებთან ხელშეკრულებათა დადება. ეს სწორედ ის სამეურნეო მუშაკები არიან, რომელთაც არ ესმით ახალი ვითარება, არ სურთ იმუშაონ ახლებურად და რომელნიც გულისტკივილით იგონებენ «ძველ კარგ დროებას», როცა მუშა-ხელი «თვითონ მიდიოდა» საწარმოებში. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ასეთი სამეურნეო მუშაკები, როგორც ცა დედამიწას, ისე არიან დაშორებულნი სამეურნეო მშენებლობის იმ ახალ ამოცანებს, რომლებსაც ახალი ვითარება გვიყენებს. ისინი, ალბათ, ფიქრობენ, რომ სიძნელენი მუშა-ხელის საკითხში წარმოადგენენ შეთხვევითს მოვლენას, რომ მუშა-ხელის ნაკლებობა გაქრება

თავისთავად, ასე ვთქვათ, თვითდინების წესით. ეს შეცდომაა, ამხანაგებო. სიძნელენი მუშა-ხელის საკითხში არ შეიძლება თავისთავად გაჭრნენ. ისინი შეიძლება გაჭრნენ მხოლოდ ჩვენი საკუთარი ღონისძიებების შედეგად.

ამრიგად, **მუშა-ხელის ორგანიზებულად შეგროვება კოლმეურნეობებთან ხელშეკრულებათა დადების წესით, შრომის მექანიზაცია** — ასეთია ამოცანა.

ასეთია საქმის ვითარება ჩვენი მრეწველობის განვითარების პირველი ახალი პირობის საკითხის მხრივ.

გადავიდეთ მეორე პირობის საკითხზე.

II

მუშების ხელფასი

მე ეს-ეს არის ვილაპარაკე ჩვენი საწარმოებისათვის მუშების ორგანიზებულად შეგროვებაზე. მაგრამ მუშების შეგროვება ჯერ კიდევ არ ნიშნავს მთელი საქმის გაკეთებას. იმისათვის, რომ ჩვენი საწარმოები უზრუნველვყოთ მუშა-ხელით, საჭიროა მივაღწიოთ იმას, რომ მუშები შევინარჩუნოთ წარმოებაში და მუშების შემადგენლობა საწარმოში ცოტად თუ ბევრად მუდმივი გავხადოთ. არა გვგონია საჭირო იყოს იმის მტკიცება, რომ ისეთი მუშების მუდმივი შემადგენლობის გარეშე, რომლებმაც ცოტად თუ ბევრად შეითვისეს წარმოების ტექნიკა და რომლებიც შეეჩვივნენ ახალ მექანიზმებს, — შეუძლებელია წინსვლა, შეუძლებელია საწარმოო გეგმების შესრულება. წინააღმდეგ შემთხვევაში საჭირო იქნებოდა ყოველთვის მუშების ხელახლა სწავლება და ნახევარი დროს დაკარგვა მათ სწავლებაზე, იმის ნაცვლად, რომ ეს დრო წარმოებისათვის გამოგვეყენებინა. ნამდვილად კი რა ხდება ახლა ჩვენში? შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ მუშების შემადგენლობა ჩვენს საწარმოებში ცოტად თუ ბევრად მუდმივია? არა,

სამწუხაროდ, არ შეიძლება ამის თქმა. პირიქით, ჩვენს საწარმოებში ჯერ კიდევ არის მუშა-ხელის ეგრეთწოდებული **დენადობა**. უფრო მეტიც, მთელ რიგ საწარმოებში მუშა-ხელის დენადობა არათუ არ ისპობა, არამედ, პირიქით, იზრდება და ძლიერდება. ყოველ შემთხვევაში, ცოტას ნახავთ ისეთ საწარმოს, სადაც მუშათა შემადგენლობა არ იცვლებოდეს ნახევარი წლის ან კვარტალის განმავლობაშიც კი, სულ ცოტა, 30 — 40 პროცენტით.

წინათ, მრეწველობის აღდგენის პერიოდში, როცა ტექნიკური მოწყობილობა ჩვენში რთული არ იყო, ხოლო წარმოების მასშტაბები მცირე იყო, — კიდევ შეიძლებოდა მუშა-ხელის ეგრეთწოდებული დენადობის ასე თუ ისე «მოთმენა». ახლა სხვა საქმეა. ახლა ვითარება ძირფესვიანად შეიცვალა. ახლა, გაშლილი რეკონსტრუქციის პერიოდში, როცა წარმოების მასშტაბები გიგანტური გახდა, ხოლო ტექნიკური მოწყობილობა უაღრესად რთული, — მუშა-ხელის დენადობა გადაიქცა წარმოების უბედურებად, რასაც დეზორგანიზაცია შეაქვს ჩვენს საწარმოებში. ახლა მუშა-ხელის დენადობის «მოთმენა» ნიშნავს ჩვენი მრეწველობის დაშლას, საწარმოო გეგმების შესრულების შესაძლებლობის მოსპობას, პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესების შესაძლებლობისათვის ძირის გამოთხრას.

სად არის მუშა-ხელის დენადობის მიზეზი?

ხელფასის უმართებულო ორგანიზაციაში, უმართებულო სატარიფო სისტემაში, ხელფასის ხაზით «მომემარცხენო» გათანაბრებაში. მთელ რიგ საწარმოებში სატარიფო განაკვეთები იმნაირად არის დაწესებული, რომ თითქმის ისპობა განსხვავება კვალიფიციურ შრომასა და არაკვალიფიციურ შრომას შორის, მძიმე შრომასა და მსუბუქ შრომას შორის. გათანაბრება იწვევს იმას, რომ არაკვალიფიციური მუშა დაინტერესებული არ არის გახდეს კვალიფიციური და, ამრიგად, მოკლებულია წინწაწევის

პერსპექტივას, რის გამო იგი წარმოებაში თავს გრძნობს «მოაგარაკედ», რომელიც მუშაობს მხოლოდ დროებით, რომ ცოტა რამ «იშოვოს» და მერე წავიდეს სადმე სხვაგან «ბედის საძებნელად». გათანაბრება იწვევს იმას, რომ კვალიფიციური მუშა იძულებულია გადავიდეს საწარმოდან საწარმოში იმისათვის, რომ, ბოლოს, მონახოს ისეთი საწარმო, სადაც ჯეროვნად დააფასებენ კვალიფიციურ შრომას.

აქედან — «საყოველთაო» მოძრაობა საწარმოდან საწარმოში, მუშა-ხელის დენადობა.

ამ ბოროტების მოსასპობად საჭიროა გათანაბრების გაუქმება და ძველი სატარიფო სისტემის დამსხვრევა. ამ ბოროტების მოსასპობად საჭიროა შემოღებულ იქნას ტარიფების ისეთი სისტემა, რომელიც ანგარიშს გაუწევს განსხვავებას კვალიფიციურ შრომასა და არაკვალიფიციურ შრომას შორის, მძიმე შრომასა და მსუბუქ შრომას შორის. არ შეიძლება იმის მოთმენა, რომ მგლინავი შავ მეტალურგიაში იმდენივეს იღებდეს, რამდენსაც დამგველი. არ შეიძლება იმის მოთმენა, რომ მემანქანე რკინიგზის ტრანსპორტზე იმდენივეს იღებდეს, რამდენსაც გადამწერი. მარქსი და ლენინი ამბობენ, რომ განსხვავება კვალიფიციურ შრომასა და არაკვალიფიციურ შრომას შორის იარსებებს სოციალიზმის დროსაც კი, კლასების მოსპობის შემდეგაც კი, რომ მხოლოდ კომუნიზმის დროს უნდა გაქრეს ეს განსხვავება, რომ, ამის გამო, «ხელფასი» სოციალიზმის დროსაც კი უნდა გაიცეს შრომის და არა მოთხოვნილების მიხედვით. მაგრამ ჩვენი გამთანაბრებლები სამეურნეო მუშაკთა და პროფმუშაკთა წრიდან ამას არ ეთანხმებიან და ფიქრობენ, რომ ეს განსხვავება უკვე გაქრა ჩვენი საბჭოთა წყობილების დროს. ვინ არის მართალი — მარქსი და ლენინი თუ გამთანაბრებლები? უნდა ვიფიქროთ, რომ აქ მართალი არიან მარქსი და ლენინი. მაგრამ აქედან გამომდი-

ნარეობს, რომ ვინც ახლა სატარიფო სისტემას აგებს გათანაბრების «პრინციპებზე», კვალიფიციურ შრომასა და არაკვალიფიციურ შრომას შორის განსხვავების გაუთვალისწინებლად, ის კავშირს წყვეტს მარქსიზმთან, კავშირს წყვეტს ლენინიზმთან.

მრეწველობის თვითეულ დარგში, თვითეულ საწარმოში, თვითეულ საამქროში არიან წამყვანი ჯგუფები ცოტად თუ ბევრად კვალიფიციური მუშებისა, რომლებიც უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად უნდა შევინარჩუნოთ წარმოებაში, თუ მართლა გვინდა უზრუნველვყოთ მუშების მუდმივი შემადგენლობა საწარმოში. ისინი, მუშების ეს წამყვანი ჯგუფები, შეადგენენ წარმოების ძირითად რგოლს. მათი შენარჩუნება საწარმოში, საამქროში — ნიშნავს მუშების მთელი შემადგენლობის შენარჩუნებას, მუშა-ხელის დენადობის ძირშივე მოსპობას. ხოლო როგორ უნდა შევინარჩუნოთ ისინი საწარმოში? მათი შენარჩუნება შეიძლება მხოლოდ მათი დაწინაურებით, მათი ხელფასის დონის აწევით, ხელფასის ისეთი ორგანიზაციით, რომელიც კუთვნილს მიუზღავს მუშაკის კვალიფიკაციას.

ხოლო რას ნიშნავს მათი დაწინაურება და მათი ხელფასის დონის აწევა, რა შეიძლება მოჰყვეს ამას არაკვალიფიციური მუშების მიმართ? ეს, გარდა ყოველივე დანარჩენისა, ნიშნავს იმას, რომ პერსპექტივა დავუსახოთ არაკვალიფიციურ მუშებს და მივცეთ სტიმული წინწაწევისათვის, კვალიფიციურთა თანრიგში მოხვედრისათვის. თქვენ თვითონ იცით, რომ ჩვენ ახლა ასიათასობით და მილიონობით გვჭირდება კვალიფიციური მუშები. მაგრამ კვალიფიციური მუშების კადრების შესაქმნელად საჭიროა მოუმზადებელ მუშებს მივცეთ სტიმული და წინსვლის, წინწაწევის პერსპექტივა. და რაც უფრო გაბედულად დავადგებით ამ გზას, მით უკეთესია, ვინაიდან ეს არის მუშა-ხელის დენადობის ლიკვიდაციის ძირითადი საშუალება. ამ

საქმეში ეკონომიის გაწევა — ნიშნავს დანაშაულის ჩადენას, ჩვენი სოციალისტური ინდუსტრიის ინტერესების წინააღმდეგ წასვლას.

მაგრამ ეს ყველაფერი როდია.

საწარმოში მუშების შესანარჩუნებლად აუცილებელია კიდევ მუშათა მომარაგებისა და საბინაო პირობების შემდგომი გაუმჯობესება. არ შეიძლება იმის უარყოფა, რომ საბინაო მშენებლობისა და მუშათა მომარაგების დარგში ცოტა რამ როდი გაკეთდა უკანასკნელ წლებში. მაგრამ ის, რაც გაკეთდა, სრულიად არ კმარა იმისათვის, რომ დაკმაყოფილებულ იქნას მუშათა სწრაფად მზარდი მოთხოვნილებანი. არ შეიძლება იმაზე მითითება, რომ წინათ ბინები უფრო ცოტა იყო, ვიდრე ახლაა, და რომ ამიტომ შეიძლება მიღწეული შედეგებით გულის დამშვიდება. არ შეიძლება აგრეთვე იმაზე მითითება, რომ წინათ მუშათა მომარაგება გაცილებით უარესი იყო, ვიდრე ახლაა, და რომ ამიტომ შეიძლება დავკმაყოფილდეთ არსებული მდგომარეობით. მხოლოდ დამპალ და საბოლოოდ დამყაყებულ ადამიანებს შეუძლიათ დამშვიდდნენ წარსულზე მითითებებით. უნდა ვიხელმძღვანელოთ არა წარსულით, არამედ მუშების გაზრდილი მოთხოვნილებებით ამჟამად. საჭიროა იმის შეგნება, რომ მუშების არსებობის პირობები ჩვენში ძირფესვიანად შეიცვალა. ახლა მუშა ის აღარ არის, რაც წინათ იყო. ახლანდელ მუშას, ჩვენს საბჭოთა მუშას, სურს ისე იცხოვროს, რომ დაიკმაყოფილოს ყველა თავისი მატერიალური და კულტურული მოთხოვნილება სურსათის მომარაგების მხრივაც, ბინის მხრივაც, კულტურული და სხვა ყოველგვარი მოთხოვნილების უზრუნველყოფის მხრივაც. მას აქვს ამის უფლება, და ჩვენ ვალდებული ვართ უზრუნველვყოთ მისთვის ეს პირობები. მართალია, მას არ აწუხებს ჩვენში უმუშევრობა, იგი თავისუფალია კაპიტალიზმის უღლისაგან, ის უკვე მონა კი აღარ არის, არამედ

თავისი საქმის ბატონ-პატრონია. მაგრამ ეს ცოტაა. ის მოითხოვს ყველა თავისი მატერიალური და კულტურული საჭიროების უზრუნველყოფას, და ჩვენ ვალდებული ვართ შევასრულოთ მისი ეს მოთხოვნა. ნუ გავიწყდებათ, რომ ახლა ჩვენ თვითონ ერთგვარ მოთხოვნებს ვუყენებთ მუშას, — მოვითხოვთ მისგან შრომის დისციპლინას, დაძაბულ მუშაობას, შეჯიბრებას, დამკვრელობას. ნუ გავიწყდებათ, რომ მუშების დიდმა უმრავლესობამ საბჭოთა ხელისუფლების ეს მოთხოვნები დიდი აღტყინებით მიიღო და გმირულად ასრულებს მათ. ამიტომ ნუ გიკვირთ, რომ, ახორციელებენ რა საბჭოთა ხელისუფლების მოთხოვნებს, მუშები თავის მხრივ მოითხოვენ მისგან, რათა მან შეასრულოს თავისი ვალდებულებანი მუშების მატერიალური და კულტურული მდგომარეობის შემდგომი გაუმჯობესების მხრივ.

ამრიგად, **მუშა-ხელის დენადობის ლიკვიდაცია, გათანაბრების მოსპობა, ხელფასის სწორი ორგანიზაცია, მუშათა ყოფაცხოვრების პირობების გაუმჯობესება** — ასეთია ამოცანა.

ასეთია საქმის ვითარება ჩვენი მრეწველობის განვითარების მეორე ახალი პირობის საკითხის მხრივ.

გადავიდეთ მესამე პირობის საკითხზე.

III

შრომის ორგანიზაცია

მე ზემოთ ვილაპარაკე მუშა-ხელის დენადობის ლიკვიდაციის აუცილებლობაზე, საწარმოებში მუშების შენარჩუნებაზე. მაგრამ მუშების შენარჩუნებით არ ამოიწურება მთელი საქმე. არ კმარა მარტო დენადობის მოსპობა. საჭიროა აგრეთვე მუშების ჩაყენება შრომის ისეთ პირობებში, რომლებიც შესაძლებლობას მისცემენ მათ იმუშაონ აზრია-

ნად, გაადიდონ წარმოების ნაყოფიერება, გააუმჯობესონ პროდუქციის ხარისხი. მაშასადამე, საჭიროა შრომის ისეთი ორგანიზაცია საწარმოებში, რომ ნაყოფიერება იზრდებოდეს ყოველთვიურად, ყოველ კვარტალში.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ შრომის ახლანდელი ფაქტიური ორგანიზაცია ჩვენს საწარმოებში აკმაყოფილებს წარმოების თანამედროვე მოთხოვნებს? სამწუხაროდ, არ შეიძლება ამის თქმა. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენში ჯერ კიდევ არსებობენ მთელი რიგი საწარმოები, სადაც შრომის ორგანიზაცია ძალიან ცუდად არის დაყენებული, სადაც მუშაობაში წესრიგისა და შეთანხმების ნაცვლად უწესრიგობა და არევდარევაა, სადაც მუშაობისათვის პასუხისმგებლობის ნაცვლად გამეფებულია სრული უპასუხისმგებლობა და **გაუპიროვნება.**

რა არის გაუპიროვნება? გაუპიროვნება არის სრული უპასუხისმგებლობა მინდობილი მუშაობისათვის, უპასუხისმგებლობა მექანიზმებისა, დაზგებისა და ინსტრუმენტებისათვის. გასაგებია, რომ გაუპიროვნების დროს ლაპარაკიც არ შეიძლება შრომის ნაყოფიერების რაიმე სერიოზულ აღმავლობაზე, პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებაზე, მექანიზმებისა, დაზგებისა და ინსტრუმენტებისადმი ფრთხილად მოპყრობაზე. თქვენ იცით, რა მოჰყვა გაუპიროვნებას რკინიგზის ტრანსპორტზე. ასეთივე შედეგები მოსდევს მას მრეწველობაშიც. ჩვენ მოვსპეთ გაუპიროვნება რკინიგზის ტრანსპორტზე და გავაუმჯობესეთ მისი მუშაობა. ასევე უნდა მოვიქცეთ მრეწველობაში, რათა უმაღლეს საფეხურზე ავიყვანოთ მისი მუშაობა.

წინათ კიდევ შეიძლებოდა ასე თუ ისე «იოლად წასვლა» შრომის იმ უმართებულო ორგანიზაციით, რომელიც მოხერხებულად ეგუება გაუპიროვნებას და თვითეული მუშაკის უპასუხისმგებლობას მიცემული კონკრეტული სამუშაოსათვის. ახლა სხვა საქმეა. ახლა ვითარება სულ სხვა-

ნაირია. წარმოების ახლანდელი გრანდიოზული მასშტაბებისა და გიგანტ-საწარმოთა არსებობის დროს გაუპიროვნება ისეთი უბედურებაა მრეწველობისათვის, რომელიც საფრთხეს უქმნის ყველა ჩვენს საწარმოო და ორგანიზაციულ მიღწევას საწარმოებში.

როგორ შეიძლებოდა დამკვიდრებულიყო გაუპიროვნება მთელ რიგ ჩვენს საწარმოებში? იგი საწარმოებში მივიდა როგორც განუწყვეტელი კვირის უკანონო თანამგზავრი. უმართებულო იქნებოდა გვეთქვა, რომ განუწყვეტელი კვირა აუცილებლად იწვევს გაუპიროვნებას წარმოებაში. როცა შრომის ორგანიზაცია სწორია, როცა დაწესებულია თვითეული მუშის პასუხისმგებლობა განსაზღვრული სამუშაოსათვის, როცა მუშათა განსაზღვრული ჯგუფები მიმაგრებული არიან მექანიზმებზე, დაზგებზე და სწორად არის მოწყობილი ცვლები, რომლებიც ერთიმეორეს არ ჩამოუვარდებიან ხარისხითა და კვალიფიკაციით, — ამ პირობებში განუწყვეტელი კვირა შედეგად იძლევა შრომის ნაყოფიერების უდიდეს ზრდას, მუშაობის ხარისხის გაუმჯობესებას, გაუპიროვნების აღმოფხვრას. ასეა საქმე, მაგალითად, რკინიგზის ტრანსპორტზე, სადაც ახლა განუწყვეტელი კვირა არსებობს, მაგრამ სადაც აღარ არის გაუპიროვნება. შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ სამრეწველო საწარმოებშიც ასეთივე ხელსაყრელი სურათი გვაქვს განუწყვეტელი კვირის მხრივ? სამწუხაროდ, ამის თქმა არ შეიძლება. საქმე ის არის, რომ მთელი რიგი ჩვენი საწარმოები განუწყვეტელ კვირაზე გადავიდნენ მეტისმეტი აჩქარებით, შესაფერისი პირობების მოუმზადებლად, ხარისხისა და კვალიფიკაციის მხრივ ცოტად თუ ბევრად ტოლფასიან ცვლათა სათანადოდ მოუწყობლად, მოცემული კონკრეტული სამუშაოსათვის თვითეულის პასუხისმგებლობის დაუწესებლად. ამან კი ის გამოიწვია, რომ განუწყვეტელი კვირა, სტიქიის ნებაზე მიშვებული, გადაიქცა გაუპიროვნებად. შედეგად მთელ რიგ

საწარმოებში ჩვენ გვაქვს ქაღალდის, სიტყვიერი განუწყვეტელი კვირა, და არა-ქაღალდის, რეალური გაუპიროვნება. ამის შედეგია მუშაობისათვის პასუხისმგებლობის გრძნობის უქონლობა, დაუდევარი დამოკიდებულება მექანიზმებისადმი, დაზგების მასობრივი დამტვრევა და სტიმულის უქონლობა შრომის ნაყოფიერების გადიდებისათვის. ტყუილად კი არ ამბობენ მუშები: «ჩვენ გავადიდებდით შრომის ნაყოფიერებას და გავაუმჯობესებდით საქმეს, მაგრამ ვინ დაგვაფასებს, როცა არავინ არაფერზე პასუხს არ აგებს?»

აქედან გამომდინარეობს, რომ ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგი აქა-იქ აჩქარდა განუწყვეტელი კვირის შემოღებაში და, აჩქარების გამო, დაამახინჯა განუწყვეტელი კვირა, გადააქცია იგი გაუპიროვნებად.

ამ მდგომარეობის ლიკვიდაციისა და გაუპიროვნების მოსპობისათვის არსებობს ორი გამოსავალი. ან ისე უნდა შევცვალოთ განუწყვეტელი კვირის გატარების პირობები, რომ განუწყვეტელი კვირა არ გადაიქცეს გაუპიროვნებად, როგორც ეს რკინიგზის ტრანსპორტის მიმართ გავაკეთეთ. ანდა იქ, სადაც ამჟამად არ არის ხელსაყრელი პირობები ასეთი ცდისათვის, — უკუვაგდოთ ქაღალდზე არსებული განუწყვეტელი კვირა და დროებით გადავიდეთ ექვსდღიან წყვეტილ კვირაზე, როგორც ეს გააკეთეს ამას წინათ სტალინგრადის სატრაქტორო ქარხანაში, და მოვამზადოთ პირობები იმისათვის, რომ შემდეგ, საჭიროების შემთხვევაში, დავუბრუნდეთ ნამდვილ და არა ქაღალდზე არსებულ განუწყვეტელ კვირას, დავუბრუნდეთ, შესაძლოა, განუწყვეტელ კვირას, ოღონდ გაუპიროვნების გარეშე.

სხვა გამოსავალი არ არის.

უეჭველია. ჩვენს სამეურნეო მუშაკებს საკმაოდ კარგად ესმით ყოველივე ეს. მაგრამ ისინი სდუმან. რატომ? რო-

გორც ჩანს, იმიტომ, რომ სიმართლისა ეშინიათ. მაგრამ რომ დის იყო, რომ ბოლშევიკებს სიმართლისა ეშინოდათ? განა მართალი არ არის, რომ მთელ რიგ საწარმოებში განუწყვეტელი კვირა გადაიქცა გაუპიროვნებად, რომ განუწყვეტელი კვირა ამრიგად უაღრესად დამახინჯდა? იბადება კითხვა, ვის სჭირდება ასეთი განუწყვეტელი კვირა? ვინ გაბედავს იმის თქმას, რომ ასეთი, ქაღალდზე არსებული და დამახინჯებული განუწყვეტელი კვირის შენარჩუნების ინტერესები მაღლა დგას შრომის სწორი ორგანიზაციის ინტერესებზე, მაღლა დგას შრომის ნაყოფიერების განვითარების ინტერესებზე, მაღლა დგას ნამდვილი განუწყვეტელი კვირის ინტერესებზე, მაღლა დგას ჩვენი სოციალისტური მრეწველობის ინტერესებზე? განა ცხადი არ არის, რომ რაც მალე დავასამარებთ ქაღალდზე არსებულ განუწყვეტელ კვირას, მით უფრო მალე მივაღწევთ შრომის სწორ ორგანიზაციას?

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ გაუპიროვნების მოსპობა შეიძლება შელოცვით, მაღალფარდოვანი სიტყვებით. ყოველ შემთხვევაში, მე ვიცნობ მთელ რიგ სამეურნეო მუშაკებს, რომლებიც თავიანთ ბრძოლაში გაუპიროვნების წინააღმდეგ კმაყოფილდებიან იმით, რომ წამდაუწუმ გამოდიან კრებებზე და წყევლა-კრულვას უთვლიან გაუპიროვნებას, — ალბათ, ფიქრობენ, რომ ასეთი სიტყვების შემდეგ გაუპიროვნება თავისთავად, ასე ვთქვათ, თვითდინების წესით მოისპობა. ისინი დიდად ცდებიან, თუ ფიქრობენ, რომ პრაქტიკიდან გაუპიროვნების აღმოფხვრა შეიძლება სიტყვების წარმოთქმით და შელოცვებით. არა, ამხანაგებო, გაუპიროვნება თავისთავად არასოდეს არ გაქრება. იგი შეგვიძლია მოვსპოთ და უნდა მოვსპოთ მხოლოდ თვითონ ჩვენ, ვინაიდან ჩვენ თქვენთან ერთად ვდგავართ ხელისუფლების სათავეში და ჩვენ თქვენთან ერთად პასუხისმგებელი ვართ ყველაფრისათვის, მათ შორის, გაუპი-

როვნებისათვისაც. მე ვფიქრობ, რომ ბევრად უკეთესი იქნებოდა, თუ ჩვენი სამეურნეო ხელმძღვანელები, იმის მაგივრად, რომ გართული იყვნენ სიტყვებითა და შელოცვებით, ერთი-ორი თვე დაჰყოფდნენ, ვთქვათ, შახტში ან ქარხანაში, შეისწავლიდნენ შრომის ორგანიზაციის ყველა დეტალსა და «წვრილმანს», ნამდვილად მოსპობდნენ იქ გაუპიროვნებას და შემდეგ ამ საწარმოს გამოცდილებას სხვა საწარმოებზე გაავრცელებდნენ. ეს ბევრად უკეთესი იქნებოდა. ეს იქნებოდა ნამდვილი ბრძოლა გაუპიროვნების წინააღმდეგ, ბრძოლა შრომის სწორი, ბოლშევიკური ორგანიზაციისათვის, ბრძოლა ძალების სწორი განაწილებისათვის საწარმოში.

ამრიგად, **გაუპიროვნების ლიკვიდაცია, შრომის ორგანიზაციის გაუმჯობესება, ძალების სწორი განაწილება საწარმოში** — ასეთია ამოცანა.

ასეთია საქმის ვითარება ჩვენი მრეწველობის განვითარების მესამე ახალი პირობის საკითხის მხრივ.

გადავიდეთ მეოთხე პირობის საკითხზე.

IV

მუშათა კლასის საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენციის საკითხი

შეიცვალა ვითარება აგრეთვე მრეწველობის მეთაურთა შემადგენლობის მიმართ საერთოდ და საინჟინერო-ტექნიკური პერსონალის მიმართ კერძოდ.

წინათ ჩვენში ისეთი მდგომარეობა იყო, რომ მთელი ჩვენი მრეწველობის ძირითად წყაროს წარმოადგენდა უკრაინის ქვანახშირ-მეტალურგიის ბაზა. უკრაინა ამარაგებდა ლითონით ყველა ჩვენს სამრეწველო რაიონს, როგორც სამხრეთს, ისე მოსკოვსა და ლენინგრადს. ის აგრეთვე

ამარაგებდა ქვანახშირით სსრ კავშირის ძირითად საწარმოებს. მე აქ მხედველობაში არ ვიღებ ურალს, ვინაიდან ამ მხრივ ურალის ხვედრითი წონა, დონბასთან შედარებით, უმნიშვნელო ოდენობას შეადგენდა. ამის შესაბამისად ჩვენ გვქონდა სამი ძირითადი კერა მრეწველობის მეთაურთა შემადგენლობის მოსამზადებლად: სამხრეთი, მოსკოვის რაიონი, ლენინგრადის რაიონი. გასაგებია, რომ საქმის ასეთი ვითარების დროს ჩვენ შეგვეძლო ასე თუ ისე დავჯერებოდით საინჟინერო-ტექნიკური ძალების იმ მინიმუმს, რომელიც კი მაშინ ჩვენს ქვეყანას მოეპოვებოდა.

ასე იყო ახლო წარსულში.

მაგრამ ახლა სრულიად სხვა ვითარება გვაქვს. მე ვფიქრობ, ახლა აშკარაა, რომ, ვინარჩუნებთ რა განვითარების ახლანდელ ტემპებს და წარმოების გიგანტურ მასშტაბებს, ჩვენ აღარ შეგვიძლია თავი გავიტანოთ მარტო უკრაინის ქვანახშირ-მეტალურგიის ბაზით. თქვენ იცით, რომ ჩვენ უკვე არ გვყოფნის უკრაინის ქვანახშირი და ლითონი, მიუხედავად მათი წარმოების ზრდისა. თქვენ იცით, რომ, ამის გამო, ჩვენ იძულებული ვართ შევქმნათ ქვანახშირ-მეტალურგიის ახალი ბაზა აღმოსავლეთში — ურალ-კუზბასი. თქვენ იცით, რომ ჩვენ ამ ბაზას წარმატებით ვქმნით. მაგრამ ეს ცოტაა. ჩვენ უნდა შევქმნათ აგრეთვე მეტალურგია თვით ციმბირში მისი მზარდი მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად. და ჩვენ მას უკვე ვქმნით. გარდა ამისა, ჩვენ უნდა შევქმნათ ფერადი მეტალურგიის ახალი ბაზა ყაზახეთში, თურქესტანში. ბოლოს, ჩვენ უნდა განვავითაროთ უფართოესი სარკინიგზო მშენებლობა. ამას გვიკარნახებენ სსრ კავშირის ინტერესები მთლიანად — განაპირა რესპუბლიკების ინტერესები ისევე, როგორც ცენტრის ინტერესები.

მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ ჩვენ აღარ შეგვიძლია დავჯერდეთ ინჟინერ-ტექნიკოსთა და მეთაურთა

ძალების იმ მინიმუმს მრეწველობაში, რასაც წინათ ვჯერდებოდით. აქედან გამომდინარეობს, რომ საინჟინერო-ტექნიკურ ძალთა მომზადების ძველი კერები საკმარისი აღარ არის, რომ საჭიროა შევქმნათ ახალი კერების მთელი ქსელი — ურალში, ციმბირში, შუა აზიაში. ჩვენ ახლა უნდა უზრუნველვყოთ ჩვენი თავი სამჯერ, ხუთჯერ მეტად მრეწველობის საინჟინერო-ტექნიკური და მეთაურთა ძალებით, თუ მართლა გვსურს განვახორციელოთ სსრ კავშირის სოციალისტური ინდუსტრიალიზაციის პროგრამა.

მაგრამ ჩვენ გვესაჭიროება მეთაურთა და ინჟინერ-ტექნიკოსთა არა **ყოველგვარი** ძალები. ჩვენ გვესაჭიროება მეთაურთა და ინჟინერ-ტექნიკოსთა **ისეთი** ძალები, რომელთაც შეეძლებათ გაიგონ ჩვენი ქვეყნის მუშათა კლასის პოლიტიკა, შეეძლებათ შეითვისონ ეს პოლიტიკა და რომელნიც მზად იქნებიან სინდისიერად განახორციელონ იგი. ხოლო რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი ქვეყანა შევიდა განვითარების ისეთ ფაზაში, როცა **მუშათა კლასმა უნდა შექმნას თავისთვის მისი საკუთარი საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენცია,** რომელსაც შეეძლება დაიცვას მისი, როგორც გაბატონებული კლასის, ინტერესები წარმოებაში.

ყოველ გაბატონებულ კლასს ჰყავდა თავისი საკუთარი ინტელიგენცია. არავითარი საფუძველი არა გვაქვს ეჭვი შევიტანოთ იმაში, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასსაც აუცილებლად უნდა ჰყავდეს თავისი საკუთარი საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენცია.

საბჭოთა ხელისუფლებამ მხედველობაში მიიღო ეს გარემოება და სახალხო მეურნეობის ყველა დარგის უმაღლესი სასწავლებლების კარები გაუღო მუშათა კლასიდან და მშრომელი გლეხობიდან გამოსულ ადამიანებს. თქვენ იცით, რომ მუშურ-გლეხური ახალგაზრდობა ათეულათასობით სწავლობს ახლა უმაღლეს სასწავლებლებში. თუ წინათ,

კაპიტალიზმის დროს, უმაღლესი სასწავლებლები წარმოადგენდნენ ბატონთა შვილების მონოპოლიას, ახლა, საბჭოთა წყობილების დროს, იქ მუშურ-გლეხური ახალგაზრდობა შეადგენს გაბატონებულ ძალას. უეჭველია, ჩვენი უმაღლესი სასწავლებლები მალე ათასობით მოგვცემენ ახალ ტექნიკოსებსა და ინჟინრებს, ახალ მეთაურებს ჩვენი მრეწველობისათვის.

მაგრამ ეს საქმის მხოლოდ ერთი მხარეა. საქმის მეორე მხარე ის არის, რომ მუშათა კლასის საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენცია მომზადდება არა მარტო ისეთი ადამიანებისაგან, რომლებმაც უმაღლესი სკოლა გაიარეს, — ის შევსებული იქნება აგრეთვე ჩვენი საწარმოების პრაქტიკოსი მუშაკებით, კვალიფიციური მუშებით და მუშათა კლასის კულტურული ძალებით ქარხანაში, ფაბრიკაში, მაღაროში. შეჯიბრების ინიციატორები, დამკვრელი ბრიგადების წინამძღოლები, შრომითი აღმავლობის პრაქტიკული სულისჩამდგმელნი, მშენებლობის ამა თუ იმ უბნის სამუშაოთა ორგანიზატორები — აი მუშათა კლასის ახალი ფენა, რომელმაც უმაღლეს სკოლადამთავრებულ ამხანაგებთან ერთად უნდა შეადგინოს მუშათა კლასის ინტელიგენციის ბირთვი, ჩვენი მრეწველობის მეთაურთა შემადგენლობის ბირთვი. ამოცანა ის არის, რომ არ დავჩრდილოთ «ქვედა-ფენებიდან» გამოსული, ინიციატივის მქონე ეს ამხანაგები, უფრო გაბედულად დავაწინაუროთ ისინი მეთაურთა თანამდებობებზე, მივცეთ მათ შესაძლებლობა გამოიჩინონ თავიანთი ორგანიზატორული ნიჭი, მივცეთ მათ შესაძლებლობა — შეივსონ ცოდნა და შევუქმნათ მათ სათანადო პირობები, არ დავიშუროთ ამისათვის ფული.

ამ ამხანაგებს შორის ცოტა როდი ურევია უპარტიო. მაგრამ ეს არ შეიძლება გახდეს იმის დაბრკოლება, რომ ისინი უფრო გაბედულად დავაწინაუროთ ხელმძღვანელ თანამდებობებზე. პირიქით, საჭიროა სწორედ მათ, ამ უპარტიო

ამხანაგებს, მივაქციოთ განსაკუთრებული ყურადღება, დავაწინაუროთ ისინი მეთაურთა თანამდებობებზე, რათა ისინი საქმით დარწმუნდნენ, რომ პარტიას შეუძლია დააფასოს უნარიანი და ნიჭიერი მუშაკები.

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ ხელმძღვანელ თანამდებობებზე ფაბრიკებში, ქარხნებში შეიძლება დავაწინაუროთ მხოლოდ პარტიული ამხანაგები. ამის გამო ისინი ხშირად ჩრდილავენ ნიჭიერსა და ინიციატივის მქონე უპარტიო ამხანაგებს და პირველ ადგილზე აყენებენ პარტიულებს, თუნდაც ისინი ნაკლებად ნიჭიერნი და უინიციატივონი იყვნენ. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ასეთ, უკაცრავად პასუხია, «პოლიტიკაზე» უფრო სულელური და რეაქციული არაფერია. არა გვგონია საჭირო იყოს იმის მტკიცება, რომ ასეთი «პოლიტიკით» შეიძლება მხოლოდ პარტიის დისკრედიტაცია და პარტიისაგან უპარტიო მუშების ჩამოცილება. ჩვენი პოლიტიკა სრულიადაც არ მდგომარეობს იმაში, რომ პარტია გადავაქციოთ კარჩაკეტილ კასტად. ჩვენი პოლიტიკა მდგომარეობს იმაში, რომ პარტიულ და უპარტიო მუშებს შორის არსებობდეს «ურთიერთი ნდობის» ატმოსფერო, «ურთიერთი შემოწმების» ატმოსფერო **(ლენინი)**. ჩვენი პარტია, სხვათა შორის, იმიტომ არის ძლიერი მუშათა კლასში, რომ იგი სწორედ ასეთ პოლიტიკას ახორციელებს.

ამრიგად, **მივალწიოთ იმას, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასს ჰყავდეს თავისი საკუთარი საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენცია** — ასეთია ამოცანა.

ასეთია საქმის ვითარება ჩვენი მრეწველობის განვითარების მეოთხე ახალი პირობის საკითხის მხრივ.

გადავიდეთ მეხუთე პირობის საკითხზე.

V

მოგბრუნების ნიშნები ძველ საწარმოო-ტექნიკურ ინტელიგენციაში

სხვაგვარად ისმება აგრეთვე ძველი, ბურჟუაზიული საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენციისადმი დამოკიდებულების საკითხი.

ორიოდე წლის წინათ ჩვენში იმგვარად იყო საქმე, რომ ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის უველაზე კვალიფიციური ნაწილი შეპყრობილი იყო მავნებლობის სენით. უფრო მეტიც, მავნებლობა მაშინ წარმოადგენდა თავისებურ მოდას. ერთნი მავნებლობდნენ, მეორენი ხელს აფარებდნენ მავნებლებს, მესამენი ხელს იბანდნენ და ნეიტრალიტეტს იცავდნენ, მეოთხენი საბჭოთა ხელისუფლებასა და მავნებელთა შუა მერყეობდნენ. რა თქმა უნდა, ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის უმრავლესობა განაგრძობდა მუშაობას ცოტად თუ ბევრად ლოიალურად. მაგრამ აქ ლაპარაკია არა უმრავლესობაზე, არამედ ტექნიკური ინტელიგენციის უველაზე კვალიფიციურ ნაწილზე.

რა ქმნიდა მავნებლურ მოძრაობას, რა ასაზრდოებდა მას? კლასობრივი ბრძოლის გამწვავება სსრ კავშირის შიგნით, საბჭოთა ხელისუფლების შეტევითი პოლიტიკა ქალაქისა და სოფლის კაპიტალისტური ელემენტების მიმართ, ამ უკანასკნელთა მიერ წინააღმდეგობის გაწევა საბჭოთა ხელისუფლების პოლიტიკისათვის, საერთაშორისო მდგომარეობის სირთულე, კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობის სიძნელენი. თუ მავნებელთა მებრძოლი ნაწილის აქტივობას ზურგს უმაგრებდა კაპიტალისტური ქვეყნების იმპერიალისტების ინტერვენციონისტული ზრახვები და სიძნელენი პურის საკითხში ქვეყნის შიგნით, ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის მეორე ნაწილის მერყეობას აქტიური მავნებლობისაკენ აძლიერებდა

ტროცკისტულ-მენშევიკური მოლაყბეების მოდური ლაპარაკი იმის შესახებ, რომ «კოლმეურნეობებიდან და საბჭოთა მეურნეობებიდან სულ ერთია არაფერი გამოვა», «საბჭოთა ხელისუფლება სულ ერთია გადაგვარების გზას ადგია და მოკლე ხანში უნდა დაეცეს», «ბოლშევიკები თავიანთი პოლიტიკით თვითონ უწყობენ ხელს ინტერვენციასო» და სხვ. და სხვ.. გარდა ამისა, თუ ზოგიერთი ძველი ბოლშევიკიც კი მემარჯვენე უკლონისტების რიცხვიდან აჰყვა «მოარულ სენს» და ამ პერიოდში პარტიას დაშორდა, საფუძველი არა გვაქვს გავიკვირვოთ, რომ ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის განსაზღვრული ნაწილიც, რომელსაც არასოდეს არ უყვარსია ბოლშევიზმი, ღვთის შეწევნით, ასევე განზე გადაქანდა.

გასაგებია, რომ ასეთ ვითარებაში საბჭოთა ხელისუფლებას შეეძლო გაეტარებინა მხოლოდ ერთადერთი პოლიტიკა ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის მიმართ — აქტიური მავნებლების **განადგურების,** ნეიტრალურთა **დიფერენციაციისა** და ლოიალურთა **მომხრობის** პოლიტიკა.

ასე იყო ერთი-ორი წლის წინათ.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ჩვენ ახლა სწორედ ასეთივე ვითარება გვაქვს? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. პირიქით, ჩვენში ახლა სრულიად სხვა ვითარება შეიქმნა. დავიწყოთ იქიდან, რომ ჩვენ დავამარცხეთ ქალაქისა და სოფლის კაპიტალისტური ელემენტები და წარმატებით ვძლევთ მათ. რა თქმა უნდა, ეს არ შეიძლება უხაროდეს ძველ ინტელიგენციას. ადვილი შესაძლებელია, რომ ისინი კვლავ თანაგრძნობას უცხადებენ თავიანთ დამარცხებულ შეგობრებს. მაგრამ ისე არ ხდება, რომ თანამგრძნობნი და, მით უფრო, ნეიტრალურნი და მერყეევნი ნებაყოფლობით დათანხმდნენ გაიზიარონ თავიანთი აქტიური მეგობრების ბედი, მას შემდეგ, რაც ამ უკანასკნელებმა სასტიკი და გამოუსწორებელი დამარცხება განიცადეს.

შემდეგ, ჩვენ დავძლიეთ სიძნელეები პურის საქმეში, და არა მარტო დავძლიეთ, არამედ საზღვარგარეთ გაგვაქვს პურის ისეთი რაოდენობა, როგორიც ჯერ არ გაგვიტანია საბჭოთა ხელისუფლების არსებობის მთელი ხნის განმავლობაში. მაშასადამე, ბათილდება მერყევთა ეს «არგუმენტიც».

შემდეგ, ახლა ბრმებიც კი ხედავენ, რომ კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობის ფრონტზე ჩვენ აშკარად გავიმარჯვეთ და მივაღწიეთ უდიდეს წარმატებებს.

მაშასადამე, ყველაზე მთავარი ძველი ინტელიგენციის «არსენალისა» უფსკრულს ჩაბარდა. რაც შეეხება ბურჟუაზიული ინტელიგენციის ინტერვენციონისტულ იმედებს, უნდა ვაღიაროთ, რომ ისინი აღმოჩნდნენ, — ჯერჯერობით მაინც, — ქვიშაზე აგებული სახლი. მართლაც, ექვსი წლის განმავლობაში ინტერვენციას გვიქადდნენ და ერთხელაც არ უცდიათ ამის განხორციელება. დროა აღიარებულ იქნას, რომ ჩვენს გამჭრიახ ბურჟუაზიულ ინტელიგენციას პირდაპირ ასულელებდნენ. აღარას ვამბობ იმაზე, რომ თვით აქტიური მავნებლების ყოფაქცევას ცნობილ სასამართლო პროცესზე მოსკოვში სახელი უნდა გაეტეხა მავნებლობის იდეისათვის და მართლაც გაუტეხა სახელი.

გასაგებია, რომ ამ ახალ გარემოებებს არ შეეძლოთ გავლენა არ მოეხდინათ ჩვენს ძველ ტექნიკურ ინტელიგენციაზე. ახალ ვითარებას უნდა შეექმნა და მან კიდევაც შექმნა ახალი განწყობილება ძველ ტექნიკურ ინტელიგენციაში. სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ ჩვენ გვაქვს გარკვეული ნიშნები საბჭოთა ხელისუფლებისაკენ ამ ინტელიგენციის იმ განსაზღვრული ნაწილის მობრუნებისა, რომელიც წინათ თანაუგრძნობდა მავნებლებს. ის ფაქტი, რომ არა მარტო ძველი ინტელიგენციის ეს ფენა, არამედ გუშინდელი აშკარა მავნებლებიც კი, გუშინდელი მავნებლების საგრძნობი ნაწილი მუშაობას იწყებს მთელ რიგ

ქარხნებსა და ფაბრიკებში მუშათა კლასთან ერთად, — ეს ფაქტი უეჭველად გვეუბნება იმას, რომ უკვე დაიწყო მობრუნება ძველ ტექნიკურ ინტელიგენციაში. რა თქმა უნდა, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ჩვენში აღარ მოიპოვებიან მავნებლები. არა, არ ნიშნავს. მავნებლები არიან და იქნებიან, სანამ ჩვენში არსებობენ კლასები, სანამ არსებობს კაპიტალისტური გარემოცვა. მაგრამ ეს ნიშნავს, რომ რაკი ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის საგრძნობი ნაწილი, რომელიც წინათ ასე თუ ისე თანაუგრძნობდა მავნებლებს, ახლა მობრუნდა საბჭოთა ხელისუფლებისაკენ, — აქტიური მავნებლები ცოტანი დარჩნენ, ისინი იზოლირებული არიან და დრომდე იატაკქვეშ ღრმად უნდა მიიმალონ.

მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ ამის შესაბამისად უნდა შეიცვალოს ჩვენი პოლიტიკაც ძველი ტექნიკური ინტელიგენციის მიმართ. თუ გაჩაღებული მავნებლობის დროს ჩვენი დამოკიდებულება ძველი ტექნიკური ინტელიგენციისადმი გამოიხატებოდა, უმთავრესად, განადგურების პოლიტიკაში, ახლა, ამ ინტელიგენციის საბჭოთა ხელისუფლებისაკენ მობრუნების პერიოდში, ჩვენი დამოკიდებულება მისდამი უნდა გამოიხატოს, უმთავრესად, მისი მოზიდვისა და მისთვის ზრუნვის პოლიტიკაში. არასწორი და არადიალექტიკური იქნებოდა ახალ, შეცვლილ პირობებში განგვეგრძო ძველი პოლიტიკა. სისულელე და უგუნურება იქნებოდა, რომ ახლა ძველი სკოლის თითქმის ყოველი სპეციალისტი და ინჟინერი ჩაგვეთვალა დაუჭერელ ბოროტმოქმედად და მავნებლად. «სპეცთჯამიობა» ყოველთვის ითვლებოდა და ახლაც რჩება ჩვენში მავნე და სამარცხვინო მოვლენად.

ამრიგად, **დამოკიდებულების შეცვლა ძველი სკოლის ინჟინერ-ტექნიკოსთა ძალებისადმი, მეტი ყურადღებისა და მზრუნველობის გამოჩენა მათ მიმართ, მათი უფრო გაბედულად ჩაბმა მუშაობაში** — ასეთია ამოცანა.

ასეთია საქმის ვითარება ჩვენი მრეწველობის განვითარების მეხუთე ახალი პირობის საკითხის მხრივ.

გადავიდეთ უკანასკნელი პირობის საკითხზე.

VI

სამეურნეო ანგარიშის შესახებ

სურათი სრული არ იქნება, თუ არ შევეხები ერთ ახალ პირობასაც. ლაპარაკია მრეწველობისათვის, სახალხო მეურნეობისათვის სახსრების დაგროვების წყაროებზე, ამ დაგროვების ტემპების გაძლიერებაზე.

რა არის ახალი და განსაკუთრებული ჩვენი მრეწველობის განვითარებაში დაგროვების თვალსაზრისით? ის, რომ დაგროვების ძველი წყაროები უკვე საკმარისი აღარ არის მრეწველობის შემდგომი გაშლისათვის. ის, რომ აუცილებელია, მაშასადამე, გამოვძებნოთ დაგროვების ახალი წყაროები და გავაძლიეროთ ძველი წყაროები, თუ ჩვენ მართლაც გვსურს შევინარჩუნოთ და განვავითაროთ ინდუსტრიალიზაციის ბოლშევიკური ტემპები.

კაპიტალისტური ქვეყნების ისტორიიდან ვიცით, რომ არც ერთ ახალგაზრდა სახელმწიფოს, რომელსაც მოუსურვებია თავისი ინდუსტრიის უმაღლეს საფეხურზე აყვანა, გვერდი ვერ აუვლია გარედან დახმარებისათვის გრძელვადიანი კრედიტების ან სესხთა სახით. ამის გამო დასავლეთის ქვეყნების კაპიტალისტებმა გადაჭრილი უარი უთხრეს ჩვენს ქვეყანას კრედიტებისა და სესხთა მიცემაზე, რადგან ისინი ფიქრობდნენ, რომ კრედიტებისა და სესხთა უქონლობა უთუოდ ძირს გამოუთხრიდა ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციას. მაგრამ კაპიტალისტები შეცდნენ. მათ მხედველობაში არ მიიღეს ის, რომ ჩვენს ქვეყანას, კაპიტალისტური ქვეყნებისაგან განსხვავებით, მოეპოვება დაგროვების ზოგიერთი განსაკუთრებული წყარო, რაც საკმაოა

იმისათვის, რომ აღდგენილ და უფრო განვითარებულ იქნას ინდუსტრია. მართლაც, ჩვენ არა მარტო აღვადგინეთ მრეწველობა, არა მარტო აღვადგინეთ სოფლის მეურნეობა და ტრანსპორტი, არამედ ჩვენ უკვე მოვასწარით რელსებზე დაგვეყენებინა მძიმე მრეწველობის, სოფლის მეურნეობის, ტრანსპორტის რეკონსტრუქციის გრანდიოზული საქმეც. გასაგებია, რომ ამ საქმეს მოხმარდა ათეულმილიარდობით მანეთი. საიდან ვიღებდით ამ მილიარდებს? მსუბუქი მრეწველობიდან, სოფლის მეურნეობიდან, საბიუჯეტო დაგროვებიდან. ასე მიდიოდა ჩვენში საქმე უკანასკნელ დრომდე.

სულ სხვანაირად არის საქმე ამჟამად. თუ წინათ მრეწველობისა და ტრანსპორტის რეკონსტრუქციისათვის გვყოფნიდა დაგროვების ძველი წყაროები, ახლა ეს წყაროები აშკარად აღარ გვყოფნის. საქმე ახლა ეხება არა იმას, რომ მოვახდინოთ ძველი მრეწველობის რეკონსტრუქცია. საქმე ეხება ახალი, ტექნიკურად შეიარაღებული, მრეწველობის შექმნას ურალში, ციმბირში, ყაზახეთში. საქმე ეხება ახალი მსხვილი სასოფლო-სამეურნეო წარმოების შექმნას სსრ კავშირის მარცვლეულის, მეცხოველეობისა და ნედლეულის რაიონებში. საქმე ეხება რკინიგზების ახალი ქსელის შექმნას სსრ კავშირის აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის. გასაგებია, რომ დაგროვების ძველი წყაროები არ შეიძლება ეყოს ამ გრანდიოზულ საქმეს.

მაგრამ ეს კიდევ ყველაფერი როდია. ამას უნდა დაემატოს ის გარემოება, რომ, საქმის უყაირათოდ წარმართვის გამო, სამეურნეო ანგარიშის პრინციპებს სრულიად გამოეთხარა ძირი მთელ რიგ ჩვენს საწარმოებსა და სამეურნეო ორგანიზაციებში. ფაქტია, რომ მთელ რიგ საწარმოებსა და სამეურნეო ორგანიზაციებში დიდი ხანია თავი მიანებეს ანგარიშს, კალკულაციას, შემოსავლისა და გასავლის დასაბუთებული ბალანსების შედგენას. ფაქტია, რომ მთელ რიგ

საწარმოებსა და სამეურნეო ორგანიზაციებში დიდი ხანია მოდიდან გამოვიდა ცნებები: «მომჭირნეობის რეჟიმი», «უნაყოფო ხარჯების შემცირება», «წარმოების რაციონალიზაცია». ალბათ, მათ იმედი აქვთ, რომ სახელმწიფო ბანკი «სულ ერთია მოგვცემს საჭირო თანხებსო». ფაქტია, რომ უკანასკნელ დროს თვითღირებულება მთელ რიგ საწარმოებში იზრდება. მათ მიეცათ დავალება 10 და მეტი პროცენტით შეამცირონ თვითღირებულება, ისინი კი მას ადიდებენ. ხოლო რა არის თვითღირებულების შემცირება? თქვენ იცით, რომ თვითღირებულების შემცირების ყოველი პროცენტი ნიშნავს მრეწველობის შიგნით 150 — 200 მილიონი მანეთის დაგროვებას. ცხადია, ასეთ პირობებში თვითღირებულების გადიდება ნიშნავს მრეწველობისა და მთელი სახალხო მეურნეობისათვის ასეულმილიონობით მანეთის დაკარგვას.

ყოველივე აქედან გამომდინარეობს, რომ აღარ შეიძლება თავი გავიტანოთ მარტოოდენ მსუბუქი მრეწველობით, მარტოოდენ საბიუჯეტო დაგროვებით, მარტოოდენ სოფლის მეურნეობის შემოსავლით. მსუბუქი მრეწველობა წარმოადგენს დაგროვების უმდიდრეს წყაროს, და მას ახლა შემდგომი განვითარების ყველა შანსი აქვს, მაგრამ ეს წყარო უსაზღვრო როდია. სოფლის მეურნეობა დაგროვების ნაკლებად მდიდარ წყაროს არ წარმოადგენს, მაგრამ იგი თვითონ საჭიროებს ახლა, თავისი რეკონსტრუქციის პერიოდში, სახელმწიფოს ფინანსურ დახმარებას. რაც შეეხება საბიუჯეტო დაგროვებას, თქვენ თვითონ იცით, რომ იგი არ შეიძლება და არც უნდა იყოს უსაზღვრო. რაღა რჩება? რჩება მძიმე მრეწველობა. მაშასადამე, უნდა მივაღწიოთ იმას, რომ მძიმე მრეწველობაც — უწინარეს ყოვლისა კი მისი მანქანათმშენებლობის ნაწილი — აგრეთვე იძლეოდეს დაგროვებას. მაშასადამე, დაგროვების ძველი წყაროების გაძლიერებასთან და გაშლასთან ერთად, უნდა

მივაღწიოთ იმას, რომ მძიმე მრეწველობაც — უწინარეს ყოვლისა კი მანქანათმშენებლობა — აგრეთვე იძლეოდეს დაგროვებას.

ამაშია გამოსავალი.

ხოლო რა არის ამისათვის საჭირო? უყაირათობის მოსპობა, მრეწველობის შინარესურსების მობილიზაცია, სამეურნეო ანგარიშის დანერგვა და განმტკიცება ყველა ჩვენს საწარმოში, თვითღირებულების სისტემატური შემცირება, შინასამრეწველო დაგროვების გაძლიერება მრეწველობის უკლებლივ ყველა დარგში.

ასეთია გამოსავალი გზა.

ამრიგად, **სამეურნეო ანგარიშის დანერგვა და განმტკიცება, შინასამრეწველო დაგროვების გადიდება** — ასეთია ამოცანა.

VII

ვიმუშაოთ ახლებურად, ვუხელმძღვანელოთ ახლებურად

ასეთია, ამხანაგებო, ჩვენი მრეწველობის განვითარების ახალი პირობები.

ამ ახალი პირობების მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობს, რომ ისინი მრეწველობისათვის ქმნიან ახალ ვითარებას, რომელიც მოითხოვს მუშაობის ახალ ხერხებს, ხელმძღვანელობის ახალ ხერხებს.

მაშასადამე:

ა) ამრიგად, გამოდის, რომ უკვე არ შეიძლება ძველებურად იმედი დავამყაროთ მუშა-ხელის თვითდინებაზე. მუშა-ხელით მრეწველობის უზრუნველსაყოფად საჭიროა მისი შეგროვება ორგანიზებულად, საჭიროა შრომის მექანიზაცია. იმის ფიქრი, რომ ჩვენი მუშაობის ტემპებისა და

წარმოების მასშტაბების დროს შეიძლება იოლად წავიდეთ უმექანიზაციოდ, — ნიშნავს იმედი დავამყაროთ იმაზე, რომ შესაძლებელია ზღვის ამოშრობა კოვზით.

ბ) შემდეგ, გამოდის, რომ უკვე არ შეიძლება შევურიგდეთ მუშა-ხელის დენადობას მრეწველობაში. ამ ბოროტების თავიდან ასაცილებლად საჭიროა ხელფასის ახლებურად ორგანიზაცია და მუშების ცოტად თუ ბევრად მუდმივი შემადგენლობის შექმნა საწარმოებში.

გ) შემდეგ, გამოდის, რომ უკვე არ შეიძლება შევურიგდეთ გაუპიროვნებას წარმოებაში. ამ ბოროტების თავიდან ასაცილებლად საჭიროა შრომის ახლებურად ორგანიზაცია, საჭიროა ძალების იმგვარად განრიგება, რომ მუშათა ყოველი ჯგუფი იყოს პასუხისმგებელი მუშაობისათვის, მექანიზმებისათვის, დაზგებისათვის, მუშაობის ხარისხისათვის.

დ) შემდეგ, გამოდის, რომ უკვე შეუძლებელია ძველებურად დავჯერდეთ ძველი საინჟინერო-ტექნიკური ძალების იმ მინიმუმს, რომელიც ჩვენ მემკვიდრეობით მივიღეთ ბურჟუაზიული რუსეთისაგან. ახლანდელი ტემპებისა და წარმოების მასშტაბების გასადიდებლად საჭიროა მივაღწიოთ იმას, რომ მუშათა კლასს ჰყავდეს თავისი საკუთარი საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენცია.

ე) შემდეგ, გამოდის, რომ შეუძლებელია ძველებურად ერთ გროვაში მოვაქციოთ ძველი სკოლის ყველა სპეციალისტი და საინჟინერო-ტექნიკური ძალები. იმისათვის, რომ გავითვალისწინოთ შეცვლილი ვითარება, საჭიროა შევცვალოთ ჩვენი პოლიტიკა და გამოვიჩინოთ მაქსიმალური მზრუნველობა ძველი სკოლის იმ სპეციალისტებისა და საინჟინერო-ტექნიკური ძალების მიმართ, რომლებიც გარკვეულად გადმოდიან მუშათა კლასის მხარეზე.

ვ) ბოლოს, გამოდის, რომ არ შეიძლება ძველებურად თავი გავიტანოთ დაგროვების ძველი წყაროებით. მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის შემდგომი განვითარების

უზრუნველსაყოფად უნდა მივაღწიოთ იმას, რომ გამოვიყენოთ დაგროვების ახალი წყაროები, მოვსპოთ უყაირათობა, დავნერგოთ სამეურნეო ანგარიში, შევამციროთ თვითღირებულება და გავადიდოთ შინასამრეწველო დაგროვება.

ასეთია მრეწველობის განვითარების ახალი პირობები, რომლებიც მოითხოვენ მუშაობის ახალ ხერხებს, სამეურნეო მშენებლობის ხელმძღვანელობის ახალ ხერხებს.

რა არის საჭირო იმისათვის, რომ მოვაგვაროთ ხელმძღვანელობა ახლებურად?

ამისათვის, უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა, რომ ჩვენმა სამეურნეო ხელმძღვანელებმა შეიგნონ ახალი ვითარება, კონკრეტულად შეისწავლონ მრეწველობის განვითარების ახალი პირობები და გარდაქმნან თავიანთი მუშაობა ახალი ვითარების მოთხოვნებთან შეფარდებით.

შემდეგ, ამისათვის საჭიროა, რომ ჩვენმა სამეურნეო ხელმძღვანელებმა უხელმძღვანელონ საწარმოებს არა «საერთოდ», არა «ჰაერიდან», არამედ კონკრეტულად, საგნობრივად, რომ ისინი ყოველ საკითხს მიუდგნენ არა ზოგადი ლაყბობის თვალსაზრისით, არამედ უაღრესად საქმიანად, რომ ისინი არ დაკმაყოფილდნენ ქაღალდების წერით ან საერთო ფრაზებით და ლოზუნგებით, არამედ გაეცნონ საქმის ტექნიკას, ჩასწვდნენ საქმის დეტალებს, ჩასწვდნენ «წვრილმანებს», ვინაიდან «წვრილმანებისაგან» შენდება ახლა დიდი საქმეები.

შემდეგ, ამისათვის საჭიროა, რომ ჩვენი ახლანდელი უზარმაზარი გაერთიანებანი, რომელთა შემადგენლობაში ზოგჯერ 100 — 200 საწარმოა, — დაუყოვნებლივ დავანაწილოთ და რამდენიმე გაერთიანებად დავყოთ. გასაგებია, რომ გაერთიანების თავმჯდომარეს, რომელსაც ას და უფრო მეტ ქარხანასთან აქვს საქმე, არ შეუძლია ჯეროვნად იცნობდეს ამ ქარხნებს, მათს შესაძლებლობებს, მათს მუშაობას. გასაგებია, რომ, თუ ქარხნებს არ იცნობს, იგი

ვერ უხელმძღვანელებს მათ. მაშასადამე, იმისათვის, რომ გაერთიანებათა თავმჯდომარეებს შესაძლებლობა მივცეთ ჯეროვნად შეისწავლონ ქარხნები და უხელმძღვანელონ მათ, საჭიროა მათი განტვირთვა ზედმეტი ქარხნებისაგან, საჭიროა გაერთიანებათა დაყოფა რამდენიმე გაერთიანებად და გაერთიანებათა დაახლოება ქარხნებთან.

შემდეგ, ამისათვის საჭიროა, რომ ჩვენი გაერთიანებანი კოლეგიალური მართვიდან გადავიდნენ ერთპიროვნულ მართვაზე. ამჟამად საქმე ისეა, რომ გაერთიანებათა კოლეგიებში არის 10 — 15 კაცი, და ისინი წერენ ქაღალდებს, ეწევიან დისკუსიას. ასე მართვა შემდეგში, ამხანაგებო, არ შეიძლება. უნდა მოვსპოთ ქაღალდის «ხელმძღვანელობა» და გადავიდეთ ნამდვილ, საქმიან, ბოლშევიკურ მუშაობაზე. დაე გაერთიანების სათავეში დარჩეს გაერთიანების თავმჯდომარე და რამდენიმე მოადგილე. ეს საკმარისი იქნება გაერთიანების მართვისათვის. კოლეგიის დანარჩენი წევრები უმჯობესი იქნებოდა გადაგვეყვანა დაბლა — ფაბრიკა-ქარხნებში. ეს ბევრად უფრო სასარგებლო იქნებოდა მათთვისაც და საქმისთვისაც.

შემდეგ, ამისათვის საჭიროა, რომ გაერთიანებათა თავმჯდომარეებმა და მათმა მოადგილეებმა უფრო ხშირად ჩამოუარონ ქარხნებს, უფრო მეტ ხანს დარჩნენ იქ სამუშაოდ, უკეთ გაეცნონ ქარხნის მუშაკებს და არა მარტო ასწავლონ ადგილობრივ მუშაკებს, არამედ კიდევაც ისწავლონ მათგან. ცდება ის, ვინც ფიქრობს, რომ ახლა შეიძლება ხელმძღვანელობის გაწევა კანცელარიიდან, კანტორაში ჯდომით, ქარხნებისაგან დაშორებით. ქარხნებისათვის ხელმძღვანელობის გასაწევად საჭიროა უფრო ხშირი ურთიერთობა საწარმოთა მუშაკებთან, საჭიროა მათთან ცოცხალი კავშირის დაჭერა.

ბოლოს, ორიოდე სიტყვა 1931 წლის ჩვენი საწარმოო გეგმის შესახებ. არის პარტიასთან შორიახლოს მდგომი

ზოგიერთი ობივატელი, რომელიც გვარწმუნებს, რომ ჩვენი საწარმოო პროგრამა არარეალურია, განუხორციელებელია. ისინი მოგვაგონებენ შჩედრინის «უბრძნეს ჭიჭყინებს», რომლებიც მუდამ მზად არიან გაავრცელონ თავიანთ გარშემო «უსუსური აზროვნების სიცარიელე». რეალურია თუ არა ჩვენი საწარმოო პროგრამა? უეჭველად რეალურია! იგი რეალურია თუნდაც იმიტომ, რომ ჩვენ გვაქვს ყველა საჭირო პირობა მისი განხორციელებისათვის. იგი რეალურია თუნდაც იმიტომ, რომ მისი შესრულება ახლა დამოკიდებულია მხოლოდ და მხოლოდ ჩვენზე, ჩვენს უნარსა და ჩვენს სურვილზე — გამოვიყენოთ ჩვენი უაღრესად მდიდარი შესაძლებლობანი. მაშ რით აიხსნება ის ფაქტი, რომ მთელმა რიგმა საწარმოებმა და მრეწველობის დარგებმა **უკვე გადაჭარბებით შეასრულეს** გეგმა? მაშასადამე, სხვა საწარმოებსაც და მრეწველობის სხვა დარგებსაც შეუძლიათ მთლიანად და გადაჭარბებით შეასრულონ გეგმა.

სისულელე იქნებოდა იმის ფიქრი, რომ საწარმოო გეგმა ციფრებისა და დავალებების ჩამოთვლით ამოიწურება. ნამდვილად კი საწარმოო გეგმა არის მრავალი მილიონი ადამიანის ცოცხალი და პრაქტიკული მუშაობა. ჩვენი საწარმოო გეგმის რეალობა — ეს მშრომელთა მილიონებია, რომლებიც ახალ ცხოვრებას ქმნიან. ჩვენი პროგრამის რეალობა — ეს ცოცხალი ადამიანებია, ეს თვითონ ჩვენ ვართ თქვენთან ერთად, ჩვენი ნებისყოფა შრომისადმი, ჩვენი მზადყოფნა ვიმუშაოთ ახლებურად, ჩვენი სიმტკიცე გეგმის შესრულებაში. გვაქვს თუ არა ჩვენ იგი, სწორედ ეს სიმტკიცე? დიახ, გვაქვს. მაშასადამე, ჩვენი საწარმოო პროგრამა შეიძლება და უნდა განხორციელდეს კიდევაც. (ხანგრძლივი ტაში).

«პრავდა» № 183,
1931 წ. 5 ივლისი.

«ამოს» მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს [20]

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი დიდი კმაყოფილებით აღნიშნავს ქარხანა «ამოს» მუშებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალის გამარჯვებას. იქ, სადაც რუს კაპიტალისტებს შეეძლოთ აეგოთ მხოლოდ საავტომობილო სახელოსნოები, რომლებსაც ახასიათებდა ჩამორჩენილი ტექნიკა, შრომის დაბალი ნაყოფიერება, ექსპლოატაციის ბარბაროსული წესები, შექმნილია მძლავრი გიგანტი, რომლის წარმოების ნაყოფიერება შეადგენს 25 000 სატვირთო მანქანას და სადაც გამოყენებულია თანამედროვე ტექნიკის ყველა მიღწევა. თქვენი გამარჯვება ჩვენი ქვეყნის ყველა მშრომელთა გამარჯვებაა. საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი გამოთქვამს ურყევ რწმენას, რომ ამ პირველ დიდ გამარჯვებას მოჰყვება თქვენი სხვა გამარჯვებანი: ქარხნის ახალი ტექნიკის ათვისება, საწარმოო პროგრამის განუხრელად შესრულება, წარმოების ხარჯების შემცირება და პროდუქციის მაღალი ხარისხი.

მხურვალე ბოლშევიკური სალამი სსრ კავშირში პირველი ავტოგიგანტის — ქარხანა «ამოს» ყველა მშენებელს.

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური
კომიტეტის მდივანი **ი. სტალინი**

«პრავდა» № 271,
1931 წ. 1 ოქტომბერი.

ხარკოვის ტრაქტორმშენის მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს

ჩვენი ქვეყნის მშრომელნი, მილიონობით კოლმეურნენი და პარტია უდიდესი ყურადღებით ადევნებდნენ თვალყურს ხარკოვის სატრაქტორო ქარხნის მშენებლობის მსვლელობას. ხარკოვის ტრაქტორმშენი — ეს არის ფოლადის დასაყრდენი უკრაინის სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციისა, მისი მშენებლები არიან ავანგარდი, რომელსაც მილიონობით უკრაინელი გლეხი სოციალიზმის გზით მიჰყავს. მშენებლობა ხარკოვის სატრაქტორო ქარხნისა, რომელიც შედის სატრაქტორო ქარხნების ოჯახში, ნამდვილი ბოლშევიკური ტემპების ნიმუშად დარჩება ჩვენი ქვეყნის სოციალისტური ინდუსტრიის ისტორიაში. საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი გამოთქვამს რწმენას, რომ მუშები და ინჟინერ-ტექნიკოსთა პერსონალი დასძლევენ ნორჩი წარმოების სიძნელეებს, გამოიყენებენ სტალინგრადის ქარხნის გამოცდილებას და მიაღწევენ 1932 წლის საბრძოლო პროგრამის შესრულებას.

მხურვალე ბოლშევიკური სალამი სსრ კავშირში მეორე სატრაქტორო გიგანტის მშენებლებს!

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური
კომიტეტის მდივანი **ი. სტალინი**

«პრავდა» № 271,
1931 წ. 1 ოქტომბერი.

გაზეთ «ტეხნიკას» [21]

მივესალმები პირველი ბოლშევიკური ტექნიკური გაზეთის გამოსვლას.

გაზეთი «ტეხნიკა» უნდა გახდეს მუშათა, სამეურნეო მუშაკთა და ინჟინერ-ტექნიკოს მუშაკთა ფართო მასების მძლავრი იარაღი ტექნიკის დაუფლების საქმეში. გაზეთი «ტეხნიკა» უნდა დაეხმაროს პარტიას — გამოჭედოს მუშათა კლასის ადამიანთაგან ახალი ასეული ათასები ტექნიკოსებისა და ინჟინრებისა — ბოლშევიკური ტემპებისათვის მებრძოლებისა.

ვუსურვებ გაზეთს ყოველგვარ წარმატებას!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 280,
1931 წ. 10 ოქტომბერი.

ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ

წერილი ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი

პატივცემულო ამხანაგებო!

გადაჭრით ვაცხადებ პროტესტს იმის გამო, რომ ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციაში» [22] (№ 6, 1930 წ.) დაიბეჭდა სლუცკის ანტიპარტიული და ნახევრად-ტროცკისტული სტატია «ბოლშევიკები გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის შესახებ მისი ომისწინადროინდელი კრიზისის პერიოდში», როგორც სადისკუსიო სტატია.

სლუცკი ამტკიცებს, რომ ლენინი (ბოლშევიკები) სათანადოდ არ აფასებდა **ცენტრიზმის** საფრთხეს გერმანიის და საერთოდ ომისწინადროინდელ სოციალ-დემოკრატიაში, ესე იგი სათანადოდ არ აფასებდა შენიღბული ოპორტუნიზმის საფრთხეს, ოპორტუნიზმთან შემარიგებლობის საფრთხეს. სხვანაირად რომ ვთქვათ, სლუცკის აზრით გამოდის, რომ ლენინი (ბოლშევიკები) არ აწარმოებდა შეურიგებელ ბრძოლას ოპორტუნიზმთან, ვინაიდან ცენტრიზმის არასათანადოდ შეფასება არსებითად მოასწავებს ხელის აღებას გაშლილ ბრძოლაზე ოპორტუნიზმის წინააღმდეგ. ამრიგად, გამოდის, რომ ლენინი ომისწინა პერიოდში ჯერ კიდევ არ ყოფილა ნამდვილი ბოლშევიკი, რომ მხოლოდ იმპერიალისტური ომის პერიოდში, ან — მეტიც — თვით ამ ომის დასასრულს გახდა ლენინი ნამდვილი ბოლშევიკი.

ასე მოგვითხრობს თავის სტატიაში სლუცკი. თქვენ კი, იმის ნაცვლად, რომ დაგმოთ ეს ახლად მოვლენილი «ისტორიკოსი», როგორც ცილისმწამებელი და ფალსიფიკატორი, დისკუსიას მართავთ მასთან, აძლევთ მას ტრიბუნას. არ შემიძლია არ განვაცხადო პროტესტი თქვენს ჟურნალში სლუცკის სტატიის, როგორც სადისკუსიო სტატიის, მოთავსების წინააღმდეგ, რადგან არ შეიძლება სადისკუსიო საგნად გადავაქციოთ საკითხი ლენინის **ბოლშევიზმის შესახებ**, ის საკითხი, **აწარმოებდა** ლენინი პრინციპულ შეურიგებელ ბრძოლას ცენტრიზმთან, როგორც ოპორტუნიზმის განსაზღვრულ სახესთან, თუ **არ აწარმოებდა** მას, **იყო** ლენინი ნამდვილი ბოლშევიკი, თუ **არ იყო** ასეთი.

თქვენს განცხადებაში «რედაქციისაგან», რომელიც 20 ოქტომბერს გამოუგზავნეთ ცენტრალურ კომიტეტს, თქვენ აღიარებთ, რომ რედაქციამ სლუცკის სტატიის, როგორც სადისკუსიო სტატიის, მოთავსებით შეცდომა დაუშვა. ეს, რა თქმა უნდა, კარგია, მიუხედავად იმისა, რომ რედაქციის განცხადება დიდი დაგვიანებით გამოდის. მაგრამ თქვენს განცხადებაში ახალ შეცდომას უშვებთ, როცა ამბობთ, რომ «რედაქციას პოლიტიკურად მეტად აქტუალურად და აუცილებლად მიაჩნია «პროლეტარსკაია რევოლუციას» ფურცლებზე იმ პრობლემათა მთელი რკალის შემდგომი დამუშავება, რომლებიც დაკავშირებულია ბოლშევიკების ურთიერთდამოკიდებულებასთან ომამდელი დროის II ინტერნაციონალისადმი». ეს იმას ნიშნავს, რომ თქვენ განზრახული გაქვთ კვლავ ჩააბათ ხალხი დისკუსიაში იმ საკითხების შესახებ, რომლებიც ბოლშევიზმის აქსიომებს წარმოადგენენ. ეს იმას ნიშნავს, რომ თქვენ კვლავ ფიქრობთ საკითხი ლენინის ბოლშევიზმის შესახებ გადააქციოთ აქსიომიდან პრობლემად, რომელსაც «შემდგომი დამუშავება» სჭირდება. რატომ, რა საბუთით?

ყველასათვის ცნობილია, რომ ლენინიზმი წარმოიშვა, გაიზარდა და განმტკიცდა ულმობელ ბრძოლაში ყველა ჯურის ოპორტუნიზმთან, მათ შორის ცენტრიზმთან დასავლეთში (კაუცკი), ცენტრიზმთან ჩვენში (ტროცკი და სხვ.). ამის უარყოფა ბოლშევიზმის პირდაპირ მტრებსაც კი არ შეუძლიათ. ეს აქსიომაა. თქვენ კი უკან გვეწევით, ცდილობთ რა აქსიომა გადააქციოთ პრობლემად, რომელსაც «შემდგომი დამუშავება» სჭირდება. რატომ? რა საბუთით? იქნებ იმიტომ, რომ არ იცნობთ ბოლშევიზმის ისტორიას? იქნებ დამპალი ლიბერალიზმის გულისთვის, რათა სლუცკებმა და ტროცკის სხვა მოწაფეებმა ვერ შესძლონ იმის თქმა, რომ პირში ბურთს გვჩრიანო? საკმაოდ ახირებული ლიბერალიზმია, რომელიც ბოლშევიზმის საარსებო ინტერესების ხარჯზე ტარდება...

სახელდობრ რა მიაჩნია რედაქციას სლუცკის სტატიაში სადისკუსიო განხილვის ღირსად?

1) სლუცკი ამტკიცებს, რომ ლენინი (ბოლშევიკები) არ ატარებდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის ოპორტუნისტებთან, ომამდელი პერიოდის II ინტერნაციონალის ოპორტუნისტებთან განხეთქილების, გათიშვის ხაზს. თქვენ გსურთ დისკუსია გამართოთ სლუცკის ამ ტროცკისტული თეზისის წინააღმდეგ. მაგრამ რა არის აქ სადისკუსიო? განა ცხადი არ არის, რომ სლუცკი აშკარად ცილს სწამებს ლენინს, ბოლშევიკებს? ცილისწამება სადისკუსიო საგნად კი არ უნდა გახადოთ, არამედ უნდა დაგმოთ.

ყოველმა ბოლშევიკმა იცის, თუ იგი ნამდვილად ბოლშევიკია, რომ ლენინი ჯერ კიდევ ომამდე დიდი ხნის წინათ, დაახლოებით 1903 — 1904 წლებიდან, როცა რუსეთში ბოლშევიკების ჯგუფი ჩამოყალიბდა და როცა პირველად თავი იჩინეს მემარცხენეებმა გერმანიის სოციალ-დემოკრატიაში, — ატარებდა ოპორტუნისტებთან განხეთქილების, გათიშვის ხაზს ჩვენშიც, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ

პარტიაში, და იქაც, II ინტერნაციონალში, კერძოდ გერმანიის სოციალ-დემოკრატიაში.

ყოველმა ბოლშევიკმა იცის, რომ სწორედ ამიტომ ბოლშევიკებმა უკვე მაშინ (1903 — 1905 წწ.) II ინტერნაციონალის ოპორტუნისტთა რიგებში დაიმსახურეს «გამთიშველებისა» და «დეზორგანიზატორების» საპატიო სახელი. მაგრამ რა შეეძლო ლენინს, რა შეეძლოთ ბოლშევიკებს, თუ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატები II ინტერნაციონალში და, უწინარეს ყოვლისა, გერმანიის სოციალ-დემოკრატიაში წარმოადგენდნენ სუსტ და უძლურ ჯგუფს, ორგანიზაციულად ჩამოუყალიბებელ, იდეოლოგიურად გამოუბრძმედავ ჯგუფს, რომელსაც სიტყვა «განხეთქილების», «გათიშვის» თქმისაც კი ეშინოდა? ხომ არ შეიძლება იმის მოთხოვნა, რომ ლენინს, რომ ბოლშევიკებს რუსეთიდან მემარცხენეების მაგივრად გათიშვა მოეწყოთ დასავლეთის პარტიებში.

ალარას ვამბობ იმაზე, რომ ორგანიზაციული და იდეოლოგიური სისუსტე მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების დამახასიათებელ თვისებას შეადგენდა არა მარტო ომამდელ პერიოდში. იგი, ეს უარყოფითი თვისება, როგორც ვიცით, ომისშემდგომ პერიოდშიც შერჩათ მემარცხენეებს. ყველა იცნობს გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების შეფასებას ლენინის ცნობილ სტატიაში «იუნიუსის ბროშურის შესახებ» *, რომელიც დაიბეჭდა 1916 წლის ოქტომბერში, ესე იგი მაშინ, როცა ორ წელიწადზე მეტი გავიდა ომის დაწყების შემდეგ. ამ სტატიაში ლენინი აკრიტიკებს გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების მთელ რიგ უაღრესად სერიოზულ პოლიტიკურ შეცდომებს და ლაპა-

* იუნიუსი — როზა ლუქსემბურგი, გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების ლიდერი.

რაკობს **«გერმანიის ყველა მემარცხენეთა სისუსტეზე, რომლებიც ყოველი მხრიდან შებოჭილი არიან კაუცკიანური თვალთმაქცობის, პედანტობის, ოპორტუნისტებისადმი «მეგობრული განწყობილების» საზიზღარი ქსელით»**; ლაპარაკობს იმის შესახებ, რომ **«იუნიუსი სავსებით ვერ განთავისუფლდა გერმანიის სოციალ-დემოკრატების, თვით იმ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების «გარემოსაგან», რომელთაც ეშინიათ გათიშვისა, ეშინიათ ბოლომდე თქვან რევოლუციური ლოზუნგები»** [23].

II ინტერნაციონალის ყველა დაჯგუფებათა შორის მაშინ რუსი ბოლშევიკები წარმოადგენდნენ ერთადერთ დაჯგუფებას, რომელსაც თავისი ორგანიზაციული გამოცდილებით და იდეოლოგიური სიმტკიცით შეეძლო რაიმე სერიოზული ნაბიჯები გადაედგა თავის რუსეთის სოციალ-დემოკრატიაში თავის ოპორტუნისტებთან აშკარა განხეთქილების, გათიშვის მხრივ. სლუცკებს რომ ეცადათ არათუ დამტკიცება, არამედ მხოლოდ იმ მოსაზრების გამოთქმა, რომ ლენინმა და რუსმა ბოლშევიკებმა არ გამოიყენეს მთელი თავისი ძლიერება იმისათვის, რომ მოეწყოთ გათიშვა ოპორტუნისტებთან (პლეხანოვი, მარტოვი, დანი) და გაეძევებინათ ცენტრისტები (ტროცკი და აგვისტოს ბლოკის სხვა მომხრეები), — მაშინ შესაძლებელი იქნებოდა დავა ლენინის ბოლშევიზმის შესახებ, ბოლშევიკების ბოლშევიზმის შესახებ. მაგრამ საქმეც ის არის, რომ სლუცკები კრინტის დაძვრასაც კი ვერ ბედავენ ასეთი ველური მოსაზრების სასარგებლოდ. ვერ ბედავენ, რადგან იციან, რომ ყველასათვის ცნობილი ფაქტები ყველა ჯურის ოპორტუნისტებთან განხეთქილების იმ გაბედული პოლიტიკისა, რომელსაც ატარებდნენ რუსი ბოლშევიკები (1904—1912 წწ.), ასეთი მოსაზრების წინააღმდეგ ღაღადებენ. ვერ ბედავენ, რადგან იციან, რომ მეორე დღესვე ისინი სამარცხვინო **ბოძზე** იქნებიან გაკრული.

მაგრამ აი კითხვა: შეეძლოთ თუ არა რუს ბოლშევიკებს განეხორციელებინათ გათიშვა თავიანთ ოპორტუნისტებთან და ცენტრისტ-შემარიგებლებთან დიდი ხნით ადრე იმპერიალისტურ ომამდე (1904 — 1912 წწ.) ისე, რომ ამავე დროს არ გაეტარებინათ II ინტერნაციონალის ოპორტუნისტებთან და ცენტრისტებთან განხეთქილების, გათიშვის ხაზი? ვის შეუძლია ეჭვი შეიტანოს იმაში, რომ რუსი ბოლშევიკები თავიანთ პოლიტიკას ოპორტუნისტებისა და ცენტრისტების მიმართ თვლიდნენ პოლიტიკის ნიმუშად დასავლეთის მემარცხენეებისათვის? ვის შეუძლია ეჭვი შეიტანოს იმაში, რომ რუსი ბოლშევიკები ყოველნაირად აქეზებდნენ დასავლეთის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებს, კერძოდ გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მემარცხენეებს, განხეთქილებისა, გათიშვისაკენ თავიანთ ოპორტუნისტებთან და ცენტრისტებთან? ლენინის და რუსი ბოლშევიკების ბრალი როდია, თუ დასავლეთის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატები მოუმწიფებელი გამოდგნენ იმისათვის, რომ გაჰყოლოდნენ რუსი ბოლშევიკების კვალს.

2) სლუცკი უსაყვედურებს ლენინს და ბოლშევიკებს, რომ ისინი გადაჭრით და საბოლოოდ არ უჭერდნენ მხარს მემარცხენეებს გერმანიის სოციალ-დემოკრატიაში, რომ ისინი მხარს უჭერდნენ მათ მხოლოდ სერიოზული შენიშვნების დათქმით, რომ ფრაქციული მოსაზრებები ხელს უშლიდა მათ ბოლომდე დაეჭირათ მხარი მემარცხენეებისათვის. თქვენ გსურთ დისკუსია გამართოთ ამ შარლატანური და თავიდან ბოლომდე ყალბი საყვედურის წინააღმდეგ. მაგრამ მაინც რა არის აქ სადისკუსიო? განა ცხადი არ არის, რომ სლუცკი აქ მიმართავს მანევრებს და ცდილობს ლენინისა და ბოლშევიკების წინააღმდეგ ყალბი საყვედურით დაფაროს ნამდვილი ხარვეზები გერმანიის მემარცხენეთა პოზიციაში? განა ცხადი არ არის, რომ ბოლშევიკებს არ შეეძლოთ დაეჭირათ მხარი ბოლშევიზმსა და მენშევიზმს შორის მუდამ

მერყევი გერმანელი მემარცხენეებისათვის, სერიოზული შენიშვნების **გარეშე**, მათი შეცდომების სერიოზული კრიტიკის **გარეშე**, ისე, რომ **არ ეღალატნათ** მუშათა კლასისა და მისი რევოლუციისათვის? თაღლითური მანევრები სადისკუსიო საგნად კი არ უნდა გახადოთ, არამედ უნდა დაგმოთ.

დიახ, ბოლშევიკები გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებს მხარს უჭერდნენ მხოლოდ განსაზღვრული სერიოზული შენიშვნების დათქმით, აკრიტიკებდნენ რა მათს ნახევრად-მენშევიკურ შეცდომებს. მაგრამ ამისათვის ბოლშევიკებს კი არ უნდა ვუსაყვედუროთ, არამედ უნდა მივესალმოთ.

არიან ადამიანები, რომელთაც ეჭვი ეპარებათ ამაში?

მივმართოთ ყველაზე უფრო ცნობილ ფაქტებს ისტორიიდან.

ა) 1903 წელს თავი იჩინა სერიოზულმა უთანხმოებამ რუსეთის ბოლშევიკებსა და მენშევიკებს შორის პარტიის წევრობის საკითხის გამო. თავიანთი ფორმულირებით პარტიის წევრობის შესახებ ბოლშევიკებს სურდათ შეექმნათ ორგანიზაციული ლაგამი პარტიაში არაპროლეტარული ელემენტების მოზღვავების წინააღმდეგ. მაშინ ასეთი მოზღვავების საფრთხე რეალურზე უფრო მეტი იყო, რუსეთის რევოლუციის ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული ხასიათის გამო. რუსი მენშევიკები იცავდნენ მოპირდაპირე პოზიციას, რომელიც პარტიის კარებს ფართოდ უღებდა არაპროლეტარულ ელემენტებს. ვინაიდან მსოფლიო რევოლუციური მოძრაობისათვის რუსეთის რევოლუციის საკითხებს დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა, დასავლეთ ევროპის სოციალ-დემოკრატებმა გადაწყვიტეს ჩარეულიყვნენ საქმეში. საქმეში ჩაერივნენ გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებიც, პარვუსი და როზა ლუქსემბურგი, მემარცხენეთა მაშინდელი ლიდერები. და რა მოხდა? ორივემ მენშევიკებს დაუჭირა

მხარი, ბოლშევიკების წინააღმდეგ. ამასთან ბოლშევიკებს ბრალი დასდეს ულტრაცენტრალიზმსა და ბლანკისტურ ტენდენციებში. შემდეგში ეს უხამსი და მეშჩანური ეპითეტები ხელზე დაიხვიეს მენშევიკებმა და მთელ მსოფლიოს მოჰფინეს.

ბ) 1905 წელს რუსეთის ბოლშევიკებსა და მენშევიკებს შორის გაჩაღდა დავა რუსეთის რევოლუციის ხასიათის შესახებ. ბოლშევიკები იცავდნენ გლეხობასთან მუშათა კლასის კავშირის იდეას პროლეტარიატის ჰეგემონიის პირობებში. ბოლშევიკები ამტკიცებდნენ, რომ საჭიროა საქმე წავიყვანოთ პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციურ-დემოკრატიული დიქტატურისაკენ, რათა ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციიდან დაუყოვნებლივ გადავიდეთ სოციალისტურ რევოლუციაზე სოფლის ღარიბი გლეხობის მიერ მხარისდაჭერის უზრუნველყოფის პირობებში. მენშევიკები რუსეთში უარყოფდნენ ბურჟუაზიულ-დემოკრატიულ რევოლუციაში პროლეტარიატის ჰეგემონიის იდეას, გლეხობასთან მუშათა კლასის კავშირის პოლიტიკას მათ ამჯობინეს ლიბერალურ ბურჟუაზიასთან შეთანხმების პოლიტიკა, ხოლო პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციურ-დემოკრატიული დიქტატურა გამოაცხადეს რეაქციულ ბლანკისტურ სქემად, რომელიც ეწინააღმდეგება ბურჟუაზიული რევოლუციის განვითარებასო. როგორ შეხედეს ამ დავას გერმანიის სოციალ-დემოკრატიის მემარცხენეებმა, პარვუსმა და როზა ლუქსემბურგმა? მათ შეთხზეს პერმანენტული რევოლუციის უტოპიური და ნახევრად-მენშევიკური სქემა (რევოლუციის მარქსისეული სქემის მახინჯი გამოხატვა), რომელიც თავიდან ბოლომდე გამსჭვალულია მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის პოლიტიკის მენშევიკური უარყოფით, და ის დაუპირისპირეს პროლეტარიატისა და გლეხობის რევოლუციურ-დემოკრატიული დიქტატურის ბოლშევიკურ სქემას. შემდეგში პერმა-

ნენტული რევოლუციის ამ ნახევრად-მენშევიკურ სქემას ხელი ჩასჭიდა ტროცკიმ (ნაწილობრივ მარტოვმაც) და იგი გადაიქცა ლენინიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად.

გ) ომისწინა პერიოდში II ინტერნაციონალის პარტიებში სცენაზე გამოჩნდა, როგორც ერთ-ერთი უაღრესად აქტუალური საკითხი, ნაციონალურ-კოლონიური საკითხი, ჩაგრული ერებისა და კოლონიების საკითხი, ჩაგრული ერებისა და კოლონიების განთავისუფლების საკითხი, იმპერიალიზმთან ბრძოლის გზების საკითხი, იმპერიალიზმის დამხობის გზების საკითხი. პროლეტარული რევოლუციის გაშლის ინტერესებისათვის და იმისათვის, რომ ალყა შემოერტყმოდა იმპერიალიზმს, ბოლშევიკებმა წამოაყენეს ერთა თვითგამორკვევის საფუძველზე ჩაგრული ერებისა და კოლონიების განმათავისუფლებელი მოძრაობისათვის მხარისდაჭერის პოლიტიკა და განავითარეს მოწინავე ქვეყნების პროლეტარული რევოლუციისა და კოლონიების და ჩაგრული ქვეყნების ხალხთა რევოლუციურ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის ერთიანი ფრონტის სქემა. ყველა ქვეყნის ოპორტუნისტებმა, ყველა ქვეყნის სოციალ-შოვინისტებმა და სოციალ-იმპერიალისტებმა არ დააყოვნეს ამხედრებულიყვნენ ამასთან დაკავშირებით ბოლშევიკების წინააღმდეგ. ბოლშევიკებს დევნიდნენ, როგორც ცოფიან ძაღლებს. რა პოზიცია დაიჭირეს მაშინ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებმა დასავლეთში? მათ განავითარეს იმპერიალიზმის ნახევრად-მენშევიკური თეორია, უარყვეს ერთა თვითგამორკვევის პრინციპი მისი მარქსისტული გაგებით (თვით გამოყოფამდე და დამოუკიდებელი სახელმწიფოების შექმნამდე), უარყვეს თეზისი კოლონიებისა და ჩაგრული ქვეყნების განმათავისუფლებელი მოძრაობის სერიოზული რევოლუციური მნიშვნელობის შესახებ, უარყვეს თეზისი პროლეტარულ რევოლუციასა და ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას შორის ერთიანი ფრონტის შესაძ-

ლებლობის შესახებ და მთელი ეს ნახევრად-მენშევიკური დომხალი, რომელიც წარმოადგენს ნაციონალურ-კოლონიური საკითხის სრულ შეუფასებლობას, — დაუპირისპირეს ბოლშევიკების მარქსისტულ სქემას. ცნობილია, რომ შემდეგში ამ ნახევრად-მენშევიკურ დომხალს ხელი ჩასჭიდა ტროცკიმ და გამოიყენა იგი ლენინიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის იარაღად.

ასეთია გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების ყველასათვის ცნობილი შეცდომები.

აღარაფერს ვამბობ გერმანიის მემარცხენეთა დანარჩენ შეცდომებზე, რომლებიც გაკრიტიკებულია ლენინის სათანადო სტატიებში.

აღარაფერს ვამბობ აგრეთვე იმ შეცდომებზე, რომლებიც დაუშვეს მათ ბოლშევიკების პოლიტიკის შეფასების დროს ოქტომბრის გადატრიალების პერიოდში.

რას გვეუბნება გერმანიის მემარცხენეთა ეს შეცდომები, აღებული ომამდელი პერიოდის ისტორიიდან, თუ არა იმას, რომ მემარცხენე სოციალ-დემოკრატები, მიუხედავად მათი მემარცხენეობისა, კიდევ ვერ განთავისუფლდნენ მენშევიკური ავლადიდებისაგან?

რა თქმა უნდა, მემარცხენეებს გერმანიაში ჰქონდათ არა მარტო სერიოზული შეცდომები. მათ დიდი და სერიოზული რევოლუციური საქმეებიც გააკეთეს. მხედველობაში მაქვს მთელი რიგი მათი დამსახურება და რევოლუციური გამოსვლები საშინაო პოლიტიკის საკითხებში და, კერძოდ, საარჩევნო ბრძოლის, პარლამენტური და პარლამენტგარეშე ბრძოლის საკითხებში, საყოველთაო გაფიცვის, ომის, რუსეთის 1905 წლის რევოლუციისა და სხვა საკითხებში. სწორედ ამიტომ უწევდნენ ბოლშევიკები ანგარიშს მათ, როგორც მემარცხენეებს, მხარს უჭერდნენ და წინ უბიძგებდნენ მათ. მაგრამ ეს არ სპობს და ვერც მოსპობს იმ ფაქტს, რომ ამასთან ერთად გერმანიის მემარცხენე სოციალ-დე-

მოკრატებმა დაუშვეს მთელი რიგი უაღრესად სერიოზული პოლიტიკური და თეორიული შეცდომები, რომ ისინი კიდევ ვერ განთავისუფლდნენ მენშევიკური ტვირთისაგან და რომ მათ, ამის გამო, სჭირდებოდათ უაღრესად სერიოზული კრიტიკა ბოლშევიკების მხრივ.

ახლა თვითონ განსაჯეთ, შეეძლოთ თუ არა ლენინს და ბოლშევიკებს მხარი დაეჭირათ დასავლეთის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატებისათვის **სერიოზული შენიშვნების გარეშე**, მათი შეცდომების **სერიოზული კრიტიკის გარეშე**, ისე, რომ არ ეღალატნათ მუშათა კლასის ინტერესებისათვის, არ ეღალატნათ რევოლუციის ინტერესებისათვის, არ ეღალატნათ კომუნიზმისათვის?

განა ცხადი არ არის, რომ სლუცკი, რომელიც უსაყვედურებს ლენინსა და ბოლშევიკებს იმას, რისთვისაც იგი უნდა მისალმებოდა მათ, ის რომ ბოლშევიკი იყოს, — საბოლოოდ ააშკარავებს თავის თავს, როგორც ნახევრად-მენშევიკს, როგორც ნიღაბაფარებულ ტროცკისტს?

სლუცკი გამოთქვამს მოსაზრებას, რომ ლენინი და ბოლშევიკები დასავლეთის მემარცხენეების შეფასების დროს ხელმძღვანელობდნენ თავიანთი ფრაქციული მოსაზრებებით, რომ, მაშასადამე, რუს ბოლშევიკებს თავიანთი ფრაქციის ინტერესებისათვის მსხვერპლად მიჰქონდათ საერთაშორისო რევოლუციის დიადი საქმე. არა გვგონია საჭირო იყოს მტკიცება, რომ არაფერი შეიძლება იყოს იმაზე უხამსი და საზიზღარი, ვიდრე ეს მოსაზრებაა. არაფერი შეიძლება იყოს უფრო უხამსი, რადგან აღვირახსნილ უხამსი ადამიანებიც კი მენშევიკების წრიდან იწყებენ იმის შეგნებას, რომ რუსეთის რევოლუცია არ არის რუსების კერძო საქმე, რომ, პირიქით, იგი წარმოადგენს მთელი მსოფლიოს მუშათა კლასის საქმეს, მსოფლიო პროლეტარული რევოლუციის საქმეს. არაფერი შეიძლება იყოს უფრო საზიზღარი, რადგან პროფესიული ცილისმწამებლებიც

კი II ინტერნაციონალიდან იწყებენ იმის შეგნებას, რომ ბოლშევიკების თანმიმდევრული და ბოლომდე რევოლუციური ინტერნაციონალიზმი წარმოადგენს პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის ნიმუშს ყველა ქვეყნის მუშებისათვის.

დიახ, რუსი ბოლშევიკები პირველ რიგში აყენებდნენ რუსეთის რევოლუციის ძირეულ საკითხებს, როგორიც არის საკითხები პარტიის შესახებ, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციისადმი მარქსისტების დამოკიდებულების შესახებ, მუშათა კლასისა და გლეხობის კავშირის შესახებ, პროლეტარიატის ჰეგემონიის შესახებ, პარლამენტური და პარლამენტგარეშე ბრძოლის შესახებ, საყოველთაო გაფიცვის შესახებ, ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის სოციალისტურ რევოლუციად გადაზრდის შესახებ, პროლეტარიატის დიქტატურის შესახებ, იმპერიალიზმის შესახებ, ერთა თვითგამორკვევის შესახებ, ჩაგრული ერებისა და კოლონიების განმათავისუფლებელი მოძრაობის შესახებ, ამ მოძრაობისათვის მხარისდაჭერის პოლიტიკის შესახებ და სხვ.. ისინი აყენებდნენ ამ საკითხებს, როგორც სასინჯს, რომლის საშუალებითაც ამოწმებდნენ დასავლეთის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების რევოლუციურ სიმტკიცეს. ჰქონდათ თუ არა მათ ამის უფლება? დიახ, ჰქონდათ. არათუ ჰქონდათ, არამედ ვალდებულიც იყვნენ ასე ემოქმედნათ. ისინი ვალდებული იყვნენ ასე ემოქმედნათ, რადგან ყველა ეს საკითხი ამავე დროს იყო ძირეული საკითხები მსოფლიო რევოლუციისა, რომლის ამოცანებსაც უმორჩილებდნენ ბოლშევიკები თავიანთ პოლიტიკას, თავიანთ ტაქტიკას. ისინი ვალდებული იყვნენ ასე ემოქმედნათ, რადგან მხოლოდ ასეთ საკითხებზე შეიძლებოდა ნამდვილად შემოწმებულიყო II ინტერნაციონალის ამა თუ იმ დაჯგუფების რევოლუციურობა. იბადება კითხვა, რაშია აქ რუსი ბოლშევიკების «ფრაქციულობა» და რა შუაშია აქ «ფრაქციული» მოსაზრებანი?

ლენინი ჯერ კიდევ 1902 წელს თავის ბროშურაში «რა ვაკეთოთ?» წერდა, რომ **«ისტორიამ ახლა ჩვენს წინაშე დააყენა უახლოესი ამოცანა, რომელიც ყველაზე რევოლუციურია რომელიც გნებავთ სხვა ქვეყნის პროლეტარიატის ყველა უახლოეს ამოცანათა შორის»**, რომ «**ამ ამოცანის განხორციელება, არა მარტო ევროპული, არამედ აგრეთვე (შეგვიძლია ვთქვათ ახლა) აზიური რეაქციის ყველაზე მძლავრი ბურჯის დანგრევა რუსეთის პროლეტარიატს გახდიდა საერთაშორისო რევოლუციური პროლეტარიატის ავანგარდად**»[24]. 30 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ბროშურა «რა ვაკეთოთ?» გამოქვეყნდა. ვერავინ ვერ გაბედავს იმის უარყოფას, რომ ამ პერიოდის განმავლობაში მომხდარმა ამბებმა ბრწყინვალედ დაადასტურეს ლენინის სიტყვები. მაგრამ განა აქედან არ გამომდინარეობს, რომ რუსეთის რევოლუცია იყო (და რჩება) მსოფლიო რევოლუციის საკვანძო პუნქტად, რომ რუსეთის რევოლუციის ძირეული საკითხები ამავე დროს წარმოადგენდნენ (და ახლაც წარმოადგენენ) მსოფლიო რევოლუციის ძირეულ საკითხებს?

განა ცხადი არ არის, რომ მხოლოდ ასეთ ძირეულ საკითხებზე შეიძლებოდა ნამდვილად შემოწმებულიყო დასავლეთის მემარცხენე სოციალ-დემოკრატების რევოლუციურობა?

განა ცხადი არ არის, რომ ის ადამიანები, რომლებიც ამ საკითხებს უყურებენ, როგორც «ფრაქციულ» საკითხებს,— საბოლოოდ ააშკარავებენ თავიანთ თავს, როგორც უხამსი და გადაგვარებული ადამიანები?

3) სლუცკი ამტკიცებს, რომ ჯერჯერობით არ არის მოწახული საკმაო ოფიციალური დოკუმენტები, რომლებიც მოწმობდნენ ლენინის (ბოლშევიკების) გადამწყვეტ და შეურიგებელ ბრძოლას ცენტრიზმის წინააღმდეგ. ამ ბიუროკრატიულ თეზისს იყენებს იგი, როგორც ურყევ არგუმენტს იმ დებულების სასარგებლოდ, რომ ლენინი (ბოლ-

შევიკები), მაშასადამე, სათანადოდ ვერ აფასებდა ცენტრიზმის საფრთხეს II ინტერნაციონალში. თქვენ კისრულობთ დისკუსიას ამ აბდაუბდის, ამ თაღლითური ხრიკების წინააღმდეგ. მაგრამ მაინც რა არის აქ სადისკუსიო? განა ისედაც ცხადი არ არის, რომ დოკუმენტებზე ლაპარაკით სლუცკი ცდილობს დაფაროს თავისი ეგრეთწოდებული გეზის უბადრუკობა და სიყალბე?

სლუცკის საკმარისად არ მიაჩნია არსებული პარტიული დოკუმენტები. რატომ, რა საბუთით? განა ყველასათვის ცნობილი დოკუმენტები როგორც II ინტერნაციონალის ხაზით, ისე რუსეთის სოციალ-დემოკრატიის შინაპარტიული ბრძოლის ხაზით, საკმარისი არ არის იმისათვის, რომ სავსებით ცხადვყოთ ლენინისა და ბოლშევიკების რევოლუციური შეურიგებლობა ოპორტუნისტებისა და ცენტრისტების წინააღმდეგ ბრძოლაში? იცნობს თუ არა საერთოდ სლუცკი ამ დოკუმენტებს? რა დოკუმენტები სჭირდება კიდევ მას?

დავუშვათ, რომ, უკვე ცნობილ დოკუმენტებს გარდა, მოინახა სხვა დოკუმენტების გროვა, ვთქვათ, ბოლშევიკების რეზოლუციების სახით, რომლებიც ერთხელ კიდევ გველაპარაკებიან ცენტრიზმის მოსპობის აუცილებლობაზე. ნიშნავს თუ არა ეს, რომ მხოლოდ ქაღალდის დოკუმენტების არსებობა საკმარისია იმისათვის, რომ ცხადვყოთ ბოლშევიკების ნამდვილი რევოლუციურობა და ნამდვილი შეურიგებლობა ცენტრიზმის მიმართ? ვის შეუძლია, გარდა უიმედო ბიუროკრატებისა, დაეყრდნოს მარტოოდენ ქაღალდის დოკუმენტებს? ვის არ ესმის, გარდა არქივის ვირთაგვებისა, რომ პარტიებისა და ლიდერების შემოწმება საჭიროა, უწინარეს ყოვლისა, მათი **საქმეების** მიხედვით და არა მხოლოდ მათი დეკლარაციების მიხედვით? ისტორია იცნობს ბევრ სოციალისტს, რომლებიც ხალისით აწერდნენ ხელს ყოველგვარ რევოლუციურ რეზოლუციას, ოღონდ კი

თავიდან მოეშორებინათ აბეზარი კრიტიკოსები. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ ისინი **ცხოვრებაში ატარებდნენ** ამ რეზოლუციებს. შემდეგ, ისტორია იცნობს ბევრ სოციალისტს, რომელნიც დორბლმორეულნი მოითხოვდნენ **სხვა** ქვეყნების მუშათა პარტიებისაგან უალრესად რევოლუციურ მოქმედებას. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ ისინი **იარაღს არ ყრიდნენ** თავიანთ საკუთარ პარტიაში ან საკუთარ ქვეყანაში **თავიანთი** ოპორტუნისტების წინაშე, **თავიანთი** ბურჟუაზიის წინაშე. განა ამიტომ არ გვასწავლიდა ლენინი შეგვემოწმებინა რევოლუციური პარტიები, მიმდინარეობანი, ლიდერები არა მათი დეკლარაციებისა და რეზოლუციების მიხედვით, არამედ მათი **საქმეების** მიხედვით?

განა ცხადი არ არის, სლუცკის რომ მართლა ჰქონოდა სურვილი — შეემოწმებინა ლენინისა და ბოლშევიკების შეურიგებლობა მათს დამოკიდებულებაში ცენტრიზმისადმი, მას თავისი სტატიისათვის **საფუძვლად** უნდა დაედო არა ცალკე დოკუმენტები და ორი-სამი პირადი წერილი, არამედ ბოლშევიკების შემოწმება მათი **საქმეების** მიხედვით, მათი **ისტორიის** მიხედვით, მათი **მოქმედების** მიხედვით? განა ჩვენში, რუსეთის სოციალ-დემოკრატიაში, **არ** იყვნენ ოპორტუნისტები, ცენტრისტები? განა ბოლშევიკები არ აწარმოებდნენ გადამწყვეტ და შეურიგებელ ბრძოლას ყველა ამ მიმდინარეობის წინააღმდეგ? განა ეს მიმდინარეობანი იდეურადაც და ორგანიზაციულადაც არ იყვნენ დაკავშირებულნი დასავლეთის ოპორტუნისტებთან და ცენტრისტებთან? განა ბოლშევიკებმა არ გაანადგურეს ოპორტუნისტები და ცენტრისტები ისე, როგორც არც ერთ მემარცხენე ჯგუფს მსოფლიოში არ გაუნადგურებია ისინი? როგორ შეიძლება ყოველივე ამის შემდეგ ლაპარაკი, რომ ლენინი და ბოლშევიკები სათანადოდ არ აფასებდნენ ცენტრიზმის საფრთხეს? რატომ უგულებელყო სლუცკიმ ეს ფაქტები, რომელთაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვთ ბოლ-

შევიკების დახასიათებისათვის? რატომ არ გამოიყენა მან ლენინისა და ბოლშევიკების შემოწმების ყველაზე საიმედო მეთოდი — შემოწმება მათი საქმეების, მათი მოქმედების მიხედვით? რატომ ამჯობინა მან შემთხვევით შერჩეულ ქალაქებში ქექვის უფრო ნაკლებად საიმედო მეთოდი?

იმიტომ, რომ საქმეთა მიხედვით ბოლშევიკების შემოწმების უფრო საიმედო მეთოდის გამოყენება მყისვე ყირამალა დააყენებდა სლუცკის მთელ თვალსაზრისს.

იმიტომ, რომ ბოლშევიკების შემოწმება მათი საქმეების მიხედვით დაგვანახებდა, რომ ბოლშევიკები წარმოადგენენ მსოფლიოში **ერთადერთ** რევოლუციურ ორგანიზაციას, რომელმაც ბოლომდე გაანადგურა ოპორტუნისტები და ცენტრისტები და გააძევა ისინი პარტიიდან.

იმიტომ, რომ ბოლშევიკების ნამდვილი საქმეებისა და ნამდვილი ისტორიის დამოწმება დაგვანახებდა, რომ სლუცკის მასწავლებლები — ტროცკისტები — იყვნენ **მთავარი** და **ძირითადი** ჯგუფი, რომელიც რუსეთში ნერგავდა ცენტრიზმს და რომელმაც ამისათვის შექმნა სპეციალური ორგანიზაცია, როგორც ცენტრიზმის კერა, აგვისტოს ბლოკის სახით.

იმიტომ, რომ ბოლშევიკების შემოწმება მათი საქმეების მიხედვით საბოლოოდ ამხელდა სლუცკის, როგორც ჩვენი პარტიის ისტორიის ფალსიფიკატორს, რომელიც ცდილობს ომამდელი პერიოდის ტროცკიზმის ცენტრიზმი დაფაროს ლენინისა და ბოლშევიკებისადმი ცილისმწამებლური ბრალდებების წაყენებით ცენტრიზმის საფრთხის არასათანადოდ შეფასების შესახებ.

აი როგორია, ამხანაგო რედაქტორებო, საქმის ვითარება სლუცკისა და მისი სტატიის ირგვლივ.

თქვენ ხედავთ, რომ რედაქციას შეცდომა მოუვიდა, როდესაც დაუშვა დისკუსია ჩვენი პარტიის ისტორიის ფალსიფიკატორთან.

რამ აიძულა რედაქცია დასდგომოდა ამ არასწორ გზას?

ვფიქრობ, რომ ამ გზაზე იგი დააყენა დამპალმა ლიბერალიზმმა, რომელიც ახლა რამდენადმე გავრცელებულია ბოლშევიკების **ერთ ნაწილში. ზოგიერთი** ბოლშევიკი ფიქრობს, რომ **ტროცკიზმი** არის კომუნიზმის ფრაქცია, რომელიც, მართალია, ცდება, ბევრ სისულელეს სჩადის, ზოგჯერ ანტისაბჭოთა ფრაქციასაც კი წარმოადგენს, მაგრამ მაინც კომუნიზმის ფრაქციაა. აქედან — ერთგვარი ლიბერალიზმი ტროცკისტებისა და ტროცკისტულად მოაზროვნე ადამიანების მიმართ. არა გვგონია საჭირო იყოს იმის მტკიცება, რომ ასეთი შეხედულება ტროცკიზმზე დიდად შემცდარი და მავნე შეხედულებაა. ნამდვილად კი ტროცკიზმი უკვე დიდი ხანია აღარ არის კომუნიზმის ფრაქცია. ნამდვილად კი ტროცკიზმი არის მეწინავე რაზმი კონტრრევოლუციური ბურჟუაზიისა, რომელიც აწარმოებს ბრძოლას კომუნიზმის წინააღმდეგ, საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ, სსრ კავშირში სოციალიზმის მშენებლობის წინააღმდეგ.

ვინ მისცა კონტრრევოლუციურ ბურჟუაზიას სულიერი, იდეოლოგიური იარაღი ბოლშევიზმის წინააღმდეგ ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის აშენების შეუძლებლობის თეზისის სახით, ბოლშევიკების გადაგვარების აუცილებლობის თეზისის სახით და სხვ.? ეს იარაღი მისცა მას ტროცკიზმმა. არ შეიძლება შემთხვევითად ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ ყველა ანტისაბჭოთა დაჯგუფება სსრ კავშირში საბჭოთა ხელისუფლებასთან ბრძოლის აუცილებლობის დასაბუთების ცდების დროს ეყრდნობოდა ტროცკიზმის ცნობილ თეზისს ჩვენს ქვეყანაში სოციალიზმის აშენების შეუძლებლობის შესახებ, საბჭოთა ხელისუფლების გადაგვარების აუცილებლობის შესახებ, კაპიტალიზმისაკენ დაბრუნების შესაძლებლობის შესახებ.

ვინ მისცა კონტრრევოლუციურ ბურჟუაზიას სსრ კავშირში ტაქტიკური იარაღი საბჭოთა ხელისუფლების წინა-

აღმდეგ აშკარა გამოსვლების ცდების სახით? ეს იარაღი მას მისცეს ტროცკისტებმა, რომლებიც ცდილობდნენ ანტისაბჭოთა დემონსტრაციების მოწყობას მოსკოვსა და ლენინგრადში 1927 წლის 7 ნოემბერს. ფაქტია, რომ ტროცკისტების ანტისაბჭოთა გამოსვლებმა გაამხნევეს ბურჟუაზია და ხელი შეუწყეს ბურჟუაზიული სპეციალისტების მავნებლური მუშაობის გაშლას.

ვინ მისცა კონტრრევოლუციურ ბურჟუაზიას ორგანიზაციული იარაღი ფარული ანტისაბჭოთა ორგანიზაციების მოწყობის ცდების სახით? ეს იარაღი მას მისცეს ტროცკისტებმა, რომლებმაც მოაწყეს თავიანთი საკუთარი ანტიბოლშევიკური არალეგალური ჯგუფი. ფაქტია, რომ ტროცკისტების არალეგალურმა ანტისაბჭოთა მუშაობამ გააადვილა ანტისაბჭოთა დაჯგუფებების ორგანიზაციული ჩამოყალიბება სსრ კავშირში.

ტროცკიზმი კონტრრევოლუციური ბურჟუაზიის მეწინავე რაზმია.

აი რატომ არის ლიბერალიზმი ტროცკიზმის, თუნდაც დამარცხებული და ნიღაბაფარებული ტროცკიზმის, მიმართ — უთავგზურობა, რომელიც ესაზღვრება ბოროტმოქმედებას, მუშათა კლასისადმი ღალატს.

აი რატომ უნდა გაუწიონ ბოლშევიკებმა გადამწყვეტი წინააღმდეგობა ზოგიერთი «ლიტერატორისა» და «ისტორიკოსის» ცდებს — შეაპარონ კონტრაბანდად ჩვენს ლიტერატურაში შენიღბული ტროცკისტული ნაგავი.

აი რატომ არ შეიძლება ლიტერატურული დისკუსიის დაშვება ტროცკისტ კონტრაბანდისტებთან.

მე მგონია, «ისტორიკოსები» და «ლიტერატორები» ტროცკისტ კონტრაბანდისტთა წრიდან ჯერჯერობით ორი ხაზით ცდილობენ თავიანთი კონტრაბანდისტული მუშაობის გატარებას.

ჯერ-ერთი, ისინი ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ ლენინი ომისწინა პერიოდში სათანადოდ არ აფასებდა ცენტრიზმის საფრთხეს, ამასთან გამოუცდელ მკითხველს ანდობენ თვითონ მიხვდეს, რომ ლენინი, მაშასადამე, მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო ნამდვილი რევოლუციონერი, რომ იგი ნამდვილი რევოლუციონერი გახდა მხოლოდ ომის შემდეგ, მას შემდეგ, როცა «ხელახლა შეიარაღდა» ტროცკის დახმარებით. ასეთი კონტრაბანდისტების ტიპიურ წარმომადგენლად შეიძლება ჩაითვალოს სლუცკი.

ჩვენ დავინახეთ ზემოთ, რომ სლუცკი და კომპანია არ ღირან იმად, რომ დიდხანს შევჩერდეთ მათზე.

მეორეც, ისინი ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ ლენინს ომისწინა პერიოდში არ ესმოდა ბურჟუაზიულ-დემოკრატიული რევოლუციის სოციალისტურ რევოლუციად გადაზრდის აუცილებლობა, ამასთან გამოუცდელ მკითხველს ანდობენ თვითონ მიხვდეს, რომ ლენინი, მაშასადამე, მაშინ ჯერ კიდევ არ იყო ნამდვილი ბოლშევიკი, რომ მან ასეთი გადაზრდის აუცილებლობა შეიგნო მხოლოდ ომის შემდეგ, მას შემდეგ, როცა იგი «ხელახლა შეიარაღდა» ტროცკის დახმარებით. ასეთი კონტრაბანდისტების ტიპიურ წარმომადგენლად შეიძლება ჩაითვალოს ვოლოსევიჩი, «საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორიის კურსის» ავტორი.

მართალია, ლენინი ჯერ კიდევ 1905 წელს წერდა, რომ **«დემოკრატიული რევოლუციიდან ჩვენ მაშინვე დავიწყებთ გადასვლას, და სწორედ ჩვენი ძალის მიხედვით, შეგნებული და ორგანიზებული პროლეტარიატის ძალის მიხედვით, დავიწყებთ გადასვლას სოციალისტურ რევოლუციაზე»**, რომ **«ჩვენ მხარს ვუჭერთ განუწყვეტელ რევოლუციას»**, რომ **«ჩვენ არ შევჩერდებით შუა გზაზე»**[25]. მართალია, ლენინის თხზულებებში შეიძლება მრავალზე უმრავლესი ანალოგიური ხასიათის ფაქტებისა და დოკუმენტების მონახვა. მაგრამ რას დაგიდევენ ვოლოსევიჩები ლენინის ცხოვ-

რებისა და მოღვაწეობის ფაქტებს? ვოლოსევიჩები წერენ იმისათვის, რომ ბოლშევიკური ნიღაბის აფარებით შემოგვაპარონ თავიანთი ანტილენინური **კონტრაბანდა**, იცრუონ ბოლშევიკების შესახებ და გააყალბონ ბოლშევიკური პარტიის ისტორია.

თქვენ ხედავთ, რომ ვოლოსევიჩები არ ჩამოუვარდებიან სლუცკებს.

ასეთია ტროცკისტი კონტრაბანდისტების «გზები და გზაჯვარედინები».

თვითონ ხედავთ, რომ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციის საქმე არ არის ასეთ «ისტორიკოსებს» გაუადვილოს კონტრაბანდისტული მუშაობა სადისკუსიო ტრიბუნის დათმობით.

ჩემი აზრით, რედაქციის ამოცანა ის არის, რომ სათანადო სიმაღლეზე აიყვანოს ბოლშევიზმის ისტორიის საკითხები, მეცნიერულ, ბოლშევიკურ რელსებზე დააყენოს ჩვენი პარტიის ისტორიის შესწავლის საქმე და გაამახვილოს ყურადღება ჩვენი პარტიის ისტორიის ტროცკისტ და ყველა სხვა ფალსიფიკატორთა წინააღმდეგ, სისტემატურად **ჩამოჰგლიჯოს** მათ ნიღაბი.

ეს მით უფრო აუცილებელია, რომ ზოგიერთი ჩვენი ისტორიკოსიც კი, — მე ვლაპარაკობ ისტორიკოსებზე უბრჭყალებოდ, ჩვენი პარტიის **ბოლშევიკურ** ისტორიკოსებზე, — არ არის თავისუფალი იმ შეცდომებისაგან, რომლებიც სლუცკებისა და ვოლოსევიჩების წისქვილზე უშვებენ წყალს. სამწუხაროდ, აქ გამონაკლისს არ შეადგენს არც ამხ. იაროსლავსკი, რომლის წიგნები საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორიის შესახებ, მიუხედავად მათი ღირსებისა, მთელ რიგ პრინციპული და ისტორიული ხასიათის შეცდომებს შეიცავენ.

კომ. სალამით **ი. სტალინი**

ჟურნალი «პროლეტარსკაია
რევოლუცია» № 6 (113), 1931 წ.

ნიჟნი-ნოვგოროდი. ავტოქარხანა

მხურვალე სალამი მშენებლობის მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს ქარხნის სამშენებლო სამუშაოთა წარმატებით დამთავრების გამო.

მოგილოცავთ გამარჯვებას, ამხანაგებო!

გისურვებთ შემდგომ წარმატებებს ქარხანა-გიგანტის მონტაჟის, აწყობისა და ამუშავების საქმეში. ეჭვი არ გვეპარება, რომ შესძლებთ გადალახოთ ყველა სიძნელე და ღირსეულად შეასრულებთ თქვენს მოვალეობას ჩვენი ქვეყნის წინაშე.

ი. სტალინი. ვ. მოლოტოვი

«პრავდა» № 305,
1931 წ. 4 ნოემბერი.

საუბარი გერმანელ მწერალ ემილ ლუდვიგთან

1931 წ. 18 დეკემბერი

ლუდვიგი. უღრმეს მადლობას მოგახსენებთ იმისათვის, რომ შესაძლებლად მიიჩნიეთ ჩემი მიღება. 20 წელზე მეტია, რაც ვსწავლობ გამოჩენილ ისტორიულ პიროვნებათა ცხოვრებასა და მოღვაწეობას. ვფიქრობ, კარგად ვერკვევი ადამიანებში, სამაგიეროდ არაფერი გამეგება სოციალურ-ეკონომიური პირობებისა.

სტალინი. თქვენ თავმდაბლობას იჩენთ.

ლუდვიგი. არა, ეს მართლაც ასეა. და სწორედ ამიტომ მე მოგცემთ ისეთ კითხვებს, რომლებიც შეიძლება უცნაურად მოგეჩვენოთ. დღეს აქ, კრემლში, მე ვნახე პეტრე დიდის ზოგიერთი რელიკვია, და პირველი კითხვა, რომელიც მინდა მოგცეთ, შემდეგია: შესაძლებლად მიგაჩნიათ თუ არა პარალელის გავლება თქვენსა და პეტრე დიდს შორის? სთვლით თუ არა თქვენ თავს პეტრე დიდის საქმის განმგრძობად?

სტალინი. არავითარ შემთხვევაში. ისტორიული პარალელები ყოველთვის სახიფათოა. ეს პარალელი კი უაზროა.

ლუდვიგი. კი, მაგრამ პეტრე დიდმა ხომ ძალიან ბევრი გააკეთა თავისი ქვეყნის განვითარებისათვის, იმისათვის, რომ რუსეთში გადმოეტანა დასავლეთის კულტურა.

სტალინი. დიახ, პეტრე დიდმა, რა თქმა უნდა, ბევრი რამ გააკეთა მემამულეთა კლასის ასამაღლებლად და ახლად

გაჩენილი ვაჭართა კლასის განსავითარებლად. პეტრემ ძალიან ბევრი გააკეთა მემამულეთა და ვაჭართა ეროვნული სახელმწიფოს შესაქმნელად და განსამტკიცებლად. უნდა ითქვას აგრეთვე, რომ მემამულეთა კლასის ამაღლება, ახლად გაჩენილი ვაჭართა კლასისათვის ხელის შეწყობა და ამ კლასების ეროვნული სახელმწიფოს განმტკიცება ხდებოდა ყმა გლეხობის ხარჯზე, რომელსაც სამმაგ ტყავს აძრობდნენ.

რაც მე შემეხება, მე მხოლოდ ლენინის მოწაფე ვარ და ჩემი ცხოვრების მიზანია ვიყო მისი ღირსეული მოწაფე.

ამოცანა, რომელსაც მე ვწირავ ჩემს სიცოცხლეს, მდგომარეობს სხვა კლასის, სახელდობრ — მუშათა კლასის ამაღლებაში. ეს ამოცანაა არა რომელიმე «ეროვნული» სახელმწიფოს განმტკიცება, არამედ სოციალისტური და, მაშასადამე, ინტერნაციონალური სახელმწიფოს განმტკიცება, ამასთან ამ სახელმწიფოს ყოველგვარი განმტკიცება ხელს უწყობს მთელი საერთაშორისო მუშათა კლასის განმტკიცებას. ჩემს სიცოცხლეს უმიზნოდ ჩავთვლიდი, რომ ყოველი ნაბიჯი ჩემს მუშაობაში მუშათა კლასის ამაღლებისა და ამ კლასის სოციალისტური სახელმწიფოს განმტკიცებისათვის — მიმართული არ იყოს მუშათა კლასის მდგომარეობის განმტკიცებისა და გაუმჯობესებისაკენ.

როგორც ხედავთ, თქვენი პარალელი შეუფერებელია.

რაც შეეხება ლენინსა და პეტრე დიდს, ეს უკანასკნელი წვეთი იყო ზღვაში, ხოლო ლენინი მთელი ოკეანეა.

ლუდვიგი. მარქსიზმი უარყოფს პიროვნების თვალსაჩინო როლს ისტორიაში. ხომ არ ხედავთ წინააღმდეგობას ისტორიის მატერიალისტურ გაგებასა და იმას შორის, რომ თქვენ მაინც აღიარებთ ისტორიულ პიროვნებათა თვალსაჩინო როლს?

სტალინი. არა, აქ წინააღმდეგობა არ არის. მარქსიზმი სრულიადაც არ უარყოფს გამოჩენილ პიროვნებათა როლს

ან იმას, რომ ადამიანები ქმნიან ისტორიას. მარქსის «ფილოსოფიის სიღატაკეში» [26] და სხვა ნაწარმოებებში თქვენ შეგიძლიათ იპოვოთ სიტყვები იმის შესახებ, რომ სწორედ ადამიანები ქმნიან ისტორიას. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ადამიანები ისტორიას ქმნიან არა ისე, როგორც მათ რაღაც ფანტაზია უკარნახებს, არა ისე, როგორც ეს მათ მოეპრიანებათ. ყოველი ახალი თაობა ხვდება გარკვეულ პირობებს, რომლებიც უკვე არსებობდა მზა სახით იმ მომენტში, როდესაც ეს თაობა გაჩნდა. და დიდ ადამიანებს მხოლოდ იმდენად აქვთ რაიმე ფასი, რამდენადაც მათ შეუძლიათ სწორად გაიგონ ეს პირობები და მიხვდნენ, თუ როგორ უნდა შეცვალონ ისინი. თუ მათ ეს პირობები არ ესმით და სურთ ამ პირობების ისე შეცვლა, როგორც მათ უკარნახებს მათი ფანტაზია, მაშინ ისინი, ეს ადამიანები, დონ-კიხოტის მდგომარეობაში ვარდებიან. ამრიგად, სწორედ მარქსის მიხედვით სრულიადაც არ უნდა დავუპირისპიროთ ადამიანები პირობებს. სწორედ ადამიანები ქმნიან ისტორიას, მაგრამ მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც მათ სწორად ესმით პირობები, რომლებიც მათ დახვდა მზა სახით, და მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც მათ ესმით, თუ როგორ შეცვალონ ეს პირობები. ასე გვესმის მარქსი, ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ, რუს ბოლშევიკებს. ჩვენ კი მარქსს არა ერთ ათეულ წელს ვსწავლობდით.

ლუდვიგი. 30 წლის წინათ, როდესაც მე უნივერსიტეტში ვსწავლობდი, მრავალი გერმანელი პროფესორი, რომელიც ისტორიის მატერიალისტური გაგების მომხრედ თვლიდა თავს, ცდილობდა შთაეგონებინა ჩვენთვის, რომ მარქსიზმი უარყოფს გმირების როლს, გმირ პიროვნებათა როლს ისტორიაში.

სტალინი. ისინი მარქსიზმის ვულგარიზატორები იყვნენ. მარქსიზმი არასოდეს არ უარყოფდა გმირების როლს. პირიქით, იგი მნიშვნელოვან ადგილს უთმობს ამ როლს, ოღონდ

იმ შენიშვნებით, რომელთა შესახებაც მე ეს-ეს არის ვილაპარაკე.

ლუდვიგი. ამ მაგიდის გარშემო, რომელსაც ჩვენ ვუსხედვართ, 16 სკამია. საზღვარგარეთ, ერთი მხრივ, იციან, რომ სსრ კავშირი ისეთი ქვეყანაა, სადაც ყველაფერი კოლეგიალურად უნდა წყდებოდეს, მეორე მხრივ კი იციან, რომ ყველაფერი ერთპიროვნულად წყდება. მაშ ვინ არის გადამწყვეტი?

სტალინი. არა, ერთპიროვნულად საკითხის გადაწყვეტა არ შეიძლება. ერთპიროვნული გადაწყვეტილებანი ყოველთვის ან თითქმის ყოველთვის ცალმხრივი გადაწყვეტილებებია. ყოველ კოლეგიაში, ყოველ კოლექტივში, არიან ადამიანები, რომელთა აზრს ანგარიში უნდა გაეწიოს. ყოველ კოლეგიაში, ყოველ კოლექტივში, არიან ადამიანები, რომლებსაც შეუძლიათ არასწორი აზრებიც გამოთქვან. სამი რევოლუციის გამოცდილებით ჩვენ ვიცით, რომ 100 ერთპიროვნული, შეუმოწმებელი, კოლექტიურად შეუსწორებელი, გადაწყვეტილებიდან დაახლოებით 90 გადაწყვეტილება ცალმხრივია.

ჩვენს ხელმძღვანელ ორგანოში, ჩვენი პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში, რომელიც ხელმძღვანელობს ყველა ჩვენს საბჭოთა და პარტიულ ორგანიზაციას, დაახლოებით 70 წევრია. ცენტრალური კომიტეტის ამ 70 წევრს შორის არიან ჩვენი საუკეთესო სამრეწველო მუშაკები, ჩვენი საუკეთესო კოოპერატორები, მომარაგების დარგის ჩვენი საუკეთესო მუშაკები, ჩვენი საუკეთესო სამხედრო პირები, ჩვენი საუკეთესო პროპაგანდისტები, ჩვენი საუკეთესო აგიტატორები, საბჭოთა მეურნეობების ჩვენი საუკეთესო მცოდნენი, კოლმეურნეობათა ჩვენი საუკეთესო მცოდნენი, ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობის ჩვენი საუკეთესო მცოდნენი, საბჭოთა კავშირის ერებისა და ეროვნული პოლიტიკის ჩვენი საუკეთესო მცოდნენი. ამ არეოპაგში თავმოყრილია ჩვენი

პარტიის სიბრძნე. თვითეულს აქვს შესაძლებლობა — გაასწოროს ვისიმე ერთპიროვნული აზრი, წინადადება. თვითეულს აქვს შესაძლებლობა — შემოიტანოს თავისი გამოცდილება. ასე რომ არ იყოს, გადაწყვეტილებებს ერთპიროვნულად რომ ვიღებდეთ, მაშინ ფრიად სერიოზული შეცდომები გვექნებოდა ჩვენს მუშაობაში. ხოლო რამდენადაც თვითეულს აქვს შესაძლებლობა — გაასწოროს ცალკეულ პირთა შეცდომები, და რამდენადაც ჩვენ ანგარიშს ვუწევთ ამ შესწორებებს, ჩვენი გადაწყვეტილებები მეტად თუ ნაკლებად სწორი გამოდის.

ლუდვიგი. თქვენ რამდენიმე ათეული წელიწადი გიმუშავიათ არალეგალურად. თქვენ გიხდებოდათ არალეგალურად გადაგეტანათ იარაღიც, ლიტერატურაც და სხვ.. ხომ არ ფიქრობთ, რომ საბჭოთა ხელისუფლების მტრებს შეუძლიათ გადაიღონ თქვენი გამოცდილება და იმავე მეთოდებით ებრძოლონ საბჭოთა ხელისუფლებას?

სტალინი. ეს, რა თქმა უნდა, სავსებით შესაძლებელია.

ლუდვიგი. ეს ხომ არ არის მიზეზი თქვენი ხელისუფლების სიმკაცრისა და შეუბრალებლობისა ამ ხელისუფლების მტრებთან ბრძოლაში?

სტალინი. არა, მთავარი მიზეზი ეს როდია. შეიძლება მოვიყვანოთ ზოგიერთი ისტორიული მაგალითი. როდესაც ბოლშევიკები სათავეში ჩაუდგნენ ძალაუფლებას, ისინი თავდაპირველად ლმობიერებას იჩენდნენ თავიანთი მტრებისადმი. მენშევიკები განაგრძობდნენ ლეგალურად არსებობას და თავიანთ გაზეთს სცემდნენ. ესერებიც განაგრძობდნენ ლეგალურად არსებობას და მათაც ჰქონდათ თავიანთი გაზეთი. კადეტებიც კი განაგრძობდნენ თავიანთი გაზეთის გამოცემას. როდესაც გენერალმა კრასნოვმა მოაწყო კონტრრევოლუციური ლაშქრობა ლენინგრადზე და ხელთ ჩაგვივარდა, სამხედრო დროის პირობების მიხედვით ჩვენ შეგვეძლო, სულ ცოტა, დაგვეტყვევებინა იგი; კიდევ

მეტი, ჩვენ იგი უნდა დაგვეხვრიტა. ჩვენ კი მას «პატიოსანი სიტყვა» ჩამოვართვით და გავუშვით. და მერე? მალე გამოირკვა, რომ ამგვარი ლმობიერება მხოლოდ ძირს უთხრის საბჭოთა ხელისუფლების სიმტკიცეს. ჩვენ შეცდომა ჩავიდინეთ, ამგვარი ლმობიერება რომ გამოვიჩინეთ მუშათა კლასის მტრების მიმართ. შემდეგშიც რომ გაგვეგრძელებინა ეს შეცდომა, ჩვენ დანაშაულს ჩავიდენდით მუშათა კლასის მიმართ, ჩვენ ვუღალატებდით მის ინტერესებს. და ეს მალე სავსებით აშკარა გახდა. ძალიან მალე გამოირკვა, რომ რაც უფრო ლმობიერად ვეპყრობით ჩვენს მტრებს, მით უფრო მეტ წინააღმდეგობას გვიწევენ ისინი. მალე მემარჯვენე ესერებმა — გოცმა და სხვებმა და მემარჯვენე მენშევიკებმა მოაწყეს ლენინგრადში იუნკრების კონტრრევოლუციური გამოსვლა, რომლის შედეგად ბევრი ჩვენი რევოლუციური მეზღვაური დაიღუპა. იმავე კრასნოვმა, რომელიც ჩვენ გავათავისუფლეთ «პატიოსან სიტყვაზე» დანდობით, თეთრგვარდიელი კაზაკები დარაზმა. ის შეუერთდა მამონტოვს და ორი წლის განმავლობაში შეიარაღებულ ბრძოლას აწარმოებდა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ. მალე აღმოჩნდა, რომ ამ თეთრი გენერლების ზურგს უკან იდგნენ დასავლეთის კაპიტალისტური სახელმწიფოების — საფრანგეთის, ინგლისის, ამერიკის, აგრეთვე იაპონიის აგენტები. ჩვენ დავრწმუნდით, თუ როგორ ვცდებოდით, ლმობიერებას რომ ვიჩენდით. ჩვენ გამოცდილებით მივხვდით, რომ ამ მტრების მოდრეკა მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება, თუ მათ მიმართ დათრგუნვის ფრიად ულმობელ პოლიტიკას გამოვიყენებთ.

ლუდვიგი. მე მგონია, რომ საბჭოთა კავშირის მოსახლეობის მნიშვნელოვანი ნაწილი შიშის, ძრწოლის გრძნობას განიცდის საბჭოთა ხელისუფლების წინაშე, და რომ რამდენადმე ამ შიშის გრძნობაზეა დამყარებული საბჭოთა ხელისუფლების სიმტკიცე. მე მინდა ვიცოდე, თუ რა სულიერ

მდგომარეობას განიცდით პირადად თქვენ იმის შეგნებისას, რომ ხელისუფლების განმტკიცების ინტერესებისათვის საჭირო ხდება შიშის შთანერგვა. თქვენს ამხანაგებთან, თქვენს მეგობრებთან ურთიერთობაში ხომ სულ სხვა მეთოდებით მოქმედებთ, არა შიშის შთანერგვის მეთოდებით, მოსახლეობას კი შიშს უნერგავენ.

სტალინი. თქვენ ცდებით. თუმცაღა, თქვენსავით ბევრი ცდება. ნუთუ თქვენ ფიქრობთ, რომ დაფრთხობის, დაშინების მეთოდით შეიძლება 14 წლის განმავლობაში შეინარჩუნოთ ძალაუფლება და სარგებლობდეთ მილიონიანი მასების მხარდაჭერით? არა, ეს შეუძლებელია. დაშინება ყველაზე უკეთ მეფის მთავრობამ იცოდა. ამ მხრივ მას ხანგრძლივი, დიდი გამოცდილება ჰქონდა. ევროპის, კერძოდ საფრანგეთის, ბურჟუაზია ყოველნაირად ეხმარებოდა ცარიზმს ამაში და ასწავლიდა მას ხალხის დაშინებას. ამ გამოცდილების მიუხედავად, ევროპის ბურჟუაზიის დახმარების მიუხედავად, დაშინების პოლიტიკამ ცარიზმის განადგურება გამოიწვია.

ლუდვიგი. მაგრამ რომანოვებმა ხომ 300 წელიწადი გასძლეს.

სტალინი. კი, მაგრამ რამდენი აჯანყება და მღელვარება მოხდა ამ 300 წლის მანძილზე: სტეფანე რაზინის აჯანყება, ემელიან პუგაჩოვის აჯანყება, დეკაბრისტების აჯანყება, 1905 წლის რევოლუცია, 1917 წლის თებერვლის რევოლუცია, ოქტომბრის რევოლუცია. აღარაფერს ვამბობ იმაზე, რომ ჩვენი ქვეყნის პოლიტიკური და კულტურული ცხოვრების ახლანდელი პირობები ძირფესვიანად განსხვავდება ძველი დროის პირობებისაგან, როდესაც მასების სიბნელე, უკულტურობა, მორჩილება და პოლიტიკური სიბეჩავე საშუალებას აძლევდნენ მაშინდელ «მმართველებს» ცოტად თუ ბევრად ხანგრძლივი დროით დარჩენილიყვნენ ხელისუფლების სათავეში.

რაც შეეხება ხალხს, რაც შეეხება სსრ კავშირის მუშებსა და გლეხებს, ისინი სრულიადაც არ არიან ისეთი თვინიერნი, მორჩილნი და დაშინებულნი, როგორც თქვენ ისინი წარმოგიდგენიათ. სსრ კავშირის ადამიანებზე ევროპაში ბევრს ისევ ძველებური შეხედულება აქვს; ფიქრობენ, რომ რუსეთში ცხოვრობენ, ჯერ-ერთი, მორჩილი და, მეორეც, ზარმაცი ადამიანები. ეს მოძველებული და სრულიად შემცდარი შეხედულებაა. ასეთი შეხედულება ევროპაში შეიქმნა იმ დროიდან, რაც პარიზში იწყეს ჩასვლა რუსმა მემამულეებმა, რომლებიც იქ ფლანგავდნენ ნაძარცვ ფულს და უსაქმოდ დაეხეტებოდნენ. ისინი მართლაც უნებისყოფო და წყალწაღებული ადამიანები იყვნენ. აქედან გამოჰყავდათ დასკვნა «რუსული სიზარმაცის» შესახებ. მაგრამ ეს არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ეხებოდეს რუს მუშებსა და გლეხებს, რომლებიც თავიანთი საკუთარი შრომით შოულობდნენ და შოულობენ საარსებო საშუალებებს. საკმაოდ უცნაურია მორჩილებად და ზარმაცებად მიიჩნიო რუსი გლეხები და მუშები, რომლებმაც მოკლე ხანში მოახდინეს სამი რევოლუცია, გაანადგურეს ცარიზმი და ბურჟუაზია და რომლებიც ახლა ძლევამოსილად აშენებენ სოციალიზმს.

ეს-ეს არის თქვენ მკითხეთ, წყვეტს თუ არა ჩვენში ყველაფერს ერთი კაცი. არასოდეს, არავითარ პირობებში, არ მოითმენდნენ ახლა ჩვენი მუშები ერთი პირის ძალაუფლებას. უდიდესი ავტორიტეტები ყოველგვარ ფასს კარგავენ ჩვენში, არარად იქცევიან, როგორც კი მუშათა მასები უნდობლობას გამოუცხადებენ მათ, როგორც კი ისინი დაკარგავენ კონტაქტს მუშათა მასებთან. პლეხანოვი სრულიად განსაკუთრებული ავტორიტეტით სარგებლობდა. და მერე? როგორც კი დაიწყო მან პოლიტიკურად კოჭლობა, მუშებმა ის დაივიწყეს, ჩამოშორდნენ და დაივიწყეს. მეორე მაგალითი: ტროცკი. ტროცკიც დიდი ავტორიტეტით

სარგებლობდა, რასაკვირველია, სრულიადაც არა ისეთი ავტორიტეტით, როგორც პლეხანოვი. და მერე? როგორც კი ის მუშებს ჩამოშორდა, იგი დაივიწყეს.

ლუდვიგი. სულ დაივიწყეს?

სტალინი. ზოგჯერ იგონებენ, — გულისწყრომით.

ლუდვიგი. ყველანი გულისწყრომით?

სტალინი. რაც შეეხება ჩვენს მუშებს, ისინი ტროცკის იგონებენ გულისწყრომით, სიბრაზით, სიძულვილით.

რა თქმა უნდა, არის მოსახლეობის განსაზღვრული, მცირე ნაწილი, რომელსაც მართლაც ეშინია საბჭოთა ხელისუფლებისა და რომელიც ებრძვის მას. მე მხედველობაში მაქვს მომაკვდავი, ლიკვიდაციის პროცესში მყოფი კლასების ნაშთები და, უწინარეს ყოვლისა, გლეხობის უმნიშვნელო ნაწილი, — კულაკობა. მაგრამ აქ საქმე ეხება ამ ჯგუფების არა მარტო დაშინების პოლიტიკას, რომელიც მართლაც არსებობს. ყველამ იცის, რომ ჩვენ, ბოლშევიკები, აქ არ ვჯერდებით დაშინებას და მივდივართ უფრო შორს, — ვახდენთ ამ ბურჟუაზიული ფენის ლიკვიდაციას.

მაგრამ თუ ავიღებთ სსრ კავშირის მშრომელ მოსახლეობას, მუშებსა და მშრომელ გლეხებს, რომლებიც მოსახლეობის სულ ცოტა 90 პროცენტს შეადგენენ, ისინი საბჭოთა ხელისუფლების მხარეზე არიან და მათი უდიდესი უმრავლესობა აქტიურად უჭერს მხარს საბჭოთა რეჟიმს. საბჭოთა წყობილებას კი ისინი მხარს უჭერენ იმიტომ, რომ ეს წყობილება ემსახურება მუშათა და გლეხთა სასიცოცხლო ინტერესებს.

ეს არის საბჭოთა ხელისუფლების სიმტკიცის საფუძველი, და არა ეგრეთწოდებული დაშინების პოლიტიკა.

ლუდვიგი. დიდად გმადლობთ ამ პასუხისათვის. გთხოვთ მაპატიოთ, თუ მოგცემთ კითხვას, რომელიც შეიძლება ახირებული მოგეჩვენოთ. თქვენს ბიოგრაფიაში არის, ასე ვთქვათ, «ყაჩაღური» გამოსვლების მომენტები. გაინტერე-

სებდათ თუ არა თქვენ სტეფანე რაზინის პიროვნება? როგორ უყურებთ თქვენ მას, როგორც «იდეურ ყაჩაღს»?

სტალინი. ჩვენ, ბოლშევიკებს, ყოველთვის გვაინტერესებდა ისეთი ისტორიული პიროვნებანი, როგორიც არიან ბოლოტნიკოვი, რაზინი, პუგაჩოვი და სხვები. ამ ადამიანთა გამოსვლებში ჩვენ ვხედავდით ჩაგრული კლასების სტიქიური აღშფოთების, ფეოდალური ჩაგვრის წინააღმდეგ გლეხობის სტიქიური აჯანყების გამოხატულებას. ჩვენთვის ყოველთვის საინტერესო იყო გლეხობის ამგვარ აჯანყებათა პირველი ცდების ისტორიის შესწავლა. მაგრამ, რასაკვირველია, აქ არ შეიძლება ბოლშევიკებთან რაიმე ანალოგიის გატარება. გლეხობის ცალკეული აჯანყებანი იმ შემთხვევაშიც კი, როცა ისინი არ არიან ისეთი «ყაჩაღურნი» და არაორგანიზებულნი, როგორიც იყო სტეფანე რაზინის გამოსვლები, ვერავითარ სერიოზულ შედეგს ვერ მიაღწევენ. გლეხთა აჯანყებანი შეიძლება წარმატებით დამთავრდნენ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ისინი დაკავშირებული არიან მუშათა აჯანყებებთან, და თუ მუშები ხელმძღვანელობენ გლეხთა აჯანყებებს. მხოლოდ კომბინირებულ აჯანყებას მუშათა კლასის მეთაურობით შეუძლია მიაღწიოს მიზანს.

გარდა ამისა, როცა რაზინსა და პუგაჩოვზე ვლაპარაკობთ, არასოდეს არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ისინი ცარისტები იყვნენ: ისინი გამოდიოდნენ მემამულეთა წინააღმდეგ, მაგრამ «კარგი მეფისთვის». აი ასეთი იყო მათი ლოზუნგი.

როგორც ხედავთ, ანალოგია ბოლშევიკებთან სრულიად შეუფერებელია.

ლუდვიგი. ნება მომეცით მოგცეთ რამდენიმე კითხვა თქვენი ბიოგრაფიიდან. როცა მასარიკთან ვიყავი, მან განმიცხადა, უკვე 6 წლის ასაკიდან შევიგრძენი თავი სოციალისტადო. როდის და რამ გაგხადათ თქვენ სოციალისტი?

სტალინი. მე არ შემიძლია იმის თქმა, რომ უკვე 6 წლიდან მქონდა მისწრაფება სოციალიზმისადმი. და არც 10 ან

12 წლიდან. რევოლუციურ მოძრაობაში მე ჩავები 15 წლის ასაკიდან, როდესაც დავუკავშირდი მაშინ ამიერკავკასიაში მცხოვრები რუსი მარქსისტების არალეგალურ ჯგუფებს. ამ ჯგუფებმა დიდი გავლენა მოახდინეს ჩემზე და შემაყვარეს არალეგალური მარქსისტული ლიტერატურა.

ლუდვიგი. რამ გაიძულათ ოპოზიციურობის გზას დასდგომოდით? იქნებ, მშობლების მხრივ ცუდმა მოპყრობამ?

სტალინი. არა. ჩემი მშობლები გაუნათლებელი ადამიანები იყვნენ, მაგრამ სრულებითაც არ მეპყრობოდნენ ცუდად. სხვა საქმეა მართლმადიდებელთა სასულიერო სემინარია, სადაც მაშინ ვსწავლობდი. სემინარიაში გამეფებული დამამცირებელი რეჟიმისა და იეზუიტური მეთოდების წინააღმდეგ პროტესტის ნიშნად, მე მზად ვიყავ გავმხდარიყავი და მართლაც გავხდი რევოლუციონერი, მარქსიზმის, როგორც ნამდვილად რევოლუციური მოძღვრების, მომხრე.

ლუდვიგი. მაგრამ თქვენ განა არა სცნობთ იეზუიტების დადებითს თვისებებს?

სტალინი. დიახ, მათ ახასიათებთ სისტემატურობა, შეუპოვრობა მუშაობაში ცუდი მიზნების განსახორციელებლად. მაგრამ მათი ძირითადი მეთოდია თვალთვალი, ჯაშუშობა, სულში ჩაძვრომა, აბუჩად აგდება, — რა შეიძლება იყოს ამაში დადებითი? მაგალითად, თვალთვალი პანსიონატში: 9 საათზე ზარი გვამცნობს, რომ ჩაის დალევის დროა, მივდივართ სასადილოში, ხოლო როცა უკან ვბრუნდებით ოთახებში, ირკვევა, რომ ამ ხნის განმავლობაში უკვე გაუჩხრეკიათ და აუფორიაქებიათ ყველა ჩვენი სანივთე ყუთი... რა შეიძლება იყოს ამაში დადებითი?

ლუდვიგი. მე ვხედავ, რომ საბჭოთა კავშირში განსაკუთრებით პატივს სცემენ ყოველივე ამერიკულს, მე ვიტყოდი კიდევაც, ქედს იხრიან ყოველივე ამერიკულის წინაშე, ე. ი. დოლარის ქვეყნის, ყველაზე თანმიმდევრული კაპიტალის-

ტური ქვეყნის წინაშე. ეს გრძნობები არის თქვენს მუშათა კლასშიც, და ეს შეეხება არა მარტო ტრაქტორებსა და ავტომობილებს, არამედ ამერიკელებსაც საერთოდ. რით ხსნით თქვენ ამას?

სტალინი. თქვენ აჭარბებთ. ჩვენ არა გვაქვს არავითარი განსაკუთრებული პატივისცემა ყოველივე ამერიკულისადმი. მაგრამ ჩვენ პატივს ვცემთ ამერიკულ საქმიანობას ყველაფერში, — მრეწველობაში, ტექნიკაში, ლიტერატურაში, ცხოვრებაში. ჩვენ არასოდეს არ გვავიწყდება, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები კაპიტალისტური ქვეყანაა. მაგრამ ამერიკელებს შორის ბლომად არიან სულიერად და ფიზიკურად ჯანსაღი ადამიანები, ჯანსაღნი მთელი თავიანთი მიდგომით მუშაობისადმი, საქმისადმი. სწორედ ამ საქმიანობას, უბრალოებას თანავუგრძნობთ ჩვენ. მიუხედავად იმისა, რომ ამერიკა დიდად განვითარებული კაპიტალისტური ქვეყანაა, იქ მრეწველობაში არსებული ზნე-ჩვეულებანი, წარმოებაში არსებული ჩვევები შეიცავენ რაღაც დემოკრატიულს, რაც არ შეიძლება ითქვას ევროპის ძველ კაპიტალისტურ ქვეყნებზე, სადაც ჯერ კიდევ ცოცხლობს ფეოდალური არისტოკრატიის ბატონკაცური სული.

ლუდვიგი. თქვენ ვერც კი წარმოიდგენთ, თუ რა მართალი ხართ.

სტალინი. ვინ იცის, იქნებ წარმოდგენილიც მქონდეს.

მიუხედავად იმისა, რომ ფეოდალიზმი, როგორც საზოგადოებრივი წესწყობილება, ევროპაში უკვე დიდი ხანია დაიმსხვრა, მისი თვალსაჩინო გადმონაშთები ისევ არსებობენ ყოფაცხოვრებაშიც და ზნე-ჩვეულებებშიც. ფეოდალური წრე კვლავ იძლევა ტექნიკოსებსაც, სპეციალისტებსაც, მეცნიერებსაც და მწერლებსაც, რომლებსაც ბატონკაცური ზნე-ჩვეულებანი შეაქვთ მრეწველობასა და ტექნიკაში, მეცნიერებასა და ლიტერატურაში. ფეოდალური ტრადიციები საბოლოოდ არ მოსპობილა.

ამის თქმა არ შეიძლება ამერიკაზე, რომელიც «თავისუფალი კოლონიზატორების» ქვეყანაა, სადაც მემამულეები, არისტოკრატები არ არიან. აქედან წარმოსდგება მტკიცე და შედარებით მარტივი ამერიკული ზნე-ჩვეულებანი წარმოებაში. ჩვენმა მუშებმა — სამეურნეო მუშაკებმა, რომლებიც იყვნენ ამერიკაში, მაშინვე შეამჩნიეს ეს თვისება. ისინი ერთგვარი სასიამოვნო გაკვირვებით მოგვითხრობდნენ, რომ ამერიკაში წარმოების პროცესში ძნელია გარეგნულად გაარჩიო ინჟინერი მუშისაგანო. და ეს, რა თქმა უნდა, მათ მოსწონთ. სულ სხვაა ევროპაში.

მაგრამ თუ ვილაპარაკებთ ჩვენს სიმპათიებზე რომელიმე ერისადმი, ან, უფრო სწორად, რომელიმე ერის უმრავლესობისადმი, რასაკვირველია, უნდა აღვნიშნოთ ჩვენი სიმპათიები გერმანელებისადმი. ამ სიმპათიებს ვერ შეედრება ჩვენი გრძნობები ამერიკელებისადმი!

ლუდვიგი. რატომ სწორედ გერმანელი ერისადმი?

სტალინი. თუნდაც იმიტომ, რომ მან მსოფლიოს მისცა ისეთი ადამიანები, როგორიც არიან მარქსი და ენგელსი. საკმარისია აღინიშნოს ეს ფაქტი, სწორედ როგორც ფაქტი.

ლუდვიგი. ამ ბოლო დროს ზოგიერთი გერმანელი პოლიტიკოსი სერიოზულ შიშს გამოთქვამს, ვაი თუ სსრ კავშირისა და გერმანიის ტრადიციული მეგობრობის პოლიტიკა უკანა რიგში მოექცესო. ეს შიში წარმოიშვა სსრ კავშირისა და პოლონეთის მოლაპარაკებასთან დაკავშირებით. თუ ამ მოლაპარაკების შედეგად სსრ კავშირმა იცნო პოლონეთის ახლანდელი საზღვრები, ეს ფაქტი დიდად გაუცრუებდა იმედს მთელ გერმანელ ხალხს, რომელიც დღემდე იმ აზრისაა, რომ სსრ კავშირი იბრძვის ვერსალის სისტემის წინააღმდეგ და არ აპირებს მის ცნობას.

სტალინი. მე ვიცი, რომ ზოგიერთ გერმანელ სახელმწიფო მოღვაწეთა შორის არსებობს ერთგვარი უკმაყოფილება და შიში იმის გამო, ვაი თუ საბჭოთა კავშირმა თავის

მოლაპარაკებაში ან რაიმე ხელშეკრულებაში პოლონეთთან გადადგას ისეთი ნაბიჯი, რომელიც იმის მაჩვენებელი იქნებოდა, რომ საბჭოთა კავშირი თავის სანქციას, გარანტიას იძლევა პოლონეთის სამფლობელოებისა და საზღვრების მიმართო.

ჩემი აზრით, ეს შიში უსაფუძვლოა. ჩვენ ყოველთვის ვაცხადებდით, რომ მზადა ვართ ყოველ სახელმწიფოსთან დავდოთ თავდაუსხმელობის პაქტი. მთელ რიგ სახელმწიფოებთან ჩვენ უკვე დავდეთ ეს პაქტები. ჩვენ აშკარად ვაცხადებდით, რომ მზადა ვართ პოლონეთთანაც დავდოთ ამგვარი პაქტი. თუ ჩვენ ვაცხადებთ, რომ მზადა ვართ პოლონეთთან ხელი მოვაწეროთ თავდაუსხმელობის პაქტს, ჩვენ ამას ვშვრებით არა ფრაზის გულისთვის, არამედ იმისათვის, რომ მართლაც მოვაწეროთ ხელი ასეთ პაქტს. ჩვენ, თუ გნებავთ, განსაკუთრებული სახის პოლიტიკოსები ვართ. არიან პოლიტიკოსები, რომლებიც დღეს გვპირდებიან ან აცხადებენ ერთს, მეორე დღეს კი ან ივიწყებენ ან უარყოფენ იმას, რასაც ისინი აცხადებდნენ, და ამავე დროს არც კი წითლდებიან. ჩვენ არ შეგვიძლია ასე მოვიქცეთ. იმას, რაც გარეთ ხდება, აუცილებლად გაიგებენ ხოლმე ქვეყნის შიგნითაც, იგებს ყველა მუშა და გლეხი. ჩვენ რომ ვამბობდეთ ერთს, ვაკეთებდეთ კი სხვას, დავკარგავდით ჩვენს ავტორიტეტს ხალხის მასებში. როცა პოლონელებმა განაცხადეს, რომ ისინი მზად არიან გამართონ ჩვენთან მოლაპარაკება თავდაუსხმელობის პაქტის შესახებ, ჩვენ, ცხადია, დავთანხმდით და შევუდექით მოლაპარაკებას.

რა არის გერმანელების თვალსაზრისით ყველაზე უფრო საშიში იქიდან, რაც შეიძლება მოხდეს? გერმანელებთან ურთიერთობის შეცვლა, მისი გაუარესება? მაგრამ ამისათვის არავითარი საფუძველი არ არსებობს. ჩვენ, სწორედ ისევე, როგორც პოლონელებმა, უნდა განვაცხადოთ პაქტში, რომ არ მივმართავთ ძალადობას, თავდასხმას იმისათვის,

რომ შევცვალოთ პოლონეთის, სსრ კავშირის საზღვრები ან დავარღვიოთ მათი დამოუკიდებლობა. ისევე, როგორც ჩვენ ვაძლევთ ამ დაპირებას პოლონელებს, სწორედ ასევე ისინიც გვაძლევენ ჩვენ ასეთსავე დაპირებას. თუ არ იქნა ისეთი მუხლი, რომ ჩვენ არ ვაპირებთ ომს, რათა დავარღვიოთ ჩვენი სახელმწიფოების დამოუკიდებლობა ან მათი საზღვრების მთლიანობა, თუ ამგვარი მუხლი არ იქნა, ისე პაქტის დადება შეუძლებელია. უამისოდ პაქტზე ლაპარაკიც კი ზედმეტია. ასეთია იმის მაქსიმუმი, რის გაკეთებაც ჩვენ შეგვიძლია.

არის თუ არა ეს ვერსალის სისტემის [27] ცნობა? არა. ან, იქნებ, ეს იყოს საზღვრების გარანტირება? არა. ჩვენ არასოდეს არ ვყოფილვართ პოლონეთის გარანტები და არც არასოდეს გავხდებით, ისევე როგორც პოლონეთი არ ყოფილა და არც იქნება ჩვენი საზღვრების გარანტი. ჩვენი მეგობრული ურთიერთობა გერმანიასთან ისეთივე რჩება, როგორიც აქამდე იყო. ასეთია ჩემი მტკიცე რწმენა.

ამრიგად, შიში, რომლის შესახებაც თქვენ ლაპარაკობთ, სრულიად უსაფუძვლოა. ეს შიში წარმოიშვა იმ ხმების საფუძველზე, რომლებსაც ავრცელებდა ზოგიერთი პოლონელი და ფრანგი. ეს შიში გაქრება, როდესაც ჩვენ გამოვაქვეყნებთ პაქტს, თუ მას ხელი მოაწერა პოლონეთმა. ყველა დაინახავს, რომ ეს პაქტი არაფერს გერმანიის საწინააღმდეგოს არ შეიცავს.

ლუდვიგი. დიდად გმადლობთ ამ განცხადებისათვის. ნება მომეცით მოგცეთ შემდეგი კითხვა: თქვენ ლაპარაკობთ «გათანაბრებაზე», თან ამ სიტყვას აქვს გარკვეული ირონიული ელფერი საყოველთაო გათანასწორების მიმართ. მაგრამ საყოველთაო გათანასწორება ხომ სოციალისტურ იდეალს წარმოადგენს.

სტალინი. ისეთ სოციალიზმს, რომლის დროსაც ყველა ადამიანი იღებდეს ერთნაირ ხელფასს, თანაბარი რაოდენობის ხორცს, თანაბარი რაოდენობის პურს, ატარებდეს

ერთნაირ ტანისამოსს, იღებდეს ერთსა და იმავე პროდუქტებს თანაბარი რაოდენობით, — ასეთ სოციალიზმს მარქსიზმი არ იცნობს.

მარქსიზმი ამბობს მხოლოდ ერთს: სანამ კლასები საბოლოოდ არ არიან მოსპობილნი, და სანამ შრომა არსებობის საშუალებიდან არ გადაქცეულა ადამიანთა პირველ მოთხოვნილებად, ნებაყოფლობით შრომად საზოგადოების სასარგებლოდ, ადამიანებს თავიანთი მუშაობისათვის ხელფასი მიეცემათ შრომის მიხედვით. «თვითეულისაგან მისი უნარის მიხედვით, თვითეულს მისი შრომის მიხედვით», — ასეთია სოციალიზმის მარქსისტული ფორმულა, ე. ი. კომუნიზმის პირველი სტადიის, კომუნისტური საზოგადოების პირველი სტადიის ფორმულა.

მხოლოდ კომუნიზმის უმაღლეს სტადიაში, მხოლოდ კომუნიზმის უმაღლეს ფაზაში ყოველი ადამიანი, რომელიც იშრომებს თავისი უნარის შესაბამისად, თავისი შრომისათვის მიიღებს თავის მოთხოვნილებათა შესაბამისად. «თვითეულისაგან უნარის მიხედვით, თვითეულს მოთხოვნილების მიხედვით».

სავსებით ცხადია, რომ სხვადასხვა ადამიანებს აქვთ და სოციალიზმის დროსაც ექნებათ სხვადასხვა მოთხოვნილებანი. სოციალიზმი არასოდეს არ უარყოფდა განსხვავებას გემოვნებაში, მოთხოვნილებათა რაოდენობასა და ხარისხში. წაიკითხეთ, თუ როგორ აკრიტიკებდა მარქსი შტირნერს [28] გათანაბრების ტენდენციებისათვის, წაიკითხეთ, თუ როგორ აკრიტიკებდა მარქსი 1875 წელს გოთას პროგრამას [29], წაიკითხეთ მარქსის, ენგელსის, ლენინის შემდგომი შრომები, და თქვენ დაინახავთ, თუ რა მკვეთრად ილაშქრებენ ისინი გათანაბრების წინააღმდეგ. გათანაბრების წყაროა ინდივიდუალურ-გლეხური აზროვნება, მთელი დოვლათის თანასწორად გაყოფის ფსიქოლოგია, პრიმიტიული გლეხური «კომუნიზმის» ფსიქოლოგია. გათანაბრებას არაფერი

აქვს საერთო მარქსისტულ სოციალიზმთან. მხოლოდ იმ ადამიანებს, რომლებიც არ იცნობენ მარქსიზმს, შეუძლიათ ისე პრიმიტიულად წარმოიდგინონ საქმე, თითქოს რუს ბოლშევიკებს სურდეთ ერთად შეაგროვონ მთელი დოვლათი და შემდეგ თანაბრად გაანაწილონ იგი. ასე წარმოუდგენიათ საქმე იმ ადამიანებს, რომლებსაც საერთო არაფერი აქვთ მარქსიზმთან. ასე ჰქონდათ წარმოდგენილი კომუნიზმი კრომველისა და საფრანგეთის რევოლუციის დროის პრიმიტიული «კომუნისტების» მსგავს ადამიანებს. მაგრამ მარქსიზმს და რუს ბოლშევიკებს არაფერი აქვთ საერთო ამგვარ გამთანაბრებელ «კომუნისტებთან».

ლუდვიგი. თქვენ ეწევით პაპიროსს. სად არის თქვენი ლეგენდარული ჩიბუხი, ბ-ნო სტალინ? თქვენ სთქვით ოდესღაც, სიტყვები და ლეგენდები ქრებიან, საქმეები კი რჩებიანო. მაგრამ მერწმუნეთ, რომ უცხოეთის მილიონობით ადამიანებმა, რომლებიც არ იცნობენ ზოგიერთ თქვენს სიტყვასა და საქმეს, იციან თქვენი ლეგენდარული ჩიბუხის შესახებ.

სტალინი. ჩიბუხი შინ დამრჩა.

ლუდვიგი. მე მოგცემთ ერთ კითხვას, რომელმაც შეიძლება ძალიან გაგაოცოთ.

სტალინი. ჩვენ, რუსი ბოლშევიკები, დიდი ხანია გადავეჩვიეთ გაოცებას.

ლუდვიგი. აგრეთვე ჩვენც გერმანიაში.

სტალინი. დიახ, მალე თქვენც აღარაფერი გაგაოცებთ გერმანიაში.

ლუდვიგი. ჩემი კითხვა შემდეგია: თქვენ არაერთხელ განგიცდიათ რისკი და საფრთხე, თქვენ გდევნიდნენ. თქვენ მონაწილეობდით ბრძოლებში. მთელი რიგი თქვენი ახლო მეგობრები დაიღუპნენ. თქვენ ცოცხალი გადარჩით. რით ხსნით ამას? გწამთ თუ არა ბედი?

სტალინი. არა, არ მწამს. ბოლშევიკებს, მარქსისტებს «ბედი» არა სწამთ. თვით ბედის ცნება, «შიკზალის» ცნება

ცრურწმენაა, სისულელეა, იმგვარი მითოლოგიის გადმონაშთია, როგორიც არის ძველი ბერძნების მითოლოგია, რომლის მიხედვითაც ბედის ქალღმერთი განაგებდა ადამიანთა ბედს.

ლუდვიგი. მაშასადამე, ის ფაქტი, რომ თქვენ არ დაიღუპეთ, შემთხვევითი მოვლენაა?

სტალინი. არსებობს როგორც შინაგანი, ისე გარეშე მიზეზები, რომლებმაც ერთად გამოიწვიეს ის, რომ მე არ დავიღუპე. მაგრამ ამისაგან სრულიად დამოუკიდებლად ჩემს ადგილას შეიძლებოდა ყოფილიყო სხვა, რადგან აქ ვინმე **უნდა** მჯდარიყო. «ბედი» — ეს რაღაც არაკანონზომიერი, რაღაც მისტიკურია. მე მისტიკა არა მწამს. რა თქმა უნდა, იყო იმის მიზეზები, რომ ხიფათი ამცდა. მაგრამ შეიძლებოდა ყოფილიყო მთელი რიგი სხვა შემთხვევითობანი, მთელი რიგი სხვა მიზეზები, რომლებსაც შეეძლოთ სულ საწინააღმდეგო შედეგი გამოეწვიათ. ეგრეთწოდებული ბედი აქ არაფერ შუაშია.

ლუდვიგი. ლენინმა მრავალი წელი დაჰყო საზღვარგარეთ, ემიგრაციაში. თქვენ ძალიან ცოტა ხანს მოგიხდათ საზღვარგარეთ ყოფნა. მიგაჩნიათ თუ არა ეს თქვენ ნაკლად, ფიქრობთ თუ არა, რომ რევოლუციისათვის მეტი სარგებლობა მოჰქონდათ იმათ, ვინც საზღვარგარეთ, ემიგრაციაში ცხოვრობდა და ვისაც შესაძლებლობა ჰქონდა ახლოს გასცნობოდა ევროპას, მაგრამ ვინც სამაგიეროდ კარგავდა უშუალო კონტაქტს ხალხთან, — თუ იმ რევოლუციონერებს, რომლებიც აქ მუშაობდნენ, გაცნობილი იყვნენ ხალხის განწყობილებას, მაგრამ სამაგიეროდ ნაკლებად იცნობდნენ ევროპას?

სტალინი. ეს შედარება არ შეიძლება ლენინზე გავრცელდეს. იმათგან, ვინც რუსეთში რჩებოდა, ძალიან ცოტა იყო ისე მჭიდროდ დაკავშირებული რუსეთის სინამდვილესთან, მუშათა მოძრაობასთან ქვეყნის შიგნით, როგორც ლენინი,

თუმცა ის დიდხანს იმყოფებოდა უცხოეთში. ყოველთვის, როცა მასთან ჩავდიოდი უცხოეთში — 1906, 1907, 1912, 1913 წლებში [30], მე ვნახულობდი მთელ დასტა წერილებს, რომლებიც მას მოსდიოდა რუსეთში მომუშავე პრაქტიკოსებისაგან, და ლენინმა ყოველთვის მეტი იცოდა, ვიდრე იმათ, ვინც რუსეთში რჩებოდა. მას ყოველთვის აწუხებდა ის გარემოება, რომ უცხოეთში უხდებოდა ყოფნა.

ის ამხანაგები, რომლებიც რუსეთში რჩებოდნენ, რომლებიც საზღვარგარეთ არ მიემგზავრებოდნენ, რა თქმა უნდა, გაცილებით მეტნი არიან ჩვენს პარტიაში და მის ხელმძღვანელობაში, ვიდრე ყოფილი ემიგრანტები, და მათ, რასაკვირველია, შესაძლებლობა ჰქონდათ მეტი სარგებლობა მოეტანათ რევოლუციისათვის, ვიდრე საზღვარგარეთ მყოფ ემიგრანტებს. ჩვენს პარტიაში ხომ ცოტა ემიგრანტი დარჩა. პარტიის 2 მილიონ წევრზე 100 — 200 ემიგრანტი იქნება. ცენტრალური კომიტეტის 70 წევრს შორის არა მგონია 3 — 4 კაცზე მეტი აღმოჩნდეს ემიგრაციაში ნამყოფი.

რაც შეეხება ევროპის გაცნობას, ევროპის შესწავლას, რა თქმა უნდა, იმათ, ვისაც ევროპის შესწავლა სურდა, მეტი შესაძლებლობა ჰქონდათ ამ მიზნისათვის მიეღწიათ ევროპაში ყოფნისას. და ამ აზრით ჩვენს შორის იმათ, ვისაც უცხოეთში დიდხანს არ უცხოვრია, ზოგი რამ დაკარგეს. მაგრამ უცხოეთში ყოფნას სრულიადაც არა აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა ევროპის ეკონომიკის, ტექნიკის, მუშათა მოძრაობის კადრების, ყოველგვარი ლიტერატურის, ბელეტრისტული თუ სამეცნიერო ლიტერატურის შესასწავლად. სხვა თანაბარ პირობებში, რა თქმა უნდა, უფრო ადვილია ევროპის შესწავლა, თუ იქ იმყოფები. მაგრამ ადამიანისათვის დიდი მნიშვნელობა არა აქვს იმ მინუსს, რომელიც გამოწვეულია იმით, რომ მას ევროპაში არ უცხოვრია. პირიქით, მე ვიცნობ **ბევრ ამხანაგს**, რომლებსაც 20 წელი დაუყვიათ უცხოეთში, უცხოვრიათ სადღაც შარლოტენბურგში

ან ლათინურ კვარტალში, მთელი წლები გაუტარებიათ ყავახანებში, უსვამთ ლუდი და მაინც ვერ შეუსწავლიათ ევროპა და ვერ გაუგიათ იგი.

ლუდვიგი. ხომ არ ფიქრობთ, რომ გერმანელებს, როგორც ერს, წესრიგის სიყვარული უფრო განვითარებული აქვთ, ვიდრე თავისუფლების სიყვარული?

სტალინი. ოდესღაც გერმანიაში მართლაც დიდი მოკრძალებით ეკიდებოდნენ კანონებს. 1907 წელს, როდესაც მე მომიხდა ბერლინში 2—3 თვით ცხოვრება, ჩვენ, რუსი ბოლშევიკები, ხშირად დავცინოდით ზოგიერთ გერმანელ მეგობარს კანონებისადმი ასეთი მოკრძალების გამო. მაგალითად, გავრცელებული იყო ანეკდოტი, რომ როდესაც ბერლინის სოციალ-დემოკრატიულმა ფორშტანდმა განსაზღვრული დღისა და საათისათვის დანიშნა რაღაც მანიფესტაცია, რომელზეც ყველა გარეუბნიდან უნდა მისულიყვნენ ორგანიზაციის წევრები, ერთი გარეუბნიდან 200 კაცისაგან შემდგარი ჯგუფი, თუმცა თავის დროს, დანიშნულ საათზე მივიდა ქალაქში, მაგრამ დემონსტრაციას ვერ დაესწრო, რადგან ორი საათის განმავლობაში ვაგზლის ბაქანზე იდგა და მის დატოვებას ვერ ბედავდა: არ იყო კონტროლიორი, რომელიც ბილეთებს ართმევს გამოსვლის დროს, ამიტომ ვერავის ჩააბარეს ბილეთები. ხუმრობით ამბობდნენ, რომ საჭირო გახდა რუსი ამხანაგი, რომელმაც მიუთითა გერმანელებს მდგომარეობიდან უბრალო გამოსავალზე: გასულიყვნენ ბაქნიდან ბილეთების ჩაუბარებლად...

მაგრამ განა ახლა გერმანიაში არის რაიმე ამის მსგავსი? განა ახლა გერმანიაში იჩენენ მოკრძალებას კანონებისადმი? განა თვით ის ნაციონალ-სოციალისტები, რომლებიც, თითქოს, ყველაზე მეტად უნდა იდგნენ ბურჟუაზიული კანონიერების სადარაჯოზე, არ არღვევენ ამ კანონებს, არ ანგრევენ მუშათა კლუბებს და არ კლავენ დაუსჯელად მუშებს?

აღარაფერს ვამბობ მუშებზე, რომლებმაც, როგორც ვფიქრობ, უკვე დიდი ხანია დაკარგეს მოკრძალება ბურჟუაზიული კანონიერებისადმი.

დიახ, გერმანელები საგრძნობლად გამოიცვალნენ ამ ბოლო დროს.

ლუდვიგი. რა პირობებშია შესაძლებელი მუშათა კლასის საბოლოოდ და სავსებით გაერთიანება ერთი პარტიის ხელმძღვანელობით? რატომაა მუშათა კლასის ასეთი გაერთიანება, როგორც კომუნისტები ამბობენ, შესაძლებელი მხოლოდ პროლეტარული რევოლუციის შემდეგ?

სტალინი. მუშათა კლასის ასეთი გაერთიანება კომუნისტური პარტიის გარშემო ყველაზე უფრო ადვილად შესაძლებელია განხორციელდეს ძლევამოსილი პროლეტარული რევოლუციის შედეგად. მაგრამ ის უეჭველად განხორციელდება ძირითადად ჯერ კიდევ რევოლუციამდე.

ლუდვიგი. პატივმოყვარეობა ხელს უწყობს თუ ხელს უშლის დიდი ისტორიული პიროვნების მოღვაწეობას?

სტალინი. სხვადასხვა პირობებში პატივმოყვარეობის როლი სხვადასხვანაირია. პირობების მიხედვით პატივმოყვარეობამ შეიძლება ხელი შეუწყოს ან ხელი შეუშალოს დიდი ისტორიული პიროვნების მოღვაწეობას. უფრო ხშირად იგი ხელს უშლის.

ლუდვიგი. წარმოადგენს თუ არა ოქტომბრის რევოლუცია რაიმე მხრივ საფრანგეთის დიდი რევოლუციის განგრძობას და დამთავრებას?

სტალინი. ოქტომბრის რევოლუცია არ წარმოადგენს საფრანგეთის დიდი რევოლუციის არც განგრძობას, არც დამთავრებას. საფრანგეთის რევოლუციის მიზანი იყო ფეოდალიზმის ლიკვიდაცია კაპიტალიზმის დასამკვიდრებლად. ოქტომბრის რევოლუციის მიზანს კი წარმოადგენს კაპიტალიზმის ლიკვიდაცია სოციალიზმის დასამკვიდრებლად.

«ბოლშევიკი» № 8, 1932 წ. 30 აპრილი.

ნიჟნი-ნოვგოროდი. ავტომშენის უფროსს და ამხანაგ მოლოტოვის სახელობის ავტოქარხნის დირექტორს

სალამი ქარხნის მუშებს, ადმინისტრაციულ-პოლიტიკურ და ტექნიკურ ხელმძღვანელებს ავტოგიგანტის მშენებლობის დამთავრებისა და ამუშავების გამო!

მხურვალე მილოცვები ავტომშენის დამკვრელებს, რომლებმაც თავიანთ მხრებზე გადაიტანეს სამშენებლო სამუშაოთა მთავარი სიმძიმე!

მადლობა უცხოელ მუშებს, ტექნიკოსებსა და ინჟინრებს, რომლებმაც დახმარება გაუწიეს საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასს ქარხნის აშენების, მონტაჟისა და ამუშავების საქმეში!

მოგილოცავთ გამარჯვებას, ამხანაგებო!

იმედი ვიქონიოთ, რომ ავტოქარხანა შესძლებს სწრაფად და სავსებით დასძლიოს საწარმოო პროცესის ათვისებისა და გაშლის სიძნელენი, საწარმოო პროგრამის შესრულების სიძნელენი.

იმედი ვიქონიოთ, რომ ავტოქარხანა შესძლებს მოკლე ხანში მისცეს ჩვენს ქვეყანას ათასობით და ათეული ათასობით მანქანა, რომლებიც ისევე აუცილებელია ჩვენი სახალხო მეურნეობისათვის, როგორც ჰაერი, როგორც წყალი.

წინ, ახალი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 2,
1932 წ. 2 იანვარი.

სარატოვი. კომბაინმშენის უფროსს და კომბაინქარხნის დირექტორს

სალამი ქარხნის მუშებს და მთელ ხელმძღვანელ შემადგენლობას!

მხურვალედ მივულოცავ ქარხნის აქტივს და, უწინარეს ყოვლისა, დამკვრელ მუშებს ქარხნის მშენებლობის წარმატებით დამთავრებას და მის ამუშავებას!

ამხანაგებო! კომბაინები ჩვენს ქვეყანას არანაკლებ ესაჭიროება, ვიდრე ტრაქტორები და ავტომანქანები. ეჭვი არ მეპარება, რომ მიაღწევთ წარმატებას ქარხნის საწარმოო პროგრამის მთლიანად შესრულების საქმეში.

წინ, ახალი გამარჯვებებისაკენ!

ი. სტალინი

1932 წ. 4 იანვარი.

«პრავდა» № 5,
1932 წ. 5 იანვარი.

პასუხი ოლეხნოვიჩსა და არისტოვს

ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი წერილის გამო — «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ»

ამხ. ოლეხნოვიჩს

თქვენი წერილი მივიღე. მუშაობით ძალზე დატვირთვის გამო დაგვიანებით გაძლევთ პასუხს.

ვერასგზით ვერ დაგეთანხმებით, ამხანაგო ოლეხნოვიჩ. და აი რატომ.

1. არ არის მართალი, თითქოს «ტროცკიზმი **არასოდეს** არ ყოფილა კომუნიზმის ფრაქცია». რამდენადაც ტროცკისტებმა ორგანიზაციულად კავშირი გაწყვიტეს — თუმცა დროებით — მენშევიზმთან, მიმალეს — თუმცა დროებით — თავიანთი ანტიბოლშევიკური შეხედულებანი, რამდენადაც ისინი მიღებულ იქნენ საკავშირო კ. პ. (ბ) რიგებში და კომინტერნში და ემორჩილებოდნენ ამ უკანასკნელთა გადაწყვეტილებებს, — ტროცკიზმი უეჭველად იყო კომუნიზმის ნაწილი, ფრაქცია.

ტროცკიზმი კომუნიზმის ფრაქცია იყო ამ სიტყვის **ფართო** აზრითაც, ე. ი. როგორც მსოფლიო კომუნისტური მოძრაობის **ნაწილი,** რომელიც ინარჩუნებდა თავის ჯგუფურ განცალკევებულობას, და ამ სიტყვის **ვიწრო** აზრითაც, ე. ი. როგორც ცოტად თუ ბევრად ორგანიზებული **ფრაქცია** საკავშირო კ. პ. (ბ) შიგნით, ფრაქცია, რომელიც იბრძოდა გავლენისათვის პარტიაში. სასაცილო იქნებოდა უარგვიყო ყველასათვის ცნობილი ფაქტები ტროცკისტების შესახებ,

როგორც საკავშირო კ. პ. (ბ) ფრაქციის შესახებ, — ფაქტები, რომლებიც აღბეჭდილია საკავშირო კ. პ. (ბ) ყრილობებისა და კონფერენციების რეზოლუციებში.

საკავშირო კ. პ. (ბ) ვერ ითმენს ფრაქციებს და ვერ დასთანხმდება მათს ლეგალიზაციას? დიახ, ვერ ითმენს და ვერ დასთანხმდება მათს ლეგალიზაციას. მაგრამ ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს, რომ ტროცკისტები სინამდვილეში არ შეადგენდნენ ფრაქციას. სწორედ იმიტომ, რომ ტროცკისტებს ნამდვილად ჰქონდათ თავიანთი ფრაქცია, რომლის ლეგალიზაციისათვის ისინი იბრძოდნენ, — სწორედ ამიტომ — სხვათა შორის ამიტომ — აღმოჩნდნენ ისინი შემდეგ პარტიიდან გაძევებულნი.

თქვენ ლამობთ ფონს გახვიღეთ იმით, რომ ცდილობთ გამოაცალკევოთ **ტროცკიზმი ტროცკისტებისაგან** და გგონიათ, რომ ის, რაც ტროცკიზმს ეხება, არ შეიძლება ტროცკისტებს ეხებოდეს. სხვანაირად: თქვენ გინდათ თქვათ, რომ ტროცკიზმი არასოდეს არ ყოფილა კომუნიზმის ფრაქცია, ხოლო ტროცკი და ტროცკისტები იყვნენ კომუნიზმის ფრაქცია. ეს სქოლასტიკა და თავის მოტყუებაა, ამხანაგო ოლეხნოვიჩ! არ შეიძლება არსებობდეს ტროცკიზმი ტროცკიზმის მატარებლების გარეშე, ე. ი. ტროცკისტების გარეშე, ისევე როგორც არ შეიძლება არსებობდნენ ტროცკისტები ტროცკიზმის გარეშე, — თუნდაც შენიღბული და შეკვეცილი, მაგრამ მაინც ტროცკიზმის გარეშე, — წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი აღარ იქნებოდნენ ტროცკისტები.

რა იყო ტროცკისტების დამახასიათებელი თვისება, როდესაც ისინი კომუნიზმის ფრაქციას შეადგენდნენ? ეს თვისება ის იყო, რომ ტროცკისტები «პერმანენტულად» მერყეობდნენ ბოლშევიზმსა და მენშევიზმს შორის, ამასთან ეს მერყეობა უმაღლეს წერტილს აღწევდა პარტიისა და კომინტერნის ყოველი შემობრუნების დროს და იქცეოდა ფრაქციულ ბრძოლად პარტიის წინააღმდეგ. რას ნიშნავს

ეს? ეს ნიშნავს, რომ ტროცკისტები არ იყვნენ **ნამდვილი** ბოლშევიკები, თუმცა პარტიაში იმყოფებოდნენ და მის გადაწყვეტილებებს ემორჩილებოდნენ, რომ არ შეიძლებოდა მათთვის გვეწოდებინა აგრეთვე **ნამდვილი** მენშევიკები, თუმცა ისინი ხშირად მერყეობდნენ მენშევიზმისაკენ. სწორედ ეს მერყეობა დაედო საფუძვლად შინაპარტიულ ბრძოლას ლენინელებსა და ტროცკისტებს შორის ჩვენს პარტიაში ტროცკისტების ყოფნის პერიოდის მანძილზე (1917 — 1927 წწ.). ტროცკისტების მერყეობის საფუძველს კი ის ფაქტი შეადგენდა, რომ, თუმცა ტროცკისტებმა მიმალეს თავიანთი ანტიბოლშევიკური შეხედულებანი და ამრიგად შევიდნენ პარტიაში, მაგრამ მათ მაინც **უარი არ უთქვამთ** ამ შეხედულებებზე, რის გამოც ისინი, სწორედ ეს შეხედულებანი, განსაკუთრებული ძალით იჩენდნენ თავს პარტიისა და კომინტერნის ყოველი შემობრუნებისას.

თქვენ, აშკარაა, არ ეთანხმებით ტროცკიზმის საკითხის ასეთ განმარტებას. მაგრამ მაშინ თქვენ ორი **არასწორი** შეხედულებიდან ერთ-ერთს უნდა დაადგეთ. **ან** თქვენ უნდა დაადგეთ იმ აზრს, რომ ტროცკიმ და ტროცკისტებმა, როცა ისინი პარტიაში შევიდნენ, პირწმინდად უარი თქვეს თავიანთ შეხედულებებზე და რომ ისინი **ნამდვილ** ბოლშევიკებად გადაიქცნენ, რაც სწორი არ არის, ვინაიდან, თუ ეს ვიგულისხმეთ, მაშინ გაუგებარი ხდება და შეუძლებელია აიხსნას ტროცკისტების ის განუწყვეტელი შინაპარტიული ბრძოლა პარტიის წინააღმდეგ, რომლითაც აღსავსეა ჩვენს პარტიაში ტროცკისტების ყოფნის მთელი პერიოდი. **ან** თქვენ იმ აზრს უნდა დაადგეთ, რომ ტროცკიზმი (ტროცკისტები) **«სულ მუდამ** წარმოადგენდა მენშევიზმის ფრაქციას», რაც ისევ არ არის სწორი, რადგან ლენინი და ლენინური პარტია **პრინციპულ** შეცდომას დაუშვებდნენ, მათ რომ **მენშევიკები** თუნდაც ერთი წუთით მიეღოთ კომუნისტური პარტიის შემადგენლობაში.

2. არ არის მართალი, რომ ტროცკიზმი **«სულ მუდამ** წარმოადგენდა მენშევიზმის ფრაქციას, მუშათა მოძრაობაში ბურჟუაზიის აგენტურის ერთ-ერთ ნაირსახეობას», ისევე როგორც სწორი არ არის თქვენი ცდა — **გამოაცალკევოთ** «პარტიის დამოკიდებულება ტროცკიზმისადმი, როგორც მუშათა მოძრაობაში ბურჟუაზიის აგენტურის თეორიისა და პრაქტიკისადმი», «პარტიის დამოკიდებულებისაგან ტროცკისა და ტროცკიზმისადმი დროის განსაზღვრულ ისტორიულ მონაკვეთზე».

ჯერ-ერთი, როგორც უკვე ზემოთ ვთქვი, თქვენ უშვებთ შეცდომას, სქოლასტიკურ შეცდომას, როდესაც ხელოვნურად სწყვეტთ ტროცკიზმს ტროცკისტებისაგან და პირიქით, — ტროცკისტებს ტროცკიზმისაგან. ჩვენი პარტიის ისტორია გვეუბნება, რომ ასეთი მოწყვეტა, რამდენადაც მას უშვებდა ჩვენი პარტიის ესა თუ ის ნაწილი, ყოველთვის და **მთლიანად** ტროცკიზმის სასარგებლო ხდებოდა, უადვილებდა ამ უკანასკნელს თავისი კვალი დაეფარა პარტიის წინააღმდეგ გალაშქრების დროს. შემიძლია ჩუმად გითხრათ, რომ თქვენ უდიდეს სამსახურს გაუწევთ ტროცკისა და ტროცკისტ კონტრაბანდისტებს, თუ ჩვენი პოლიტიკური პრაქტიკისათვის ხმარებაში შემოიღებთ ტროცკიზმის საკითხის ტროცკისტების საკითხისაგან ხელოვნურად მოწყვეტის მეთოდს.

მეორეც, ამ შეცდომას რომ უშვებთ, თქვენ იძულებული ხართ დაუშვათ მისგან გამომდინარე **სხვა** შეცდომაც, როცა გგონიათ, რომ «დროის განსაზღვრულ ისტორიულ მონაკვეთზე» პარტიას ტროცკი და ტროცკისტები **ნამდვილ** ბოლშევიკებად მიაჩნდა. მაგრამ ასეთი მოსაზრება სრულიად არ არის სწორი და გადაჭრით ეწინააღმდეგება ტროცკისტებსა და ლენინელებს შორის წარმოებული **შინაპარტიული** ბრძოლის ისტორიის ფაქტებს. რით უნდა აიხსნას, ასეთ შემთხვევაში, განუწყვეტელი ბრძოლა პარტიასა და

ტროცკისტებს შორის პარტიაში ტროცკისტების ყოფნის მთელი პერიოდის მანძილზე? ხომ არ ფიქრობთ, რომ ეს კინკლაობა იყო და არა პრინციპული ბრძოლა?

როგორც ხედავთ, თქვენს «შესწორებას» ჩემი «წერილისათვის «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი» აბსურდამდე მივყავართ.

ნამდვილად ტროცკიზმი მენშევიზმის ფრაქცია იყო, ვიდრე ტროცკისტები ჩვენს პარტიაში შემოვიდოდნენ, იგი დროებით გახდა კომუნიზმის ფრაქცია მას შემდეგ, რაც ტროცკისტები ჩვენს პარტიაში შემოვიდნენ, იგი კვლავ მენშევიზმის ფრაქცია გახდა მას შემდეგ, რაც ტროცკისტები განდევნილ იქნენ ჩვენი პარტიიდან. «ძაღლი თავის ნარწყევს დაუბრუნდა».

მაშასადამე:

ა) არ შეიძლება ვამტკიცოთ, რომ «დროის განსაზღვრულ ისტორიულ მონაკვეთზე» პარტია **ნამდვილ** ბოლშევიკებად თვლიდა ტროცკის და ტროცკისტებს, ვინაიდან ასეთი შეხედულება ძირეულად ეწინააღმდეგება ჩვენი პარტიის 1917 — 1927 წლების პერიოდის ისტორიის ფაქტებს;

ბ) არ შეიძლება ჩავთვალოთ, რომ ტროცკიზმი (ტროცკისტები) «**სულ მუდამ** წარმოადგენდა მენშევიზმის ფრაქციას», ვინაიდან ასეთი შეხედულება იქამდე მიგვიყვანდა, რომ 1917 — 1927 წლების პერიოდში ჩვენი პარტია ბოლშევიკებისა და მენშევიკების **ბლოკის** პარტია აღმოჩნდებოდა და არა ბოლშევიკურ-**მონოლითური** პარტია, რაც სრულიადაც არ არის სწორი და შეუთავსებელია ბოლშევიზმის საფუძვლებთან;

გ) არ შეიძლება ხელოვნურად მოსწყვიტოთ ტროცკიზმის საკითხი ტროცკისტების საკითხს, თუ არ გინდათ ტროცკისტების მახინაციების უნებურ იარაღად გადაიქცეთ.

მაშ რა გამოსავალი რჩება? რჩება ერთი რამ: დავეთანხმოთ იმას, რომ «დროის განსაზღვრულ ისტორიულ მონა-

კვეთზე» ტროცკიზმი წარმოადგენდა კომუნიზმის ფრაქციას, — ფრაქციას, რომელიც ბოლშევიზმსა და მენშევიზმს შორის მერყეობდა.

ი. სტალინი

1932 წ. 15 იანვარი.

ამხ. არისტოვს

თქვენ გაუგებრობას იჩენთ, ამხ. არისტოვ.

წინააღმდეგობა სტატიას «ოქტომბრის რევოლუცია და რუსი კომუნისტების ტაქტიკა» [31] (1924 წ.) და «წერილს «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი» (1931 წ.) შორის არ არის. ეს ორი დოკუმენტი საკითხის **სხვადასხვა** მხარეს აღნიშნავს, და ეს მოგჩვენებიათ თქვენ «წინააღმდეგობად». მაგრამ «წინააღმდეგობა» აქ არ არის.

სტატიაში «ოქტომბრის რევოლუცია» ლაპარაკია იმაზე, რომ 1905 წელს არა როზა ლუქსემბურგი, არამედ პარვუსი და ტროცკი **აყენებდნენ** «პერმანენტული» რევოლუციის თეორიას ლენინის **წინააღმდეგ**. ეს სავსებით შეესაბამება ისტორიულ სინამდვილეს. სწორედ პარვუსი, რომელიც 1905 წელს რუსეთში ჩამოვიდა და რედაქტორობდა სპეციალურ გაზეთს, სადაც ის **აქტიურად** გამოდიოდა «პერმანენტული» რევოლუციის მომხრედ, ლენინური «კონცეფციის» **წინააღმდეგ**, სწორედ პარვუსი, შემდეგ კი, პარვუსის მიყოლით და მასთან ერთად ტროცკი, — სწორედ ეს წყვილი ილაშქრებდა მაშინ რევოლუციის ლენინური სქემის წინააღმდეგ და უპირისპირებდა მას «პერმანენტული» რევოლუციის თეორიას. რაც შეეხება როზა ლუქსემბურგს, ის მაშინ კულისებში იმყოფებოდა, თავს იკავებდა ამ ნიადაგზე ლენინთან აქტიური ბრძოლისაგან და, ეტყობა, ამჯობინებდა ჯერჯერობით არ ჩაბმულიყო ბრძოლაში.

რადეკის წინააღმდეგ პოლემიკისას სტატიაში «ოქტომბრის რევოლუცია და რუსი კომუნისტების ტაქტიკა» მე იმიტომ გავამახვილე საკითხი პარვუსზე, რომ რადეკმა, როცა ის 1905 წელზე და «პერმანენტულ» რევოლუციაზე ლაპარაკობდა, **განზრახ** დუმილით აუარა გვერდი პარვუსს. დუმილით კი აუარა გვერდი პარვუსს იმიტომ, რომ 1905 წლის შემდეგ პარვუსი ოდიოზური ფიგურა შეიქნა, მილიონერი გახდა, გერმანელი იმპერიალისტების აშკარა აგენტად გადაიქცა, და რადეკს არ უნდოდა დაეკავშირებინა «პერმანენტული» რევოლუციის თეორია პარვუსის ოდიოზურ სახელთან, უნდოდა გვერდი აევლო ისტორიისათვის. მე კი, მე ამის წინააღმდეგ გავილაშქრე და ჩავშალე რადეკის მანევრი, — აღვადგინე ისტორიული სიმართლე და ჯეროვანი მივუზღავი პარვუსს.

აი რა უნდა ითქვას სტატიაზე «ოქტომბრის რევოლუცია და რუსი კომუნისტების ტაქტიკა».

რაც შეეხება «წერილს «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი», იქ უკვე საკითხის **სხვა** მხარეზეა ლაპარაკი, სახელდობრ — იმაზე, რომ «პერმანენტული» რევოლუციის თეორია **შეთხზეს** როზა ლუქსემბურგმა და პარვუსმა. და ესეც შეესაბამება ისტორიულ სინამდვილეს. არა ტროცკიმ, არამედ როზა ლუქსემბურგმა და პარვუსმა **შეთხზეს** «პერმანენტული» რევოლუციის თეორია. არა როზა ლუქსემბურგი, არამედ პარვუსი და ტროცკი **აყენებდნენ** 1905 წელს «პერმანენტული» რევოლუციის თეორიას და აქტიურად იბრძოდნენ მისთვის ლენინის **წინააღმდეგ.**

შემდეგში როზა ლუქსემბურგმაც იწყო აქტიურად ბრძოლა რევოლუციის ლენინური სქემის წინააღმდეგ. მაგრამ ეს უკვე 1905 წლის **შემდეგ** იყო.

1932 წ. 25 იანვარი. **ი. სტალინი**

«ბოლშევიკი» № 16, 1932 წ. 30 აგვისტო.

მაგნიტოგორსკი. მაგნიტომშენს

ტელეგრაფმა გვაუწყა, რომ დამთავრდა სსრ კავშირში პირველი გიგანტური ბრძმედის ამოქმედების პერიოდი და დაიწყო მისი მუშაობის გაშლა; ბრძმედი დღეში მოგვცემს 1 000 ტონაზე მეტ სამსხმელო თუჯს, ხოლო გადასამუშავებელ თუჯზე გადატანით — დაახლოებით 1 200 ტონას დღეში.

მივულოცავ მაგნიტომშენის მუშებსა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს ქარხნის პროგრამის პირველი ნაწილის წარმატებით შესრულებას!

მოგილოცავთ ევროპაში პირველი გიგანტური ბრძმედუნიკუმის ტექნიკის დაუფლებას!

სალამი მაგნიტომშენის დამკვრელ მუშებს, რომლებმაც ბრძოლით დასძლიეს ზამთრის უამინდობის პირობებში ბრძმედის ამუშავებისა და გაშლის სიძნელენი და რომლებიც ხალისით კისრულობენ ქარხნის სამშენებლო მუშაობის ძირითად სიმძიმეს!

ეჭვი არ მეპარება, რომ მაგნიტოგორსკელები წარმატებით შეასრულებენ აგრეთვე 1932 წლის პროგრამის მთავარ ნაწილს, ააგებენ კიდევ სამ ბრძმედს, მარტენს, საგლინავ დანადგარს და, ამრიგად, ღირსეულად მოიხდიან თავიანთ ვალს ქვეყნის წინაშე.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 89,
1932 წ. 30 მარტი.

პასუხი «ასოშიეიტედ პრესის» დეკეშათა სააგენტოს წარმომადგენლის ბ-ნ რიჩარდსონის წერილზე [32]

ბ-ნ რიჩარდსონს

ცრუ ხმებს ჩემი ავადმყოფობის შესახებ ბურჟუაზიულ პრესაში პირველად როდი ავრცელებენ. ეტყობა, მოიპოვებიან ადამიანები, რომლებიც დაინტერესებული არიან იმით, რომ მე სერიოზულად და დიდი ხნით გავხდე ავად, თუ უარესი არა. იქნებ ეს მაინცდამაინც თავაზიანობა არ იყოს, მაგრამ მე, სამწუხაროდ, არა მაქვს ისეთი მონაცემები, რომლებიც ამ ვაჟბატონებს გაახარებდნენ. რაც უნდა სამწუხარო იყოს, ფაქტების წინააღმდეგ ვერაფერს გააწყობ: მე სავსებით ჯანსაღად ვარ. რაც შეეხება ბ-ნ ცონდეკს, მას შეუძლია სხვა ამხანაგების ჯანმრთელობას მიხედოს, რისთვისაც ის კიდევაც მოწვეულია სსრ კავშირში.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 93,
1932 წ. 3 აპრილი.

საჩივართა ბიუროების მნიშვნელობისა და ამოცანების შესახებ

საჩივართა ბიუროების[33] მუშაობას დიდი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი პარტიულ-საბჭოთა, სამეურნეო-პროფკავშირული და კომკავშირული აპარატების ნაკლოვანებათა აღმოფხვრისათვის ბრძოლის საქმეში, ჩვენი მმართველობის აპარატების გაუმჯობესების საქმეში.

ლენინი ამბობდა, რომ უაპარატოდ ჩვენ დიდი ხანია დავიღუპებოდით, ხოლო თუ არ გავწიეთ სისტემატური შეუპოვარი ბრძოლა აპარატის გაუმჯობესებისათვის — ჩვენ აუცილებლად დავიღუპებით. ეს იმას ნიშნავს, რომ გადამწყვეტი და სისტემატური ბრძოლა უძრაობასთან, ბიუროკრატიზმთან, საქმის გაჭიანურებასთან ჩვენს აპარატებში შეადგენს პარტიის, მუშათა კლასისა და ჩვენი ქვეყნის ყველა მშრომელის ერთ-ერთ არსებით ამოცანას.

საჩივართა ბიუროების დიდი მნიშვნელობა ის არის, რომ ისინი წარმოადგენენ ერთ-ერთ სერიოზულ საშუალებას ლენინის ანდერძის განსახორციელებლად აპარატის გაუმჯობესებისათვის ბრძოლის შესახებ.

საჩივართა ბიუროებს უდავოდ მნიშვნელოვანი მიღწევები აქვთ ამ დარგში. ამოცანა ის არის, რომ განვამტკიცოთ მიღწეული შედეგები და მივაღწიოთ გადამწყვეტ წარმატებებს ამ საქმეში. უეჭველია, რომ საჩივართა ბიუროები, თუ

ისინი უფრო და უფრო დარაზმავენ თავიანთ გარშემო მუშათა და კოლმეურნეთა აქტიურ ფენებს, ჩააბამენ მათ საბჭოების მმართველობის საქმეში და გულისხმიერად დაუგდებენ ყურს როგორც პარტიული, ისე უპარტიო მშრომელების ხმას — მიაღწევენ ამ გადამწყვეტ წარმატებებს.

იმედი ვიქონიოთ, რომ საჩივართა ბიუროების მუშაობის ხუთდღიური ხელს შეუწყობს საჩივართა ბიუროების მუშაობის შემდგომ გაშლას ჩვენი მასწავლებლის — ლენინის მიერ ნაჩვენები გზით.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 97,
1932 წ. 7 აპრილი.

პასუხი რალფ ვ. ბარნესის კითხვებზე

1982 წ. 8 მაისი

1. **კითხვა.** ამერიკის ზოგიერთ წრეებში ამჟამად გაცხოველებული მსჯელობაა იმაზე, რომ შესაძლებელია გაიგზავნოს მოსკოვში ამერიკის არაოფიციალური სავაჭრო წარმომადგენელი სპეციალისტთა შტატის თანხლებით შეერთებულ შტატებსა და სსრ კავშირს შორის უფრო მჭიდრო სავაჭრო ურთიერთობის დამყარების ხელშესაწყობად. როგორ შეხედავდა საბჭოთა მთავრობა ასეთ განზრახვას?

სტალინი. სსრ კავშირი საერთოდ ხალისით იღებს მასთან ნორმალური ურთიერთობის მქონე სხვა ქვეყნების სავაჭრო წარმომადგენლებსა და სპეციალისტებს. რაც შეეხება ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს, ვფიქრობ, რომ საბჭოთა მთავრობა დადებითად შეხედავდა ამგვარ წამოწყებას.

2. **კითხვა.** რომ მოისპოს ატლანტის ოკეანეს იქით არსებული ზოგიერთი დაბრკოლება, რაც ხელს უშლის საბჭოთა კავშირ-ამერიკის ვაჭრობის მეტი მოცულობით გაშლას, დაახლოებით რა ოდენობით შესძლებდა სსრ კავშირი მიეცა შეკვეთები ამერიკისათვის?

სტალინი. ძნელია წინასწარ დაასახელო ციფრი, — შეიძლება შეცდომა მოგვივიდეს. ყოველ შემთხვევაში, სსრ კავშირის მზარდი მოთხოვნილებანი და ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების უზარმაზარი შესაძლებლობანი ყოველგვარ საფუძველს გვაძლევენ, რომ შეკვეთების ოდენობა რამდენჯერმე გადიდდეს.

3. **კითხვა.** ამერიკის ზოგიერთ პასუხისმგებელ წრეს აქვს სავსებით გარკვეული შთაბეჭდილება, რომ შორეულ აღმოსავლეთში უკანასკნელი შვიდი თვის განმავლობაში მომხდარ ამბებზე საბჭოთა კავშირისა და ამერიკის მთავრობების გამოხმაურება აშკარად ემსგავსება ერთმანეთს, და რომ ამის გამო საბჭოებისა და ამერიკის პოლიტიკას შორის უთანხმოება საერთოდ ნაკლები გახდა, ვიდრე დღემდე არსებობდა.

როგორია თქვენი აზრი ამის შესახებ?

სტალინი. შეუძლებელია რაიმე გარკვეული ითქვას, რადგან, სამწუხაროდ, მეტად ძნელია გაიგო შორეული აღმოსავლეთის მიმართ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების პოლიტიკის არსი. რაც შეეხება საბჭოთა კავშირს, ის ახორციელებს და კვლავაც განახორციელებს როგორც იაპონიასთან, ასევე მანჯურიასთან და საერთოდ — ჩინეთთან მშვიდობის შენარჩუნების მტკიცე პოლიტიკას.

4. **კითხვა.** თქვენს ქვეყანასა და ჩემს ქვეყანას შორის დიდი განსხვავებაა, მაგრამ არის აშკარა მსგავსებაც. ორივეს უჭირავს უზარმაზარი ტერიტორია, რომელზეც არ არის ისეთი დაბრკოლებანი ვაჭრობისათვის, როგორიცაა საბაჟო ზღუდეები. სულელური ტრადიციები, რა თქმა უნდა, ნაკლებად უშლიან ხელს ეკონომიურ საქმიანობას სსრ კავშირში და შეერთებულ შტატებში, ვიდრე სხვა პირველხარისხოვან სახელმწიფოებში. სსრ კავშირის ინდუსტრიალიზაციის პროცესი უფრო წააგავს ასეთსავე პროცესს შეერთებულ შტატებში, ვიდრე სხვა დასავლეთ-ევროპულ ქვეყნებში. წინა კითხვაში უკვე აღვნიშნე, რომ ზოგიერთ შემთხვევაში მოსკოვისა და ვაშინგტონის პოლიტიკა არც ისე შორდება ერთმანეთს, როგორც ეს მოსალოდნელი იყო. დასასრულ, მიუხედავად მთელი აშკარა განსხვავებისა, ამერიკისა და საბჭოთა კავშირის ხალხებს შორის უეჭველად არსებობს ღრმა სიმპათია. ამ ფაქტების გამო, ხომ არ

შეიძლება შეიქმნეს ორივე ხალხის შეგნებაში რწმენა, რომ შეიარაღებული შეტაკება ამ ორ ქვეყანას შორის არასოდეს და არავითარ გარემოებაში არ უნდა მოხდეს?

სტალინი. არა არის რა იმაზე უფრო ადვილი, რომ ორივე ქვეყნის ხალხები დავარწმუნოთ ურთიერთგაჟღლეტის მავნებლობასა და დანაშაულებრიობაში. მაგრამ, სამწუხაროდ, ბრძოლისა და ომის საკითხებს ყოველთვის როდი წყვეტენ ხალხები. ეჭვი არ მეპარება, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების ხალხთა მასებს არ სურდათ ომი სსრ კავშირის ხალხებთან 1918—19 წლებში. მაგრამ ამას ხელი არ შეუშლია ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობისათვის თავს დასხმოდა სსრ კავშირს 1918 წელს (იაპონიასთან, ინგლისთან, საფრანგეთთან ერთად) და განეგრძო სამხედრო ინტერვენცია სსრ კავშირის წინააღმდეგ თვით 1919 წლამდე. რაც შეეხება სსრ კავშირს, არა გვგონია საჭირო იყოს კიდევ იმის მტკიცება, რომ სსრ კავშირის ხალხებს, ისევე როგორც სსრ კავშირის მთავრობას — სურთ, რათა «შეიარაღებული შეტაკება ორივე ქვეყანას შორის არასოდეს და არავითარ გარემოებაში» არ მოხდეს.

5. კითხვა. ამერიკაში ავრცელებდნენ ერთიმეორის საწინააღმდეგო ცნობებს მეორე ხუთწლიანი გეგმის ნამდვილი ხასიათის შესახებ. მართალია თუ არა, რომ 1933 წლის 1 იანვრიდან 1937 წლის დამლევამდე ახლანდელზე უფრო მეტი მოცულობით იქნება დაკმაყოფილებული საბჭოთა მოსახლეობის ყოველდღიური საჭიროებანი? სხვანაირად რომ ითქვას, ნამდვილად ახლანდელზე მეტი ოდენობით განვითარდება თუ არა მსუბუქი ინდუსტრია?

სტალინი. დიახ, მსუბუქი ინდუსტრია ახლანდელზე გაცილებით მეტი ოდენობით განვითარდება.

იბეჭდება პირველად.

კუზნეცკი. კუზნეცკმშენი

სალამი კუზნეცკის ჭარხნის დამკვრელ მუშებს, ტექპერსონალსა და მთელ ხელმძღვანელ შემადგენლობას, რომლებმაც მიაღწიეს თუჯის მაღალ გამოდნობას № 1 ბრძმედზე და გვიჩვენეს ბოლშევიკური ტემპები უახლესი ტექნიკის დაუფლებაში.

დარწმუნებული ვარ, რომ კუზნეცკმშენის კოლექტივი კიდევ უფრო განავითარებს მიღწეულ წარმატებებს, უზრუნველყოფს არანაკლებ წარმატებებს № 2 ბრძმედზე, უახლოეს თვეებში მწყობრში შეიყვანს მარტენებსა და საგლინავ დანადგარს, მიმდინარე წელს ააგებს და აამუშავებს მესამე და მეოთხე ბრძმედს.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 142,
1932 წ. 24 მაისი.

მისალმება საკავშირო ალკკ VII სრულიად საკავშირო კონფერენციას[34]

სალამი ლენინური კომკავშირის მებრძოლებს, მეშვიდე სრულიად საკავშირო კონფერენციის დელეგატ ვაჟებსა და ქალებს!

გისურვებთ წარმატებას მუშა და გლეხი ახალგაზრდობის მილიონიანი მასების კომუნისტური განათლებისა და დარაზმვის საქმეში!

მაღლა გეჭიროთ ლენინური ინტერნაციონალიზმის დროშა, იბრძოლეთ ხალხთა შორის მშვიდობისა და მეგობრობისათვის, განამტკიცეთ ჩვენი ქვეყნის თავდაცვა კაპიტალისტური შემოსევის წინააღმდეგ, ააფეთქეთ მონობისა და ექსპლოატაციის ძველი სამყარო, აშენეთ და განამტკიცეთ განთავისუფლებული შრომისა და კომუნიზმის ახალი სამყარო, ისწავლეთ შეაერთოთ მთელ თქვენს მუშაობაში მძლავრი რევოლუციური გაქანება ბოლშევიკი მშენებლობის შეუპოვარ საქმიანობასთან, იყავით ჩვენი დედის — სრულიად საკავშირო კომუნისტური პარტიის ღირსეული ვაჟიშვილები და ქალიშვილები!

გაუმარჯოს კომკავშირულ მოდგმას!

ი. სტალინი

1932 წ. 8 ივლისი.

«პრავდა» № 188,
1932 წ. 9 ივლისი.

მისალმება მაქსიმ გორკის [35]

ძვირფასო ალექსი მაქსიმეს-ძევ!

სულითა და გულით მოგესალმებით და მაგრად გართმევთ ხელს. გისურვებთ მრავალი წლის სიცოცხლეს და მუშაობას ყველა მშრომელის სასიხარულოდ, მუშათა კლასის მტრების თავზარდასაცემად.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 266,
1932 წ. 25 სექტემბერი.

დნეპრმშენის მშენებლებს

სამწუხაროდ, ვერ ვასრულებ თქვენს თხოვნას, რომ ჩამოვიდე დნეპრის სადგურის ამუშავებაზე, რადგან მუშაობის პირობების გამო შესაძლებლობა არა მაქვს მოსკოვიდან გავიდე.

მხურვალედ მივესალმები და მივულოცავ დნეპრმშენის მუშათა კოლექტივს და ხელმძღვანელ შემადგენლობას დიადი ისტორიული მშენებლობის წარმატებით დამთავრებას.

მაგრად ვართმევ ხელს დნეპრმშენის დამკვრელებს, სოციალისტური მშენებლობის სახელოვან გმირებს.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 281,
1932 წ. 10 ოქტომბერი.

მისალმება ლენინგრადს

ბოლშევიკურ ლენინგრადს — საბჭოთა ხელისუფლების აკვანს — საბჭოების ხელისუფლების დაბადების თხუთმეტი წლისთავზე — სალამი!

გაუმარჯოს ლენინგრადის მუშებს, რომლებმაც პირველებმა აღმართეს კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ოქტომბრის აჯანყების დროშა, დაამხეს კაპიტალისტების ძალაუფლება და დაამყარეს მუშათა და გლეხთა ძალაუფლება — პროლეტარიატის დიქტატურა!

წინ, ახალი გამარჯვებებისაკენ, ამხანაგო ლენინგრადელებო!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 309,
1932 წ. 7 ნოემბერი.

წერილი გაზეთ «პრავდის» რედაქციისადმი

გულითად მადლობას ვუძღვნი ორგანიზაციებს, დაწესებულებებს, ამხანაგებსა და ცალკეულ პირებს, რომლებმაც თანაგრძნობა გამომიცხადეს ჩემი ახლობელი მეგობრისა და ამხანაგის ნადეჟდა სერგის ასულ ალილუევა-სტალინას გარდაცვალების გამო.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 318,
1932 წ. 18 ნოემბერი.

გატყნი კემპბელი იტყუება

ამას წინათ ამერიკაში ინგლისურ ენაზე გამოვიდა სოფლის მეურნეობის ცნობილი მოღვაწის, სსრ კავშირში ნამყოფ ბ-ნ კემპბელის წიგნი სახელწოდებით «რუსეთი ბაზარია თუ საფრთხე?». ამ წიგნში ბ-ნი კემპბელი გადმოგვცემს, სხვათა შორის, «ინტერვიუს» სტალინთან, რასაც ადგილი ჰქონდა მოსკოვში 1929 წლის იანვარში. ეს «ინტერვიუ» შესანიშნავია იმით, რომ მასში რამდენიც ფრაზაა — იმდენი სიცრუეა ანდა აზრის სენსაციური გადამახინჯება, რომლის მიზანია რეკლამის შექმნა წიგნისა და მისი ავტორისათვის.

ამ სიცრუის გამოსამჟღავნებლად ზედმეტად არ მიმაჩნია ვთქვა რამდენიმე სიტყვა.

ბ-ნი კემპბელი აშკარად ფანტაზიორობს, როდესაც ამბობს, რომ საუბარი სტალინთან, რომელიც დღის პირველ საათზე დაიწყო, «გაგრძელდა დიდხანს დაღამების შემდეგაც, განთიადამდე». ნამდვილად კი საუბარი გაგრძელდა არა უმეტეს ორი საათისა. ბ-ნ კემპბელის ფანტაზია ჭეშმარიტად ამერიკულია.

ბ-ნი კემპბელი იტყუება, როდესაც ამტკიცებს, სტალინმა «ორივე ხელით დაიჭირა ჩემი ხელი და მითხრა: ჩვენ შეგვიძლია დავმეგობრდეთო». ნამდვილად კი არაფერი

ამდაგვარი არ ყოფილა და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო. ბ-მა კემპბელმა არ შეიძლება არ იცოდეს, რომ სტალინს არ ესაჭიროება კემპბელის მსგავსი «მეგობრები».

ბ-ნი კემპბელი ისევ იტყუება, როდესაც ამბობს, რომ, გადავუგზავნე რა მას საუბრის ჩანაწერი, მე ვითომ მივაწერე: «შეინახეთ ეს ჩანაწერი, ის ოდესმე მნიშვნელოვანი ისტორიული დოკუმენტი გახდება». ნამდვილად კი საუბრის ჩანაწერი ბ-ნ კემპბელს გადაუგზავნა მთარგმნელმა იაროცკიმ ყოველგვარი მინაწერის გარეშე. ბ-ნ კემპბელს აშკარად ცუდ მდგომარეობაში აგდებს სურვილი — სასპეკულაციოდ გამოიყენოს სტალინის სახელი.

ბ-ნი კემპბელი კიდევ და კიდევ იტყუება, როდესაც სტალინს მიაწერს სიტყვებს იმის შესახებ, რომ «ტროცკის დროს მართლაც ცდილობდნენ გაევრცელებინათ კომუნიზმი მთელ მსოფლიოში, რომ ეს იყო პირველი მიზეზი განხეთქილებისა ტროცკისა და მას (ე. ი. სტალინს) შორის, რომ ტროცკის სწამდა მსოფლიო კომუნიზმი, მაშინ როდესაც მას, სტალინს, სურდა თავისი მოღვაწეობა შემოეფარგლა საკუთარი ქვეყნით». ამ უაზრო ჭორს, რომელიც ყირამალა აყენებს ფაქტებს, მხოლოდ ისინი თუ დაიჯერებენ, ვინც კაუცკებისა და ველსების ბანაკში გადაბარგდა. ნამდვილად კი საუბარს კემპბელთან არავითარი დამოკიდებულება არა ჰქონია ტროცკის საკითხთან და ტროცკის სახელი საუბრის დროს სრულიადაც არ ყოფილა ნახსენები.

და ასე შემდეგ და ამგვარად...

ბ-ნი კემპბელი თავის წიგნში იხსენიებს სტალინთან საუბრის ჩანაწერს, მაგრამ მან საჭიროდ არ სცნო გამოექვეყნებინა ის თავის წიგნში. რატომ? იმიტომ ხომ არა, რომ ჩანაწერის გამოქვეყნება ჩაშლიდა ბ-ნ კემპბელის გეგმას სტალინთან გამართული «ინტერვიუს» გარშემო სენსაციური ჭორების შესახებ, რომელთა დანიშნულებაა

ამერიკელი მეშჩანების თვალში რეკლამა შეუქმნან კემპბელის წიგნს?

მე ვფიქრობ, საუკეთესო სასჯელი ცრუპენტელა ბ-ნ კემპბელისათვის ის იქნება, რომ გამოვაქვეყნოთ ბ-ნ კემპბელისა და სტალინის საუბრის ჩაწერილი ტექსტი. ეს ყველაზე უტყუარი საშუალება იქნება სიცრუის გამოსამჟღავნებლად და ფაქტების აღსადგენად.

ი. სტალინი

1932 წ. 23 ნოემბერი.

ბ-ნ კემპბელთან საუბრის ჩანაწერი

1929 წ. 25 იანვარი

შესავალი ფრაზების გაცვლა-გამოცვლის შემდეგ ბ-მა კემპბელმა განმარტა, თუ რატომ უნდოდა მას ენახა ამხ. სტალინი, და აღნიშნა, რომ, თუმცა ის სსრ კავშირში იმყოფება როგორც კერძო პირი, მაგრამ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატებიდან გამომგზავრების წინ მან ინახულა კულიჯი, აგრეთვე ახლად არჩეული პრეზიდენტი ჰუვერი, და მათ სავსებით მოიწონეს რუსეთში მისი გამგზავრება. აქ ყოფნამ დაანახვა მას განსაცვიფრებელი აქტივობა ერისა, რომელიც გამოცანას წარმოადგენს მთელი მსოფლიოსათვის. მას განსაკუთრებით მოეწონა სოფლის მეურნეობის მშენებლობის პროექტები. მან იცის, რომ რუსეთის შესახებ არსებობს მრავალი არასწორი წარმოდგენა, მაგრამ ის თვითონ იყო, მაგალითად, კრემლში და გაეცნო მუშაობას, რომელიც წარმოებს ხელოვნების ძეგლთა დაცვის დარგში და საერთოდ კულტურული ცხოვრების დონის ამაღლების დარგში. ის განსაკუთრებით გაოცებულია მზრუნველობით მუშებზე — კაცებსა და ქალებზე. საინტერესო თანამთხვევად ეჩვენება

მას, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატებიდან გამომგზავრების წინ ის მიწვეულ იქნა პრეზიდენტთან და ინახულა მისი შვილი და ქ-ნი კულიჯი, გუშინ კი ის იყო სტუმარი სსრ კავშირის პრეზიდენტ კალინინისა, რომელმაც მასზე უდიდესი შთაბეჭდილება მოახდინა.

ამხ. სტალინი. რაც შეეხება სასოფლო-სამეურნეო და სამრეწველო მშენებლობის გეგმებს, აგრეთვე ჩვენს მზრუნველობას კულტურული ცხოვრების განვითარებისათვის, ჩვენ ჯერ კიდევ ჩვენი მუშაობის დასაწყისში ვიმყოფებით. მრეწველობის მშენებლობის მხრივ ჩვენ ჯერ კიდევ ძალიან ცოტა გავაკეთეთ. უფრო ნაკლებია გაკეთებული სოფლის მეურნეობის გარდაქმნის გეგმების განხორციელების დარგში. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ ჩვენი ქვეყანა განსაკუთრებით ჩამორჩენილი ქვეყანა იყო, და ეს ჩამორჩენილობა დღემდე დიდ დაბრკოლებას წარმოადგენს.

რუსეთის წინანდელი და ახლანდელი მოღვაწეების განსხვავება ერთმანეთისაგან, სხვათა შორის, ის არის, რომ ძველი მოღვაწეები ქვეყნის ჩამორჩენილობას უყურებდნენ, როგორც მის დადებითს მხარეს, და მასში ხედავდნენ «ეროვნულ თავისებურებას», «ეროვნულ სიამაყეს», მაშინ როდესაც ახალი ადამიანები, საბჭოთა ადამიანები, ებრძვიან მას, ამ ჩამორჩენილობას, როგორც ბოროტებას, რომელიც უნდა აღმოიფხვრას. ეს არის ჩვენი წარმატების საწინდარი.

ჩვენ ვიცით, რომ თავისუფალი არა ვართ შეცდომებისაგან. მაგრამ ჩვენ არ გვეშინია კრიტიკისა, არ გვეშინია იმისა, რომ პირდაპირ შევხედოთ სიძნელეებს და ვაღიაროთ ჩვენი შეცდომები. ჩვენ ვიღებთ სწორ კრიტიკას და მივესალმებით მას. ჩვენ თვალყურს ვადევნებთ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს, რადგან ეს ქვეყანა მაღლა დგას მეცნიერებისა და ტექნიკის მხრივ. ჩვენ გვინდა, რომ ამერიკის მეცნიერებისა და ტექნიკის მოღვაწენი ჩვენი

მასწავლებლები იყვნენ ტექნიკის დარგში, ჩვენ კი ვიყოთ მათი მოწაფეები.

ეროვნული განვითარების ყოველ პერიოდს აქვს თავისი პათოსი. რუსეთში ჩვენ ახლა გვაქვს მშენებლობის პათოსი. ეს არის ახლა მისი უმთავრესი ნიშანი. ამით აიხსნება ის, რომ ჩვენ ახლა განვიცდით სამშენებლო გატაცებას. ეს მოგვაგონებს იმ პერიოდს, რომელიც განიცადეს ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა სამოქალაქო ომის [36] შემდეგ. ამაშია საფუძველი და შესაძლებლობა ტექნიკურ-სამრეწველო და სავაჭრო კოოპერაციისა ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან. მე არ ვიცი, რა უნდა გაკეთდეს კიდევ იმისათვის, რომ უზრუნველვყოთ კონტაქტი ამერიკის მრეწველობასთან. ხომ არ შეგიძლიათ ახსნათ, რა უშლის ახლა ხელს იმას, რომ განხორციელდეს ასეთი დაახლოება, თუ გამორკვეულია, რომ ასეთი კონტაქტი ხელსაყრელი იქნებოდა როგორც სსრ კავშირისათვის, ისე ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატებისათვის.

ბ-ნი კემპბელი. მე დარწმუნებული ვარ, რომ არსებობს გასაოცარი მსგავსება ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და რუსეთს შორის მათი სიდიდის, რესურსებისა და დამოუკიდებლობის მხრივ. ბ-ნ სტალინის მითითება სამოქალაქო ომის პერიოდზე — სწორია. სამოქალაქო ომის შემდეგ ადგილი ჰქონდა მეტად სწრაფ ზრდას. ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების ხალხს აინტერესებს რუსეთი. მე დარწმუნებული ვარ, რუსეთი მეტად დიდი ქვეყანაა იმისათვის, რომ მას შეეძლოს დიდი ფაქტორი არ იყოს საერთაშორისო ურთიერთობაში. ადამიანებს, რომლებიც სათავეში უდგანან რუსეთის მთავრობას, თავიანთ განკარგულებაში აქვთ უდიდესი შესაძლებლობანი დიადი საქმეების განსახორციელებლად. ერთადერთი, რაც საჭიროა ამისათვის — დაიცვან მსჯელობის სიცხადე და იყვნენ ყოველთვის სამართლიანი.

მე ვხედავ სწორი საქმიანი კონტაქტის ხელსაყრელობას, და მე მჭიდრო კავშირი მაქვს მთავრობასთან, თუმცა კერძო მოქალაქე ვარ. მე ვსაუბრობ, როგორც კერძო პირი. რაკი მეკითხებით, რა უშლის ხელს კონტაქტს ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და რუსეთს შორის, მინდა გიპასუხოთ სრულიად გულახდილად, ვაჟკაცურად, ბ-ნ სტალინისადმი სათანადო პატივისცემით და შეურაცხყოფის გარეშე. ის მეტად ობიექტურად მოაზროვნე ადამიანია და ეს საშუალებას მაძლევს ვესაუბრო მას ისე, როგორც ერთი მამაკაცი უნდა ესაუბრებოდეს მეორეს ორივე ქვეყნის კეთილდღეობის გულისათვის და სავსებით კონფიდენციალურად. ჩვენს ქვეყნებს რომ ოფიციალურად ეცნოთ ერთმანეთი, მაშინ ყველა აქეთ გამოეშურებოდა, რათა აწარმოოს საქმეები კრედიტის საფუძველზე ან სხვა რაიმე საფუძველზე, ისე, როგორც საქმეებს აწარმოებენ ყველგან. იმის საფუძველს, თუ რატომ ყოყმანობენ ამერიკის ფირმები — აწარმოონ საქმეები და გაიღონ გრძელვადიანი კრედიტი, წარმოადგენს ის, რომ ჩვენს, ვაშინგტონის, მთავრობას არ უცვნია თქვენი მთავრობა.

მაგრამ ამის მთავარი საფუძველია არა მარტო მარცხი ცნობის საქმეში. ჩვენი აზრით, ამის მთავარი საფუძველია (და ეს, შესაძლოა, ნამდვილად ასე იყოს) ის, რომ თქვენი მთავრობის წარმომადგენლები ჩვენს ქვეყანაში მუდამ ცდილობენ უკმაყოფილება დათესონ და საბჭოთა ხელისუფლების იდეები გაავრცელონ.

ჩვენს ქვეყანაში ჩვენ გვაქვს ის, რასაც ეწოდება «მონროეს დოქტრინა», რომელიც ნიშნავს იმას, რომ ჩვენ არა გვსურს ჩავერიოთ მსოფლიოს არც ერთი ქვეყნის საქმეებში, რომ ჩვენ ვეწევით მხოლოდ ჩვენს საკუთარ საქმეებს. ამიტომ ჩვენ არა გვსურს, რომ რომელიმე ქვეყანა — ინგლისი, საფრანგეთი, გერმანია, რუსეთი თუ სხვა რომელიმე — ჩაერიოს ჩვენს პირად საქმეებში.

რუსეთი იმდენად დიდი ქვეყანაა, რომ მას შეუძლია დამოუკიდებლად შეასრულოს ყოველივე ის, რის გაკეთებასაც გადაწყვეტს მთელი მისი ხალხი. რუსეთს აქვს ყოველგვარი თავისი საკუთარი რესურსები და, თუმცა ეს მოითხოვს მეტ დროს, მაგრამ რუსები ბოლოს და ბოლოს შესძლებენ დამოუკიდებლად განავითარონ თავიანთი რესურსები.

ჩვენთვის სასიამოვნოა ვგრძნობდეთ, რომ ბევრის მხრივ ჩვენ იდეალს წარმოვადგენთ რუსი ხალხისათვის, და ვფიქრობ, რომ ჩვენ შეგვიძლია მეტად სასარგებლონი ვიყოთ მისთვის, განსაკუთრებით დროის ეკონომიის მხრივ. რადგან ჩვენ გადავწყვიტეთ ბევრი სამეურნეო პრობლემა და ჩვენი მეთოდები, რუსეთის გარდა, მრავალ ქვეყანას გადააქვს, იმგვარი წამოწყება, როგორიც არის საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობა, ნიშნავს სავაჭრო ურთიერთობის გაძლიერებას, საბოლოო ანგარიშით კი სავაჭრო ურთიერთობას მოჰყვება დიპლომატიური ცნობაც რაიმე სამართლიან საფუძველზე. ერებისათვის, ისევე როგორც ცალკეული პირებისათვის, ერთადერთი გზაა — აშკარად გამოთქვან თავიანთი აზრი ვინმესთვის შეურაცხყოფის მიუყენებლად და მაშინ ძალიან მალე დადგება დრო რაიმე შეთანხმებისათვის. რაც უფრო ზრდილობიანი ვხდებით ჩვენ, მით უფრო ვრწმუნდებით, რომ მეტის მიღწევა შეგვიძლია გონებით, ვიდრე სხვა საშუალებებით. დიდი ხალხები შეიძლება სხვადასხვა აზრისა იყვნენ ერთმანეთთან ურთიერთობის გაუმწვავებლად, დიდი ადამიანები კი შეთანხმებას აღწევენ დიდ საკითხებში. ჩვეულებრივ ისინი მოლაპარაკებას ამთავრებენ გარკვეული შეთანხმებით — ხვდებიან რა ერთმანეთს, დაახლოებით, შუა გზაზე — რაგინდ შორს არ იყოს ერთმანეთისაგან მათი თვალთახედვის გამოსავალი წერტილი.

ამხ. სტალინი. მე მესმის, რომ დიპლომატიური ცნობა ამჟამად გაძნელებულია ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთე-

ბული შტატებისათვის. საბჭოთა მთავრობის წარმომადგენლებს ისე ბევრსა და ისე ხშირად ლანძღავდა ამერიკის პრესა, რომ მკვეთრი მობრუნება ძნელია. პირადად მე დიპლომატიურ ცნობას ამჟამად არ ვთვლი გადამწყვეტად. მნიშვნელობა აქვს სავაჭრო ურთიერთობის განვითარებას ურთიერთსარგებლიანობის საფუძველზე. სავაჭრო ურთიერთობას ნორმალიზაცია ესაჭიროება, და თუ შეიქმნება ამ საქმისათვის ერთგვარი იურიდიული ბაზა, ეს იქნებოდა პირველი და უმთავრესი ნაბიჯი დიპლომატიური ცნობის გზაზე. დიპლომატიური ცნობის საკითხი თავისთავად გადაწყდება, როდესაც ორივე მხარე მიხვდება, რომ დიპლომატიური ურთიერთობა ხელსაყრელია. მთავარი საფუძველია სავაჭრო ურთიერთობა და მისი ნორმალიზაცია, რომელსაც მოჰყვება გარკვეული უფლებრივი ნორმების შექმნა.

რასაკვირველია, ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივი რესურსები მდიდარი და მრავალნაირია. ეს რესურსები უფრო მრავალნაირი და მდიდარია, ვიდრე ეს ოფიციალურად არის ცნობილი, და ჩვენი საკვლევაძიებო ექსპედიციები მუდამ პოულობენ ახალ-ახალ რესურსებს ჩვენს ვრცელ ქვეყანაში. მაგრამ ეს ჩვენ შესაძლებლობათა მხოლოდ ერთი მხარეა. მეორე მხარე ის არის, რომ ჩვენი გლეხები და მუშები ახლა განთავისუფლებული არიან მემამულეებისა და კაპიტალისტების წინანდელი უღლისაგან. მემამულეები და კაპიტალისტები წინათ უნაყოფოდ ანიავებდნენ იმას, რაც ახლა ჩვენს ქვეყანაში რჩება და ადიდებს ქვეყნის შიგნით მის მყიდველობითს უნარს. მოთხოვნილების ზრდა ისეთია, რომ ჩვენი მრეწველობა, მიუხედავად მისი სწრაფი განვითარებისა, ჩამორჩება ამ მოთხოვნილებას. მოთხოვნილება დიდია როგორც პირადი, ისე საწარმოო მოხმარებისათვის. ეს არის ჩვენ განუსაზღვრელ შესაძლებლობათა მეორე მხარე.

ერთიც და მეორეც ქმნის სერიოზულ ბაზისს სავაჭრო და სამრეწველო კონტაქტისათვის როგორც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, ისე სხვა განვითარებულ ქვეყნებთან.

იმ საკითხის გარშემო, თუ რომელმა სახელმწიფომ მოახმაროს ძალები ჩვენი ქვეყნის ამ რესურსებისა და შესაძლებლობათა გამოყენებას, წარმოებს რთული ბრძოლა მათ შორის. სამწუხაროდ, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები ჯერ ისევ შორს დგანან ამ ბრძოლისაგან.

გერმანელები ყველგან და ყოველთვის გაჰყვირიან, რომ საბჭოთა ხელისუფლების მდგომარეობა არ არის მტკიცე და რომ ამიტომ საბჭოთა სამეურნეო ორგანიზაციებს არ უნდა გავუხსნათ სერიოზული კრედიტებიო. ამავე დროს ისინი ცდილობენ მონოპოლიად გაიხადონ სავაჭრო ურთიერთობა სსრ კავშირთან და კრედიტებს უხსნიან მას.

როგორც ცნობილია, ინგლისის საქმიანი კაცების ერთი ჯგუფიც აწარმოებს გააფთრებულ ანტისაბჭოთა კამპანიას. ამავე დროს იგივე ჯგუფი, აგრეთვე მაკ-კენის ჯგუფი ცდილობენ მოაწყონ სსრ კავშირისათვის კრედიტები. პრესიდან უკვე ვიცით, რომ თებერვალში სსრ კავშირში ჩამოდის ინგლისის მრეწველებისა და ბანკირების დელეგაცია. ისინი აპირებენ შემოგვთავაზონ სავაჭრო ურთიერთობის ფართო პროექტი და სესხი საბჭოთა მთავრობისათვის.

რით აიხსნება გერმანიისა და ინგლისის საქმიანი კაცების ეს გაორება? ეს იმით აიხსნება, რომ მათ სურთ დააშინონ და ჩამოიშორონ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები და ამრიგად თავიანთ მონოპოლიად გაიხადონ სავაჭრო ურთიერთობა სსრ კავშირთან.

ამავე დროს კი, ჩემთვის ნათელია, რომ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს მეტი საფუძველი აქვთ ფართო საქმიანი ურთიერთობა დაამყარონ სსრ კავშირთან, ვიდრე სხვა რომელიმე ქვეყანას. და ეს არა მარტო იმიტომ, რომ

ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები მდიდარია ტექნიკითაც და კაპიტალითაც, არამედ იმიტომაც, რომ არც ერთ ქვეყანაში არ იღებენ ჩვენს საქმიან ხალხს ისე გულთბილად და სტუმართმოყვარეობით, როგორც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

რაც შეეხება პროპაგანდას, მე ყოვლად კატეგორიულად უნდა განვაცხადო, რომ საბჭოთა მთავრობის არც ერთ წარმომადგენელს არა აქვს უფლება არც პირდაპირ და არც არაპირდაპირ ჩაერიოს იმ ქვეყნის შინაურ საქმეებში, სადაც ის იმყოფება. ამ მხრივ უაღრესად მტკიცე და მკაცრი მითითებები აქვს მიცემული ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებული საბჭოთა დაწესებულებების მოსამსახურეთა მთელ ჩვენს პერსონალს. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ბრონი და მისი თანამშრომლები ოდნავაც არ არიან დაკავშირებულნი რაიმე სახის პროპაგანდასთან. რომელიმე ჩვენს მოსამსახურეთაგანს რომ დაერღვია მტკიცე დირექტივები ჩაურევლობის შესახებ, ის დაუყოვნებლივ გამოწვეული და დასჯილი იქნებოდა. რა თქმა უნდა, ჩვენ არ შეგვიძლია პასუხი ვაგოთ ჩვენთვის უცნობ და ჩვენდამი დაუმორჩილებელ პირთა მოქმედებისათვის. მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია ვიკისროთ პასუხისმგებლობა და მოგცეთ მაქსიმუმი გარანტიები იმ პირთა ჩაურევლობის შესახებ, რომლებიც ჩვენს საზღვარგარეთულ დაწესებულებებში მსახურობენ.

ბ-ნი კემპბელი. თუ შემიძლია გადავცე ეს ბ-ნ ჰუვერს?

ამხ. სტალინი. რასაკვირველია.

ბ-ნი კემპბელი. ჩვენ არ ვიცით, ვინ არიან ის ადამიანები, რომლებიც უკმაყოფილებას თესავენ. მაგრამ ისინი არსებობენ. პოლიცია პოულობს მათ და მათს ლიტერატურას. მე ვიცნობ ბრონს და დარწმუნებული ვარ, რომ ის პატიოსანი, გულახდილი კაცია, რომელიც პატიოსნად აწარმოებს საქმეს. მაგრამ ზოგი ვინმე მაინც არის.

ამხ. სტალინი. შესაძლებელია, რომ პროპაგანდას საბჭოების სასარგებლოდ ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში ეწეოდნენ ამერიკის კომუნისტური პარტიის წევრები. მაგრამ ეს პარტია ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში ლეგალურია, ის ლეგალურად მონაწილეობს პრეზიდენტის არჩევნებში, აყენებს პრეზიდენტობის თავის კანდიდატებს, და სავსებით გასაგებია, რომ ჩვენ არც ამ შემთხვევაში შეგვიძლია ჩავერიოთ თქვენს შინაურ საქმეებში.

ბ-ნი კემპბელი. ჩემი მხრით არ არის მეტი კითხვები. თუმცაღა, არის. როდესაც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში დავბრუნდები, საქმიანი ხალხი შემეკითხება — საშიში ხომ არ არის საქმეების წარმოება სსრ კავშირთანო. განსაკუთრებით დაინტერესებული იქნებიან მანქანათმშენებელი კომპანიები გრძელვადიანი კრედიტების მიცემის შესაძლებლობის საკითხით. შემიძლია თუ არა დადებითად ვუპასუხო? შემიძლია თუ არა მივიღო ცნობები იმ ღონისძიებათა შესახებ, რომლებსაც ახორციელებს ამჟამად საბჭოთა მთავრობა საკრედიტო გარიგებათა უზრუნველსაყოფად, არსებობს თუ არა სპეციალური გადასახადი ანდა სხვა გარკვეული წყარო, რომელიც ამ მიზნისათვის არის გამოყოფილი?

ამხ. სტალინი. მე არ მინდოდა შემექო ჩვენი ქვეყანა. მაგრამ, რაკი კითხვა დასმულია, უნდა ვთქვა შემდეგი. არ ყოფილა არც ერთი შემთხვევა, როდესაც საბჭოთა მთავრობას ან საბჭოთა სამეურნეო დაწესებულებებს წესიერად და თავის დროზე არ გაესტუმრებინოთ გადასახდელი თანხა კრედიტების მიხედვით, იყო ეს მოკლევადიანი თუ გრძელვადიანი კრედიტები. შეიძლებოდა ცნობების შეკრება გერმანიაში იმის შესახებ, თუ როგორ ვუხდით ჩვენ გერმანელებს სამასმილიონიან კრედიტს. საიდან ვიღებთ ჩვენ სახსრებს გადასახდელთა გასასტუმრებლად? ბ-მა კემპბელმა

იცის, რომ ფული ზეციდან არ ვარდება. ჩვენი სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა, ვაჭრობა, ხე-ტყე, ნავთი, ოქრო, პლატინა და სხვა — აი გადასახდელთა გასტუმრების წყარო. ამაშივეა გადასახდელთა გასტუმრების გარანტია. მე არ მინდა, რომ ბ-ნი კემპბელი მე სიტყვით მენდოს. მას შეუძლია შეამოწმოს ჩემი მტკიცება, თუნდაც გერმანიაში. ის ნახავს, რომ არც ერთხელ არ ყოფილა გადასახდელთა გასტუმრების დაგვიანების შემთხვევა, თუმცა ჩვენ სინამდვილეში ზოგჯერ გვიხდებოდა ისეთი არაჩვეულებრივი პროცენტების გადახდა, როგორიც არის 15 — 20 პროცენტი.

რაც შეეხება სპეციალურ გარანტიებს, ვფიქრობ, საჭირო არ არის სერიოზულად ვილაპარაკოთ ამაზე სსრ კავშირის მიმართ.

ბ-ნი კემპბელი. რასაკვირველია, არ არის საჭირო.

ამხ. სტალინი. იქნებ ზედმეტი არ იყოს გიამბოთ, სრულიად კონფიდენციალურად, სესხის შესახებ, არა კრედიტის, არამედ სესხის შესახებ, რომელიც შემოგვთავაზა ინგლისელი ბანკირების ჯგუფმა — ბალფურის, კინგსლის ჯგუფმა.

ბ-ნი კემპბელი. თუ შემიძლია გადავცე ეს ჰუვერს?

ამხ. სტალინი. რასაკვირველია, ოღონდ პრესაში ნუ გამოაქვეყნებთ. ბანკირების ეს ჯგუფი ასეთ წინადადებას გვაძლევს:

ჩვენს ვალს ინგლისისადმი ისინი ანგარიშობენ, დაახლოებით, 400 მილიონი გირვანქა სტერლინგის რაოდენობით.

წინადადებას გვაძლევენ მისი კონსოლიდაცია მოხდეს 25 პროცენტის ანგარიშით. მაშასადამე, 400 მილიონი გირვანქა სტერლინგის მაგივრად გამოდის 100 მილიონი გირვანქა სტერლინგი.

ამავე დროს გვპირდებიან სესხს 100 მილიონი გირვანქა სტერლინგის რაოდენობით.

ამრიგად, ჩვენი დავალიანება იქნება 200 მილიონი გირვანქა სტერლინგი, ამასთან გადასახდელის გასტუმრება განვადდება რამდენიმე ათეული წლით. სამაგიეროდ ჩვენ უპირატესობა უნდა მივანიჭოთ ბრიტანეთის მანქანათმშენებლობას. ეს არ ნიშნავს, რომ ჩვენი შეკვეთები უნდა გადავცეთ მხოლოდ ინგლისს, მაგრამ ჩვენ უპირატესობა უნდა მივცეთ მას.

ბ-ნი კემპბელი. მადლობას იხდის ინტერვიუსათვის და ამბობს, რომ ამხ. სტალინმა მასზე მოახდინა სამართლიანი, საქმეებში კარგად ჩახედული, გულახდილი ადამიანის შთაბეჭდილება. ის ძალიან მოხარული იყო, რომ შემთხვევა მიეცა ესაუბრნა ამხ. სტალინთან, და ამ ინტერვიუს თვლის ისტორიულ საუბრად.

ამხ. სტალინი. მადლობას უხდის ბ-ნ კემპბელს საუბრისათვის.

«ბოლშევიკი» № 22,
1932 წ. 30 ნოემბერი.

გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტსამმართველოს თხუთმეტი წლისთავისათვის

სალამი გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტსამმართველოს მუშაკებსა და მებრძოლებს, რომლებიც პატიოსნად და მამაცურად ასრულებენ თავიანთ მოვალეობას საბჭოთა კავშირის მუშათა კლასისა და გლეხობის წინაშე!

ვუსურვებ მათ წარმატებას პროლეტარიატის დიქტატურის მტრების ალმოფხვრის რთულ საქმეში!

გაუმარჯოს გაერთიანებულ სახელმწიფო პოლიტსამმართველოს, მუშათა კლასის ამოწვდილ მახვილს!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 350,
1932 წ. 20 დეკემბერი.

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებული პლენუმი [37]

1933 წ. 7 — 12 იანვარი

«პრავდა» №№ 10 და 17;
1933 წ. 10 და 17 იანვარი.

პირველი ხუთწლედის შედეგები

მოხსენება 1933 წ. 7 იანვარს

I

ხუთწლედის საერთაშორისო მნიშვნელობა

ამხანაგებო! როცა ხუთწლიანი გეგმა გაჩნდა, ძნელად თუ იფიქრებდნენ ადამიანები, რომ ხუთწლედს უდიდესი საერთაშორისო მნიშვნელობა ექნებოდა. პირიქით, ბევრი ფიქრობდა, რომ ხუთწლედი არის საბჭოთა კავშირის კერძო საქმე, საქმე მნიშვნელოვანი და სერიოზული, მაგრამ მაინც საბჭოთა კავშირის კერძო, ეროვნული საქმე.

მაგრამ ისტორიამ ცხადყო, რომ ხუთწლედის საერთაშორისო მნიშვნელობა განუზომელია. ისტორიამ ცხადყო, რომ ხუთწლედი წარმოადგენს არა საბჭოთა კავშირის კერძო საქმეს, არამედ მთელი საერთაშორისო პროლეტარიატის საქმეს.

ჯერ კიდევ დიდი ხნით ადრე ხუთწლიანი გეგმის გაჩენამდე, იმ პერიოდში, როცა ჩვენ ვამთავრებდით ბრძოლას ინტერვენტებთან და გადავდიოდით სამეურნეო მშენებლობის რელსებზე, — ჯერ კიდევ ამ პერიოდში ლენინი ამბობდა, რომ ჩვენს სამეურნეო მშენებლობას ღრმა საერთაშორისო მნიშვნელობა აქვს, რომ საბჭოთა ხელისუფლების მიერ სამეურნეო მშენებლობის გზაზე წინ გადადგმული თვითეული ნაბიჯი დიდ გამოხმაურებას პოულობს კაპიტალისტური ქვეყნების სულ სხვადასხვა ფენებში და ორ

ბანაკად ყოფს ადამიანებს — პროლეტარული რევოლუციის მომხრეთა ბანაკად და მის მოწინააღმდეგეთა ბანაკად.

ლენინი მაშინ ამბობდა:

«ამჟამად მთავარ ზეგავლენას საერთაშორისო რევოლუციაზე ჩვენი სამეურნეო პოლიტიკით ვახდენთ. რუსეთის საბჭოთა რესპუბლიკას შემოსცქერის ყველა, მსოფლიოს ყველა ქვეყნის ყველა მშრომელი, სრულიად უკლებლივ და სრულიად გაუზვიადებლად. ეს მიღწეულია... ამ ასპარეზზე ბრძოლა გადატანილია მსოფლიო მასშტაბით. გადავწყვეტთ ამ ამოცანას — და მაშინ უეჭველად და საბოლოოდ გავიმარჯვებთ საერთაშორისო მასშტაბით. ამიტომ სამეურნეო მშენებლობის საკითხებს ჩვენთვის სრულიად განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება. ამ ფრონტზე ჩვენ გამარჯვება უნდა მოვიპოვოთ ნელი, თანდათანობითი, — ჩქარით შეუძლებელია, — მაგრამ განუხრელი აღმავლობითა და წინსვლით» (იხ. ტ. XXVI, გვ. 410 — 411 [38]).

ეს ნათქვამი იყო იმ პერიოდში, როცა ჩვენ ვამთავრებდით ომს ინტერვენტებთან, როცა კაპიტალიზმთან სამხედრო ბრძოლიდან გადავდიოდით სამეურნეო ფრონტზე ბრძოლისაკენ, სამეურნეო მშენებლობის პერიოდისაკენ.

მას შემდეგ მრავალმა წელმა განვლო, და საბჭოთა ხელისუფლების თვითეული ნაბიჯი სამეურნეო მშენებლობის დარგში, თვითეული წელი, თვითეული კვარტალი ბრწყინვალედ ადასტურებდა ამხ. ლენინის ამ სიტყვების სისწორეს.

მაგრამ ლენინის სიტყვების სისწორის ყველაზე ბრწყინვალე დადასტურება მოგვცა ჩვენი მშენებლობის ხუთწლიანმა გეგმამ, ამ გეგმის წარმოშობამ, მისმა განვითარებამ, მისმა განხორციელებამ. მართლაც, მგონი, არც ერთ ნაბიჯს ჩვენი ქვეყნის სამეურნეო მშენებლობის გზაზე არ გამოუწვევია ისეთი გამოხმაურება ევროპის, ამერიკის, აზიის კაპიტალისტური ქვეყნების სულ სხვადასხვა ფენებში, როგორიც გამოიწვია ხუთწლიანი გეგმის, მისი განვითარების, მისი განხორციელების საკითხმა.

პირველ ხანებში ხუთწლიან გეგმას ბურჟუაზია და მისი პრესა დაცინვით შეხვდნენ. «ფანტაზია», «ბოდვა», «უტოპია», — ასე მონათლეს მაშინ მათ ჩვენი ხუთწლიანი გეგმა.

შემდეგ, როცა აშკარავდებოდა, რომ ხუთწლიანი გეგმის განხორციელება რეალურ შედეგებს იძლევა, — მათ ატეხეს განგაში და იწყეს მტკიცება, რომ ხუთწლიანი გეგმა ემუქრება კაპიტალისტური ქვეყნების არსებობას, რომ მისი განხორციელება გამოიწვევს ევროპის ბაზრების ავსებას საქონლით, დემპინგის გაძლიერებას და უმუშევრობის გაღრმავებასო.

შემდეგ, როცა საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ გამოყენებულმა ამ ოინმაც ვერ გამოიღო მოსალოდნელი შედეგები, — დაიწყო სხვადასხვაგვარი ფირმების, ბეჭდვითი სიტყვის ორგანოების, სხვადასხვა ჯურის საზოგადოებათა და სხვ. ყოველგვარი წარმომადგენლების მოგზაურობათა სერია სსრ კავშირში იმ მიზნით, რომ საკუთარი თვალით დაენახათ, — თუ რა ხდება ნამდვილად სსრ კავშირში. მე აქ არ ვლაპარაკობ მუშათა დელეგაციებზე, რომლებიც ხუთწლიანი გეგმის გაჩენისთანავე აღტაცებას გამოთქვამდნენ საბჭოთა ხელისუფლების თაოსნობისა და წარმატებათა გამო და გამოხატავდნენ მზადყოფნას მხარი დაეჭირათ სსრ კავშირის მუშათა კლასისათვის.

სწორედ ამ დროიდან დაიწყო ეგრეთწოდებული საზოგადოებრივი აზრის, ბურჟუაზიული პრესის, სხვადასხვაგვარ ბურჟუაზიულ საზოგადოებათა და სხვათა განხეთქილება. ერთნი ამტკიცებდნენ — ხუთწლიანმა გეგმამ სრული კრახი განიცადა და ბოლშევიკები დაღუპვის პირას დგანანო. სხვები, პირიქით, ირწმუნებოდნენ — თუმცა ბოლშევიკები საძაგელი ადამიანები არიან, მაგრამ მათ მაინც ხუთწლიანი გეგმის საქმე გამოუდით და ისინი, ალბათ, მიაღწევენ თავიანთ მიზანსო.

შეიძლება ზედმეტი არ იქნეს, თუ მოვიყვან ბურჟუაზიული პრესის სხვადასხვა ორგანოთა აზრს.

ავიღოთ, მაგალითად, ამერიკული გაზეთი «ნიუ-იორკ ტაიმსი» [39]. 1932 წლის ნოემბრის დამლევს ეს გაზეთი წერდა:

«ხუთწლიანი სამრეწველო გეგმა, რომელმაც მიზნად დაისახა ბრძოლის გამოცხადება პროპორციის გრძნობისათვის და რომელიც თავისი მიზნისაკენ მიისწრაფვის «დამოუკიდებლად ხარჯებისა», როგორც ხშირად სიამაყით თავს იწონებდა მოსკოვი, — ნამდვილად არ წარმოადგენს გეგმას. ეს სპეკულაციაა».

გამოდის, რომ ხუთწლედი გეგმაც კი არ არის, არამედ ცარიელი სპეკულაციაა.

აი კიდევ ინგლისური ბურჟუაზიული გაზეთის «დეილი ტელეგრაფის» [40] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ნოემბრის დამლევს:

«თუ გეგმას განვიხილავთ, როგორც გამოცდას «დაგეგმილი ეკონომიკისათვის», მაშინ უნდა ვთქვათ, რომ მან სრული კრახი განიცადა».

«ნიუ-იორკ ტაიმსის» აზრი, 1932 წლის ნოემბერში:

«კოლექტივიზაცია სამარცხვინოდ ჩაიშალა. მან შიმშილის პირას მიიყვანა რუსეთი».

პოლონეთის ბურჟუაზიული გაზეთის «გაზეტა პოლსკას» [41] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ზაფხულში:

«მდგომარეობა, თითქოს, გვიჩვენებს, რომ საბჭოების მთავრობა სოფლის კოლექტივიზაციის პოლიტიკით ჩიხში მოექცა».

ინგლისის ბურჟუაზიული გაზეთის «ფინანშიელ ტაიმსის» [42] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ნოემბერში:

«სტალინი და მისი პარტია, თავიანთი პოლიტიკის შედეგად, დგანან ხუთწლიანი გეგმის სისტემის კრახისა და ყველა იმ ამოცანის ჩაშლის წინაშე, რომლებიც ამ გეგმას უნდა განეხორციელებინა».

იტალიური ჟურნალის «პოლიტიკას» [43] აზრი:

«აბსურდი იქნებოდა გვეფიქრა, რომ 160 მილიონი კაცისაგან შემდგარი ხალხის ოთხი წლის მუშაობას, ეკონომიური და პოლიტიკური ძალების ზეადამიანურ დაჭიმვას ოთხი წლის განმავლობაში ისეთი ძალის მქონე რეჟიმის მხრივ, როგორსაც წარმოადგენს ბოლშევიკური რეჟიმი, არაფერი არ შეუქმნია. პირიქით, მათ ბევრი რამ შექმნეს... და მიუხედავად ამისა, კატასტროფა მაინც თვალწინაა, იგი ყველასათვის აშკარა ფაქტია. ამაში დარწმუნდნენ მეგობრები და მტრები, ბოლშევიკები და ანტიბოლშევიკები, ოპოზიციონერები მარჯვნიდან და მარცხნიდან».

ბოლოს, ამერიკული ბურჟუაზიული ჟურნალის «კერენტ ისტორის» [44] აზრი:

«ამრიგად, რუსეთში საქმის ახლანდელი მდგომარეობის მიმოხილვას მივყავართ იმ დასკვნამდე, რომ ხუთწლიანი პროგრამა ჩაიშალა როგორც დასახული მიზნების მხრივ, ისე უფრო საფუძვლიანად თავისი ძირითადი სოციალური პრინციპების მხრივ».

ასეთია ბურჟუაზიული პრესის ერთი ნაწილის აზრი.

არა გვგონია ღირდეს ამ აზრების ავტორთა გაკრიტიკება. მე ვფიქრობ, რომ არა ღირს. არა ღირს, რადგან ეს «შუბლმაგარი» ადამიანები ეკუთვნიან საშუალო საუკუნეთა პერიოდის იმ ამონათხარ ცხოველთა ჯიშს, რომელთათვისაც ფაქტებს მნიშვნელობა არა აქვს და რომელნიც, როგორც არ უნდა ხორციელდებოდეს ჩვენში ხუთწლიანი გეგმა, — სულ ერთია, თავისას იტყვიან.

გადავიდეთ პრესის სხვა ორგანოების აზრზე, რომელიც იმავე ბურჟუაზიული ბანაკიდან მომდინარეობს.

აი ცნობილი ფრანგული ბურჟუაზიული გაზეთის «ტანის» [45] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის იანვარში:

«სსრ კავშირმა მოიგო პირველი ტური, ის აბორციელებს ინდუსტრიალიზაციას უცხოეთის კაპიტალის დაუხმარებლად».

იმავე «ტანის» აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ზაფხულში:

«კომუნიზმი გიგანტური ტემპებით ამთავრებს რეკონსტრუქციას, მაშინ, როცა კაპიტალისტური წყობილება მხოლოდ ნელი ნაბიჯით წინსვლის საშუალებას იძლევა... საფრანგეთში, სადაც მიწის საკუთრება დაუსრულებლივ დაყოფილია ცალკე მესაკუთრეებს შორის, შეუძლებელია სოფლის მეურნეობის მექანიზაცია; საბჭოებმა კი, რომლებიც ახორციელებენ სოფლის მეურნეობის ინდუსტრიალიზაციას, შესძლეს პრობლემის გადაჭრა... ჩვენთან შეჯიბრებაში ბოლშევიკები გამარჯვებულნი აღმოჩნდნენ».

ინგლისური ბურჟუაზიული ჟურნალის «რაუნდ ტეიბლის» [46] აზრი:

«ხუთწლიანი გეგმის მიღწევები გასაოცარ მოვლენას წარმოადგენენ. სატრაქტორო ქარხნები ხარკოვსა და სტალინგრადში, «ამოს» საავტომობილო ქარხანა მოსკოვში, საავტომობილო ქარხანა ნიჟნი-ნოვგოროდში, დნეპრის ჰიდროელექტროსადგური, ფოლადსამსხმელო გრანდიოზული ქარხნები მაგნიტოგორსკსა და კუზნეცკში, მანქანათმშენებელი და ქიმიური ქარხნების მთელი ქსელი ურალში, რომელიც საბჭოთა რურად იქცევა, — ყოველივე ეს და სხვა სამრეწველო მიღწევები მთელ ქვეყანაში მოწმობენ, რომ, რანაირი სიძნელეებიც უნდა იყოს, საბჭოთა მრეწველობა იზრდება და მაგრდება, როგორც მცენარე, რომელსაც კარგად რწყავენ... ხუთწლიანმა გეგმამ საფუძველი ჩაუყარა მომავალ განვითარებას და უაღრესად გაადიდა სსრ კავშირის სიმძლავრე».

ინგლისური ბურჟუაზიული გაზეთის «ფინანშიელ ტაიმსის» აზრი:

«მანქანათმშენებელ მრეწველობაში მიღწეული წარმატებანი ყოველგვარ ეჭვს გარეშეა. ამ წარმატებათა ხოტბა პრესაში და სიტყვებში სრულიადაც არ არის უსაფუძვლო. არ უნდა დავივიწყოთ, რომ წინათ რუსეთი ამზადებდა მხოლოდ ყველაზე მარტივ მანქანებსა და იარაღებს. მართალია, ახლაც მანქანებისა და ინსტრუმენტების შეზიდვის აბსოლუტური ციფრები იზრდება; მაგრამ შეზიდული მანქანების პროპორ-

ციული წილი იმ მანქანებთან შედარებით, რომლებიც დამზადდა თვით სსრ კავშირში, განუწყვეტლივ მცირდება. სსრ კავშირი ამჟამად ამზადებს მთელ მოწყობილობას, რაც საჭიროა მისი მეტალურგიული და ელექტრო-მრეწველობისათვის. მან შესძლო საკუთარი საავტომობილო მრეწველობის შექმნა. მან შექმნა იარაღებისა და ინსტრუმენტების წარმოება, რომელიც მოიცავს მთელ გამას, დაწყებული დიდი სიზუსტის ყველაზე მცირე ინსტრუმენტებით და გათავებული უმძიმესი წნეხებით. რაც შეეხება სასოფლო-სამეურნეო მანქანებს, სსრ კავშირი უკვე აღარ არის დამოკიდებული მათს უცხოეთიდან შემოზიდვაზე. ამასთან ერთად საბჭოთა მთავრობა იღებს ზომებს იმისათვის, რომ ქვანახშირისა და რკინის პროდუქციის მიწოდების დაგვიანებამ ხელი არ შეუშალოს ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელებას. ეჭვს გარეშეა, რომ ახლად აგებული უდიდესი ქარხნები უზრუნველყოფენ მძიმე მრეწველობის პროდუქციის მნიშვნელოვან ზრდას».

ავსტრიის ბურჟუაზიული გაზეთის «ნეიე ფრეიე პრესეს» [47] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის დამდეგს:

«შეიძლება ბოლშევიზმი შეაჩვენო, მაგრამ საჭიროა მისი ცოდნა. **ხუთწლედი — ეს ახალი ბუმბერაზია**, რომელიც მიღებულ უნდა იქნას მხედველობაში და, ყოველ შემთხვევაში, სამეურნეო ანგარიშში».

ინგლისელი კაპიტალისტის, «იუნაიტედ დომინიონის» ბანკის თავმჯდომარის, ჰიბსონ ჯარვის აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ოქტომბერში:

«მე მინდა განვმარტო, რომ არა ვარ კომუნისტი და ბოლშევიკი, — მე ვარ აშკარა კაპიტალისტი და ინდივიდუალისტი... რუსეთი წინ მიდის, იმ დროს, როცა ფრიად ბევრი ჩვენი ქარხანა უმოქმედოდ დგას, და ღაახლებით 3 მილიონი ჩვენი მოქალაქე სასოწარკვეთილი დაეძებს სამუშაოს. ხუთწლედს დასცინოდნენ და წინასწარმეტყველებდნენ მის ჩაშლას. მაგრამ თქვენ შეგიძლიათ უეჭველად ჩათვალოთ, რომ ხუთწლიანი გეგმის პირობებში გაკეთდა უფრო მეტი, ვიდრე დასახული იყო... ყველა სამრეწველო ქალაქში, რომლებიც კი მე ვინახულე, იქმნება ახალი რაიონები, აგებული განსაზღვრული გეგმის მიხედვით, ფართო, ხეებითა და სკვერებით მორთული ქუჩებით, ყველაზე უფრო

თანამედროვე ტიპის სახლებით, სკოლებით, საავადმყოფოებით, მუშათა კლუბებით და აუცილებელი საბავშვო ბაგებით და საბავშვო სახლებით, სადაც ზრუნავენ მომუშავე დედების ბავშვებზე... ნუ ცდილობთ არასაქმაოდ შეაფასოთ რუსეთის გეგმები და ნუ სჩადიხართ შეცდომას იმ იმედით, რომ საბჭოთა მთავრობა შეიძლება დამარცხდეს... დღევანდელი რუსეთი არის ქვეყანა სულით და იდეალით. რუსეთი განსაცვიფრებელი აქტივობის ქვეყანაა. მე მწამს, რომ რუსეთის მისწრაფებანი ჯანსაღია... შეიძლება ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი იყოს ის, რომ რუსეთის მთელ ახალგაზრდობას და მუშებს აქვთ ერთი რამ, რაც, სამწუხაროდ, დღეს კაპიტალისტურ ქვეყნებს აკლიათ, სახელდობრ — იმედი».

ამერიკული ბურჟუაზიული ჟურნალის «ნეიშენის»[48] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის ნოემბერში:

«ხუთწლიანი გეგმის ოთხმა წელმა ჭეშმარიტად **შესანიშნავი მიღწევები** მოიტანა. საბჭოთა კავშირი ომის დროის ინტენსივობით მუშაობდა ახალი ცხოვრების საფუძველთა აგების შემოქმედებითი ამოცანის გადასაჭრელად. **ამ ქვეყნის სახე პირდაპირ ისე იცვლება, რომ მას ველარ იცნობ...** ეს სწორია მოსკოვის მიმართ, მისი მრავალი ასეული ახლად მოასფალტებული ქუჩებით და სკვერებით, ახალი შენობებით, ახალი განაპირა უბნებით და ახალი ფაბრიკების კორდონით მის გარეუბნებში. ეს სწორია აგრეთვე უფრო ნაკლებ მნიშვნელოვანი ქალაქების მიმართ. ახალი ქალაქები წარმოიშვნენ ველებზე და უდაბნოებში, რაღაც ორიოდე ქალაქი კი არა, არამედ, სულ ცოტა, 50 ქალაქი, მოსახლეობით 50-დან 250 ათას კაცამდე. ყველა ისინი აღმოცენდნენ უკანასკნელი ოთხი წლის განმავლობაში, ყოველი მათგანი წარმოადგენს ახალი საწარმოს ან მთელ რიგ საწარმოთა ცენტრს, რომლებიც აგებული არიან ბუნებრივი რესურსების დასამუშავებლად. ასეული ახალი რაიონული ელექტროსადგური და მთელი რიგი გიგანტები, დნეპრმშენის მსგავსად, თანდათან ხორცს ასხამენ ლენინის ფორმულას: «სოციალიზმი არის საბჭოთა ხელისუფლება პლუს ელექტროფიკაცია»... საბჭოთა კავშირმა მოაწყო უთვალავი ისეთი საგნების მასობრივი წარმოება, რომლებსაც რუსეთი წინათ არასოდეს არ ამზადებდა: ტრაქტორების, კომბაინების, მაღალხარისხოვანი ფოლადის, სინთეტიკური კაუჩუკის, ბურთობსაკისურების, მძლავრი დიზელების, 50 000-კილოვატიანი ტურბინების, სატელეფონო მოწყობილობის, ელექტრომანქანებისა საშთო მრეწველობისათვის, აეროპლანების, ავტომობილების, ველოსიპე-

დების და რამდენიმე ასეული ტიპის ახალი მანქანებისა... პირველად ისტორიაში რუსეთმა მოაწყო ალუმინის, მაგნეზიტის, აპატიტების, იოდის, პოტასიუმისა და მრავალი სხვა ძვირფასი პროდუქტის მოპოვება. **საბჭოთა ველების გზისმაჩვენებელ წერტებს უკვე წარმოადგენენ არა ეკლესიის დიდი ჯვრები და გუმბათები, არამედ მარცვლეულის ელევატორები და სასილოსე კოშკები.** კოლმეურნეობები აშენებენ სახლებს, ბოსლებს, საღორეებს. ელექტრობა იჭრება სოფლად; რადიომ და გაზეთმა დაიპყრეს სოფელი. მუშები სწავლობენ უახლეს მანქანებზე მუშაობას. ახალგაზრდა გლეხები ამზადებენ და მომსახურებას უწევენ სასოფლო-სამეურნეო მანქანებს, რომლებიც უფრო დიდი და რთულია, ვიდრე ის, რაც ოდესმე უნახავს ამერიკას. **რუსეთი იწყებს «მანქანებით აზროვნებას».** რუსეთი ხის საუკუნიდან სწრაფად გადადის რკინის, ფოლადის, ბეტონისა და მოტორების საუკუნეში».

ინგლისური «მემარცხენე»-რეფორმისტული ჟურნალის «ფორვარდის» [40] აზრი, გამოთქმული 1932 წლის სექტემბერში:

«თვალში გეცემა ის უდიდესი მუშაობა, რომელიც სსრ კავშირში წარმოებს. ახალი ქარხნები. ახალი სკოლები, ახალი კინოები, ახალი კლუბები, ვეებერთელა ახალი სახლები, — ყველგან ახალი ნაგებობანი. ბევრი მათგანი უკვე დამთავრებულია, ბევრი მათგანი ჯერ კიდევ გარშემორტყმულია ხარაჩოებით. ძნელია უამბო ინგლისელ მკითხველს, თუ რა გაკეთდა ამ ორი უკანასკნელი წლის განმავლობაში და რა კეთდება შემდგომ. საჭიროა ნახო ყველაფერი ეს, რომ დაიჯერო. ჩვენი საკუთარი მიღწევები, რაც ჩვენს მიერ განხორციელებულია ომის დროს, — არაფერია იმასთან შედარებით, რაც კეთდება სსრ კავშირში. ამერიკელები აღიარებენ, რომ იმ პერიოდშიც კი, როცა დასავლეთის შტატებში ყველაზე მძაფრი აღმშენებლობითი მუშაობა იყო, მსგავსიც კი არ ყოფილა იმ გაცხოველებული შემოქმედებითი საქმიანობისა, რაც ახლა სსრ კავშირში ხდება. უკანასკნელი ორი წლის მანძილზე სსრ კავშირში მოხდა იმდენად ბევრი ცვლილება, რომ ვეღარ წარმოგიდგენია, თუ რა იქნება ამ ქვეყანაში კიდევ 10 წლის შემდეგ... უკუაგდეთ ფანტასტიკური საშინელი ამბები, რასაც მოგითხრობენ თქვენ ინგლისური გაზეთები, რომლებიც ასე დაჟინებით და სულელურად ტყუიან სსრ კავშირის შესახებ. უკუაგდეთ ათრიოდე გაუგებლობაზე დამყარებული არასრული სიმართლე და შთაბეჭდილებანი, გავრცელებული იმ

მოდილეტანტო ინტელიგენტების მიერ, რომლებიც მფარველობით უყურებენ სსრ კავშირს საშუალო კლასის სათვალეებით, მაგრამ რომელთაც ოდნავი წარმოდგენაც არა აქვთ იმაზე, თუ რა ხდება იქ... სსრ კავშირი აშენებს ახალ საზოგადოებას ჯანსაღ საფუძველზე. ეს მიზანი რომ განახორციელო, საჭიროა გასწიო რისკი, იმუშაო ენთუზიაზმით და ისეთი ენერგიით, რომელიც დღემდე უმაგალითოა მსოფლიოსათვის, უნდა ებრძოლო უდიდეს სიძნელეებს, რაც აუცილებელია დანარჩენი მსოფლიოსაგან განცალკევებულ უზარმაზარ ქვეყანაში სოციალიზმის აშენებისაკენ მისწრაფების დროს. მაგრამ, როცა ეს ქვეყანა მეორედ ვნახე ორი წლის განმავლობაში, ისეთი შთაბეჭდილება მივიღე, რომ იგი მიდის მტკიცე პროგრესის გზით, გეგმავს, ქმნის, აშენებს, და ყოველივე ამას იგი აკეთებს ისეთი მასშტაბით, რომელიც წარმოადგენს მკვეთრ გამოწვევას მტრულად განწყობილი კაპიტალისტური სამყაროს მიმართ».

ასეთია აზრთა სხვადასხვაობა და განხეთქილება ბურჟუაზიული წრეების ბანაკში, რომელთაგან ერთნი მხარს უჭერენ სსრ კავშირის მოსპობას, მისი ვითომდა ჩაფუშული ხუთწლიანი გეგმით, ხოლო სხვები, როგორც ჩანს, მომხრე არიან სსრ კავშირთან სავაჭრო თანამშრომლობისა, ალბათ იმ ანგარიშით, რომ ხუთწლიანი გეგმის წარმატებებიდან თავისთვის ერთგვარი სარგებლობა ნახონ.

ცალკე დგას საკითხი, თუ რა დამოკიდებულება აქვს კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასს ხუთწლიანი გეგმის საკითხთან, სსრ კავშირის სოციალისტური მშენებლობის წარმატებათა საკითხთან. შეიძლებოდა აქ დავკმაყოფილებულიყავით ერთი იმ მრავალრიცხოვანი მუშათა დელეგაციათაგანის, თუნდაც, მაგალითად, ბელგიის მუშათა დელეგაციის, აზრის მოყვანით, რომლებიც ყოველ წელიწადს ჩამოდიან სსრ კავშირში. ეს აზრი ტიპიურია უკლებლივ ყველა მუშათა დელეგაციისათვის, სულ ერთია, ლაპარაკია ინგლისისა თუ საფრანგეთის დელეგაციებზე, გერმანიისა თუ ამერიკის ან სხვა ქვეყნების დელეგაციებზე. აი ეს აზრი:

«ჩვენ აღტაცებული ვართ იმ უდიდესი მშენებლობით, რომელიც ვნახეთ ჩვენი მოგზაურობის დროს. მოსკოვში, ისე როგორც მაკეევკაში, გორლოვკაში, ხარკოვსა და ლენინგრადში, ჩვენ მოწმენი ვიყავით იმისა, თუ რა ენთუზიაზმით მუშაობენ იქ. ყველა მანქანა უახლესი კონსტრუქციისაა. ქარხნებში სისუფთავე, ბევრი ჰაერი და სინათლეა. ჩვენ ვნახეთ, თუ მუშებს სსრ კავშირში როგორ უწევენ საექიმო და სანიტარულ დახმარებას. მუშათა საცხოვრებელი სახლები აშენებულია ქარხნების მახლობლად. მუშათა ქალაქებში მოწყობილია სკოლები და ბაგები; უდიდეს მზრუნველობას იჩენენ ბავშვებისადმი. ჩვენ ვნახეთ, თუ რა განსხვავებაა ძველ და ახლად აგებულ ქარხნებს შორის, ძველ და ახალ საცხოვრებელ სახლებს შორის. ყველაფერმა ჩვენ მიერ ნახულმა მოგვცა ნათელი წარმოდგენა იმაზე, თუ რა უდიდესი ძალა აქვთ მშრომელებს, რომლებიც, კომუნისტური პარტიის ხელმძღვანელობით, ახალ საზოგადოებას აშენებენ. ჩვენ ვნახეთ სსრ კავშირში დიდი კულტურული აღმავლობა, იმ დროს, როცა სხვა ქვეყნებში გამეფებულია დაცემა ყველა დარგში, გამეფებულია უმუშევრობა. ჩვენ ვნახეთ, თუ რა საშინელ სიძნელეებს ხვდებიან საბჭოთა კავშირის მშრომელები თავიანთ გზაზე. ჩვენ მით უფრო მეტად გვესმის მათი სიამაყე, რომლითაც ისინი თავიანთ გამარჯვებებს გვიჩვენებენ. ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ისინი გადალახავენ ყველა დაბრკოლებას».

აი ხუთწლედის საერთაშორისო მნიშვნელობა. საკმაო იყო გაგვეწია სააღმშენებლო მუშაობა რაღაც ორი-სამი წლის განმავლობაში, საკმაო იყო გვეჩვენებინა ხუთწლედის პირველი წარმატებანი, რომ მთელი მსოფლიო გაყოფილიყო ორ ბანაკად, ისეთი ადამიანების ბანაკად, რომლებიც დაუღალავად გვიყეფენ ჩვენ, და ისეთი ადამიანებისა, რომლებიც განცვიფრებული არიან ხუთწლედის წარმატებებით, აღარაფერს ვამბობთ რა იმაზე, რომ არის და ძლიერდება ჩვენი საკუთარი ბანაკი მთელ მსოფლიოში, — კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასის ბანაკი, რომელსაც ახარებს სსრ კავშირის მუშათა კლასის წარმატებანი და რომელიც მზად არის აღმოუჩინოს მას დახმარება მთელი მსოფლიოს ბურჟუაზიის თავზარდასაცემად.

რას ნიშნავს ეს?

ეს ნიშნავს, რომ ხუთწლედის საერთაშორისო მნიშვნელობა, მის წარმატებათა და მონაპოვართა საერთაშორისო მნიშვნელობა ყოველ ეჭვს გარეშეა.

ეს ნიშნავს, რომ კაპიტალისტურ ქვეყნებს მოელის პროლეტარული რევოლუცია, და სწორედ იმიტომ, რომ მათ მოელის პროლეტარული რევოლუცია, ბურჟუაზიას სურს ხუთწლედის მარცხში იპოვოს ახალი არგუმენტი რევოლუციის წინააღმდეგ, მაშინ როდესაც პროლეტარიატი, პირიქით, ცდილობს იპოვოს და ნამდვილად პოულობს ხუთწლედის წარმატებებში ახალ არგუმენტს რევოლუციის სასარგებლოდ, მთელი მსოფლიოს ბურჟუაზიის წინააღმდეგ.

ხუთწლედის წარმატებანი რაზმავენ ყველა ქვეყნის მუშათა კლასის რევოლუციურ ძალებს კაპიტალიზმის წინააღმდეგ, — ასეთია უდავო ფაქტი.

არ შეიძლება ეჭვის შეტანა იმაში, რომ ხუთწლედის საერთაშორისო რევოლუციური მნიშვნელობა მართლაც განუზომელია.

მით უფრო მეტი ყურადღებით უნდა მოვეპყროთ საკითხს ხუთწლედის შესახებ, ხუთწლედის შინაარსის შესახებ, ხუთწლედის ძირითადი ამოცანების შესახებ.

მით უფრო მეტი გულმოდგინებით უნდა გავუკეთოთ ანალიზი ხუთწლედის შედეგებს, ხუთწლიანი გეგმის შესრულებისა და განხორციელების შედეგებს.

II

ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი ამოცანა და მისი განხორციელების გზა

გადავიდეთ ხუთწლიანი გეგმის საკითხზე არსებითად.

რა არის ხუთწლიანი გეგმა?

რა იყო ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი ამოცანა?

ხუთწლედის ძირითადი ამოცანა ის იყო, რომ ჩვენი ქვეყანა, თავისი ჩამორჩენილი, ხშირად შუასაუკუნეობრივი ტექნიკით — გადაგვეყვანა ახალი, თანამედროვე ტექნიკის რელსებზე.

ხუთწლედის ძირითადი ამოცანა ის იყო, რომ სსრ კავშირი აგრარული და უძლური, კაპიტალისტური ქვეყნების კაპრიზებზე დამოკიდებული ქვეყნიდან გადაგვექცია ინდუსტრიულ და მძლავრ ქვეყნად, სავსებით თვითმყოფ და მსოფლიო კაპიტალიზმის კაპრიზებზე დამოუკიდებელ ქვეყნად.

ხუთწლედის ძირითადი ამოცანა ის იყო, რომ, გადავაქცევდით რა სსრ კავშირს ინდუსტრიულ ქვეყნად, — მთლიანად გაგვედევნა კაპიტალისტური ელემენტები, გაგვეფართოებინა მეურნეობის სოციალისტური ფორმების ფრონტი და შეგვექმნა ეკონომიური ბაზა სსრ კავშირში კლასების მოსპობისათვის, სოციალისტური საზოგადოების აშენებისათვის.

ხუთწლედის ძირითადი ამოცანა ის იყო, რომ შეგვექმნა ჩვენს ქვეყანაში ისეთი ინდუსტრია, რომელიც შესძლებდა ხელახლა შეეიარაღებინა და გარდაექმნა არა მარტო მრეწველობა მთლიანად, არამედ ტრანსპორტიც და სოფლის მეურნეობაც — სოციალიზმის ბაზაზე.

ხუთწლედის ძირითადი ამოცანა ის იყო, რომ გადაგვეყვანა წვრილი და დაჭუცმაცებული სოფლის მეურნეობა მსხვილი კოლექტიური მეურნეობის რელსებზე, უზრუნველგვეყო ამით სოციალიზმის ეკონომიური ბაზა სოფლად და, ამრიგად, მოგვესპო სსრ კავშირში კაპიტალიზმის აღდგენის შესაძლებლობა.

ბოლოს, ხუთწლიანი გეგმის ამოცანა ის იყო, რომ შეგვექმნა ჩვენს ქვეყანაში ყველა საჭირო ტექნიკური და ეკონომიური წანამძღვარი ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის მაქსიმალური გაძლიერებისათვის, რაც საშუალებას

მოგვცემდა გადამწყვეტი წინააღმდეგობა გაგვეწია სამხედრო ინტერვენციის ყველა და ყოველგვარი ცდისათვის გარედან, სამხედრო თავდასხმის ყველა და ყოველგვარი ცდისათვის გარედან.

რით იყო ნაკარნახევი ხუთწლედის ეს ძირითადი ამოცანა, რით იყო იგი დასაბუთებული?

საბჭოთა კავშირის ტექნიკურ-ეკონომიური ჩამორჩენილობის ლიკვიდაციის აუცილებლობით, ჩამორჩენილობისა, რომელიც მას გასწირავდა არასახარბიელო არსებობისათვის, ჩვენს ქვეყანაში ისეთ წანამძღვართა შექმნის აუცილებლობით, რომელნიც მას საშუალებას მისცემდნენ არა მარტო დასწეოდა ტექნიკურ-ეკონომიური მხრივ მოწინავე კაპიტალისტურ ქვეყნებს, არამედ, დროთა განმავლობაში, კიდევაც გაესწრო მათთვის.

იმ მოსაზრებით, რომ საბჭოთა ხელისუფლებას არ შეუძლია დიდხანს გასძლოს ჩამორჩენილი მრეწველობის ბაზაზე, რომ მხოლოდ თანამედროვე მსხვილი მრეწველობა, რომელიც არათუ არ ჩამოუვარდება, არამედ დროთა განმავლობაში კიდევაც გადააჭარბებს კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობას, — შეიძლება იყოს ნამდვილი და საიმედო საძირკველი საბჭოთა ხელისუფლებისათვის.

იმ მოსაზრებით, რომ საბჭოთა ხელისუფლებას არ შეუძლია ხანგრძლივად დაეყრდნოს ორ მოპირდაპირე საფუძველს, მსხვილ სოციალისტურ მრეწველობას, რომელიც **სპობს** კაპიტალისტურ ელემენტებს, და წვრილ ერთპიროვნულ გლეხურ მეურნეობას, რომელიც **წარმოშობს** კაპიტალისტურ ელემენტებს.

იმ მოსაზრებით, რომ სანამ სოფლის მეურნეობისათვის არ შექმნილა მსხვილი წარმოების ბაზა, სანამ წვრილი გლეხური მეურნეობანი არ გაერთიანებულან მსხვილ კოლექტიურ მეურნეობებად, — მანამდე კაპიტალიზმის აღ-

დგენის საფრთხე სსრ კავშირში წარმოადგენს ყველაზე რეალურ საფრთხეს ყველა შესაძლებელ საფრთხეთაგან.

ლენინი ამბობდა:

«რევოლუციამ გააკეთა ის, რომ რამდენიმე თვის განმავლობაში რუსეთი თავისი **პოლიტიკური** წყობილებით დაეწია მოწინავე ქვეყნებს.

მაგრამ ეს არ კმარა. ომი ულმობელია, იგი დაუნდობელი სიმკვეთრით აყენებს საკითხს: ან დავიღუპოთ, ან დავეწიოთ და გავუსწროთ მოწინავე ქვეყნებს აგრეთვე **ეკონომიურადაც**... დავიღუპოთ, ან მთელი სისწრაფით გავეშუროთ წინ. ასეა დაყენებული საკითხი ისტორიის მიერ» (იხ. ტ. XXI, გვ. 191 [50]).

ლენინი ამბობდა:

«სანამ ჩვენ წვრილგლეხურ ქვეყანაში ვცხოვრობთ, კაპიტალიზმისათვის რუსეთში უფრო მტკიცე ეკონომიური ბაზა არსებობს, ვიდრე კომუნიზმისათვის. ეს აუცილებლად უნდა დავიხსომოთ. ყველამ, ვინც კი ყურადღებით დაჰკვირვებია სოფლის ცხოვრებას და ის ქალაქის ცხოვრებისათვის შეუდარებია, იცის, რომ ჩვენ კაპიტალიზმის ფესვები არ ამოგვიგლეჯია და შინაური მტრისათვის საძირკველი, საფუძველი არ გამოგვიცლია. შინაური მტერი წვრილ მეურნეობას ეყრდნობა, და მას რომ ძირი გამოვუთხაროთ, ამისათვის არსებობს ერთი საშუალება — გადავიყვანოთ ჩვენი ქვეყნის მეურნეობა, მასთან მიწათმოქმედებაც, ახალ ტექნიკურ ბაზაზე, თანამედროვე მსხვილი წარმოების ტექნიკურ ბაზაზე... მხოლოდ მაშინ, როცა ქვეყანა ელექტროფიცირებული იქნება, როცა მრეწველობას, სოფლის მეურნეობასა და ტრანსპორტს თანამედროვე მსხვილი მრეწველობის ტექნიკურ ბაზას შევუქმნით, მხოლოდ მაშინ გავიმარჯვებთ ჩვენ საბოლოოდ» (იხ. ტ. XXVI, გვ. 46 — 47 [51]).

სწორედ ეს დებულებანი დაედო საფუძვლად პარტიის იმ მოსაზრებებს, რომლებმაც მიგვიყვანეს ხუთწლიანი გეგმის გამომუშავებამდე, რომლებმაც მიგვიყვანეს ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი ამოცანის განსაზღვრამდე.

ასეა საქმე ხუთწლედის ძირითადი ამოცანის მხრივ.

მაგრამ ასეთი გრანდიოზული გეგმის განხორციელების დაწყება არ შეიძლება აბნეულად, უთავბოლოდ. ასეთი გეგმის განსახორციელებლად საჭიროა, უწინარეს ყოვლისა.

გამონახო გეგმის ძირითადი რგოლი, ვინაიდან მხოლოდ ძირითადი რგოლის გამონახვით და მისთვის ხელის ჩაჭიდებით — შეიძლებოდა გეგმის ყველა დანარჩენი რგოლის ამოწევა.

რა შეადგენდა ხუთწლიანი გეგმის ძირითად რგოლს?

ხუთწლიანი გეგმის ძირითად რგოლს შეადგენდა მძიმე მრეწველობა, მისი მთავარი ძარღვით — მანქანათმშენებლობით. ვინაიდან მხოლოდ მძიმე მრეწველობას შეუძლია რეკონსტრუქცია მოახდინოს და ფეხზე დააყენოს მრეწველობაც მთლიანად, ტრანსპორტიც და სოფლის მეურნეობაც. სწორედ ამით უნდა დაწყებულიყო ხუთწლედის განხორციელება. მაშასადამე, ხუთწლიანი გეგმის განხორციელების საფუძვლად უნდა დაგვედო მძიმე მრეწველობის აღდგენა.

ჩვენ გვაქვს ლენინის მითითებანი ამ საკითხის შესახებაც:

«რუსეთის ხსნას წარმოადგენს არა მარტო კარგი მოსავალი გლეხურ მეურნეობაში, — ეს კიდევ ცოტაა, — და არა მარტო კარგი მდგომარეობა მსუბუქი მრეწველობისა, რომელიც მოხმარების საგნებს აწვდის გლეხობას, — ესეც კიდევ ცოტაა, — ჩვენთვის აუცილებელია აგრეთვე მძიმე ინდუსტრია... თუ არ ვიხსენით მძიმე მრეწველობა, თუ არ აღვადგინეთ იგი, ისე ვერავითარ მრეწველობას ვერ შევქმნით, უიმისოდ კი ჩვენ, საერთოდ, დავიღუპებით, როგორც დამოუკიდებელი ქვეყანა... მძიმე ინდუსტრიას სახელმწიფო სუბსიდიები ესაჭიროება. თუ ეს სუბსიდიები ვერ გამოვნახეთ, მაშინ ჩვენ, როგორც ცივილიზებული სახელმწიფო, — აღარ ვამბობ, როგორც სოციალისტური სახელმწიფო, — დავიღუპებით» (იხ. ტ. XXVII, გვ. 349 [52]).

მაგრამ მძიმე ინდუსტრიის აღდგენა და განვითარება, განსაკუთრებით ისეთ ჩამორჩენილ და ღარიბ ქვეყანაში, როგორიც იყო ჩვენი ქვეყანა ხუთწლედის დასაწყისში, წარმოადგენს ყველაზე ძნელ საქმეს, ვინაიდან მძიმე ინდუსტრია, როგორც ვიცით, მოითხოვს დიდძალ ფინანსურ ხარჯებს და გამოცდილი ტექნიკური ძალების ერთგვარ მინი-

ბუმს, ურომლისოდ, საერთოდ რომ ითქვას, შეუძლებელია მძიმე ინდუსტრიის აღდგენა. იცოდა თუ არა ეს პარტიამ და ანგარიშს უწევდა თუ არა ამას? დიახ, იცოდა. და არა მარტო იცოდა, არამედ საქვეყნოდაც აცხადებდა ამის შესახებ. პარტიამ იცოდა, თუ რა გზით შეიქმნა მძიმე ინდუსტრია ინგლისში, გერმანიაში, ამერიკაში. მან იცოდა, რომ მძიმე ინდუსტრია ამ ქვეყნებში შეიქმნა ან დიდ სესხთა საშუალებით, ან სხვა ქვეყნების გაძარცვის გზით, ანდა ერთდროულად ორივე ამ გზით. პარტიამ იცოდა, რომ ეს გზები დახურულია ჩვენი ქვეყნისათვის. მაშ რის იმედი ჰქონდა მას? მას ჰქონდა ჩვენი ქვეყნის საკუთარი ძალების იმედი. მას ჰქონდა იმის იმედი, რომ საბჭოთა ხელისუფლების პირობებში და მიწის, მრეწველობის, ტრანსპორტის, ბანკების, ვაჭრობის ნაციონალიზაციაზე დაყრდნობით ჩვენ შეგვიძლია განვახორციელოთ მომჭირნეობის უსასტიკესი რეჟიმი იმისათვის, რომ საკმაო რაოდენობით დავაგროვოთ საჭირო საშუალებანი მძიმე ინდუსტრიის აღსადგენად და განსავითარებლად. პარტია პირდაპირ ამბობდა, რომ ეს საქმე სერიოზულ მსხვერპლს მოითხოვს და რომ ჩვენ უნდა გავიღოთ ეს მსხვერპლი აშკარად და შეგნებულად, თუ გვინდა მიზანს მივაღწიოთ. პარტიას იმედი ჰქონდა, რომ ამ საქმეს დასძლევდა ჩვენი ქვეყნის საკუთარი ძალებით, გარედან კაბალური კრედიტებისა და სესხთა მიუღებლად.

აი რას ამბობდა ლენინი ამ საკითხის შესახებ:

«ჩვენ უნდა შევეცადოთ ავაშენოთ სახელმწიფო, რომელშიც მუშები შეინარჩუნებენ გლეხებისადმი ხელმძღვანელობას, გლეხების ნდობას მათ მიმართ და უდიდესი მომჭირნეობით განდევნიან თავიანთი საზოგადოებრივი ურთიერთობიდან ყოველგვარი გადამეტებულობის ნატამალს.

ჩვენ უნდა განვახორციელოთ ჩვენს სახელმწიფო აპარატში მაქსიმალური მომჭირნეობა. იქიდან ჩვენ უნდა განვდევნოთ გადამეტებულობის ყოველგვარი კვალი, რაც იქ ასე ბლომად დარჩა მეფის რუსეთისაგან, მისი ბიუროკრატიულ-კაპიტალისტური აპარატისაგან.

გლეხური შეზღუდულობის სამეფო ხომ არ იქნება ეს?

არა. თუ მუშათა კლასს გლეხობისადმი ხელმძღვანელობას შევუნარჩუნებთ, მაშინ შესაძლებლობას მივიღებთ ჩვენს სახელმწიფოში მეურნეობის უდიდესი და უდიდესი მომჭირნეობის ფასად მივაღწიოთ იმას, რომ ყოველი მცირეოდენი დანაზოგი გადავდოთ ჩვენი მსხვილი მანქანური ინდუსტრიის განსავითარებლად, ელექტროფიკაციის, ჰიდროტორფის განსავითარებლად, ვოლხოვმშენის დასამთავრებლად და სხვა.

ეს და მხოლოდ ეს იქნება ჩვენი იმედი. მხოლოდ მაშინ შევძლებთ ჩვენ, ფიგურალურად რომ ვთქვათ, გადავჯდეთ ერთი ცხენიდან მეორეზე, სახელდობრ, გლეხური, ტეტიური, გაძვალტყავებული ცხენიდან, გაპარტახებული გლეხური ქვეყნისათვის ნაკარაუდევ ეკონომიათა ცხენიდან, — იმ ცხენზე, რომელსაც ეძებს და არ შეიძლება არ ეძებდეს თავისთვის პროლეტარიატი, — მსხვილი მანქანური ინდუსტრიის, ელექტროფიკაციის, ვოლხოვმშენის და სხვ. ცხენზე» (იხ. ტ. XXVII, გვ. 417 [53]).

გაძვალტყავებული გლეხური ცხენიდან მსხვილი მანქანური ინდუსტრიის ცხენზე გადაჯდომა, — აი რა მიზანი დაისახა პარტიამ, როცა ის ამუშავებდა ხუთწლიან გეგმას და იბრძოდა მისი განხორციელებისათვის.

მომჭირნეობის უსასტიკესი რეჟიმის დაწესება და ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის დაფინანსებისათვის საჭირო სახსრების დაგროვება, — აი რა გზაზე უნდა დავმდგარიყავით, რომ მიგვეღწია მძიმე ინდუსტრიის შექმნისა და ხუთწლიანი გეგმის განხორციელებისათვის.

გაბედული ამოცანაა? ძნელი გზაა? მაგრამ ჩვენს პარტიას იმიტომ ეწოდება ლენინური პარტია, რომ მას უფლება არა აქვს სიძნელეებისა ეშინოდეს.

უფრო მეტიც. პარტია იმდენად იყო დარწმუნებული ხუთწლიანი გეგმის განხორციელების შესაძლებლობაში და მისი რწმენა მუშათა კლასის ძალებისადმი იმდენად ძლიერი იყო, რომ პარტიამ შესაძლებლად დაინახა დაესახა ამოცანად ამ ძნელი საქმის განხორციელება არა ხუთ წელიწადში, როგორც ამას ხუთწლიანი გეგმა მოითხოვდა, არამედ ოთხ წელიწადში, უფრო სწორად — ოთხ წელსა და სამ თვეში, თუ განსაკუთრებულ კვარტალს მივუმატებთ.

სწორედ ამ საფუძველზე წარმოიშვა განთქმული ლოზუნგი: «ხუთწლედი ოთხ წელიწადში».

და მერე რა?

ფაქტებმა შემდეგ გვიჩვენეს, რომ პარტია მართალი იყო.

ფაქტებმა გვიჩვენეს, რომ ამ გაბედულობისა და მუშათა კლასის ძალებისადმი რწმენის გარეშე პარტია ვერ მიაღწევდა იმ გამარჯვებას, რომლითაც ჩვენ ახლა სამართლიანად ვამაყობთ.

III

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მრეწველობის დარგში

გადავიდეთ ახლა ხუთწლიანი გეგმის განხორციელების შედეგთა საკითხზე.

როგორია ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები **მრეწველობის** დარგში?

მივაღწიეთ თუ არა გამარჯვებას ამ დარგში?

დიახ, მივაღწიეთ. და არა მარტო მივაღწიეთ, არამედ უფრო მეტი გავაკეთეთ, ვიდრე ამას ჩვენ თვითონ მოველოდით, ვიდრე მოელოდნენ ყველაზე უფრო ფიცხი გონების ადამიანები ჩვენს პარტიაში. ამას ახლა მტრებიც კი არ უარყოფენ. მით უფრო არ შეუძლიათ ამის უარყოფა ჩვენს მეგობრებს.

ჩვენ არ გვქონდა შავი მეტალურგია, ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის საფუძველი. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა სატრაქტორო მრეწველობა. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა საავტომობილო მრეწველობა. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა დაზგათმშენებლობა. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა სერიოზული და თანამედროვე ქიმიური მრეწველობა. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა ნამდვილი და სერიოზული მრეწველობა თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო მანქანების წარმოების დარგში. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ჩვენ არ გვქონდა საავიაციო მრეწველობა. ახლა ჩვენ იგი გვაქვს.

ელექტროენერგიის წარმოების მხრივ ჩვენ სულ უკანასკნელ ადგილზე ვიდექით. ახლა ერთ-ერთ პირველ ადგილზე წამოვიწიეთ.

ნავთის პროდუქტებისა და ქვანახშირის წარმოების მხრივ ჩვენ უკანასკნელ ადგილზე ვიდექით. ახლა ერთ-ერთ პირველ ადგილზე წამოვიწიეთ.

ჩვენ გვქონდა ქვანახშირისა და მეტალურგიის მხოლოდ ერთადერთი ბაზა — უკრაინაში, რასაც ძლივს ვუძღვებოდით. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ არა მარტო გავაფართოვეთ ეს ბაზა, არამედ შევქმენით ქვანახშირისა და მეტალურგიის კიდევ ახალი ბაზა — აღმოსავლეთში, რაც ჩვენი ქვეყნის სიამაყეს წარმოადგენს.

ჩვენ გვქონდა საფეიქრო მრეწველობის მხოლოდ ერთადერთი ბაზა — ჩვენი ქვეყნის ჩრდილოეთ ნაწილში. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ უახლოეს დროში გვექნება საფეიქრო მრეწველობის ორი ახალი ბაზა — შუა აზიასა და დასავლეთ ციმბირში.

და ჩვენ არა მარტო შევქმენით მრეწველობის ეს ახალი უზარმაზარი დარგები, არამედ შევქმენით ისეთი მასშტაბით და ისეთ ფარგლებში, რომელთა წინაშე იჩრდილება ევროპის ინდუსტრიის მასშტაბები და ფარგლები.

ყოველივე ამან კი გამოიწვია ის, რომ კაპიტალისტური ელემენტები საბოლოოდ და სამუდამოდ გამოდევნილია მრეწველობიდან, ხოლო სოციალისტური მრეწველობა გახდა ინდუსტრიის ერთადერთი ფორმა სსრ კავშირში.

ყოველივე ამან კი გამოიწვია ის, რომ ჩვენი ქვეყანა აგრარული ქვეყნიდან გადაიქცა ინდუსტრიულ ქვეყნად, ვინაიდან სამრეწველო პროდუქციის ხვედრითი წონა სოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მიმართ 48 პროცენტიდან ხუთწლედის დასაწყისში (1928 წ.) ავიდა 70 პროცენტამდე ხუთწლედის მეოთხე წლის დასასრულს (1932 წ.).

ყოველივე ამან კი გამოიწვია ის, რომ ხუთწლედის მეოთხე წლის დასასრულისათვის ჩვენ შევძელით შეგვესრულებინა ხუთი წლისათვის ნავარაუდევი საერთო სამრეწველო წარმოების პროგრამა 93,7 პროცენტით და სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა გაგვედიდებინა **სამჯერ** და უფრო მეტად ომამდელ დონესთან შედარებით და **ორჯერ** და უფრო მეტად 1928 წლის დონესთან შედარებით. რაც შეეხება მძიმე მრეწველობის საწარმოო პროგრამას, ხუთწლიანი გეგმა ჩვენ შევასრულეთ 108 პროცენტით.

მართალია, ხუთწლედის საერთო პროგრამის შესრულებას დააკლდა 6 პროცენტი. მაგრამ ეს იმით აიხსნება, რომ, რადგან მეზობელმა ქვეყნებმა უარი თქვეს დაედოთ ჩვენთან თავდაუსხმელობის პაქტები, და შორეულ აღმოსავლეთში გართულდა მდგომარეობა [64], ჩვენ მოგვიხდა სასწრაფოდ გადაგვეყვანა მთელი რიგი ქარხნები, თავდაცვის გაძლიერების მიზნით, თავდაცვის თანამედროვე იარაღების წარმოებაზე. ხოლო ამ გადაყვანამ, ერთგვარი მოსამზადებელი პერიოდის გავლის საჭიროების გამო, გამოიწვია ის, რომ ამ ქარხნებმა ოთხი თვის განმავლობაში შეწყვიტეს პროდუქციის წარმოება, რასაც არ შეეძლო გავლენა არ მოეხდინა ხუთწლიანი გეგმით გათვალისწინებული საერთო საწარმოო პროგრამის შესრულებაზე 1932 წლის განმავლობაში. ამ ოპერაციამ გამოიწვია ის, რომ ჩვენ სავსებით და ძთლიანად შევავსეთ ხარვეზები ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის საქმეში. მაგრამ მას არ შეეძლო უარყოფითი გავლენა არ მოეხდინა წარმოების პროგრამის შესრულებაზე

ხუთწლიანი გეგმის მიხედვით. სავსებით უეჭველია, რომ თუ არა ეს გაუთვალისწინებელი გარემოება, ჩვენ არა მარტო შევასრულებდით, არამედ უეჭველად გადაჭარბებითაც შევასრულებდით ხუთწლიანი გეგმის საერთო-საწარმოო ციფრობრივ ნაწილს.

ბოლოს, ყოველივე ამან გამოიწვია ის, რომ საბჭოთა კავშირი სუსტი და თავდაცვისათვის მოუმზადებელი ქვეყნიდან გადაიქცა თავდაცვისუნარიანობის მხრივ მძლავრ ქვეყნად, ქვეყნად, რომელიც მზად არის ყოველი შემთხვევითობისათვის, ქვეყნად, რომელსაც შეუძლია დაამზადოს მასობრივი მასშტაბით თავდაცვის ყველა თანამედროვე იარაღი და მოამარაგოს ამ იარაღებით თავისი არმია გარედან თავდასხმის შემთხვევაში.

ასეთია საერთოდ ხუთწლედის ოთხ წელიწად'ში შესრულების შედეგები მრეწველობის დარგში.

ახლა თვითონ განსაჯეთ, რა ფასი აქვს ყოველივე ამის შემდეგ ბურჟუაზიული პრესის ლაყბობას იმის შესახებ, რომ ხუთწლედი «ჩაიშალა» მრეწველობის დარგშიო.

ხოლო როგორ არის **კაპიტალისტური** ქვეყნების საქმე, რომლებიც ამჟამად განიცდიან საშინელ კრიზისს, მათი სამრეწველო პროდუქციის ზრდის მხრივ?

აი ყველასათვის ცნობილი ოფიციალური მონაცემები.

მაშინ, როცა სსრ კავშირის სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა 1932 წლის დასასრულისათვის, **ომამდელ** დონესთან შედარებით, **გაიზარდა** 334 პროცენტამდე, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა ამავე ხნის განმავლობაში **შემცირდა** ომამდელი დონის 84 პროცენტამდე, ინგლისისა — 75 პროცენტამდე, გერმანიისა — 62 პროცენტამდე.

მაშინ, როცა სსრ კავშირის სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა 1932 წლის დასასრულისათვის, **1928** წლის **დონესთან** შედარებით, **გაიზარდა** 219 პროცენტამდე, ჩრდი-

ლოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა ამავე პერიოდში **შემცირდა** 56 პროცენტამდე, ინგლისისა — 80 პროცენტამდე, გერმანიისა — 55 პროცენტამდე, პოლონეთისა — 54 პროცენტამდე.

რას მოწმობენ ეს მონაცემები, თუ არა იმას, რომ მრეწველობის კაპიტალისტურმა სისტემამ ვერ დაიჭირა გამოცდა საბჭოთა სისტემასთან დავაში, რომ მრეწველობის საბჭოთა სისტემას ყველა უპირატესობა აქვს კაპიტალისტური სისტემის წინაშე.

ჩვენ გვეუბნებიან: ყველაფერი ეს კარგია, აშენდა ბევრი ახალი ქარხანა, საძირკველი ჩაეყარა ინდუსტრიალიზაციას. მაგრამ გაცილებით უკეთესი იქნებოდა უარი გვეთქვა ინდუსტრიალიზაციის პოლიტიკაზე, წარმოების საშუალებათა წარმოების გაფართოების პოლიტიკაზე, ან ყოველ შემთხვევაში უკანა რიგში მოგვექცია ეს საქმე იმ ანგარიშით, რომ დაგვემზადებინა მეტი ჩითი, ფეხსაცმელი, ტანისამოსი და ფართო მოხმარების სხვა საგნებიო.

ფართო მოხმარების საგნები მართლაც იმაზე ნაკლებია დამზადებული, ვიდრე საჭიროა, ეს კი ერთგვარ სიძნელეებს ქმნის. მაგრამ მაშინ უნდა ვიცოდეთ და ანგარიში მივცეთ ჩვენს თავს, თუ სადამდე მიგვიყვანდა ინდუსტრიალიზაციის ამოცანათა უკანა რიგში გადადების ასეთი პოლიტიკა. რა საკვირველია, იმ მილიარდნახევარი მანეთი ვალუტიდან, რაც ამ პერიოდში ჩვენი მძიმე მრეწველობის მოწყობილობაზე დაიხარჯა, ჩვენ შეგვეძლო ნახევარი გადაგვედო ბამბის, ტყავის, მატყლის, კაუჩუკისა და სხვ. იმპორტზე. მაშინ ჩვენ გვექნებოდა მეტი ჩითი, ფეხსაცმელი, ტანისამოსი. მაგრამ მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა არც სატრაქტორო, არც საავტომობილო მრეწველობა, არ გვექნებოდა რამდენადმე სერიოზული შავი მეტალურგია, არ გვექნებოდა ლითონი მანქანების დასამზადებლად, — და ჩვენ უიარაღონი

ვიქნებოდით ახალი ტექნიკით შეიარაღებული კაპიტალისტური გარემოცვის წინაშე.

მაშინ ჩვენს თავს წავართმევდით შესაძლებლობას — მოგვემარაგებინა სოფლის მეურნეობა ტრაქტორებით და სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით, — მაშასადამე, დავრჩებოდით უპუროდ.

ჩვენს თავს წავართმევდით შესაძლებლობას — მოგვეპოვებინა გამარჯვება კაპიტალისტურ ელემენტებზე ჩვენს ქვეყანაში, — მაშასადამე, განუზომლად გავაძლიერებდით კაპიტალიზმის რესტავრაციის შანსებს.

მაშინ ჩვენ არ გვექნებოდა თავდაცვის ყველა ის თანამედროვე საშუალება, ურომლისოდაც შეუძლებელია ქვეყნის სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობა, ურომლისოდაც ქვეყანა ხდება გარეშე მტრების სამხედრო ოპერაციების ობიექტად. მაშინ ჩვენი მდგომარეობა ცოტად თუ ბევრად ანალოგიური იქნებოდა ახლანდელი ჩინეთის მდგომარეობისა, რომელსაც არა აქვს საკუთარი მძიმე მრეწველობა, არა აქვს თავისი სამხედრო მრეწველობა, და რომელსაც ახლა ჰკორტნის ყველა, ვისაც კი არ ეზარება.

ერთი სიტყვით, ამ შემთხვევაში ჩვენ გვექნებოდა სამხედრო ინტერვენცია, არა თავდაუსხმელობის პაქტები, არამედ ომი, ომი სახიფათო და სამკვდრო-სასიცოცხლო, ომი სისხლიანი და უთანასწორო, ვინაიდან ამ ომში ჩვენ თითქმის უიარაღონი ვიქნებოდით მტრების წინაშე, რომელთა განკარგულებაშიც არის თავდასხმის ყველა თანამედროვე საშუალება.

აი რა მიმართულებას იღებს საქმე, ამხანაგებო.

ცხადია, რომ სახელმწიფო ხელისუფლება, რომელიც პატივსა სცემს თავის თავს, პარტია, რომელიც პატივსა სცემს თავის თავს, ვერ დაადგებოდა ასეთ დამღუპველ თვალსაზრისს.

და სწორედ იმიტომ, რომ პარტიამ უარყო ასეთი ანტირევოლუციური თვალსაზრისი, — სწორედ ამიტომ მიაღწია მან გადამწყვეტ გამარჯვებას მრეწველობის ხაზით ხუთწლიანი გეგმის შესრულების საქმეში.

ასრულებდა რა ხუთწლიან გეგმას და აწყობდა რა სამრეწველო მშენებლობის დარგში გამარჯვებას, პარტია ახორციელებდა მრეწველობის განვითარების უაღრესად სწრაფი ტემპების პოლიტიკას. პარტია თითქოს მიერეკებოდა ქვეყანას და აჩქარებდა მის წინსვლას.

სწორად იქცეოდა თუ არა პარტია, როცა იგი უაღრესად სწრაფი ტემპების პოლიტიკას ახორციელებდა?

დიახ, უთუოდ სწორად იქცეოდა.

არ შეიძლება არ დააჩქარო იმ ქვეყნის წინსვლა, რომელიც ასი წლით ჩამორჩა და რომელსაც, თავისი ჩამორჩენილობის გამო, სასიკვდილო საფრთხე მოელის. მხოლოდ ამგვარად შეიძლებოდა მიგვეცა ჩვენი ქვეყნისათვის ახალი ტექნიკის ბაზაზე სწრაფი ხელახალი შეიარაღებისა და, ბოლოს, ფართო გზაზე გამოსვლის შესაძლებლობა.

შემდეგ, ჩვენ არ შეგვეძლო გვცოდნოდა, თუ რა დღეს დაესხმოდნენ თავს იმპერიალისტები სსრ კავშირს და შეწყვეტდნენ ჩვენს მშენებლობას, ხოლო მათ რომ ყოველ წუთს შეეძლოთ თავდასხმა, ისარგებლებდნენ რა ჩვენი ქვეყნის ტექნიკურ-ეკონომიური სისუსტით, — ეს სავსებით უეჭველი იყო. ამიტომ პარტია იძულებული იყო სწრაფი ნაბიჯით წაეყვანა ჩვენი ქვეყანა, რომ არ დაეკარგა დრო, მთლიანად გამოეყენებინა შესვენება და მოესწრო სსრ კავშირში ინდუსტრიალიზაციის საფუძვლების შექმნა, რაც წარმოადგენს მისი ძლიერების ბაზას. პარტიას არ ჰქონდა ლოდინისა და მანევრირების საშუალება, და მას უნდა გაეტარებინა უაღრესად დაჩქარებული ტემპების პოლიტიკა.

დასასრულ, პარტიას რაც შეიძლება მოკლე ვადაში ბოლო უნდა მოეღო ჩვენი ქვეყნის სისუსტისათვის თავდაცვის

დარგში. მომენტის პირობები, კაპიტალისტური ქვეყნების შეიარაღების ზრდა, განიარაღების იდეის ჩაშლა, საერთაშორისო ბურჟუაზიის სიძულვილი სსრ კავშირისადმი, — ყოველივე ეს აიძულებდა პარტიას დაეჩქარებინა ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის, მისი დამოუკიდებლობის საფუძვლის გაძლიერების საქმე.

მაგრამ ჰქონდა თუ არა პარტიას რეალური შესაძლებლობა — განეხორციელებინა უაღრესად დაჩქარებული ტემპების პოლიტიკა? დიახ, ჰქონდა. მას ჰქონდა ეს შესაძლებლობა არა მარტო იმიტომ, რომ მან მოასწრო თავის დროზე აემოძრავებინა ქვეყანა სწრაფი წინსვლისათვის, არამედ, უწინარეს ყოვლისა, იმიტომ, რომ ფართო ახალი მშენებლობის საქმეში მას შეეძლო დაყრდნობოდა ძველ ან განახლებულ ქარხნებსა და ფაბრიკებს, რომლებიც უკვე ათვისებული იყო მუშებისა და საინჟინერო-ტექნიკური პერსონალის მიერ და რომლებიც, ამის გამო, იძლეოდნენ საშუალებას — გაგვეხორციელებინა განვითარების უაღრესად დაჩქარებული ტემპები.

აი რა საფუძველზე აღმოცენდა ჩვენში პირველი ხუთწლედის პერიოდში ახალი მშენებლობის სწრაფი აღმავლობა, გაშლილი მშენებლობის პათოსი, ახალშენებათა გმირები და დამკვრელები, განვითარების სწრაფი ტემპების პრაქტიკა.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ მეორე ხუთწლედში მოგვიხდება უაღრესად დაჩქარებული ტემპების სწორედ ასეთივე პოლიტიკის გატარება?

არა, ამის თქმა არ შეიძლება.

ჯერ-ერთი, ხუთწლედის წარმატებით განხორციელების შედეგად ჩვენ ძირითადად **უკვე შევასრულეთ** მისი მთავარი ამოცანა — ახალი თანამედროვე ტექნიკის ბაზის შექმნა მრეწველობისათვის, ტრანსპორტისათვის, სოფლის მეურნეობისათვის. ღირს თუ არა ამის შემდეგ, რომ წინანდებურად

მივაქანებდეთ და ვერეკებოდეთ წინ ჩვენს ქვეყანას? ცხადია, ახლა ამის აუცილებლობა არ არის.

მეორე, ხუთწლედის წარმატებით შესრულების შედეგად ჩვენ **უკვე შევძელით** სათანადო სიმაღლეზე დაგვეყენებინა ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობა. ღირს თუ არა ამის შემდეგ, რომ წინანდებურად მივაქანებდეთ და ვერეკებოდეთ წინ ჩვენს ქვეყანას? ცხადია, ახლა ამის აუცილებლობა არ არის.

დასასრულ, ხუთწლედის წარმატებით შესრულების შედეგად ჩვენ შევძელით აგვეშენებინა ათობით და ასობით ახალი დიდი ქარხანა და კომბინატი, რომლებსაც ახალი რთული ტექნიკა აქვთ. ეს ნიშნავს იმას, რომ სამრეწველო პროდუქციის მოცულობაში მეორე ხუთწლედის მანძილზე ძირითად როლს უკვე შეასრულებენ არა ძველი ქარხნები, რომელთა ტექნიკა უკვე ათვისებულია, როგორც ეს იყო პირველი ხუთწლედის პერიოდში, არამედ ახალი ქარხნები, რომელთა ტექნიკა ჯერ კიდევ არ არის ათვისებული და რომელიც უნდა ავითვისოთ. მაგრამ ახალი საწარმოებისა და ახალი ტექნიკის ათვისება გაცილებით მეტ სიძნელეს წარმოადგენს, ვიდრე ძველი ან განახლებული ქარხნებისა და ფაბრიკების გამოყენება, რომელთა ტექნიკა უკვე ათვისებულია. იგი მოითხოვს მეტ დროს იმისათვის, რომ ავამაღლოთ მუშებისა და საინჟინერო-ტექნიკური პერსონალის კვალიფიკაცია და შევიძინოთ ახალი ჩვევები ახალი ტექნიკის სრულად გამოყენებისათვის. ყოველივე ამის შემდეგ განა ცხადი არ არის, რომ, ძალიანაც რომ გვინდოდეს, ჩვენ ვერ განვახორციელებთ მეორე ხუთწლედის პერიოდში, განსაკუთრებით მეორე ხუთწლედის პირველ ორ-სამ წელიწადში, განვითარების უაღრესად დაჩქარებული ტემპების პოლიტიკას.

აი რატომ ვფიქრობ მე, რომ მეორე ხუთწლედისათვის ჩვენ მოგვიხდება სამრეწველო პროდუქციის ზრდის უფრო

ნაკლებად სწრაფი ტემპების აღება. პირველი ხუთწლედის პერიოდში სამრეწველო პროდუქციის ყოველწლიური ზრდა საშუალოდ 22 პროცენტს შეადგენდა. მე ვფიქრობ, რომ მეორე ხუთწლედისათვის მოგვიხდება სამრეწველო პროდუქციის ყოველწლიური ზრდის საშუალოდ 13 — 14 პროცენტის აღება, როგორც მინიმუმისა. სამრეწველო პროდუქციის ზრდის ასეთი ტემპი კაპიტალისტური ქვეყნებისათვის მიუწვდომელ იდეალს წარმოადგენს. და სამრეწველო პროდუქციის ზრდის არა მარტო ასეთი ტემპი, — ყოველწლიური საშუალო ზრდის 5 პროცენტიც კი ახლა მიუწვდომელი იდეალია მათთვის. მაგრამ ამიტომაც არიან ისინი კაპიტალისტური ქვეყნები. სულ სხვაა საბჭოთა ქვეყანა მეურნეობის საბჭოთა სისტემით. ჩვენი მეურნეობის სისტემის დროს ჩვენ გვაქვს სრული შესაძლებლობა — განვახორციელოთ და კიდევაც უნდა განვახორციელოთ პროდუქციის ყოველწლიური ზრდა 13 — 14 პროცენტით, როგორც **მინიმუმი.**

პირველი ხუთწლედის პერიოდში ჩვენ შევძელით **ახალი მშენებლობის** ენთუზიაზმის, პათოსის შექმნა და გადამწყვეტ წარმატებებს მივაღწიეთ. ეს ძალიან კარგია. მაგრამ ახლა ეს არ კმარა. ახლა ეს საქმე უნდა შევავსოთ ახალი ქარხნებისა და ახალი ტექნიკის **ათვისების** ენთუზიაზმით, პათოსით, შრომის ნაყოფიერების სერიოზული ამაღლებით, თვითღირებულების სერიოზული შემცირებით.

ეს არის ახლა მთავარი.

ვინაიდან მხოლოდ ამ საფუძველზე შეგვიძლია მივაღწიოთ იმას, რომ, ვთქვათ, მეორე ხუთწლედის მეორე ნახევრისათვის ავიღოთ ახალი მძლავრი გაქანება როგორც მშენებლობის დარგში, ისე სამრეწველო პროდუქციის ზრდის დარგში.

ბოლოს, რამდენიმე სიტყვა განვითარების თვით ტემპებისა და პროდუქციის ყოველწლიური ზრდის პროცენტების შესახებ. ჩვენი სამრეწველო მუშაკები ნაკლებ ყურადღებას

აქცევენ ამ საკითხს. ეს კი მეტად საინტერესო საკითხია. რა არის პროდუქციის ზრდის პროცენტები და, სახელდობრ, რა იფარება ზრდის თვითეულ პროცენტში? ავიღოთ, მაგალითად, 1925 წელი, აღდგენითი პერიოდი. პროდუქციის წლიური ზრდა მაშინ 66 პროცენტს აღწევდა. მრეწველობის საერთო პროდუქცია შეადგენდა 7 700 მილიონ მანეთს. ზრდის 66 პროცენტი მაშინ აბსოლუტურ ციფრებში 3 მილიარდზე მეტს შეადგენდა. მაშასადამე, ზრდის თვითეული პროცენტი მაშინ უდრიდა 45 მილიონ მანეთს. ავიღოთ ახლა 1928 წელი. მან მოგვცა პროდუქციის ზრდის 26 პროცენტი, ე. ი. პროცენტულად თითქმის სამჯერ ნაკლები, ვიდრე 1925 წელმა მოგვცა. მრეწველობის საერთო პროდუქცია მაშინ შეადგენდა 15 500 მილიონ მანეთს. მთელმა წლიურმა ზრდამ აბსოლუტურ ციფრებში შეადგინა 3 280 მილიონი მანეთი. მაშასადამე, ზრდის თვითეული პროცენტი მაშინ უდრიდა 126 მილიონ მანეთს, ე. ი. შეადგენდა თითქმის სამჯერ უფრო მეტ თანხას, ვიდრე 1925 წელს, როცა პროდუქცია 66 პროცენტით გაიზარდა. ბოლოს, ავიღოთ 1931 წელი. მან მოგვცა ზრდის 22 პროცენტი, ე. ი. სამჯერ უფრო ნაკლები, ვიდრე 1925 წელმა. მრეწველობის საერთო პროდუქცია მაშინ შეადგენდა 30 800 მილიონ მანეთს. მთელმა ზრდამ აბსოლუტურ ციფრებში მოგვცა 5 600 მილიონ მანეთზე მეტი. მაშასადამე, ზრდის თვითეული პროცენტი შეადგენდა 250 მილიონ მანეთზე მეტს, ე. ი. ექვსჯერ უფრო მეტს, ვიდრე 1925 წელს, როცა ჩვენ გვქონდა ზრდის 66 პროცენტი, და ორჯერ უფრო მეტს, ვიდრე 1928 წელს, როცა ჩვენ გვქონდა ზრდის 26 პროცენტზე ცოტა მეტი.

რას გვეუბნება ყოველივე ეს? იმას, რომ პროდუქციის ზრდის ტემპების შესწავლის დროს არ შეიძლება დავკმაყოფილდეთ ზრდის პროცენტების მხოლოდ საერთო ჯამის განხილვით, — საჭიროა ვიცოდეთ კიდევ, რა იფარება

ზრდის თვითეულ პროცენტში და როგორია პროდუქციის წლიური ზრდის საერთო ჯამი. 1933 წლისათვის, მაგალითად, ჩვენ ვიღებთ ზრდის 16 პროცენტს, ე. ი. ოთხჯერ უფრო ნაკლებს, ვიდრე 1925 წელს. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს, რომ პროდუქციის ზრდა ამ წლის განმავლობაში ასევე ოთხჯერ ნაკლები იქნება. პროდუქციის ზრდა 1925 წელს აბსოლუტურ ციფრებში შეადგენდა სამ მილიარდზე მეტს, ხოლო ზრდის თვითეული პროცენტი უდრიდა 45 მილიონ მანეთს. საფუძველი არა გვაქვს ეჭვი შევიტანოთ იმაში, რომ პროდუქციის ზრდა 1933 წელს აბსოლუტურ ციფრებში ზრდის 16-პროცენტიანი ნორმის დროს იქნება არანაკლებ 5 მილიარდი მანეთისა, ე. ი. თითქმის ორჯერ მეტი, ვიდრე 1925 წელს, ხოლო ზრდის თვითეული პროცენტი მიაღწევს, სულ ცოტა, 320 — 340 მილიონ მანეთს, ე. ი. შეადგენს, სულ ცოტა, შვიდჯერ უფრო მეტ თანხას, ვიდრე ზრდის თვითეული პროცენტი 1925 წელს.

აი რა მიმართულებას იღებს საქმე, ამხანაგებო, თუ კონკრეტულად განვიხილავთ ზრდის ტემპებისა და პროცენტების საკითხს.

ასეთია საქმის ვითარება მრეწველობის დარგში ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელების შედეგების მხრივ.

IV

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები სოფლის მეურნეობის დარგში

გადავიდეთ სოფლის მეურნეობის დარგში ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგების საკითხზე.

ხუთწლედი სოფლის მეურნეობის დარგში არის კოლექტივიზაციის ხუთწლედი. რას ემყარებოდა პარტია, როცა კოლექტივიზაციას ახორციელებდა?

პარტია ემყარებოდა იმას, რომ პროლეტარიატის დიქტატურის განმტკიცებისათვის და სოციალისტური საზოგადოების აშენებისათვის, ინდუსტრიალიზაციის გარდა, საჭიროა კიდევ წვრილი ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობიდან გადასვლა ტრაქტორებითა და თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით მომარაგებულ მსხვილ კოლექტიურ სოფლის მეურნეობაზე, როგორც საბჭოთა ხელისუფლების ერთადერთ მტკიცე დასაყრდენზე სოფლად.

პარტია ემყარებოდა იმას, რომ უკოლექტივიზაციოდ შეუძლებელია ჩვენი ქვეყნის გამოყვანა სოციალიზმის ეკონომიური საძირკვლის აგების ფართო გზაზე, შეუძლებელია მრავალმილიონიანი მშრომელი გლეხობის ხსნა სიღატაკისა და უმეცრებისაგან.

ლენინი ამბობდა, რომ

«წვრილი მეურნეობით გაჭირვებას თავს ვერ დააღწევ» (იხ. ტ. XXIV, გვ. 540 [55]).

ლენინი ამბობდა, რომ

«თუ ჩვენ ძველებურად ვისხდომებით წვრილ მეურნეობებში, თუნდაც თავისუფალ მოქალაქეებად თავისუფალ მიწაზე, სულ ერთია გარდუვალი დაღუპვა გვემუქრება» (იხ. ტ. XX, გვ. 417 [56]).

ლენინი ამბობდა, რომ

«მხოლოდ საერთო, არტელური, ამხანაგური შრომის დახმარებით შეგვიძლია გამოვიდეთ იმ ჩიხიდან, რომელშიც იმპერიალისტურმა ომმა მოგვამწყვდია» (იხ. ტ. XXIV, გვ. 537 [57]).

ლენინი ამბობდა, რომ

«საჭიროა გადავიდეთ საერთო დამუშავებაზე მსხვილ სანიმუშო მეურნეობებში; უამისოდ თავს ვერ დავაღწევთ იმ ნგრევას, იმ პირდაპირ საშინელ მდგომარეობას, რომელშიც რუსეთი იმყოფება» (იხ. ტ. XX, გვ. 418 [58]).

ითვალისწინებდა რა ამას, ლენინი მივიდა შემდეგ ძირითად დასკვნამდე:

«მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ შევძლებთ საქმით ვუჩვენოთ გლეხებს მიწის საზოგადოებრივი, კოლექტიური, ამხანაგური, არტელური დამუშავების უპირატესობანი, მხოლოდ მაშინ, თუ შევძლებთ დავეხმაროთ გლეხს, ამხანაგური, არტელური მეურნეობის შემწეობით, მხოლოდ მაშინ მუშათა კლასი, რომელსაც ხელთ უპყრია სახელმწიფო ძალაუფლება, ნამდვილად დაუმტკიცებს გლეხს თავის სიმართლეს, ნამდვილად მიიმხრობს მტკიცედ და ჯეროვნად გლეხობის მრავალმილიონიან მასას» (იხ. ტ. XXIV, გვ. 579 [59]).

ლენინის ამ დებულებებით ხელმძღვანელობდა პარტია, როცა ახორციელებდა სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაციის პროგრამას, ხუთწლედის პროგრამას სოფლის მეურნეობის დარგში.

ამასთან დაკავშირებით ხუთწლედის ამოცანა სოფლის მეურნეობის ხაზით ის იყო, რომ დაქუცმაცებული და წვრილი ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობანი, მოკლებულნი ტრაქტორებისა და თანამედროვე სასოფლო-სამეურნეო მანქანების გამოყენების საშუალებას, — გაგვეერთიანებინა მსხვილ კოლექტიურ მეურნეობებად, რომლებიც შეიარაღებული იქნებოდნენ მაღალგანვითარებული სოფლის მეურნეობის ყველა თანამედროვე იარაღით, ხოლო დანარჩენ თავისუფალ მიწებზე მოგვეწყო სანიმუშო სახელმწიფო მეურნეობანი, საბჭოთა მეურნეობანი.

ხუთწლედის ამოცანა სოფლის მეურნეობის ხაზით ის იყო, რომ სსრ კავშირი წვრილგლეხური და ჩამორჩენილი ქვეყნიდან გადაგვექცია კოლექტიური შრომის ბაზაზე მოწყობილი და მაქსიმალური საქონლიანობის მომცემი მსხვილი სოფლის მეურნეობის ქვეყნად.

რას მიაღწია პარტიამ, როდესაც იგი ახორციელებდა ხუთწლედის პროგრამას ოთხ წელიწადში სოფლის მეურ-

ნეობის ხაზით? შეასრულა მან ეს პროგრამა თუ კრახი განიცადა?

პარტიამ მიაღწია იმას, რომ რაღაც სამიოდე წლის განმავლობაში მან შესძლო მოეწყო 200 ათასზე მეტი კოლექტიური მეურნეობა და მარცვლეულისა და მეცხოველეობის დაახლოებით 5 ათასი საბჭოთა მეურნეობა, ამავე დროს 4 წლის განმავლობაში ნათესი ფართობი გაადიდა 21 მილიონი ჰექტარით.

პარტიამ მიაღწია იმას, რომ კოლმეურნეობები ახლა აერთიანებენ გლეხურ მეურნეობათა 60 პროცენტზე მეტს და. მოიცავენ ყველა გლეხურ მეურნეობათა ფართობის 70 პროცენტზე მეტს, რაც ნიშნავს ხუთწლიანი გეგმის **შესრულებას სამჯერ გადაჭარბებით.**

პარტიამ მიაღწია იმას, რომ 500 — 600 მილიონი ფუთი სასაქონლო პურის ნაცვლად, რაც მზადდებოდა ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობის ჭარბობის პერიოდში, მას ახლა შესაძლებლობა აქვს ყოველწლიურად დაამზადოს 1 200 — 1 400 მილიონი ფუთი სასაქონლო მარცვლეული.

პარტიამ მიაღწია იმას, რომ კულაკობა, როგორც კლასი, განადგურებულია, თუმცა ჯერ კიდევ არ არის საბოლოოდ მოსპობილი; მშრომელი გლეხობა განთავისუფლებულია კულაკური კაბალისა და ექსპლოატაციისაგან, და საბჭოთა ხელისუფლებისათვის სოფლად შექმნილია მტკიცე ეკონომიური ბაზა, კოლექტიური მეურნეობის ბაზა.

პარტიამ მიაღწია იმას, რომ სსრ კავშირი წვრილი გლეხური მეურნეობის ქვეყნიდან უკვე გარდაქმნილია მსოფლიოში ყველაზე უფრო მსხვილი სოფლის მეურნეობის ქვეყნად.

ასეთია საერთოდ ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები სოფლის მეურნეობის დარგში.

ახლა თვითონ განსაჯეთ: რა ფასი აქვს ყოველივე ამის შემდეგ ბურჟუაზიული პრესის ლაყბობას კოლექტივიზაციის

«კრახზე», ხუთწლედის «ჩაშლაზე» სოფლის მეურნეობის დარგში.

ხოლო როგორია სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა **კაპიტალისტურ** ქვეყნებში, რომლებიც ამჟამად განიცდიან მძაფრ სასოფლო-სამეურნეო კრიზისს?

აი ყველასათვის ცნობილი ოფიციალური მონაცემები.

ნათესი ფართობი პურისმწარმოებელ ძირითად ქვეყნებში შემცირებულია 8 — 10 პროცენტით. ბამბის ნათესი ფართობი ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში შემცირებულია 15 პროცენტით, შაქრის ჭარხლის ფართობი გერმანიასა და ჩეხოსლოვაკიაში — 22 — 30 პროცენტით, სელის ფართობი ლიტვასა და ლატვიაში — 25 — 30 პროცენტით.

ამერიკის სასოფლო-სამეურნეო დეპარტამენტის მონაცემებით სოფლის მეურნეობის საერთო პროდუქციის ღირებულება ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში 11 მილიარდი დოლარიდან 1929 წელს **შემცირდა** 5 მილიარდ დოლარამდე 1932 წელს. იქვე მარცვლეულის საერთო პროდუქციის ღირებულება 1 288 მილიონი დოლარიდან 1929 წელს **შემცირდა** 391 მილიონ დოლარამდე 1932 წელს. იქვე ბამბის საერთო პროდუქციის ღირებულება 1 389 მილიონი დოლარიდან 1929 წელს **შემცირდა** 397 მილიონ დოლარამდე 1932 წელს.

განა ყველა ეს ფაქტი არ მოწმობს სოფლის მეურნეობის საბჭოთა სისტემის უპირატესობას კაპიტალისტური სისტემის წინაშე? განა ეს ფაქტები არ მოწმობენ იმას, რომ კოლმეურნეობანი წარმოადგენენ მეურნეობის უფრო სიცოცხლისუნარიან ფორმას, ვიდრე ერთპიროვნული და კაპიტალისტური მეურნეობანი?

ამბობენ, რომ კოლმეურნეობანი და საბჭოთა მეურნეობანი არ არიან სავსებით რენტაბელურნი, რომ ისინი დიდძალ **სახსრებს ითქამენ**, რომ ასეთ საწარმოთა არსებობას

არავითარი აზრი არა აქვს, რომ უფრო მიზანშეწონილი იქნებოდა დაგვეშალა ისინი და მათგან დაგვეტოვებინა მხოლოდ რენტაბელურნი. მაგრამ ასე ლაპარაკი მხოლოდ იმ ადამიანებს შეუძლიათ, რომლებსაც არაფერი გაეგებათ სახალხო მეურნეობის საკითხებში, ეკონომიკის საკითხებში. საფეიქრო საწარმოთა ნახევარზე მეტი რამდენიმე წლის წინათ არარენტაბელური იყო. ჩვენი ამხანაგების ერთი ნაწილი მაშინ გვირჩევდა დაგვეხურა ეს საწარმონი. რა მოხდებოდა, რომ დაგვეჯერებინა მათთვის? ჩვენ ჩავიდენდით უდიდეს დანაშაულს ქვეყნის წინაშე, მუშათა კლასის წინაშე, ვინაიდან ამით გავანადგურებდით ჩვენს მრეწველობას, რომელიც განვითარების გზაზე იდგა. როგორ მოვიქეცით მაშინ? ჩვენ დავიცადეთ ერთ წელზე ცოტა მეტი და მივაღწიეთ იმას, რომ მთელი საფეიქრო მრეწველობა რენტაბელური გახდა. ჩვენი ავტოქარხანა ქალაქ გორკში? ისიც ხომ ჯერჯერობით რენტაბელური არ არის. ხომ არ გვიბრძანებთ დავხუროთ იგი? ან ჩვენი შავი მეტალურგია, რომელიც ჯერჯერობით აგრეთვე არარენტაბელურია? ხომ არ დავხუროთ იგი, ამხანაგებო? თუ ასე შევხედავთ რენტაბელობას, მაშინ ჩვენ ყოველმხრივ უნდა გაგვევითარებინა მრეწველობის მხოლოდ ზოგიერთი დარგი, რომელნიც ყველაზე მეტ რენტას იძლევიან, მაგალითად, — საშაქარლამო მრეწველობა, საფქვავი მრეწველობა, საპარფიუმერიო და სატრიკოტაჟო მრეწველობა, ბავშვთა სათამაშოების მრეწველობა და სხვ. მე, რა თქმა უნდა, მრეწველობის ამ დარგების განვითარების წინააღმდეგი არა ვარ. პირიქით, ისინი უნდა განვითარდნენ, რადგან ეს დარგებიც საჭიროა მოსახლეობისათვის. მაგრამ, ჯერ-ერთი, ისინი ვერ განვითარდებიან მოწყობილობისა და სათბობის გარეშე, რომლებსაც მათ მძიმე ინდუსტრია აძლევს. მეორეც, შეუძლებელია მათზე ინდუსტრიალიზაციის დაყრდნობა. აი რაშია საქმე, ამხანაგებო.

რენტაბელობას არ უნდა ვუყურებდეთ ჩარჩულად, ახლანდელი წუთის თვალსაზრისით. რენტაბელობა უნდა ავიღოთ საერთო-სახალხო მეურნეობის თვალსაზრისით, რამდენიმე წლის ვარაუდით. მხოლოდ ასეთ თვალსაზრისს შეიძლება ეწოდოს ნამდვილი ლენინური, ნამდვილი მარქსისტული თვალსაზრისი. და ეს თვალსაზრისი სავალდებულოა არა მარტო მრეწველობის მიმართ, არამედ უფრო მეტად — კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მიმართ. აბა მხოლოდ წარმოიდგინეთ: რაღაც სამიოდე წელიწადში ჩვენ შევქმენით 200 ათასზე მეტი კოლმეურნეობა და 5 ათასამდე საბჭოთა მეურნეობა, ე. ი. შევქმენით სრულიად ახალი მსხვილი საწარმონი, რომელთაც ისეთივე მნიშვნელობა აქვთ სოფლის მეურნეობისათვის, როგორიც აქვთ ქარხნებსა და ფაბრიკებს მრეწველობისათვის. დაასახელეთ ისეთი ქვეყანა, რომელმაც შესძლო შეექმნა სამი წლის განმავლობაში არა 205 ათასი ახალი მსხვილი საწარმო, არამედ თუნდაც 25 ათასი ასეთი საწარმო. ვერ დაასახელებთ, ვინაიდან არ არის და არც ყოფილა ასეთი ქვეყანა. ჩვენ კი შევქმენით 205 ათასი ახალი საწარმო სოფლის მეურნეობაში. და აი, თურმე, არიან ქვეყნად ისეთი ადამიანები, რომლებიც მოითხოვენ, რომ ეს საწარმონი ერთბაშად რენტაბელურნი გახდნენ, ხოლო თუ ისინი ერთბაშად ვერ გახდებიან რენტაბელურნი, დავანგრიოთ და დავშალოთ ისინი. განა ცხადი არ არის, რომ ჰეროსტრატეს დაფნის გვირგვინი ძილს უფრთხობს ამ ახირებულ ადამიანებს?

როცა ვლაპარაკობ კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების არარენტაბელობაზე, მე სრულიადაც არ მინდა ვთქვა, რომ ყველა ისინი არარენტაბელურნი არიან. სრულიადაც არა! ყველამ იცის, რომ უკვე ახლა არის მთელი რიგი დიდად რენტაბელური კოლმეურნეობანი და საბჭოთა მეურნეობანი. ჩვენ გვაქვს უკვე ახლა სავსებით რენტაბე-

ლური ათასობით კოლმეურნეობა და ათობით საბჭოთა მეურნეობა. ეს კოლმეურნეობანი და საბჭოთა მეურნეობანი წარმოადგენენ ჩვენი პარტიის სიამაყეს, საბჭოთა ხელისუფლების სიამაყეს. კოლმეურნეობანი და საბჭოთა მეურნეობანი, რა თქმა უნდა, ყველგან ერთნაირი როდი არიან. კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებს შორის მოიპოვებიან ძველი, ახალი და სავსებით ახალგაზრდა მეურნეობანი. ეს ჯერ კიდევ სუსტი, არა სავსებით ჩამოყალიბებული სამეურნეო ორგანიზმებია. ისინი თავიანთ ორგანიზაციულ მშენებლობაში დაახლოებით იმავე პერიოდს განიცდიან, როგორსაც განიცდიდნენ ჩვენი ქარხნები და ფაბრიკები 1920 — 1921 წლებში. გასაგებია, რომ მათი უმრავლესობა ჯერ კიდევ ვერ იქნება რენტაბელური. მაგრამ ისინი რომ 2 — 3 წლის განმავლობაში ისევე გახდებიან რენტაბელურნი, როგორც რენტაბელურნი გახდნენ ჩვენი ფაბრიკები და ქარხნები 1921 წლის შემდეგ, — ამაში არავითარი ეჭვის შეტანა არ შეიძლება. უარისთქმა მათთვის დახმარების გაწევასა და ხელის შეწყობაზე იმ საბუთით, რომ დღეს ყველა ისინი არ არიან რენტაბელურნი, — ნიშნავს უდიდესი დანაშაულის ჩადენას მუშათა კლასისა და გლეხობის მიმართ. მხოლოდ ხალხის მტრებსა და კონტრრევოლუციონერებს შეუძლიათ დააყენონ საკითხი იმის შესახებ, რომ კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები საჭირო არ არიან.

ასრულებდა რა ხუთწლიან გეგმას სოფლის მეურნეობაში, პარტია დაჩქარებული ტემპებით ახორციელებდა კოლექტივიზაციას. სწორად იქცეოდა თუ არა პარტია, როცა ახორციელებდა კოლექტივიზაციის დაჩქარებული ტემპების პოლიტიკას? დიახ, უთუოდ სწორად იქცეოდა, თუმცა ამ საქმეში ერთგვარ გატაცებასაც ჰქონდა ადგილი. პარტიას, რომელიც ახორციელებდა კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკას და ძირფესვიანად სპობდა

კულაკურ ბუდეებს, არ შეეძლო შუა გზაზე შეჩერებულიყო, — მას ბოლომდე უნდა მიეყვანა ეს საქმე.

ეს — ერთი.

მეორეც, პარტიას, რომელსაც, ერთი მხრივ, მოეპოვებოდა ტრაქტორები და სასოფლო-სამეურნეო მანქანები, და რომელიც, მეორე მხრივ, სარგებლობდა მიწის კერძო საკუთრების არარსებობით (მიწის ნაციონალიზაცია!), ჰქონდა ყველა შესაძლებლობა — დაეჩქარებინა სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია. და მან მართლაც მიაღწია ამ დარგში უდიდეს წარმატებას, ვინაიდან სამჯერ გადაჭარბებით შეასრულა ხუთწლედის პროგრამა კოლექტივიზაციის ხაზით.

ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ ჩვენ მეორე ხუთწლედის პერიოდშიც უნდა განვახორციელოთ კოლექტივიზაციის დაჩქარებული ტემპების პოლიტიკა? არა, არ ნიშნავს. საქმე ის არის, რომ ჩვენ ძირითადად **უკვე დავამთავრეთ** სსრ კავშირის მთავარი რაიონების კოლექტივიზაცია. მაშასადამე, ამ დარგში უფრო მეტი გავაკეთეთ, ვიდრე მოსალოდნელი იყო. და არა მარტო დავამთავრეთ ძირითადად კოლექტივიზაცია. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ გლეხობის უდიდესი უმრავლესობის შეგნებაში კოლმეურნეობა გახდა მეურნეობის ყველაზე მისაღები ფორმა. ეს უდიდესი მიღწევაა, ამხანაგებო. ღირს თუ არა ამის შემდეგ სიფიცხე კოლექტივიზაციის სწრაფი ტემპების საკითხში? ცხადია, არა ღირს.

ახლა უკვე საკითხი დგას არა კოლექტივიზაციის დაჩქარებული ტემპების შესახებ, და, მით უმეტეს, არა იმის შესახებ — იყონ თუ არ იყონ კოლმეურნეობანი, — ეს საკითხი უკვე გადაჭრილია დადებითად. კოლმეურნეობანი შენარჩუნებული არიან, და გზა ძველი, ერთპიროვნული მეურნეობისაკენ საბოლოოდ დახურულია. ახლა ამოცანა ის არის, რომ **ორგანიზაციულად** განვამტკიცოთ კოლმეურნეობანი, გავაძევოთ იქიდან მავნებლური ელემენტები, შევარჩიოთ

ნამდვილი, შემოწმებული ბოლშევიკური კადრები კოლმეურნეობებისათვის და გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ნამდვილად ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად.

ეს არის ახლა მთავარი.

ასეთია საქმის ვითარება სოფლის მეურნეობის დარგში ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელების მხრივ.

V

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების დარგში

მე ზემოთ ვილაპარაკე მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის დარგში მიღწეულ წარმატებებზე, მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის აღმავლობაზე სსრ კავშირში. რა შედეგები მივიღეთ ამ წარმატებათაგან მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების თვალსაზრისით? რა არის ჩვენი წარმატებების ძირითადი შედეგები მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის დარგში მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობის ძირფესვიანად გაუმჯობესების თვალსაზრისით?

ეს არის, ჯერ-ერთი, **უმუშევრობის მოსპობა** და ხვალინდელი დღისადმი რწმენის უქონლობის ლიკვიდაცია მუშებს შორის.

მეორეც, ეს არის ის, რომ საკოლმეურნეო მშენებლობაში ჩაბმულია თითქმის მთელი ღარიბი გლეხობა, რომ ამ საფუძველზე ნიადაგი გამოეცალა გლეხობის დაყოფას კულაკებად და ღარიბ გლეხებად და რომ, **ამასთან დაკავშირებით, ბოლო მოეღო გაღატაკებასა და პაუპერიზმს სოფლად.**

ეს, ამხანაგებო, უდიდესი მონაპოვარია, რომელზეც არ შეუძლია ოცნება არც ერთ ბურჟუაზიულ სახელმწიფოს, რაგინდ «დემოკრატიულიც» უნდა იყოს იგი.

ჩვენში, სსრ კავშირში, მუშებმა უკვე დიდი ხანია დაივიწყეს უმუშევრობა. სამიოდე წლის წინათ ჩვენ გვყავდა ერთნახევარ მილიონამდე უმუშევარი. უკვე ორი წელიწადია, რაც მოვსპეთ უმუშევრობა. და ამ ხნის განმავლობაში მუშებმა უკვე დაივიწყეს უმუშევრობა, დაივიწყეს მისგან გამოწვეული ჩაგვრა, მისი საშინელებანი. შეხედეთ კაპიტალისტურ ქვეყნებს, რა საშინელებანი ხდება იქ უმუშევრობის ნიადაგზე. ამ ქვეყნებში ამჟამად 30 — 40 მილიონი უმუშევარი მაინც არის. რა ხალხია ეს? მათ შესახებ ჩვეულებრივ ამბობენ, რომ ეს «განწირული ხალხია».

ისინი ყოველდღე ცდილობენ მიიღონ სამუშაო, დაეძებენ სამუშაოს, მზად არიან დასთანხმდნენ მუშაობის თითქმის ყოველგვარ პირობებს, მაგრამ მათ არ ღებულობენ სამუშაოზე, რადგან ისინი «ზედმეტი» ხალხია. და ეს იმ დროს, როცა დიდძალი საქონელი და პროდუქტები იფლანგება ბედისაგან განებივრებული კაპიტალისტთა და მემამულეთა შვილების კაპრიზების დასაკმაყოფილებლად.

უმუშევრებს არ აძლევენ საჭმელს, რადგან მათ არ შეუძლიათ გადაიხადონ ამ საჭმლის ფასი, არ აძლევენ თავშესაფარს, რადგან მათ არ შეუძლიათ გადაიხადონ ბინის ქირა. როგორ ან სად ცხოვრობენ ისინი? ისინი ცხოვრობენ ბატონის უბადრუკი ნასუფრალით, ქექავენ სანაგვე ყუთებს, სადაც პოულობენ საჭმლის დამპალ ნარჩენებს, ცხოვრობენ დიდი ქალაქების ჯურღმულებში, უფრო კი ქალაქგარეთ უმუშევრების მიერ ყუთის ფიცრებისა და ხის ჭერქისაგან სახელდახელოდ აგებულ ქოხმახებში. ეს კიდევ ცოტაა. უმუშევრობისაგან იჩაგრებიან არა მარტო უმუშევრები. მისგან იჩაგრებიან აგრეთვე მუშები, რომლებსაც სამუშაო აქვთ. იჩაგრებიან იმიტომ, რომ უამრავი უმუშევრის არსებობა მათთვის ქმნის მერყეულ მდგომარეობას წარმოებაში, ხვალინდელი დღისადმი რწმენის უქონლობას. დღეს ისინი მუშაობენ საწარმოში, მაგრამ დარწმუნებული არ არიან,

რომ ხვალ, გამოღვიძებისთანავე, არ გაიგებენ, რომ უკვე დათხოვნილი არიან სამუშაოდან.

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელების ერთერთ ძირითად მონაპოვარს წარმოადგენს ის, რომ ჩვენ მოვსპეთ უმუშევრობა და მის საშინელებათაგან ვიხსენით სსრ კავშირის მუშები.

იგივე უნდა ითქვას გლეხების შესახებ. მათაც დაავიწყდათ გლეხობის დაყოფა კულაკებად და ღარიბ გლეხებად, ღარიბი გლეხობის ექსპლოატაცია კულაკების მხრივ, გაღატაკება, რომელიც ყოველ წელს მათხოვრად ხდიდა ასიათასობით და მილიონობით ღარიბ გლეხებს. 3 — 4 წლის წინათ ჩვენს გლეხობაში ღარიბი გლეხი იყო მთელი გლეხური მოსახლეობის სულ ცოტა 30 პროცენტი. ეს შეადგენდა დაახლოებით ოც მილიონ ადამიანს. ხოლო უფრო ადრე, ოქტომბრის რევოლუციამდე, ღარიბი გლეხები შეადგენდნენ გლეხური მოსახლეობის სულ ცოტა 60 პროცენტს. ვინ არიან ღარიბი გლეხები? ეს ისეთი ადამიანებია, რომლებსაც მეურნეობისათვის ჩვეულებრივ არ ჰყოფნიდათ ან თესლი, ან ცხენი, ან იარაღები, ან არ ჰყოფნიდათ ყოველივე ეს, ერთად აღებული. ღარიბი გლეხები — ეს ისეთი ადამიანებია, რომლებიც ნახევრად-მშიერნი ცხოვრობდნენ და, როგორც წესი, იმყოფებოდნენ კულაკების კაბალაში, ხოლო ძველ დროს — როგორც კულაკების, ისე მემამულეების კაბალაში. სულ ცოტა ხნის წინათ ორ მილიონზე მეტი ღარიბი გლეხი ყოველწლიურად მიდიოდა საშოვარზე სამხრეთში — ჩრდილოეთ კავკასიაში და უკრაინაში, კულაკებთან ქირაზე სამუშაოდ, ხოლო უფრო წინათ — კულაკებთან და მემამულეებთან. უფრო მეტი რაოდენობით აწყდებოდნენ ისინი ყოველწლიურად ქარხნების ჭიშკრებს, ავსებდნენ უმუშევართა რიგებს. და არა მარტო ღარიბი გლეხები იმყოფებოდნენ ასეთ არასახარბიელო მდგომარეობაში. საშუალო გლეხების თითქმის ნახევარი ისეთსავე

გაჭირვებასა და შევიწროებას განიცდიდა, როგორც ღარიბი გლეხები. ყველაფერი ეს უკვე დაივიწყეს გლეხებმა.

რა მისცა ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელებამ ღარიბ გლეხებს და საშუალო გლეხთა დაბალ ფენებს? მან ძირი გამოუთხარა კულაკობას და დაამარცხა იგი, როგორც კლასი, გაათავისუფლა ღარიბი გლეხები და საშუალო გლეხთა ნახევარი კულაკური კაბალისაგან. მან ჩააბა ისინი კოლმეურნეობებში და შეუქმნა მათ მტკიცე მდგომარეობა. ამით მან მოსპო შესაძლებლობა გლეხობის დაყოფისა ფენებად: ექსპლოატატორებად — კულაკებად და ექსპლოატირებულებად — ღარიბ გლეხებად, მოსპო სიღატაკე სოფლად. ღარიბი გლეხობა და საშუალო გლეხთა დაბალი ფენები მან კოლმეურნეობებში უზრუნველყოფილი ხალხის მდგომარეობაში ჩააყენა და ამით მოსპო გლეხობის გაღატაკებისა და გაჩანაგების პროცესი. ახლა ჩვენში აღარ არის ისეთი შემთხვევები, რომ მილიონობით გლეხები ყოველ წელს ტოვებდნენ თავის ადგილს და საშოვარზე მიდიოდნენ შორეულ მხარეებში. გლეხი რომ სამუშაოზე გაიყვანო სადმე, მისი საკუთარი კოლმეურნეობის გარეთ, ამისათვის ახლა საჭიროა ხელშეკრულება დასდო კოლმეურნეობასთან და, გარდა ამისა, უზრუნველყო კოლმეურნე უფასო მგზავრობით რკინიგზაზე. ახლა ჩვენში აღარ არის ისეთი შემთხვევები, რომ ასიათასობით და მილიონობით გლეხები ღატაკდებოდნენ და ატუზული იყვნენ ფაბრიკებისა და ქარხნების კარებთან. ეს იყო, მაგრამ დიდი ხანია მოისპო. ამჟამად გლეხი უზრუნველყოფილი მეურნეა და წევრია კოლმეურნეობისა, რომელსაც თავის განკარგულებაში აქვს ტრაქტორები, სასოფლო-სამეურნეო მანქანები, ხათესლე ფონდები, სამარაგო ფონდები და სხვ. და ა. შ.

აი რა მისცა ხუთწლედმა ღარიბ გლეხობას და საშუალო გლეხების ქვედა ფენებს.

აი რა არის ხუთწლედის ძირითად მონაპოვართა დედაარსი მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების დარგში.

ამ ძირითად მონაპოვართა შედეგად მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების ხაზით, პირველი ხუთწლედის მანძილზე ჩვენ გვაქვს:

ა) მსხვილი მრეწველობის მუშათა და მოსამსახურეთა რიცხვის **ერთიორად** ზრდა 1928 წელთან შედარებით, რაც იძლევა ხუთწლიანი გეგმის 57 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

ბ) სახალხო შემოსავლის ზრდა, — მაშასადამე, მუშათა და გლეხთა შემოსავლის ზრდა, — რომელმაც 1932 წელს 45,1 მილიარდ მანეთს მიაღწია, რაც იძლევა 85 პროცენტით მატებას 1928 წელთან შედარებით;

გ) მსხვილი მრეწველობის მუშათა და მოსამსახურეთა საშუალო წლიური ხელფასის ზრდა, 1928 წელთან შედარებით, 67 პროცენტით, რაც იძლევა ხუთწლედის 18 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

დ) სოციალური დაზღვევის ფონდის ზრდა, 1928 წელთან შედარებით, 292 პროცენტით (4 120 მილიონი მანეთი 1932 წელს, ნაცვლად 1 050 მილიონი მანეთისა 1928 წელს), რაც იძლევა ხუთწლიანი გეგმის 111 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

ე) საზოგადოებრივი კვების ზრდა მრეწველობის გადამწყვეტი დარგების მუშების 70 პროცენტისათვის მომსახურების გაწევით, რაც იძლევა ხუთწლედის ექვსჯერ გადაჭარბებით შესრულებას.

რასაკვირველია, ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ მივაღწიეთ იმას, რომ სავსებით უზრუნველვყოთ მუშათა და გლეხთა მატერიალური მოთხოვნილებანი. და არა გვგონია, რომ ამას მივაღწიოთ უახლოეს წლებში. მაგრამ ჩვენ უეჭველად მივაღწიეთ იმას, რომ მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგო-

გაჭირვებასა და შევიწროებას განიცდიდა, როგორც ღარიბი გლეხები. ყველაფერი ეს უკვე დაივიწყეს გლეხებმა.

რა მისცა ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელებამ ღარიბ გლეხებს და საშუალო გლეხთა დაბალ ფენებს? მან ძირი გამოუთხარა კულაკობას და დაამარცხა იგი, როგორც კლასი, გაათავისუფლა ღარიბი გლეხები და საშუალო გლეხთა ნახევარი კულაკური კაბალისაგან. მან ჩააბა ისინი კოლმეურნეობებში და შეუქმნა მათ მტკიცე მდგომარეობა. ამით მან მოსპო შესაძლებლობა გლეხობის დაყოფისა ფენებად: ექსპლოატატორებად — კულაკებად და ექსპლოატირებულებად — ღარიბ გლეხებად, მოსპო სიღატაკე სოფლად. ღარიბი გლეხობა და საშუალო გლეხთა დაბალი ფენები მან კოლმეურნეობებში უზრუნველყოფილი ხალხის მდგომარეობაში ჩააყენა და ამით მოსპო გლეხობის გაღატაკებისა და გაჩანაგების პროცესი. ახლა ჩვენში აღარ არის ისეთი შემთხვევები, რომ მილიონობით გლეხები ყოველ წელს ტოვებდნენ თავის ადგილს და საშოვარზე მიდიოდნენ შორეულ მხარეებში. გლეხი რომ სამუშაოზე გაიყვანო სადმე, მისი საკუთარი კოლმეურნეობის გარეთ, ამისათვის ახლა საჭიროა ხელშეკრულება დასდო კოლმეურნეობასთან და, გარდა ამისა, უზრუნველყო კოლმეურნე უფასო მგზავრობით რკინიგზაზე. ახლა ჩვენში აღარ არის ისეთი შემთხვევები, რომ ასიათასობით და მილიონობით გლეხები ღატაკდებოდნენ და ატუზული იყვნენ ფაბრიკებისა და ქარხნების კარებთან. ეს იყო, მაგრამ დიდი ხანია მოისპო. ამჟამად გლეხი უზრუნველყოფილი მეურნეა და წევრია კოლმეურნეობისა, რომელსაც თავის განკარგულებაში აქვს ტრაქტორები, სასოფლო-სამეურნეო მანქანები, ხათესლე ფონდები, სამარაგო ფონდები და სხვ. და ა. შ.

აი რა მისცა ხუთწლედმა ღარიბ გლეხობას და საშუალო გლეხების ქვედა ფენებს.

აი რა არის ხუთწლედის ძირითად მონაპოვართა დედაარსი მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების დარგში.

ამ ძირითად მონაპოვართა შედეგად მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების ხაზით, პირველი ხუთწლედის მანძილზე ჩვენ გვაქვს:

ა) მსხვილი მრეწველობის მუშათა და მოსამსახურეთა რიცხვის **ერთიორად** ზრდა 1928 წელთან შედარებით, რაც იძლევა ხუთწლიანი გეგმის 57 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

ბ) სახალხო შემოსავლის ზრდა, — მაშასადამე, მუშათა და გლეხთა შემოსავლის ზრდა, — რომელმაც 1932 წელს 45,1 მილიარდ მანეთს მიაღწია, რაც იძლევა 85 პროცენტით მატებას 1928 წელთან შედარებით;

გ) მსხვილი მრეწველობის მუშათა და მოსამსახურეთა საშუალო წლიური ხელფასის ზრდა, 1928 წელთან შედარებით, 67 პროცენტით, რაც იძლევა ხუთწლედის 18 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

დ) სოციალური დაზღვევის ფონდის ზრდა, 1928 წელთან შედარებით, 292 პროცენტით (4 120 მილიონი მანეთი 1932 წელს, ნაცვლად 1 050 მილიონი მანეთისა 1928 წელს), რაც იძლევა ხუთწლიანი გეგმის 111 პროცენტით გადაჭარბებით შესრულებას;

ე) საზოგადოებრივი კვების ზრდა მრეწველობის გადამწყვეტი დარგების მუშების 70 პროცენტისათვის მომსახურების გაწევით, რაც იძლევა ხუთწლედის ექვსჯერ გადაჭარბებით შესრულებას.

რასაკვირველია, ჩვენ ჯერ კიდევ ვერ მივაღწიეთ იმას, რომ სავსებით უზრუნველვყოთ მუშათა და გლეხთა მატერიალური მოთხოვნილებანი. და არა გვგონია, რომ ამას მივაღწიოთ უახლოეს წლებში. მაგრამ ჩვენ უეჭველად მივაღწიეთ იმას, რომ მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგო-

მარეობა ჩვენში წლითი-წლობით უმჯობესდება. ამაში ეჭვის შეტანა შეუძლიათ მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლების დაუძინებელ მტრებს ან, შეიძლება, ბურჟუაზიული პრესის ზოგიერთ წარმომადგენელს, მათ შორის ამ პრესის კორესპონდენტების ერთ ნაწილს მოსკოვში, რომელთაც ხალხთა ეკონომიკისა და მშრომელთა მდგომარეობისა იმდენივე გაეგებათ, რამდენიც, ვთქვათ, აბისინიის მეფეს უმაღლეს მათემატიკაში.

ხოლო როგორია მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში?

აი ოფიციალური მონაცემები.

უმუშევართა რიცხვი კაპიტალისტურ ქვეყნებში კატასტროფულად გაიზარდა. ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ოფიციალური ცნობებით, მარტო დამმუშავებელ მრეწველობაში დაბანდებული მუშების რიცხვი 1928 წლის 8,5 მილიონი კაციდან შემცირდა 5,5 მილიონამდე 1932 წელს, ამერიკის შრომის ფედერაციის ცნობებით კი უმუშევართა რიცხვი ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების მთელ მრეწველობაში 1932 წლის დამლევს 11 მილიონ კაცს აღწევს. ინგლისში უმუშევართა რიცხვი, ოფიციალური სტატისტიკის მონაცემებით, 1928 წლის 1 290 ათასიდან გაიზარდა 2,8 მილიონ კაცამდე 1932 წელს. გერმანიაში, ოფიციალური ცნობების მიხედვით, უმუშევართა რიცხვი 1928 წლის 1 376 ათასიდან გაიზარდა 5,5 მილიონამდე 1932 წელს. ასეთსავე სურათს ვხედავთ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანაში, ამასთან ოფიციალური სტატისტიკა, როგორც მიღებულია, ამცირებს ცნობებს უმუშევართა შესახებ, რომელთა რაოდენობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში 35-დან 40 მილიონ კაცამდე მერყეობს.

სისტემატურად მცირდება მუშათა ხელფასი. ოფიციალური ცნობებით, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში საშუალო თვიური ხელფასის შემცირებამ,

1928 წლის დონესთან შედარებით, მიაღწია 35 პროცენტს, ინგლისში იმავე ხნის განმავლობაში — 15 პროცენტს, ხოლო გერმანიაში — 50 პროცენტსაც კი. ამერიკის შრომის ფედერაციის გამოანგარიშებით, ამერიკელმა მუშებმა ხელფასის შემცირების შედეგად 1930/31 წელს დაკარგეს 35 მილიარდ დოლარზე მეტი.

საგრძნობლად შემცირდა ინგლისისა და გერმანიის მუშების ისედაც უმნიშვნელო დამზღვევი ფონდები. ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და საფრანგეთში სრულიად არ არის ან თითქმის არ არის უმუშევართა დაზღვევის რაიმე ფორმები, რის გამო კოლოსალურად იზრდება უსახლკარო მუშებისა და უპატრონო ბავშვების რიცხვი, განსაკუთრებით ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

უკეთესად არ არის გლეხთა მასების მდგომარეობის საქმე კაპიტალისტურ ქვეყნებში, სადაც სასოფლო-სამეურნეო კრიზისი ძირფესვიანად არყევს გლეხურ მეურნეობას და ქუჩაში ჰყრის მრავალ მილიონ გაღატაკებულ გლეხსა და ფერმერს.

ასეთია ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები სსრ კავშირის მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების დარგში.

VI

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები ქალაქსა და სოფელს შორის საქონელბრუნვის დარგში

ახლა გადავიდეთ ქალაქსა და სოფელს შორის საქონელბრუნვის ზრდის დარგში ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგების საკითხზე.

მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის პროდუქციის უდიდეს ზრდას, გარდამეტი საქონლის ზრდას როგორც მრეწველობაში, ისე სოფლის მეურნეობაში, დასასრულ, მუშებისა და გლეხების მოთხოვნილებათა ზრდას, — ყო-

ველივე ამას არ შეეძლო არ გამოეწვია და ნამდვილადაც გამოიწვია ქალაქსა და სოფელს შორის საქონელბრუნვის გამოცოცხლება და გაფართოება.

საწარმოო კავშირი ქალაქსა და სოფელს შორის არის კავშირის ძირითადი ფორმა. მაგრამ მარტო საწარმოო კავშირი საკმაო არ არის. იგი უნდა შევავსოთ სასაქონლო კავშირით იმისათვის, რომ კავშირი ქალაქსა და სოფელს შორის მტკიცე და განუწყვეტელი გახდეს. ამის მიღწევა შეიძლება მხოლოდ საბჭოთა ვაჭრობის გაშლის გზით. სწორი არ იქნებოდა გვეფიქრა, რომ საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა შესაძლებელია რომელიმე ერთი არხის მეშვეობით, მაგალითად, კოოპერაციის მეშვეობით. საბჭოთა ვაჭრობის გასაშლელად საჭიროა გამოვიყენოთ ყველა არხი: კოოპერაციული ქსელიც, სახელმწიფო-სავაჭრო ქსელიც, საკოლმეურნეო ვაჭრობაც.

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა, განსაკუთრებით კი საკოლმეურნეო ვაჭრობის გაშლა, არის დაბრუნება ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიისაკენ. ეს სრულიადაც არ არის სწორი.

საბჭოთა ვაჭრობასა, მასთან ერთად საკოლმეურნეო ვაჭრობასა, და ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის დროს არსებულ ვაჭრობას შორის ძირფესვიანი განსხვავება არსებობს.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველ სტადიაზე ჩვენ ვუშვებდით კაპიტალიზმის გამოცოცხლებას, ვუშვებდით კერძო საქონელბრუნვას, ვუშვებდით კერძო ვაჭრების, კაპიტალისტების, სპეკულანტების «საქმიანობას».

ეს იყო ცოტად თუ ბევრად თავისუფალი ვაჭრობა, მხოლოდ სახელმწიფოს მომწესრიგებელი როლით შეზღუდული. მაშინ კერძო-კაპიტალისტურ სექტორს საკმაოდ დიდი ადგილი ეჭირა ჩვენი ქვეყნის საქონელბრუნვაში. აღარას ვამბობ იმაზე, რომ მაშინ ჩვენ არ გვქონდა არც ისეთი განვითარებული მრეწველობა, როგორც ახლა, არც კოლმეურ-

ნეობები, არც საბჭოთა მეურნეობები, რომლებიც გეგმის მიხედვით მუშაობენ და სახელმწიფოს აძლევენ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებისა და საქალაქო ნაწარმის უდიდეს რეზერვებს.

შეიძლება თუ არა იმის თქმა, რომ ჩვენ ახლა ასეთივე მდგომარეობა გვაქვს? რასაკვირველია, ამის თქმა არ შეიძლება.

ჯერ-ერთი, არ შეიძლება ერთმანეთს გავუთანაბროთ საბჭოთა ვაჭრობა და ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის ვაჭრობა, თუმცა ამ უკანასკნელს აწესრიგებდა სახელმწიფო. თუ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის დროს არსებული ვაჭრობა უშვებდა კაპიტალიზმის გამოცოცხლებას და კერძო-კაპიტალისტური სექტორის მოქმედებას საქონელბრუნვაში, საბჭოთა ვაჭრობა უარყოფს როგორც ერთს, ისე მეორეს, ემყარება მათი არარსებობის ფაქტს. რა არის საბჭოთა ვაჭრობა? საბჭოთა ვაჭრობა არის ვაჭრობა კაპიტალისტების გარეშე — დიდი და პატარა კაპიტალისტების გარეშე, ვაჭრობა სპეკულანტების გარეშე — დიდი და პატარა სპეკულანტების გარეშე. ეს განსაკუთრებული სახის ვაჭრობაა, რომელსაც დღემდე არ იცნობდა ისტორია და რომელიც შემოღებული გვაქვს მხოლოდ ჩვენ, ბოლშევიკებს, საბჭოთა განვითარების პირობებში.

მეორე, ახლა ჩვენ გვაქვს საკმაოდ განვითარებული სახელმწიფო მრეწველობა და კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მთელი სისტემა, რომლებიც უზრუნველყოფენ სახელმწიფოსათვის სასოფლო-სამეურნეო და სამრეწველო საქონლის უდიდეს რეზერვებს საბჭოთა ვაჭრობის გასაშლელად. ეს არ იყო და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის პირობებში.

მესამე, ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ უკანასკნელ პერიოდში სრულიად განვდევნეთ საქონელბრუნვიდან კერძო ჩარ-

ჩები, ვაჭრები, ყოველგვარი შუამავლები. რა თქმა უნდა, ეს არ გამორიცხავს იმას, რომ, ატავიზმის კანონის ძალით, შეიძლება საქონელბრუნვაში კვლავ გაჩნდნენ კერძო ვაჭრები და სპეკულანტები, რომლებიც საამისოდ გამოიყენებენ მათთვის ყველაზე უფრო მოხერხებულ ასპარეზს, სახელდობრ — საკოლმეურნეო ვაჭრობას. უფრო მეტიც, თვითონ კოლმეურნენი ზოგჯერ უარს არ იტყვიან სპეკულაციაზე, რაც მათ, რა თქმა უნდა, სასახელო საქმედ ვერ ჩაეთვლებათ. მაგრამ ამ არაჯანსაღ მოვლენათა წინააღმდეგ ჩვენ გვაქვს საბჭოთა ხელისუფლების მიერ ამ ცოტა ხნის წინათ გამოცემული კანონი სპეკულაციის აღკვეთისა და სპეკულანტების დასჯის ზომების შესახებ [60]. თქვენ, რა თქმა უნდა, იცით, რომ ამ კანონს არ ახასიათებს განსაკუთრებული ლმობიერება. თქვენ, რა თქმა უნდა, გესმით, რომ ასეთი კანონი არ ყოფილა და არც შეიძლებოდა ყოფილიყო ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის პირობებში.

თქვენ ხედავთ, რომ ყოველივე ამის შემდეგ ლაპარაკი იმაზე, რომ დავუბრუნდეთ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი სტადიის ვაჭრობას, — ნიშნავს: არაფერი, სრულიად არაფერი არ გესმოდეს ჩვენს საბჭოთა ეკონომიკაში.

ჩვენ გვეუბნებიან, რომ შეუძლებელია ვაჭრობის გაშლა, თუნდაც ის საბჭოთა ვაჭრობა იყოს, ჯანსაღი ფულადი მეურნეობისა და ჯანსაღი ვალუტის გარეშე, რომ, უწინარეს ყოვლისა, საჭიროა ვუწამლოთ ფულად მეურნეობას და ჩვენს საბჭოთა ვალუტას, რომელიც ვითომ არავითარ ღირებულებას არ წარმოადგენს. ასე გვეუბნებიან ჩვენ კაპიტალისტური ქვეყნების ეკონომისტები. მე ვფიქრობ, რომ ამ პატივცემულ ეკონომისტებს იმაზე მეტი არ გაეგებათ პოლიტიკურ ეკონომიაში, ვიდრე, ვთქვათ, კენტერბერის არქიეპისკოპოსს ანტირელიგიურ პროპაგანდაში. როგორ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ ჩვენი საბჭოთა ვალუტა არა-

ვითარ ღირებულებას არ წარმოადგენს? განა ფაქტი არ არის, რომ ამ ვალუტით ვაშენებდით მაგნიტომშენს, დნეპრმშენს, კუზნეცკმშენს, სტალინგრადისა და ხარკოვის სატრაქტორო ქარხნებს, გორკისა და მოსკოვის საავტომობილო ქარხნებს, ასეულ ათას კოლმეურნეობებს და ათასეულ საბჭოთა მეურნეობებს? ხომ არ ფიქრობენ ეს ვაჟბატონები, რომ ყველა ეს საწარმო აშენებულია ჩალით ან თიხით, და არა ნამდვილი მასალით, რომელსაც განსაზღვრული ღირებულება აქვს? რით არის უზრუნველყოფილი საბჭოთა ვალუტის სიმტკიცე, თუ, რა თქმა უნდა, მხედველობაში მივიღებთ მოწესრიგებულ ბაზარს, რომელსაც გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ჩვენი ქვეყნის საქონელბრუნვაში, და არა მოუწესრიგებელ ბაზარს, რომელსაც მხოლოდ დაქვემდებარებული მნიშვნელობა აქვს? რა თქმა უნდა, არა მარტო ოქროს მარაგით. საბჭოთა ვალუტის სიმტკიცე უზრუნველყოფილია, უწინარეს ყოვლისა, სახელმწიფოს ხელში არსებული საქონლის მასის დიდძალი რაოდენობით, რომელიც მტკიცე ფასებით შედის საქონელბრუნვაში. რომელ ეკონომისტს შეუძლია უარყოს, რომ ასეთი უზრუნველყოფა, რომელიც მხოლოდ სსრ კავშირში არის, წარმოადგენს ვალუტის სიმტკიცის უფრო რეალურ უზრუნველყოფას, ვიდრე ოქროს რომელიც გნებავთ მარაგი? მიხვდებიან თუ არა როდისმე კაპიტალისტური ქვეყნების ეკონომისტები, რომ ისინი საბოლოოდ დაიბნენ ოქროს მარაგის, როგორც ვალუტის სიმტკიცის «ერთადერთი» უზრუნველმყოფელი საშუალების, თეორიაში?

ასე დგას საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია საბჭოთა ვაჭრობის გაშლასთან.

რას მივაღწიეთ ჩვენ ხუთწლედის განხორციელების შედეგად საბჭოთა ვაჭრობის გაშლის დარგში?

ხუთწლედის შედეგად ჩვენ გვაქვს:

ა) მსუბუქი მრეწველობის პროდუქციის გადიდება, რამაც მიაღწია 187 პროცენტს, 1928 წელთან შედარებით;

ბ) საცალო კოოპერაციულ-სახელმწიფო საქონელბრუნვის ზრდა, რაც ამჟამად შეადგენს 39,6 მილიარდ მანეთს 1932 წლის ფასებში, ე. ი. საქონლის მასის გადიდება საცალო ვაჭრობაში 175 პროცენტამდე, 1928 წელთან შედარებით;

გ) სახელმწიფო-კოოპერაციული სავაჭრო ქსელის ზრდა 158 ათასი დუქნით და მაღაზიით, 1929 წელთან შედარებით;

დ) საკოლმეურნეო ვაჭრობისა და ცალკეული სახელმწიფო და კოოპერაციული ორგანიზაციების სასოფლო-სამეურნეო დამზადებათა სულ უფრო და უფრო გაშლა.

ასეთია ფაქტები.

სულ სხვა სურათს წარმოადგენს საქონელბრუნვის მდგომარეობა **კაპიტალისტური** ქვეყნების შიგნით, სადაც კრიზისმა გამოიწვია ვაჭრობის კატასტროფული შემცირება, საწარმოთა მასობრივად დახურვა და წვრილი და საშუალო ვაჭრების გაჩანაგება, მსხვილი სავაჭრო ფირმების გაკოტრება და სავაჭრო საწარმოებში საქონლის დაგროვება მშრომელი მასების მყიდველობითი უნარის სულ უფრო და უფრო დაცემასთან ერთად.

ასეთია ხუთწლედის ოთხ წელიწადში განხორციელების შედეგები საქონელბრუნვის განვითარების ხაზით.

VII

ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მტრული კლასების ნაშთებთან ბრძოლის დარგში

მრეწველობის, სოფლის მეურნეობისა და ვაჭრობის დარგში ხუთწლიანი გეგმის განხორციელების შედეგად ჩვენ დავამკვიდრეთ სახალხო მეურნეობის ყველა სფეროში სოციალიზმის პრინციპი და განვდევნეთ იქიდან კაპიტალისტური ელემენტები.

რა უნდა გამოეწვია ამას კაპიტალისტური ელემენტების მიმართ და რა გამოიწვია ამან ნამდვილად?

ამან გამოიწვია ის, რომ კალაპოტიდან ამოგდებული აღმოჩნდნენ მომაკვდავი კლასების უკანასკნელი ნაშთები: კერძო მრეწველები და მათი ავანჩავანნი, კერძო ვაჭრები და მათი დამქაშები, ყოფილი აზნაურები და ხუცები, კულაკები და მათი დამქაშები, ყოფილი თეთრი ოფიცრები და ურიადნიკები, ყოფილი პოლიციელები და ჟანდარმები, შოვინისტური ყაიდის ყოველგვარი ბურჟუაზიული ინტელიგენტები და ყველა დანარჩენი ანტისაბჭოთა ელემენტები.

ეს ყოფილი ადამიანები, რომლებიც ამოგდებულ იქნენ კალაპოტიდან და გაიფანტნენ მთელ სსრ კავშირში, შეძვრნენ ჩვენს ქარხნებსა და ფაბრიკებში, ჩვენს დაწესებულებებსა და სავაჭრო ორგანიზაციებში, რკინიგზისა და წყლის ტრანსპორტის საწარმოებში და უმთავრესად — კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში. ისინი შეძვრნენ და მიიმალნენ იქ, აიფარეს «მუშებისა» და «გლეხების» ნიღაბი, ამასთან ზოგიერთი მათგანი პარტიაშიც კი გაძვრა.

რა მიიტანეს მათ იქ? რა თქმა უნდა, საბჭოთა ხელისუფლებისადმი სიძულვილის გრძნობა, მეურნეობის, ყოფაცხოვრებისა და კულტურის ახალი ფორმებისადმი მოსისხლე მტრობის გრძნობა.

ამ ვაჟბატონებს უკვე აღარ ძალუძთ პირდაპირი იერიში მიიტანონ საბჭოთა ხელისუფლებაზე. ისინი და მათი კლასები წინათ რამდენჯერმე გადმოვიდნენ ასეთ იერიშზე, მაგრამ დამარცხდნენ და გაიფანტნენ. ამიტომ ერთადერთი, რაც მათ დარჩენიათ, — ეს არის ის, რომ გაუფუჭონ საქმე და ავნონ მუშებს, კოლმეურნეებს, საბჭოთა ხელისუფლებას, პარტიას. და ისინიც აფუჭებენ საქმეს რითაც შეუძლიათ, მოქმედებენ მიპარვით. ცეცხლს უკიდებენ საწყობებს და ამტვრევენ მანქანებს. აწყობენ საბოტაჟს. აწყობენ მავნებ-

ლობას კოლმეურნეობებში, საბჭოთა მეურნეობებში, ამასთან ზოგიერთნი მათგანი, რომელთა შორის პროფესორებიც არიან, თავიანთ მავნებლურ სწრაფვაში იქამდე მიდიან, რომ კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში პირუტყვს უცრიან შავ ჭირს, ციმბირის წყლულს, ხელს უწყობენ მენინგიტის გავრცელებას ცხენებს შორის და სხვ.

მაგრამ მთავარი ეს როდია. მთავარი ამ ყოფილი ადამიანების «მოღვაწეობაში» ის არის, რომ ისინი აწყობენ სახელმწიფო ჭონების, კოოპერაციული ჭონების, საკოლმეურნეო საკუთრების მასობრივ ჭურდობასა და მტაცებლობას. ჭურდობა და მტაცებლობა ფაბრიკებსა და ქარხნებში, ჭურდობა და მტაცებლობა რკინიგზის ტვირთისა, ჭურდობა და მტაცებლობა საწყობებსა და სავაჭრო საწარმოებში, — განსაკუთრებით ჭურდობა და მტაცებლობა საბჭოთა მეურნეობებსა და კოლმეურნეობებში, — ასეთია ამ ყოფილი ადამიანების «მოღვაწეობის» ძირითადი ფორმა. ისინი თითქოს კლასობრივი ინსტინქტით გრძნობენ, რომ საბჭოთა მეურნეობის საფუძველს წარმოადგენს საზოგადოებრივი საკუთრება, რომ სწორედ ამ საფუძვლის შერყევაა საჭირო იმისათვის, რომ საბჭოთა ხელისუფლებას საქმე გაუფუჭდეს, — და ისინი მართლაც ცდილობენ შეარყიონ საზოგადოებრივი საკუთრება მასობრივი ჭურდობისა და მტაცებლობის მოწყობის გზით.

მტაცებლობის მოსაწყობად ისინი იყენებენ კოლმეურნეთა, გუშინდელ ერთპიროვნულ მეურნეთა, ახლა კი კოლმეურნეობების წევრთა კერძო-მესაკუთრულ ჩვევებსა და ნაშთებს. თქვენ, როგორც მარქსისტებმა, უნდა იცოდეთ, რომ ადამიანთა შეგნება თავის განვითარებაში ჩამორჩება მათს ფაქტიურ მდგომარეობას. კოლმეურნეები მდგომარეობით უკვე ერთპიროვნული მეურნეები კი არ არიან, არამედ კოლექტივისტები, მაგრამ მათ ჯერჯერობით ძველი, კერძო-მესაკუთრული შეგნება აქვთ. და აი,

ექსპლოატატორულ კლასთა რიგებიდან გამოსული ყოფილი ადამიანები იყენებენ კოლმეურნეთა კერძო-მესაკუთრულ ჩვეულებებს, რათა მოაწყონ საზოგადოებრივი ქონების მტაცებლობა და მით შეარყიონ საბჭოთა წყობილების საფუძველი — საზოგადოებრივი საკუთრება.

ბევრი ჩვენი ამხანაგი უდარდელად უყურებს ასეთ მოვლენას, მათ არ ესმით მასობრივი ქურდობისა და მტაცებლობის ფაქტების აზრი და მნიშვნელობა. ისინი, როგორც ბრმები, გვერდს უვლიან ამ ფაქტებს და ფიქრობენ, რომ «აქ არაფერი განსაკუთრებული არ არის». მაგრამ ისინი, ეს ამხანაგები, დიდად ცდებიან. ჩვენი წყობილების საფუძველს წარმოადგენს საზოგადოებრივი საკუთრება, ისე როგორც კაპიტალიზმის საფუძველს — კერძო საკუთრება. თუ კაპიტალისტებმა კერძო საკუთრება გამოაცხადეს წმიდათა-წმიდად და ხელშეუხებლად, მიაღწიეს რა თავის დროზე კაპიტალისტური წყობილების განმტკიცებას, ჩვენ, კომუნისტებმა, მით უფრო უნდა გამოვაცხადოთ საზოგადოებრივი საკუთრება წმიდათა-წმიდად და ხელშეუხებლად, რათა ამ გზით განვამტკიცოთ მეურნეობის ახალი სოციალისტური ფორმები წარმოებისა და ვაჭრობის ყველა დარგში. საზოგადოებრივი საკუთრების, — სულ ერთია, იქნება ეს სახელმწიფოებრივი საკუთრება თუ კოოპერაციული ან საკოლმეურნეო საკუთრება, — ქურდობისა და მტაცებლობის დაშვება და ასეთ კონტრრევოლუციურ უმსგავსობათა უყურადღებოდ დატოვება იმას ნიშნავს, რომ ხელი შეუწყო საბჭოთა წყობილების ძირის გამოთხრას, იმ წყობილებისა, რომელიც ემყარება საზოგადოებრივ საკუთრებას, როგორც თავის ბაზას. ამ თვალსაზრისით ხელმძღვანელობდა ჩვენი საბჭოთა მთავრობა, როცა მან ამას წინათ გამოსცა კანონი საზოგადოებრივი საკუთრების დაცვის შესახებ [61]. ეს კანონი არის რევოლუციური კანონიერების საფუძველი ამჟამად. ხოლო მისი უმკაცრესად გატარება ცხოვრებაში — თვითეუ-

ლი კომუნისტის, თვითეული მუშისა და კოლმეურნის უპირველეს მოვალეობას წარმოადგენს.

ამბობენ, რომ ჩვენი დროის რევოლუციური კანონიერება არაფრით არ განირჩევა ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი პერიოდის რევოლუციური კანონიერებისაგან, რომ ჩვენი დროის რევოლუციური კანონიერება არის დაბრუნება ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი პერიოდის რევოლუციური კანონიერებისაკენო. ეს სრულიად არ არის სწორი. ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველი პერიოდის რევოლუციური კანონიერება თავისი მახვილით მიმართული იყო, უმთავრესად, სამხედრო კომუნიზმის უკიდურესობათა წინააღმდეგ, «უკანონო» კონფისკაციებისა და გადასახადების წინააღმდეგ. იგი კერძო მეპატრონისათვის, ერთპიროვნული მეურნისათვის, კაპიტალისტისათვის უზრუნველყოფდა მათი ქონების დაცვას იმ პირობით, თუ ისინი მტკიცედ შეასრულებდნენ საბჭოთა კანონებს. სულ სხვანაირად არის რევოლუციური კანონიერების საქმე ჩვენს დროში. ჩვენი დროის რევოლუციური კანონიერება თავისი მახვილით მიმართულია არა სამხედრო კომუნიზმის უკიდურესობათა წინააღმდეგ, რომელნიც უკვე დიდი ხანია არ არსებობენ ბუნებაში, არამედ ქურდებისა და მავნებლების წინააღმდეგ საზოგადოებრივ მეურნეობაში, ხულიგნებისა და საზოგადოებრივი საკუთრების მტაცებლების წინააღმდეგ. მაშასადამე, რევოლუციური კანონიერების ძირითადი საზრუნავი ჩვენს დროში არის საზოგადოებრივი საკუთრების დაცვა და არა სხვა რამ.

აი ამიტომ ბრძოლა საზოგადოებრივი საკუთრების დაცვისათვის, ბრძოლა ყველა ღონისძიებითა და საშუალებით, როგორსაც კი გვაძლევენ საბჭოთა ხელისუფლების კანონები, — პარტიის ერთ-ერთ ძირითად ამოცანას წარმოადგენს.

პროლეტარიატის მაგარი და მძლავრი დიქტატურა, — აი რა გვესაჭიროება ახლა იმისათვის, რომ გავაცამტვეროთ

მომაკვდავი კლასების უკანასკნელი ნაშთები და მოვსპოთ მათი ქურდული მახინაციები.

ზოგიერთმა ამხანაგმა თეზისი კლასების მოსპობის, უკლასო საზოგადოების შექმნისა და სახელმწიფოს კვდომის შესახებ გაიგო, როგორც სიზარმაცისა და უდარდელობის გამართლება, როგორც კლასობრივი ბრძოლის ქრობისა და სახელმწიფო ძალაუფლების შესუსტების კონტრრევოლუციური თეორიის გამართლება. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ასეთ ადამიანებს არ შეუძლიათ რაიმე საერთო ჰქონდეთ ჩვენს პარტიასთან. ისინი არიან გადაგვარებულნი, ან ორგულნი, რომლებიც უნდა გავაძევოთ პარტიიდან. კლასების მოსპობის მიღწევა შეიძლება არა კლასობრივი ბრძოლის ქრობით, არამედ მისი გაძლიერებით. სახელმწიფოს კვდომა მოხდება არა სახელმწიფო ძალაუფლების შესუსტების, არამედ მისი მაქსიმალური გაძლიერების გზით, რაც საჭიროა იმისათვის, რომ ბოლომდე გავანადგუროთ მომაკვდავი კლასების ნაშთები და მოვაწყოთ თავდაცვა კაპიტალისტური გარემოცვის წინააღმდეგ, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის მოსპობილი და არც მალე მოისპობა.

ხუთწლედის განხორციელების შედეგად ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ საბოლოოდ განვდევნეთ მტრული კლასების უკანასკნელი ნაშთები მათი საწარმოო პოზიციებიდან, გავანადგურეთ კულაკობა და მოვამზადეთ ნიადაგი მისი მოსპობისათვის. ასეთია ხუთწლედის შედეგი ბურჟუაზიის უკანასკნელ რაზმებთან ბრძოლის დარგში. მაგრამ ეს ცოტაა. ამოცანა ის არის, რომ ეს ყოფილი ადამიანები განვდევნოთ ჩვენივე საკუთარი საწარმოებიდან და დაწესებულებებიდან და საბოლოოდ დავუკარგოთ ზიანის მოყენების უნარი.

არ შეიძლება ითქვას, რომ ამ ყოფილ ადამიანებს შეეძლოთ რისიმე შეცვლა თავიანთი მავნებლური და ქურდული მახინაციებით სსრ კავშირის ახლანდელ მდგომარეობაში. ისინი მეტად სუსტნი და უძლურნი არიან იმისათვის, რომ

წინააღუდგნენ საბჭოთა ხელისუფლების ღონისძიებებს. მაგრამ, თუ ჩვენი ამხანაგები არ შეიარაღდებიან რევოლუციური სიფხიზლით და არ განდევნიან პრაქტიკიდან ობივატელურ-უდარდელ დამოკიდებულებას საზოგადოებრივი საკუთრების ქურდობისა და მტაცებლობის ფაქტებისადმი, ყოფილ ადამიანებს შეუძლიათ ბევრი სისაძაგლის ჩადენა.

მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ საბჭოთა სახელმწიფოს ძლიერების ზრდა გააძლიერებს მომაკვდავი კლასების უკანასკნელი ნაშთების წინააღმდეგობას. სწორედ იმიტომ, რომ ისინი კვდებიან და სულს ღაფავენ, ისინი თავდასხმების ერთი ფორმიდან გადავლენ თავდასხმების სხვა, უფრო მწვავე ფორმაზე, მიმართავენ მოსახლეობის ჩამორჩენილ ფენებს და დარაზმავენ მათ საბჭოთა ხელისუფლების წინააღმდეგ. არ არის ისეთი სისაძაგლე და ცილი, რომელიც ამ ყოფილმა ადამიანებმა არ დასწამონ საბჭოთა ხელისუფლებას და რომლის გარშემოც არ შეეცადონ ჩამორჩენილი ელემენტების მობილიზაციას. ამ ნიადაგზე შეიძლება გამოცოცხლდნენ და ამოძრავდნენ ძველი კონტრრევოლუციური პარტიების — ესერების, მენშევიკების, ცენტრისა და განაპირა მხარეების ბურჟუაზიული ნაციონალისტების დამარცხებული ჯგუფები, შეიძლება გამოცოცხლდნენ და ამოძრავდნენ კონტრრევოლუციური ოპოზიციური ელემენტების ნაშთები ტროცკისტებისა და მემარჯვენე უკლონისტების წრიდან. ეს, რა თქმა უნდა, საშიში არ არის. მაგრამ ყოველივე ეს მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, თუ გვსურს ამ ელემენტებს ბოლო მოვუღოთ სწრაფად და რაიმე საგრძნობი მსხვერპლის გარეშე.

აი რატომ წარმოადგენს რევოლუციური სიფხიზლე სწორედ იმ თვისებას, რაც განსაკუთრებით საჭიროა ახლა ბოლშევიკებისათვის.

VIII

საერთო დასკვნები

ასეთია ხუთწლიანი გეგმის განხორციელების ძირითადი შედეგები მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის დარგში, მშრომელთა ყოფაცხოვრების გაუმჯობესებისა და საქონელბრუნვის განვითარების დარგში, საბჭოთა ხელისუფლების განმტკიცებისა და მომაკვდავ კლასთა ნარჩენებისა და ნაშთების წინააღმდეგ კლასობრივი ბრძოლის გაშლის დარგში.

ასეთია საბჭოთა ხელისუფლების წარმატებანი და მონაპოვარნი უკანასკნელი ოთხი წლის განმავლობაში.

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა ამ წარმატებათა საფუძველზე, რომ ჩვენში ყველაფერი რიგზეა. რა თქმა უნდა, ჩვენში ჯერ კიდევ ყველაფერი რიგზე როდია. ნაკლი და შეცდომები ჩვენს მუშაობაში საკმაოდ მოგვეპოვება. უყაირათობა და უთავბოლობა ჯერ კიდევ არის ჩვენს პრაქტიკაში. მე, სამწუხაროდ, არ შემიძლია ახლა შევჩერდე ნაკლოვანებებსა და შეცდომებზე, რადგან ჩემთვის დავალებული შემაჯამებელი მოხსენების ფარგლები ამისათვის გასაქანს არ იძლევა. მაგრამ ახლა საქმე ამაში როდია. საქმე იმაშია, რომ, მიუხედავად ნაკლოვანებებისა და შეცდომებისა, რომელთა არსებობას არც ერთი ჩვენგანი არ უარყოფს, ჩვენ მივაღწიეთ ისეთ სერიოზულ წარმატებებს, რომლებიც აღტაცებას იწვევენ მთელი მსოფლიოს მუშათა კლასში, ჩვენ მივაღწიეთ ისეთ გამარჯვებას, რომელსაც ჭეშმარიტად მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობა აქვს.

რას შეეძლო შეესრულებინა და ნამდვილად რამ შეასრულა მთავარი როლი იმაში, რომ, შეცდომებისა და ნაკლთა მიუხედავად, პარტიამ მაინც მიაღწია გადამწყვეტ წარმატებებს ხუთწლიანი გეგმის ოთხ წელიწადში განხორციელების საქმეში?

სად არის ის ძირითადი ძალები, რომლებმაც, მიუხედავად ყველაფრისა, უზრუნველყვეს ეს ჩვენი ისტორიული გამარჯვება?

ეს არის, უწინარეს ყოვლისა, აქტივობა და თავდადება, ენთუზიაზმი და ინიციატივა მუშათა და კოლმეურნეთა მილიონიანი მასებისა, რომლებმაც, საინჟინერო-ტექნიკურ ძალებთან ერთად, განავითარეს კოლოსალური ენერგია სოციალისტური შეჯიბრებისა და დამკვრელობის გასაშლელად. ეჭვი არაა, რომ ამ გარემოების გარეშე ჩვენ ვერ მივაღწევდით მიზანს, ერთ ნაბიჯსაც ვერ გადავდგამდით წინ.

მეორე, ეს არის მტკიცე ხელმძღვანელობა პარტიისა და მთავრობის მხრივ, რომლებიც მოუწოდებდნენ მასებს წინ და სძლევდნენ ყველა და ყოველგვარ სიძნელეს მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე.

ბოლოს, ეს არის განსაკუთრებული ღირსებანი და უპირატესობანი მეურნეობის საბჭოთა სისტემისა, რომელიც შეიცავს სიძნელეთა გადასალახავად საჭირო კოლოსალურ შესაძლებლობებს.

ასეთია სამი ძირითადი ძალა, რომელმაც განსაზღვრა სსრ კავშირის ისტორიული გამარჯვება.

საერთო დასკვნები:

1. ხუთწლედის შედეგებმა გააცამტვერეს ბურჟუაზიულ და სოციალ-დემოკრატიულ მოღვაწეთა მტკიცება იმის შესახებ, რომ ხუთწლიანი გეგმა არის ფანტაზია, ბოდვა, განუხორციელებელი ოცნება. ხუთწლედის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ ხუთწლიანი გეგმა უკვე განხორციელდა.

2. ხუთწლედის შედეგებმა დაამსხვრიეს ცნობილი ბურჟუაზიული «სიმბოლო სარწმუნოებისა» იმის შესახებ, რომ მუშათა კლასს არ შეუძლია ახლის შენება, რომ მას შეუძლია მხოლოდ ძველის დანგრევა. ხუთწლედის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ მუშათა კლასს შეუძლია ახლის ისევე კარგად შენება, როგორც ძველის ნგრევა.

3. ხუთწლედის შედეგებმა დაამსხვრიეს სოციალ-დემოკრატების თეზისი იმის შესახებ, რომ შეუძლებელია სოციალიზმის აშენება ერთ, ცალკე აღებულ, ქვეყანაში. ხუთწლედის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ სავსებით შესაძლებელია სოციალისტური საზოგადოების აშენება ერთ ქვეყანაში, ვინაიდან ასეთი საზოგადოების ეკონომიური საძირკველი უკვე აშენებულია სსრ კავშირში.

4. ხუთწლედის შედეგებმა გააცამტვერეს ბურჟუაზიული ეკონომისტების მტკიცება იმის შესახებ, რომ მეურნეობის კაპიტალისტური სისტემა წარმოადგენს საუკეთესო სისტემას, რომ მეურნეობის ყოველგვარი სხვა სისტემა არ არის მტკიცე და მას არ შეუძლია დაიჭიროს გამოცდა ეკონომიური განვითარების სიძნელეთა წინაშე. ხუთწლედის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ მეურნეობის კაპიტალისტური სისტემა უნიადაგოა და არამტკიცე, რომ იგი უკვე სულს ღაფავს და მან თავისი ადგილი უნდა დაუთმოს მეურნეობის სხვა, უმაღლეს, საბჭოთა, სოციალისტურ სისტემას, რომ მეურნეობის ერთადერთი სისტემა, რომელსაც კრიზისებისა არ ეშინია და შეუძლია გადალახოს კაპიტალიზმისათვის გადაუჭრელი სიძნელენი, — ეს არის მეურნეობის საბჭოთა სისტემა.

5. ბოლოს, ხუთწლედის შედეგებმა ცხადყვეს, რომ კომუნისტური პარტია უძლეველია, თუ მან იცის, საით წარმართოს საქმე, და თუ მას სიძნელეებისა არ ეშინია.

(მ ქ უ ხ ა რ ე, ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი, რ ო მ ე ლ ი ც ო ვ ა ც ი ა დ ი ქ ც ე ვ ა; დ ა რ ბ ა ზ ი ფ ე ხ ზ ე ა მ დ გ ა რ ი მ ი ე ს ა ლ მ ე ბ ა ა მ ხ ა ნ ა გ ს ტ ა ლ ი ნ ს).

სოფლად მუშაობის შესახებ

სიტყვა 1933 წ. 11 იანვარს

ამხანაგებო! მე ვფიქრობ, რომ ორატორებმა სწორად დაასურათეს პარტიული მუშაობის მდგომარეობა სოფლად, მისი ნაკლოვანებანი, მისი ღირსებანი, — განსაკუთრებით მისი ნაკლოვანებანი. და მაინც მგონია, რომ მათ არ უთქვამთ ყველაზე მთავარი სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა შესახებ, არ გამოუაშკარავებიათ ამ ნაკლოვანებათა ფესვები. ეს მხარე კი ჩვენთვის ყველაზე უფრო მეტ ინტერესს წარმოადგენს. ამიტომ ნება მომეცით გამოვთქვა ჩემი აზრი სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა შესახებ, გამოვთქვა მთელი იმ პირდაპირობით, რომელიც სჩვევიათ ბოლშევიკებს.

რა არის სოფლად ჩვენი მუშაობის მთავარი ნაკლი უკანასკნელ წელს, 1932 წელს?

მთავარი ნაკლი ის არის, რომ პურის დამზადება ამ წელს ჩვენში ჩატარდა უფრო მეტი სიძნელეებით, ვიდრე წინა წელს, ვიდრე 1931 წელს.

ამის ახსნა ცუდი მოსავლით ყოვლად შეუძლებელია, ვინაიდან წელს ჩვენში მოსავალი წინა წელთან შედარებით უკეთესი იყო და არა უარესი. არავის არ შეუძლია იმის უარყოფა, რომ პურის საერთო მოსავალი 1932 წელს უფრო დიდი იყო, ვიდრე 1931 წელს, როცა გვალვამ სსრ კავშირის ჩრდილო-აღმოსავლეთის ხუთ ძირითად რაიონში

საგრძნობლად შეამცირა ჩვენი ქვეყნის პურის ბალანსი. რა თქმა უნდა, ჩვენ 1932 წელსაც გვქონდა მოსავლის ერთგვარი დანაკარგი არახელსაყრელი კლიმატური პირობების გამო ყუბანში და თერგის მხარეში, აგრეთვე უკრაინის ზოგიერთ რაიონში. მაგრამ ეჭვს გარეშეა, რომ ეს დანაკარგი იმ დანაკარგის ნახევარიც არ არის, რომელიც იყო 1931 წელს გვალვის გამო სსრ კავშირის ჩრდილო-აღმოსავლეთ რაიონებში. მაშასადამე, 1932 წელს ჩვენს ქვეყანაში უფრო მეტი პური იყო, ვიდრე 1931 წელს. და მაინც, მიუხედავად ამ გარემოებისა, პურის დამზადებამ ჩვენში 1932 წელს უფრო მეტი სიძნელეებით ჩაიარა, ვიდრე წინა წელს.

რაშია აქ საქმე? სად არის ჩვენი მუშაობის ამ ნაკლის მიზეზები? რით ავხსნათ ეს შეუსაბამობა?

1) ეს აიხსნება, უწინარეს ყოვლისა, იმით, რომ ადგილობრივ მომუშავე ჩვენმა ამხანაგებმა, ჩვენმა სოფლის მუშაკებმა ვერ გაითვალისწინეს ახალი ვითარება სოფლად, რომელიც შეიქმნა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის გამოცხადების გამო. და სწორედ იმიტომ, რომ მათ ვერ გაითვალისწინეს ახალი ვითარება, სწორედ ამიტომ მათ ვერ გარდაქმნეს მუშაობა ახალ ყაიდაზე ახალ ვითარებასთან შეფარდებით. სანამ არ არსებობდა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა, სანამ არ არსებობდა პურის ორი ფასი, სახელმწიფო და საბაზრო ფასი, — სოფლად იყო ერთი ვითარება. როცა გამოცხადდა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა, ვითარება მკვეთრად უნდა შეცვლილიყო, ვინაიდან საკოლმეურნეო ვაჭრობის გამოცხადება ნიშნავს პურის საბაზრო ფასის, დაწესებულ სახელმწიფო ფასთან შედარებით, უფრო მაღალი ფასის ლეგალიზაციას. ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ ეს გარემოება გამოიწვევდა გლეხების ერთგვარ თავშეკავებას სახელმწიფოსათვის პურის ჩაბარების საქმეში. გლეხი ასე ანგარიშობდა: «გამოცხადებულია პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა, მოხდა საბაზრო ფასის ლეგალიზაცია,

ბაზარზე მე შემიძლია პურის ერთსა და იმავე რაოდენობაში მივიღო უფრო მეტი, ვიდრე სახელმწიფოსათვის პურის ჩაბარების დროს, — მაშასადამე, თუ სულელი არა ვარ, უნდა შემოვინახო პური, სახელმწიფოს ჩავაბარო ნაკლები, საკოლმეურნეო ვაჭრობისათვის დავიტოვო უფრო მეტი და ამგვარად მივაღწიო იმას, რომ გაყიდული პურის იმავე რაოდენობაში მეტი ავიღო».

სულ უბრალო და ბუნებრივი ლოგიკაა!

მაგრამ აქ უბედურება ის არის, რომ ჩვენმა სოფლის მუშაკებმა, ყოველ შემთხვევაში ბევრმა მათგანმა, ვერ გაიგეს ეს უბრალო და ბუნებრივი რამ. საბჭოთა ხელისუფლების დავალებანი რომ არ ჩაშლილიყო, კომუნისტებს ამ ახალი ვითარების დროს მოსავლის აღების პირველი დღეებიდანვე, ჯერ კიდევ 1932 წლის ივლისში, — ყოველნაირად უნდა გაეძლიერებინათ და დაეჩქარებინათ პურის დამზადება. ამას მოითხოვდა საქმის ვითარება. ხოლო როგორ მოიქცნენ ისინი ნამდვილად? იმის ნაცვლად, რომ დაეჩქარებინათ პურის **დამზადება**, მათ დააჩქარეს სხვადასხვა ფონდების შექმნა კოლმეურნეობებში და ამით გააძლიერეს პურის ჩამბარებელთა თავშეკავება მათ მიერ სახელმწიფოს წინაშე ვალდებულებათა შესრულების საქმეში. ვერ გაიგეს რა ახალი ვითარება, მათ ეშინოდათ არა იმისი, რომ გლეხების თავშეკავებას პურის ჩაბარების საქმეში შეუძლია შეაფერხოს პურის დამზადება, არამედ ეშინოდათ, რომ გლეხები ვერ მიხვდებიან პურის შემონახვას იმისათვის, რათა შემდეგ გაიტანონ ბაზარზე საკოლმეურნეო ვაჭრობის ხაზით და, ერთიც ვნახოთ, მთელი თავიანთი პური ელევატორებს ჩააბარონო.

სხვანაირად რომ ვთქვათ, ჩვენმა სოფლის კომუნისტებმა, ყოველ შემთხვევაში მათმა უმრავლესობამ, საკოლმეურნეო ვაჭრობა გაიგეს მხოლოდ მისი **დადებითი** მხრით, გაიგეს და შეითვისეს მისი **დადებითი** მხარე, მაგრამ სრულიად ვერ

გაიგეს და ვერ შეითვისეს საკოლმეურნეო ვაჭრობის **უარყოფითი** მხარეები, — ვერ გაიგეს ის, რომ საკოლმეურნეო ვაჭრობის უარყოფითს მხარეებს შეუძლია დიდი ზიანი მიაყენოს სახელმწიფოს, თუ ისინი, ე. ი. კომუნისტები, მოსავლის აღების პირველი დღეებიდანვე ყოველნაირად არ დააჩქარებენ პურის დამზადების კამპანიას.

და ეს შეცდომა დაუშვეს არა მარტო მუშაკებმა კოლმეურნეობებში. ეს შეცდომა დაუშვეს საბჭოთა მეურნეობების დირექტორებმაც, რომლებმაც დანაშაულებრივად შემოინახეს ის პური, რაც სახელმწიფოსათვის უნდა ჩაებარებინათ, და იწყეს მისი გაყიდვა კერძოდ, უფრო მაღალ ფასებში.

ითვალისწინებდნენ თუ არა სახკომსაბჭო და ცენტრალური კომიტეტი თავიანთ ცნობილ დადგენილებაში საკოლმეურნეო ვაჭრობის გაშლის შესახებ[62] ამ ახალ ვითარებას, რომელიც შეიქმნა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობასთან დაკავშირებით? დიახ, ითვალისწინებდნენ. ამ დადგენილებაში პირდაპირ ნათქვამია, რომ პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა შეიძლება დაშვებულ იქნას მხოლოდ მას შემდეგ, როცა სავსებით და მთლიანად იქნება შესრულებული პურის დამზადების გეგმა და შეგროვებული იქნება თესლი. იქ პირდაპირ არის ნათქვამი, რომ მხოლოდ პურის დამზადების და თესლის გამოყოფის დამთავრების შემდეგ, დაახლოებით 1933 წლის 15 იანვრისათვის, — მხოლოდ ამ პირობების შესრულების შემდეგ შესაძლებელი იქნება პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის დაშვება. თავიანთი ამ დადგენილებით სახკომსაბჭო და ცენტრალური კომიტეტი თითქოს ეუბნებოდნენ ჩვენს სოფლის მუშაკებს: ნუ დაჩრდილავთ თქვენს ყურადღებას ფონდებსა და ყოველგვარ მარაგზე ზრუნვით, ნუ მოაკლებთ ყურადღებას მთავარ ამოცანას, გაშალეთ პურის დამზადება მოსავლის აღების პირველივე დღეებიდან და დააჩქარეთ იგი, ვინაიდან პირველი მცნებაა პურის დამზადების გეგმის შესრულება, მეორე მცნება —

თესლის გამოყოფა, და მხოლოდ ამ პირობების შესრულების შემდეგ შეგიძლიათ დაიწყოთ და გაშალოთ პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა.

ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს და სახკომსაბჭოს შეცდომა შეიძლება ის იყო, რომ მათ არასაკმაო დაჟინებით გაუსვეს ხაზი საქმის ამ მხარეს და არასაკმაოდ ხმამაღლა გააფრთხილეს ჩვენი სოფლის მუშაკები იმ საშიშროებათა შესახებ, რომლებიც იმალებოდა საკოლმეურნეო ვაჭრობაში. მაგრამ, მათ რომ აღნიშნული საშიშროების შესახებ გააფრთხილეს ისინი, და საკმაოდ ნათლადაც გააფრთხილეს, — ამაში არ შეიძლება არავითარი ეჭვის შეტანა. უნდა ვაღიაროთ, რომ ცენტრალურმა კომიტეტმა და სახკომსაბჭომ რამდენადმე გადაჭარბებით შეაფასეს ჩვენი ადგილობრივი მუშაკების, არა მარტო რაიონული, არამედ აგრეთვე მთელი რიგი საოლქო მუშაკების ლენინური გამობრძმედილობა და გამჭრიახობა.

შეიძლება საჭირო არ იყო პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის გამოცხადება? შეიძლება ეს იყო შეცდომა, განსაკუთრებით, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ საკოლმეურნეო ვაჭრობას აქვს არა მარტო დადებითი, არამედ ზოგიერთი უარყოფითი მხარეც?

არა, ეს არ იყო შეცდომა. არც ერთი რევოლუციური ღონისძიება არ არის უზრუნველყოფილი ზოგიერთი უარყოფითი მხარისაგან, თუ იგი სწორად არ ხორციელდება. იგივე უნდა ითქვას პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობაზეც. საკოლმეურნეო ვაჭრობა საჭიროა და ხელსაყრელი როგორც სოფლისათვის, ისე ქალაქისათვის, როგორც მუშათა კლასისათვის, ისე გლეხობისათვის. და სწორედ იმიტომ, რომ იგი ხელსაყრელია, საჭირო იყო მისი შემოღება.

რით ხელმძღვანელობდნენ სახკომსაბჭო და ცენტრალური კომიტეტი, როცა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობა შემოიღეს?

უწინარეს ყოვლისა იმით, რომ გაეფართოებინათ საქონელბრუნვის ბაზა ქალაქსა და სოფელს შორის და გაეუმჯობესებინათ მუშების მომარაგება სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებით, ხოლო გლეხებისა — ქალაქის ნაწარმით. ეჰვს გარეშეა, რომ მარტო სახელმწიფო და კოოპერაციული ვაჭრობა ამისათვის საკმაო არ არის. საჭირო იყო საქონელბრუნვის ამ არხების შევსება ახალი არხით — საკოლმეურნეო ვაჭრობით. და ჩვენ ისინი შევავსეთ საკოლმეურნეო ვაჭრობის შემოღებით.

შემდეგ, ისინი ხელმძღვანელობდნენ იმით, რომ პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის საშუალებით კოლმეურნისათვის მიეცათ შემოსავლის დამატებითი წყარო და განემტკიცებინათ მისი ეკონომიური მდგომარეობა.

ბოლოს, ისინი ხელმძღვანელობდნენ იმით, რომ საკოლმეურნეო ვაჭრობის შემოღებით ახალი ბიძგი მისცემოდა გლეხს კოლმეურნეობათა მუშაობის გაუმჯობესებისათვის როგორც თესვის ხაზით, ისე მოსავლის აღების ხაზითაც.

თქვენ იცით, რომ სახკომსაბჭოს და ცენტრალური კომიტეტის ყველა ეს მოსაზრება სავსებით დაადასტურეს ამ უკანასკნელ დროს კოლშეურნეობათა ცხოვრების ფაქტებმა. კოლმეურნეობათა განმტკიცების პროცესის გაძლიერება, კოლმეურნეობებიდან გამოსვლის შეწყვეტა, ერთპიროვნულ მეურნეთა გაძლიერებული ლტოლვა კოლმეურნეობებისაკენ, კოლმეურნეთა მისწრაფება — მიიღონ ახალი წევრები მეტი შერჩევით, — ყოველივე ეს და მრავალი ამის მსგავსი უდავოდ გვეუბნება იმას, რომ საკოლმეურნეო ვაჭრობამ არამცთუ არ შეასუსტა, არამედ, პირიქით, გააძლიერა და განამტკიცა კოლმეურნეობების მდგომარეობა.

მაშასადამე, სოფლად ჩვენი მუშაობის ხარვეზები აიხსნება არა საკოლმეურნეო ვაჭრობით, არამედ იმით, რომ იგი ყოველთვის არ ტარდება სწორად, აიხსნება ახალი ვითარების გათვალისწინების უუნარობით, იმ ახალ ვითარებასთან

შეფარდებით, რომელიც შექმნა პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის გამოცხადებამ, საკუთარი რიგების გარდაქმნის უუნარობით.

2) სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა მეორე მიზეზი ის არის, რომ ჩვენმა ამხანაგებმა ადგილებზე, — და არა მარტო ამ ამხანაგებმა, — ვერ გაიგეს სოფლად ჩვენი მუშაობის პირობების შეცვლა, რომელიც მოხდა პურის ძირითად რაიონებში კოლმეურნეობათა გაბატონებული მდგომარეობის დამკვიდრებასთან დაკავშირებით. ჩვენ ყველას გვახარებს ის, რომ ჩვენს პურის რაიონებში მეურნეობის საკოლმეურნეო ფორმა გახდა გაბატონებულ ფორმად. მაგრამ ყველას როდი ესმის ის, რომ ეს გარემოება კი არ ამცირებს, არამედ ადიდებს ჩვენს ზრუნვას და ჩვენს პასუხისმგებლობას სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმეში. ბევრი ფიქრობს, რომ, რაკი ამა თუ იმ რაიონში, ამა თუ იმ ოლქში მიღწეულია კოლექტივიზაციის, ვთქვათ, 70 ან 80 პროცენტი, ამით უკვე ყველაფერი მოცემულია, და ჩვენ შეგვიძლია საქმე მივანდოთ მოვლენათა ბუნებრივ მსვლელობას, საქმე მივანდოთ თვითდინებას, იმ მოსაზრებით, რომ კოლექტივიზაცია თითქოს თვითონ გააკეთებს თავის საქმეს, თვითონ წასწევს სოფლის მეურნეობას. მაგრამ ეს დიდი შეცდომაა, ამხანაგებო. ნამდვილად კი, გადასვლა კოლექტიურ მეურნეობაზე, როგორც მეურნეობის გაბატონებულ ფორმაზე, კი არ ამცირებს, არამედ ადიდებს ჩვენს ზრუნვას სოფლის მეურნეობის მიმართ, კი არ ამცირებს, არამედ ადიდებს კომუნისტების ხელმძღვანელ როლს სოფლის მეურნეობის აღმავლობის საქმეში. თვითდინება ახლა უფრო საშიშია, ვიდრე ოდესმე, სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმისათვის. თვითდინებას ახლა შეუძლია მთელი საქმე დაღუპოს.

სანამ სოფლად ერთპიროვნული მეურნე ჭარბობდა, პარტიას შეეძლო განესაზღვრა თავისი ჩარევა სოფლის მეურ-

ნეობის განვითარების საქმეში დახმარების, რჩევა-დარიგების ან გაფრთხილების ცალკე აქტებით. მაშინ ერთპიროვნულ მეურნეს თვითონ უნდა ეზრუნა თავის მეურნეობაზე, ვინაიდან იგი ვერავის დააკისრებდა პასუხისმგებლობას ამ მეურნეობისათვის, რომელიც მხოლოდ მისი პირადი მეურნეობა იყო, და, გარდა საკუთარი თავისა, ვერავის იმედი ვერ ექნებოდა. მაშინ ერთპიროვნულ მეურნეს თვითონ უნდა ეზრუნა თესვაზე, მოსავლის აღებაზე და საერთოდ სასოფლო-სამეურნეო შრომის ყველა პროცესზე, თუ მას არ სურდა დარჩენილიყო უპუროდ და შიმშილის მსხვერპლი გამხდარიყო. კოლექტიურ მეურნეობაზე გადასვლასთან ერთად საქმე არსებითად შეიცვალა. კოლმეურნეობა არ არის ერთპიროვნული მეურნეობა. კოლმეურნენი ახლა სწორედ ასე ლაპარაკობენ: «კოლმეურნეობა ჩემია და არც არის ჩემი; ის ჩემია, მაგრამ ამასთან ერთად ეკუთვნის ივანეს, ფილიპეს, მიხეილს და კოლმეურნეობის სხვა წევრებს; კოლმეურნეობა საერთოა». ახლა მას, კოლმეურნეს, გუშინდელ ერთპიროვნულ მეურნეს და დღევანდელ კოლექტივისტს, — ახლა მას შეუძლია პასუხისმგებლობა დააკისროს კოლმეურნეობის სხვა წევრებს და იქონიოს მათი იმედი, რადგან მან იცის, რომ კოლმეურნეობა მას უპუროდ არ დატოვებს. ამიტომ საზრუნავი მას, კოლმეურნეს, უკვე ნაკლები აქვს, ვიდრე ინდივიდუალური მეურნეობის დროს, ვინაიდან ზრუნვა და პასუხისმგებლობა მეურნეობისათვის ახლა განაწილებულია ყველა კოლმეურნეს შორის.

რა გამომდინარეობს აქედან? აქედან ის გამომდინარეობს, რომ პასუხისმგებლობის სიმძიმის ცენტრი მეურნეობის გაძღოლისათვის ახლა ცალკე გლეხებიდან გადავიდა კოლმეურნეობის ხელმძღვანელობაზე, კოლმეურნეობის ხელმძღვანელ ბირთვზე. ახლა გლეხები მოითხოვენ ზრუნვას მეურნეობაზე და საქმის გონივრულად გაძღოლას არა თავისი თავისაგან, არამედ კოლმეურნეობის ხელმძღვანელო-

ბისაგან, ან, უფრო სწორად, არა იმდენად თავისი თავისაგან, რამდენადაც კოლმეურნეობის ხელმძღვანელობისაგან. ხოლო რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ პარტიას ახლა უკვე არ შეუძლია დაკმაყოფილდეს სასოფლო-სამეურნეო განვითარების პროცესში ჩარევის ცალკე აქტებით. მან ახლა თვითონ უნდა მოჰკიდოს ხელი კოლმეურნეობათა ხელმძღვანელობას, იკისროს პასუხისმგებლობა მუშაობისათვის და დაეხმაროს კოლმეურნეებს წინ წასწიონ თავიანთი მეურნეობა მეცნიერებისა და ტექნიკის მიღწევათა საფუძველზე.

მაგრამ ეს ყველაფერი როდია. კოლმეურნეობა არის მსხვილი მეურნეობა. ხოლო მსხვილი მეურნეობის გაძღოლა უგეგმოდ არ შეიძლება. მიწათმოქმედებაში მსხვილ მეურნეობას, რომელიც მოიცავს ასეულ, ხოლო ზოგჯერ ათასეულ კომლს, შეიძლება გაუძღვეთ მხოლოდ გეგმიანი ხელმძღვანელობის წესით. უამისოდ იგი უნდა დაიღუპოს და დაიშალოს. აი კიდევ ერთი ახალი პირობა საკოლმეურნეო წყობილების დროს, რომელიც ძირფესვიანად განსხვავდება ერთპიროვნული წვრილი მეურნეობის გაძღოლის პირობებისაგან. განა შეიძლება ასეთი მეურნეობის გაძღოლა მივანდოთ ეგრეთწოდებულს საქმეთა ბუნებრივ მიმდინარეობას, თვითდინებას? ცხადია, არ შეიძლება. ასეთ მეურნეობას რომ გაუძღვე, უნდა უზრუნველჰყო კოლმეურნეობა იმ ელემენტარულად მომზადებულ ადამიანთა ერთგვარი მინიმუმით, რომელთაც შეეძლებათ მეურნეობის დაგეგმვა და მისი ორგანიზებულად გაძღოლა. გასაგებია, რომ საკოლმეურნეო მშენებლობის საქმეში საბჭოთა ხელისუფლების სისტემატური ჩარევის გარეშე, მისი სისტემატური დახმარების გარეშე ასეთი მეურნეობის მოწყობა შეუძლებელია.

ხოლო რა გამომდინარეობს აქედან? აქედან ის გამომდინარეობს, რომ საკოლმეურნეო წყობილება კი არ ამცირებს, არამედ ადიდებს პარტიისა და მთავრობის ზრუნვასა და პასუხისმგებლობას სოფლის მეურნეობის განვითარების

მიმართ. აქედან გამომდინარეობს, რომ პარტია, თუ მას სურს უხელმძღვანელოს საკოლმეურნეო მოძრაობას, უნდა ჩასწვდეს საკოლმეურნეო ცხოვრებისა და საკოლმეურნეო ხელმძღვანელობის ყველა დეტალს. აქედან გამომდინარეობს, რომ პარტიამ კი არ უნდა შეასუსტოს, არამედ უნდა გააძლიეროს თავისი კავშირი კოლმეურნეობებთან, რომ მან უნდა იცოდეს ყველაფერი, რაც ხდება კოლმეურნეობებში, რათა თავის დროზე გაუწიოს დახმარება და თავიდან აიცილოს კოლმეურნეობებს მოსალოდნელი საფრთხე.

ხოლო რას ვხედავთ ნამდვილად? ნამდვილად ვხედავთ იმას, რომ მთელი რიგი რაიონული და საოლქო ორგანიზაციები მოწყვეტილი არიან კოლმეურნეობათა ცხოვრებას, მათს მოთხოვნილებებს. სხედან ადამიანები კანცელარიებში, თვითკმაყოფილების გრძნობით აწრიპინებენ კალამს და ვერ ამჩნევენ იმას, რომ კოლმეურნეობათა განვითარება მიმდინარეობს ბიუროკრატიული კანცელარიებისაგან დამოუკიდებლად. ცალკე შემთხვევებში კოლმეურნეობებისაგან მოწყვეტა იქამდე მიდიოდა, რომ სამხარეო ორგანიზაციების ზოგიერთი წევრი თავისი მხარის კოლმეურნეობათა ამბავს იგებდა არა შესაფერი რაიონული ორგანიზაციებისაგან, არამედ ცენტრალური კომიტეტის წევრებისაგან მოსკოვში. ეს სამწუხაროა, მაგრამ ეს ფაქტია, ამხანაგებო. ინდივიდუალური მეურნეობიდან კოლმეურნეობებზე გადასვლას უნდა გამოეწვია კომუნისტების ხელმძღვანელობის გაძლიერება სოფლად. ნამდვილად კი მთელ რიგ შემთხვევებში ამ გადასვლამ გამოიწვია ის, რომ კომუნისტებს თავი მოჰქონდათ კოლექტივიზაციის მაღალი პროცენტით, ისინი განცხრომას მიეცნენ, ხოლო საქმე მიანდეს თვითდინებას, საქმე მიანდეს მოვლენათა ბუნებრივ მსვლელობას. საკოლმეურნეო მეურნეობის გეგმიანი ხელმძღვანელობის პრობლემას უნდა გამოეწვია კომუნისტების ხელმძღვანელობის გაძლიერება კოლმეურნეობებში. ნამდვილად კი მთელ რიგ

შემთხვევებში მოხდა ის, რომ კომუნისტები განზე აღმოჩნდნენ, ხოლო კოლმეურნეობებში საქმეს განაგებდნენ ყოფილი თეთრი ოფიცრები, ყოფილი პეტლიურელები და საერთოდ მუშებისა და გლეხების მტრები.

ასეთია სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა მეორე მიზეზი.

3) სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა მესამე მიზეზი ის არის, რომ ბევრმა ჩვენმა ამხანაგმა გადაჭარბებით შეაფასა კოლმეურნეობები, როგორც მეურნეობის ახალი ფორმა, გადაჭარბებით შეაფასა და აქცია ხატად ისინი. მათ გადაწყვიტეს, რომ რაკი არსებობენ კოლმეურნეობანი, როგორც მეურნეობის სოციალისტური ფორმა, — ამით უკვე ყველაფერია მოცემული, ამით უკვე უზრუნველყოფილია კოლმეურნეობათა საქმის სწორად წაყვანა, კოლექტიური მეურნეობის სწორი დაგეგმვა, კოლმეურნეობათა გადაქცევა სანიმუშო სოციალისტურ მეურნეობებად. მათ ვერ გაიგეს, რომ კოლმეურნეობანი ორგანიზაციული მოწყობის მხრივ ჯერ კიდევ სუსტნი არიან და საჭიროებენ პარტიის სერიოზულ დახმარებას, როგორც შემოწმებული ბოლშევიკური კადრებით მათი მომარაგების, ისე საკოლმეურნეო საქმეების მიმდინარე ხელმძღვანელობის მხრივ. მაგრამ ეს ყველაფერი როდია, და მთავარიც კი არ არის. მთავარი ნაკლი აქ ის არის, რომ ბევრმა ჩვენმა ამხანაგმა გადაჭარბებით შეაფასა თვით კოლმეურნეობათა, როგორც სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის ახალი ფორმის, ძალები და შესაძლებლობანი. მათ ვერ გაიგეს ის, რომ კოლმეურნეობა თავისთავად, მიუხედავად იმისა, რომ იგი წარმოადგენს მეურნეობის სოციალისტურ ფორმას, — ჯერ კიდევ სრულიადაც არ არის გარანტირებული ყოველგვარი საფრთხისაგან და კოლმეურნეობის ხელმძღვანელობაში ყოველი ჯურის კონტრრევოლუციურ ელემენტთა შეპარვისაგან, არ არის გარანტირებული იმისაგან, რომ განსაზღვრულ პირობებში კოლმეურ-

ნეობები შეიძლება გამოიყენონ ანტისაბჭოთა ელემენტებმა თავიანთი მიზნებისათვის.

კოლმეურნეობა არის **სამეურნეო** ორგანიზაციის სოციალისტური ფორმა ისევე, როგორც საბჭოები წარმოადგენენ **პოლიტიკური** ორგანიზაციის სოციალისტურ ფორმას. როგორც კოლმეურნეობები, ისე საბჭოები წარმოადგენენ ჩვენი რევოლუციის უდიდეს მონაპოვარს, მუშათა კლასის უდიდეს მონაპოვარს. მაგრამ კოლმეურნეობები და საბჭოები წარმოადგენენ ორგანიზაციის მხოლოდ **ფორმას**, მართალია, სოციალისტურს, მაგრამ მაინც ორგანიზაციის **ფორმას**. ყველაფერი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რა **შინაარსი** მიეცემა ამ ფორმას.

ჩვენ ვიცით შემთხვევები, როცა მუშათა და გლეხკაცთა დეპუტატების საბჭოები განსაზღვრულ პერიოდში მხარს უჭერდნენ კონტრრევოლუციას რევოლუციის წინააღმდეგ. ასეთი მდგომარეობა იყო ჩვენში, სსრ კავშირში, მაგალითად, 1917 წლის ივლისში, როცა საბჭოებს ხელმძღვანელობდნენ მენშევიკები და ესერები და საბჭოები იფარავდნენ კონტრრევოლუციას რევოლუციის წინააღმდეგ. ასეთი მდგომარეობა იყო გერმანიაში 1918 წლის დამლევს, როცა საბჭოებს ხელმძღვანელობდნენ სოციალ-დემოკრატები და როცა ისინი იფარავდნენ კონტრრევოლუციას რევოლუციის წინააღმდეგ. მაშასადამე, საქმე მარტო საბჭოები კი არ არის, როგორც ორგანიზაციის ფორმა, თუმცა თვით ეს ფორმა წარმოადგენს უდიდეს რევოლუციურ მონაპოვარს. საქმე, უწინარეს ყოვლისა, საბჭოების მუშაობის შინაარსია, საქმე საბჭოების მუშაობის ხასიათია, საქმე ისაა, თუ სახელდობრ **ვინ** უწევს ხელმძღვანელობას საბჭოებს, — რევოლუციონერები თუ კონტრრევოლუციონერები. სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ კონტრრევოლუციონერები ყოველთვის როდი ილაშქრებენ საბჭოების წინააღმდეგ. ცნობილია, მაგალითად, რომ რუსეთის კონტრრევოლუციის

მეთაური მილიუკოვი კრონშტადტის აჯანყების[63] დროს მხარს უჭერდა საბჭოებს, მაგრამ უკომუნისტებოდ. «საბჭოები უკომუნისტებოდ» — აი რა იყო მაშინ რუსეთის კონტრრევოლუციის მეთაურის მილიუკოვის ლოზუნგი. კონტრრევოლუციონერებმა შეიგნეს, რომ საქმე მარტო თვითონ საბჭოები კი არ არის, არამედ, უწინარეს ყოვლისა, ის, თუ ვინ გაუწევს მათ ხელმძღვანელობას.

იგივე უნდა ითქვას კოლმეურნეობათა შესახებ. კოლმეურნეობებს, როგორც მეურნეობის ორგანიზაციის სოციალისტურ ფორმას, შეუძლიათ გვიჩვენონ სამეურნეო მშენებლობის სასწაულები, თუ მათს სათავეში დგანან ნამდვილი რევოლუციონერები, ბოლშევიკები, კომუნისტები. და პირიქით — კოლმეურნეობანი განსაზღვრულ პერიოდში შეიძლება გადაიქცნენ ყოველგვარი კონტრრევოლუციური მოქმედების საფარად, თუ კოლმეურნეობების მესვეურებად იქნებიან ესერები და მენშევიკები, პეტლიურელი ოფიცრები და სხვა თეთრგვარდიელები, ყოფილი დენიკინელები და კოლჩაკელები. ამასთან მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ კოლმეურნეობანი, როგორც ორგანიზაციის ფორმა, არათუ არ არიან უზრუნველყოფილნი ანტისაბჭოთა ელემენტების შეპარვისაგან, არამედ პირველ ხანებში ერთგვარ ხელსაყრელ პირობებსაც კი წარმოადგენენ მათი დროებითი გამოყენებისათვის კონტრრევოლუციონერების მიერ. სანამ გლეხები ინდივიდუალურ მეურნეობას მისდევდნენ, — ისინი დაჭუცმაცებული და ერთიმეორისაგან დაშორებული იყვნენ, რის გამო ანტისაბჭოთა ელემენტების კონტრრევოლუციურ ცდებს გლეხთა წრეში არ შეეძლოთ დიდი ეფექტის მოცემა. სულ სხვა სურათს ვხედავთ კოლექტიურ მეურნეობაზე გლეხების გადასვლის დროს. აქ გლეხებს კოლმეურნეობათა სახით უკვე აქვთ მასობრივი ორგანიზაციის მზა ფორმა. ამის გამო კოლმეურნეობებში ანტისაბჭოთა ელემენტების შეპარვას და მათს

ანტისაბჭოთა მუშაობას შეუძლია გაცილებით მეტი ეფექტის მოცემა. უნდა ვიფიქროთ, რომ ყველაფერ ამას ანგარიშს უწევენ ანტისაბჭოთა ელემენტები. ცნობილია, რომ კონტრრევოლუციონერების ერთი ნაწილი, მაგალითად, ჩრდილოეთ კავკასიაში, თვითონ ცდილობს შექმნას კოლმეურნეობათა მსგავსი რამ და იყენებს მათ როგორც ლეგალურ საფარს თავისი ფარული ორგანიზაციებისათვის. ცნობილია აგრეთვე, რომ ანტისაბჭოთა ელემენტები მთელ რიგ რაიონებში, სადაც ისინი ჯერ კიდევ არ არიან მხილებულნი და განადგურებულნი, — ხალისით შედიან კოლმეურნეობებში, ხოტბასაც კი ასხამენ კოლმეურნეობებს იმისათვის, რომ კოლმეურნეობათა შიგნით შექმნან კონტრრევოლუციური მუშაობის ბუდეები. ცნობილია აგრეთვე, რომ ანტისაბჭოთა ელემენტების ერთი ნაწილი ახლა თვითონ გამოდის კოლმეურნეობათა მომხრედ, მაგრამ იმ პირობით, რომ კოლმეურნეობებში კომუნისტები არ იყვნენ. «კოლმეურნეობანი უკომუნისტებოდ» — აი რა ლოზუნგს უტრიალებენ ახლა ანტისაბჭოთა ელემენტების წრეში. მაშასადამე, საქმე მდგომარეობს არა მარტო თვით კოლმეურნეობებში, როგორც ორგანიზაციის სოციალისტურ ფორმაში, არამედ უწინარეს ყოვლისა იმაში, თუ რა შინაარსი ეძლევა ამ ფორმას, — საქმე უწინარეს ყოვლისა ისაა, თუ **ვინ** დგას კოლმეურნეობათა სათავეში და **ვინ** ხელმძღვანელობს მათ.

ლენინიზმის თვალსაზრისით კოლმეურნეობები, ისე როგორც საბჭოები, აღებული როგორც ორგანიზაციის ფორმა, წარმოადგენენ იარაღს, და მხოლოდ იარაღს. ეს იარაღი განსაზღვრულ პირობებში შეიძლება მიმართულ იქნას რევოლუციის წინააღმდეგ. იგი შეიძლება მიმართულ იქნას კონტრრევოლუციის წინააღმდეგ. იგი შეიძლება ემსახურებოდეს მუშათა კლასს და გლეხობას. იგი შეიძლება განსაზღვრულ პირობებში ემსახურებოდეს მუშათა კლასისა

და გლეხობის მტრებს. მთელი საქმე ის არის, თუ ვის ხელშია ეს იარაღი და ვის წინააღმდეგ იქნება იგი მიმართული.

ამას უკვე იგნებენ მუშათა და გლეხთა მტრები, რომლებსაც თავიანთი კლასობრივი ინსტინქტი ხელმძღვანელობს.

სამწუხაროდ, ეს ჯერ კიდევ არ ესმის ზოგიერთ ჩვენს კომუნისტს.

და სწორედ იმიტომ, რომ ზოგიერთმა ჩვენმა კომუნისტმა ვერ გაიგო ეს უბრალო რამ, — სწორედ ამიტომ ჩვენ გვაქვს ახლა ისეთი სურათი, რომ მთელ რიგ კოლმეურნეობებში საქმეებს მეთაურობენ კარგად შენიღბული ანტისაბჭოთა ელემენტები, რომლებიც იქ აწყობენ მავნებლობასა და საბოტაჟს.

4) სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლთა მეოთხე მიზეზი ის არის, რომ მთელ რიგ ჩვენს ამხანაგებს ადგილებზე არ შესწევთ უნარი გარდაქმნან კულაკობასთან ბრძოლის ფრონტი, არ ესმით ის, რომ ამ უკანასკნელ დროს შეიცვალა კლასობრივი მტრის სახე, შეიცვალა კლასობრივი მტრის ტაქტიკა სოფლად და რომ ამასთან შეფარდებით უნდა შეიცვალოს ჩვენი ტაქტიკაც, რათა წარმატებას მივაღწიოთ. მტერმა შეიგნო შეცვლილი ვითარება, შეიგნო სოფლად არსებული ახალი წყობილების ძალა და ძლიერება, შეიგნო ეს და გარდაიქმნა, შეცვალა თავისი ტაქტიკა, — კოლმეურნეობათა წინააღმდეგ პირდაპირი იერიშიდან გადავიდა მიმპარავ მუშაობაზე. ჩვენ კი ეს ვერ გავიგეთ, ახალი ვითარება ვერ შევამჩნიეთ და განვაგრძობთ კლასობრივი მტრის ძებნას იქ, სადაც იგი აღარ არის, განვაგრძობთ კულაკობასთან გამარტივებული ბრძოლის ძველ ტაქტიკას, მაშინ როცა იგი, ეს ტაქტიკა, დიდი ხანია უკვე მოძველდა.

კლასობრივ მტერს ეძებენ კოლმეურნეობათა გარეთ, მას ეძებენ ისეთი ადამიანების სახით, რომელთაც აქვთ მხეცური ფიზიონომია, უზარმაზარი კბილები, სქელი კისერი, ლულაგადაჭრილი თოფი ხელში. ეძებენ ისეთ კულაკს,

როგორსაც ჩვენ პლაკატებით ვიცნობთ. მაგრამ ასეთი კულაკები უკვე დიდი ხანია აღარ არიან ზედაპირზე. ახლანდელი კულაკები და მათი დამქაშები, ახლანდელი ანტისაბჭოთა ელემენტები სოფლად — ეს მეტწილად «წყნარი», «ტკბილი» ადამიანები, თითქმის «წმინდანები» არიან. ისინი არ უნდა ვეძებოთ კოლმეურნეობისაგან შორს, ისინი სხედან თვით კოლმეურნეობაში და უჭირავთ იქ მეკუჭნავეების, მნეების, მოანგარიშეების, მდივნებისა და სხვ. თანამდებობა. ისინი არასოდეს არ იტყვიან — «ძირს კოლმეურნეობანი». ისინი «მხარს უჭერენ» კოლმეურნეობებს. მაგრამ კოლმეურნეობებში ისეთ საბოტაჟურ და მავნებლურ მუშაობას ეწევიან, რომ კოლმეურნეობებს მათგან ხეირი არ დაეყრებათ. ისინი არასოდეს არ იტყვიან — «ძირს პურის დამზადება». ისინი «მხარს უჭერენ» პურის დამზადებას. ისინი «მხოლოდ» დემაგოგიას ეწევიან და მოითხოვენ, რომ კოლმეურნეობამ შექმნას რეზერვი მეცხოველეობისათვის სამჯერ იმაზე მეტი, რაც საჭიროა საქმისათვის, რომ კოლმეურნეობამ შექმნას დაზღვევის ფონდი სამჯერ იმაზე მეტი, რაც საჭიროა საქმისათვის, რომ კოლმეურნეობამ გასცეს საზოგადოებრივი კვებისათვის 6-დან 10 გირვანქამდე პური დღეში თვითეულ მუშაკზე და სხვ. გასაგებია, რომ ასეთი «ფონდებისა» და საზოგადოებრივი კვებისათვის პურის ასე გაცემის შემდეგ, ასეთი თაღლითური დემაგოგიის შემდეგ კოლმეურნეობის სამეურნეო ძლიერება უნდა შეირყეს, და პურის დამზადებისათვის ადგილი აღარ რჩება.

ასეთ გაქნილ მტერს რომ კბილი გაუსინჯო და დემაგოგიას არ აჰყვე, საჭიროა გქონდეს რევოლუციური სიფხიზლე, საჭიროა გქონდეს უნარი — ჩამოჰგლიჯო ნიღაბი მტერს და დაანახვო კოლმეურნეებს მისი ნამდვილი, კონტრრევოლუციური სახე. მაგრამ განა ბევრი გვყავს ჩვენ სოფლად ისეთი კომუნისტები, რომლებსაც ასეთი თვისებები

მოეპოვებათ? ხშირად კომუნისტები არამცთუ არ ამჟღავნებენ ასეთ კლასობრივ მტრებს, არამედ, პირიქით, თვითონ ექცევიან მათი თაღლითური დემაგოგიის გავლენაში და კუდში მისჩანჩალებენ მათ.

ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგი ვერ ამჩნევს კლასობრივ მტერს ახალ ნიღაბში, არ შესწევს უნარი გამოააშკარაოს მისი გაიძვერული მახინაციები, რის გამო ხშირად იმშვიდებს თავს იმით, რომ კულაკები თითქოს აღარ არიან ამ ქვეყნად, რომ ანტისაბჭოთა ელემენტები სოფლად უკვე მოისპნენ კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციის პოლიტიკის შედეგად და რომ ამის გამო შეიძლება შეურიგდე «ნეიტრალური» კოლმეურნეობების არსებობას, რომლებიც არ არიან არც ბოლშევიკური, არც ანტისაბჭოური, მაგრამ რომლებიც თვითონ, ასე ვთქვათ, სტიქიური წესით, უნდა გადავიდნენ საბჭოთა ხელისუფლების მხარეზე. მაგრამ ეს დიდი შეცდომაა, ამხანაგებო. კულაკები დამარცხებული არიან, მაგრამ ისინი ჯერ კიდევ არ არიან საესებით განადგურებულნი. უფრო მეტიც, — ისინი ჯერ კიდევ ასე ჩქარა არ იქნებიან საესებით განადგურებულნი, თუ კომუნისტები დაიწყებენ მთქნარებას და მიეცემიან სიმშვიდეს იმ იმედით, რომ კულაკები თვითონ ჩაწვებიან სამარეში, ასე ვთქვათ, თავიანთი სტიქიური განვითარების წესით. რაც შეეხება «ნეიტრალურ» კოლმეურნეობებს, ისინი საერთოდ არ არსებობენ და არც შეიძლება იყვნენ ბუნებაში. «ნეიტრალური» კოლმეურნეობები — ეს არის იმ ადამიანების ფანტაზია, რომლებსაც თვალები იმისათვის აქვთ, რომ არაფერი არ დაინახონ. ისეთი მწვავე კლასობრივი ბრძოლის დროს, როგორიც არის ახლა ჩვენს საბჭოთა ქვეყანაში, «ნეიტრალური» კოლმეურნეობებისათვის უკვე არ რჩება ადგილი; ასეთ ვითარებაში კოლმეურნეობებს შეუძლიათ იყვნენ **ან** ბოლშევიკური, **ან** ანტისაბჭოური. და თუ ჩვენ არ **ვუწევთ ხელმძღვანელობას** ამა თუ იმ კოლმეურნეობებს,

ეს ნიშნავს იმას, რომ მათ ხელმძღვანელობას უწევენ ანტისაბჭოთა ელემენტები. ეს ყოველ ეჭვს გარეშეა.

5) დასასრულ, სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა კიდევ ერთი მიზეზი. იგი, ეს მიზეზი, ის არის, რომ სათანადოდ არ აფასებენ კომუნისტთა როლსა და პასუხისმგებლობას საკოლმეურნეო მშენებლობის საქმეში, სათანადოდ არ აფასებენ კომუნისტთა როლსა და პასუხისმგებლობას პურის დამზადების საქმეში. როცა კომუნისტები ლაპარაკობენ პურის დამზადების სიძნელეებზე, ჩვეულებრივ პასუხისმგებლობას აკისრებენ გლეხებს და ამტკიცებენ, რომ ყველაფერში გლეხები არიან დამნაშავენი. მაგრამ ეს სრულიადაც არ არის სწორი და უთუოდ არ არის სამართლიანი. გლეხები აქ არაფერ შუაში არიან. თუ ლაპარაკია პასუხისმგებლობასა და დანაშაულობაზე, პასუხისმგებლობა მთლიანად და სავსებით ეკისრებათ კომუნისტებს, დამნაშავენიც აქ ყველაფერში მხოლოდ ჩვენ, კომუნისტები ვართ.

ქვეყნად არ არის და არც ყოფილა ისეთი მძლავრი და ავტორიტეტიანი ხელისუფლება, როგორიც არის ჩვენი, საბჭოთა ხელისუფლება. ქვეყნად არ არის და არც ყოფილა ისეთი მძლავრი და ავტორიტეტიანი პარტია, როგორიც არის ჩვენი, კომუნისტური პარტია. ჩვენ არავინ არ გვიშლის ხელს და არც შეუძლია ხელი შეგვიშალოს იმაში, რომ კოლმეურნეობების საქმე წავიყვანოთ ისე, როგორც ამას მოითხოვენ კოლმეურნეობების ინტერესები, სახელმწიფოს ინტერესები. და თუ ჩვენ ყოველთვის ვერ ვახერხებთ კოლმეურნეობების საქმის ისე წაყვანას, როგორც ამას ლენინიზმი მოითხოვს, თუ ჩვენ ხშირად ვუშვებთ მთელ რიგ უხეშ, მიუტევებელ შეცდომებს, ვთქვათ, პურის დამზადების ხაზით, ამაში დამნაშავენი ვართ ჩვენ, და მხოლოდ ჩვენ.

ჩვენ ვართ დამნაშავენი იმაში, რომ ვერ შევნიშნეთ პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის უარყოფითი მხარეები და დავუშვით მთელი რიგი უაღრესად უხეში შეცდომები.

ჩვენ ვართ დამნაშავენი იმაში, რომ მთელი რიგი ჩვენი პარტიული ორგანიზაციები მოსწყდნენ კოლმეურნეობებს, მიეცნენ განცხრომას და მიენდვნენ თვითდინების სტიქიას.

ჩვენ ვართ დამნაშავენი იმაში, რომ მთელი რიგი ჩვენი ამხანაგები ჯერ კიდევ გადაჭარბებულად აფასებენ კოლმეურნეობებს, როგორც მასობრივი ორგანიზაციის ფორმას, და არ ესმით, რომ საქმე იმდენად თვით ფორმა კი არ არის, რამდენადაც ის, რომ თვითონ იკისრონ კოლმეურნეობების ხელმძღვანელობა და გააძევონ კოლმეურნეობათა ხელმძღვანელობიდან ანტისაბჭოთა ელემენტები.

ჩვენ ვართ დამნაშავენი იმაში, რომ ვერ დავინახეთ ახალი ვითარება და ვერ გავითვალისწინეთ ახალი ტაქტიკა კლასობრივი მტრისა, რომელიც მოქმედებს შემპარავად.

იბადება კითხვა, რა შუაში არიან აქ გლეხები?

მე ვიცი კოლმეურნეობათა მთელი ჯგუფები, რომლებიც ვითარდებიან და იფურჩქნებიან, წესიერად ასრულებენ სახელმწიფოს დავალებებს და დღითი-დღე მტკიცდებიან მეურნეობრივად. მეორე მხრივ, მე ვიცი დასახელებული კოლმეურნეობების მეზობლად მყოფი ისეთი კოლმეურნეობებიც, რომლებიც, მიუხედავად იმისა, რომ მათ ჰქონდათ ისეთივე მოსავალი და ისეთივე ობიექტური პირობები, — სუსტდებიან და იშლებიან. რა არის ამის მიზეზი? მიზეზი ის არის, რომ კოლმეურნეობათა პირველ ჯგუფს ხელმძღვანელობენ ნამდვილი კომუნისტები, ხოლო მეორე ჯგუფს ხელმძღვანელობენ უთაურები, მართალია, ჯიბეში პარტიული ბილეთით, მაგრამ მაინც უთაურები.

იბადება კითხვა, რა შუაში არიან აქ გლეხები?

კომუნისტთა როლისა და პასუხისმგებლობის შეუფასებლობის შედეგს წარმოადგენს ის, რომ სოფლად ჩვენი მუ-

შაობის ნაკლოვანებათა მიზეზს ხშირად იქ არ ეძებენ, სადაც საჭიროა მისი ძებნა, და ამის გამო ნაკლი აღმოუფხვრელი რჩება.

პურის დამზადების სიძნელეთა მიზეზი უნდა ვეძებოთ არა გლეხებში, არამედ თვით ჩვენში, ჩვენს საკუთარ რიგებში. ვინაიდან **ჩვენ** ვართ ხელისუფლების სათავეში, **ჩვენს** განკარგულებაშია სახელმწიფოს საშუალებანი, **ჩვენ** ვართ მოწოდებულნი ვუხელმძღვანელოთ კოლმეურნეობებს და **ჩვენ** უნდა ვიკისროთ მთელი პასუხისმგებლობა სოფლად მუშაობისათვის.

ასეთია მთავარი მიზეზები, რომლებმაც განსაზღვრეს სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებანი.

შეიძლება იფიქრონ, რომ მე დავხატე მეტად მუქი სურათი, რომ ჩვენში მთელი მუშაობა სოფლად მხოლოდ და მხოლოდ ნაკლთაგან შესდგება. მაგრამ ეს, რა თქმა უნდა, მართალი არ არის. ნამდვილად ჩვენს მუშაობას სოფლად, ყველა ამ ნაკლთან ერთად, მთელი რიგი უაღრესად სერიოზული და გადამწყვეტი მიღწევები აქვს. მაგრამ მე უკვე ვთქვი ჩემი სიტყვის დასაწყისში, რომ ჩემს ამოცანას არ შეადგენს ჩვენი მიღწევების დახასიათება, რომ მე განვიზრახე ლაპარაკი მხოლოდ სოფლად ჩვენი მუშაობის ნაკლზე.

შეიძლება თუ არა ამ ნაკლოვანებათა გამოსწორება? დიახ, უთუოდ შეიძლება. გამოვასწორებთ თუ არა მათ უახლოეს დროში? დიახ, უთუოდ გამოვასწორებთ. ამაში არავითარი ეჭვის შეტანა არ შეიძლება.

მე ვფიქრობ, რომ მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებანი წარმოადგენენ ერთ-ერთ იმ გადამწყვეტ საშუალებას, რომლის შემწეობით შესაძლებელი იქნება ამ ნაკლოვანებათა თავიდან აცილება სულ მოკლე ხანში. (მ ქ უ ხ ა რ ე, ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

«რაბოტნიცას» [64]

მხურვალედ მივესალმები «რაბოტნიცას» მისი არსებობის ათი წლისთავზე. ვუსურვებ მას წარმატებებს პროლეტარ ქალთა მასების აღზრდაში სოციალიზმის სრული გამარჯვებისათვის ბრძოლის სულისკვეთებით, ჩვენი მასწავლებლის — ლენინის დიად ანდერძთა შესრულების სულისკვეთებით.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 25,
1933 წ. 26 იანვარი.

წერილი ამხ. ი. ნ. ბაჟანოვს

პატივცემულო ამხ. ი. ნ. ბაჟანოვ!

თქვენი წერილი იმის შესახებ, რომ ჩემი მუშაობის ჯილდოდ მითმობთ თქვენს მეორე ორდენს, — მივიღე.

დიდად გმადლობთ გულთბილი სიტყვისა და ამხანაგური საჩუქრისათვის. ვიცი, თუ რას იკლებთ ჩემს სასარგებლოდ და ვაფასებ თქვენს გრძნობებს.

მიუხედავად ამისა, მე არ შემიძლია მივიღო თქვენი მეორე ორდენი. არ შემიძლია და არც უნდა მივიღო არა მარტო იმიტომ, რომ ეს ორდენი შეიძლება მხოლოდ თქვენ გეკუთვნოდეთ, რადგან მხოლოდ თქვენ დაიმსახურეთ იგი, არამედ იმიტომაც, რომ მე ისედაც საკმაოდ დაჯილდოებული ვარ ამხანაგების ყურადღებითა და პატივისცემით და — მაშასადამე — უფლება არა მაქვს გაგძარცვოთ თქვენ.

ორდენები შექმნილია არა იმათთვის, ვინც ისედაც ცნობილია, არამედ, უმთავრესად, — ისეთი გმირი ადამიანებისათვის, რომლებიც ნაკლებად არიან ცნობილნი და რომლებიც ყველასათვის ცნობილნი უნდა გავხადოთ.

გარდა ამისა, უნდა გითხრათ, რომ მე უკვე მაქვს ორი ორდენი. გარწმუნებთ, ეს საკმაოზე მეტიცაა.

ბოდიშს ვიხდი დაგვიანებული პასუხისათვის.

კომუნისტური სალამით **ი. სტალინი**

P. S. ორდენს ვაბრუნებ კუთვნილებისამებრ.

ი. სტალინი

1933 წ. 16 თებერვალი.

იბეჭდება პირველად.

სიტყვა დამკვრელ კოლმეურნეთა პირველ სრულიად საკავშირო ყრილობაზე [65]

1933 წ. 19 თებერვალი

ამხანაგო კოლმეურნეებო! მე არ ვფიქრობდი თქვენს ყრილობაზე გამოსვლას. არ ვფიქრობდი, რადგან ჩემამდე გამოსული ორატორების სიტყვებში უკვე ნათქვამია ყველაფერი, რის თქმაც საჭირო იყო, — ნათქვამია კარგად და მოსწრებულად. ღირს თუ არა ამის შემდეგ კიდევ გამოსვლა? მაგრამ რადგან თქვენ დაბეჯითებით ითხოვთ, ძალა კი თქვენს ხელშია (ხანგრძლივი ტაში), — მე ვალდებული ვარ დაგემორჩილოთ.

ვიტყვი რამდენიმე სიტყვას ცალკე საკითხებზე.

I

კოლმეურნეობათა გზა ერთადერთი სწორი გზაა

პირველი საკითხი — სწორია თუ არა ის გზა, რომელსაც კოლმეურნე გლეხობა დაადგა, სწორია თუ არა საკოლმეურნეო გზა?

ეს კითხვა ფუჭი როდია. თქვენ, კოლმეურნეობათა დამკვრელებს, ალბათ, ეჭვი არ შეგდით იმაში, რომ კოლმეურნეობანი სწორ გზაზე დგანან. ამიტომ შესაძლებელია, ეს

კითხვა თქვენ ზედმეტად მოგეჩვენოთ. მაგრამ ყველა გლეხი ისე რომ ფიქრობს, როგორც თქვენ. გლეხებს შორის ჯერ კიდევ ცოტანი არ არიან ისეთი ადამიანები, მათ რიცხვში კოლმეურნეთა შორისაც, რომლებსაც ეჭვი ეპარებათ საკოლმეურნეო გზის სისწორეში. და ამაში არაფერია გასაკვირველი.

მართლაც, ადამიანები ასეული წლობით ცხოვრობდნენ ძველებურად, მიდიოდნენ ძველი გზით, წელს ღუნავდნენ კულაკისა და მემამულის წინაშე, მევახშისა და სპეკულანტის წინაშე. არ შეიძლება ითქვას, რომ ეს ძველი, კაპიტალისტური გზა მოსწონდათ გლეხებს. მაგრამ იგი, ეს ძველი გზა, გატკეპნილი, ნაჩვევი გზა იყო, და ჯერ კიდევ არავის დაემტკიცებინა საქმით, რომ შეიძლება როგორმე სხვანაირად, უკეთესად ცხოვრება. მით უმეტეს, რომ ყველა ბურჟუაზიულ ქვეყანაში ადამიანები ჯერ კიდევ ძველებურად ცხოვრობენ... და უცბად, ამ ძველ ჭაობიან ცხოვრებაში იჭრებიან ბოლშევიკები, იჭრებიან როგორც ქარიშხალი და ამბობენ: დროა უკუვაგდოთ ძველი გზა, დროა დავიწყოთ ცხოვრება ახლებურად, კოლმეურნულად, დროა დავიწყოთ ცხოვრება არა ისე, როგორც ყველანი ცხოვრობენ ბურჟუაზიულ ქვეყნებში, არამედ ახლებურად, არტელურად. ხოლო როგორია ეს ახალი ცხოვრება, — ვინ იცის. ვაი თუ იგი ძველ ცხოვრებაზე უარესი გამოდგეს. ყოველ შემთხვევაში, ახალი გზა უჩვეულო გზაა. გაუტკეპნავია და ჯერ კიდევ მთლიანად ნაცადი არაა. იქნებ უკეთესი იყოს ძველ გზაზე დარჩენა? იქნებ უკეთესი იყოს დავიცადოთ ახალ, საკოლმეურნეო გზაზე გადასვლა? განა ღირს რისკის გაწევა?

აი რა ეჭვები აწუხებს ახლა მშრომელი გლეხობის ერთ ნაწილს.

უნდა გავფანტოთ თუ არა ჩვენ ეს ეჭვები? უნდა გამოვიტანოთ თუ არა ჩვენ ისინი, ეს ეჭვები, მზის სინათლეზე

და ცხადვყოთ, თუ რა ფასი აქვთ მათ? ცხადია, რომ ეს უნდა გავაკეთოთ.

მაშასადამე, ზემოთ დასმული კითხვა ფუჭ კითხვად ვერ ჩაითვლება.

ამრიგად, სწორია თუ არა ის გზა, რომელსაც კოლმეურნე გლეხობა დაადგა?

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ ახალ გზაზე, კოლმეურნეობათა გზაზე გადასვლა ჩვენში დაიწყო სამი წლის წინათ. ეს მართალია მხოლოდ ნაწილობრივ. რა თქმა უნდა, კოლმეურნეობათა მასობრივი მშენებლობა ჩვენში სამი წლის წინათ დაიწყო. ეს გადასვლა, როგორც ვიცით, აღინიშნა კულაკობის განადგურებით და ღარიბ და საშუალო გლეხთა მილიონიანი მასების მოძრაობით კოლმეურნეობებისაკენ. ყველაფერი ეს მართალია. მაგრამ იმისათვის, რომ დაგვეწყო ეს მასობრივი გადასვლა კოლმეურნეობებზე, ხელთ უნდა გვქონოდა ზოგიერთი წინასწარი პირობა, ურომლისოდაც, საერთოდ რომ ითქვას, წარმოუდგენელია მასობრივი საკოლმეურნეო მოძრაობა.

უწინარეს ყოვლისა, უნდა გვქონოდა საბჭოთა ხელისუფლება, რომელიც ეხმარებოდა და კვლავ ეხმარება გლეხებს დაადგნენ კოლმეურნეობათა გზას.

მეორე, საჭირო იყო გაგვეძევებინა მემამულეები და კაპიტალისტები, ჩამოგვერთმია მათთვის ქარხნები და მიწები, გამოგვეცხადებინა ისინი ხალხის საკუთრებად.

მესამე, საჭირო იყო აგვეღაგმა კულაკობა და ჩამოგვერთმია მისთვის მანქანები და ტრაქტორები.

მეოთხე, საჭირო იყო გამოგვეცხადებინა, რომ მანქანებითა და ტრაქტორებით სარგებლობა შეუძლიათ მხოლოდ კოლმეურნეობებში გაერთიანებულ ღარიბ და საშუალო გლეხებს.

ბოლოს, საჭირო იყო ჩვენი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაცია, ახალი სატრაქტორო მრეწველობის შექმნა, სასოფლო-

სამეურნეო შანქანათმშენებელი ახალი ქარხნების აგება იმისათვის, რომ უხვად მოგვემარაგებინა კოლმეურნე გლეხობა ტრაქტორებითა და მანქანებით.

ამ წინასწარი პირობების გარეშე ფიქრიც კი არ შეიძლებოდა კოლმეურნეობათა გზაზე მასობრივი გადასვლის შესახებ, რაც სამი წლის წინათ დაიწყო.

მაშასადამე, კოლმეურნეობათა გზაზე გადასასვლელად უწინარეს ყოვლისა საჭირო იყო ოქტომბრის რევოლუციის მოხდენა, კაპიტალისტებისა და მემამულეების დამხობა, მათთვის მიწისა და ქარხნების ჩამორთმევა და ახალი მრეწველობის შექმნა.

სწორედ ოქტომბრის რევოლუციით დაიწყო ახალ გზაზე, კოლმეურნეობათა გზაზე გადასვლა. იგი ახალი სიძლიერით გაიშალა მხოლოდ სამი წლის წინათ იმიტომ, რომ მხოლოდ ამ დროისათვის მთელი სივრძე-სიგანით იჩინეს თავი ოქტომბრის რევოლუციის სამეურნეო შედეგებმა, მხოლოდ ამ დროისათვის გახდა შესაძლებელი ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის წინ წაწევა.

ხალხთა ისტორია ბევრ რევოლუციას იცნობს. ისინი ოქტომბრის რევოლუციისაგან იმით განსხვავდებიან, რომ ყველა ისინი ცალმხრივი რევოლუციები იყვნენ. მშრომელთა ექსპლოატაციის ერთ ფორმას ცვლიდა ექსპლოატაციის სხვა ფორმა, მაგრამ თვით ექსპლოატაცია რჩებოდა. ერთი სახის ექსპლოატატორებსა და მჩაგვრელებს ცვლიდნენ სხვა ექსპლოატატორები და მჩაგვრელები, მაგრამ თვით ექსპლოატატორები და მჩაგვრელები რჩებოდნენ. მხოლოდ ოქტომბრის რევოლუციამ დაისახა მიზნად — მოესპო **ყოველგვარი** ექსპლოატაცია, მოესპო **ყველა** და **ყოველგვარი** ექსპლოატატორი და მჩაგვრელი.

მონების რევოლუციამ მოსპო მონათმფლობელები და გააუქმა მშრომელთა ექსპლოატაციის მონათმფლობელური ფორმა. მაგრამ მათ ნაცვლად მან დააყენა მებატონეები და

მშრომელთა ექსპლოატაციის ბატონყმური ფორმა. ერთი სახის ექსპლოატატორები შეცვალეს სხვა სახის ექსპლოატატორებმა. მონობის დროს «კანონი» ნებას აძლევდა მონათმფლობელებს მოეკლათ მონები. ბატონყმური წესწყობილების დროს «კანონი» ნებას აძლევდა ბატონებს «მხოლოდ» გაეყიდათ ყმები.

ყმა-გლეხთა რევოლუციამ მოსპო მებატონეები და გააუქმა ექსპლოატაციის ბატონყმური ფორმა. მაგრამ მათ ნაცვლად მან დააყენა კაპიტალისტები და მემამულეები, მშრომელთა ექსპლოატაციის კაპიტალისტური და მემამულური ფორმა. ერთი სახის ექსპლოატატორები შეცვალეს სხვა სახის ექსპლოატატორებმა. ბატონყმური წესწყობილების დროს «კანონი» იძლეოდა ყმების გაყიდვის უფლებას. კაპიტალისტური წესწყობილების დროს «კანონი» «მხოლოდ» იმის ნებას იძლევა, რომ მშრომელებს განუმზადონ უმუშევრობა და სიღატაკე, გაჩანაგება და შიმშილით სიკვდილი.

მხოლოდ ჩვენმა საბჭოთა რევოლუციამ, მხოლოდ ჩვენმა ოქტომბრის რევოლუციამ დააყენა საკითხი ისე, რომ ერთი სახის ექსპლოატატორები კი არ შეცვალონ სხვა სახის ექსპლოატატორებმა, ექსპლოატაციის ერთი ფორმა კი არ შეიცვალოს მეორით, — არამედ აღმოიფხვრას ყოველგვარი ექსპლოატაცია, მოისპოს ყველა და ყოველგვარი ექსპლოატატორი, ყველა და ყოველგვარი მდიდარი და მჩაგვრელი, ძველიც და ახალიც. (ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

აი რატომ არის ოქტომბრის რევოლუცია წინასწარი პირობა და აუცილებელი წანამძღვარი გლეხობის ახალ, საკოლმეურნეო გზაზე გადასვლისათვის.

სწორად მოიქცნენ თუ არა გლეხები, როდესაც მხარი დაუჭირეს ოქტომბრის რევოლუციას? დიახ, ისინი სწორად მოიქცნენ. ისინი სწორად მოიქცნენ, ვინაიდან ოქტომბრის რევოლუცია დაეხმარა მათ გადმოეგდოთ მხრებიდან მემა-

მულლები და კაპიტალისტები, მევახშეები და კულაკები, ვაჭრები და სპეკულანტები.

მაგრამ ეს საკითხის მხოლოდ ერთი მხარეა. მჩაგვრელების განდევნა, მემამულეებისა და კაპიტალისტების განდევნა, კულაკებისა და სპეკულანტების ალაგმვა, — ეს ძალიან კარგია. მაგრამ ეს ცოტაა. რათა საბოლოოდ განთავისუფლდე ძველი ხუნდებისაგან, ამისათვის მარტო ის როდი კმარა, რომ გაანადგურო ექსპლოატატორები. ამისათვის საჭიროა კიდევ ახალი ცხოვრების აგება, ისეთი ცხოვრების აგება, რომელიც საშუალებას მისცემს მშრომელ გლეხს გააუმჯობესოს თავისი მატერიალური და კულტურული მდგომარეობა და ამაღლდეს დღითი-დღე, წლიდან წლამდე. ამისათვის საჭიროა სოფელში ახალი წყობილების, საკოლმეურნეო წყობილების დამყარება. ესაა საკითხის მეორე მხარე.

რით განსხვავდება ძველი წყობილება ახალი, საკოლმეურნეო წყობილებისაგან?

ძველი წყობილების დროს გლეხები მუშაობდნენ ცალ-ცალკე, მუშაობდნენ ძველი მამაპაპური წესებით, შრომის ძველი იარაღებით, მუშაობდნენ მემამულეებისა და კაპიტალისტებისათვის, კულაკებისა და სპეკულანტებისათვის, მუშაობდნენ, ცხოვრობდნენ ნახევრად-მშიერნი და ამდიდრებდნენ სხვებს. ახალი, საკოლმეურნეო წყობილების დროს გლეხები მუშაობენ ერთად, არტელურად, მუშაობენ ახალი იარაღების — ტრაქტორებისა და სასოფლო-სამეურნეო მანქანების საშუალებით, მუშაობენ თავისთვის და თავიანთი კოლმეურნეობებისათვის, ცხოვრობენ უკაპიტალისტებოდ და უმემამულეებოდ, უკულაკებოდ და უსპეკულანტებოდ, მუშაობენ იმისათვის, რათა დღითი-დღე გააუმჯობესონ თავიანთი მატერიალური და კულტურული მდგომარეობა. იქ, ძველი წყობილების დროს, მთავრობა ბურჟუაზიულია და ის მხარს უჭერს მდიდრებს მშრომელი

გლეხების წინააღმდეგ. აქ, ახალი, საკოლმეურნეო წყობილების დროს, მთავრობა მუშურ-გლეხურია და ის მხარს უჭერს მუშებსა და გლეხებს ყველა და ყოველგვარი მდიდრების წინააღმდეგ. ძველ წყობილებას მივყავართ კაპიტალიზმისაკენ, ახალ წყობილებას — სოციალიზმისაკენ.

აი ორი გზა: გზა კაპიტალისტური და გზა სოციალისტური, გზა წინ — სოციალიზმისაკენ და გზა უკან — კაპიტალიზმისაკენ.

არიან ადამიანები, რომლებიც ფიქრობენ, რომ შესაძლებელია დაადგე რომელიღაც მესამე გზას. განსაკუთრებული ხალისით აფრინდება ამ, ყველასათვის უცნობ, მესამე გზას ზოგიერთი მერყევი ამხანაგი, რომლებიც ჯერ სავსებით არ არიან დარწმუნებულნი საკოლმეურნეო გზის სისწორეში. მათ უნდათ, რომ ჩვენ დავუბრუნდეთ ძველ წყობილებას, დავუბრუნდეთ ერთპიროვნულ მეურნეობას, მაგრამ უკაპიტალისტებოდ და უმემამულეებოდ. მათ უნდათ ამასთანავე, რომ ჩვენ დავუშვათ «მხოლოდ» კულაკები და სხვა წვრილი კაპიტალისტები, როგორც ჩვენი სამეურნეო წყობილების კანონიერი მოვლენა. ნამდვილად ეს არის არა მესამე გზა, არაძედ მეორე, — გზა კაპიტალიზმისაკენ. ვინაიდან, რას ნიშნავს ერთპიროვნული მეურნეობისაკენ დაბრუნება და კულაკობის აღდგენა? ეს ნიშნავს კულაკური კაბალის აღდგენას, კულაკობის მიერ გლეხობის ექსპლოატაციის აღდგენას და კულაკისათვის ძალაუფლების მიცემას. მაგრამ შეიძლება თუ არა კულაკობის აღდგენა და ამასთან ერთად საბჭოთა ძალაუფლების შენარჩუნება? არა, არ შეიძლება. კულაკობის აღდგენამ უნდა გამოიწვიოს კულაკური ძალაუფლების შექმნა და საბჭოთა ძალაუფლების ლიკვიდაცია, — მაშასადამე, მას უნდა მოჰყვეს ბურჟუაზიული მთავრობის შექმნა. ხოლო ბურჟუაზიული მთავრობის შექმნამ თავის მხრივ უნდა გამოიწვიოს მემამულეებისა და კაპიტალისტების აღდგენა,

კაპიტალიზმის აღდგენა. ეგრეთწოდებული მესამე გზა ნამდვილად არის მეორე გზა, კაპიტალიზმისაკენ დაბრუნების გზა. აბა, ჰკითხეთ გლეხებს, — უნდათ თუ არა მათ აღადგინონ კულაკური კაბალა, დაუბრუნდნენ კაპიტალიზმს, მოსპონ საბჭოთა ძალაუფლება და აღადგინონ მემამულეებისა და კაპიტალისტების ძალაუფლება? აბა, ჰკითხეთ მათ, და გაიგებთ, რომელი გზა მიაჩნია მშრომელ გლეხთა უმრავლესობას ერთადერთ სწორ გზად.

მაშასადამე, არის მხოლოდ ორი გზა: **ან** წინ, მაღლა — ახალი, საკოლმეურნეო წყობილებისაკენ, **ან** უკან, თავქვე — ძველი, კულაკურ-კაპიტალისტური წყობილებისაკენ.

მესამე გზა არ არსებობს.

მშრომელი გლეხობა სწორად მოიქცა, როდესაც უარყო კაპიტალისტური გზა და დაადგა საკოლმეურნეო მშენებლობის გზას.

ამბობენ, კოლმეურნეობების გზა სწორი გზაა, მაგრამ ის ძნელიაო. ეს მართალია მხოლოდ ნაწილობრივ. რასაკვირველია, სიძნელეები ამ გზაზე არის. კარგი ცხოვრება მუქთად არ მოიპოვება. მაგრამ საქმე ისაა, რომ მთავარი სიძნელეები უკვე განვლილია, ის სიძნელეები კი, რომლებიც თქვენს წინაშე დგას, იმადაც კი არა ღირს, რომ სერიოზულად ვილაპარაკოთ მათზე. ყოველ შემთხვევაში, იმ სიძნელეებთან შედარებით, რომლებიც განიცადეს მუშებმა 10 — 15 წლის წინათ, თქვენი ახლანდელი სიძნელეები, ამხანაგო კოლმეურნეებო, ბავშვის სათამაშოდ მოჩანს. თქვენი ორატორები გამოდიოდნენ აქ და აქებდნენ ლენინგრადის, მოსკოვის, ხარკოვის, დონბასის მუშებს. ისინი ამბობდნენ, რომ მათ, მუშებს, აქვთ მიღწევები, თქვენ კი, კოლმეურნეებს, გაცილებით ნაკლები მიღწევები გაქვთ. მე მგონია, რომ თქვენი ორატორების სიტყვებში ერთგვარი ამხანაგური შურიც კი გამოსჭვიოდა: რა კარგი იქნებოდა, რომ ჩვენც, კოლმეურნე გლეხებსაც, გვქონდეს ისეთივე

მიღწევები, როგორიც თქვენ, ლენინგრადის, მოსკოვის, დონბასის, ხარკოვის მუშებს გაქვთო...

ყველაფერი ეს კარგია. მერე იცით, თუ რა დაუჯდათ ლენინგრადისა და მოსკოვის მუშებს ეს მიღწევები, რა გაჭირვება გადაიტანეს მათ, რომ მიეღწიათ, ბოლოს და ბოლოს, ამ შედეგებისათვის? მე შემეძლო მეამბნა თქვენთვის ზოგიერთი ფაქტი მუშების 1918 წლის ცხოვრებიდან, როდესაც მთელი კვირაობით არ აძლევდნენ მუშებს პურის ნატეხს, რომ აღარაფერი ვთქვათ ხორცზე და კვების სხვა პროდუქტებზე. მაშინ საუკეთესო დროდ თვლიდნენ იმ დღეებს, როდესაც მოსახერხებელი ხდებოდა მერვედი გირვანქა შავი პურის მიცემა ლენინგრადისა და მოსკოვის მუშებისათვის, ისიც სანახევროდ კოპტონიანისა. და ეს გრძელდებოდა არა თვე და არა ნახევარი წელიწადი, არამედ მთელი ორი წელიწადი. მაგრამ მუშები ითმენდნენ და სულით არ ეცემოდნენ, რადგან იცოდნენ, რომ მოვა უკეთესი დრო და ისინი მიაღწევენ გადამწყვეტ წარმატებებს. და მართლაც, — თქვენ ხედავთ, რომ მუშები არ შემცდარან. აბა, შეადარეთ თქვენი სიძნელეები და გაჭირვება იმ სიძნელეებსა და გაჭირვებას, რაც მუშებმა განიცადეს, და თქვენ დაინახავთ, რომ მათზე არც კი ღირს სერიოზულად ლაპარაკი.

რა არის საჭირო იმისათვის, რომ წინ წავწიოთ საკოლმეურნეო მოძრაობა და მთელი ძალით გავშალოთ საკოლმეურნეო მშენებლობა?

ამისათვის უწინარეს ყოვლისა საჭიროა, რომ კოლმეურნეობებს ჰქონდეთ სავსებით უზრუნველყოფილი და დასამუშავებლად გამოსადეგი მიწა. გაქვთ თუ არა თქვენ ის? დიახ, გაქვთ. ცნობილია, რომ ყველა საუკეთესო მიწა გადაცემულია კოლმეურნეობათათვის და მიმაგრებულია მათზე მტკიცედ. მაშასადამე, კოლმეურნეებს შეუძლიათ თავისუფლად დაამუშაონ და გააუმჯობესონ ეს მიწა და არ შეეშინდეთ, რომ ის სხვის ხელში გადავა.

მეორე, ამისათვის საჭიროა, რომ კოლმეურნეებს შეეძლოთ ტრაქტორებისა და მანქანების გამოყენება. გაქვთ თუ არა თქვენ ისინი? დიახ, გაქვთ. ყველამ იცის, რომ ჩვენი სატრაქტორო ქარხნები და სასოფლო-სამეურნეო მანქანათმშენებელი ქარხნები უპირველეს ყოვლისა და უმთავრესად მუშაობენ კოლმეურნეობებისათვის და აწვდიან მათ ყველა თანამედროვე იარაღს.

ბოლოს, ამისათვის საჭიროა, რომ მთავრობა ყოველნაირად დაეხმაროს კოლმეურნე გლეხებს ადამიანებითაც და ფინანსებითაც და საშუალება არ მისცეს მტრული კლასების ნაბოლარებს გახრწნან კოლმეურნეობები. გყავთ თუ არა თქვენ ასეთი მთავრობა? დიახ, გყავთ. მას ეწოდება მუშურ-გლეხური საბჭოთა მთავრობა. დამისახელეთ ისეთი ქვეყანა, სადაც მთავრობა მხარს უჭერდეს არა კაპიტალისტებსა და მემამულეებს, არა კულაკებსა და სხვა მდიდრებს, არამედ მშრომელ გლეხებს. დედამიწის ზურგზე არ არის და არ ყოფილა ასეთი ქვეყანა. მხოლოდ ჩვენში, საბჭოთა ქვეყანაში, არსებობს ისეთი მთავრობა, რომელიც თავგამოდებით იცავს მუშებსა და კოლმეურნე გლეხებს, ქალაქისა და სოფლის ყველა მშრომელს ყველა მდიდრისა და ექსპლოატატორის წინააღმდეგ. (ხანგრძლივი ტაში).

მაშასადამე, თქვენ გაქვთ ყველაფერი იმისათვის, რომ გაშალოთ საკოლმეურნეო მშენებლობა და მიაღწიოთ სრულ განთავისუფლებას ძველი ხუნდებისაგან.

თქვენი მხრით საჭიროა მხოლოდ ერთი რამ — იშრომოთ პატიოსნად, გაანაწილოთ საკოლმეურნეო შემოსავალი შრომის მიხედვით, გაუფრთხილდეთ საკოლმეურნეო დოვლათს, გაუფრთხილდეთ ტრაქტორებსა და მანქანებს, კარგად მოუაროთ ცხენს, შეასრულოთ თქვენი მუშურ-გლეხური სახელმწიფოს დავალებანი, განამტკიცოთ კოლმეურ-

ნეობანი და განდევნოთ კოლმეურნეობებიდან იქ შემძვრალი კულაკები და მათი დამჭაშები.

თქვენ, ალბათ, დამეთანხმებით, რომ ამ სიძნელეების გადალახვა, ე. ი. პატიოსნად მუშაობა და საკოლმეურნეო დოვლათის მოვლა, — არც ისე ძნელი საქმეა. მით უმეტეს, რომ ახლა თქვენ მუშაობთ არა მდიდრებისა და ექსპლოატატორებისათვის, არამედ თქვენთვის, თქვენი საკუთარი კოლმეურნეობებისათვის.

თქვენ ხედავთ, რომ საკოლმეურნეო გზა, სოციალიზმის გზა წარმოადგენს ერთადერთ სწორ გზას მშრომელი გლეხებისათვის.

II

ჩვენი უახლოესი ამოცანაა — ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული

მეორე საკითხი — რას მივაღწიეთ ჩვენ ახალ გზაზე, ჩვენს საკოლმეურნეო გზაზე, და რის მიღწევას ვფიქრობთ უახლოესი 2 — 3 წლის განმავლობაში?

სოციალიზმი კარგი საქმეა. ბედნიერი სოციალისტური ცხოვრება უდავოდ კარგი საქმეა. მაგრამ ყველაფერი ეს მომავლის საქმეა. მთავარი საკითხი ახლა ის კი არ არის, თუ რას მივაღწევთ ჩვენ მომავალში. მთავარი საკითხი ის არის, თუ უკვე რას მივაღწიეთ ჩვენ ამჟამად. გლეხობა დაადგა კოლმეურნეობის გზას. ეს ძალიან კარგია. მაგრამ რას მიაღწია მან ამ გზაზე? რას მივაღწიეთ ჩვენ ხელშესახებს საკოლმეურნეო გზაზე სვლით?

ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ დავეხმარეთ ღარიბთა მილიონიან მასებს შესულიყვნენ კოლმეურნეობებში. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ ღარიბთა მილიონიანი მასები, შევიდნენ რა კოლმეურნეობებში და სარგებლობენ რა იქ საუკეთესო მიწით და წარმოების საუკეთესო იარაღებით,

ამაღლდნენ საშუალო გლეხების დონემდე. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ ღარიბ გლეხთა მილიონიანი მასები, რომლებიც წინათ ნახევრად-მშიერნი ცხოვრობდნენ, ახლა კოლმეურნეობებში გადაიქცნენ საშუალო გლეხებად, გადაიქცნენ უზრუნველყოფილ ადამიანებად. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ ძირი გამოვუთხარეთ გლეხების დაყოფას ღარიბებად და კულაკებად, დავამარცხეთ კულაკები და დავეხმარეთ ღარიბებს გამხდარიყვნენ თავიანთი შრომის ბატონ-პატრონნი კოლმეურნეობების შიგნით, გამხდარიყვნენ საშუალო გლეხები.

როგორ იყო საქმე საკოლმეურნეო მშენებლობის გაშლამდე, ამ ოთხი წლის წინათ? მდიდრდებოდნენ და აღმა მიდიოდნენ კულაკები. ღატაკდებოდნენ და ნადგურდებოდნენ ღარიბები, რომლებიც ვარდებოდნენ კულაკების კაბალაში. ზევით კულაკებისაკენ მიცოცავდნენ საშუალო გლეხები და ყოველთვის ცვიოდნენ ძირს და ამრიგად ავსებდნენ ღარიბთა რიგებს კულაკების სასიხარულოდ. ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, რომ მთელი ამ ორომტრიალიდან მოგებული გამოდიოდნენ მხოლოდ კულაკები და, შეიძლება, შიგადაშიგ შეძლებული მეურნეებიც. სოფლად ყოველ ას კომლზე მოდიოდა 4 — 5 კულაკური კომლი, შეძლებულ გლეხთა 8 თუ 10 კომლი, საშუალო გლეხთა 45 — 50 კომლი და ღარიბთა 35 კომლი. მაშასადამე, ყველა გლეხურ კომლთა, სულ ცოტა, 35 პროცენტს შეადგენდნენ ღარიბი გლეხები, რომლებიც იძულებული იყვნენ ეზიდათ კულაკური კაბალის უღელი. აღარას ვამბობ საშუალო გლეხთა ხელმოკლე ფენებზე, რომლებიც შეადგენდნენ საშუალო გლეხობის ნახევარზე მეტს, რომლებიც თავიანთი მდგომარეობით ცოტათი განირჩეოდნენ ღარიბებისაგან და პირდაპირ დამოკიდებული იყვნენ კულაკებზე.

საკოლმეურნეო მშენებლობის გაშლით ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ მოვსპეთ ეს ორომტრიალი და უსამართლობა,

დავამსხვრიეთ კულაკური კაბალა, ღარიბ გლეხთა მთელი ეს მასა შევიყვანეთ კოლმეურნეობებში, შევუქმენით იქ უზრუნველყოფილი არსებობა და ავიყვანეთ ისინი საშუალო გლეხთა დონემდე, რომლებსაც შეუძლიათ ისარგებლონ საკოლმეურნეო მიწით, კოლმეურნეობებისათვის მიცემული შეღავათებით, ტრაქტორებით, სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით.

ხოლო რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ სულ ცოტა 20 მილიონი გლეხური მოსახლეობა, სულ ცოტა 20 მილიონი ღარიბი გლეხი — ვიხსენით სილატაკისა და განადგურებისაგან, ვიხსენით კულაკური კაბალისაგან და კოლმეურნეობების მეოხებით ვაქციეთ უზრუნველყოფილ ადამიანებად.

ეს დიდი მიღწევაა, ამხანაგებო. ეს ისეთი მონაპოვარია, რომლის მსგავსი ჯერ არ უნახავს მსოფლიოს და რომლისთვისაც ჯერ კიდევ არ მიუღწევია არც ერთ სახელმწიფოს მსოფლიოში.

აი საკოლმეურნეო მშენებლობის პრაქტიკული, ხელშესახები შედეგები, იმის შედეგები, რომ გლეხობა კოლმეურნეობების გზას დაადგა.

მაგრამ ეს მხოლოდ ჩვენი **პირველი** ნაბიჯია, ჩვენი **პირველი** მიღწევაა საკოლმეურნეო მშენებლობის გზაზე.

სწორი არ იქნებოდა გვეფიქრა, რომ ჩვენ უნდა შევჩერდეთ ამ პირველ ნაბიჯზე, ამ პირველ მიღწევაზე. არა, ამხანაგებო, ჩვენ არ შეგვიძლია შევჩერდეთ ამ მიღწევაზე. რომ დავიძრათ წინ და საბოლოოდ განვამტკიცოთ კოლმეურნეობები, ჩვენ უნდა გადავდგათ **მეორე ნაბიჯი**, ჩვენ უნდა მივაღწიოთ **ახალ** წარმატებას. რაში მდგომარეობს ეს მეორე ნაბიჯი? იგი მდგომარეობს იმაში, რომ კიდევ უფრო მაღლა ავიყვანოთ კოლმეურნეები, — ყოფილი ღარიბი გლეხებიც და ყოფილი საშუალო გლეხებიც. იგი მდგომარეობს იმაში, რომ **ყველა კოლმეურნე გავხადოთ**

შეძლებული. დიახ, ამხანაგებო, შეძლებული. (ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ კოლმეურნეობების მეოხებით ღარიბები ავიყვანეთ საშუალო გლეხების დონემდე. ეს ძალიან კარგია. მაგრამ ეს ცოტაა. ჩვენ ახლა უნდა მივაღწიოთ იმას, რომ კიდევ ერთი ნაბიჯი გადავდგათ წინ და დავეხმაროთ ყველა კოლმეურნეს, ყოფილ ღარიბ გლეხებსაც და ყოფილ საშუალო გლეხებსაც, — ამაღლდნენ შეძლებულ გლეხთა დონემდე. ამის მიღწევა შეიძლება და ჩვენ უნდა მივაღწიოთ ამას რადაც უნდა დაგვიჯდეს. (ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

ჩვენ ახლა გვაქვს ყველაფერი იმისათვის, რომ მივაღწიოთ ამ ჩვენს მიზანს. ჩვენს მანქანებსა და ტრაქტორებს ამჟამად ცუდად ვიყენებთ. ჩვენს მიწებს ხეირიანად ვერ ვამუშავებთ. საკმარისია გავაუმჯობესოთ მანქანებისა და ტრაქტორების გამოყენება, საკმარისია გავაუმჯობესოთ მიწის დამუშავება — და ჩვენ მივაღწევთ იმას, რომ გავადიდებთ ჩვენი პროდუქტების რაოდენობას ერთიორად, ერთისამად. ეს კი სავსებით საკმარისია იმისათვის, რომ ყველა კოლმეურნე გავხადოთ საკოლმეურნეო მინდვრების შეძლებულ მშრომელებად.

წინათ როგორ იდგა შეძლებულთა საკითხი? იმისათვის, რომ შეძლებული გლეხი გამხდარიყავი, შენი მეზობლები უნდა დაგეჩაგრა, უნდა გაგეწია მათი ექსპლოატაცია, მიგეყიდა მათთვის ძვირად, გეყიდა მათგან იაფად, დაგექირავებინა მოჯამაგირე, გაგეწია მისთვის საკმაო ექსპლოატაცია, დაგეგროვებინა კაპიტალი და, როდესაც მომაგრდებოდი, — კულაკად გამძვრალიყავი. სწორედ ამით აიხსნება ის, რომ შეძლებული გლეხები წინათ, ერთპიროვნული მეურნეობის დროს, ღარიბებისა და საშუალო გლეხების უნდობლობასა და სიძულვილს იწვევდნენ. ახლა სხვანაირი მდგომარეობაა. ახლა პირობებიც სხვაა. იმისა-

თვის, რომ კოლმეურნეები შეძლებულნი გახდნენ, ახლა სრულებით არ არის საჭირო მეზობლების დაჩაგვრა ან ექსპლოატაცია. არც ადვილია ახლა ვისიმე ექსპლოატაცია. რადგან მიწის კერძო საკუთრება ანდა იჯარა ჩვენში აღარ არსებობს, მანქანები და ტრაქტორები ეკუთვნის სახელმწიფოს, ის ხალხი კი, რომელსაც კაპიტალი აქვს, მოდაში არ არის ახლა კოლმეურნეობებში. იყო ასეთი მოდა და გაქრა სამუდამოდ. კოლმეურნეები რომ შეძლებულნი გახდნენ, ამისათვის ახლა საჭიროა მხოლოდ ერთი რამ — პატიოსნად მუშაობა კოლმეურნეობაში, ტრაქტორებისა და მანქანების სწორად გამოყენება, მუშა-პირუტყვის სწორად გამოყენება, მიწის სწორად დამუშავება, საკოლმეურნეო საკუთრების დაცვა.

ზოგჯერ ამბობენ: თუ სოციალიზმია, — რაღა საჭიროა შრომაო? ვშრომობდით წინათ, ვშრომობთ ახლა, — დრო არ არის, რომ თავი დავანებოთ შრომასო? ასეთი სიტყვები, ამხანაგებო, ძირშივე შემცდარია. ეს არის უქნარების ფილოსოფია, და არა პატიოსანი მშრომელებისა. სოციალიზმი სრულიადაც არ უარყოფს შრომას. პირიქით, სოციალიზმი შენდება შრომაზე. სოციალიზმი და შრომა განუყოფელია ერთმანეთისაგან.

ლენინი, ჩვენი დიდი მასწავლებელი, ამბობდა: «ვინც არ შრომობს, ის არცა ჭამსო». რას ნიშნავს ეს, ვის წინააღმდეგ არის მიმართული ლენინის სიტყვები? ექსპლოატატორების წინააღმდეგ, იმათ წინააღმდეგ, ვინც თვითონ არ შრომობს, სხვას კი აიძულებს იშრომოს და მდიდრდება სხვის ხარჯზე. კიდევ ვის წინააღმდეგ არის მიმართული? იმათ წინააღმდეგ, ვინც თვითონ ზარმაცობს და სურს სხვის ხარჯზე მოითბოს ხელი. სოციალიზმი მოითხოვს არა სიზარმაცეს, არამედ იმას, რომ ყველა ადამიანი პატიოსნად შრომობდეს, შრომობდეს არა სხვებისათვის, არა მდიდრებისა და ექსპლოატატორებისათვის, არამედ საკუთარი

თავისათვის, საზოგადოებისათვის. და თუ ჩვენ ვიშრომებთ პატიოსნად, ვიშრომებთ ჩვენი თავისათვის, ჩვენი კოლმეურნეობებისათვის, — ჩვენ მივაღწევთ იმას, რომ რაღაც 2 — 3 წლის განმავლობაში ავიყვანთ ყველა კოლმეურნეს, ყოფილ ღარიბებსაც და ყოფილ საშუალო გლეხებსაც, შეძლებულთა დონემდე, იმ ადამიანების დონემდე, რომლებიც სარგებლობენ პროდუქტების სიუხვით და სავსებით კულტურულ ცხოვრებას ეწევიან.

ეს არის ახლა ჩვენი უახლოესი ამოცანა. ჩვენ შეგვიძლია მივაღწიოთ ამას და უნდა მივაღწიოთ კიდევაც რადაც უნდა დაგვიჯდეს. (ხანგრძლივი ტაში).

III

ცალკე შენიშვნები

ახლა კი ნება მომეცით გადავიდე ზოგიერთ ცალკე შენიშვნაზე.

უწინარეს ყოვლისა ჩვენს **პარტიელებზე** სოფლად. თქვენს შორის არიან პარტიულები, მაგრამ უფრო მეტია უპარტიოები. ეს ძალიან კარგია, რომ უპარტიოები უფრო მეტი შეგროვდნენ ყრილობაზე, ვიდრე პარტიულები, რადგან სწორედ უპარტიოები უნდა ჩავაბათ უპირველეს ყოვლისა ჩვენს საქმეში. არიან კომუნისტები, რომლებიც ბოლშევიკურად უდგებიან უპარტიო კოლმეურნეებს. მაგრამ არიან ისეთებიც, რომლებიც ყოყოჩობენ თავიანთი პარტიულობით და ახლოს არ იკარებენ უპარტიოებს. ეს არ არის კარგი, ეს საზიანოა. ბოლშევიკების ძალა, კომუნისტების ძალა ის არის, რომ მათ იციან ჩვენი პარტიის გარშემორტყმა მილიონიანი უპარტიო აქტივით. ჩვენ, ბოლშევიკებს, არ გვექნებოდა ის მიღწევები, რომლებიც ახლა გვაქვს, რომ არ გვქონდეს უნარი მოვიპოვოთ მილიონობით უპარტიო მუშებისა და გლეხების ნდობა პარტიის სასარგებლოდ. რა არის ამისათვის საჭირო? ამისათვის საჭიროა,

რომ პარტიულები არ გაემიჯნონ უპარტიოებს, რომ პარტიულები არ ჩაიკეტონ თავიანთ პარტიულ ნაჭუჭში, რომ ისინი არ ყოყოჩობდნენ თავიანთი პარტიულობით, არამედ ყური დაუგდონ უპარტიოების ხმას, რომ ისინი არა მარტო ასწავლიდნენ უპარტიოებს, არამედ სწავლობდნენ კიდევაც მათგან.

არ უნდა დავივიწყოთ, რომ პარტიულები ციდან არ ცვივიან. უნდა გვახსოვდეს, რომ ყველა პარტიული თვითონ ოდესღაც უპარტიო იყო. დღეს ის უპარტიოა, ხვალ კი პარტიული გახდება. მართლაც, რა არის აქ საყოყოჩო? ჩვენს შორის, ძველ ბოლშევიკებს შორის, ცოტა არ მოიძებნება ისეთი ადამიანი, რომელიც პარტიაში მუშაობს 20 — 30 წელიწადი. მაგრამ ჩვენც ხომ ოდესღაც უპარტიოები ვიყავით. რა მოხდებოდა, 20 — 30 წლის წინათ მაშინდელ პარტიელებს ალმაცერად რომ დაეწყოთ ჩვენთვის ცქერა და პარტიასთან ახლოს არ მივეშვით? შესაძლებელია, ჩვენ მაშინ პარტიისაგან მთელი რიგი წლებით ვყოფილიყავით დაშორებული. ხოლო ჩვენ, ძველი ბოლშევიკები, უკანასკნელი ადამიანები როდი ვართ, ამხანაგებო. (მხიარული გამოცოცხლება, ხანგრძლივი ტაში).

აი რატომ უნდა ახსოვდეთ ყველაფერი ეს ჩვენს პარტიელებს, დღევანდელ ახალგაზრდა პარტიელებს, რომლებიც ზოგჯერ ცხვირს მაღლა იწევენ უპარტიოთა წინაშე, უნდა ახსოვდეთ, რომ არა ყოყოჩობა, არამედ თავმდაბლობა ამშვენებს ბოლშევიკს.

ახლა რამდენიმე სიტყვა **ქალებზე, კოლმეურნე ქალებზე**. ქალთა საკითხი კოლმეურნეობებში — დიდი საკითხია, ამხანაგებო. მე ვიცი, რომ ბევრი თქვენგანი სათანადოდ ვერ აფასებს ქალებს და დასცინის კიდევაც მათ. მაგრამ ეს შეცდომაა, ამხანაგებო, სერიოზული შეცდომაა. აქ საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ ქალები მოსახლეობის ნახევარს შეადგენენ. საქმე, უწინარეს ყოვლისა, ისაა, რომ საკოლ-

მეურნეო მოძრაობამ ხელმძღვანელ თანამდებობებზე წამოაყენა მთელი რიგი შესანიშნავი და ნიჭიერი ქალები. გადახედეთ ყრილობას, მის შემადგენლობას, — და თქვენ დაინახავთ, რომ ქალები დიდი ხანია უკვე გადაიქცნენ ჩამორჩენილებიდან მოწინავეებად. ქალები კოლმეურნეობებში — დიდი ძალაა. გასაჭანი არ მისცე ამ ძალას, ეს ნიშნავს — ჩაიდინო ბოროტმოქმედება. ჩვენი მოვალეობა ის არის, რომ წინ წავწიოთ ქალები კოლმეურნეობებში და საქმეში ჩავაბათ ეს ძალა.

რა თქმა უნდა, საბჭოთა ხელისუფლებას ახლო წარსულში მცირეოდენი გაუგებრობა ჰქონდა კოლმეურნე ქალებთან. საკითხი ძროხას ეხებოდა. მაგრამ ახლა ძროხის საკითხი მოგვარებულია, და გაუგებრობას ბოლო მოეღო. (ხანგრძლივი ტაში). ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ კოლმეურნეთა უმრავლესობას უკვე თითო ძროხა ჰყავს კომლზე. გაივლის კიდევ ერთი-ორი წელი, — და თქვენ ვერ შეხვდებით ვერც ერთ ისეთ კოლმეურნეს, რომელსაც თავისი ძროხა არ ეყოლება. ჩვენ, ბოლშევიკები, შევეცდებით, რომ ყველა კოლმეურნეს ჰყავდეს ჩვენში თითო ძროხა. (ხანგრძლივი ტაში).

რაც შეეხება თვით კოლმეურნე ქალებს, მათ უნდა ახსოვდეთ კოლმეურნეობათა ძალა და მნიშვნელობა ქალებისათვის, უნდა ახსოვდეთ, რომ მხოლოდ კოლმეურნეობაში აქვთ მათ შესაძლებლობა თანასწორად გვერდში ამოუდგნენ მამაკაცს. კოლმეურნეობათა გარეშე — უთანასწორობაა, კოლმეურნეობებში — უფლებათა თანასწორობაა. დაე ახსოვდეთ ეს ამხანაგ კოლმეურნე ქალებს და დაე გაუფრთხილდნენ ისინი საკოლმეურნეო წყობილებას, როგორც თვალის ჩინს. (ხანგრძლივი ტაში).

ორიოდე სიტყვა **კომკავშირელებზე** კოლმეურნეობებში. ახალგაზრდობა ჩვენი მომავალი, ჩვენი იმედია, ამხანაგებო. ჩვენ, მოხუცები, ახალგაზრდობამ უნდა შეგვცვალოს. მან

ჩვენი დროშა საბოლოო გამარჯვებამდე უნდა მიიტანოს. გლეხთა შორის ცოტა როდია მოხუცი, დამძიმებული ძველი ტვირთით, დამძიმებული ჩვეულებებით და ძველი ცხოვრების მოგონებებით. გასაგებია, რომ ისინი ყოველთვის ვერ ახერხებენ კვალდაკვალ მისდიონ პარტიას, საბჭოთა ხელისუფლებას. სულ სხვაა ჩვენი ახალგაზრდობა. ის თავისუფალია ძველი ტვირთისაგან და ის ყველაზე ადვილად ითვისებს ლენინურ ანდერძს. და სწორედ იმიტომ, რომ ახალგაზრდობა ყველაზე ადვილად ითვისებს ლენინურ ანდერძს, სწორედ ამიტომ იგი მოწოდებულია წაიყვანოს წინ ჩამორჩენილნი და მერყევნი. მართალია, მას არ ჰყოფნის ცოდნა. მაგრამ ცოდნა შეიძინება. დღეს არ არის იგი, ხვალ იქნება. ამიტომ ამოცანა ის არის, რომ ვისწავლოთ და კიდევ ვისწავლოთ ლენინიზმი. ამხანაგო კომკავშირელებო! ისწავლეთ ბოლშევიზმი და წაიყვანეთ წინ მერყევნი! ნაკლები ილაყბეთ, მეტი იმუშავეთ — და თქვენი საქმე უთუოდ კარგად წავა. (ტ ა შ ი).

რამდენიმე სიტყვა **ერთპიროვნულ მეურნეთა** შესახებ. ერთპიროვნულ მეურნეებზე აქ ცოტა ითქვა. მაგრამ ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ ისინი ამ ქვეყნად აღარ არიან. არა, ამას არ ნიშნავს. ერთპიროვნული მეურნეები არიან და არ შეიძლება მათი მხედველობიდან გაშვება, იმიტომ რომ ისინი წარმოადგენენ ჩვენს ხვალინდელ კოლმეურნეებს. მე ვიცი, რომ ერთპიროვნულ მეურნეთა ერთი ნაწილი საბოლოოდ გაირყვნა და სპეკულაციაში ჩაეფლო. ალბათ, ამით აიხსნება, რომ ჩვენი კოლმეურნეები ერთპიროვნულ მეურნეებს კოლმეურნეობათა შემადგენლობაში დიდი შერჩევით იღებენ, ხოლო ზოგჯერ სრულებითაც არ იღებენ. ეს, რასაკვირველია, სწორია, და ამის საწინააღმდეგოდ არაფრის თქმა არ შეიძლება. მაგრამ არის ერთპიროვნულ მეურნეთა მეორე, უფრო მეტი ნაწილი, რომელსაც

სპეკულაციისათვის არ მიუყვია ხელი, არამედ თავის ლუკმა-პურს პატიოსანი შრომით ჭამს. ეს ერთპიროვნული მეურნეები, შესაძლოა, არც არიან კოლმეურნეობაში შესვლის წინააღმდეგი. მაგრამ მათ ხელს უშლის, ერთი მხრივ, მათივე ყოყმანი საკოლმეურნეო გზის სისწორის შესახებ, ხოლო, მეორე მხრივ, — ის გააფთრება, რომელიც არის ახლა კოლმეურნეთა შორის ერთპიროვნული მეურნეების წინააღმდეგ.

რასაკვირველია, უნდა გავუგოთ კოლმეურნეებს და შევიდეთ მათს მდგომარეობაში. ამ წლების განმავლობაში მათ საკმაოდ ბევრი წყენა და დაცინვა ჰხვდათ ერთპიროვნული მეურნეებისაგან. მაგრამ აქ წყენას და დაცინვას არ უნდა ჰქონდეს გადამწყვეტი მნიშვნელობა. არ ვარგა ის ხელმძღვანელი, რომელსაც არ შეუძლია დაივიწყოს წყენა და რომელიც თავის გრძნობებს საკოლმეურნეო საქმის ინტერესებზე მაღლა აყენებს. თუ თქვენ გინდათ იყოთ ხელმძღვანელები, უნდა შეგწევდეთ უნარი იმ წყენის დავიწყებისა, რაც ცალკეულმა ერთპიროვნულმა მეურნეებმა მოგაყენათ. ორი წლის წინათ მე ვოლგის მხარიდან მივიღე ერთი ქვრივი გლეხი-ქალის წერილი. ის ჩიოდა, კოლმეურნეობაში არ მიღებენო, და დახმარებას მთხოვდა. მე შევეკითხე კოლმეურნეობას. კოლმეურნეობიდან მიპასუხეს — არ შეგვიძლია მივიღოთ კოლმეურნეობაში, ვინაიდან მან შეურაცხყო საკოლმეურნეო კრებაო. რაში ყოფილა საქმე? იმაში, რომ გლეხების კრებაზე, სადაც კოლმეურნეები მოუწოდებდნენ ერთპიროვნულ მეურნეებს შესულიყვნენ კოლმეურნეობაში, ამ ქვრივმა მოწოდების საპასუხოდ, თურმე, აიწია კალთა და უთხრა: აი თქვენი კოლმეურნეობაო. (მხიარული გამოცოცხლება, სიცილი). უეჭველია, ის ცუდად მოიქცა და შეურაცხყო კრება. მაგრამ განა შეიძლება უარი ეთქვას მას კოლმეურნეობაში მიღებაზე, თუ მან ერთი წლის შემდეგ გულწრფელად მოინანია და აღიარა თავისი შეცდომა? მე ვფიქრობ, რომ არ

უნდა ეთქვას უარი. ასეც მივწერე კოლმეურნეობას. ქვრივი მიიღეს კოლმეურნეობაში. და რა მოჰყვა ამას? თურმე ის კოლმეურნეობაში ახლა მუშაობს არა უკანასკნელ, არამედ პირველ რიგებში. (ტ ა შ ი).

აი კიდევ ერთი მაგალითი, რომელიც მოწმობს იმას, რომ ხელმძღვანელებმა, თუ მათ სურთ დარჩნენ ნამდვილ ხელმძღვანელებად, უნდა დაივიწყონ წყენა, თუ ამას საქმის ინტერესი მოითხოვს.

იგივე უნდა ითქვას საერთოდ ერთპიროვნული მეურნეების შესახებაც. მე არა ვარ იმის წინააღმდეგი, რომ კოლმეურნეობაში ღებულობდნენ შერჩევით. მაგრამ მე იმის წინააღმდეგი ვარ, რომ დაუხშონ გზა კოლმეურნეობისაკენ განურჩევლად ყველა ერთპიროვნულ მეურნეს. ეს ჩვენი, ბოლშევიკური პოლიტიკა არ არის. კოლმეურნეებმა არ უნდა დაივიწყონ, რომ თვითონ ისინი ბოლო ხანებამდე ერთპიროვნული მეურნეები იყვნენ.

ბოლოს, რამდენიმე სიტყვა **ბეზენჩუკელ კოლმეურნეთა წერილის [66] შესახებ.** ეს წერილი დაბეჭდილი იყო, და თქვენ ალბათ წაიკითხავდით მას. წერილი უდავოდ კარგია. ის მოწმობს იმას, რომ ჩვენს კოლმეურნეთა შორის ცოტანი არ არიან საკოლმეურნეო საქმის გამოცდილი და შეგნებული ორგანიზატორები და აგიტატორები, რომლებიც ჩვენი ქვეყნის სიამაყეს წარმოადგენენ. მაგრამ წერილში არის ერთი შემცდარი ადგილი, რომელსაც არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დავეთანხმოთ. საქმე ის არის, რომ ბეზენჩუკელი ამხანაგები თავიანთ შრომას კოლმეურნეობაში გვიხატავენ პატარა და თითქმის უმნიშვნელო შრომად, ორატორებისა და ბელადების შრომას კი, რომლებიც ზოგჯერ სამარშინიან სიტყვებს ამბობენ, გვიხატავენ დიდ და შემოქმედებით შრომად. შეიძლება განა ამას დავეთანხმოთ? არა, ამხანაგებო, არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ამას დავეთანხმოთ. ბეზენჩუკელმა ამხანაგებმა აქ შეცდომა დაუ-

შვეს. შესაძლებელია, მათ ეს შეცდომა თავმდაბლობით მოუვიდათ. მაგრამ შეცდომა მაინც შეცდომად რჩება. წავიდა ის დრო, როდესაც ბელადები ისტორიის ერთადერთ შემოქმედად ითვლებოდნენ, მუშები და გლეხები კი სათვალავში არ შედიოდნენ. ხალხთა და სახელმწიფოთა ბედს ამჟამად წყვეტენ არა მარტო ბელადები, არამედ, უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად, მშრომელთა მილიონიანი მასები. მუშები და გლეხები, რომლებიც უხმაუროდ და უაურზაუროდ აშენებენ ქარხნებსა და ფაბრიკებს, შახტებსა და რკინიგზებს, კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებს, ქმნიან ცხოვრების ყველა სიკეთეს, აჭმევენ და აცმევენ მთელ მსოფლიოს, — აი ვინ არიან ახალი ცხოვრების ნამდვილი გმირები და ნამდვილი შემოქმედნი. ეს, როგორც ჩანს, დაივიწყეს ჩვენმა ბეზენჩუკელმა ამხანაგებმა. ცუდია, როდესაც ადამიანები ზედმეტად აფასებენ თავიანთ ძალებს და ყოყოჩობენ თავიანთი დამსახურებით. ამას კვეხნამდე მივყავართ, კვეხნა კი კარგი საქმე არ არის. მაგრამ უფრო ცუდია, როდესაც ადამიანები სათანადოდ ვერ აფასებენ თავიანთ ძალებს და ვერ ხედავენ, რომ მათი «პატარა» და «უჩინარი» შრომა ნამდვილად დიადი და შემოქმედი შრომაა, რომელიც წყვეტს ისტორიის ბედს.

მე მინდა, რომ ბეზენჩუკელმა ამხანაგებმა მოიწონონ მათი წერილის ეს ჩემი პატარა შესწორება.

მოდი ამით გავათავოთ, ამხანაგებო.

(ხანგრძლივი ტაში, რომელიც ოვაციად იქცევა. ყველა ფეხზე დგება და მიესალმება ამხანაგ სტალინს. «ვაშას» ძახილი. დარბაზში ისმის შეძახილები: «გაუმარჯოს ამხანაგ სტალინს, ვაშა! გაუმარჯოს მოწინავე კოლმეურნეს! გაუმარჯოს ჩვენს ბელადს ამხანაგ სტალინს!»).

«პრავდა» № 53,
1933 წ. 23 თებერვალი.

მისალმება წითელ არმიას მის 15 წლისთავთან დაკავშირებით

სსრ კავშირის რევოლუციურ სამხედრო საბჭოს

სალამი მუშურ-გლეხური წითელი არმიის მებრძოლებს, მეთაურებსა და პოლიტმუშაკებს!

წითელმა არმიამ, რომელიც ლენინის ხელმძღვანელობით არის შექმნილი, უჭკნობი დიდება მოიხვეჭა სამოქალაქო ომის დიად ბრძოლებში, განდევნა რა სსრ კავშირიდან ინტერვენტები და დაიცვა სოციალიზმის საქმე ჩვენს ქვეყანაში.

წითელი არმია ახლა წარმოადგენს მუშათა და გლეხთა მშვიდობისა და მშვიდობიანი შრომის დასაყრდენს, საბჭოთა კავშირის საზღვრების ფხიზელ გუშაგს.

ჩვენი ქვეყნის მშრომელები, რომლებმაც ძლევამოსილად დაამთავრეს ხუთწლედი ოთხ წელიწადში, აიარაღებენ წითელ არმიას თავდაცვის ახალი იარაღებით. თქვენი საქმეა, ამხანაგებო, ისწავლოთ ამ იარაღების სრულყოფილად ხმარება და შეასრულოთ თქვენი მოვალეობა ჩვენი ქვეყნის წინაშე, თუ მტრები შეეცდებიან თავს დაესხან მას.

მაღლა გეჭიროთ ლენინის დროშა, კომუნიზმისათვის ბრძოლის დროშა!

გაუმარჯოს გმირ წითელ არმიას, მის ხელმძღვანელებს, მის რევოლუციურ სამხედრო საბჭოს!

ი. სტალინი

«პრავდა» № 53,
1933 წ. 23 თებერვალი.

პასუხი ბ-ნ ბარნესის წერილზე

1933 წ. 20 მარტი

პატივცემულო ბ-ნო ბარნეს!

თქვენს წუხილს სსრ კავშირში მყოფი ამერიკელი მოქალაქეების უშიშროების გამო არავითარი საფუძველი არა აქვს.

სსრ კავშირი ერთ-ერთი იშვიათი სახელმწიფოა მსოფლიოში, სადაც ეროვნული სიძულვილის ან მტრული დამოკიდებულების გამოჩენა უცხოელებისადმი, როგორც უცხოელებისადმი, — კანონით იდევნება. არ ყოფილა და არც შეიძლება იყოს ისეთი შემთხვევა, რომ სსრ კავშირში ვინმე გახდეს თავისი ეროვნული წარმოშობის გამო დევნის ობიექტი. ეს განსაკუთრებით ითქმის სსრ კავშირში მყოფი უცხოელი სპეციალისტების, მათ შორის ამერიკელი სპეციალისტების, მიმართ, რომელთა მუშაობა, ჩემი აზრით, მადლობის ღირსია.

რაც შეეხება რამდენიმე ინგლისელს «მეტრო-ვიკერსიდან» [67], ისინი პასუხისგებაში მიცემული არიან არა როგორც ინგლისელები, არამედ როგორც ადამიანები, რომლებმაც, საგამომძიებლო ხელისუფალთა მტკიცებით, დაარღვიეს სსრ კავშირის კანონები. განა რუსებიც ასევე არ არიან პასუხისგებაში მიცემულნი? მე არ ვიცი, თუ რა დამოკიდებულება შეიძლება ჰქონდეს ამ საქმეს ამერიკელ მოქალაქეებთან.

მზად ვარ გემსახუროთ **ი. სტალინი**

იბეჭდება პირველად.

ამხ. ს. მ. ბუდიონის

სამოქალაქო ომის დროის მებრძოლ ამხანაგს, სახელოვანი წითელი ცხენოსანი ჯარის ორგანიზატორსა და წინამძღოლს, რევოლუციური გლეხებიდან წითელი არმიის ხელმძღვანელად უნიჭიერეს დაწინაურებულს, ამხანაგ ბუდიონის — მხურვალე ბოლშევიკური სალამი მისი დაბადების ორმოცდაათი წლისთავზე!

მაგრად გართმევთ ხელს, ძვირფასო სიმონ მიხეილის-ძევ.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 115,
1933 წ. 26 აპრილი.

საუბარი პოლკოვნიკ რობინსთან

1933 წ. 13 მაისი

(მოკლე ჩანაწერი)

სტალინი. რით შემიძლია გემსახუროთ?

რობინსი. დიდ პატივად მიმაჩნია ჩემთვის, რომ თქვენი ნახვის შესაძლებლობა მომეცა.

სტალინი. არაფერი განსაკუთრებული ამაში არ არის. თქვენ აჭარბებთ.

რობინსი (ი ც ი ნ ი ს). ყველაზე უფრო საინტერესო ჩემთვის ის არის, რომ მთელ რუსეთში მე ყველგან ერთად ვნახე სახელები ლენინი — სტალინი, ლენინი — სტალინი, ლენინი — სტალინი.

სტალინი. აქაც გადაჭარბებაა. სად მე და სად ლენინი.

რობინსი (ი ც ი ნ ი ს). იქნება თუ არა აგრეთვე გადაჭარბება იმის თქმა, რომ ყველაზე ძველი მთავრობა მსოფლიოში მთელი ამ ხნის მანძილზე იყო საბჭოთა რუსეთის მთავრობა — სახალხო კომისართა საბჭო?

სტალინი. ეს, შეიძლება ითქვას, არ არის გადაჭარბებული.

რობინსი. საინტერესო და საგულისხმოა ის, რომ ეს მთავრობა თავის მუშაობაში რეაქციული მიმართულებით არ წასულა და ძლიერი აღმოჩნდა ის მთავრობა, რომელიც ლენინმა დასვა. ეს მთავრობა წინააღმდეგობას უწევს ყველა მტრულ ხაზს.

სტალინი. ეს მართალია.

რობინსი. ფრიად მკაფიოდ და მკვეთრად ვიგრძენი რუსეთის 15 წლის განვითარება საპირველმაისო დემონსტრაციაზე, იმიტომ რომ მე ვიყავი საპირველმაისო დემონსტრაციაზე 1918 წელს და ახლა, 1933 წელს.

სტალინი. ზოგი რამის გაკეთება ამ ბოლო დროს ჩვენ მოვასწარით. მაგრამ 15 წელი დიდი ვადაა.

რობინსი. სახელმწიფოს ცხოვრებაში ეს მაინც მოკლე ვადაა ისეთი დიდი პროგრესისათვის, როგორსაც საბჭოთა რუსეთმა ამ ხნის განმავლობაში მიაღწია.

სტალინი. ჩვენ შეგვეძლო მეტი გაგვეკეთებინა, მაგრამ ვერ გავაკეთეთ.

.რობინსი. საინტერესოა ერთმანეთს შევადაროთ ორივე დემონსტრაციის ძირითადი მოტივები, ძირითადი ხაზები. 1918 წლის დემონსტრაცია მიმართული იყო გარეთკენ, მთელი მსოფლიოს პროლეტარიატისაკენ, საერთაშორისო პროლეტარიატისაკენ და მოუწოდებდა რევოლუციისაკენ. ახლა სხვა მოტივია. ახლა მამაკაცები, ქალები და ჭაბუკები გამოვიდნენ დემონსტრაციაზე, რათა ეთქვათ — აი ქვეყანა, რომელსაც ჩვენ ვაშენებთ, აი ქვეყანა, რომელსაც ჩვენ დავიცავთ მთელი ჩვენი ძალღონითო.

სტალინი. მაშინ დემონსტრაცია სააგიტაციო იყო, ახლა კი მას შემაჯამებელი ხასიათი ჰქონდა.

რობინსი. თქვენ, ალბათ, იცით, რომ 15 წლის განმავლობაში მე მაინტერესებდა ორივე ქვეყანას შორის გონივრული ურთიერთდამოკიდებულების დამყარების საქმე და ვცდილობდი აღმოფხვრილი ყოფილიყო ამერიკის მმართველი წრეების მტრული დამოკიდებულება.

სტალინი. მე ეს ვიცოდი 1918 წელს ლენინის ნათქვამიდან, შემდეგ კი — ფაქტების მიხედვით. ეს მე ვიცი.

რობინსი. მე აქ ჩამოვედი როგორც სრულიად კერძო მოქალაქე და ჩემი სახელით ვლაპარაკობ. ჩემი ჩამოსვლის

მთავარი მიზანია გამოვარკვიო ურთიერთობის პერსპექტივები, დავადგინო ნამდვილი ფაქტები, რომლებიც შეეხება რუსი მუშების მუშაობის უნარს და შემოქმედებითს გამომგონებლობით ნიჭს. ანტისაბჭოთა პროპაგანდა ამბობს, რომ რუსი მუშა ზარმაცია, რომ რუსმა მუშამ არ იცის მუშაობა, რომ მანქანები ფუჭდება მის ხელში, რომ ასეთ ქვეყანას მომავალი არა აქვსო. მე მსურს ვებრძოლო ამ პროპაგანდას არა მარტო სიტყვით, არამედ ფაქტებით.

მეორე საკითხი, რომელიც ამასთან დაკავშირებით მე მაინტერესებს, არის სოფლის მეურნეობის მდგომარეობის საკითხი. ამტკიცებენ, რომ ინდუსტრიალიზაციამ დაანგრია სოფლის მეურნეობა, რომ გლეხებმა თავი მიანებეს ხვნა-თესვას, თავი მიანებეს პურეულის აღებასო. ყოველ წელს ამტკიცებენ, რუსეთი ამ წელს აუცილებლად ამოწყდება შიმშილითო. მე მინდა გავეცნო ფაქტებს სოფლის მეურნეობის დარგში, რათა გავაქარწყლო ეს მტკიცებანი. მე ვვარაუდობ ვნახო ისეთი ფართობები, სადაც წელს პირველადაა დათესილი ახალი კულტურები. განსაკუთრებით მაინტერესებს საბჭოთა კავშირის ძირითადი მარცვლეული კულტურების განვითარება.

მესამე საკითხი, რომელიც მე მაინტერესებს, არის სახალხო განათლების საკითხი, ბავშვებისა და ახალგაზრდობის განვითარება, მათი აღზრდა. რამდენად განვითარებულია სახალხო განათლება ხელოვნებისა და ლიტერატურის დარგში, ის, რასაც შემოქმედებითი გენია, გამომგონებლობა ეწოდება. ამერიკაში ნებადართულია ორი ტიპის შემოქმედება — ერთია კაბინეტური შემოქმედება და მეორეა ფართო ცხოვრების შემოქმედება, შემოქმედებითი სულის გამოვლინება ცხოვრებაში. მე მაინტერესებს, როგორ ვითარდებიან ბავშვები, როგორ ვითარდება ახალგაზრდობა. მე ვვარაუდობ ვნახო სინამდვილეში, როგორ სწავლობენ ისინი, როგორ იზრდებიან და ვითარდებიან.

პირველ და მესამე საკითხზე ზოგიერთი საგულისხმო დაკვირვება უკვე მოვახდინე და ვვარაუდობ შემდეგში მივიღო დამატებითი მონაცემები. მეორე საკითხზე — სოფლის მეურნეობის განვითარების შესახებ, ვვარაუდობ, რომ შემეძლება ვნახო ნამდვილი ფაქტები, როცა გავემგზავრები მაგნიტოგორსკში, იქიდან როსტოვსა და ხარკოვში და როცა უკან გამოვბრუნდები. მე ვვარაუდობ გავეცნო კოლმეურნეობებს და ვნახო, თუ როგორ ისპობა მიწის არქაული ხარვეზიანობა და როგორ ვითარდება მსხვილი სასოფლო მეურნეობა.

სტალინი. თქვენ გინდათ იცოდეთ ჩემი აზრი?

რობინსი. დიახ, მინდა გავიგო თქვენი აზრი.

სტალინი. შენიშვნა იმის შესახებ, თითქოს საბჭოთა მუშას უნარი არ შესწევდეს თავი გაართვას მანქანებს და თითქოს ის ამტვრევდეს მათ — სავსებით მცდარია.

ამის გამო უნდა ვთქვა, რომ ჩვენში არ არის ის მოვლენა, რომელსაც ადგილი ჰქონდა დასავლეთ ევროპასა და ამერიკაში, როდესაც მუშები შეგნებულად ამტვრევდნენ მანქანებს, რადგან მანქანები მათ ლუკმაპურს ართმევდნენ. ჩვენში არ არის მუშების ასეთი დამოკიდებულება მანქანებისადმი, იმიტომ რომ მანქანებს ჩვენ მასობრივად ვნერგავთ ისეთ პირობებში, როცა უმუშევრობა არ არის, იმიტომ რომ მანქანები საზრდოს კი არ ართმევენ მუშებს, როგორც ეს თქვენში ხდება, არამედ უადვილებენ მათ შრომას.

რაც შეეხება მუშაობის უუნარობას, მუშების უკულტურობას, — ეს მართალია, რომ ჩვენში კულტურული მუშები ცოტანი არიან, და ისინი ისე კარგად ვერ ართმევენ თავს მანქანებს, როგორც ევროპასა და ამერიკაში. მაგრამ ეს ჩვენში დროებითი მოვლენაა. მაგალითად, რომ შევისწავლოთ საკითხი, თუ ისტორიის მანძილზე სად უფრო სწრაფად ისწავლეს მუშებმა ახალი ტექნიკის დაუფლების საქმე — ევროპაში, ამერიკაში თუ რუსეთში ამ 5 წლის

მანძილზე, — ვფიქრობ, რომ რუსეთში მუშებმა, არცთუ მაღალი კულტურულობის მიუხედავად, უფრო სწრაფად ისწავლეს. თვლიანი ტრაქტორების წარმოების ათვისება დასავლეთში რამდენიმე წლის მანძილზე ხდებოდა, თუმცა, რა თქმა უნდა, ტექნიკა იქ განვითარებული იყო. ჩვენში ეს საქმე უფრო სწრაფად აითვისეს. მაგალითად, სტალინგრადში, ხარკოვში ტრაქტორების წარმოება ათვისებულ იქნა რაღაც 12 — 14 თვის განმავლობაში. ახლა სტალინგრადის სატრაქტორო ქარხანა არა მარტო ასრულებს საპროექტო სიმძლავრეს, არა მარტო იძლევა 144 ტრაქტორს დღეში, არამედ ზოგჯერ 160 ტრაქტორს იძლევა, ე. ი. საპროექტო სიმძლავრის გადამეტებით მუშაობს. ამას მაგალითისათვის ვიღებ. ჩვენში სატრაქტორო მრეწველობა ახალია, იგი წინათ არ ყოფილა. ასევე საავიაციო მრეწველობაც — ახალი, სათუთი საქმე, აგრეთვე სწრაფად იქნა ათვისებული. საავტომობილო მრეწველობაც ანალოგიურ მდგომარეობაშია ათვისების სისწრაფის თვალსაზრისით. ასევე — დაზგათმშენებლობაც.

ჩემი აზრით, მანქანების წარმოების ეს სწრაფი ათვისება აიხსნება არა რუსი მუშების განსაკუთრებული ნიჭით, არამედ იმით, რომ, ვთქვათ, თვითმფრინავების, მათი მოტორების, ტრაქტორების, ავტომობილების, დაზგების წარმოება ჩვენში ითვლება ადამიანის არა კერძო საქმედ, არამედ სახელმწიფოებრივ საქმედ. იქ, დასავლეთში, მუშები შრომობენ იმისათვის, რომ ხელფასი მიიღონ, ხოლო ყოველივე დანარჩენისა არა ესაქმებათ რა. ჩვენში კი წარმოება საზოგადოებრივ საქმედ, სახელმწიფოებრივ საქმედ ითვლება, ღირსების საქმედ ითვლება. აი რატომ არის, რომ ასე სწრაფად ითვისებენ ჩვენში ახალ ტექნიკას.

მე საერთოდ ვფიქრობ, რომ არ შეიძლება საკითხი ისე დაისვას, თითქოს რომელიმე ერის მუშებს უნარი არა აქვთ ახალი ტექნიკა აითვისონ. საქმეს რომ რასობრივი თვალ-

საზრისით შევხედოთ, ამერიკაში, მაგალითად, ზანგები «უკანასკნელ ადამიანებად» ითვლებიან, მაგრამ ისინი ტექნიკას თეთრებზე უარესად როდი ითვისებენ. ამა თუ იმ ერის მუშების მიერ ტექნიკის ათვისების საკითხი არის არა ბიოლოგიური საკითხი, არა მემკვიდრეობითობის საკითხი, არამედ დროის საკითხი: დღეს ვერ აითვისეს, ხვალ ისწავლიან და აითვისებენ. ტექნიკის ათვისება შეუძლია ყველას, მათ შორის ბუშმენსაც, თუ მას დაეხმარე.

რობინსი. და საჭიროა კიდევ მისწრაფება, სურვილი ათვისებისა.

სტალინი. რასაკვირველია. სურვილი და მისწრაფება რუს მუშებს საკმაოზე მეტი აქვთ. ახალი ტექნიკის ათვისება მათ ღირსების საქმედ მიაჩნიათ.

რობინსი. მე უკვე ვიგრძენი ეს თქვენს ფაბრიკებში, სადაც ვნახე, რომ სოცშეჯიბრების შედეგად იქმნება ახალი აღგზნება, ახალი მისწრაფება, რასაც ფულით ვერასოდეს ვერ იყიდი, ვინაიდან მუშები ამ თავიანთი მუშაობისაგან რაღაც უკეთესსა და მეტს მოელიან, ვიდრე იმას, რის მოცემაც ფულს შეუძლია.

სტალინი. ეს მართალია. ეს ღირსების საქმეა.

რობინსი. მე თან წავიღებ ამერიკაში დიაგრამებს, რომლებიც გვიჩვენებენ მუშათა გამომგონებლობის, მუშათა შემოქმედებითი წინადადებების განვითარებას, რაც აუმჯობესებს წარმოებას, მნიშვნელოვან დანაზოგს იძლევა წარმოებისათვის. მე ვნახე პორტრეტები მთელი რიგი ასეთი მუშა გამომგონებლებისა, რომლებმაც საბჭოთა კავშირს ძალიან ბევრი რამ მისცეს წარმოების გაუმჯობესების მხრივ, დანაზოგის მხრივ.

სტალინი. ასეთი მუშა ჩვენში შედარებით ბევრი გაჩნდა, ისინი ძალიან ნიჭიერი ადამიანები არიან.

რობინსი. მე ვიყავი თქვენს მოსკოვის ყველა დიდ ქარხანაში, როგორიცაა «ამო», «ბურთობსაკისარი», «ფრეზე-

რი» და სხვები, და ყველგან წავაწყდი მუშათა გამომგონებლობის ამაღლების ორგანიზაციებს. განსაკუთრებული შთაბეჭდილება მოახდინა მთელი რიგი ამ ქარხნების საინსტრუმენტო საამქრომ. იმიტომ, რომ ეს საინსტრუმენტო საამქროები იძლევიან უძვირფასეს ინსტრუმენტებს თავიანთი ქარხნებისათვის, მუშები ამ საამქროებში მთელი თავიანთი უნარის დაძაბვით მუშაობენ, მთელ თავიანთ შემოქმედებითს ინიციატივას იჩენენ და გასაოცარ შედეგებს აღწევენ.

სტალინი. მიუხედავად ამისა, ჩვენ ნაკლიც ბევრი გვაქვს. კვალიფიციური მუშები ცოტანი გვყავს. ასეთი მუშა კი ძალიან ბევრია საჭირო. ტექნიკური პერსონალიც ცოტა გვყავს. წლითი-წლობით მატულობს ამ პერსონალის რიცხვი, მაგრამ იგი მაინც ნაკლებია, ვიდრე გვესაჭიროება. დიდად დაგვეხმარნენ ამერიკელები. ეს უნდა ვაღიაროთ. სხვებზე უკეთ და უფრო გაბედულად გვეხმარებოდნენ. მადლობა მათ ამისათვის.

რობინსი. მე ვნახე თქვენს საწარმოებში ის ინტერნაციონალიზმი, რომელმაც ჩემზე მეტად ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა. თქვენი ქარხნების ხელმძღვანელობა მზად არის გადაიღოს ყოველი ქვეყნის — საფრანგეთის, ამერიკის, ინგლისის თუ გერმანიის — ტექნიკური მონაპოვარნი ამ ქვეყნების მიმართ რაიმე ცრურწმენის გამოუჩენლად. და მე მგონია, რომ აი ეს ინტერნაციონალიზმი შესაძლებელს გახდის შეაერთოთ ერთ მანქანაში სხვა ქვეყნების მანქანების ყველა უპირატესობა და შექმნათ უფრო სრულყოფილი მანქანები.

სტალინი. ეს იქნება.

მეორე საკითხზე იმის შესახებ, თითქოს ინდუსტრიალიზაცია ანგრევდეს სოფლის მეურნეობას. ესეც არასწორი წარმოდგენაა. ინდუსტრიალიზაცია კი არ ანგრევს ჩვენში სოფლის მეურნეობას, არამედ ხსნას წარმოადგენს მისთვის,

ხსნას წარმოადგენს გლეხისათვის. ჩვენში რამდენიმე წლის წინათ არსებობდა მეტად დაჭუცმაცებული წვრილი და უწვრილესი გლეხური მეურნეობა. მიწების დაჭუცმაცების ზრდასთან დაკავშირებით გლეხთა მიწის ნაკვეთები იმდენად დაწვრილდა, რომ ქათამს ვერსად გაუშვებდი. დაუმატეთ ამას პრიმიტიული სასოფლო-სამეურნეო იარაღები, როგორიცაა კავი და ჯახრაკა ცხენი, რომლებსაც არათუ ყამირის გატეხა, არამედ ჩვეულებრივი მიწის დამუშავებაც კი არ შეუძლიათ, თუ ის ძალიან რბილი არ არის, და თქვენ მიიღებთ სოფლის მეურნეობის დეგრადაციის სურათს. ჩვენში, სსრ კავშირში, 3 — 4 წლის წინათ იყო 7 მილიონამდე კავი. რაღა რჩებოდა გლეხებს: ან გამწყდარიყვნენ, ან გადასულიყვნენ მიწათსარგებლობის ახალ ფორმაზე და მიწის დამუშავების მანქანურ წესზე. კაცმა რომ თქვას, სწორედ ამით აიხსნება, რომ ფრიად ცხოველი გამოხმაურება პოვა გლეხებში საბჭოთა ხელისუფლების მოწოდებამ გლეხებისადმი — გაეერთიანებინათ თავიანთი პაწაწა მიწის ნაკვეთები მიწის დიდ მასივებად და მიეღოთ მთავრობისაგან ტრაქტორები, მოსავლის ასაღები და სალეწი მანქანები ამ მასივების დასამუშავებლად, მოსავლის ასაღებად და გასალეწად, — მოწოდებამ, რომელმაც დროზე მოუსწრო. გასაგებია, რომ გლეხებმა ხელი ჩასჭიდეს საბჭოთა მთავრობის წინადადებას, იწყეს თავიანთი მიწის ნაკვეთების დიდ მინდვრებად გაერთიანება, მიიღეს ტრაქტორები და სხვა მანქანები და, ამრიგად, გამოვიდნენ სოფლის მეურნეობის გამსხვილების ფართო გზაზე, სოფლის მეურნეობის ძირფესვიანად გაუმჯობესების ახალ გზაზე.

გამოდის, რომ ინდუსტრიალიზაციამ, რომლის შედეგადაც გლეხები იღებენ ტრაქტორებსა და სხვა მანქანებს, იხსნა გლეხები, იხსნა სოფლის მეურნეობა.

სოფლად წვრილი გლეხური მეურნეობების მსხვილ მეურნეობებად გაერთიანების პროცესს ჩვენში ეწოდება

კოლექტივიზაცია, თვითონ გაერთიანებულ მსხვილ მეურნეობებს კი — კოლმეურნეობები. კოლექტივიზაციას საგრძნობლად აადვილებს ის გარემოება, რომ ჩვენში არ არსებობს მიწის კერძო საკუთრება, მიწა ნაციონალიზებულია. მიწა კოლმეურნეობებს გადაცემული აქვთ სამუდამო სარგებლობაში, ხოლო მიწის კერძო საკუთრების არარსებობის გამო მიწის ყიდვა-გაყიდვას ჩვენში ადგილი არა აქვს, და ყოველივე ეს საგრძნობლად აადვილებს კოლმეურნეობათა შექმნასა და განვითარებას.

ამით მე იმის თქმა არ მინდა, რომ ყოველივე ეს, ე. ი. კოლექტივიზაცია და სხვა, ჩვენში უმტკივნეულოდ ტარდება. სიძნელენი, რა თქმა უნდა, არის, და არცთუ მცირე სიძნელენი. კოლექტივიზაციას, ისევე როგორც ყოველ დიდ ახალ საქმეს, ჰყავს არა მარტო მეგობრები, არამედ მტრებიც. მიუხედავად ამისა, მაინც გლეხთა უდიდესი უმრავლესობა მხარს უჭერს კოლექტივიზაციას, ხოლო მის მოწინააღმდეგეთა რიცხვი სულ უფრო და უფრო ნაკლები ხდება.

რობინსი. ყოველი წინსვლა გარკვეულ ხარჯებს მოითხოვს, და ამას ჩვენ მხედველობაში ვიღებთ და ჩვენს ანგარიშში ვითვალისწინებთ.

სტალინი. მიუხედავად ამ სიძნელეებისა, ერთი რამ ცხადია — და ეს ფაქტი ჩემთვის სრულიად უეჭველია: გლეხობის $^{18}/_{20}$-მა აღიარა, ხოლო გლეხთა უმრავლესობამ დიდი სიხარულით მიიღო ის ფაქტი, რომ სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია ისეთი ფაქტი გახდა, რომლის გვერდის ავლა და უკან დაბრუნება არ შეიძლება. ასე რომ ეს უკვე მოპოვებულია. სოფლის მეურნეობის გაბატონებული ფორმა ჩვენში ახლა კოლექტიური მეურნეობაა. ნათესის ან მოსავლის აღების ციფრები, პურეულის წარმოების ციფრები რომ ავიღოთ, — ამჟამად ინდივიდუალური გლეხები იძლევიან მარცვლეულის მთელი საერთო

მოსავლის რაღაც 10 — 15 პროცენტს. დანარჩენს კოლმეურნეობები იძლევიან.

რობინსი. მე მაინტერესებს საკითხი — მართალია თუ არა, რომ მოსავლის აღებამ შარშან არადამაკმაყოფილებლად ჩაიარა, რომ ახლა თესვის კამპანია დამაკმაყოფილებლად მიმდინარეობს, შარშან კი მოსავლის აღებამ არადამაკმაყოფილებლად ჩაიარა?

სტალინი. შარშან მოსავლის აღებამ ნაკლებ დამაკმაყოფილებლად ჩაიარა, ვიდრე შარშანწინ.

რობინსი. მე წავიკითხე თქვენი გამოსვლები და ამის მიხედვით ვფიქრობ, რომ წელს უზრუნველყოფილი იქნება მოსავლის უფრო წარმატებით აღება.

სტალინი. მოსავლის აღება, ალბათ, ბევრად უკეთ ჩაივლის.

რობინსი. მე ვფიქრობ, თქვენ ჩემზე არანაკლებ აფასებთ იმ უდიდეს მიღწევას, რომელიც იმაში მდგომარეობს, რომ თქვენ შესძელით სოფლის მეურნეობის ინდუსტრიალიზაცია, მაშინ როდესაც ვერც ერთმა სხვა ქვეყანამ ეს ვერ შესძლო. ყველა კაპიტალისტური ქვეყნის სოფლის მეურნეობა ღრმა კრიზისს განიცდის და ინდუსტრიალიზაციას საჭიროებს. კაპიტალისტური ქვეყნები ასე თუ ისე თავს ართმევენ სამრეწველო წარმოებას, მაგრამ ვერც ერთი მათგანი ვერ ართმევს თავს სოფლის მეურნეობას. საბჭოთა კავშირის დიდი მიღწევა ის არის, რომ მან ხელი მოჰკიდა ამ ამოცანის გადაწყვეტას და რომ იგი წარმატებით ართმევს თავს ამ ამოცანას.

სტალინი. დიახ, ეს ფაქტია.

ასეთია ჩვენი მიღწევები და ნაკლოვანებანი სოფლის მეურნეობის დარგში.

ახლა მესამე საკითხი — ბავშვთა და საერთოდ ახალგაზრდობის აღზრდის შესახებ. ჩვენში კარგი, სიცოცხლით სავსე ახალგაზრდობაა. ჩვენი სახელმწიფო განსხვავდება

ყველა სხვა სახელმწიფოსაგან იმით, რომ იგი არ იშურებს სახსრებს ბავშვების კარგად მოვლისათვის და ახალგაზრდობის კარგად აღზრდისათვის.

რობინსი. ამერიკაში ფიქრობენ, რომ თქვენში ბავშვის განვითარებას ზღუდავენ გარკვეული მტკიცე საზღვრებით და რომ ეს საზღვრები გასაქანს არ აძლევენ შემოქმედებითი სულისა და გონების თავისუფლების განვითარებას. ფიქრობთ თუ არა თქვენ, რომ შემოქმედებითი სულის განვითარების თავისუფლებას, იმის გამოხატვის თავისუფლებას, რაც მას გააჩნია, — უაღრესად დიდი მნიშვნელობა აქვს?

სტალინი. პირველი — შეზღუდვათა შესახებ — მართალი არ არის. მეორე მართალია. უეჭველია, ბავშვს არ შეუძლია განავითაროს თავისი ნიჭი კარჩაკეტილობისა და ვიწრო რეგლამენტაციის რეჟიმის პირობებში, თუ საჭირო თავისუფლება და ინიციატივის წახალისება არ არის. რაც შეეხება ახალგაზრდობას, მას გახსნილი აქვს ყველა გზა და შეუძლია ჩვენში თავისუფლად განვითარდეს.

ჩვენში არ სცემენ ბავშვს, ძალიან იშვიათად სჯიან, შესაძლებლობას აძლევენ თვითონ აირჩიოს ის, რაც მოსწონს, შესაძლებლობას აძლევენ დაადგეს იმ გზას, რომელსაც თვითონ აირჩევს. მე ვფიქრობ, რომ არსად არ არის ისეთი ზრუნვა ბავშვზე, მის აღზრდასა და განვითარებაზე, როგორც ჩვენში, საბჭოთა კავშირში.

რობინსი. შეიძლება თუ არა ვიფიქროთ—იმის შედეგად, რომ ახალი თაობის ადამიანები განთავისუფლდნენ გაჭირვების უღლისაგან, განთავისუფლდნენ ეკონომიური პირობების ტერორისაგან, რომ ამ განთავისუფლებას უნდა მოჰყვეს შემოქმედებითი ენერგიის ახალი აყვავება, ახალი ხელოვნების აყვავება, კულტურისა და ხელოვნების ახალი აღმავლობა, რომელსაც წინათ ყველა ეს ბორკილი ახშობდა?

სტალინი. ეს უეჭველად მართალია.

რობინსი. მე კომუნისტი არა ვარ და არცთუ ბევრი რამ გამეგება კომუნიზმისა, მაგრამ მსურს, რათა ამერიკა მონაწილეობდეს იმ განვითარებაში, რომელიც აქ, საბჭოთა რუსეთში ხდება, რათა ამერიკამ შესაძლებლობა მიიღოს ეზიაროს ამ განვითარებას, რათა ამერიკელებმა მიიღონ ეს შესაძლებლობა ცნობის გზით, კრედიტების მიცემის გზით, ორივე ქვეყანას შორის ნორმალური ურთიერთობის დამყარებით, მაგალითად, შორეულ აღმოსავლეთში, რათა უზრუნველყოფილი იქნას ის დიადი თამამი წამოწყება, რაც აქ ვხედავთ, რათა შესაძლებელი იყოს მისი წარმატებით დაგვირგვინება.

სტალინი (ღიმილით). გმადლობთ კარგი სურვილისათვის.

რობინსი. ჩემი უახლოესი მეგობრების რიცხვს ეკუთვნის სენატორი ბორა, რომელიც იყო საბჭოთა კავშირის ყველაზე უდრეკი მეგობარი და მისი ცნობისათვის მებრძოლი ამერიკის სახელმწიფოს ხელმძღვანელთა შორის.

სტალინი. ეს მართალია, ის ბევრს ზრუნავს იმისათვის, რომ ჩვენს ქვეყნებს შორის დამყარდეს ნორმალური ურთიერთობა. მაგრამ ჯერჯერობით, სამწუხაროდ, მას წარმატება არა აქვს.

რობინსი. მე დარწმუნებული ვარ, რომ ყველა რეალური ფაქტი ახლა გაცილებით უფრო ძლიერად მოქმედებს ორივე ქვეყანას შორის ნორმალური ურთიერთობის დამყარების სასარგებლოდ, ვიდრე როდისმე უმოქმედნია უკანასკნელი 15 წლის განმავლობაში.

სტალინი. ეს მართალია. მაგრამ არის ერთი ფაქტი, რომელიც ხელს უშლის ამას: ჩემი აზრით, ინგლისი ხელს უშლის ამას (იცინის).

რობინსი. ეს უეჭველად ასეა. მაგრამ მაინც მდგომარეობა გვაიძულებს უწინარეს ყოვლისა ანგარიში გავუ-

წიოთ ჩვენს საკუთარ ინტერესს, და კონფლიქტი ჩვენს საკუთარ ინტერესსა და იმას შორის, რისკენაც ჩვენ სხვა ქვეყნები გვაქეზებენ, ახლა უფრო მეტად, ვიდრე ოდესმე, ხელს უწყობს ამერიკას დაამყაროს ასეთი ურთიერთობა. ჩვენ დაინტერესებული ვართ ამერიკის ექსპორტის განვითარებით. ერთადერთი დიდი ბაზარი, დიდ შესაძლებლობათა მქონე, რომლებიც დღემდე ჯეროვნად არავის არ გამოუყენებია, — რუსეთის ბაზარია. ამერიკის საქმიან ადამიანებს, თუ ისინი მოისურვებდნენ, შეეძლოთ გრძელვადიანი კრედიტების მიცემა. ისინი დაინტერესებული არიან შორეული აღმოსავლეთის სიწყნარით, რასაც ვერაფერი შეუწყობდა ისე ხელს, როგორც საბჭოთა კავშირთან ნორმალური ურთიერთობის დამყარება. ამ მხრივ ბ-ნ ლიტვინოვის მიერ ჟენევაში გაკეთებული განცხადება თავდამსხმელი მხარის განსაზღვრის საკითხის გამო სავსებით შეესაბამება ბრიან-კელოგის პაქტს, რომელიც დიდ როლს ასრულებდა მშვიდობის საკითხში. ამერიკის ინტერესი მოითხოვს ეკონომიური ურთიერთობის სტაბილიზაციას მთელ მსოფლიოში, და ჩვენ ძალიან კარგად გვესმის, რომ არ შეიძლება ნორმალური ეკონომიური ურთიერთობის მიღწევა მანამდე, სანამ სსრ კავშირი განზე დგას საერთო ეკონომიური სისტემისაგან.

სტალინი. ყოველივე ეს მართალია.

რობინსი. მე ვიყავი და ვრჩები გაუსწორებელი ოპტიმისტი. ოდესღაც, 15 წლის წინათ, მე მჯეროდა ბოლშევიკური რევოლუციის ლიდერებისა. მაშინ მათ გერმანიის იმპერიალიზმის აგენტებად აცხადებდნენ, კერძოდ ლენინს გერმანიის ჯაშუშად თვლიდნენ. მაგრამ ლენინი მე მიმაჩნდა და ისევ მიმაჩნია უდიდეს ადამიანად, უდიდეს ბელადად მთელ მსოფლიო ისტორიაში.

იმედი მაქვს, ის ინფორმაცია, რომელიც მე პირველი წყაროებიდან მივიღე, შესაძლოა ხელს შეუწყობს ორივე

ქვეყნის დაახლოებისა და თანამშრომლობის იმ გეგმის განხორციელებას, რომელზეც ვილაპარაკე.

სტალინი (სიცილით). ღმერთმა ქნას.

რობინსი (იცინის). თქვენ რომ ამერიკული გამოთქმა გეხმარათ, იტყოდით — «მეტი ღონე ჩემს მკლავებსო». ამერიკელი დარწმუნებული არ არის, რომ მის მკლავებს ბევრი ღონე შერჩა.

სტალინი. შესაძლოა.

რობინსი. მე ვფიქრობ, არაფერია იმაზე უფრო მაღალი და დიდებული, ვიდრე ის, რომ მონაწილეობდე ახალი სამყაროს შექმნაში, მონაწილეობდე იმაში, რასაც ჩვენ ახლა ვაკეთებთ. ახალი სამყაროს შემოქმედებასა და აშენებაში მონაწილეობა ისეთი ფაქტია, რომელსაც უდიდესი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო ახლა, არამედ ათასეული წლების თვალსაზრისითაც.

სტალინი. მაინც ეს საქმე დიდ სიძნელეს წარმოადგენს (იცინის).

რობინსი (იცინის). დიდად გმადლობთ იმისათვის, რომ ყურადღება დამითმეთ.

სტალინი. გმადლობთ იმისათვის, რომ გაიხსენეთ **სსრ** კავშირი 15 წლის შემდეგ და ეწვიეთ მას (ორივე იცინის. რობინსი ემშვიდობება).

ბეჭდება პირველად.

მისალმება საკავშირო ალკა თხუთმეტი წლის იუბილეს დღეს

მეგობრული სალამი ლენინურ მუშურ-გლეხურ კომკავშირს, ჩვენი სახელოვანი რევოლუციური ახალგაზრდობის ორგანიზატორს, მისი თხუთმეტი წლის იუბილეს დღეს!

ვუსურვებ მას წარმატებას ლენინიზმის სულისკვეთებით ჩვენი ახალგაზრდობის აღზრდის საქმეში, მუშათა კლასის მტრებთან შეურიგებელი ბრძოლისა და მსოფლიოს ყველა ენისა და რასის მშრომელთა შორის ინტერნაციონალური ძმური კავშირის ყოველნაირად განმტკიცების სულისკვეთებით ჩვენი ახალგაზრდობის აღზრდის საქმეში.

კომკავშირელმა დამკვრელებმა — ვაჟებმა და ქალებმა — თავი ისახელეს ქარხნების, ფაბრიკების, შახტების, რკინიგზების, საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების ახალი მშენებლობის პერიოდში. იმედი ვიქონიოთ, რომ კომკავშირელი დამკვრელები — ვაჟები და ქალები—კიდევ უფრო მეტ მამაცობასა და თაოსნობას გამოიჩენენ სახალხო მეურნეობის ყველა დარგში ახალი ტექნიკის ათვისების საქმეში, ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გაძლიერების საქმეში, ჩვენი არმიის, ჩვენი ფლოტის, ჩვენი ავიაციის განმტკიცების საქმეში.

თავისი არსებობის 15 წლის მანძილზე ლენინურ კომკავშირს გაბედულად მიჰქონდა წინ ლენინის დიადი

დროშა, წარმატებით იკრებდა ამ დროშის გარშემო მილიონობით ახალგაზრდა მუშებსა და გლეხებს — ვაჟებსა და ქალებს. იმედი ვიქონიოთ, რომ ლენინური კომკავშირი შემდეგშიც მაღლა დაიჭერს ლენინის დროშას და ღირსეულად მიიტანს მას ჩვენი დიადი ბრძოლის ძლევამოსილად დამთავრებამდე, სოციალიზმის სრულ გამარჯვებამდე.

გაუმარჯოს ლენინურ კომკავშირს!

გაუმარჯოს ლენინური კომკავშირის ცენტრალურ კომიტეტს!

ი. სტალინი

1933 წ. 28 ოქტომბერი.

«პრავდა» № 299,
1933 წ. 29 ოქტომბერი.

საუბარი გაზეთ «ნიუ-იორკ ტაიმსის» კორესპონდენტ ბ-ნ დიურანტისთან

1933 წ. 25 დეკემბერი

დიურანტი. ხომ არ დათანხმდებით გადასცეთ მიმართვა ამერიკის ხალხს «ნიუ-იორკ ტაიმსის» საშუალებით?

სტალინი. არა. კალინინმა უკვე გააკეთა ეს [68], მე არ შემიძლია მის პრეროგატივებში ჩავერიო.

თუ ლაპარაკია ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატებისა და სსრ კავშირის ურთიერთობაზე, მე, რა თქმა უნდა, კმაყოფილი ვარ ურთიერთობის განახლებით, როგორც უდიდესი მნიშვნელობის აქტით: პოლიტიკურად — იმიტომ რომ ეს ადიდებს მშვიდობის შენარჩუნების შანსებს; ეკონომიურად — იმიტომ რომ ეს გვაცილებს შემთხვევითს ელემენტებს და საშუალებას აძლევს ჩვენს ქვეყნებს საქმიან ნიადაგზე განიხილონ ის საკითხები, რომლებიც მათ აინტერესებთ; ბოლოს, ეს გზას უხსნის ურთიერთ კოოპერაციას.

დიურანტი. როგორი იქნება, თქვენი აზრით, საბჭოთა კავშირ-ამერიკის ვაჭრობის შესაძლო მოცულობა?

სტალინი. ძალაში რჩება ის, რაც ლიტვინოვმა ლონდონში ეკონომიურ კონფერენციაზე თქვა [69]. ჩვენ მსოფლიოში უდიდეს ბაზარს წარმოვადგენთ და მზადა ვართ შევუკვეთოთ დიდძალი საქონელი და გადავიხადოთ მისი ღირებულება. მაგრამ ჩვენ გვესაჭიროება კრედიტის ხელსაყრელი

პირობები და, უფრო მეტიც, დარწმუნებული უნდა ვიყოთ, რომ შევძლებთ გადახდას. ჩვენ არ შეგვიძლია ვეწეოდეთ იმპორტს უექსპორტოდ, იმიტომ რომ არა გვსურს შეკვეთების მიცემა ისე, თუ დარწმუნებული არა ვართ, რომ შევძლებთ ვადაზე გადავიხადოთ.

ყველას უკვირს, რომ ჩვენ ვიხდით და შეგვიძლია გადავიხადოთ. მე ვიცი, — ახლა მიღებული არ არის კრედიტების გადახდა. მაგრამ ჩვენ ამას ვშვრებით. სხვა სახელმწიფოებმა შეწყვიტეს გადასახდელთა გასტუმრება, მაგრამ სსრ კავშირი ამას არ შვრება და არც იზამს. ბევრი ფიქრობდა, რომ **ჩვენ ვერ** შევძლებდით გადახდას, რომ ჩვენ გადახდის საშუალება არ გვექნებოდა, მაგრამ ჩვენ მათ დავანახვეთ, რომ შეგვიძლია გადახდა, და ისინი იძულებული გახდნენ ელიარებინათ ეს.

დიურანტი. როგორია საქმის ვითარება სსრ კავშირში ოქროს მოპოვების მხრივ?

სტალინი. ჩვენში ოქროსბუდობიანი რაიონი ბევრია, და ეს რაიონები სწრაფად ვითარდება. ჩვენმა პროდუქციამ უკვე ერთიორად გადაამეტა მეფის დროის პროდუქციას და ამჟამად ას მილიონ მანეთზე მეტს იძლევა წელიწადში. განსაკუთრებით უკანასკნელი ორი წლის განმავლობაში გავაუმჯობესეთ ჩვენი საძიებო მუშაობის მეთოდები და დიდი მარაგი აღმოვაჩინეთ. მაგრამ ჩვენი მრეწველობა ჯერ კიდევ ნორჩია — არა მარტო ოქროს მხრივ, არამედ თუჯის, ფოლადის, სპილენძის, მთელი მეტალურგიის მხრივაც, და ჩვენს ნორჩ ინდუსტრიას ჯერჯერობით არ ძალუძს სათანადო დახმარება გაუწიოს ოქროს მრეწველობას. განვითარების ტემპები ჩვენში სწრაფია, მაგრამ მოცულობა ჯერ კიდევ არ არის დიდი. ჩვენ შეგვეძლო მოკლე ხანში ერთიოთხად გაგვედიდებინა ოქროს მოპოვება, დრაგები და სხვა მანქანები მეტი რომ გვქონოდა.

დიურანტი. რას შეადგენს საბჭოთა საკრედიტო ვალდებულებების საერთო თანხა საზღვარგარეთ?

სტალინი. 450 მილიონ მანეთზე ცოტა მეტს. უკანასკნელ წლებში ჩვენ დიდი თანხები გადავიხადეთ — ორი წლის წინათ ჩვენი საკრედიტო ვალდებულებანი 1 400 მილიონს შეადგენდა. ყველაფერი ეს ჩვენ გადავიხადეთ და გადავიხდით ვადაზე — 1934 წლის დამლევს ან 1935 წლის დამდეგს, მორიგ ვადებში.

დიურანტი. ვთქვათ, ეჭვი აღარ არის, რომ საბჭოთა მთავრობა მზად არის იხადოს, მაგრამ როგორია საქმის ვითარება სსრ კავშირის გადახდისუნარიანობის მხრივ?

სტალინი. ჩვენში პირველსა და მეორეს შორის არავითარი განსხვავება არ არის, იმიტომ რომ ჩვენ არ ვკისრულობთ ისეთ ვალდებულებებს, რომელთა განაღდებაც არ შეგვეძლოს. შეხედეთ ჩვენს ეკონომიურ ურთიერთობას გერმანიასთან. გერმანიამ თავისი საზღვარგარეთის ვალების მნიშვნელოვანი ნაწილის მორატორიუმი გამოაცხადა, და ჩვენ შეგვეძლო გამოგვეყენებინა გერმანიის პრეცედენტი და სწორედ ასევე მოვქცეულიყავით გერმანიის მიმართ. მაგრამ ჩვენ ამას არ ვშვრებით. ახლა კი ჩვენ ისე აღარა ვართ დამოკიდებული გერმანიის მრეწველობაზე, როგორც წინათ. ჩვენ შეგვიძლია თვითონ დავამზადოთ ჩვენთვის საჭირო მოწყობილობა.

დიურანტი. რა აზრისა ხართ ამერიკაზე? მე გავიგე, რომ თქვენ ბულიტთან ხანგრძლივი საუბარი გქონიათ, რა აზრისა ხართ მასზე? მიგაჩნიათ თუ არა, ისევე როგორც სამი წლის წინათ, რომ ჩვენი კრიზისი — როგორც თქვენ მაშინ მითხარით — არ არის კაპიტალიზმის უკანასკნელი კრიზისი?

სტალინი. ბულიტმა ჩემზე და ჩემს ამხანაგებზე კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა. მე მას მანამდე არასოდეს არ შევხვედრივარ, მაგრამ მასზე ბევრი რამ მსმენია ლენინისაგან, რომელსაც ის აგრეთვე მოსწონდა. მე მასში მომწონს ის,

რომ იგი ჩვეულებრივი დიპლომატივით როდი ლაპარაკობს, — ის პირდაპირი კაცია, იმას ამბობს, რასაც ფიქრობს. მან აქ საერთოდ ძალიან კარგი შთაბეჭდილება მოახდინა.

რუზველტი, — ყველაფრიდან ჩანს, — გაბედული და მამაცი პოლიტიკოსია. არის ასეთი ფილოსოფიური სისტემა — სოლიპსიზმი, — რომელიც იმაში მდგომარეობს, რომ კაცს არა სწამს გარესამყაროს არსებობა და სწამს მხოლოდ თავისი **მე**. დიდხანს ისე ჩანდა, რომ ამერიკის მთავრობა იზიარებდა ასეთ სისტემას და არ სწამდა სსრ კავშირის არსებობა. მაგრამ რუზველტი, ეტყობა, არ არის ამ უცნაური იეორიის მომხრე. ის რეალისტია და იცის, რომ სინამდვილე ისეთია, როგორსაც ხედავს.

რაც შეეხება ეკონომიურ კრიზისს, იგი მართლაც უკანასკნელი კრიზისი არ არის. რა თქმა უნდა, კრიზისმა ყოველგვარი საქმიანობა შეარყია, მაგრამ უკანასკნელ დროს საქმეები, თითქოს, გამოსწორების გზაზეა. შესაძლოა, ეკონომიური დაქვეითების ყველაზე დაბალი წერტილი უკვე გავლილი იყოს. მე არა მგონია 1929 წლის აღმავლობის მიღწევა მოხერხდეს, მაგრამ კრიზისიდან დეპრესიაზე და საქმეების ერთგვარ გამოცოცხლებაზე გადასვლა უახლოეს ხანში, მართალია, ერთგვარი ჭანაობით მაღლა და დაბლა, არათუ გამორიცხული არ არის, არამედ, ვგონებ, შესაძლებელიც არის.

დიურანტი. იაპონიაზე რაღას იტყვით?

სტალინი. ჩვენ გვინდა იაპონიასთან კარგი ურთიერთობა გვქონდეს, მაგრამ, სამწუხაროდ, ეს მარტო ჩვენზე არ **არის** დამოკიდებული. თუ იაპონიაში კეთილგონივრული პოლიტიკა გაიმარჯვებს, მაშინ ორივე ჩვენს ქვეყანას შეუძლია მეგობრულად იცხოვროს. მაგრამ ჩვენ ვშიშობთ, რომ მილიტარისტულ ელემენტებს შეუძლიათ კეთილგონივრული პოლიტიკა უკანა რიგში დასწიონ. ეს ნამდვილი საფრთხეა,

და ჩვენ იძულებული ვართ ამისათვის ვემზადოთ. არც ერთ ხალხს არ შეუძლია პატივი სცეს თავის მთავრობას, თუ ეს უკანასკნელი თავდასხმის საფრთხეს ხედავს და თავდაცვისათვის არ ემზადება. მე მგონია, იაპონიის მხრივ უგუნურება იქნება, იგი რომ სსრ კავშირს თავს დაესხას. მისი ეკონომიური მდგომარეობა არც ისე კარგია, მას აქვს სუსტი ადგილები — კორეა, მანჯურია, ჩინეთი, ამასთან საეჭვოა, რომ მას ამ ავანტიურაში სხვა სახელმწიფოებმა მხარი დაუჭიროს. სამწუხაროდ, კარგი სამხედრო სპეციალისტები ყოველთვის როდი არიან კარგი ეკონომისტები, და ყოველთვის როდი განარჩევენ ისინი ერთმანეთში იარაღის ძალას და ეკონომიკის კანონების ძალას.

დიურანტი. ინგლისთან ურთიერთობა?

სტალინი. ვფიქრობ, სავაჭრო ხელშეკრულება ინგლისთან ხელმოწერილი იქნება და ეკონომიური ურთიერთობა განვითარდება, რამდენადაც კონსერვატიულმა პარტიამ უნდა შეიგნოს, რომ სსრ კავშირთან ვაჭრობაში დაბრკოლებათა შექმნით იგი ვერაფერს მოიგებს. მაგრამ ვეჭვობ, რომ ახლანდელ პირობებში ორივე ქვეყანამ ვაჭრობით მიიღოს ისე დიდი სარგებლობა, როგორც შეიძლებოდა გვეფიქრა.

დიურანტი. რა აზრისა ხართ ერთა ლიგის რეფორმის საკითხზე, იმ გაგებით, როგორც ამას იტალია აყენებს?

სტალინი. ჩვენ ამის თაობაზე იტალიისაგან არავითარი წინადადება არ მიგვიღია, თუმცა ჩვენს წარმომადგენელს ამ საკითხზე იტალიელებთან ჰქონდა მსჯელობა.

დიურანტი. ერთა ლიგის მიმართ თქვენი პოზიცია ყოველთვის მხოლოდ და მხოლოდ უარყოფითია?

სტალინი. არა, ყოველთვის არა და არც ყოველგვარ პირობებში. თქვენ, ვგონებ, სავსებით როდი გესმით ჩვენი თვალსაზრისი. ერთა ლიგიდან გერმანიისა და იაპონიის გასვლის მიუხედავად — ან, იქნებ, სწორედ ამიტომ — ლიგა

შეიძლება გახდეს ერთგვარი ფაქტორი იმისა, რომ შეაფერხოს საომარი მოქმედების დაწყება ან ხელი შეუშალოს მას. თუ ეს ასეა, თუ ლიგა შეძლებს ერთგვარი ბორკვი აღმოჩნდეს იმ გზაზე, რომ თუნდაც რამდენადმე გააძნელოს ომის საქმე და ცოტათი მაინც გააადვილოს მშვიდობის საქმე, — მაშინ ჩვენ ლიგის წინააღმდეგი არა ვართ. დიახ, თუ ასეთი იქნება ისტორიული მოვლენების მსვლელობა, მაშინ გამორიცხული არ არის, რომ ჩვენ მხარს დავუჭერთ ერთა ლიგას, მიუხედავად მისი კოლოსალური ნაკლოვანებებისა.

დიურანტი. რა არის ამჟამად სსრ კავშირის საშინაო პოლიტიკის ყველაზე მნიშვნელოვანი პრობლემა?

სტალინი. ქალაქსა და სოფელს შორის საქონელბრუნვის გაშლა და ყველა სახის ტრანსპორტის, მეტადრე რკინიგზის ტრანსპორტის გაძლიერება. ამ საკითხების გადაჭრა არც ისე ადვილია, მაგრამ უფრო ადვილია, ვიდრე იმ საკითხებისა, რომლებიც ჩვენ უკვე გადავწყვიტეთ, და მე დარწმუნებული ვარ, რომ ჩვენ მათ გადავჭრით. მრეწველობის პრობლემა გადაწყვეტილია. სოფლის მეურნეობის პრობლემა, საგლეხო-საკოლმეურნეო პრობლემა — ყველაზე ძნელი პრობლემა — უკვე გადაწყვეტილად შეიძლება ჩაითვალოს. ახლა უნდა გადავწყვიტოთ საქონელბრუნვისა და ტრანსპორტის პრობლემა.

«პრავდა» № 4,
1934 წ. 4 იანვარი.

საანგარიშო მოხსენება პარტიის XVII ყრილობას საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ [70]

1934 წ. 26 იანვარი •

I

მსოფლიო კაპიტალიზმის კრიზისი, რომელიც კვლავ გრძელდება და საბჭოთა კავშირის საგარეო მდგომარეობა

ამხანაგებო! XVI ყრილობის შემდეგ სამ წელზე მეტმა განვლო. პერიოდი არცთუ ძალიან დიდია. მაგრამ ის უფრო მეტად არის აღსავსე შინაარსით, ვიდრე რომელიმე სხვა პერიოდი. მე ვფიქრობ, რომ უკანასკნელი ათი წლის არც ერთი პერიოდი არ იყო ისე მდიდარი მოვლენებით, როგორც ეს პერიოდი.

ეკონომიურ დარგში ეს იყო წლები მსოფლიო ეკონომიური კრიზისისა, რომელიც კვლავ გრძელდება. კრიზისი მოედო არა მარტო მრეწველობას, არამედ სოფლის მეურნეობასაც მთლიანად. კრიზისი მძვინვარებდა არა მარტო წარმოებისა და ვაჭრობის სფეროში. ის გადავიდა კრედიტისა და ფულის მიმოქცევის სფეროშიც და თავდაყირა დააყენა საკრედიტო და სავალუტო ურთიერთობა, რომელიც ქვეყნებს შორის იყო დამყარებული. თუ წინათ აქა-იქ კიდევ დავობდნენ — არის თუ არ არის მსოფლიო ეკონომიური კრიზისიო, ახლა უკვე აღარ დავობენ ამაზე, რადგან მეტის-მეტად თვალსაჩინოა კრიზისის არსებობა და მისი გამანადგურებელი მოქმედება. ახლა უკვე სხვაზე დავობენ — შეიძლება კრიზისიდან გამოსვლა თუ გამოსავალი არ არის, და თუ გამოსავალი არის, — როგორ უნდა მოიქცნენ შემდეგში?

პოლიტიკურ დარგში ეს წლები იყო როგორც კაპიტალისტურ ქვეყნებს შორის, ისე ამ ქვეყნების შიგნით ურთიერთობის შემდგომი გამწვავების წლები. იაპონიის ომი ჩინეთთან და მანჯურიის ოკუპაცია, რამაც გაამწვავა ურთიერთობა შორეულ აღმოსავლეთში; ფაშიზმის გამარჯვება გერმანიაში და რევანშის იდეის ზეიმი, რამაც გაამწვავა ურთიერთობა ევროპაში; იაპონიისა და გერმანიის გასვლა ერთა ლიგიდან, რამაც ახალი ბიძგი მისცა შეიარაღების ზრდას და იმპერიალისტური ომისათვის მზადებას; ფაშიზმის დამარცხება ესპანეთში [71], რაც ერთხელ კიდევ მოწმობს, რომ რევოლუციური კრიზისი მწიფდება და ფაშიზმი სრულიადაც არ არის დღეგრძელი, — ასეთია საანგარიშო პერიოდის უმნიშვნელოვანესი ფაქტები. გასაკვირველი არ არის, რომ ბურჟუაზიული პაციფიზმი სულს ღაფავს, ხოლო განიარაღების ტენდენციები აშკარად და პირდაპირ იცვლება შეიარაღებისა და მისი გაძლიერების ტენდენციებით.

ეკონომიურ რყევათა და სამხედრო-პოლიტიკურ კატასტროფათა ამ აბობოქრებულ ტალღებში სსრ კავშირი დგას ცალკე, როგორც სალი კლდე, და განაგრძობს თავის საქმეს — სოციალისტურ მშენებლობას და ბრძოლას მშვიდობის შენარჩუნებისათვის. თუ იქ, კაპიტალისტურ ქვეყნებში, ჯერ კიდევ მძვინვარებს ეკონომიური კრიზისი, სსრ კავშირში გრძელდება აღმავლობა როგორც მრეწველობის დარგში, ისე სოფლის მეურნეობის დარგში. თუ იქ, კაპიტალისტურ ქვეყნებში, გაფაციცებული მზადებაა ახალი ომისათვის მსოფლიოს და გავლენის სფეროების ახალი გადანაწილების მიზნით, სსრ კავშირი განაგრძობს სისტემატურ შეუპოვარ ბრძოლას ომის საფრთხის წინააღმდეგ და მშვიდობისათვის, ამასთან არ შეიძლება ითქვას, რომ სსრ კავშირის მეცადინეობას ამ დარგში არავითარი წარმატება არ ჰქონდეს.

•სეთია საერთაშორისო მდგომარეობის საერთო სურათი ამჟამად.

გადავიდეთ კაპიტალისტური ქვეყნების ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობის ძირითადი მონაცემების განხილვაზე.

1. ეკონომიური კრიზისის მოძრაობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში

ახლანდელი ეკონომიური კრიზისი კაპიტალისტურ ქვეყნებში ყველა ანალოგიური კრიზისისაგან სხვათა შორის იმით განსხვავდება, რომ იგი ყველაზე მეტად ხანგრძლივი და გაჭიანურებულია. თუ წინათ კრიზისები 1 — 2 წლის განმავლობაში ამოიწურებოდა, ახლანდელი კრიზისი აი უკვე მეხუთე წელია გრძელდება, წლითიწლობით ანადგურებს კაპიტალისტური ქვეყნების მეურნეობას და სწოვს მას წინა წლებში დაგროვილ ქონს. საკვირველი არ არის, რომ ეს კრიზისი ყველა კრიზისზე უმძიმესია.

რით აიხსნება თანამედროვე სამრეწველო კრიზისის ეს უმაგალითოდ გაჭიანურებული ხასიათი?

ეს აიხსნება, უწინარეს ყოვლისა, იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი მოედო უკლებლივ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანას და გააძნელა ქვეყნების ერთი ჯგუფის მანევრირება **ძეორე ჯგუფის ხარჯზე.**

მეორე, ეს აიხსნება იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი გადაეხლართა აგრარულ კრიზისს, რომელიც მოედო უკლებლივ ყველა აგრარულ და ნახევრადაგრარულ ქვეყანას, რასაც არ შეეძლო არ გაერთულებინა და არ გაეღრმავებინა სამრეწველო კრიზისი.

მესამე, ეს აიხსნება იმით, რომ აგრარული კრიზისი გაძლიერდა ამ ხნის განმავლობაში და მოედო სოფლის მეურნეობის ყველა დარგს, მათ შორის მეცხოველეობას, და მიიყვანა ის დეგრადაციამდე, მანქანებიდან ხელით შრომაზე

გადასვლამდე, ტრაქტორის ცხენით შეცვლამდე, ხელოვნური სასუქების გამოყენების მკვეთრად შემცირებამდე, ხოლო ზოგჯერ სავსებით უარყოფამდეც კი, რამაც უფრო მეტად გააჭიანურა სამრეწველო კრიზისი.

მეოთხე, ეს აიხსნება იმით, რომ მრეწველობაში გაბატონებული მონოპოლიური კარტელები ცდილობენ შეინარჩუნონ მაღალი ფასები საქონელზე,—გარემოება, რომელიც განსაკუთრებით მტკივნეულს ხდის კრიზისს და ხელს უშლის საქონლის მარაგის გასაღებას.

დასასრულ, — და ეს მთავარია, — ეს აიხსნება იმით, რომ სამრეწველო კრიზისი გაჩაღდა კაპიტალიზმის **საერთო** კრიზისის პირობებში, როდესაც კაპიტალიზმს აღარა აქვს და არ შეიძლება ჰქონდეს არც ძირითად სახელმწიფოებში, არც კოლონიებსა და დამოკიდებულ ქვეყნებში ის ძალა და სიმტკიცე, რაც მას ჰქონდა ომამდე და ოქტომბრის რევოლუციამდე, როდესაც კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობამ იმპერიალისტური ომისაგან მემკვიდრეობად მიიღო საწარმოთა ქრონიკული დაუტვირთაობა და უმუშევართა მილიონიანი არმიები, რომელთაგან განთავისუფლება მას აღარ ძალუძს.

ასეთია ის გარემოებანი, რომლებმაც განსაზღვრეს ახლანდელი სამრეწველო კრიზისის უაღრესად გაჭიანურებული ხასიათი.

ამავე გარემოებებით აიხსნება ის ფაქტიც, რომ კრიზისი არ შემოიფარგლა წარმოებისა და ვაჭრობის სფეროთი და მოედო აგრეთვე საკრედიტო სისტემას, ვალუტას, სავალო ვალდებულებათა სფეროს და სხვ., დაამსხვრია ტრადიციულად დამყარებული ურთიერთობა როგორც ცალკეულ ქვეყნებს შორის, ისე ცალკეული ქვეყნების სოციალურ ჯგუფებს შორის.

აქ დიდი როლი შეასრულა საქონლის ფასების დაცემამ. მიუხედავად მონოპოლიური კარტელების წინააღმდეგო-

ბისა, ფასების დაცემა სტიქიური ძალით იზრდებოდა, ამასთან ფასები ეცემოდა უწინარეს ყოვლისა და ყველაზე მეტად არაორგანიზებულ საქონელმფლობელთა — გლეხების, ხელოსნების, წვრილი კაპიტალისტების საქონელზე, და მხოლოდ თანდათან და უფრო ნაკლებად — ორგანიზებულ საქონელმფლობელთა — კარტელებში გაერთიანებული კაპიტალისტების საქონელზე. ფასების დაცემამ აუტანელი გახადა მოვალეების (მრეწველები, ხელოსნები, გლეხები და სხვ.) მდგომარეობა და, პირიქით, უმაგალითო პრივილეგიურ მდგომარეობაში ჩააყენა კრედიტორები. ასეთ მდგომარეობას უნდა გამოეწვია და მართლაც გამოიწვია ფირმებისა და ცალკეულ მეწარმეთა კოლოსალური გაკოტრება. უკანასკნელი სამი წლის განმავლობაში ამ ნიადაგზე დაიღუპა ათეულ ათასობით სააქციო საზოგადოება ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, გერმანიაში, ინგლისში, საფრანგეთში. სააქციო საზოგადოებათა გაკოტრებას მოჰყვა ვალუტების გაუფასურება, რამაც რამდენადმე შეამსუბუქა მოვალეთა მდგომარეობა. ვალუტების გაუფასურებას მოჰყვა სახელმწიფოს მიერ ლეგალიზებული გადაუხდელობა როგორც საგარეო, ისე საშინაო ვალებისა. ისეთი ბანკების კრახი, როგორიც არის დარმშტადტისა და დრეზდენის ბანკები გერმანიაში, კრედიტ-ანშტალტი ავსტრიაში, და ისეთი კონცერნებისა, როგორიც არის კრეიგერის კონცერნი შვეციაში, ინსულ-კონცერნი ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში და სხვ., — ყველასათვის ცნობილია.

გასაგებია, რომ ამ მოვლენებს, რომლებმაც შეარყია საკრედიტო სისტემის საფუძვლები, უნდა მოჰყოლოდა და მართლაც მოჰყვა კრედიტებისა და უცხოეთის სესხების გადასახდელთა შეტანის შეწყვეტა, მოკავშირეთა ვალების გადასახდელთა შეტანის შეწყვეტა, კაპიტალის ექსპორტის შეწყვეტა, საგარეო ვაჭრობის ახალი შეკვეცა, საქონლის ექსპორტის ახალი შეკვეცა, საგარეო ბაზრებისათვის

ბრძოლის გაძლიერება, სავაჭრო ომი ქვეყნებს შორის და — დემპინგი. დიახ, ამხანაგებო, დემპინგი. მე ვლაპარაკობ არა საბჭოთა მოჩვენებითს დემპინგზე, რომლის შესახებ სულ ამ ცოტა ხნის წინათ ხმაჩახლეჩილი გაჰყვიროდა ევროპისა და ამერიკის კეთილშობილი პარლამენტების ზოგიერთი კეთილშობილი დეპუტატი. მე ვლაპარაკობ ნამდვილ დემპინგზე, რასაც ახლა მიმართავს თითქმის ყველა «ცივილიზებული» სახელმწიფო, რის შესახებაც კეთილგონივრულად სდუმან ეს მამაცი და კეთილშობილი დეპუტატები.

აგრეთვე გასაგებია, რომ ამ დამანგრეველ მოვლენებს, რომლებიც თან სდევს სამრეწველო კრიზისს და რომლებიც გაიშალა წარმოების სფეროს გარეშე, არ შეეძლო თავის მხრივ გავლენა არ მოეხდინა სამრეწველო კრიზისის მსვლელობაზე მისი გაღრმავებისა და გართულების აზრით.

ასეთია სამრეწველო კრიზისის მოძრაობის საერთო სურათი.

აი ოფიციალური მასალების ზოგიერთი ციფრი, რომლებიც ასურათებენ სამრეწველო კრიზისის მოძრაობას საანგარიშო პერიოდში.

სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა პროცენტობით 1929 წლის მიმართ:

	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სსრ კავშირი	100	129,7	161,9	184,7	201,6
ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები	100	80,7	68,1	53.8	64,9
ინგლისი	100	92,4	83,8	83,8	86,1
გერმანია	100	88,3	71,7	59,8	66,8
საფრანგეთი	100	100,7	89,2	69,1	77,4

ეს ცხრილი, როგორც ხედავთ, თავისთავად მეტყველებს. მაშინ, როცა ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა წლითიწლობით ეცემოდა 1929 წლის დონესთან შედარებით და მხოლოდ 1933 წელს დაიწყო ცოტაოდენი გამოსწორება, თუმცა კიდევ შორს არის იმისაგან, რომ მიაღწიოს 1929 წლის დონეს, სსრ კავშირის მრეწველობა წლითიწლობით იზრდებოდა და განუწყვეტელი აღმავლობის პროცესს განიცდიდა.

მაშინ, როცა 1929 წლის დონესთან შედარებით ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა 1933 წლის დამლევისათვის გვიჩვენებს თავისი პროდუქციის მოცულობის **შემცირებას** საშუალოდ 25 და უფრო მეტი პროცენტით, სსრ კავშირის მრეწველობა ამ ხნის განმავლობაში **გაიზარდა** ორჯერ და უფრო მეტად, ე. ი. 100 პროცენტზე მეტით. (ტ ა შ ი).

ამ ცხრილის მიხედვით შეიძლება გვეჩვენოს, რომ ოთხი კაპიტალისტური ქვეყნიდან ინგლისი ყველაზე ხელსაყრელ მდგომარეობაშია. მაგრამ ეს მთლად მართალი არ არის. თუ ავიღებთ ამ ქვეყნების მრეწველობას და შევადარებთ მას ომამდელ დონესთან, რამდენადმე სხვა სურათს მივიღებთ. აი სათანადო ცხრილი.

სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა პროცენტობით ომამდელი დონის მიმართ:

	1913 წ	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სსრ კავშირი . .	100	194,3	252,1	314,7	359,0	391,9
ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები . . .	100	170,2	137,3	115,9	91,4	110,2
ინგლისი . . .	100	99,1	91,5	83,0	82,5	85,2
გერმანია . .	100	113,0	99,8	81,0	67,6	75,4
საფრანგეთი .	100	139,0	140,0	124,0	96,1	107,6

როგორც ხედავთ, ინგლისისა და გერმანიის მრეწველობამ ჯერ კიდევ ვერ მიაღწია ომამდელ დონეს, მაშინ, როდესაც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა და საფრანგეთმა გადააჭარბეს მას რამდენიმე პროცენტით, ხოლო სსრ კავშირმა ამ პერიოდის განმავლობაში გაზარდა — გაადიდა თავისი სამრეწველო პროდუქცია ომამდელ დონესთან შედარებით 290%-ზე მეტით. (ტაში).

მაგრამ ამ ცხრილებიდან კიდევ ერთი დასკვნა გამომდინარეობს.

მაშინ, როცა ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობა, დაწყებული 1930 წლიდან და მეტადრე 1931 წლიდან, გამუდმებით ეცემოდა და 1932 წელს ყველაზე დიდი დაცემის წერტილს მიაღწია, — 1933 წელს მან იწყო რამდენადმე გამოსწორება და ამაღლება. თუ ავიღებთ თვიურ ცნობებს 1932 და 1933 წლების მიხედვით, ისინი უფრო მეტად ადასტურებენ ამ დასკვნას, რადგან მოწმობენ, რომ ამ ქვეყნების მრეწველობამ, 1933 წლის განმავლობაში თავისი პროდუქციის რყევის მიუხედავად, არ გამოიჩინა ტენდენცია — დაეყვანა დაღმასვლითი რყევა ყველაზე დიდი დაცემის დონემდე, რასაც ადგილი ჰქონდა 1932 წლის ზაფხულში.

რას ნიშნავს ეს?

ეს იმას ნიშნავს, რომ ძირითადი კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობამ, როგორც ჩანს, უკვე განვლო ყველაზე დიდი დაცემის წერტილი, რომელსაც იგი აღარ დაბრუნებია 1933 წლის განმავლობაში.

ზოგიერთი ფიქრობს ეს მოვლენა მიაწეროს მხოლოდ და მხოლოდ ხელოვნური ფაქტორების გავლენას, როგორიც არის სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურა. უეჭველია, სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურა აქ მცირე როლს არ ასრულებს. ეს განსაკუთრებით სწორია იაპონიის მიმართ, სადაც ეს ხელოვნური ფაქტორი წარმოადგენს მრეწველო-

ბის ზოგიერთი, უმთავრესად სამხედრო, დარგების ერთგვარი გამოცოცხლების მთავარ და გადამწყვეტ ძალას. მაგრამ უხეში შეცდომა იქნებოდა ყველაფერი სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურით აგვეხსნა. ასეთი ახსნა სწორი არ არის თუნდაც იმიტომ, რომ ჩემ მიერ დახასიათებული ზოგიერთი ძვრა მრეწველობაში შემჩნეულია არა ცალკეულ და შემთხვევითს რაიონებში, არამედ ყველა ან თითქმის ყველა სამრეწველო ქვეყანაში, მათ შორის ისეთ ქვეყნებშიც, რომლებსაც მტკიცე ვალუტა აქვთ. ცხადია, სამხედრო-საინფლაციო კონიუნქტურასთან ერთად აქ ადგილი აქვს კაპიტალიზმის შინაგან ეკონომიურ ძალთა მოქმედებასაც.

კაპიტალიზმმა მოახერხა რამდენადმე შეემსუბუქებინა მრეწველობის მდგომარეობა **მუშების ხარჯზე** — მათი ექსპლოატაციის გაღრმავებით მათი შრომის ინტენსივობის გაძლიერების საფუძველზე, **ფერმერების ხარჯზე** — ყველაზე დაბალი ფასების პოლიტიკის გატარებით მათი შრომის პროდუქტებზე, სურსათზე და ნაწილობრივ ნედლეულზე, **კოლონიებისა და ეკონომიურად სუსტი ქვეყნების გლეხთა ხარჯზე** — ფასების კიდევ უფრო მეტად შემცირებით მათი შრომის პროდუქტებზე, უმთავრესად ნედლეულზე და შემდეგ სურსათზე.

ნიშნავს თუ არა ეს იმას, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს კრიზისიდან ჩვეულებრივ დეპრესიაზე გადასვლასთან, დეპრესიაზე, რომელიც იწვევს მრეწველობის ახალ აღმავლობას და აყვავებას? არა, არ ნიშნავს. ყოველ შემთხვევაში ამჟამად არ მოიპოვება ისეთი მონაცემები, პირდაპირი ან არაპირდაპირი, რომლებიც მოწმობდნენ იმას, რომ კაპიტალისტურ ქვეყნებში იწყება მრეწველობის აღმავლობა. უფრო მეტიც, — როგორც ყველაფრიდან ჩანს, ასეთი მონაცემები არც შეიძლება იყოს, ყოველ შემთხვევაში უახლოეს დროში. არ შეიძლება იყოს, რადგან განაგრძობს მოქმედებას

ყველა ის არახელსაყრელი პირობა, რომელიც საშუალებას არ აძლევს კაპიტალისტური ქვეყნების მრეწველობას რამდენადმე მაინც სერიოზულად აიწიოს ზევით. საქმე ეხება კაპიტალიზმის **საერთო** კრიზისს, რომელიც გრძელდება და რომლის ვითარებაშიც მიმდინარეობს **ეკონომიური** კრიზისი, საქმე ეხება საწარმოთა ქრონიკულ დაუტვირთაობას, ქრონიკულ მასობრივ უმუშევრობას, სამრეწველო კრიზისის სასოფლო-სამეურნეო კრიზისთან გადახლართვას, იმას, რომ არ არსებობს ტენდენცია ძირითადი კაპიტალის რამდენადმე სერიოზული განახლებისა, რაც ჩვეულებრივ მოასწავებს აღმავლობის დაწყებას, და სხვ. და ა. შ.

ცხადია, ჩვენ საქმე გვაქვს მრეწველობის უდიდესი დაცემის წერტილიდან, სამრეწველო კრიზისის უდიდესი სიღრმის წერტილიდან — დეპრესიაზე გადასვლასთან, მაგრამ ჩვეულებრივ დეპრესიაზე კი არა, არამედ განსაკუთრებული სახის დეპრესიაზე, რომელსაც არ მიჰყავს მრეწველობა ახალი აღმავლობისა და აყვავებისაკენ, მაგრამ რომელიც არც აბრუნებს მას უდიდესი დაცემის წერტილისაკენ.

2. პოლიტიკური მდგომარეობის გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებში

გაჭიანურებული ეკონომიური კრიზისის შედეგია პოლიტიკური მდგომარეობის დღემდე არნახული გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებში როგორც ამ ქვეყნების შიგნით, ისე მათ შორის.

საგარეო ბაზრებისათვის ბრძოლის გაძლიერებამ, თავისუფალი ვაჭრობის უკანასკნელი ნაშთების მოსპობამ, ამკრძალავმა ბაჟებმა, სავაჭრო ომმა, ვალუტების ომმა, დემპინგმა და ბევრმა სხვა ანალოგიურმა ღონისძიებამ, რომლებიც ააშკარავებს უკიდურეს **ნაციონალიზმს** ეკონომიურ

პოლიტიკაში, უკიდურესობამდე გაამწვავა ურთიერთობა ქვეყნებს შორის, შექმნა ნიადაგი სამხედრო შეტაკებებისათვის და დღის წესრიგში დააყენა ომი, როგორც საშუალება მსოფლიოს და გავლენის სფეროების ახალი გადანაწილებისა უფრო ძლიერი სახელმწიფოების სასარგებლოდ.

იაპონიის ომმა ჩინეთთან, მანჯურიის ოკუპაციამ, იაპონიის გასვლამ ერთა ლიგიდან და ჩრდილოეთ ჩინეთში შეჭრამ — უფრო მეტად გაამწვავა მდგომარეობა. დიდი ოკეანისათვის ბრძოლის გაძლიერება და სამხედრო-საზღვაო შეიარაღების ზრდა იაპონიაში, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ინგლისში, საფრანგეთში — ამ გამწვავების შედეგია.

გერმანიის გასვლამ ერთა ლიგიდან და რევანშის აჩრდილმა ახალი ბიძგი მისცა მდგომარეობის გამწვავებას და შეიარაღებათა ზრდას ევროპაში.

გასაკვირველი არ არის, რომ ბურჟუაზიული პაციფიზმი ახლა საცოდავ მდგომარეობაშია, ხოლო ლაყბობას განიარაღების შესახებ ცვლის «საქმიანი» ლაპარაკი შეიარაღებისა და მისი გაძლიერების შესახებ.

ისევე, როგორც 1914 წელს, პირველ რიგში გამოდიან მებრძოლი იმპერიალიზმის პარტიები, ომისა და რევანშის პარტიები.

საქმე აშკარად ახალი ომისაკენ მიდის.

იმავე ფაქტორების მოქმედებით უფრო მეტად მწვავდება კაპიტალისტური ქვეყნების საშინაო მდგომარეობა. ოთხი წლის სამრეწველო კრიზისმა დაასუსტა და სასოწარკვეთილებამდე მიიყვანა მუშათა კლასი. ოთხი წლის სასოფლო-სამეურნეო კრიზისმა საბოლოოდ გააღატაკა გლეხობის უმრავლესი ფენები არა მარტო ძირითად კაპიტალისტურ ქვეყნებში, არამედ — განსაკუთრებით — დამოკიდებულ და კოლონიურ ქვეყნებშიც. ფაქტია, რომ, მიუხედავად ყოველგვარი სტატისტიკური ხრიკებისა, რაც მიზნად

ისახავს უმუშევართა რიცხვის ნაკლებად ჩვენებას, უმუშევართა რაოდენობა ბურჟუაზიულ დაწესებულებათა ოფიციალური ცნობებით ინგლისში აღწევს 3 მილიონს, გერმანიაში — 5 მილიონს, ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებში — 10 მილიონს, რომ აღარაფერი ვთქვათ ევროპის სხვა ქვეყნებზე. ამას დაუმატეთ ნაწილობრივ უმუშევრები, რომელთა რიცხვი ათეულ მილიონს აღემატება, დაუმატეთ გაღატაკებული გლეხების მილიონიანი მასები, — და თქვენ მიიღებთ მშრომელი მასების გაჭირვებისა და სასოწარკვეთილების დაახლოებითს სურათს. ხალხის მასები ჯერ კიდევ არ მისულან იქამდე, რომ იერიში მიიტანონ კაპიტალიზმზე, მაგრამ მასების შეგნებაში იერიშის იდეა რომ მწიფდება, — ეს არა მგონია საეჭვო იყოს. ამას მჭევრმეტყველურად მოწმობენ თუნდაც ისეთი ფაქტები, როგორიც არის ესპანეთის რევოლუცია, რომელმაც ფაშიზმის რეჟიმი დაამხო, და საბჭოთა რაიონების ზრდა ჩინეთში, რის შეჩერებაც არ ძალუძს ჩინეთისა და უცხოეთის ბურჟუაზიის შეერთებულ კონტრრევოლუციას.

სწორედ ამით აიხსნება ის ფაქტი, რომ კაპიტალისტური ქვეყნების გაბატონებული კლასები გულმოდგინედ სპობენ ან არარაობად აქცევენ პარლამენტარიზმისა და ბურჟუაზიული დემოკრატიის უკანასკნელ ნაშთებს, რომლებიც შეიძლება გამოიყენოს მუშათა კლასმა თავის ბრძოლაში მჩაგვრელების წინააღმდეგ, იატაკქვეშ ერეკებიან კომუნისტურ პარტიებს და გადადიან თავიანთი დიქტატურის შენარჩუნების აშკარა ტერორისტულ მეთოდებზე.

შოვინიზმი და ომის მზადება, როგორც საგარეო პოლიტიკის ძირითადი ელემენტები, მუშათა კლასის ალაგმვა და ტერორი საშინაო პოლიტიკის დარგში, როგორც აუცილებელი საშუალება მომავალი საომარი ფრონტების ზურგის გასამაგრებლად, — აი რით არიან განსაკუთრებით გართულნი ამჟამად თანამედროვე იმპერიალისტი პოლიტიკოსები.

გასაკვირველი არ არის, რომ ფაშიზმი ახლა ყველაზე მოდური საქონელი გახდა მებრძოლ ბურჟუაზიულ პოლიტიკოსებში. მე ვლაპარაკობ არა მარტო ფაშიზმზე საერთოდ, არამედ უწინარეს ყოვლისა გერმანული ტიპის ფაშიზმზე, რომელსაც უმართებულოდ უწოდებენ ნაციონალ-სოციალიზმს, რადგან ზედმიწევნითი განხილვის დროსაც შეუძლებელია აღმოვაჩინოთ მასში სოციალიზმის თუნდაც ატომი.

ამ აზრით ფაშიზმის გამარჯვება გერმანიაში უნდა განვიხილოთ არა მარტო როგორც ნიშანი მუშათა კლასის სისუსტისა და შედეგი სოციალ-დემოკრატიის ღალატისა მუშათა კლასის მიმართ, სოციალ-დემოკრატიისა, რომელმაც გზა გაუკაფა ფაშიზმს. ის აგრეთვე უნდა განვიხილოთ, როგორც ნიშანი ბურჟუაზიის სისუსტისა, როგორც ნიშანი იმისა, რომ ბურჟუაზიას აღარ ძალუძს იბატონოს პარლამენტარიზმისა და ბურჟუაზიული დემოკრატიის ძველი მეთოდებით, რის გამო ის იძულებულია მიმართოს საშინაო პოლიტიკაში მმართველობის ტერორისტულ მეთოდებს, — როგორც ნიშანი იმისა, რომ მას აღარ შეუძლია გამოსავალი მონახოს ახლანდელი მდგომარეობიდან მშვიდობიანი საგარეო პოლიტიკის საფუძველზე, რის გამო ის იძულებულია მიმართოს ომის პოლიტიკას.

ასეთია მდგომარეობა.

როგორც ხედავთ, საქმე მიდის ახალი იმპერიალისტური ომისაკენ, როგორც გამოსავლისაკენ ახლანდელი მდგომარეობიდან.

რა თქმა უნდა, საფუძველი არა გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ომს შეუძლია მისცეს მათ ნამდვილი გამოსავალი. პირიქით, მან კიდევ უფრო უნდა გაართულოს მდგომარეობა. უფრო მეტიც: ის უეჭველად ხელს შეუწყობს რევოლუციის გაჩაღებას და სათუოდ გახდის კაპიტალიზმის თვით არსებობას მთელ რიგ ქვეყნებში, როგორც ეს მოხდა პირველი იმპე-

რიალისტური ომის მსვლელობაში. და თუ, მიუხედავად პირველი იმპერიალისტური ომის გამოცდილებისა, ბურჟუაზიული პოლიტიკოსები მაინც ებღაუჭებიან ომს, როგორც წყალწაღებული ხავსს, ეს იმას ნიშნავს, რომ ისინი საბოლოოდ დაიბნენ, ჩიხში მოემწყვდნენ და მზად არიან თავაღებით გადაეშვან უფსკრულში.

ამიტომ ზედმეტი არ იქნება მოკლედ განვიხილოთ ომის გაჩაღების ის გეგმები, რომლებსაც ახლა უტრიალებენ ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების წრეებში.

ერთნი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს ერთ-ერთი დიდი სახელმწიფოს წინააღმდეგ. ისინი ფიქრობენ გამანადგურებელი ლახვარი ჩასცენ მას და გამოასწორონ თავიანთი საქმეები მის ხარჯზე. დავუშვათ, რომ მათ მოაწყეს ასეთი ომი. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს?

როგორც ცნობილია, პირველი იმპერიალისტური ომის დროსაც უნდოდათ მოესპოთ ერთ-ერთი დიდი სახელმწიფო — გერმანია და ხელი მოეთბოთ მის ხარჯზე. მერე რა გამოვიდა აქედან? გერმანია მათ ვერ მოსპეს, მაგრამ დათესეს გერმანიაში ისეთი სიძულვილი გამარჯვებულთა მიმართ და შექმნეს ისეთი ნოყიერი ნიადაგი რევანშისათვის, რომ დღემდეც ვერ გამოუსწორებიათ და, ალბათ, ვერც მალე გამოასწორებენ მათ მიერვე ასე საზიზღრად აწეწილ საქმეს. მაგრამ სამაგიეროდ მათ მიიღეს კაპიტალიზმის განადგურება რუსეთში, პროლეტარული რევოლუციის გამარჯვება რუსეთში და — ცხადია — საბჭოთა კავშირი სად არის გარანტია, რომ მეორე იმპერიალისტური ომი «უკეთეს» შედეგებს მისცემს, ვიდრე პირველმა მისცა? განა უფრო მართებული არ იქნება წინააღმდეგი ვივარაუდოთ?

მეორენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს ერთ-ერთი ისეთი ქვეყნის წინააღმდეგ, რომელიც სუსტია სამხედრო თავდაცვის მხრივ, მაგრამ ფართოა, როგორც ბაზარი, მაგა-

ლითად — ჩინეთის წინააღმდეგ, რომელიც, თურმე, არც კი შეიძლება ჩაითვალოს სახელმწიფოდ ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით, არამედ წარმოადგენს მხოლოდ «არაორგანიზებულ ტერიტორიას», რომლისთვისაც საჭიროა, რომ იგი ხელში ჩაიგდონ ძლიერმა სახელმწიფოებმა: მათ, ცხადია, უნდათ საბოლოოდ გაინაწილონ ჩინეთი და მის ხარჯზე გამოასწორონ თავიანთი საქმეები. დავუშვათ, რომ მათ მოაწყეს ასეთი ომი. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს?

ცნობილია, რომ XIX საუკუნის დამდეგს სწორედ ისევე უყურებდნენ იტალიასა და გერმანიას, როგორც ახლა უყურებენ ჩინეთს, ე. ი. მათ თვლიდნენ «არაორგანიზებულ ტერიტორიებად», და არა სახელმწიფოებად, და იმონებდნენ მათ. მერე რა გამოვიდა აქედან? ამას მოჰყვა, როგორც ცნობილია, გერმანიისა და იტალიის ომები დამოუკიდებლობისათვის და ამ ქვეყნების გაერთიანება დამოუკიდებელ სახელმწიფოებად. ამას მოჰყვა ამ ქვეყნების ხალხთა გულში დამმონებელთადმი სიძულვილის გაძლიერება, რომლის შედეგები დღემდე არ არის ლიკვიდირებული და, ალბათ, არც მალე იქნება ლიკვიდირებული. იბადება კითხვა: სად არის გარანტია, რომ იგივე შედეგი არ მოჰყვება იმპერიალისტების ომს ჩინეთის წინააღმდეგ?

მესამენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოაწყოს «უმაღლესმა რასამ», ვთქვათ, გერმანულმა «რასამ», «დაბალი რასის», უწინარეს ყოვლისა — სლავების წინააღმდეგ, რომ მხოლოდ ასეთ ომს შეუძლია მდგომარეობიდან გამოყვანა, რადგან «უმაღლესი რასა» მოწოდებულია გაანაყოფიეროს «დაბალი რასა» და იბატონოს მასზე. დავუშვათ, რომ ეს უცნაური თეორია, რომელიც ისევე დაშორებულია მეცნიერებას, როგორც ცა დედამიწას, — დავუშვათ, რომ ეს უცნაური თეორია განახორციელეს პრაქტიკულად. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს?

ცნობილია, რომ ძველი რომი სწორედ ისევე უყურებდა ახლანდელი გერმანელებისა და ფრანგების წინაპრებს, როგორც ამჟამად «უმაღლესი რასის» წარმომადგენლები უყურებენ სლავურ ტომებს. ცნობილია, რომ ძველი რომი აბუჩად იგდებდა მათ, უწოდებდა მათ «დაბალ რასას», «ბარბაროსებს», რომლებიც მოწოდებული არიან მუდამ ემორჩილებოდნენ «უმაღლეს რასას», «დიდ რომს», ამასთან, — ჩვენში კი დარჩეს, — ძველ რომს ჰქონდა ამის ერთგვარი საფუძველი, რაც არ შეიძლება ითქვას ახლანდელი «უმაღლესი რასის» წარმომადგენლებზე. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი). მერე რა გამოვიდა აქედან? გამოვიდა ის, რომ არა-რომაელები, ე. ი. ყველა «ბარბაროსები», გაერთიანდნენ საერთო მტრის წინააღმდეგ და ზათქითა და ზარით დაამხეს რომი. იბადება კითხვა: სად არის გარანტია, რომ ახლანდელი «უმაღლესი რასის» წარმომადგენელთა პრეტენზიები იმავე სავალალო შედეგებს არ გამოიწვევენ? სად არის გარანტია, რომ ფაშისტ ლიტერატურულ პოლიტიკოსებს ბერლინში უფრო გაუღიმებს ბედი, ვიდრე ძველ და გამოცდილ დამპყრობლებს რომში? განა უფრო მართებული არ იქნება წინააღმდეგი ვივარაუდოთ?

ბოლოს, მეოთხენი ფიქრობენ, რომ ომი უნდა მოეწყოს სსრ კავშირის წინააღმდეგ. ისინი ფიქრობენ დაამარცხონ სსრ კავშირი, გაინაწილონ მისი ტერიტორია და ხელი მოითბონ მის ხარჯზე. შეცდომა იქნებოდა წარმოგვედგინა, რომ ასე ფიქრობს მხოლოდ ზოგიერთი სამხედრო წრე იაპონიაში. ჩვენ ვიცით, რომ ასეთსავე გეგმებს უტრიალებენ ევროპის ზოგიერთი სახელმწიფოს პოლიტიკურ ხელმძღვანელთა წრეები. დავუშვათ, რომ ეს ვაჟბატონები სიტყვიდან საქმეზე გადავიდნენ. რა შეიძლება აქედან გამოვიდეს?

არა გვგონია საეჭვო იყოს, რომ ეს ომი ყველაზე სახიფათო ომი იქნება ბურჟუაზიისათვის. ის იქნება ყველაზე სახიფათო არა მარტო იმიტომ, რომ სსრ კავშირის ხალხები

უკანასკნელ სისხლის წვეთამდე იბრძოლებენ რევოლუციის მონაპოვართა დასაცავად. იგი ყველაზე სახიფათო იქნება ბურჟუაზიისათვის აგრეთვე იმიტომ, რომ ომი იწარმოებს არა მარტო ფრონტებზე, არამედ მოწინააღმდეგის ზურგშიც. ბურჟუაზიას შეუძლია ეჭვი არ ჰქონდეს, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასის მრავალრიცხოვანი მეგობრები ევროპასა და აზიაში შეეცდებიან ზურგიდან დაჰკრან თავიანთ მჩაგვრელებს, რომლებმაც დაიწყეს დანაშაულებრივი ომი ყველა ქვეყნის მუშათა კლასის სამშობლოს წინააღმდეგ. და ჩვენ ნუღარ გვისაყვედურებენ ბატონი ბურჟუები, თუ ასეთი ომის მეორე დღეს მათ სათვალავში დააკლდებათ ზოგიერთი მათი ახლობელი მთავრობა, რომლებიც ამჟამად ბედნიერად მეფობენ «წყალობითა ღვთისათა». (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი).

ერთი ასეთი ომი სსრ კავშირის წინააღმდეგ უკვე იყო, თუ გაიხსენებთ, 15 წლის წინათ. როგორც ცნობილია, ყველასაგან პატივცემულმა ჩერჩილმა მაშინ ეს ომი პოეტური ფორმულით შემოსა: «14 სახელმწიფოს შესევა». თქვენ გახსოვთ, რასაკვირველია, რომ ამ ომმა ჩვენი ქვეყნის ყველა მშრომელი მჭიდროდ გააერთიანა თავდადებულ მებრძოლთა მთლიან ბანაკად, რომელნიც მკერდით იცავდნენ თავიანთ მუშურ-გლეხურ სამშობლოს გარეშე მტრებისაგან. თქვენ იცით, რით დამთავრდა ეს ომი. იგი დამთავრდა ინტერვენტების განდევნით ჩვენი ქვეყნიდან და რევოლუციური «მოქმედების კომიტეტების»[72] შექმნით ევროპაში. არა გვგონია საეჭვო იყოს, რომ მეორე ომს სსრ კავშირის წინააღმდეგ მოჰყვება თავდამსხმელთა სრული დამარცხება, რევოლუცია ევროპისა და აზიის მთელ რიგ ქვეყნებში და ამ ქვეყნების ბურჟუაზიულ-მემამულურ მთავრობათა განადგურება.

ასეთია გზააბნეული ბურჟუაზიული პოლიტიკოსების საომარი გეგმები.

როგორც ხედავთ, ისინი არ ბრწყინავენ არც ჭკუით, არც მამაცობით. (ტაში).

მაგრამ თუ ბურჟუაზია ირჩევს ომის გზას, კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასი, სასოწარკვეთილებამდე მიყვანილი ოთხი წლის კრიზისით და უმუშევრობით, დგება რევოლუციის გზაზე. ეს იმას ნიშნავს, რომ მწიფდება და მომწიფდება რევოლუციური კრიზისი. და რევოლუციური კრიზისი მით უფრო მალე გაძლიერდება, რაც უფრო ძეტად გაიხლართება ბურჟუაზია თავის საომარ კომბინაციებში, რაც უფრო ხშირად მიმართავს იგი მუშათა კლასისა და მშრომელი გლეხების წინააღმდეგ ბრძოლის ტერორისტულ მეთოდებს.

ზოგიერთი ამხანაგი ფიქრობს, რომ რაკი არსებობს რევოლუციური კრიზისი, ბურჟუაზია აუცილებლად უნდა ჩავარდეს გამოუვალ მდგომარეობაში, რომ მისი აღსასრული, მაშასადამე, უკვე წინასწარ განსაზღვრულია, რომ რევოლუციის გამარჯვება ამით უკვე უზრუნველყოფილია და მათ ისღა დარჩენიათ, რომ დამხობას უცადონ და გამარჯვების რეზოლუციები წერონ. ეს ღრმა შეცდომაა. რევოლუციის გამარჯვება არასოდეს არ მოდის თავისთავად. საჭიროა მისი მომზადება და ბრძოლით მოპოვება. ხოლო მისი მომზადება და ბრძოლით მოპოვება შეუძლია მხოლოდ ძლავრ პროლეტარულ რევოლუციურ პარტიას. არის ხოლმე მომენტები, როდესაც მდგომარეობა რევოლუციურია, ბურჟუაზიის ძალაუფლება ირყევა თვით საფუძვლამდე, რევოლუციის გამარჯვება კი მაინც არ მოდის, რადგან არ არსებობს პროლეტარიატის რევოლუციური პარტია, საკმაოდ ძლიერი და ავტორიტეტიანი იმისათვის, რომ გაიყოლიოს მასები და აიღოს ხელში ძალაუფლება. უგუნურება იქნებოდა გვეფიქრა, რომ მსგავს «შემთხვევებს» არ შეიძლება ადგილი ჰქონდეთ.

ზედმეტი არ იქნებოდა ამასთან დაკავშირებით გაგვეხსე-

ნებინა ლენინის ბრძნული სიტყვები რევოლუციური კრიზისის შესახებ, თქმული მის მიერ კომინტერნის II კონგრესზე [73]:

«ჩვენ მივედით ახლა რევოლუციური კრიზისის, როგორც ჩვენი რევოლუციური მოქმედების საფუძვლის, საკითხთან. და აქ საჭიროა, უწინარეს ყოვლისა, აღინიშნოს ორი გავრცელებული შეცდომა. ერთი მხრივ, ბურჟუაზიული ეკონომისტები ამ კრიზისს სახავენ როგორც უბრალო «შეწუხებას», ინგლისელთა მოხდენილ გამოთქმას თუ ვიხმართ. მეორე მხრივ, ზოგჯერ რევოლუციონერები ცდილობენ დაამტკიცონ, რომ კრიზისი აბსოლუტურად გამოუვალია. ეს შეცდომაა. აბსოლუტურად გამოუვალი მდგომარეობა არ არის ხოლმე. ბურჟუაზია იქცევა ისე, როგორც გათავხედებული და თავგზააბნეული მტაცებელი, იგი ზედიზედ სჩადის სისულელეს, ამწვავებს მდგომარეობას, აჩქარებს თავის დაღუპვას. ყველაფერი ეს ასეა. მაგრამ არ შეიძლება იმის «დამტკიცება», ვითომ არ არსებობს აბსოლუტურად არავითარი შესაძლებლობა, რომ ბურჟუაზიამ ვერ მიაძინოს ექსპლოატირებულთა ესა თუ ის უმცირესობა ამა თუ იმ მცირე დათმობებით, რომ მან ვერ დათრგუნოს ჩაგრულთა და ექსპლოატირებულთა ამა თუ იმ ნაწილის ესა თუ ის მოძრაობა ან აჯანყება. «აბსოლუტური» გამოუვალობის წინდაწინვე «დამტკიცების» ცდა იქნება ცარიელი პედანტობა ან ცნებებითა და სიტყვებით თამაში. ამ და ამის მსგავს საკითხებში ნამდვილი «დამტკიცება» შეიძლება იყოს მხოლოდ პრაქტიკა. ბურჟუაზიული წყობილება მთელ მსოფლიოში განიცდის უდიდეს რევოლუციურ კრიზისს. ახლა საჭიროა «დამტკიცება» რევოლუციური პარტიების პრაქტიკით, რომ მათ საკმაოდ აქვთ შეგნება, ორგანიზებულობა, კავშირი ექსპლოატირებულ მასებთან, გამბედაობა, უნარი, რომ გამოიყენონ ეს კრიზისი წარმატებული, ძლევამოსილი რევოლუციისათვის» (**ლენინი**, ტ. XXV, გვ. 340 — 341 [74]).

3. ურთიერთობა სსრ კავშირსა და კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს შორის

ადვილი გასაგებია, თუ რამდენად ძნელი იყო სსრ კავშირისათვის გაეტარებინა თავისი მშვიდობიანი პოლიტიკა ამ, საომარი კომბინაციების მიაზმებით მოწამლულ, ატმოსფეროში.

ამ ომისწინა ორომტრიალის პირობებში, რამაც მოიცვა მთელი რიგი ქვეყნები, სსრ კავშირი კვლავ მტკიცედ და ურყევად იდგა თავის სამშვიდობო პოზიციებზე ამ წლების განმავლობაში, ებრძოდა ომის საფრთხეს, იბრძოდა მშვიდობის შენარჩუნებისათვის, მხარს უჭერდა იმ ქვეყნებს, რომლებიც ასე თუ ისე ემხრობიან მშვიდობის შენარჩუნებას, ამხილებდა და ნიღაბს ჰგლეჯდა იმათ, ვინც ომს ამზადებს, ომის პროვოკაციას ეწევა.

რის იმედი ჰქონდა სსრ კავშირს მშვიდობის შენარჩუნებისათვის ამ ძნელ და რთულ ბრძოლაში?

ა) თავისი მზარდი სამეურნეო და პოლიტიკური ძლიერებისა.

ბ) ყველა ქვეყნის მუშათა კლასის მილიონიანი მასების მორალური დახმარებისა, მუშათა კლასისა, რომელიც უაღრესად დაინტერესებულია მშვიდობის შენარჩუნებით.

გ) იმ ქვეყნების კეთილგონიერებისა, რომლებიც ამა თუ იმ მოტივის გამო არ არიან დაინტერესებულნი მშვიდობის დარღვევით და რომელთაც სურთ განავითარონ საეჭრო ურთიერთობა ისეთ წესიერ კონტრაჰენტთან, როგორიც სსრ კავშირია.

დ) ბოლოს — ჩვენი სახელოვანი არმიისა, რომელიც მზად არის დაიცვას ჩვენი ქვეყანა გარედან თავდასხმებისაგან.

ამ ბაზაზე წარმოიშვა ჩვენი კამპანია მეზობელ სახელმწიფოებთან თავდაუსხმელობის პაქტისა და აგრესიის განმსაზღვრელი პაქტის დადების შესახებ. თქვენ იცით, რომ ამ კამპანიას წარმატება ჰქონდა. როგორც ცნობილია, თავდაუსხმელობის პაქტი დადებულია არა მარტო ჩვენი მეზობელი სახელმწიფოების უმრავლესობასთან დასავლეთით და სამხრეთით, მათ შორის ფინეთთან და პოლონეთთან, არამედ ისეთ ქვეყნებთანაც, როგორიც არის საფრანგეთი, იტალია, ხოლო აგრესიის განმსაზღვრელი პაქტი დადებუ-

ლია იმავე მეზობელ სახელმწიფოებთან, «მცირე ანტანტის» [75] ჩათვლით.

ამავე ბაზაზე განმტკიცდა მეგობრობა სსრ კავშირსა და თურქეთს შორის, გაუმჯობესდა და უდავოდ დამაკმაყოფილებელი შეიქნა ურთიერთობა სსრ კავშირსა და იტალიას შორის, გაუმჯობესდა ურთიერთობა საფრანგეთთან, პოლონეთთან და ბალტიის სხვა სახელმწიფოებთან, აღდგენილია ურთიერთობა ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, ჩინეთთან და სხვ.

მთელი რიგი ფაქტებიდან, რომლებიც გამოხატავენ სსრ კავშირის სამშვიდობო პოლიტიკის წარმატებებს, უნდა აღინიშნოს და გამოიყოს ორი ფაქტი, რომელთაც უდავოდ სერიოზული მნიშვნელობა აქვთ.

1) ჯერ-ერთი, მხედველობაში მაქვს ის გარდატეხა უკეთესობისაკენ სსრ კავშირისა და პოლონეთის, სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობაში, რომელიც უკანასკნელ დროს მოხდა. წარსულში, როგორც ცნობილია, პოლონეთთან ვერ გვქონდა კარგი ურთიერთობა. პოლონეთში კლავდნენ ჩვენი სახელმწიფოს წარმომადგენლებს. პოლონეთი თავის თავს თვლიდა დასავლეთის სახელმწიფოების ბარიერად სსრ კავშირის წინააღმდეგ. პოლონეთის, როგორც მოწინავე რაზმის, იმედი ჰქონდათ ყველა და ყოველგვარ იმპერიალისტებს სსრ კავშირზე შეიარაღებული თავდასხმის შემთხვევაში. უკეთესი მდგომარეობა არ იყო სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობის მხრივ. საკმარისია მოვიგონოთ ფაქტები მოსკოვში რამზინის მავნებლური ჯგუფის გასამართლების ისტორიიდან, რომ აღვადგინოთ მეხსიერებაში სსრ კავშირისა და საფრანგეთის ურთიერთობის სურათი. და აი ეს არასასურველი ურთიერთობა თანდათან ქრება. მას ცვლის სხვა ურთიერთობა, რომელსაც არ შეიძლება სხვა რამ ვუწოდოთ, თუ არა დაახლოების ურთიერთობა.

საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ ჩვენ ხელი მოვაწერეთ თავდაუსხმელობის პაქტს ამ ქვეყნებთან, თუმცა თავისთავად პაქტს ფრიად სერიოზული მნიშვნელობა აქვს. საქმე უწინარეს ყოვლისა ის არის, რომ ურთიერთ უნდობლობით მოწამლული ატმოსფერო თანდათანობით ქრება. ეს იმას არ ნიშნავს, რასაკვირველია, რომ დაწყებული დაახლოების პროცესი შეიძლება შევაფასოთ, როგორც საკმაოდ მტკიცე, რომელიც უზრუნველყოფს საქმის საბოლოო წარმატებას. მოულოდნელობა და ზიგზაგები პოლიტიკაში, მაგალითად, პოლონეთში, სადაც ანტისაბჭოთა განწყობილებანი ჯერ კიდევ ძლიერია, სრულიადაც არ შეიძლება გამორიცხულად ჩაითვალოს. მაგრამ გარდატეხა უკეთესობისაკენ ჩვენს ურთიერთობაში, დამოუკიდებლად მისი შედეგებისა მომავალში, — ფაქტია, რომელიც იმის ღირსია, რომ აღვნიშნოთ და წინ წამოვწიოთ, როგორც მშვიდობის საქმის გაუმჯობესების ფაქტორი.

სად არის ამ გარდატეხის მიზეზი, რა აძლევს მას სტიმულს?

უწინარეს ყოვლისა სსრ კავშირის ძალისა და ძლიერების ზრდა.

ჩვენს დროში მიღებული არ არის ანგარიშის გაწევა სუსტებისათვის, — ანგარიშს უწევენ მხოლოდ ძლიერებს. ხოლო შემდეგ — გერმანიის პოლიტიკის ზოგიერთი ცვლილებანი, რომლებიც გამოხატავენ რევანშისტულ და იმპერიალისტურ განწყობილებათა ზრდას გერმანიაში.

გერმანიის ზოგიერთი პოლიტიკოსი ამის გამო ამბობს, რომ სსრ კავშირს ახლა ორიენტაცია აქვს აღებული საფრანგეთსა და პოლონეთზე, რომ ვერსალის ხელშეკრულების შოწინააღმდეგიდან ის მის მომხრედ გადაიქცა, რომ ეს ცვლილება აიხსნება ფაშისტური რეჟიმის დამყარებით გერმანიაში. ეს მართალი არ არის. რა თქმა უნდა, ჩვენ შორსა ვართ იმისაგან, რომ აღტაცებული ვიყოთ ფაშისტური რე-

ჟიმით გერმანიაში. მაგრამ საქმე აქ ფაშიზმი როდია, თუნდაც იმიტომ, რომ ფაშიზმმა, მაგალითად, იტალიაში ხელი არ შეუშალა სსრ კავშირს საუკეთესო ურთიერთობა დაემყარებინა ამ ქვეყანასთან. საქმე არც ის არის, ვითომდა შეიცვალა ჩვენი დამოკიდებულება ვერსალის ხელშეკრულებისადმი. ჩვენ, რომლებმაც განვიცადეთ ბრესტის ზავის სირცხვილი, ხოტბას ვერ შევასხამთ ვერსალის ხელშეკრულებას. ჩვენ მხოლოდ არ ვეთანხმებით იმას, რომ ამ ხელშეკრულების გულისთვის მსოფლიო ახალი ომის ცეცხლში გაეხვიოს. იგივე უნდა ითქვას სსრ კავშირის ვითომდა ახალი ორიენტაციის შესახებ. ჩვენ არა გვქონია ორიენტაცია გერმანიაზე, ისევე როგორც არა გვაქვს ორიენტაცია პოლონეთსა და საფრანგეთზე. ჩვენ ორიენტაცია გვქონდა წარსულში და ორიენტაცია გვაქვს ახლა სსრ კავშირზე და მხოლოდ სსრ კავშირზე. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი). და თუ სსრ კავშირის ინტერესები მოითხოვს დაახლოებას ამა თუ იმ ქვეყნებთან, რომლებიც დაინტერესებული არ არიან მშვიდობის დარღვევით, ჩვენ უყოყმანოდ ვაკეთებთ ამას.

არა, საქმე ეს როდია. საქმე გერმანიის პოლიტიკის შეცვლაა. საქმე ის არის, რომ ჯერ კიდევ მანამდე, სანამ ხელისუფლების სათავეში გერმანიის ახლანდელი პოლიტიკოსები ჩადგებოდნენ, განსაკუთრებით კი ამის შემდეგ — გერმანიაში დაიწყო ბრძოლა ორ პოლიტიკურ ხაზს შორის; ერთია ძველი პოლიტიკა, რომელმაც გამოხატულება ჰპოვა სსრ კავშირის ცნობილ ხელშეკრულებებში გერმანიასთან, მეორეა «ახალი» პოლიტიკა, რომელიც ძირითადად მოგვაგონებს პოლიტიკას გერმანიის ყოფილი კაიზერისას, რომელმაც ერთ დროს უკრაინის ოკუპაცია მოახდინა და შეუდგა ლაშქრობას ლენინგრადის წინააღმდეგ, გადააქცია ბალტიისპირა ქვეყნები პლაცდარმად ასეთი ლაშქრობისათვის. ამასთან ახალი «პოლიტიკა» აშკარად იმარჯვებს ძველზე. არ შეიძლება შემთხვევითი მოვლენად ჩაითვალოს

ის გარემოება, რომ «ახალი» პოლიტიკის მიმდევრები ყველაფერში უპირატესობას აღწევენ, ძველი პოლიტიკის მომხრეები კი შერისხული აღმოჩნდნენ. შემთხვევითი არ არის აგრეთვე ჰუგენბერგის ცნობილი გამოსვლა ლონდონში, ისევე როგორც შემთხვევითი არ არის როზენბერგის, გერმანიის მმართველი პარტიის საგარეო პოლიტიკის ხელმძღვანელის, არანაკლებ ცნობილი დეკლარაციები. აი რაშია საქმე, ამხანაგებო.

2) მეორეც, მე მხედველობაში მაქვს ნორმალური ურთიერთობის აღდგენა სსრ კავშირსა და ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის. ეჭვს გარეშეა, რომ ამ აქტს ფრიად სერიოზული მნიშვნელობა აქვს საერთაშორისო ურთიერთობის მთელ სისტემაში. საქმე მარტო ის კი არ არის, რომ ის აძლიერებს მშვიდობის შენარჩუნების საქმის შანსებს, აუმჯობესებს ორივე ქვეყნის ურთიერთობას, აძლიერებს მათს სავაჭრო კავშირს და ქმნის ბაზას ურთიერთ თანამშრომლობისათვის. საქმე ის არის, რომ ის მიჯნას ავლებს ძველსა — როდესაც ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატები ყოველგვარი ანტისაბჭოთა ტენდენციების დასაყრდენად ითვლებოდნენ სხვადასხვა ქვეყანაში, — და ახალს შორის, როდესაც ეს დასაყრდენი ნებაყოფლობით მოხსნილია გზიდან ორივე ქვეყნის სასარგებლოდ.

ასეთია ორი ძირითადი ფაქტი, რომლებიც გამოხატავენ მშვიდობის საბჭოთა პოლიტიკის წარმატებებს.

მაგრამ უმართებულო იქნებოდა გვეფიქრა, რომ საანგარიშო პერიოდის მანძილზე ჩვენში ყველაფერი დაუბრკოლებლივ მიმდინარეობდა. არა, ყველაფერი როდი მიმდინარეობდა დაუბრკოლებლივ.

გაიხსენეთ თუნდაც ზემოქმედება ინგლისის მხრივ, ემბარგო, რომელიც ჩვენს ექსპორტს დაადეს, ცდა — ჩარეულიყვნენ ჩვენს საშინაო საქმეებში და ამაზე მოვესინ-

ჯეთ ჩვენ, — გამოეცადათ ჩვენი წინააღმდეგობის ძალა. მართალია, ამ ცდიდან არაფერი გამოვიდა, და ემბარგო შემდეგ მოხსნეს, მაგრამ ამ გამოლაშქრებათა უსიამოვნო ნალექი ჯერ კიდევ თავს იჩენს ყველაფერში, რაც კი შეეხება ინგლისისა და სსრ კავშირის ურთიერთობას, მათ შორის მოლაპარაკებაში სავაჭრო ხელშეკრულების შესახებ. ხოლო ეს გამოლაშქრებანი სსრ კავშირის წინააღმდეგ არ შეიძლება შემთხვევითი მოვლენად ჩაითვალოს. ცნობილია, რომ ინგლისის კონსერვატორების ერთ ნაწილს არ შეუძლია ისე იცხოვროს, თუ ასეთი გამოლაშქრებანი არ მოაწყო. და სწორედ იმიტომ, რომ ეს გამოლაშქრებანი შემთხვევითი არ არიან, ჩვენ უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მომავალშიც განაგრძობენ გამოლაშქრებას სსრ კავშირის წინააღმდეგ, ეცდებიან შეუქმნან მას ყოველგვარი საფრთხე, მიაყენონ ზიანი და სხვ.

არ შეიძლება აგრეთვე მხედველობაში არ ვიქონიოთ სსრ კავშირისა და იაპონიის ურთიერთობა, რომელიც საჭიროებს სერიოზულ გაუმჯობესებას. იაპონიის უარი — ხელი მოეწერა თავდაუსხმელობის პაქტზე, რომელიც იაპონიას არანაკლებ ესაჭიროება, ვიდრე სსრ კავშირს, ერთხელ კიდევ უსვამს ხაზს იმ გარემოებას, რომ ჩვენი ურთიერთობის სფეროში ყველაფერი რიგზე ვერ არის. იგივე უნდა ითქვას აღმოსავლეთ ჩინეთის რკინიგზის შესახებ მოლაპარაკების შეწყვეტაზე, რაშიც სსრ კავშირს როდი მიუძღვის ბრალი, აგრეთვე იმაზე, რომ იაპონელი აგენტები შეუწყნარებელ საქმეებს სჩადიან აღმოსავლეთ ჩინეთის რკინიგზაზე, უკანონოდ აპატიმრებენ საბჭოთა მოსამსახურეებს აღმოსავლეთ ჩინეთის რკინიგზაზე და სხვ.. აღარაფერს ვამბობ იმაზე, რომ სამხედრო პირთა ერთი ნაწილი იაპონიაში აშკარად ქადაგებს პრესაში სსრ კავშირთან ომისა და პრიმორიეს დაპყრობის აუცილებლობას, რასაც გარკვეულად იწონებს სამხედრო პირთა მეორე ნაწილი, ხოლო იაპონიის მთავ-

რობა იმის ნაცვლად, რომ წესრიგისაკენ მოუწოდოს ომის გამჩაღებლებს, ისე გვაჩვენებს თავს, ვითომ ეს მას არ ეხება. ძნელი არ არის იმის მიხვედრა, რომ ასეთმა გარემოებებმა არ შეიძლება არ შექმნან მოუსვენრობისა და უნდობლობის ატმოსფერო. რა თქმა უნდა, ჩვენ მომავალშიც მტკიცედ განვახორციელებთ მშვიდობის პოლიტიკას და ვეცდებით გავაუმჯობესოთ ურთიერთობა იაპონიასთან, რადგან ჩვენ გვსურს ამ ურთიერთობის გაუმჯობესება. მაგრამ აქ ყველაფერი ჩვენზე როდია დამოკიდებული. ამიტომ ჩვენ ამასთან ერთად უნდა მივიღოთ ყველა ღონისძიება იმისათვის, რომ უზრუნველვყოთ ჩვენი ქვეყანა მოულოდნელობისაგან და მზად ვიყოთ მის დასაცავად თავდასხმისაგან. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი).

როგორც ხედავთ, ჩვენი სამშვიდობო პოლიტიკის წარმატებებთან ერთად ჩვენ გვაქვს მთელი რიგი უარყოფითი მოვლენებიც.

ასეთია სსრ კავშირის საგარეო მდგომარეობა.

ჩვენი საგარეო პოლიტიკა ნათელია. იგი არის მშვიდობის შენარჩუნებისა და ყველა ქვეყანასთან სავაჭრო ურთიერთობის გაძლიერების პოლიტიკა. სსრ კავშირს აზრად არა აქვს დაემუქროს ვისმე და — მით უმეტეს — თავს დაესხას ვისმე. ჩვენ მხარს ვუჭერთ მშვიდობას და ვიცავთ მშვიდობის საქმეს. მაგრამ ჩვენ არ გვეშინია მუქარისა და მზადა ვართ დარტყმით ვუპასუხოთ ომის გამჩაღებელთა დარტყმას. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი). ვისაც სურს მშვიდობა და ვინც ეძებს საქმიან ურთიერთობას ჩვენთან, ჩვენ მას ყოველთვის მხარს დავუჭერთ. ხოლო ვინც შეეცდება თავს დაესხას ჩვენს ქვეყანას, გამანადგურებელ პასუხს მიიღებს, რომ სამუდამოდ დაკარგოს თავისი ღორული დინგის ჩვენს საბჭოთა ბოსტანში შემოჩრის ხალისი. (ტ ა შ ი ს გ რ ი ა ლ ი).

ასეთია ჩვენი საგარეო პოლიტიკა. (ტ ა შ ი ს გ რ ი ა ლ ი).

ამოცანა ის არის, რომ მომავალშიც განვახორციელოთ ეს პოლიტიკა მთელი სიმტკიცითა და თანმიმდევრობით.

II

სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის შეუნელებელი აღმავლობა და საშინაო მდგომარეობა

გადავდივარ სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის საკითხზე.

სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის თვალსაზრისით საანგარიშო პერიოდი წარმოადგენს სულ უფრო მეტი აღმავლობის სურათს როგორც სახალხო მეურნეობის, ისე კულტურის დარგში.

ეს აღმავლობა წარმოადგენდა ძალების არა მარტო უბრალო რაოდენობრივ დაგროვებას. ეს აღმავლობა შესანიშნავია იმით, რომ მან პრინციპული ცვლილებები შეიტანა სსრ კავშირის სტრუქტურაში და ძირფესვიანად შეცვალა ჩვენი ქვეყნის სახე.

სსრ კავშირი ამ პერიოდში ძირფესვიანად გარდაიქმნა, თავიდან მოიშორა ჩამორჩენილობისა და შუასაუკუნეობრიობის სამოსელი. აგრარული ქვეყნიდან იგი ინდუსტრიული ქვეყანა გახდა. წვრილი ერთპიროვნული სოფლის მეურნეობის ქვეყნიდან იგი კოლექტიური მსხვილი მექანიზებული სოფლის მეურნეობის ქვეყანა გახდა. ბნელი, წერა-კითხვის უცოდინარი და უკულტურო ქვეყნიდან იგი გახდა — უფრო სწორად, ხდება — წერა-კითხვის მცოდნე და კულტურულ ქვეყნად, რომელიც მოფენილია სსრ კავშირის ეროვნებათა ენებზე მოქმედი უმაღლესი, საშუალო და დაბალი სკოლების უდიდესი ქსელით.

შეიქმნა წარმოების ახალი დარგები: დაზგათმშენებლობა, საავტომობილო მრეწველობა, სატრაქტორო მრეწველობა, ქიმიური მრეწველობა, მოტორმშენებლობა, თვითმფრინავმშენებლობა, კომბაინმშენებლობა, მძლავრი ტურბინებისა

და გენერატორების წარმოება, ხარისხოვანი ფოლადების, ფეროშენადნობების, სინთეზური კაუჩუკის, აზოტის, ხელოვნური ბოჭკოს წარმოება და სხვ. და ა. შ. (ხანგრძლივი ტაში).

ამ პერიოდში აშენდა და ამუშავდა ათასობით ახალი საწარმო. აშენდა გიგანტები, როგორიც არის დნეპრმშენი, მაგნიტმშენი, კუზნეცკმშენი, ჩელიაბინსკმშენი, ბობრიკოვი, ურალმანქანმშენი, კრამმანქანმშენი. ახალი ტექნიკის ბაზაზე რეკონსტრუირებულია ათასობით ძველი საწარმო. აშენდა ახალი საწარმოები და შეიქმნა მრეწველობის კერები ნაციონალურ რესპუბლიკებში და სსრ კავშირის განაპირა მხარეებში: ბელორუსიაში, უკრაინაში, ჩრდილოეთ კავკასიაში, ამიერკავკასიაში, შუა აზიაში, ყაზახეთში, ბურიატ-მონღოლეთში, თათრეთში, ბაშკირეთში, ურალში, აღმოსავლეთ და დასავლეთ ციმბირში, შორეულ აღმოსავლეთში და სხვ.

შეიქმნა 200 ათასზე მეტი კოლმეურნეობა და 5 ათასი საბჭოთა მეურნეობა ახალი რაიონული ცენტრებით და მათთვის საჭირო სამრეწველო პუნქტებით.

თითქმის ცარიელ ადგილზე წარმოიშვნენ ახალი დიდი ქალაქები მოსახლეობის დიდი რაოდენობით. კოლოსალურად გაფართოვდნენ ძველი ქალაქები და სამრეწველო პუნქტები.

საფუძველი ჩაეყარა ურალ-კუზნეცკის კომბინატს — კუზნეცკის კოქსვადი ქვანახშირის შეერთებას ურალის რკინის მადანთან. ამრიგად ახალი მეტალურგიული ბაზა აღმოსავლეთში შეიძლება ჩაითვალოს სინამდვილედ ქცეულ ოცნებად.

საფუძველი ჩაეყარა ნავთის ახალ მძლავრ ბაზას ურალის ქედის დასავლეთი და სამხრეთი კალთების რაიონებში — ურალის ოლქში, ბაშკირეთში, ყაზახეთში.

ცხადია, სახელმწიფოს უდიდეს კაპიტალურ დაბანდებებს სახალხო მეურნეობის ყველა დარგში, რაც საანგარიშო პერიოდში 60 მილიარდ მანეთზე მეტს შეადგენდა, — უქმად არ ჩაუვლია და უკვე იწყებს თავისი შედეგების მოცემას.

ამ მიღწევათა შედეგად სსრ კავშირის სახალხო შემოსავალი 1929 წლის 29 მილიარდი მანეთიდან გაიზარდა 50 მილიარდ მანეთამდე 1933 წელს, მაშინ როდესაც იმავე პერიოდის განმავლობაში დიდად დაეცა სახალხო შემოსავალი უკლებლივ ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანაში.

გასაგებია, რომ ყველა ამ მიღწევას და მთელ ამ აღმავლობას უნდა გამოეწვია — და მართლაც გამოიწვია — სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის შემდგომი განმტკიცება.

როგორ შეიძლებოდა მომხდარიყო ეს კოლოსალური ცვლილებანი რაღაც 3 — 4 წელიწადში უზარმაზარი სახელმწიფოს ტერიტორიაზე მისი ჩამორჩენილი ტექნიკით, მისი ჩამორჩენილი კულტურით? სასწაული ხომ არ არის ეს? ეს სასწაული იქნებოდა, განვითარება რომ წარმოებულიყო კაპიტალიზმისა და ერთპიროვნული წვრილი მეურნეობის ბაზაზე. მაგრამ ამას არ შეიძლება სასწაული ეწოდოს, თუ მხედველობაში მივიღებთ, რომ ჩვენში განვითარება მიმდინარეობდა სოციალისტური მშენებლობის გაშლის საფუძველზე.

გასაგებია, რომ ეს გიგანტური აღმავლობა შეიძლებოდა გაშლილიყო მხოლოდ სოციალიზმის წარმატებითი მშენებლობის ბაზაზე, ათეულ მილიონობით ადამიანის საზოგადოებრივი შრომის ბაზაზე, მეურნეობის კაპიტალისტური და ერთპიროვნულ-გლეხური სისტემის წინაშე სოციალისტური სისტემის უპირატესობათა ბაზაზე.

ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ სსრ კავშირის ეკონომიკისა და კულტურის კოლოსალური აღმავლობა საანგარიშო პერიოდში ამასთან ერთად მოასწავებდა კაპიტალისტური ელემენტების ლიკვიდაციას და ერთპიროვნული

გლეხური მეურნეობის მოქცევას უკანა რიგში. ფაქტია, რომ მეურნეობის სოციალისტური სისტემის ხვედრითი წონა მრეწველობის დარგში ამჟამად 99 პროცენტს შეადგენს, ხოლო სოფლის მეურნეობაში, თუ მხედველობაში მივიღებთ მარცვლეული კულტურების ნათეს ფართობებს, — 84,5 პროცენტს, მაშინ როცა ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობის წილად მოდის სულ 15,5 პროცენტი.

გამოდის, რომ სსრ კავშირში კაპიტალისტური მეურნეობა უკვე ლიკვიდირებულია, ხოლო ერთპიროვნულ-გლეხური სექტორი სოფლად მეორეხარისხოვან პოზიციებზეა დაწეული.

ახალი ეკონომიური პოლიტიკის შემოღებისას ლენინი ამბობდა, რომ ჩვენს ქვეყანაში არსებობს ხუთი საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობის ელემენტები: 1) პატრიარქალური მეურნეობა (მნიშვნელოვან ნაწილში ნატურალური მეურნეობა), 2) წვრილი სასაქონლო წარმოება (გლეხთა უმრავლესობა იმათგან, ვინც პურს ყიდის), 3) კერძო-მეურნეობრივი კაპიტალიზმი, 4) სახელმწიფო კაპიტალიზმი, 5) სოციალიზმი [76]. ლენინს მიაჩნდა, რომ ყველა ამ წყობიდან, ბოლოს და ბოლოს, გაბატონებული მდგომარეობა უნდა მოიპოვოს სოციალისტურმა წყობამ. ახლა ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პირველი, მესამე და მეოთხე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობანი უკვე არ არსებობენ, მეორე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობა დაწეულია უკან მეორეხარისხოვან პოზიციებზე, ხოლო მეხუთე საზოგადოებრივ-ეკონომიური წყობა — სოციალისტური წყობა წარმოადგენს განუყოფლად გაბატონებულ და ერთადერთ მბრძანებელ ძალას მთელ სახალხო მეურნეობაში. (მ ქ უ ხ ა რ ე ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

ასეთია შედეგი.

ამ შედეგშია სსრ კავშირის საშინაო მდგომარეობის სიმტკიცის საფუძველი, კაპიტალისტური გარემოცვის ვი-

თარებაში მისი მოწინავე და ზურგის პოზიციების სიმტკიცის საფუძველი.

გადავიდეთ საბჭოთა კავშირის ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობის ცალკეული საკითხების კონკრეტული მასალების განხილვაზე.

1. მრეწველობის აღმავლობა

სახალხო მეურნეობის ყველა დარგს შორის ყველაზე სწრაფად ჩვენში მრეწველობა იზრდებოდა. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში, ე. ი. 1930 წლიდან დაწყებული, მრეწველობა ჩვენში გაიზარდა ერთიორად და უფრო მეტად, სახელდობრ 101,6 პროცენტით, ხოლო ომამდელ დონესთან შედარებით ის გაიზარდა თითქმის ერთიოთხად, სახელდობრ 291,9 პროცენტით.

ეს იმას ნიშნავს, რომ ინდუსტრიალიზაცია ჩვენში მიმდინარეობდა მთელი გაქანებით.

ინდუსტრიალიზაციის სწრაფ ზრდას მოჰყვა ის, რომ მთელი სახალხო მეურნეობის საერთო პროდუქციაში მრეწველობის პროდუქციამ გაბატონებული ადგილი დაიჭირა.

აი სათანადო ცხრილი.

მრეწველობის ხვედრითი წონა სახალხო მეურნეობის საერთო პროდუქციაში პროცენტობით (1926/27 წ. ფასებში):

	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
1. მრეწველობა (წვრილი მრეწველობის ჩაუთვლელად) . .	42,1	54,5	61,6	66,7	70,7	70,4
2. სოფლის მეურნეობა . .	57,9	45,5	38,4	33,3	29,3	29,6
ს უ ლ . .	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი ქვეყანა ურყევად და საბოლოოდ იქცა ინდუსტრიულ ქვეყნად.

ინდუსტრიალიზაციის საქმეში გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს წარმოების იარაღებისა და საშუალებების წარმოების ზრდას მრეწველობის განვითარების საერთო მოცულობაში. საანგარიშო პერიოდის მონაცემები მოწმობენ, რომ ამ დარგის ხვედრითმა წონამ მრეწველობის საერთო მოცულობაში უპირატესი ადგილი დაიჭირა.

აი სათანადო ცხრილი.

მსხვილი მრეწველობის დარგების ორი ძირითადი ჯგუფის პროდუქციის ხვედრითი წონა (1926/27 წ. ფასებში):

	საერთო პროდუქცია (მილიარდ მანეთობით)				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი მსხვილი მრეწველობა	21,0	27,5	33,9	38,5	41,9
მათ შორის:					
ჯგუფი «ა». წარმოების იარაღები და საშუალებები	10,2	14,5	18.8	22,0	24,3
ჯგუფი «ბ». მოხმარების საგნები	10,8	13,0	15,1	16,5	17,6
ხვედრითი წონა	(პროცენტობით)				
ჯგუფი «ა». წარმოების იარაღები და საშუალებები	48,5	52,6	55,4	57,0	58,0
ჯგუფი «ბ». მოხმარების საგნები	51,5	47,4	44,6	43,0	42,0
სულ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

ცხრილი, როგორც ხედავთ, არ საჭიროებს განმარტებას.

ჩვენს ტექნიკურად ჯერ კიდევ ახალგაზრდა ქვეყანაში მრეწველობას განსაკუთრებული ამოცანა აქვს დაკისრებული. მან უნდა მოახდინოს არა მარტო თავისი თავის, არა მარტო მრეწველობის ყველა დარგის, მათ შორის მსუბუქი, კვების, სატყეო მრეწველობის რეკონსტრუქცია ახალ ტექნიკურ ბაზაზე. მან უნდა მოახდინოს აგრეთვე ტრანსპორტის ყველა სახისა და სოფლის მეურნეობის ყველა დარგის რეკონსტრუქცია. მაგრამ მას შეუძლია შეასრულოს ეს ამოცანა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მანქანათმშენებლობა — სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქციის ძირითადი ბერკეტი — მასში უპირატეს ადგილს დაიჭერს. საანგარიშო პერიოდის მონაცემები მოწმობენ, რომ მანქანათმშენებლობამ ჩვენში წამყვანი როლი მოიპოვა მრეწველობის საერთო მოცულობაში.

აი სათანადო ცხრილი.

მრეწველობის ცალკეული დარგების ხვედრითი წონა პროცენტობით საერთო პროდუქციის ჯამის მიმართ:

	სსრ კავშირი			
	1913 წ.	1929 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ქვანახშირი	2,9	2,1	1,7	2,0
კოქსი	0,8	0,4	0,5	0,6
ნავთის მოპოება	1,9	1,8	1,5	1,4
ნავთის გადამუშავება . .	2,3	2,5	2,9	2,6
შავი მეტალურგია . .	ცნობ. არ არის	4,5	3,7	4,0
ფერადი მეტალურგია . .	» »	1,5	1,3	1,2
მანქანათმშენებლობა . .	11,0	14,8	25,0	26,1
ძირითადი ქიმია	0,8	0,6	0,8	0,9
ბამბეული	18,3	15,2	7,6	7,3
შალეული .	3,1	3,1	1,9	1,8

ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი მრეწველობა საღ საფუძველზე ვითარდება, ხოლო რეკონსტრუქციის გასაღები — მანქანათმშენებლობა — მთლიანად ჩვენს ხელშია. ოღონდ საჭიროა, რომ იგი აზრიანად, რაციონალურად გამოვიყენოთ.

საინტერესო სურათს გვიჩვენებს მრეწველობის განვითარება საანგარიშო პერიოდში სოციალური სექტორების მიხედვით.

აი სათანადო ცხრილი.

მსხვილი მრეწველობის საერთო პროდუქცია სოციალური სექტორების მიხედვით (1926/27 წ. ფასებში):

	საერთო პროდუქცია (მილიონ მანეთობით)				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი პროდუქცია	21 025	27 477	33 903	38 464	41 968
აქედან:					
I. განსაზოგადოებული მრეწველობა	20 891	27 402	ცნობ. არ არის	38 436	41 940
აქედან:					
ა) სახელმწიფო მრეწველობა	19 143	24 983	» »	35 587	38 932
ბ) კოოპერაციული მრეწველობა	1 748	2 413	» »	2 849	3 008
II. კერძო მრეწველობა	134	75	» »	28	28
	(პროცენტობით)				
მთელი პროდუქცია	100	100	100	100	100
აქედან:					
I. განსაზოგადოებული მრეწველობა	99,4	99,7	ცნობ. არ არის	99,93	99,93
აქედან:					
ა) სახელმწიფო მრეწველობა	91,1	90,9	» »	92,52	92,76
ბ) კოოპერაციული მრეწველობა	8,3	8,8	» »	7,41	7,17
II. კერძო მრეწველობა	0,6	0,3	» »	0,07	0,07

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ კაპიტალისტურ ელემენტებს მრეწველობაში უკვე ბოლო მოეღო, ხოლო მეურნეობის სოციალისტური სისტემა ახლა წარმოადგენს ერთადერთ და მონოპოლიურ სისტემას ჩვენს მრეწველობაში. (ტ ა შ ი).

მაგრამ მრეწველობის ყველა მიღწევიდან, რომლებიც მან საანგარიშო პერიოდში მოიპოვა, ყველაზე მნიშვნელოვან მიღწევად უნდა ჩაითვალოს ის ფაქტი, რომ მან ამ ხნის განმავლობაში შეძლო აღეზარდა და გამოეჭედა ათასობით ახალი ადამიანი და მრეწველობის ახალი ხელმძღვანელი, ახალი ინჟინრებისა და ტექნიკოსების მთელი ფენები, ასეულ ათასობით ახალგაზრდა კვალიფიციური მუშები, რომლებმაც აითვისეს ახალი ტექნიკა და წინ წასწიეს ჩვენი სოციალისტური მრეწველობა. ეჭვს გარეშეა, რომ უამადაშიანებოდ შეუძლებელია მრეწველობას ჰქონოდა ის წარმატებანი, რომლებიც ახლა აქვს და რომლებითაც მას უფლება აქვს იამაყოს. მონაცემები მოწმობენ, რომ საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში მრეწველობამ წარმოებაში გამოუშვა საფაბრიკო-საქარხნო მოწაფეობის სკოლებიდან 800 ათასამდე მეტად თუ ნაკლებად კვალიფიციური მუშა, ხოლო უმაღლესი ტექნიკური სასწავლებლებიდან, უმაღლესი სასწავლებლებიდან და ტექნიკუმებიდან — 180 ათასზე მეტი ინჟინერი და ტექნიკოსი. თუ მართალია ის, რომ კადრების პრობლემა ჩვენი განვითარების უაღრესად სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს, უნდა ვაღიაროთ, რომ ჩვენი მრეწველობა ახლა სერიოზულად ეუფლება ამ პრობლემას.

ასეთია ჩვენი მრეწველობის ძირითადი მიღწევები.

მაგრამ სწორი არ იქნებოდა გვეფიქრა, რომ მრეწველობას მარტო წარმატებანი ჰქონდა. არა, მას აქვს თავისი ნაკლოვანებებიც. მათგან მთავარია:

ა) **შავი მეტალურგიის** ჩამორჩენა, რაც კვლავ გრძელდება;

ბ) **ფერადი მეტალურგიის** საქმის მოუწესრიგებლობა;

გ) ჩვენი ქვეყნის სათბობის საერთო ბალანსში **ადგილობრივი ქვანახშირის** (მოსკოვსახლო რაიონი, კავკასია, ურალი, ყარაგანდა, შუა აზია, ციმბირი, შორეული აღმოსავლეთი, ჩრდილოეთი მხარე და სხვ.) ამოღების განვითარების უაღრესად სერიოზული მნიშვნელობის შეუფასებლობა;

დ) სათანადო ყურადღების უქონლობა ურალის, ბაშკირეთის, ემბის რაიონებში **ნავთის** ახალი **ბაზის** ორგანიზაციის საკითხისადმი;

ე) სერიოზული მზრუნველობის უქონლობა **ფართო მოხმარების** საქონლის წარმოების გაშლაზე როგორც მსუბუქი და კვების მრეწველობის ხაზით, ისე სატყეო მრეწველობის ხაზით;

ვ) სათანადო ყურადღების უქონლობა **ადგილობრივი მრეწველობის** გაშლის საკითხისადმი;

ზ) სრულიად დაუშვებელი დამოკიდებულება **პროდუქციის ხარისხის** გაუმჯობესების საკითხისადმი;

თ) ჩამორჩენა **შრომის ნაყოფიერების** ამაღლების, **თვითღირებულების** შემცირების, **სამეურნეო ანგარიშის** დანერგვის საქმეში, რაც კვლავ გრძელდება;

ი) შრომისა და ხელფასის ცუდი ორგანიზაცია, რაც ჯერ კიდევ არ არის აღმოფხვრილი, გაუპიროვნება მუშაობაში, გათანაბრება ხელფასის სისტემაში;

კ) ხელმძღვანელობის ჯერ კიდევ აღმოუფხვრელი **კანცელარიულ-ბიუროკრატიული** მეთოდი სამეურნეო სახალხო კომისარიატებში და მათს ორგანოებში, მათ შორის მსუბუქი და კვების მრეწველობის სახალხო კომისარიატებში.

არა მგონია კიდევ საჭირო იყო იმის განმარტება, რომ აბსოლუტურად აუცილებელია ამ ნაკლოვანებათა სასწრაფოდ აღმოფხვრა. შავმა და ფერადმა მეტალურგიამ, როგორც

ცნობილია, ვერ შეასრულეს თავიანთი გეგმა პირველი ხუთწლედის მანძილზე. მათ ვერ შეასრულეს იგი აგრეთვე მეორე ხუთწლედის პირველ წელს. თუ მათი ჩამორჩენა კვლავაც გაგრძელდა, ისინი შეიძლება გადაიქცნენ მრეწველობის დაბრკოლებად და მისი გარღვევების მიზეზად. რაც შეეხება ქვანახშირისა და ნავთის მრეწველობის ახალი ბაზების შექმნას, ძნელი არ არის იმის გაგება, რომ, თუ ეს გადაუდებელი ამოცანა არ შევასრულეთ, შეიძლება შეეაფერხოთ მრეწველობაც და ტრანსპორტიც. ფართო მოხმარების საქონლისა და ადგილობრივი მრეწველობის განვითარების საკითხს, ისევე როგორც პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესების, შრომის ნაყოფიერების ამაღლების, თვითღირებულების შემცირებისა და სამეურნეო ანგარიშის დანერგვის საკითხებს — აგრეთვე არ ესაჭიროება განმარტება. რაც შეეხება შრომისა და ხელფასის ცუდ ორგანიზაციას და ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიულ მეთოდს, — როგორც დონბასის, აგრეთვე მსუბუქი და კვების მრეწველობის საწარმოთა ისტორიამ გვიჩვენა, ეს საშიში სენი დაბუდებულია მრეწველობის ყველა დარგში და აფერხებს მათს განვითარებას. თუ იგი არ აღმოიფხვრა, მრეწველობა ორივე ფეხით იკოჭლებს.

მორიგი ამოცანებია:

1) შევუნარჩუნოთ მანქანათმშენებლობას მისი ახლანდელი წამყვანი როლი მრეწველობის სისტემაში.

2) ბოლო მოვუღოთ შავი მეტალურგიის ჩამორჩენას.

3) მოვაწესრიგოთ ფერადი მეტალურგიის საქმე.

4) მთელი ძალღონით გავშალოთ ადგილობრივი ქვანახშირის ამოღება ყველა უკვე ცნობილ რაიონში, მოვაწყოთ ქვანახშირის ამოღების ახალი რაიონები (მაგალითად, შორეული აღმოსავლეთის ბურეის რაიონში), გადავაქციოთ კუზბასი მეორე დონბასად. (ხანგრძლივი ტაში).

5) სერიოზულად მოვკიდოთ ხელი ნავთის ბაზის ორგანიზაციას ურალის ქედის დასავლეთი და სამხრეთი კალთების რაიონებში.

6) გავშალოთ ფართო მოხმარების საქონლის წარმოება ყველა სამეურნეო სახალხო კომისარიატის ხაზით.

7) გავშალოთ ადგილობრივი საბჭოთა მრეწველობა, მივცეთ მას შესაძლებლობა — გამოიჩინოს ინიციატივა ფართო მოხმარების საქონლის წარმოების საქმეში და გავუწიოთ მას შესაძლებელი დახმარება ნედლეულით და სახსრებით.

8) გავაუმჯობესოთ გამოშვებული საქონლის ხარისხი, შევწყვიტოთ არაკომპლექტური პროდუქციის გამოშვება და დავსაჯოთ ყველა ის ამხანაგი, მიუხედავად პიროვნებისა, რომლებიც არღვევენ ან გვერდს უვლიან საბჭოთა ხელისუფლების კანონებს პროდუქციის ხარისხის და კომპლექტურობის შესახებ.

9) მივაღწიოთ შრომის ნაყოფიერების სისტემატურ ზრდას, თვითღირებულების შემცირებას და სამეურნეო ანგარიშის დანერგვას.

10) საბოლოოდ მოვსპოთ გაუპიროვნება მუშაობაში და გათანაბრება ხელფასის სისტემაში.

11) აღმოვფხვრათ ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიული მეთოდი სამეურნეო სახალხო კომისარიატების ყველა რგოლში, სისტემატურად შევამოწმოთ ხელმძღვანელი ცენტრების გადაწყვეტილებათა და მითითებათა შესრულება ქვემდგომი ორგანოების მიერ.

2. სოფლის მეურნეობის აღმავლობა

რამდენადმე სხვანაირად წარიმართა განვითარება სოფლის მეურნეობის დარგში. საანგარიშო პერიოდში ბევრად უფრო ნელა, ვიდრე მრეწველობაში, მაგრამ მაინც უფრო სწრაფად, ვიდრე ერთპიროვნული მეურნეობის ჭარბობის პერიოდში, ძლიერდებოდა სოფლის მეურნეობის ძირითადი დარგების აღმავლობა. ხოლო მეცხოველეობის დარგში ჩვენ საწინააღმდეგო პროცესიც კი გვქონდა — პირუტყვის სულადობის შემცირება, და მხოლოდ 1933 წელს, ისიც მარტო მეღორეობის დარგში, დაისახა აღმავლობის ნიშნები.

ცხადია, დაქსაქსულ წვრილ გლეხურ მეურნეობათა კოლმეურნეობებად გაერთიანების უდიდესმა სიძნელეებმა, თითქმის ცარიელ ადგილზე მარცვლეულისა და მეცხოველეობის მსხვილ მეურნეობათა დიდი რაოდენობის შექმნის ძნელმა საქმემ და, საერთოდ, ერთპიროვნული სოფლის მეურნეობის გარდაქმნისა და ახალ საკოლმეურნეო რელსებზე გადაყვანის **სარეორგანიზაციო** პერიოდმა, რომელიც ბევრ დროს და დიდ ხარჯებს მოითხოვს, — ყველა ამ ფაქტორმა აუცილებლობით წინასწარ განსაზღვრა როგორც სოფლის მეურნეობის აღმავლობის ნელი ტემპები, ისე პირუტყვის სულადობის განვითარებაში დაქვეითების შედარებით ხანგრძლივი პერიოდი.

არსებითად საანგარიშო პერიოდი სოფლის მეურნეობისათვის იყო არა იმდენად სწრაფი აღმავლობისა და მძლავრი გაჭანების პერიოდი, რამდენად უახლოეს მომავალში ასეთი აღმავლობისა და ასეთი გაჭანების წანამძღვართა შექმნის პერიოდი.

თუ ავიღებთ მონაცემებს ყველა კულტურის, ხოლო შემდეგ ცალკე — ტექნიკური კულტურების ნათესი ფართობის ზრდის შესახებ, სოფლის მეურნეობის განვითარება საანგარიშო პერიოდში შემდეგნაირად დაგვეხატება.

ყველა კულტურული ნათესი ფართობი სსრ კავშირში:

	მილიონ ჰექტარობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
მთელი ნათესი ფართობი	105,0	118,0	127,2	136,3	134,4	129,7
აქედან:						
ა) მარცვლეული კულტურები	94,4	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5
ბ) ტექნიკური კულტურები . .	4,5	8,8	10,5	14,0	14,9	12,0
გ) ბოსტნეულ-ბაღჩეული	3,8	7,6	8,0	9,1	9,2	8,6
დ) საკვები	2,1	5,6	6,5	8,8	10,6	7,3

ტექნიკური კულტურების ნათესი ფართობი სსრ კავშირში:

	მილიონ ჰექტარობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ბამბა . .	0,69	1,06	1,58	2,14	2,17	2,05
სელი (გრძელბოჭკოიანი)	1,02	1,63	1,75	2,39	2,51	2,40
შაქრის ჭარხალი . . .	0,65	0,77	1,04	1,39	1,34	1,21
ზეთოვანი კულტურები	20,0	5,20	5,22	7,53	7,98	5,79

ეს ცხრილები ასახავენ ორ ძირითად ხაზს სოფლის მეურნეობაში:

1) ხაზს ნათესი ფართობების ყოველნაირად გადიდებისაკენ სოფლის მეურნეობის გაჩაღებული რეორგანიზაციის პერიოდში, როცა კოლმეურნეობანი ათეულ ათასობით იქმნებოდნენ, როცა ისინი ერეკებოდნენ კულაკებს მიწიდან, ხელთ იგდებდნენ განთავისუფლებულ მიწებს და ეპატრონებოდნენ მათ.

2) ხაზს ნათესი ფართობების ხელაღებით გადიდების უარყოფისაკენ, ხაზს ფართობების ხელაღებით გადიდებიდან მიწის დამუშავების გაუმჯობესებაზე გადასვლისაკენ, სწორი თესლბრუნვისა და ანეულის დანერგვისაკენ, მოსავლიანობის გადიდებისაკენ და, თუ ამას პრაქტიკა მო-

ითხოვს, — არსებული ნათესი ფართობების დროებით შემცირებისაკენ.

როგორც ცნობილია, მეორე ხაზი — ერთადერთი სწორი ხაზი სოფლის მეურნეობაში — გამოცხადებულ იქნა 1932 წელს, როცა სარეორგანიზაციო პერიოდი სოფლის მეურნეობაში დასასრულს უახლოვდებოდა და მოსავლიანობის გადიდების საკითხი გადაიქცა სოფლის მეურნეობის განვითარების ერთ-ერთ ძირითად საკითხად.

მაგრამ ნათეს ფართობთა ზრდის მონაცემები არ შეიძლება ჩაითვალოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სავსებით საკმაო მაჩვენებლებად. ხდება ხოლმე, რომ ფართობი იზრდება, ხოლო პროდუქცია არ იზრდება, ან კიდევაც კლებულობს, იმის გამო, რომ მიწის დამუშავება გაუარესდა და მოსავლიანობა ფართობის ერთეულზე — დაეცა. ამის გამო საჭიროა მონაცემები ფართობების შესახებ შევავსოთ მონაცემებით საერთო პროდუქციის შესახებ.

აი სათანადო ცხრილი.

მარცვლეული და ტექნიკური კულტურების საერთო პროდუქცია სსრ კავშირში:

	მილიონ ცენტნერობით					
	1913 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ	1932 წ.	1933 წ
მარცვლეული კულტურები	801,0	717,4	835,4	694,8	698,7	898,0
ბამბა (ნედლი)	7,4	8,6	11,1	12 9	12,7	13,2
სელი (ბოჭკო)	3,3	3,6	4,4	5,5	5,0	5,6
შაქრის ჭარხალი	109,0	62,5	140,2	120,5	65,6	90,0
ზეთოვანი კულტურები	21,5	35,8	36,2	51,0	45,5	46,0

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ სოფლის მეურნეობის ყველაზე გაჩაღებული რეორგანიზაციის წლები — 1931 და 1932

წლები — წარმოადგენდნენ მარცვლეული კულტურების პროდუქციის ყველაზე მეტი შემცირების წლებს.

შემდეგ, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ სელი და ბამბა, რომელთა რაიონებშიც სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაცია უფრო ნაკლებ სწრაფი ტემპებით მიმდინარეობდა, თითქმის სრულებით არ დაზარალებულან და ვითარდებოდნენ აღმავალი ხაზით მეტად თუ ნაკლებად თანაბრად და განუხრელად, ინარჩუნებდნენ რა თავისი განვითარების მაღალ დონეს.

მესამე, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ მაშინ, როცა ზეთოვანმა კულტურებმა განიცადეს მხოლოდ ოდნავი რყევა და შეინარჩუნეს თავისი განვითარების მაღალი დონე ომამდელ დონესთან შედარებით, შაქრის ჭარხალმა, რომლის რაიონებშიც სოფლის მეურნეობის რეორგანიზაციის ყველაზე მაღალი ტემპები იყო და რომელიც უკანასკნელი შევიდა სარეორგანიზაციო პერიოდში, — ყველაზე მეტი დაქვეითება განიცადა რეორგანიზაციის უკანასკნელ წელს — 1932 წელს, და ომამდელ დონეზე დაბლა დასწია პროდუქცია.

ბოლოს, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ 1933 წელი — პირველი წელი სარეორგანიზაციო პერიოდის დამთავრების შემდეგ — წარმოადგენს გარდატეხის წელიწადს მარცვლეული და ტექნიკური კულტურების განვითარებაში.

ეს იმას ნიშნავს, რომ მარცვლეული კულტურები, უწინარეს ყოვლისა, ხოლო მათ შემდეგ — ტექნიკური კულტურები ამიერიდან მტკიცედ და გაბედულად წავლენ მძლავრი აღმავლობისაკენ.

ყველაზე მტკივნეულად გადაიტანა სარეორგანიზაციო პერიოდი სოფლის მეურნეობის მეცხოველეობის დარგმა.

აი სათანადო ცხრილი.

პირუტყვის სულადობა სსრ კავშირში:

	მილიონ სულობით					
	1916 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
ა) ცხენი	35,1	34,0	30,2	26,2	19,6	16,6
ბ) მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვი	58,9	68,1	52,5	47,9	40,7	38,6
გ) ცხვარი და თხა	115,2	147,2	108,8	77,7	52,1	50,6
დ) ღორი .	20,3	20,9	13,6	14,4	11,6	12,2

ამ ცხრილიდან ჩანს, რომ პირუტყვის სულადობის მხრივ საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს არა აღმავლობა, არამედ ჯერ კიდევ მიმდინარე შემცირება ომამდელ დონესთან შედარებით. აშკარაა, რომ, ერთი მხრივ, მსხვილკულაკური ელემენტების უდიდესმა სიმრავლემ სოფლის მეურნეობის მეცხოველეობის დარგებში და, მეორე მხრივ, გაძლიერებულმა კულაკურმა აგიტაციამ პირუტყვის დაკვლისათვის, რასაც ხელსაყრელი ნიადაგი ჰქონდა რეორგანიზაციის წლებში, — თავისი გამოხატულება ჰპოვა ამ ცხრილში.

შემდეგ, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ სულადობის დაცემა დაიწყო რეორგანიზაციის პირველივე წლიდან (1930 წელი) და გრძელდება 1933 წლამდე, ამასთან დაცემამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია პირველ სამ წელს, ხოლო 1933 წელს, სარეორგანიზაციო პერიოდის დამთავრების შემდეგ პირველ წელს, როცა მარცვლეული კულტურები აღმავლობის გზით წავიდნენ, სულადობის დაცემის ოდენობა მინიმუმამდე დავიდა.

ბოლოს, ამ ცხრილიდან გამომდინარეობს, რომ მეღორეობაში უკვე დაიწყო საწინააღმდეგო პროცესი, და 1933 წელს უკვე დაისახა აშკარა აღმავლობის ნიშნები.

ეს იმას ნიშნავს, რომ 1934 წელი უნდა გახდეს და შეიძლება გახდეს აღმავლობისაკენ გარდატეხის წლად მეცხოველეობის მთელ მეურნეობაში.

როგორ ვითარდებოდა ჩვენში გლეხურ მეურნეობათა კოლექტივიზაცია საანგარიშო პერიოდში?

აი სათანადო ცხრილი.

კოლექტივიზაცია:

	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
კოლმეურნეობათა რიცხვი (ათასობით)	57,0	85,9	211,1	211,05	224,5
მეურნეობათა რიცხვი კოლმეურნეობებში (ძილიონობით) . .	1,0	6,0	13,0	14,9	15,2
გლეხურ მეურნეობათა კოლექტივიზაციის პროცენტი	3,9	23,6	52,7	61,5	65,0

ხოლო როგორ მიმდინარეობდა მარცვლეულის ნათესი ფართობების მოძრაობა სექტორების მიხედვით?

აი სათანადო ცხრილი.

მარცვლეულის ნათესი ფართობი სექტორების მიხედვით:

სექტორები	მარცვლეული კულტურების ნათესი მილიონ ჰექტარობით					1933 წ. ფართობის პროც. ძიმართ
	1929 წ	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.	
1. საბჭოთა მეურნეობები	1,5	2,9	8,1	9,3	10,8	10,6
2. კოლმეურნეობები	3,4	29,7	61,0	69,1	75,0	73,9
3. ერთპიროვნული გლეხები	91,1	69,2	35,3	21,3	15,7	15,5
მარცვლეულის მთელი ნათესი სსრ კავშირში	96,0	101,8	104,4	99,7	101,5	100,0

რას მოწმობენ ეს ცხრილები?

ისინი მოწმობენ იმას, რომ სოფლის მეურნეობის სარეორგანიზაციო პერიოდი, როცა კოლმეურნეობათა რაოდენობა და მათი წევრების რიცხვი სწრაფი ტემპებით იზრდებოდა, უკვე დამთავრებულია, დამთავრებულია ჯერ კიდევ 1932 წელს.

მაშასადამე, კოლექტივიზაციის შემდგომი პროცესი წარმოადგენს კოლმეურნეობების მიერ ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობათა ნაშთების თანდათანობითი შეწოვისა და გარდაქმნის პროცესს.

ეს იმას ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობებმა გაიმარჯვეს საბოლოოდ და სამუდამოდ. (მ ქ უ ხ ა რ ე ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

შემდეგ, ისინი მოწმობენ იმას, რომ სსრ კავშირში საბჭოთა მეურნეობებს და კოლმეურნეობებს ერთად უჭირავთ მარცვლეულის მთელი ფართობის 84,5 პროცენტი.

ეს იმას ნიშნავს, რომ კოლმეურნეობები და საბჭოთა მეურნეობები ერთად ისეთ ძალად იქცნენ, რომელიც წყვეტს მთელი სოფლის მეურნეობის და ყველა მისი დარგის ბედს.

შემდეგ, ისინი მოწმობენ იმას, რომ კოლმეურნეობებში გაერთიანებულ გლეხურ მეურნეობათა 65 პროცენტს უჭირავს მარცვლეულის მთელი ნათესი ფართობის 73,9 პროცენტი, მაშინ როცა იმ დარჩენილ ინდივიდუალურ გლეხურ მეურნეობათა მთელ მასას, რომლებიც შეადგენენ მთელი გლეხური მოსახლეობის 35 პროცენტს, მარცვლეულის მთელი ნათესი ფართობის მხოლოდ 15,5 პროცენტი უჭირავს.

თუ ამას დავუმატებთ იმ ფაქტს, რომ კოლმეურნეობებმა 1933 წელს ყველა სახის დამზადების მიხედვით სახელმწი-

ფოს ჩააბარეს ერთ მილიარდ ფუთზე მეტი მარცვალი, ხოლო ერთპიროვნულმა გლეხებმა, რომლებმაც გეგმა მთელი 100 პროცენტით შეასრულეს, — ჩააბარეს სულ 130 მილიონ ფუთამდე, მაშინ როცა 1929/30 წელს ერთპიროვნულმა გლეხებმა სახელმწიფოს ჩააბარეს დაახლოებით 780 მილიონი ფუთი, კოლმეურნეობებმა კი არაუმეტეს 120 მილიონი ფუთისა, — მაშინ ცხადზე უცხადესი გახდება, რომ კოლმეურნეობებმა და ერთპიროვნულმა გლეხებმა საანგარიშო პერიოდში სავსებით გაცვალეს როლები, ამასთან კოლმეურნეობები ამ ხნის განმავლობაში იქცნენ სოფლის მეურნეობის გაბატონებულ ძალად, ერთპიროვნული გლეხები კი — მეორეხარისხოვან ძალად, რომელიც იძულებულია დაემორჩილოს და შეეგუოს საკოლმეურნეო წყობილებას.

უნდა ვაღიაროთ, რომ მშრომელი გლეხობა, ჩვენი საბჭოთა გლეხობა საბოლოოდ და სამუდამოდ დადგა სოციალიზმის წითელი დროშის ქვეშ. (ხანგრძლივი ტაში).

დაე იყბედონ ესერულ-მენშევიკურმა და ბურჟუაზიულ-ტროცკისტულმა ჭორიკანებმა, რომ გლეხობა ბუნებით კონტრრევოლუციურია, რომ იგი მოწოდებულია აღადგინოს სსრ კავშირში კაპიტალიზმი, რომ იგი არ შეიძლება იყოს მუშათა კლასის მოკავშირე სოციალიზმის აშენების საქმეში, რომ სსრ კავშირში შეუძლებელია სოციალიზმის აშენება. ფაქტები მოწმობენ, რომ ეს ვაჟბატონები ცილსა სწამებენ სსრ კავშირსაც და საბჭოთა გლეხობასაც. ფაქტები მოწმობენ, რომ ჩვენი საბჭოთა გლეხობა საბოლოოდ მოსცილდა კაპიტალიზმის ნაპირებს და გასწია წინ მუშათა კლასთან კავშირში — სოციალიზმისაკენ. ფაქტები მოწმობენ, რომ ჩვენ უკვე ავაშენეთ სოციალისტური საზოგადოების საძირკველი სსრ კავშირში და დაგვრჩა მხოლოდ დავაგვირგვინოთ იგი ზედნაშენებით, — ეს საქმე, უეჭვე-

ლად, უფრო ადვილია, ვიდრე სოციალისტური საზოგადოების საძირკვლის აშენება.

მაგრამ კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების ძალა მათი ნათესი ფართობებისა და პროდუქციის ზრდით როდი ამოიწურება. იგი გამოიხატება აგრეთვე მათი სატრაქტორო პარკის ზრდით, მათი მექანიზაციის ზრდით. უეჭველია, ამ მხრივ ჩვენმა კოლმეურნეობებმა და საბჭოთა მეურნეობებმა დიდი ნაბიჯი გადადგეს წინ.

აი სათანადო ცხრილი.

ხატრაქტორო პარკი სსრ კავშირის სოფლის მეურნეობაში (ამორტიზაციის გათვალისწინებით):

	ათას ცალობით					სიმძლავრე ათას ცხენის ძალობით				
	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.	1929 წ.	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
სულ ტრაქტორები	31,9	72,1	125,3	148,5	204,1	391,4	1003,5	1850,0	2225,0	3100,0
აქედან:										
ა) ტრაქტორები მტს-ებში . .	2,4	31,1	63,3	74,8	122,3	23,9	372,5	848,0	1077,0	1782,0
ბ) ტრაქტორები ყველა სისტემის საბჭოთა მეურნეობებში	9,7	27,7	51,5	64,0	81,8	123,4	488,1	892,0	1048,0	1318,0

მაშასადამე, 204 ათასი ტრაქტორი და 3 მილიონ 100 ათასი ცხენის ძალა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისათვის. ეს, როგორც ხედავთ, პატარა ძალა როდია, მას შეუძლია აღმოფხვრას კაპიტალიზმის ყველა და ყოველგვარი ფესვი სოფლად. ეს ძალა ერთიორად აღემატება ტრაქტორების იმ რაოდენობას, რომელზეც თავის დროზე ლაპარაკობდა ლენინი, როგორც შორეულ პერსპექტივაზე [77].

რაც შეეხება სასოფლო-სამეურნეო მანქანების პარკს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებში და საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის საბჭოთა მეურნეობებში, ამის ცნობები მოცემულია შემდეგ ცხრილებში.

მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებში:

	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ.
კომბაინები (ათას ცალობით)	7 ც.	0,1	2,2	11,5
ძრავები და ლოკომობილები (ათას ცალობით)	0,1	4,9	6,2	17,6
რთული და ნახევრად-რთული სალეწი მანქანები (ათას ცალობით) .	2,9	27,8	37,0	50,0
ელექტროდანადგარები ლეწვისათვის	168	268	551	1 283
სარემონტო სახელოსნოების რიცხვი მტს-ებში	104	770	1 220	1 933
სატვირთო ავტომობილები (ათას ცალობით) . .	0,2	1,0	6,0	13,5
მსუბუქი ავტომობილები (ცალობით)	17	191	245	2 800

საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის საბჭოთა მეურნეობებში:

	1930 წ.	1931 წ.	1932 წ.	1933 წ
კომბაინები (ათას ცალობით)	1,7	6,3	11,9	13,5
ძრავები და ლოკომობილები (ათას ცალობით)	0,3	0,7	1,2	2,5
რკინული და ნახევრადრკინული სალეწი ძანქანები (ათას ცალობით)	1,4	4,2	7,1	8.0
ელექტროდანადგარები	42	112	164	222
სარემონტო სახელოსნოები:				
ა) კაპიტალური რემონტისა	72	133	208	302
ბ) საშუალო რემონტისა	75	160	215	476
გ) მიმდინარე რემონტისა	205	310	578	1 166
სატვირთო ავტომობილები (ათას ცალობით)	2,1	3,7	6,2	10,9
მსუბუქი აუტომობილები (ცალობით)	118	385	625	1 890

ვფიქრობ, რომ ეს მონაცემები განმარტებას არ საჭიროებენ.

მცირე მნიშვნელობა როლი ჰქონდა სოფლის მეურნეობის აღმავლობისათვის აგრეთვე მტს-ებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებათა შექმნას და სოფლის მეურნეობის მომარაგებას კვალიფიციური მუშაკებით. ახლა ყველა აღიარებს, რომ პოლიტგანყოფილებათა მუშაკებმა უდიდესი როლი შეასრულეს კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მუშაობის გაუმჯობესების საქმეში. ცნობილია, რომ საანგარიშო პერიოდში პარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა სოფლის მეურნეობის კადრების განსამტკიცებლად სოფელში გაგზავნა 23 ათასზე მეტი კომუნისტი, მათგან მიწათმოქმედების მუშაკები — 3 ათასზე მეტი, საბჭოთა მეურნეობების მუშაკები — 2 ათასზე მეტი,

მტს-ების პოლიტგანყოფილებათა მუშაკები — 13 ათასზე მეტი და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებათა მუშაკები — 5 ათასზე მეტი.

იგივე უნდა ითქვას კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მომარაგებაზე ახალი ინჟინერ-ტექნიკური და აგრონომიული ძალებით. ცნობილია, რომ საანგარიშო პერიოდში ამ ჯგუფის მუშაკები სოფლის მეურნეობაში გაიგზავნა 111 ათას კაცზე მეტი.

ტრაქტორისტები, კომბაინერები, მეშტურვალეები, შოფერები საანგარიშო პერიოდში მომზადებულ იქნა და მარტო მიწსახკომის სისტემის ხაზით გაიგზავნა 1 მილიონ 900 ათას კაცზე მეტი.

ამავე პერიოდში მომზადებულ და გადამზადებულ იქნენ კოლმეურნეობების გამგეობათა თავმჯდომარეები და წევრები, მემინდვრეობის ბრიგადირები, მეცხოველეობის ბრიგადირები, მოანგარიშეები — 1 მილიონ 600 ათას კაცზე მეტი.

ეს, რა თქმა უნდა, ცოტაა ჩვენი სოფლის მეურნეობისათვის. მაგრამ ეს რაღაც მაინც არის.

როგორც ხედავთ, სახელმწიფომ გააკეთა ყველაფერი, რაც კი შესაძლებელი იყო, იმისათვის, რომ გაეადვილებინა მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატისა და საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატის ორგანოთა მუშაობა კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების მშენებლობის ხელმძღვანელობის ხაზით.

შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ეს შესაძლებლობანი ჯეროვნად არის გამოყენებული?

სამწუხაროდ, ამის თქმა არ შეიძლება.

დავიწყოთ იმით, რომ ეს სახალხო კომისარიატები უფრო მეტად, ვიდრე სხვა სახალხო კომისარიატები დაავადებული არიან საქმისადმი ბიუროკრატიულ-კანცელარიული დამოკიდებულების სენით. წყვეტენ საკითხებს, მაგრამ

არ ფიქრობენ იმაზე, რომ შეამოწმონ შესრულება, წესრიგისაკენ მოუწოდონ ხელმძღვანელი ორგანოების მითითებათა და განკარგულებათა დამრღვევებს, წინ წამოსწიონ პატიოსანი და კეთილსინდისიერი შემსრულებლები.

ტრაქტორებისა და მანქანების უზარმაზარი პარკის არსებობა თითქოს ავალდებულებს სამიწათმოქმედო ორგანოებს წესრიგზე იქონიონ ეს ძვირფასი მანქანები, დროზე შეაკეთონ ისინი, ცოტად თუ ბევრად რიგიანად გამოიყენონ ისინი მუშაობაში. რას აკეთებენ ისინი ამ დარგში? სამწუხაროდ, ძალიან ცოტას. ტრაქტორებისა და მანქანების შენახვა არადამაკმაყოფილებელია. რემონტიც არადამაკმაყოფილებელია, რადგან აქამდე არა სურთ გაიგონ, რომ რემონტის საფუძველს წარმოადგენს მიმდინარე და საშუალო რემონტი და არა კაპიტალური რემონტი. რაც შეეხება ტრაქტორებისა და მანქანების გამოყენებას, ამ საქმის არადამაკმაყოფილებელი მდგომარეობა იმდენად აშკარა და საყოველთაოდ ცნობილია, რომ ამას მტკიცება არ ესაჭიროება.

სოფლის მეურნეობის ერთ-ერთ მორიგ ამოცანას წარმოადგენს სწორ თესლბრუნვათა შემოღება, წმინდა ანეულის გაფართოება, სათესლე საქმის გაუმჯობესება მიწათმოქმედების ყველა დარგში. რა კეთდება ამ მხრივ? სამწუხაროდ, ჯერჯერობით — ძალიან ცოტა რამ. მარცვლეულისა და ბამბის სათესლე საქმე ისე აბნეულია, რომ მის გამოსწორებას კიდევ დიდი დრო დასჭირდება.

ტექნიკურ კულტურათა მოსავლიანობის გადიდების ერთ-ერთ ნამდვილ საშუალებას წარმოადგენს მათი მომარაგება სასუქებით. რა კეთდება ამ დარგში? ჯერჯერობით — ძალიან ცოტა რამ. სასუქები არის, მაგრამ მიწსახკომის ორგანოები ვერ ახერხებენ მათს მიღებას, ხოლო თუ მიიღეს, შემდეგ არ იჩენენ მზრუნველობას იმისათვის, რომ თავის დროზე მიაწოდონ ისინი ადგილებს და რაციონალურად გამოიყენონ.

საბჭოთა მეურნეობების შესახებ უნდა ითქვას, რომ ისინი ჯერ კიდევ ვერ დგანან თავიანთი ამოცანების სიმაღლეზე. მე აზრადაც არ მომსვლია არასაკმაოდ შევაფასო ჩვენი საბჭოთა მეურნეობების დიდი გამარევოლუციურებელი მნიშვნელობა. მაგრამ თუ სახელმწიფოს უდიდეს დაბანდებებს საბჭოთა მეურნეობების საქმეში შევადარებთ საბჭოთა მეურნეობების მუშაობის ახლანდელ ფაქტიურ შედეგებს, მივიღებთ ძალიან დიდ შეუფარდებლობას, რომელიც საბჭოთა მეურნეობებისათვის სასახელო ვერ არის. ამ შეუფარდებლობის მთავარ მიზეზს წარმოადგენს ის გარემოება, რომ მარცვლეულის ჩვენი საბჭოთა მეურნეობები ნეტისმეტად მსხვილია, დირექტორები თავს ვერ ართმევენ ვეებერთელა საბჭოთა მეურნეობებს, თვით საბჭოთა მეურნეობები მეტად სპეციალიზებულია, მათ არა აქვთ თესლბრუნვა და საანეულო ფართობი, არა აქვთ თავიანთ შემადგენლობაში მეცხოველეობის ელემენტები. როგორც ჩანს, აუცილებელია საბჭოთა მეურნეობების გაწვრილერთეულება და მათი გადაჭარბებული სპეციალიზაციის ლიკვიდაცია. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატმა დროზე დასვა ეს საკითხი და მიაღწია მის გადაჭრას. მაგრამ ეს ასე არ არის. საკითხი დაისვა და გადაიჭრა ისეთი ადამიანების ინიციატივით, რომლებსაც არავითარი დამოკიდებულება არა აქვთ საბჭოთა მეურნეობების სახალხო კომისარიატთან.

ბოლოს, მეცხოველეობის საკითხი. მე უკვე მოგახსენეთ მეცხოველეობის მძიმე მდგომარეობაზე. შეიძლება ვიფიქროთ, რომ ჩვენი სამიწათმოქმედო ორგანოები გაფაციცებით მუშაობენ მეცხოველეობის კრიზისის ლიკვიდაციისათვის, რომ ისინი განგაშს სტეხენ, მუშაკების მობილიზაციას ახდენენ და იერიში მიაქვთ მეცხოველეობის პრობლემაზე. სამწუხაროდ, არაფერი ამის მსგავსი არ მომხდარა და არც ხდება. ისინი არათუ არ სტეხენ განგაშს მეცხოვე-

ლეობის მძიმე მდგომარეობის გამო, არამედ — პირიქით — ცდილობენ მიჩქმალონ საკითხი, ხოლო ზოგჯერ თავიანთ მოხსენებებში ცდილობენ კიდევაც დაუმალონ ჩვენი ქვეყნის საზოგადოებრივ აზრს მეცხოველეობის ნამდვილი მდგომარეობა, რაც სრულიად შეუწყნარებელია ბოლშევიკებისათვის. ამის შემდეგ იმედის დამყარება იმაზე, რომ სამიწათმოქმედო ორგანოები შეძლებენ გზაზე დააყენონ და სათანადო სიმაღლეზე აიყვანონ მეცხოველეობა, — ნიშნავს ქვიშაზე შენებას. მეცხოველეობის საქმეს ხელი უნდა მოჰკიდოს მთელმა პარტიამ, ყველა ჩვენმა მუშაკმა, პარტიულმა და უპარტიომ; უნდა გვახსოვდეს, რომ მეცხოველეობის პრობლემა ამჟამად ისეთივე პირველი რიგის პრობლემაა, როგორიც გუშინ იყო უკვე წარმატებით გადაჭრილი მარცვლეულის პრობლემა. ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ საბჭოთა ადამიანები, რომლებსაც დაუძლევიათ არაერთი სერიოზული დაბრკოლება მიზნისაკენ მიმავალ გზაზე, ამ დაბრკოლების გადალახვასაც შეძლებენ. (ტაშის გრიალი).

ასეთია მოკლე და მეტად არასრული ნუსხა იმ ნაკლოვანებებისა, რომლებიც უნდა აღმოიფხვრას, და ნუსხა იმ ამოცანებისა, რომლებიც უახლოეს დროში უნდა გადაიჭრას.

მაგრამ საქმე ამ ამოცანებით არ ამოიწურება. არის კიდევ სხვა ამოცანები სოფლის მეურნეობის ხაზით, რომელთა შესახებ საჭიროა რამდენიმე სიტყვა ითქვას.

უწინარეს ყოვლისა მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ, რომ ჩვენი ოლქების ძველმა დაყოფამ სამრეწველო და აგრარულ ოლქებად უკვე მოჭამა თავისი დრო. ჩვენ აღარა გვაქვს მხოლოდ და მხოლოდ აგრარული ოლქები, რომლებიც მოამარაგებდნენ სამრეწველო ოლქებს პურით, ხორცით და ბოსტნეულით, ისევე როგორც აღარა გვაქვს მხოლოდ და მხოლოდ სამრეწველო ოლქები, რომლებსაც შეეძლოთ

ჰქონოდათ იმედი, რომ ყველა საჭირო პროდუქტს მიიღებენ გარედან, სხვა ოლქებიდან. განვითარებას იმისკენ მივყავართ, რომ ყველა ოლქი ჩვენში მეტად თუ ნაკლებად სამრეწველო ხდება, და რაც დრო გავა, მით უფრო გახდებიან ისინი სამრეწველო ოლქებად. ეს იმას ნიშნავს, რომ უკრაინას, ჩრდილოეთ კავკასიას, ცენტრალურ შავნიადაგიან ოლქს და სხვა ყოფილ აგრარულ რაიონებს უკვე აღარ შეუძლიათ გაგზავნონ სხვაგან, სამრეწველო ცენტრებში იმდენი პროდუქტი, რამდენსაც გზავნიდნენ წინათ, რადგან იძულებული არიან გამოკვებონ თავიანთი საკუთარი ქალაქები და თავიანთი საკუთარი მუშები, რომელთა რაოდენობაც თანდათან გაიზრდება. მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ თვითეულმა ოლქმა უნდა შექმნას თავისი სასოფლო-სამეურნეო ბაზა, რათა ჰქონდეს თავისი ბოსტნეული, თავისი კარტოფილი, თავისი კარაქი, თავისი რძე და ამა თუ იმ რაოდენობით — თავისი პური, თავისი ხორცი, — თუ სურს არ აღმოჩნდეს ძნელ მდგომარეობაში. თქვენ იცით, რომ ამ საქმის განხორციელება სავსებით შესაძლებელია და ახლა იგი უკვე კეთდება.

ამოცანა ის არის, რომ ეს საქმე ბოლომდე მივიყვანოთ რადაც უნდა დაგვიჯდეს.

შემდეგ, საჭიროა ყურადღება მიექცეს იმას, რომ ჩვენი ოლქების ცნობილი დაყოფა მომხმარებელ და მწარმოებელ ოლქებად აგრეთვე კარგავს თავის განსაკუთრებულ ხასიათს. ისეთმა «მომხმარებელმა» ოლქებმა, როგორიც არიან მოსკოვისა და გორკის ოლქები, მიმდინარე წელს სახელმწიფოს მისცეს 80 მილიონამდე ფუთი პური. ეს, რა თქმა უნდა, მცირე საქმე როდია. ეგრეთწოდებულ მომხმარებელ ზოლში ბუჩქნარით დაფარული 5 მილიონამდე ჰექტარი ყამირი მიწაა. ცნობილია, რომ ამ ზოლში ჰავა ცუდი როდია, ნალექები საკმაოა, გვალვა არ იცის. თუ ამ მიწებს გავწმენდთ ბუჩქნარისაგან და განვახორციელებთ

ორგანიზაციული ხასიათის მთელ რიგ ღონისძიებებს, შეიძლება მივიღოთ მარცვლეული კულტურების უზარმაზარი რაიონი, რომელსაც შეეძლება მოგვცეს, ამ ადგილებისათვის ჩვეულებრივი დიდი მოსავლიანობის დროს, სასაქონლო მარცვლეული არანაკლები რაოდენობით, ვიდრე იძლევა ახლა ქვემო ან შუა ვოლგა. ეს დიდი დახმარება იქნებოდა ჩრდილოეთი სამრეწველო ცენტრებისათვის.

ცხადია, ამოცანა ის არის, რომ შევქმნათ მომხმარებელი ზოლის რაიონებში მარცვლეული კულტურების დიდი მასივი.

ბოლოს, ვოლგისგაღმა მხარეში გვალვასთან ბრძოლის საკითხი. ვოლგისგაღმა აღმოსავლეთ რაიონებში ტყეების დარგვას და ტყესაცავი ზოლების გაშენებას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. ეს მუშაობა, როგორც ვიცით, უკვე მიმდინარეობს, თუმცა არ შეიძლება ითქვას, რომ იგი საკმაო ინტენსივობით ხორციელდებოდეს. რაც შეეხება ვოლგისგაღმა მხარის მორწყვას, — ეს კი მთავარია გვალვასთან ბრძოლის თვალსაზრისით, — არ შეიძლება დავუშვათ, რომ ეს საქმე დიდი ხნით გადაიდოს. მართალია, იგი რამდენადმე შეაფერხა ზოგიერთმა გარეშე გარემოებამ, რამაც აუარებელი ძალა და სახსარი შთანთქა. მაგრამ ახლა საფუძველი აღარა გვაქვს მომავლისათვის გადავდოთ იგი. არ შეიძლება არ გვქონდეს სერიოზული და სავსებით სტაბილური, ამინდის შემთხვევითობათაგან თავისუფალი, ბაზა პურის წარმოებისა ვოლგაზე, რომელიც ყოველწლიურად მოგვცემს 200 მილიონ ფუთ სასაქონლო მარცვლეულს. ეს სავსებით აუცილებელია, თუ გავითვალისწინებთ, ერთი მხრივ, ქალაქების ზრდას ვოლგაზე და, მეორე მხრივ, ყოველგვარ შესაძლებელ გართულებებს საერთაშორისო ურთიერთობის დარგში.

ამოცანა ის არის, რომ შევუდგეთ სერიოზულ მუშაობას ვოლგისგაღმა მხარის მორწყვის საქმის მოსაწყობად. (ტ ა შ ი).

8. მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობისა და კულტურის აღმავლობა

ამრიგად, ჩვენ დავასურათეთ ჩვენი მრეწველობისა და სოფლის მეურნეობის მდგომარეობა, მათი განვითარება საანგარიშო პერიოდში, მათი ახლანდელი ვითარება.

შედეგად ჩვენ გვაქვს:

ა) წარმოების მძლავრი აღმავლობა როგორც მრეწველობაში, ისე სოფლის მეურნეობის ძირითად დარგებში.

ბ) ამ აღმავლობის საფუძველზე მეურნეობის სოციალისტური სისტემის საბოლოო გამარჯვება კაპიტალისტურ სისტემაზე როგორც მრეწველობაში, ისე სოფლის მეურნეობაში, სოციალისტური სისტემის გადაქცევა მთელი სახალხო მეურნეობის ერთადერთ სისტემად, კაპიტალისტური ელემენტების გამოდევნა სახალხო მეურნეობის ყველა სფეროდან.

გ) ერთპიროვნულ გლეხთა დიდი უმრავლესობის საბოლოოდ ჩამოშორება წვრილსასაქონლო ერთპიროვნული მეურნეობისაგან, მათი გაერთიანება კოლექტიურ მეურნეობებად კოლექტიური შრომისა და წარმოების საშუალებათა კოლექტიური საკუთრების საფუძველზე, კოლექტიური მეურნეობის სრული გამარჯვება წვრილსასაქონლო ინდივიდუალურ მეურნეობაზე.

დ) მზარდი პროცესი კოლმეურნეობების შემდგომი გაფართოებისა ერთპიროვნულ გლეხურ მეურნეობათა ხარჯზე, რომელთა რიცხვი, ამრიგად, მცირდება თვიდან თვემდე და რომლებიც არსებითად დამხმარე ძალად ხდებიან კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობებისათვის.

გასაგებია, რომ ამ ისტორიულ გამარჯვებას ექსპლოატატორებზე არ შეიძლებოდა არ გამოეწვია მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობისა და მთელი ყოფაცხოვრების ძირფესვიანი გაუმჯობესება.

პარაზიტული კლასების ლიკვიდაციას შედეგად მოჰყვა ადამიანის მიერ ადამიანის ექსპლოატაციის მოსპობა. მუ-

შისა და გლეხის შრომა განთავისუფლებულია ექსპლოატაციისაგან. შემოსავალი, რასაც ექსპლოატატორები ხალხის შრომიდან სწურავდნენ, ამჟამად მშრომელთა ხელში რჩება და გამოყენებულია ნაწილობრივ წარმოების გასაფართოებლად და წარმოებაში მშრომელთა ახალი რაზმების ჩასაბმელად, ნაწილობრივ — მუშათა და გლეხთა შემოსავლის პირდაპირ გასადიდებლად.

გაქრა უმუშევრობა — მუშათა კლასის უბედურება. თუ ბურჟუაზიულ ქვეყნებში მილიონობით უმუშევარი გაჭირვებასა და ტანჯვას განიცდის სამუშაოს უქონლობის გამო, ჩვენში აღარ არიან მუშები, რომლებსაც სამუშაო და ხელფასი არ ჰქონდეთ.

კულაკური კაბალის გაქრობასთან ერთად გაქრა სიღატაკე სოფლად. ყოველ გლეხს, კოლმეურნეს თუ ერთპიროვნულ გლეხს, ახლა საშუალება აქვს იცხოვროს ადამიანურად, თუ კი სურს პატიოსნად იმუშაოს და არ იზარმაცოს, არ იხეტიალოს და საკოლმეურნეო დოვლათი არ დაიტაცოს.

ექსპლოატაციის მოსპობა, უმუშევრობის მოსპობა ქალაქად, სიღატაკის მოსპობა სოფლად — ეს ისეთი ისტორიული მიღწევებია მშრომელთა მატერიალურ მდგომარეობაში, რომლებზე ოცნებაც არ შეუძლიათ თვით ყველაზე «დემოკრატიული» ბურჟუაზიული ქვეყნების მუშებსა და გლეხებს.

შეიცვალა ჩვენი დიდი ქალაქებისა და სამრეწველო ცენტრების სახე. ბურჟუაზიული ქვეყნების დიდი ქალაქების აუცილებელი ნიშანია ჯურღმულები, ეგრეთწოდებული მუშათა უბნები ქალაქის განაპირა ადგილებში, რომლებიც წარმოადგენენ ბნელ, ნესტიან, ნახევრადდანგრეულ, მეტწილად სარდაფებში მოთავსებულ სადგომთა გროვას, სადაც ჩვეულებრივ შეკუნჭულია ღარიბი ხალხი, სადაც ისინი სიბინძურეში ფუთფუთობენ და ბედს იწყევლიან. რევოლუციამ სსრ კავშირში გამოიწვია ის, რომ ეს ჯურღმულები ჩვენში გაქრა. ისინი შეცვალა ახლად აგებულმა

კარგმა და სინათლიანმა მუშათა უბნებმა, ამასთან ბევრ შემთხვევაში მუშათა უბნები ჩვენში უკეთ გამოიყურებიან, ვიდრე ქალაქის ცენტრები.

უფრო მეტად შეიცვალა სოფლის სახე. ქრება ძველი სოფელი თავისი საყდრით ყველაზე თვალსაჩინო ადგილას, ურიადნიკის, ხუცესისა და კულაკის საუკეთესო სახლებით პირველ რიგზე, თავისი ნახევრადდანგრეული გლეხური ქოხებით უკანა რიგზე. მის ადგილას ჩნდება ახალი სოფელი თავისი საზოგადოებრივ-სამეურნეო ნაგებობებით, თავისი კლუბებით, რადიოთი, კინოთი, სკოლებით, ბიბლიოთეკებითა და საბავშვო ბაგებით, თავისი ტრაქტორებით, კომბაინებით, სალეწი მანქანებით, ავტომობილებით. გაქრა ძველი წარჩინებული ფიგურები კულაკ-ექსპლოატატორისა, მევახშე-წურბელისა, ვაჭარ-სპეკულანტისა, ხუცეს-ურიადნიკისა. ახლა წარჩინებული ადამიანები არიან კოლმეურნეობებისა და საბჭოთა მეურნეობების, სკოლებისა და კლუბების მოღვაწეები, უფროსი ტრაქტორისტები და კომბაინერები, ბრიგადირები მემინდვრეობისა და მეცხოველეობის დარგში, საკოლმეურნეო მინდვრების საუკეთესო დამკვრელნი.

ქრება წინააღმდეგობა ქალაქსა და სოფელს შორის. ქალაქი გლეხების თვალში აღარ არის მათი ექსპლოატაციის ცენტრი. სულ უფრო მტკიცე ხდება სამეურნეო და კულტურული კავშირი ქალაქსა და სოფელს შორის. ქალაქისა და მისი მრეწველობისაგან სოფელი ახლა დახმარებას იღებს — ტრაქტორებით, სასოფლო-სამეურნეო მანქანებით, ავტომობილებით, ხალხით, სახსრებით. თვით სოფელსაც ახლა თავისი მრეწველობა აქვს მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების, სარემონტო სახელოსნოების სახით, კოლმეურნეობათა სხვადასხვანაირი სამრეწველო საწარმოების, მცირეძალოვანი ელექტროსადგურებისა და სხვათა სახით. ივსება კულტურული უფსკრული ქალაქსა და სოფელს შორის.

ასეთია მშრომელთა ძირითადი მიღწევები მათი მატერიალური მდგომარეობის, ყოფაცხოვრების, კულტურის გაუმჯობესების დარგში.

ამ მიღწევათა საფუძველზე საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) სახალხო შემოსავლის ზრდა 35 მილიარდიდან 1930 წელს — 50 მილიარდამდე 1933 წელს, ამასთან, რადგან კაპიტალისტური ელემენტების, მათ შორის კონცესიონერების, წილი სახალხო შემოსავალში ამჟამად შეადგენს ნახევარ პროცენტზე ნაკლებს, ამიტომ თითქმის მთელი სახალხო შემოსავალი ნაწილდება მუშებსა და მოსამსახურეებს, მშრომელ გლეხებს, კოოპერაციასა და სახელმწიფოს შორის.

ბ) საბჭოთა კავშირის მოსახლეობის ზრდა 160,5 მილიონი სულიდან 1930 წლის დამლევს — 168 მილიონამდე 1933 წლის დამლევს.

გ) მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვის ზრდა 14 მილიონ 530 ათასიდან 1930 წელს — 21 მილიონ 883 ათასამდე 1933 წელს, ამასთან ფიზიკურად მომუშავეთა რიცხვი ამ პერიოდში 9 მილიონ 489 ათასიდან გაიზარდა 13 მილიონ 797 ათასამდე, მსხვილი მრეწველობის მუშების რიცხვი, მათ შორის ტრანსპორტის მუშების რიცხვი, 5 მილიონ 79 ათასიდან გაიზარდა 6 მილიონ 882 ათასამდე, სოფლის მეურნეობის მუშების რიცხვი 1 მილიონ 426 ათასიდან ავიდა 2 მილიონ 519 ათას კაცამდე, ხოლო ვაჭრობაში მუშა-მოსამსახურეთა რიცხვი 814 ათასიდან გაიზარდა 1 მილიონ 497 ათასამდე.

დ) მუშა-მოსამსახურეთა ხელფასის ფონდის ზრდა 13 მილიარდ 597 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს — 34 მილიარდ 280 მილიონ მანეთამდე 1933 წელს.

ე) მრეწველობის მუშების საშუალო-წლიური ხელფასის ზრდა 991 მანეთიდან 1930 წელს — 1 ათას 519 მანეთამდე 1933 წელს.

ვ) მუშა-მოსამსახურეთა სოციალური დაზღვევის ფონდის ზრდა 1 მილიარდ 810 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს — 4 მილიარდ 610 მილიონ მანეთამდე 1933 წელს.

ზ) მთელი მიწისზედა მრეწველობის გადაყვანა 7-საათიან სამუშაო დღეზე.

თ) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი მათთვის 2 ათას 860 მანქანა-ტრაქტორთა სადგურის მოწყობის სახით და ამ საქმეში 2 მილიარდი მანეთის დაბანდება.

ი) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი კოლმეურნეობებისათვის 1 მილიარდ 600 მილიონი მანეთის კრედიტის მიცემის სახით.

კ) სახელმწიფოს დახმარება გლეხებისადმი საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში სათესლე და სასურსათო სესხის სახით 262 მილიონი ფუთი მარცვლეულის ოდენობით.

ლ) სახელმწიფოს დახმარება ხელმოკლე გლეხებისადმი გადასახადისა და დაზღვევის მხრივ 370 მილიონი მანეთის შეღავათების სახით.

რაც შეეხება ჭვეყნის კულტურულ განვითარებას, საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) საყოველთაო სავალდებულო დაწყებითი განათლების შემოღება მთელ სსრ კავშირში და წერა-კითხვის მცოდნეთა პროცენტის გადიდება 67 პროცენტიდან 1930 წლის დამლევს — 90 პროცენტამდე 1933 წლის დამლევს.

ბ) მოსწავლეთა რიცხვის ზრდა ყველა საფეხურის სკოლებში 14 მილიონ 358 ათასიდან 1929 წელს — 26 მილიონ 419 ათასამდე 1933 წელს, აქედან **დაწყებითი** განათლების დარგში — 11 მილიონ 697 ათასიდან 19 მილიონ 163 ათასამდე, **საშუალო** განათლების დარგში — 2 მილიონ 453 ათასიდან 6 მილიონ 674 ათასამდე, **უმაღლესი** განათლების დარგში — 207 ათასიდან 491 ათას კაცამდე.

გ) სკოლამდელ სწავლებაში ჩაბმულ ბავშვთა რიცხვის ზრდა 838 ათასიდან 1929 წელს — 5 მილიონ 917 ათასამდე 1933 წელს.

დ) საერთო და სპეციალურ უმაღლეს სასწავლებელთა რიცხვის ზრდა 91 ერთეულიდან 1914 წელს — 600 ერთეულამდე 1933 წელს.

ე) სამეცნიერო-საკვლევი ინსტიტუტების რიცხვის ზრდა 400 ერთეულიდან 1929 წელს — 840 ერთეულამდე 1933 წელს.

ვ) საკლუბო ტიპის დაწესებულებათა რიცხვის ზრდა 32 ათასიდან 1929 წელს — 54 ათასამდე 1933 წელს.

ზ) კინოთეატრების, კლუბებში კინოდანადგარებისა და მოძრავი კინოების რიცხვის ზრდა 9 ათას 800 ერთეულიდან 1929 წელს — 29 ათას 200 ერთეულამდე 1933 წელს.

თ) გაზეთების ერთჯერადი ტირაჟის ზრდა 12 მილიონ 500 ათასიდან 1929 წელს — 36 მილიონ 500 ათასამდე 1933 წელს.

შეიძლება ზედმეტი არ იყოს აღვნიშნოთ, რომ ჩვენში მუშების ხვედრითი წონა უმაღლესი სასწავლებლების მოსწავლეთა შორის 51,4 პროცენტს შეადგენს, ხოლო მშრომელი გლეხების ხვედრითი წონა — 16,5 პროცენტს, მაშინ როცა, მაგალითად, გერმანიაში მუშების ხვედრითი წონა უმაღლესი სასწავლებლების მოსწავლეთა შორის 1932/33 სასწავლო წელს სულ 3,2 პროცენტს შეადგენდა, ხოლო წვრილი გლეხების ხვედრითი წონა — სულ 2,4 პროცენტს.

უნდა აღინიშნოს, როგორც სასიხარულო ფაქტი და სოფლად კულტურულობის ზრდის ნიშანი, — საზოგადოებრივ-ორგანიზატორულ მუშაობაში კოლმეურნე ქალთა აქტივობის ზრდა. ცნობილია, მაგალითად, რომ ამჟამად კოლმეურნეობათა თავმჯდომარეებად არის დაახლოებით 6 ათასი კოლმეურნე ქალი, კოლმეურნეობათა გამგეობების წევრებად — 60 ათასზე მეტი, ბრიგადირებად — 28 ათასი, რგოლების ორგანიზატორებად — 100 ათასი, საკოლმეურნეო სასაქონლო ფერმების გამგეებად — 9 ათასი, ტრაქტორისტებად — 7 ათასი.

ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ ეს ცნობები სრული არ არის. მაგრამ ის ცოტაც, რაც ამ ცნობებში მოიპოვება, საკმაო სიცხადით მოწმობს სოფლად კულტურულობის დიდ ზრდას. ამ გარემოებას, ამხანაგებო, უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. მას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს იმიტომ, რომ ქალები შეადგენენ ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის ნახევარს, ისინი შეადგენენ შრომის უდიდეს არმიას, და ისინი მოწოდებულნი არიან აღზარდონ ჩვენი ბავშვები, ჩვენი მომავალი თაობა, ე. ი. ჩვენი მომავალი. აი რატომ არ შეგვიძლია ჩვენ დავუშვათ, რომ მშრომელთა ეს უდიდესი არმია სიბნელესა და უმეცრებაში იმყოფებოდეს! აი რატომ უნდა მივესალმოთ ჩვენ მშრომელ ქალთა მზარდ საზოგადოებრივ აქტივობას და მათს დაწინაურებას ხელმძღვანელ პოსტებზე, როგორც ჩვენი კულტურულობის ზრდის უეჭველ ნიშანს. (ხანგრძლივი ტაში).

ბოლოს, საჭიროა აღინიშნოს კიდევ ერთი ფაქტი, მაგრამ უკვე უარყოფითი ხასიათისა. მე მხედველობაში მაქვს ის დაუშვებელი მოვლენა, რომ პედაგოგიური და სამედიცინო ფაკულტეტები ჩვენში ჯერ კიდევ მივიწყებულია. ეს დიდი ნაკლია, რაც სახელმწიფოს ინტერესების დარღვევას უდრის. ამ ნაკლს აუცილებლად უნდა მოეღოს ბოლო. და რაც უფრო მალე გაკეთდება ეს, მით უკეთესია.

4. საქონელბრუნვის აღმავლობა და ტრანსპორტი

ამრიგად ჩვენ გვაქვს:

ა) მრეწველობის პროდუქციის, მათ შორის ფართო მოხმარების საგნების პროდუქციის ზრდა;

ბ) სოფლის მეურნეობის პროდუქციის ზრდა;

გ) ქალაქისა და სოფლის მშრომელი მასების მხრივ პროდუქტებსა და ნაწარმზე მოთხოვნილების ზრდა.

რა არის კიდევ საჭირო იმისათვის, რომ შევაერთოთ ეს პირობები და უზრუნველვყოთ მომხმარებელთა მთელი მასა აუცილებელი საქონლითა და პროდუქტებით?

ზოგიერთ ამხანაგს ჰგონია, საკმარისია ამ პირობების არსებობა იმისათვის, რომ ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრება მძლავრად ჩქეფდეს. ეს დიდი შეცდომაა. შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ ყველა ეს პირობა გვაქვს, მაგრამ თუ საქონელი მომხმარებლამდე ვერ აღწევს, ეკონომიური ცხოვრება არათუ მძლავრად მჩქეფარე არ იქნება, არამედ, პირიქით, — დაირღვევა და მთლად დეზორგანიზებული იქნება. საჭიროა, ბოლოს, იმის გაგება, რომ საქონელი საბოლოო ანგარიშით მზადდება არა წარმოებისათვის, არამედ მოხმარებისათვის. ჩვენში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც საქონელი და პროდუქტები ცოტა როდი იყო, მაგრამ არათუ მომხმარებლამდე ვერ აღწევდა, არამედ წლობით განაგრძობდა სეირნობას ეგრეთწოდებული საქონელგამტარი ქსელის ბიუროკრატიულ ხვეულებში — მომხმარებლის გვერდის ავლით. გასაგებია, რომ ამ პირობებში მრეწველობა და სოფლის მეურნეობა კარგავდნენ წარმოების გაფართოების ყოველგვარ სტიმულს, ხდებოდა საქონლის ჩაწოლა საქონელგამტარ ქსელში, ხოლო მუშები და გლეხები უსაქონლოდ და უპროდუქტოდ რჩებოდნენ. ამის შედეგი იყო ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრების მოშლა, მიუხედავად საქონლის და პროდუქტების არსებობისა. ქვეყნის ეკონომიური ცხოვრება რომ მძლავრად ჩქეფდეს, ხოლო მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობას თავისი პროდუქციის შემდგომი ზრდის სტიმული ჰქონდეს, საჭიროა მოგვეპოვებოდეს კიდევ ერთი პირობა, სახელდობრ — გაშლილი **საქონელბრუნვა** ქალაქსა და სოფელს შორის, ჩვენი ქვეყნის რაიონებსა და ოლქებს შორის, სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგებს შორის. საჭიროა,

რომ ჩვენი ქვეყანა დაფარული იყოს სავაჭრო ბაზების, მაღაზიების, ფარდულების უხვი ქსელით. საჭიროა, რომ ამ ბაზების, მაღაზიების, ფარდულების არხებით შეუჩერებლივ წარმოებდეს საქონლის ცირკულაცია წარმოების ადგილებიდან მომხმარებლამდე. საჭიროა, რომ ამ საქმეში ჩაბმული იყოს სახელმწიფო სავაჭრო ქსელიც, კოოპერაციული სავაჭრო ქსელიც, ადგილობრივი მრეწველობაც, კოლმეურნეობებიც, ერთპიროვნული გლეხებიც.

სწორედ ამას ეწოდება ჩვენში გაშლილი **საბჭოთა ვაჭრობა**, ვაჭრობა **უკაპიტალისტებოდ**, ვაჭრობა **უსპეკულანტებოდ**.

როგორც ხედავთ, საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა წარმოადგენს იმ უაღრესად აქტუალურ ამოცანას, რომლის გადაუჭრელად შეუძლებელია შემდგომი წინსვლა.

და მიუხედავად ამ ჭეშმარიტების სრული სიცხადისა, პარტიას მაინც მოუხდა გადაელახა საანგარიშო პერიოდში მთელი რიგი დაბრკოლებანი საბჭოთა ვაჭრობის გაშლის გზაზე, რომელნიც მოკლედ შეიძლებოდა ჩამოგვეყალიბებინა, როგორც შედეგი კომუნისტთა ერთი ნაწილის ჭკუის ღრძობისა საბჭოთა ვაჭრობის საჭიროებისა და მნიშვნელობის საკითხებში.

დავიწყოთ იმით, რომ კომუნისტთა ერთი ნაწილის რიგებში ჯერ კიდევ მეფობს ქედმაღლური, უგულებელმყოფელი დამოკიდებულება საერთოდ ვაჭრობისადმი და კერძოდ საბჭოთა ვაჭრობისადმი. ამ, უკაცრავად პასუხია, კომუნისტებს საბჭოთა ვაჭრობა მიაჩნიათ მეორეხარისხოვან, უმნიშვნელო საქმედ, ხოლო ვაჭრობის მუშაკები — წყალწაღებულ ხალხად. ამ ადამიანებს, როგორც ჩანს, არ ესმით, რომ საბჭოთა ვაჭრობისადმი თავიანთი ქედმაღლური დამოკიდებულებით ისინი გამოხატავენ არა ბოლშევიკურ შეხედულებებს, არამედ იმ კუდაბზიკა აზნაურების შეხედულებებს, რომლებსაც ამბიცია დიდი აქვთ, ამუნიცია კი

არავითარი. (ტ ა შ ი). ამ ადამიანებს არ ესმით, რომ საბჭოთა ვაჭრობა ჩვენი, საკუთარი, ბოლშევიკური საქმეა, ხოლო ვაჭრობის მუშაკები, მათ შორის დახლის მუშაკები, თუ კი ისინი პატიოსნად მუშაობენ, — ჩვენი, რევოლუციური, ბოლშევიკური საქმის გამტარებლები არიან. (ტ ა შ ი). გასაგებია, რომ პარტიას დასჭირდა ცოტა დაეცხო ამ, უკაცრავად პასუხია, კომუნისტებისათვის, ხოლო მათი აზნაურული ცრურწმენანი სანაგვე ყუთში გადაეყარა. (ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

შემდეგ, ჩვენ მოგვიხდა მეორე სახის ცრურწმენათა გადალახვა. ლაპარაკია მომემარცხენო ლაყბობაზე, რომელსაც გასავალი აქვს ჩვენი მუშაკების ერთ ნაწილში, იმის შესახებ, რომ საბჭოთა ვაჭრობა ვითომ განვლილი სტადიაა, რომ ჩვენ უნდა მოვაგვაროთ პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა, რომ ფული მალე გაუქმდება, რადგან იგი ვითომ იქცა უბრალო ანგარიშსწორების ნიშნებად, რომ საჭირო არ არის ვაჭრობის განვითარება, რაკი კარს მოგვდგომია პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მომემარცხენო-წვრილბურჟუაზიულ ლაყბობას, რაც ხელსაყრელია კაპიტალისტური ელემენტებისათვის, რომლებიც ცდილობენ ჩაშალონ საბჭოთა ვაჭრობის გაშლა, გასავალი აქვს არა მარტო «წითელ პროფესორთა» ერთ ნაწილში, არამედ ვაჭრობის ზოგიერთ მუშაკშიც. რა თქმა უნდა, სასაცილო და სასეიროა, რომ ეს ადამიანები, რომლებსაც საბჭოთა ვაჭრობის უმარტივესი საქმის მოგვარების უნარი არა აქვთ, ლაყბობენ იმაზე, რომ მზად არიან მოაგვარონ პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლის უფრო რთული და ძნელი საქმე. მაგრამ დონ-კიხოტებს სწორედ იმიტომ ჰქვიათ დონ-კიხოტები, რომ ისინი მოკლებული არიან ცხოვრების ელემენტარულ ალღოს. ამ ადამიანებს, რომლებიც ისევე დაშორებული არიან მარქსიზმს, როგორც ცა დედამიწას, ცხადია, არ ესმით, რომ ფული ჩვენში დარჩება ჯერ

კიდევ დიდხანს, თვით კომუნიზმის პირველი სტადიის — განვითარების სოციალისტური სტადიის — დამთავრებამდე. მათ არ ესმით, რომ ფული წარმოადგენს ბურჟუაზიული ეკონომიკის იმ იარაღს, რომელიც თავის ხელში აიღო საბჭოთა ხელისუფლებამ და შეუფარდა სოციალიზმის ინტერესებს იმისათვის, რომ მთელი სიმძლავრით გაშალოს საბჭოთა ვაჭრობა და ამით მოამზადოს პირობები პროდუქტების პირდაპირი გაცვლა-გამოცვლისათვის. მათ არ ესმით, რომ პროდუქტების გაცვლა-გამოცვლა შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ როგორც შემცვლელი და შედეგი იდეალურად მოწესრიგებული საბჭოთა ვაჭრობისა, რაც ჩვენში ჯერ არ არის და არც მალე იქნება. გასაგებია, რომ პარტიამ, რომელიც მიისწრაფის მოაწესრიგოს გაშლილი საბჭოთა ვაჭრობა, საჭიროდ ჩათვალა დაეცხო ამ «მემარცხენე» მახინჯებისთვისაც, ხოლო მათი წვრილბურჟუაზიული ლაყბობა ჭარისთვის გაეტანებინა.

შემდეგ, ჩვენ მოგვიხდა გადაგველახა ვაჭრობის მუშაკთა არაჯანსაღი ჩვეულება საქონლის მექანიკურად განაწილებისა, მოგვეხდინა ასორტიმენტის მოთხოვნებისა და მომხმარებლის მოთხოვნების უგულებელყოფის ლიკვიდაცია, მოგვეხდინა საქონლის მექანიკურად გზავნის, ვაჭრობაში გაუპიროვნების ლიკვიდაცია. ამ მიზნით გაიხსნა სოლქო და სარაიონთაშორისო სავაჭრო ბაზები, გაიხსნა ათეულ ათასობით ახალი მაღაზია და ფარდული.

შემდეგ, საჭირო შეიქნა ბაზარზე კოოპერაციის მონოპოლიური მდგომარეობის აღმოფხვრა, რასთან დაკავშირებით ყველა სახალხო კომისარიატს დაევალა მოეწესრიგებინათ საკუთარი საქონლით ვაჭრობა, ხოლო მომარაგების სახალხო კომისარიატს — გაეჩაღებინა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების ფართო კომერციული ვაჭრობა, რასაც მოჰყვა, ერთი მხრივ, შეჯიბრების წესით, კოოპერაციაში

ვაჭრობის გაუმჯობესება, მეორე მხრივ კი — ბაზარზე ფასების დაწევა, ბაზრის გაჯანსაღება.

გავშალეთ სასადილოთა ფართო ქსელი გასაცემ საქონელზე დაკლებული ფასებით («საზოგადოებრივი კვება»), მოვაწყეთ მუშათა მომარაგების განყოფილებები ქარხნებსა და ფაბრიკებში, ამავე დროს საქარხნო მომარაგებიდან მოვხსენით ისეთი ელემენტები, რომელთაც კავშირი არა აქვთ ქარხანასთან, ამასთან მარტო მძიმე მრეწველობის სახალხო კომისარიატის სისტემის ხაზით 500 ათასი გარეშე ელემენტი მაინც მოიხსნა.

მოვაწყეთ მოკლევადიანი კრედიტის ერთიანი ცენტრალიზებული ბანკი — სახელმწიფო ბანკი, ადგილებზე 2 ათას 200 რაიონული განყოფილებით, რომლებსაც შესწევთ უნარი დააფინანსონ სავაჭრო ოპერაციები.

ამ ღონისძიებათა შედეგად საანგარიშო პერიოდში ჩვენ გვაქვს:

ა) მაღაზიათა და სავაჭრო ფარდულთა ქსელის ზრდა 184 ათას 662 ერთეულიდან 1930 წელს — 277 ათას 974 ერთეულამდე 1933 წელს;

ბ) ახლად შექმნილი ქსელი საოლქო სავაჭრო ბაზებისა 1 ათას 11 ერთეულის რაოდენობით და სარაიონთაშორისო სავაჭრო ბაზებისა 864 ერთეულის რაოდენობით;

გ) ახლად შექმნილი ქსელი მუშათა მომარაგების განყოფილებებისა 1 ათას 600 ერთეულის რაოდენობით;

დ) ზრდა პურის სავაჭრო კომერციული მაღაზიების ქსელისა, რომელიც ამჟამად 330 ქალაქს მოიცავს;

ე) საზოგადოებრივი კვების სასადილოთა ქსელის ზრდა; ეს ქსელი ამჟამად მომსახურებას უწევს 19 მილიონ 800 ათას მომხმარებელს;

ვ) საქონელბრუნვის ზრდა სახელმწიფო და კოოპერაციული ხაზით საზოგადოებრივი კვების სასადილოთა ჩათვლით 18 მილიარდ 900 მილიონი მანეთიდან 1930 წელს— 49 მილიარდ მანეთამდე 1933 წელს.

შეცდომა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ საბჭოთა ვაჭრობის მთელი ეს გაშლა საკმარისია ჩვენი ეკონომიკის საჭიროებათა დასაკმაყოფილებლად. პირიქით, ახლა უფრო მეტად, ვიდრე ოდესმე, ცხადი ხდება, რომ საქონელბრუნვის ახლანდელ მდგომარეობას არ შეუძლია დააკმაყოფილოს ჩვენი საჭიროებანი. ამიტომ ამოცანა ის არის, რომ შემდგომ გავაშალოთ საბჭოთა ვაჭრობა, ჩავაბათ ამ საქმეში ადგილობრივი მრეწველობა, გავაძლიეროთ საკოლმეურნეო-გლეხური ვაჭრობა და ახალ გადამწყვეტ წარმატებებს მივაღწიოთ საბჭოთა ვაჭრობის აღმავლობის დარგში.

მაგრამ საჭიროა აღინიშნოს, რომ საქმე არ შეიძლება განისაზღვროს მარტო საბჭოთა ვაჭრობის გაშლით. თუ ჩვენი ეკონომიკის განვითარება ებჯინება საქონელბრუნვის განვითარებას, საბჭოთა ვაჭრობის განვითარებას, სამაგიეროდ საბჭოთა ვაჭრობის განვითარება თავის მხრივ ებჯინება ჩვენი ტრანსპორტის, როგორც სარკინიგზო და წყლის, ისე საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარებას. შეიძლება ისე მოხდეს, რომ საქონელი არის, არის საქონელბრუნვის გაშლის სრული შესაძლებლობა, მაგრამ ტრანსპორტი კვალდაკვალ ვერ მისდევს საქონელბრუნვის განვითარებას და უარს ამბობს ტვირთების გადაზიდვაზე. როგორც ვიცით, ხშირად სწორედ ასეც ხდება ხოლმე ჩვენში. ამიტომ ტრანსპორტი წარმოადგენს იმ ვიწრო ადგილს, რომელზეც შეიძლება წაიბორძიკოს და, თითქმის, უკვე ბორძიკობს მთელი ჩვენი ეკონომიკა და, უწინარეს ყოვლისა, ჩვენი საქონელბრუნვა.

მართალია, რკინიგზის ტრანსპორტის ტვირთბრუნვა გადიდდა 133,9 მილიარდი ტონა-კილომეტრიდან 1930 წელს — 172 მილიარდ ტონა-კილომეტრამდე 1933 წელს. მაგრამ ეს ცოტაა, ფრიად ცოტაა ჩვენთვის, ჩვენი ეკონომიკისათვის.

წყლის ტრანსპორტის ტვირთბრუნვა გადიდდა 45,6 მილიარდი ტონა-კილომეტრიდან 1930 წელს — 59,9 მილიარდ ტონა-კილომეტრამდე 1933 წელს. მაგრამ ეს ცოტაა, ფრიად ცოტაა ჩვენი ეკონომიკისათვის.

მე აღარაფერს ვამბობ საავტომობილო ტრანსპორტზე, რომლის პარკი 1913 წლის 8 ათას 800 ავტომობილიდან (სატვირთო და მსუბუქი) 1933 წლის დასასრულისათვის 117 ათას 800 ავტომობილამდე გადიდდა. ეს იმდენად ცოტაა ჩვენი სახალხო მეურნეობისათვის, რომ სირცხვილიც არის ამაზე ლაპარაკი.

ეჭვს გარეშეა, ტრანსპორტის ყველა ეს დარგი შეძლებდა ბევრად უკეთ მუშაობას, ტრანსპორტის ორგანოები რომ დაავადებული არ იყვნენ ცნობილი სენით, რომელსაც ხელმძღვანელობის კანცელარიულ-ბიუროკრატიული მეთოდი ეწოდება. ამიტომ, გარდა იმისა, რომ საჭიროა დავეხმაროთ ტრანსპორტს ადამიანებით და სახსრებით, ამოცანა ის არის, რომ აღმოვფხვრათ ტრანსპორტის ორგანოებში ბიუროკრატიულ-კანცელარიული დამოკიდებულება საქმისადმი და უფრო ოპერატიული გავხადოთ ისინი.

ამხანაგებო! ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ მრეწველობის ძირითადი საკითხები სწორად არის გადაჭრილი, და მრეწველობა ახლა მტკიცედ დგას ფეხზე. ჩვენ მივაღწიეთ იმას, რომ სოფლის მეურნეობის ძირითადი საკითხებიც სწორად არის გადაჭრილი, და სოფლის მეურნეობაც — ჩვენ შეგვიძლია ეს პირდაპირ ვთქვათ — ახლა მტკიცედ დგას ფეხზე. მაგრამ ჩვენ შეგვიძლია დავკარგოთ ეს მიღწევები, თუ ჩვენი საქონელბრუნვა კოჭლობას დაიწყებს და ტრანსპორტი შემაფერხებელი ადგილი გახდება. ამიტომ საქონელბრუნვის გაშლისა და ტრანსპორტის გადაჭრით გაუმჯობესების ამოცანა წარმოადგენს იმ მორიგ და უაღრესად აქტუალურ ამოცანას, რომლის გადაუჭრელად ჩვენ არ შეგვიძლია წინსვლა.

III

პარტია

გადავდივარ პარტიის საკითხზე.

ჩვენი ყრილობა მიმდინარეობს ლენინიზმის სრული გამარჯვების დროშით, ანტილენინურ დაჯგუფებათა ნაშთების ლიკვიდაციის დროშით.

დამარცხებული და გაცამტვერებულია ტროცკისტების ანტილენინური ჯგუფი. მისი ორგანიზატორები ახლა საზღვარგარეთ ბურჟუაზიული პარტიების უკანა კართან ატუზულან.

დამარცხებული და გაცამტვერებულია მემარჯვენე უკლონისტების ანტილენინური ჯგუფი. მისმა ორგანიზატორებმა დიდი ხანია ხელი აიღეს თავიანთ შეხედულებებზე და ახლა ყოველნაირად ცდილობენ მოინანიონ თავიანთი ცოდვები პარტიის წინაშე.

დამარცხებული და გაცამტვერებული არიან ნაციონალ-უკლონისტური დაჯგუფებანი. მათი ორგანიზატორები ან საბოლოოდ შეუკავშირდნენ ინტერვენციონისტულ ემიგრაციას, ან აღიარეს თავიანთი დანაშაული.

ამ ანტირევოლუციური ჯგუფების მომხრეთა უმრავლესობა იძულებული გახდა ეღიარებინა პარტიის ხაზის სისწორე და კაპიტულაცია მოახდინა პარტიის წინაშე.

თუ XV ყრილობაზე [78] კიდევ გვიხდებოდა პარტიის ხაზის სისწორის მტკიცება და ბრძოლა ცნობილ ანტილენინურ დაჯგუფებებთან, ხოლო XVI ყრილობაზე — ამ დაჯგუფებათა უკანასკნელი მომხრეების საბოლოოდ განადგურება, სამაგიეროდ ამ ყრილობაზე დასამტკიცებელიც არაფერი გვაქვს და, შეიძლება ითქვას, არც საცემი გვყავს ვინმე. ყველა ხედავს, რომ პარტიის ხაზმა გაიმარჯვა. (ტაში ხ გრიალი).

გაიმარჯვა ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის პოლიტიკამ. მისი შედეგები ახლა ყველასათვის აშკარაა. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

გაიმარჯვა კულაკობის ლიკვიდაციისა და მთლიანი კოლექტივიზაციის პოლიტიკამ. მისი შედეგებიც ყველასათვის აშკარაა. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

ჩვენი ქვეყნის გამოცდილებით დამტკიცებულია, რომ სოციალიზმის გამარჯვება ერთ, ცალკე აღებულ ქვეყანაში სავსებით შესაძლებელია. რა შეიძლება ითქვას ამ ფაქტის წინააღმდეგ?

ცხადია, რომ ყველა ამ წარმატებამ და, უწინარეს ყოვლისა, ხუთწლედის გამარჯვებამ მოახდინა ყველა და ყოველგვარი ანტილენინური დაჯგუფების საბოლოო დემორალიზაცია და გააცამტვერა ისინი.

უნდა ვაღიაროთ, რომ პარტია ახლა შეკავშირებულია ერთ მთელად ისე, როგორც წინათ არასოდეს არ ყოფილა. (მ ქ უ ხ ა რ ე, ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

1. იდეურ-პოლიტიკური ხელმძღვანელობის საკითხები

მაგრამ ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ბრძოლა დამთავრებულია და სოციალიზმის შემდგომი შეტევა მოხსნილია, როგორც ზედმეტი რამ?

არა, არ ნიშნავს.

ნიშნავს თუ არა ეს, რომ ჩვენს პარტიაში ყველაფერი რიგზეა, პარტიაში არავითარი გადახრა აღარ იქნება და — მაშასადამე — ახლა შეიძლება განცხრომას მივეცეთ?

არა, არ ნიშნავს.

პარტიის მტრები, ყველა ჯურის ოპორტუნისტები, ყველა სახის ნაციონალ-უკლონისტები — დავამარცხეთ. მაგრამ მათი იდეოლოგიის ნაშთები ჯერ კიდევ ცოცხლობენ

პარტიის ცალკეულ წევრთა შეგნებაში და არცთუ იშვიათად იჩენენ თავს. პარტია არ შეიძლება განვიხილოთ, როგორც გარშემო მყოფი ადამიანებისაგან მოწყვეტილი რამ. პარტია ცხოვრობს და მოღვაწეობს გარემო წრის შიგნით. გასაკვირველი არ არის, რომ არაიშვიათად პარტიაში გარედან იჭრებიან არაჯანსაღი განწყობილებანი. ხოლო ნიადაგი ასეთი განწყობილებებისათვის ჩვენს ქვეყანაში უეჭველად მოიპოვება, თუნდაც იმიტომ, რომ ჩვენში ჯერ კიდევ არსებობენ მოსახლეობის ერთგვარი შუათანა ფენები როგორც ქალაქად, ისე სოფლად, რომლებიც წარმოადგენენ მასაზრდოებელ წრეს ასეთი განწყობილებებისათვის.

ჩვენი პარტიის XVII კონფერენციამ [79] თქვა, რომ მეორე ხუთწლედის განხორციელების დროს ერთ-ერთი ძირითადი პოლიტიკური ამოცანაა «კაპიტალიზმის ნაშთების დაძლევა ეკონომიკასა და ადამიანთა შეგნებაში». ეს სავსებით სწორი აზრია. მაგრამ შეიძლება თუ არა ითქვას, რომ ჩვენ უკვე დავძლიეთ კაპიტალიზმის ყველა ნაშთი ეკონომიკაში? არა, ამის თქმა არ შეიძლება. მით უფრო არ შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენ დავძლიეთ კაპიტალიზმის ნაშთები ადამიანთა შეგნებაში. ამის თქმა არ შეიძლება არა მარტო იმიტომ, რომ ადამიანთა შეგნება თავის განვითარებაში ჩამორჩება მათს ეკონომიურ მდგომარეობას, არამედ იმიტომაც, რომ ჯერ კიდევ არსებობს კაპიტალისტური გარემოცვა, რომელიც ცდილობს გააცოცხლოს და დაიცვას კაპიტალიზმის ნაშთები სსრ კავშირის ეკონომიკასა და ადამიანთა შეგნებაში და რომლის წინააღმდეგ ჩვენ, ბოლშევიკებს, თოფისწამალი ყოველთვის მშრალად უნდა გვქონდეს შენახული.

გასაგებია, რომ ეს ნაშთები არ შეიძლება არ წარმოადგენდნენ ხელსაყრელ ნიადაგს დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის გამოცოცხლებისათვის ჩვენი პარტიის ცალკეულ წევრთა შეგნებაში. ამას დაუმატეთ ჩვენი პარტიის წევრთა უმეტესობის არც ისე მაღალი

თეორიული დონე, პარტიული ორგანოების სუსტი იდეოლოგიური მუშაობა, ჩვენი პარტიული მუშაკების დატვირთვა წმინდა პრაქტიკული მუშაობით, რაც მათ საშუალებას ართმევს შეივსონ თეორიული ბაგაჟი, — და თქვენ მიხვდებით, თუ საიდან წარმოდგება ის დაბნეულობა ლენინიზმის მთელ რიგ საკითხებში პარტიის ცალკეულ წევრთა შეგნებაში, რომელიც ხანდახან იჩენს ხოლმე თავს ჩვენს პრესაში და რომელიც აადვილებს დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთების გამოცოცხლების საქმეს.

აი რატომ არ შეიძლება ითქვას, რომ ბრძოლა დამთავრებულია და რომ საჭირო აღარ არის სოციალიზმის შეტევის პოლიტიკა.

შეიძლებოდა აგვეღო ლენინიზმის მთელი რიგი საკითხები და მათზე ცხადგვეყო, თუ ჯერ კიდევ რამდენად გამძლეა დამარცხებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთები პარტიის ზოგიერთ წევრს შორის.

ავიღოთ, მაგალითად, **უკლასო სოციალისტური საზოგადოების** აშენების საკითხი. პარტიის XVII კონფერენციამ თქვა, რომ ჩვენ მივდივართ უკლასო, სოციალისტური საზოგადოების შექმნისაკენ. გასაგებია, რომ უკლასო საზოგადოება არ შეიძლება მოვიდეს, ასე ვთქვათ, თვითდინების წესით. ის უნდა მოვიპოვოთ და ავაშენოთ ყველა მშრომელთა ძალღონის დაძაბვით, — პროლეტარიატის დიქტატურის ორგანოების გაძლიერების გზით, კლასობრივი ბრძოლის გაშლის გზით, კლასების მოსპობის გზით, კაპიტალისტურ კლასთა ნაშთების ლიკვიდაციის გზით, როგორც შინაურ, ისე გარეშე მტრებთან ბრძოლაში.

საქმე, ვგონებ, ნათელია.

მაგრამ ვინ არ იცის, რომ ლენინიზმის ამ ნათელი და ელემენტარული თეზისის გამოცხადებამ წარმოშვა საკმაოდ დიდი არევდარევა ადამიანთა შეგნებაში და არაჯანსაღი

განწყობილებანი პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში? თეზისი უკლასო საზოგადოებისაკენ ჩვენი წინსვლის შესახებ, მოცემული, როგორც ლოზუნგი, მათ გაიგეს, როგორც სტიქიური პროცესი. და ისინი ანგარიშობდნენ: თუ უკლასო საზოგადოებაა, მაშასადამე — შეიძლება შევასუსტოთ კლასობრივი ბრძოლა, შეიძლება შევასუსტოთ პროლეტარიატის დიქტატურა და საერთოდ ბოლო მოვუღოთ სახელმწიფოს, რომელიც სულ ერთია უახლოეს მომავალში უნდა გაქრესო. და ისინი აღტაცებულნი იწყებდნენ კუნტრუშს იმის მოლოდინში, რომ მალე აღარ იქნება არავითარი კლასები, — მაშასადამე, აღარ იქნება კლასობრივი ბრძოლა, — მაშასადამე, აღარ იქნება ზრუნვა და მღელვარება, — მაშასადამე, შეიძლება დავყაროთ იარაღი და მხართეძოზე წამოვწვეთ უკლასო საზოგადოების მოსვლის მოლოდინში. (მთელი დარბაზის საერთო სიცილი).

სავსებით უეჭველია, რომ ეს არევდარევა ადამიანთა შეგნებაში და ეს განწყობილებანი, როგორც ორი წვეთი წყალი ერთმანეთს, ისე ჰგავს მემარჯვენე უკლონისტების ცნობილ შეხედულებებს, რომელთა თანახმად თვითდინებით უნდა მოხდეს ძველის შეზრდა ახალში, და ერთ მშვენიერ დღეს ჩვენ შეუმჩნევლად თავს ამოვყოფთ სოციალისტურ საზოგადოებაში.

როგორც ხედავთ, განადგურებული ანტილენინური ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთებს სავსებით შესწევთ უნარი გამოცოცხლდნენ და სრულიადაც არ დაუკარგავთ კიდევ გამძლეობა.

გასაგებია, შეხედულებათა ეს არევდარევა და ეს არაბოლშევიკური განწყობილებანი ჩვენი პარტიის უმრავლესობას რომ დაუფლებოდნენ, პარტია დემობილიზებული და განიარაღებული აღმოჩნდებოდა.

შემდეგ, ავიღოთ საკითხი სასოფლო-სამეურნეო **არტელისა** და სასოფლო-სამეურნეო **კომუნის** შესახებ. ახლა

ყველა აღიარებს, რომ არტელი დღევანდელ პირობებში წარმოადგენს საკოლმეურნეო მოძრაობის ერთადერთ სწორ ფორმას. და ეს სავსებით გასაგებია: ა) არტელში სწორად შეხამებულია კოლმეურნეების პირადი, საყოფაცხოვრებო ინტერესები მათს საზოგადოებრივ ინტერესებთან, ბ) არტელში მოხერხებულად ხდება პირადი, საყოფაცხოვრებო ინტერესების შეხამება საზოგადოებრივ ინტერესებთან, რაც აადვილებს გუშინდელ ერთპიროვნულ მეურნეთა აღზრდას კოლექტივიზმის სულისკვეთებით.

არტელისაგან განსხვავებით, სადაც განსაზოგადოებულია მხოლოდ წარმოების საშუალებანი, კომუნებში უკანასკნელ დრომდე განსაზოგადოებული იყო არა მარტო წარმოების საშუალებანი, არამედ კომუნის თვითეული წევრის ყოფაცხოვრებაც, ე. ი., არტელის წევრებისაგან განსხვავებით, კომუნის წევრების პირად მფლობელობაში არ იყო შინაური ფრინველი, წვრილფეხა პირუტყვი, ძროხა, მარცვლეული, საკარმიდამო მიწა. ეს იმას ნიშნავს, რომ კომუნებში წევრთა პირად, საყოფაცხოვრებო ინტერესებს არა იმდენად უწევდნენ ანგარიშს და უფარდებდნენ საზოგადოებრივ ინტერესებს, რამდენადაც ამ უკანასკნელით ახშობდნენ მათ წვრილბურჟუაზიული გათანაბრების გულისათვის. გასაგებია, რომ ეს გარემოება წარმოადგენს კომუნების ყველაზე სუსტ მხარეს. არსებითად სწორედ ამით აიხსნება, რომ კომუნები ფართოდ ვერ გავრცელდა და მხოლოდ ერთეულები და ათეულები მოიპოვება. ამავე მიზეზით კომუნები, რათა დაეცვათ თავიანთი არსებობა და არ დაშლილიყვნენ, იძულებული გახდნენ ხელი აეღოთ ყოფაცხოვრების განსაზოგადოებაზე; ისინი იწყებენ მუშაობას შრომადღეების მიხედვით, იძლევიან მარცვლეულს სახლში წასაღებად, ნებას აძლევენ წევრებს პირად მფლობელობაში იყოლიონ შინაური ფრინველი, წვრილფეხა

პირუტყვი, ძროხა და სხვ., მაგრამ აქედან გამომდინარეობს, რომ კომუნები ფაქტიურად არტელების მდგომარეობაზე გადავიდნენ. და ამაში ცუდი არაფერია, რადგან ამას მოითხოვს მასობრივი საკოლმეურნეო მოძრაობის ჯანსაღი განვითარების ინტერესები.

ეს, რა თქმა უნდა, იმას არ ნიშნავს, რომ კომუნა საერთოდ საჭირო არ არის, რომ იგი აღარ წარმოადგენს საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლეს ფორმას. არა, კომუნა საჭიროა და ის, რასაკვირველია, საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლესი ფორმაა, მაგრამ არა ახლანდელი კომუნა, რომელიც წარმოიშვა განუვითარებელი ტექნიკისა და პროდუქტების ნაკლებობის საფუძველზე და რომელიც თვითონ გადადის არტელის მდგომარეობაზე, არამედ — მომავალი კომუნა, რომელიც წარმოიშობა უფრო განვითარებული ტექნიკისა და პროდუქტების სიუხვის საფუძველზე. ახლანდელი სასოფლო-სამეურნეო კომუნა წარმოიშვა ნაკლებად განვითარებული ტექნიკისა და პროდუქტების ნაკლებობის საფუძველზე. არსებითად სწორედ ამით აიხსნება, რომ იგი გათანაბრებას მიმართავდა და ნაკლებად უწევდა ანგარიშს თავისი წევრების პირად, საყოფაცხოვრებო ინტერესებს, რის გამო ახლა იგი იძულებულია გადავიდეს არტელის მდგომარეობაზე, სადაც გონივრულად არის შეხამებული კოლმეურნეთა პირადი და საზოგადოებრივი ინტერესები. მომავალი კომუნა აღმოცენდება განვითარებული და შეძლებული არტელიდან. მომავალი სასოფლო-სამეურნეო კომუნა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც არტელის მინდვრებზე და ფერმებში იქნება მარცვლეულის, პირუტყვის, ფრინველის, ბოსტნეულისა და ყოველგვარი სხვა პროდუქტების სიუხვე, როდესაც არტელებთან მოეწყობა მექანიზებული სამრეცხაოები, თანამედროვე სამზარეულო-სასადილოები, პურის ქარხნები და სხვ., როდესაც კოლმეურნე დაინახავს, რომ მისთვის უფრო ხელსაყრელია მიიღოს ხორცი და რძე

ფერმიდან, ვიდრე იყოლიოს თავისი ძროხა და წვრილფეხა პირუტყვი, როდესაც კოლმეურნე ქალი დაინახავს, რომ მისთვის უფრო ხელსაყრელია ისადილოს სასადილოში, პური აიღოს პურის ქარხნიდან და მიიღოს გარეცხილი საცვლები საზოგადოებრივი სამრეცხაოდან, ვიდრე თვითონ მოჰკიდოს ამ საქმეს ხელი. მომავალი კომუნა წარმოიშობა უფრო განვითარებული ტექნიკისა და უფრო განვითარებული არტელის ბაზაზე, პროდუქტების სიუხვის ბაზაზე. როდის იქნება ეს? რა თქმა უნდა, მალე არ იქნება. მაგრამ ეს იქნება. ბოროტმოქმედება იქნებოდა ხელოვნურად დაგვეჩქარებინა არტელის მომავალ კომუნად გადაზრდის პროცესი. ეს ყველაფერს არევდარევდა და საქმეს გაუადვილებდა ჩვენს მტრებს. არტელის მომავალ კომუნად გადაზრდის პროცესი უნდა მიმდინარეობდეს თანდათანობით, იმისდა მიხედვით, როცა **ყველა** კოლმეურნე დარწმუნდება ასეთი გადაზრდის აუცილებლობაში.

ასეთია საქმის ვითარება არტელისა და კომუნის საკითხში.

საქმე, თითქოს, ნათელი და თითქმის ელემენტარულია.

ამავე დროს კი, პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში საგრძნობი არევდარევა არსებობს ამ საკითხში. ფიქრობენ, რომ, რაკი არტელი საკოლმეურნეო მოძრაობის ძირითად ფორმად გამოაცხადა, პარტია დაშორდა სოციალიზმს, უკან დაიხია კომუნისაგან, საკოლმეურნეო მოძრაობის უმაღლესი ფორმიდან — დაბალი ფორმისაკენ. საკითხავია, რატომ? თურმე იმიტომ, რომ არტელში არ არის თანასწორობა, რადგან იქ რჩება განსხვავება არტელის წევრთა მოთხოვნილებებსა და პირად ყოფაცხოვრებაში, მაშინ როცა კომუნაში არის თანასწორობა, რადგან იქ გათანასწორებულია მის წევრთა მოთხოვნილებებიც და პირადი საყოფაცხოვრებო მდგომარეობაც. მაგრამ, ჯერ-ერთი, ჩვენ ალარა გვაქვს ისეთი კომუნები, სადაც არსებობდეს

გათანასწორება, გათანაბრება მოთხოვნილებათა და პირადი ყოფაცხოვრების დარგში. პრაქტიკამ დაგვანახვა, რომ კომუნები აუცილებლად დაიღუპებოდნენ, მათ რომ უარი არ ეთქვათ გათანაბრებაზე და საქმით არ გადასულიყვნენ არტელის მდგომარეობაზე. მაშასადამე, საჭირო არ არის დაიმოწმო ის, რაც ბუნებაში აღარ არსებობს. მეორე, ყოველმა ლენინელმა იცის, თუ კი ის ნამდვილი ლენინელია, რომ გათანაბრება მოთხოვნილებათა და პირადი ყოფაცხოვრების დარგში არის რეაქციული წვრილბურჟუაზიული უაზრობა, რომელიც შეეფერება ასკეტების რომელიმე პირველყოფილ სექტას, და არა მარქსისტულად მოწყობილ სოციალისტურ საზოგადოებას, რადგან არ შეიძლება მოვითხოვოთ, რომ ყველა ადამიანს ერთნაირი მოთხოვნილება და გემოვნება ჰქონდეს, რომ ყველა ადამიანი თავის პირად ყოფაცხოვრებაში ერთი ნიმუშის მიხედვით ცხოვრობდეს. და, ბოლოს: განა მუშებს შორის არ რჩება განსხვავება როგორც მოთხოვნილებებში, ისე პირად ყოფაცხოვრებაში? განა ეს იმას ნიშნავს, რომ მუშები უფრო შორს დგანან სოციალიზმისაგან, ვიდრე სასოფლო-სამეურნეო კომუნების წევრები?

ეს ადამიანები, ალბათ, ფიქრობენ, რომ სოციალიზმი მოითხოვს საზოგადოების წევრთა მოთხოვნილებებისა და პირადი ყოფაცხოვრების გათანაბრებას, გათანასწორებას, ნიველირებას. ლაპარაკიც ზედმეტია იმაზე, რომ ასეთ შეხედულებას საერთო არაფერი აქვს მარქსიზმთან, ლენინიზმთან. მარქსიზმს თანასწორობა ესმის არა როგორც გათანაბრება პირადი მოთხოვნილებებისა და ყოფაცხოვრების დარგში, არამედ როგორც კლასების მოსპობა, ე. ი. ა) ყველა მშრომელის თანაბრად განთავისუფლება ექსპლოატაციისაგან მას შემდეგ, რაც კაპიტალისტები დამხობილი და ექსპროპრიირებული არიან, ბ) ყველასათვის თანაბრად გაუქმება წარმოების საშუალებათა კერძო საკუთ-

რებისა მას **შემდეგ, რაც ეს საშუალებანი** მთელ საზოგადოებას გადაეცა საკუთრებად, გ) ყველას თანაბარი მოვალეობა იშრომოს თავისი უნარის მიხედვით და ყველა მშრომელის თანაბარი უფლება მიიღოს ამისათვის თავისი შრომის მიხედვით **(სოციალისტური** საზოგადოება), დ) ყველას თანაბარი მოვალეობა იშრომოს თავისი უნარის მიხედვით და ყველა მშრომელის თანაბარი უფლება მიიღოს ამისათვის თავისი მოთხოვნილების მიხედვით **(კომუნისტური** საზოგადოება). ამასთან მარქსიზმი ემყარება იმას, რომ ადამიანთა გემოვნება და მოთხოვნილება არ არის ხოლმე და არც შეიძლება იყოს **ერთნაირი** და თანაბარი ხარისხით ან რაოდენობით არც სოციალიზმის პერიოდში, არც კომუნიზმის პერიოდში.

აი თანასწორობის მარქსისტული გაგება.

არავითარ სხვაგვარ თანასწორობას მარქსიზმი არ ცნობდა და არ ცნობს.

აქედან იმ დასკვნის გამოყვანა, რომ სოციალიზმი მოითხოვს საზოგადოების წევრების მოთხოვნილებათა გათანაბრებას, გათანასწორებას, ნიველირებას, მათი გემოვნებისა და პირადი ყოფაცხოვრების ნიველირებას, რომ მარქსისტების გეგმის მიხედვით ყველას ერთნაირი კოსტიუმი უნდა ეცვას და ჰამდეს ერთნაირ კერძს, ერთი და იმავე რაოდენობით, — ნიშნავს უხამსობის ლაპარაკს და ცილისწამებას მარქსიზმის მიმართ.

დროა შევითვისოთ, რომ მარქსიზმი გათანაბრების მტერია. ჯერ კიდევ «კომუნისტური პარტიის მანიფესტში» მარქსი და ენგელსი კიცხავდნენ პრიმიტიულ უტოპიურ სოციალიზმს, უწოდებდნენ მას რეაქციულს «საყოველთაო ასკეტიზმისა და უხეში გათანაბრების» ქადაგებისათვის [80]. ენგელსმა თავის «ანტი-დიურინგში» მთელი თავი მიუძღვნა იმ «რადიკალური გათანაბრებითი სოციალიზმის»

გამანადგურებელ კრიტიკას, რომელიც დიურინგმა წამოაყენა მარქსისტული სოციალიზმისადმი დასაპირისპირებლად.

«თანასწორობის პროლეტარული მოთხოვნის რეალური შინაარსი, — ამბობდა ენგელსი, — მდგომარეობს **კლასების მოსპობის** მოთხოვნაში. თანასწორობის ყოველგვარ მოთხოვნას, რომელიც ამის იქით მიდის, აუცილებლად მივყავართ უაზრობამდე» [81].

ამასვე ამბობს ლენინი:

«ენგელსი ათასჯერ მართალი იყო, როცა წერდა: თანასწორობის გაგება კლასების მოსპობის **გარეშე** ყოვლად სულელური და უაზრო ცრურწმენაა. ბურჟუაზიული პროფესორები თანასწორობის ცნების გამო ცდილობდნენ ვემხილებინეთ ჩვენ იმაში, თითქოს ჩვენ გვინდოდეს ერთი ადამიანი მეორის თანაბარი გავხადოთ. ამ უაზრობაში, რომელიც მათ თვითონ გამოიგონეს, ისინი ცდილობდნენ ბრალი დაედოთ სოციალისტებისათვის. მაგრამ მათ თავიანთი უმეცრების გამო არ იცოდნენ, რომ სოციალისტები — და სახელდობრ თანამედროვე მეცნიერული სოციალიზმის ფუძემდებელნი, მარქსი და ენგელსი — ამბობდნენ: თანასწორობა ლიტონი ფრაზაა, თუ ამ თანასწორობაში არ ვიგულისხმებთ კლასების მოსპობას. ჩვენ გვინდა მოვსპოთ კლასები, ამ მხრივ ჩვენ თანასწორობას ვემხრობით. მაგრამ იმის პრეტენზია, რომ ჩვენ ყველა ადამიანს ერთმანეთის თანაბარს გავხდით, ეს ყოვლად უშინაარსო ფრაზა და ინტელიგენტური სულელური გამოგონებაა» (**ლენინის** სიტყვა «თავისუფლებისა და თანასწორობის ლოზუნგებით ხალხის მოტყუების შესახებ», ტ. XXIV, გვ. 293 — 294 [82]).

ვგონებ, ნათელია.

ბურჟუაზიული მწერლები ხალისით სახავენ მარქსისტულ სოციალიზმს, როგორც მეფის ძველ ყაზარმას, სადაც ყველაფერი ემორჩილება გათანაბრების «პრინციპს». მაგრამ მარქსისტებს არ შეუძლიათ პასუხისმგებელი იყვნენ ბურჟუაზიული მწერლების უმეცრებისა და გონებასიჩლუნგისათვის.

ეჭვს გარეშეა, რომ ეს დაბნეულობა პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში მარქსისტული სოციალიზმის შესახებ და სასოფლო-სამეურნეო კომუნების გათანაბრებითი ტენდენციებით გატაცება, როგორც ორი წვეთი წყალი ერთმანეთს, ისე **ჰგავს** წვრილბურჟუაზიულ შეხედუ-

ლებებს ჩვენი მომემარცხენო უთავგზური ადამიანებისას, რომელთა მხრივ სასოფლო-სამეურნეო კომუნების იდეალიზაცია ერთ დროს იქამდე მიდიოდა, რომ ისინი ცდილობდნენ შეექმნათ კომუნები თვით ფაბრიკებსა და ქარხნებშიც კი, სადაც კვალიფიციური და არაკვალიფიციური მუშები, მუშაობდნენ რა ყველანი თავიანთი პროფესიის მიხედვით, ვალდებული იყვნენ საერთო ქვაბში მოექციათ თავიანთი ხელფასი და შემდეგ თანაბრად გაეყოთ. ცნობილია, თუ რა ზიანი მიაყენა ჩვენს მრეწველობას «მემარცხენე» უთავგზურთა ამ ბალღურმა გათანაბრებითმა ვარჯიშობამ.

როგორც ხედავთ, დამარცხებული ანტიპარტიული ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთებს საკმაოდ დიდი გამძლეობა აქვთ.

გასაგებია, პარტიაში ამ მომემარცხენო შეხედულებებს რომ გაემარჯვნათ, პარტია მარქსისტული აღარ იქნებოდა, ხოლო საკოლმეურნეო მოძრაობა საბოლოოდ დეზორგანიზებული იქნებოდა.

ან, მაგალითად, ავიღოთ საკითხი ლოზუნგისა: **«ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული»**. ეს ლოზუნგი მარტო კოლმეურნეებს როდი ეხება. იგი უფრო მეტად ეხება მუშებს, რადგან ჩვენ გვინდა გადავაქციოთ ყველა მუშა შეძლებულად, — ისეთ ადამიანებად, რომლებიც ეწევიან შეძლებულ და სავსებით კულტურულ ცხოვრებას.

საქმე, თითქოს, ნათელია. რა საჭირო იყო კაპიტალიზმის დამხობა 1917 წლის ოქტომბერში და სოციალიზმის შენება მთელი რიგი წლების მანძილზე, თუ არ მივაღწევთ იმას, რომ ჩვენში ადამიანები დოვლათიანად ცხოვრობდნენ. სოციალიზმი ნიშნავს არა სიღატაკესა და გაჭირვებას, არამედ სიღატაკისა და გაჭირვების მოსპობას, შეძლებული და კულტურული ცხოვრების შექმნას საზოგადოების ყველა წევრისათვის.

მაგრამ ამ ნათელმა და არსებითად ელემენტარულმა ლოზუნგმა მთელი რიგი გაუგებრობანი, დომხალი და აბნეულობა გამოიწვია პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში. ხომ არ ნიშნავს ეს ლოზუნგი, ამბობენ ისინი, იმას რომ დავუბრუნდეთ ძველ, პარტიის მიერ უარყოფილ ლოზუნგს: «გამდიდრდით»? თუ ყველა შეძლებული გახდება, განაგრძობენ ისინი, და ღარიბები აღარ იქნებიან, — ვიღას უნდა დავეყრდნოთ ჩვენ, ბოლშევიკები, ჩვენს მუშაობაში, როგორღა ვიმუშავებთ უღარიბებოდ?

შეიძლება ეს სასაცილოც არის, მაგრამ პარტიის წევრთა ერთ ნაწილში ასეთ გულუბრყვილო და ანტილენინურ შეხედულებათა არსებობა წარმოადგენს უეჭველ ფაქტს, რომელსაც **არ** შეიძლება ანგარიში არ გავუწიოთ.

ამ ადამიანებს, ალბათ, არ ესმით, რომ ლოზუნგს — «გამდიდრდით» და ლოზუნგს — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» — შორის მთელი უფსკრულია. ჯერ-ერთი, გამდიდრება შეუძლიათ მხოლოდ **ცალკეულ** პირებს ან ჯგუფებს, მაშინ როცა ლოზუნგი შეძლებული ცხოვრების შესახებ ეხება არა ცალკეულ პირებს ან ჯგუფებს, არამედ **ყველა** კოლმეურნეს. მეორე, **ცალკეული** პირები ან ჯგუფები იმისათვის მდიდრდებიან, რომ დაიმორჩილონ დანარჩენი ადამიანები და გაუწიონ მათ **ექსპლოატაცია**, მაშინ როცა ლოზუნგი **ყველა** კოლმეურნის შეძლებული ცხოვრების შესახებ, კოლმეურნეობებში წარმოების საშუალებათა განსაზოგადოების დროს, **გამორიცხავს** ერთის მიერ მეორის ექსპლოატაციის ყოველგვარ შესაძლებლობას. მესამე, ლოზუნგი «გამდიდრდით» მოცემული იყო ახალი ეკონომიური პოლიტიკის დაწყებითი სტადიის პერიოდში, როცა ხდებოდა კაპიტალიზმის ნაწილობრივი აღდგენა, როცა კულაკებს ძალა ჰქონდათ, ქვეყანაში ჭარბობდა ერთპიროვნული გლეხური მეურნეობა, კოლექტიური მეურნეობა კი ჩანასახ მდგომარეობაში იყო, მაშინ როცა

ლოზუნგი — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» მოცემულია ახალი ეკონომიური პოლიტიკის უკანასკნელ სტადიაში, როცა კაპიტალისტური ელემენტები მრეწველობაში მოსპობილი არიან, კულაკები სოფლად განადგურებული არიან, ინდივიდუალური გლეხური მეურნეობა მოქცეულია უკანა რიგში, ხოლო კოლმეურნეობები გადაქცეული არიან სოფლის მეურნეობის გაბატონებულ ფორმად. მე აღარას ვამბობ იმაზე, რომ ლოზუნგი — «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» მოცემულია არა იზოლირებულად, არამედ განუყოფელ კავშირში ლოზუნგთან — «გადავაქციოთ კოლმეურნეობანი ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად».

განა ცხადი არ არის, რომ ლოზუნგი «გამდიდრდით» არსებითად ნიშნავდა მოწოდებას კაპიტალიზმის **აღდგენისაკენ,** მაშინ როცა ლოზუნგი «ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული» ნიშნავს მოწოდებას — **მოვსპოთ** კაპიტალიზმის უკანასკნელი ნაშთები კოლმეურნეობათა ეკონომიური ძლიერების განმტკიცების გზით და ყველა კოლმეურნის შეძლებულ მშრომელად გადაქცევის გზით? (ხმები: «სწორია!»).

განა ცხადი არ არის, რომ ამ ლოზუნგებს შორის საერთო არაფერია და არც შეიძლება იყოს? (ხმები: «სწორია!»).

რაც შეეხება იმას, თითქოს უღარიბებოდ წარმოუდგენელია ბოლშევიკური მუშაობაც და სოციალიზმიც, ეს ისეთი სისულელეა, რომლის შესახებ ლაპარაკიც კი უხერხულია. ლენინელები ეყრდნობიან ღარიბებს, როცა არიან კაპიტალისტური ელემენტები და არიან ღარიბები, რომლებსაც ექსპლოატაციას უწევენ კაპიტალისტები. მაგრამ როცა კაპიტალისტური ელემენტები განადგურებული არიან, ხოლო ღარიბები განთავისუფლებული არიან ექსპლოატაციისაგან, ლენინელების ამოცანა ის კი არ არის,

რომ განამტკიცონ და შეინარჩუნონ სიღარიბე და ღარიბები, რომელთა არსებობის წანამძღვრები უკვე მოსპობილია, არამედ ის, რომ მოსპონ სიღარიბე და აამაღლონ ღარიბები შეძლებულ ცხოვრებამდე. სისულელე იქნებოდა გვეფიქრა, რომ სოციალიზმი შეიძლება აშენდეს სიღატაკისა და გაჭირვების ბაზაზე, ადამიანთა პირადი მოთხოვნილებების შემცირებისა და მათი საარსებო დონის ღარიბთა საარსებო დონემდე დაქვეითების ბაზაზე, იმ ღარიბთა დონემდე, რომელთაც თვითონაც აღარ სურთ ღარიბებად დარჩნენ და მიიწევენ მაღლა, შეძლებული ცხოვრებისაკენ. ვისთვის არის საჭირო ასეთი, უკაცრავად პასუხია, სოციალიზმი? ეს იქნებოდა არა სოციალიზმი, არამედ სოციალიზმის კარიკატურა. სოციალიზმი შეიძლება აშენდეს მხოლოდ საზოგადოების საწარმოო ძალთა სწრაფი ზრდის ბაზაზე, პროდუქტებისა და საქონლის სიუხვის ბაზაზე, მშრომელთა შეძლებული ცხოვრების ბაზაზე, კულტურულობის სწრაფი ზრდის ბაზაზე. ვინაიდან სოციალიზმი, მარქსისტული სოციალიზმი, ნიშნავს პირად მოთხოვნილებათა არა შემცირებას, არამედ მათ ყოველნაირად გაფართოებას და გაფურჩქვნას, ამ მოთხოვნილებათა არა შეზღუდვას ან მათ დაკმაყოფილებაზე უარისთქმას, არამედ კულტურულად განვითარებული მშრომელი ადამიანების ყველა მოთხოვნილების ყოველმხრივ და სრულ დაკმაყოფილებას.

ეჭვს გარეშეა, რომ ეს არევდარევა პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში სიღარიბისა და შეძლებულობის შესახებ არის ჩვენი იმ მომემარცხენო უთავგზური ადამიანების შეხედულებათა ანარეკლი, რომლებიც აიდეალებენ ღარიბებს, როგორც ბოლშევიზმის ძველისძველ დასაყრდენს ყველა და ყოველგვარ პირობებში, და რომლებიც კოლმეურნეობებს უყურებენ, როგორც გააფთრებული კლასობრივი ბრძოლის სარბიელს.

როგორც ხედავთ, აქაც, ამ საკითხშიც, დამარცხებული ანტიპარტიული ჯგუფების იდეოლოგიის ნაშთები კიდევ არ კარგავენ თავიანთ გამძლეობას.

გასაგებია, ამის მსგავს უთავგზურ შეხედულებებს რომ გაემარჯვნათ ჩვენს პარტიაში, კოლმეურნეობებს არ ექნებოდათ ის წარმატებანი, რომლებსაც მათ მიაღწიეს ორი უკანასკნელი წლის განმავლობაში, და ისინი უმოკლეს ხანში დაიშლებოდნენ.

ან ავიღოთ, მაგალითად, **ნაციონალური საკითხი.** აქაც, ნაციონალური საკითხის დარგშიც, ისევე როგორც სხვა საკითხების დარგში, პარტიის ერთი ნაწილის შეხედულებებში არევდარევაა, რომელიც ერთგვარ საფრთხეს ქმნის. მე ვლაპარაკობდი კაპიტალიზმის ნაშთების გამძლეობაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ კაპიტალიზმის ნაშთები ადამიანთა შეგნებაში გაცილებით უფრო გამძლეა ნაციონალური საკითხის დარგში, ვიდრე რომელიმე სხვა დარგში. ისინი უფრო გამძლე არიან, რადგან მათ აქვთ შესაძლებლობა კარგად შეინილბონ თავი ეროვნული კოსტიუმით. ბევრი ფიქრობს, რომ სკრიპნიკის შეცოდება ცალკეული შემთხვევაა, საერთო წესიდან გამონაკლისია. ეს არ არის მართალი. სკრიპნიკისა და უკრაინაში მისი ჯგუფის შეცოდება გამონაკლისი არ არის. ასეთივე ნაღრძობები ემჩნევათ ცალკეულ ამხანაგებს სხვა ნაციონალურ რესპუბლიკებშიც.

რას ნიშნავს გადახრა ნაციონალიზმისაკენ, — სულ ერთია, საქმე ეხება გადახრას ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ თუ გადახრას ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ? ნაციონალიზმისაკენ გადახრა არის მუშათა კლასის ინტერნაციონალისტური პოლიტიკის შეგუება ბურჟუაზიის ნაციონალისტურ პოლიტიკასთან. ნაციონალიზმისაკენ გადახრა გამოხატავს «თავისი», «ნაციონალური» ბურჟუაზიის ცდებს — ძირი გამოუთხაროს საბჭოთა წყობილებას და აღადგინოს კაპიტალიზმი. ორივე გადახრის სათავე, როგორც

ხედავთ, საერთოა. ეს არის ლენინური ინტერნაციონალიზმისაგან **დაშორება**. თუ გსურთ ბრძოლის ცეცხლი მიმართული იყოს ორივე გადახრის წინააღმდეგ, უწინარეს ყოვლისა უნდა ურტყათ ამ სათავეს, იმათ, ვინც შორდება ინტერნაციონალიზმს, — სულ ერთია, ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრას ეხება საქმე თუ ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ გადახრას. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი).

დავობენ იმაზე, თუ რომელი გადახრა წარმოადგენს მთავარ საფრთხეს, ველიკოროსული ნაციონალიზმისაკენ გადახრა თუ ადგილობრივი ნაციონალიზმისაკენ გადახრა? თანამედროვე პირობებში ეს ფორმალური და ამიტომ ფუჭი დავაა. სისულელე იქნებოდა მოგვეცა ყველა დროისა და პირობებისათვის გამოსადეგი მზამზარეული რეცეპტი მთავარი და არამთავარი საფრთხის შესახებ. ასეთი რეცეპტები საერთოდ არ მოიპოვება ბუნებაში. მთავარ საფრთხეს წარმოადგენს ის გადახრა, რომლის წინააღმდეგ ბრძოლა შეწყვიტეს და რომელსაც, ამგვარად, საშუალება მისცეს გაზრდილიყო სახელმწიფოებრივ საფრთხემდე. (ხ ა ნ გ რ ძ ლ ი ვ ი ტ ა შ ი).

უკრაინაში სულ ცოტა ხნის წინათ გადახრა უკრაინული ნაციონალიზმისაკენ არ წარმოადგენდა მთავარ საფრთხეს, მაგრამ როდესაც მის წინააღმდეგ ბრძოლა შეწყვიტეს და საშუალება მისცეს მას იქამდე გაზრდილიყო, რომ იგი ინტერვენციონისტებს შეუკავშირდა, ეს გადახრა მთავარ საფრთხედ იქცა. ნაციონალური საკითხის დარგში მთავარი საფრთხის საკითხი წყდება არა ცარიელი ფორმალური დავით, არამედ განსაზღვრულ მომენტში საქმის მდგომარეობის მარქსისტული ანალიზით და იმ შეცდომების შესწავლით, რომლებიც დაშვებულია ამ დარგში.

იგივე უნდა ითქვას **მემარჯვენე** და «**მემარცხენე**» **გადახრაზე** საერთო პოლიტიკის დარგში. აქაც, ისევე როგორც სხვა დარგებში, საკმაოდ დიდი არევდარევაა ჩვენი

პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში. ზოგჯერ, როდესაც აწარმოებენ ბრძოლას მემარჯვენე გადახრის წინააღმდეგ, თავს ანებებენ «მემარცხენე» გადახრას და ასუსტებენ მის წინააღმდეგ ბრძოლას, რადგან ფიქრობენ, რომ იგი სახიფათო არ არის ან ნაკლებად სახიფათოა. ეს სერიოზული და სახიფათო შეცდომაა. ეს არის დათმობა «მემარცხენე» გადახრისადმი, რაც დაუშვებელია პარტიის წევრისათვის. ეს მით უფრო დაუშვებელია, რომ ამ ბოლო დროს «მემარცხენენი» საბოლოოდ დაეშვნენ მემარჯვენეთა პოზიციაზე და არსებითად მათგან აღარაფრით განსხვავდებიან.

ჩვენ ყოველთვის ვაცხადებდით, რომ «მემარცხენენი» იგივე მემარჯვენენი არიან, რომელნიც თავიანთ მემარჯვენეობას მემარცხენე ფრაზებით ნიღბავენ. ახლა «მემარცხენენი» თვითონ ადასტურებენ ამ ჩვენს განცხადებას. აიღეთ ტროცკისტული «ბიულეტენის» შარშანდელი ნომრები. რას მოითხოვენ და რას წერენ იქ ბატონი ტროცკისტები, რით გამოიხატება მათი «მემარცხენე» პროგრამა? ისინი მოითხოვენ: **დავშალოთ საბჭოთა მეურნეობები,** როგორც არარენტაბელური, **დავშალოთ მეტი წილი კოლმეურნეობები,** როგორც ცრუკოლმეურნეობები, **ხელი ავიღოთ კულაკობის ლიკვიდაციის პოლიტიკაზე, დავუბრუნდეთ საკონცესიო პოლიტიკას და კონცესიით გავცეთ მთელი რიგი ჩვენი სამრეწველო საწარმოები,** როგორც არარენტაბელური.

აი საზიზღარი მხდალებისა და კაპიტულანტების პროგრამა, სსრ კავშირში კაპიტალიზმის აღდგენის კონტრრევოლუციური პროგრამა!

რით განსხვავდება იგი უკიდურეს მემარჯვენეთა პროგრამისაგან? ცხადია, არაფრით. გამოდის, რომ «მემარცხენენი» აშკარად შეუერთდნენ მემარჯვენეთა კონტრრევოლუციურ პროგრამას იმისათვის, რომ შეკრან მათთან ბლოკი და აწარმოონ საერთო ბრძოლა პარტიის წინააღმდეგ.

როგორ შეიძლება ამის შემდეგ იმის ლაპარაკი, რომ «მემარცხენენი» საშიშარნი არ არიან ან ნაკლებად საშიშარნი არიან? განა ცხადი არ არის, რომ ის ადამიანები, რომლებიც ასეთ შეუსაბამობას ლაპარაკობენ, ეხმარებიან ლენინიზმის დაუძინებელ მტრებს?

როგორც ხედავთ, აქაც, პარტიის ხაზიდან გადახრების დარგში, — სულ ერთია, ლაპარაკია გადახრებზე საერთო პოლიტიკის საკითხებში თუ გადახრებზე ნაციონალურ საკითხში, — კაპიტალიზმის ნაშთებს ადამიანთა შეგნებაში, მათ შორის ჩვენი პარტიის ცალკეული წევრების შეგნებაში — საკმაო გამძლეობა აქვთ.

აი ჩვენი იდეურ-პოლიტიკური მუშაობის რამდენიმე სერიოზული და აქტუალური საკითხი, რომელთა ირგვლივ პარტიის ცალკეულ ფენებში არის შეხედულებათა გაურკვევლობა, არევდარევა, ზოგჯერ კი ლენინიზმიდან პირდაპირი გადახვევაც. ხოლო ეს ერთადერთი საკითხები როდია, რომელთა მაგალითებზე შეიძლებოდა გვეჩვენებინა არევდარევა ჩვენი პარტიის ცალკეულ წევრთა შეხედულებებში.

შეიძლება თუ არა ამის შემდეგ ითქვას, რომ ჩვენს პარტიაში ყველაფერი რიგზეა?

ცხადია, არ შეიძლება.

ჩვენი ამოცანები იდეურ-პოლიტიკური მუშაობის დარგში:

1) ჯეროვან სიმაღლეზე ავიყვანოთ პარტიის თეორიული დონე;

2) გავაძლიეროთ იდეოლოგიური მუშაობა პარტიის ყველა რგოლში;

3) ვაწარმოოთ ლენინიზმის დაუღალავი პროპაგანდა პარტიის რიგებში;

4) აღვზარდოთ პარტორგანიზაციები და მათ გარშემო მყოფი უპარტიო აქტივი ლენინური ინტერნაციონალიზმის სულისკვეთებით;

5) კი არ მივჩქმალოთ, არამედ გაბედულად გავაკრიტი-

კოთ ზოგიერთი ამხანაგის გადახვევა მარქსიზმ-ლენინიზმიდან;

6) სისტემატურად ვამხილოთ ლენინიზმისადმი მტრულ მიმდინარეობათა იდეოლოგია და იდეოლოგიის ნაშთები.

2. ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის საკითხები

მე ვილაპარაკე ჩვენს წარმატებებზე. ვილაპარაკე პარტიის ხაზის გამარჯვებაზე როგორც სახალხო მეურნეობისა და კულტურის დარგში, ისე პარტიაში ანტილენინურ დაჯგუფებათა დაძლევის დარგში, მე ვილაპარაკე ჩვენი გამარჯვების მსოფლიო-ისტორიულ მნიშვნელობაზე. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ გამარჯვება მიღწეულია ყველგან და ყველაფერში და უკვე გადაჭრილია ყველა საკითხი. ასეთი წარმატებანი და გამარჯვებანი საერთოდ არ არსებობენ ბუნებაში. გადაუჭრელი საკითხები და სხვადასხვა ხარვეზი ჩვენში ჯერ კიდევ ცოტა როდია. ჩვენს წინაშე მთელი გროვა ამოცანებია, რომლებიც გადაჭრას მოითხოვს. მაგრამ ეს უეჭველად ნიშნავს, რომ გადაუდებელი მორიგი ამოცანების მეტი ნაწილი უკვე წარმატებით გადაწყვეტილია, და ამ აზრით ჩვენი პარტიის უდიდესი გამარჯვება უდავოა.

მაგრამ საკითხავია: როგორ იქმნებოდა ეს გამარჯვება, როგორ მოვიპოვეთ ის საქმით, რა ბრძოლა, რა ღონისძიებათა განხორციელება გვჭირდებოდა ამისათვის?

ზოგნი ფიქრობენ, რომ საკმარისია გამოვიმუშაოთ პარტიის სწორი ხაზი, გამოვაცხადოთ ის ყველას გასაგონად, ჩამოვაყალიბოთ ის საერთო თეზისებისა და რეზოლუციების სახით და ხმა მივცეთ მას ერთხმად, რომ გამარჯვება მოვიდეს თავისთავად, ასე ვთქვათ, თვითდინებით. ეს, რა თქმა უნდა, მართალი არ არის. ეს დიდი შეცდომაა. ასე ფიქრი შეუძლიათ მხოლოდ გაუსწორებელ ბიუროკრატებსა და კანცელარისტებს. ნამდვილად კი ეს წარმატებანი

და გამარჯვებანი მივიღეთ არა თვითდინების წესით, არამედ გააფთრებული ბრძოლით პარტიის ხაზის განხორციელებისათვის. გამარჯვება არასოდეს არ მოდის თვითონ, — ჩვეულებრივად მას ბრძოლით მოიპოვებენ ხოლმე. კარგი რეზოლუციები და დეკლარაციები პარტიის გენერალური ხაზის სასარგებლოდ — ეს მხოლოდ საქმის დასაწყისია, რადგან ისინი ნიშნავენ მხოლოდ გამარჯვების სურვილს, და არა თვით გამარჯვებას. მას შემდეგ, რაც მოცემულია სწორი ხაზი, მას შემდეგ, რაც მოცემულია საკითხის სწორი გადაჭრა, საქმის წარმატება დამოკიდებულია ორგანიზაციულ მუშაობაზე, პარტიის ხაზის განხორციელებისათვის ბრძოლის ორგანიზაციაზე, ადამიანების სწორად შერჩევაზე, ხელმძღვანელი ორგანოების გადაწყვეტილებათა შესრულების შემოწმებაზე. უამისოდ პარტიის სწორი ხაზი და სწორი გადაწყვეტილებები შეიძლება სერიოზულად დაზარალდეს. უფრო მეტიც: მას შემდეგ, რაც მოცემულია სწორი პოლიტიკური ხაზი, ორგანიზაციული მუშაობა წყვეტს ყველაფერს, მათ შორის თვით პოლიტიკური ხაზის ბედსაც, — მის შესრულებას, ან მის ჩაშლას.

მართლაც გამარჯვება მოპოვებულ და მიღწეულ იქნა სისტემატური და შეუპოვარი ბრძოლით ყოველგვარ სიძნელეებთან პარტიის ხაზის განხორციელების გზაზე, ამ სიძნელეთა გადალახვით, პარტიისა და მუშათა კლასის მობილიზაციით სიძნელეების გადასალახავად, ბრძოლის ორგანიზაციით სიძნელეთა დასაძლევად, უვარგისი მუშაკების მოხსნით და უკეთესი მუშაკების შერჩევით, რომლებსაც შესწევთ უნარი აწარმოონ ბრძოლა სიძნელეებთან.

რა სიძნელეებია ეს და სად ბუდობენ ისინი?

ეს სიძნელეები ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის სიძნელეებია, ჩვენი ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის სიძნელეებია. ისინი ბუდობენ თვით ჩვენში, ჩვენს ხელმძღვანელ მუშაკებში, ჩვენს ორგანიზაციებში, ჩვენი პარტიული, საბ-

ჭოთა, სამეურნეო, პროფკავშირული, კომკავშირული და ყოველგვარი სხვა ორგანიზაციების აპარატებში.

უნდა შევიგნოთ, რომ ჩვენი პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო და ყოველგვარი სხვა ორგანიზაციებისა და მათი ხელმძღვანელების ძალა და ავტორიტეტი უმაგალითოდ გაიზარდა. და სწორედ იმიტომ, რომ მათი ძალა და ავტორიტეტი უმაგალითოდ გაიზარდა, — მათს მუშაობაზე ახლა დამოკიდებულია ყველაფერი ან თითქმის ყველაფერი. ეგრეთწოდებული ობიექტური პირობების მომიზეზებას გამართლება არა აქვს. მას შემდეგ, რაც პარტიის პოლიტიკური ხაზის სისწორე დაადასტურა მთელი რიგი წლების გამოცდილებამ, ხოლო მუშებისა და გლეხების მზადყოფნა იმისათვის, რომ მხარი დაუჭირონ ამ ხაზს, ეჭვს აღარ იწვევს, — ეგრეთწოდებული ობიექტური პირობების როლი მინიმუმამდე დავიდა, მაშინ როცა ჩვენი ორგანიზაციებისა და მათი ხელმძღვანელების როლი გადამწყვეტი, განსაკუთრებული გახდა. ხოლო რას ნიშნავს ეს? ეს იმას ნიშნავს, რომ პასუხისმგებლობა ჩვენს მუშაობაში გარღვევათა და ნაკლოვანებათათვის ამიერიდან ცხრა მეათედით ეკისრება არა «ობიექტურ» პირობებს, არამედ გვეკისრება თვითონ ჩვენ, და მხოლოდ ჩვენ.

პარტიაში ჩვენ გვყავს ორ მილიონზე მეტი წევრი და კანდიდატი. კომკავშირში ჩვენ გვყავს ოთხ მილიონზე მეტი წევრი და კანდიდატი. ჩვენ გვყავს სამ მილიონზე მეტი მუშა კორესპონდენტი და გლეხი კორესპონდენტი. თავდაცვა-ავიაქიმში ჩვენ გვყავს 12 მილიონზე მეტი წევრი. პროფკავშირებში — 17 მილიონზე მეტი წევრი. ამ ორგანიზაციებს უნდა ვუმადლოდეთ ჩვენს წარმატებებს. და თუ, მიუხედავად ასეთ ორგანიზაციათა და ასეთ შესაძლებლობათა არსებობისა, რომელნიც გვიადვილებენ წარმატებათა მიღწევას, ჩვენ ცოტა ნაკლი და ცოტა გარღვევა როდი

გვაქვს მუშაობაში, ამაში ბრალი მიგვიძღვის მხოლოდ ჩვენ, ჩვენს ორგანიზაციულ მუშაობას, ჩვენს ცუდ ორგანიზაციულ ხელმძღვანელობას.

მმართველობის აპარატების ბიუროკრატიზმი და კანცელარიულობა; ლაყბობა «საერთოდ ხელმძღვანელობაზე» ნაცვლად ცოცხალი და კონკრეტული ხელმძღვანელობისა; ორგანიზაციების ფუნქციონალური ალნაგობა და პირადი პასუხისმგებლობის უქონლობა; გაუპიროვნება მუშაობაში და გათანაბრება ხელფასის სისტემაში; შესრულების სისტემატური შემოწმების უქონლობა; თვითკრიტიკის შიში, — აი სად არის ჩვენი სიძნელეების წყაროები, აი სად ბუდობენ ახლა ჩვენი სიძნელეები.

გულუბრყვილობა იქნებოდა გვეფიქრა, რომ შეიძლება ამ სიძნელეების გადალახვა რეზოლუციებისა და დადგენილებების საშუალებით. ბიუროკრატები და კანცელარისტები უკვე დიდი ხანია დახელოვნდნენ იმაში, რომ სიტყვით გვაჩვენონ ერთგულება პარტიისა და მთავრობის გადაწყვეტილებებისადმი, ხოლო საქმით — მაუდქვეშ ამოსდონ ისინი. ეს სიძნელეები რომ გადაგვეღახა, საჭირო იყო მოგვესპო ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის ჩამორჩენა პარტიის პოლიტიკური ხაზის მოთხოვნებისაგან, საჭირო იყო აგვემაღლებინა ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის დონე სახალხო მეურნეობის ყველა სფეროში პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე, საჭირო იყო მიგვეღწია იმისათვის, რომ ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობა უზრუნველყოფდეს პარტიის პოლიტიკური ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებების პრაქტიკულად განხორციელებას.

ეს სიძნელეები რომ გადაგვეღახა და წარმატებებისათვის მიგვეღწია, საჭირო იყო **მოგვეწყო** ბრძოლა ამ სიძნელეთა **გადასალახავად**, საჭირო იყო ჩაგვება ამ ბრძოლაში მუშათა და გლეხთა მასები, საჭირო იყო თვით პარტიის მობილიზება, საჭირო იყო პარტიისა და სამეურნეო ორგანი-

ზაციების გაწმენდა არასაიმედო, მერყევი, გადაგვარებული ელემენტებისაგან.

რა იყო საჭირო ამისათვის?

ჩვენ უნდა მოგვეწყო:

1) თვითკრიტიკის გაშლა და ჩვენი მუშაობის ნაკლოვანებათა გამომჟღავნება;

2) პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების მობილიზაცია სიძნელეებთან საბრძოლველად;

3) მუშურ-გლეხური მასების მობილიზაცია პარტიისა და მთავრობის ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებების განხორციელებისათვის საბრძოლველად;

4) მშრომელთა შორის შეჯიბრებისა და დამკვრელობის გაშლა;

5) მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტგანყოფილებათა ფართო ქსელი და პარტიულ-საბჭოთა ხელმძღვანელობის მიახლოება სოფელთან;

6) სახალხო კომისარიატების, მთავარი სამმართველოებისა და ტრესტების გაწვრილერთეულება და სამეურნეო ხელმძღვანელობის მიახლოება საწარმოსთან;

7) მუშაობაში გაუპიროვნების მოსპობა და ხელფასის სისტემაში გათანაბრების ლიკვიდაცია;

8) «ფუნქციონალობის» მოსპობა, პირადი პასუხისმგებლობის გაძლიერება და გეზი კოლეგიათა ლიკვიდაციისაკენ;

9) შესრულების შემოწმების გაძლიერება და გეზი ცენტრალური საკონტროლო კომისიისა და მუშათა და გლეხთა ინსპექციის რეორგანიზაციისაკენ შესრულების შემოწმების შემდგომი გაძლიერებისათვის;

10) კანცელარიებიდან კვალიფიციური მუშაკების გადაყვანა წარმოებასთან უფრო ახლო;

11) გაუსწორებელი ბიუროკრატებისა და კანცელარისტების მხილება და განდევნა მმართველობის აპარატებიდან;

12) პოსტებიდან მოხსნა პარტიის და მთავრობის გადაწყვეტილებათა დამრღვევებისა, თვალისამხვევებისა და მოლაყბეებისა და მათ მაგივრად დაწინაურება ახალი ადამიანებისა — საქმის ადამიანებისა, რომლებსაც უნარი შესწევთ უზრუნველყონ დაკისრებული სამუშაოს კონკრეტული ხელმძღვანელობა და პარტიულ-საბჭოთა დისციპლინის განმტკიცება;

13) საბჭოთა და სამეურნეო ორგანიზაციების გაწმენდა და მათი შტატების შემცირება;

14) დასასრულ, პარტიის გაწმენდა არასაიმედო და გადაგვარებული ადამიანებისაგან.

აი ძირითადად ის საშუალებანი, რომლებიც პარტიას უნდა წამოეყენებინა იმისათვის, რომ გადაელახა სიძნელეები, აემაღლებინა ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობის დონე პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე და, ამნაირად, უზრუნველეყო პარტიის ხაზის გატარება ცხოვრებაში.

თქვენ იცით, რომ ჩვენი პარტიის ცენტრალური კომიტეტი სწორედ ასე ეწეოდა თავის ორგანიზაციულ მუშაობას საანგარიშო პერიოდში.

ამასთან ცენტრალური კომიტეტი ხელმძღვანელობდა ლენინის გენიალური აზრით იმის შესახებ, რომ ორგანიზაციულ მუშაობაში მთავარია **ადამიანთა შერჩევა და შესრულების შემოწმება.**

მინდა რამდენიმე სიტყვა ვთქვა ადამიანთა შერჩევაზე და იმათ გადაყენებაზე, ვინც თავისი დანიშნულება ვერ გაამართლა.

გარდა გაუსწორებელი ბიუროკრატებისა და კანცელარისტებისა, რომელთა თავიდან მოშორების შესახებ ჩვენ შორის არავითარი აზრთა სხვადასხვაობა არ არის, ჩვენში არის კიდევ მუშაკთა ორი ტიპი, რომლებიც აფერხებენ

ჩვენს მუშაობას, ხელს უშლიან ჩვენს მუშაობას, ხელს გვიშლიან წინსვლაში.

მუშაკთა ერთი ტიპი — ესენი არიან წარსულში ერთგვარი დამსახურების ადამიანები, ადამიანები, რომლებიც დიდკაცებად იქცნენ, ადამიანები, რომლებიც ფიქრობენ, რომ პარტიული და საბჭოთა კანონები დაწერილია არა მათთვის, არამედ ბრიყვებისათვის. ეს სწორედ ის ადამიანები არიან, რომლებსაც თავიანთ მოვალეობად არ მიაჩნიათ შეასრულონ პარტიისა და მთავრობის გადაწყვეტილებანი და რომლებიც, ამრიგად, ანგრევენ პარტიული და სახელმწიფოებრივი დისციპლინის საფუძვლებს. რის იმედი აქვთ მათ, როდესაც პარტიულ და საბჭოთა კანონებს არღვევენ? მათ იმის იმედი აქვთ, რომ საბჭოთა ხელისუფლება, მათი ძველი დამსახურების გამო, ვერ გაბედავს ხელი ახლოს მათ. ეს თავგასული დიდკაცები ფიქრობენ, რომ ისინი უბადლონი არიან და რომ მათ შეუძლიათ დაუსჯელად დაარღვიონ ხელმძღვანელი ორგანოების გადაწყვეტილებანი. რა უნდა ვუყოთ ასეთ მუშაკებს? ისინი უყოყმანოდ უნდა მოვხსნათ ხელმძღვანელი პოსტებიდან, მიუხედავად მათი დამსახურებისა წარსულში. (ხმები: «მართალია!»). ისინი უნდა გადავაყენოთ თანამდებობიდან ჩამოქვეითებით და ეს პრესაში გამოვაქვეყნოთ. (ხმები: «მართალია!»). ეს აუცილებელია იმისათვის, რომ ამ თავგასულ დიდკაც-ბიუროკრატებს რიხი შევუმციროთ და თავისი ადგილი მივუჩინოთ. ეს აუცილებელია იმისათვის, რომ განვამტკიცოთ პარტიული და საბჭოთა დისციპლინა მთელ ჩვენს მუშაობაში. (ხმები: «მართალია!». ტაში).

ახლა კი მეორე ტიპის მუშაკების შესახებ. მხედველობაში მყავს ტიპი მოლაყბეებისა, მე ვიტყოდი, პატიოსანი მოლაყბეებისა (სიცილი), პატიოსანი, საბჭოთა ხელისუფლებისადმი ერთგული ადამიანებისა. მაგრამ რომელთაც არ შესწევთ ხელმძღვანელობის უნარი, არ

შესწევთ რისიმე მოწყობის უნარი. შარშან მე საუბარი მქონდა ერთ-ერთ ასეთ ამხანაგთან, ძალიან პატივცემულ ამხანაგთან, მაგრამ გამოუსწორებელ მოლაყბესთან, რომელსაც შეუძლია ყოველგვარი ცოცხალი საქმე ჩაახრჩოს ლაყბობაში. აი ეს საუბარი.

მე: როგორ არის თქვენში თესვის საქმე?

ის: თესვის საქმე, ამხანაგო სტალინ? ჩვენ ჩავატარეთ მობილიზაცია. (სიცილი).

მე: მერე რა?

ის: ჩვენ პირდაპირ დავსვით საკითხი. (სიცილი).

მე: მერე, შემდეგ?

ის: ჩვენ გვაქვს გარდატეხა, ამხანაგო სტალინ, მალე გვექნება გარდატეხა. (სიცილი).

მე: მაინც?

ის: ჩვენში ისახება ძვრანი. (სიცილი).

მე: კი, მაგრამ მაინც რა მდგომარეობაა თქვენში თესვის მხრივ?

ის: თესვის საქმეში ჯერ არაფერი გამოდის, ამხანაგო სტალინ. (საერთო ხარხარი).

აი მოლაყბის ფიზიონომია. მათ მოახდინეს მობილიზაცია, პირდაპირ დასვეს საკითხი, მათ აქვთ გარდატეხაც, ძვრებიც, საქმე კი ძლგილიდან არ იძვრის.

სწორედ ისე, როგორც დაახასიათა ამას წინათ ერთმა უკრაინელმა მუშამ ერთ-ერთი ორგანიზაციის მდგომარეობა, როცა მას შეეკითხნენ ამ ორგანიზაციის ხაზის შესახებ: «რაც შეეხება ხაზს... ხაზი, რა თქმა უნდა, არის, მაგრამ მუშაობა არა ჩანს». (საერთო სიცილი). ეტყობა, ამ ორგანიზაციასაც ჰყავს თავისი პატიოსანი მოლაყბენი.

და როცა პოსტებიდან ხსნი ასეთ მოლაყბეებს და გზავნი რაც შეიძლება შორს ოპერატიული სამუშაოდან, ისინი ხელებს გაშლიან ხოლმე და გაკვირვებულნი კითხულობენ: «რატომ გვხსნიან? განა ჩვენ არ გავაკეთეთ ყოველივე, რაც

საჭიროა საქმისათვის, განა ჩვენ არ მოვიწვიეთ დამკვრელთა შეკრება, განა ჩვენ დამკვრელთა კონფერენციაზე არ გამოვაცხადეთ პარტიისა და მთავრობის ლოზუნგები, განა ჩვენ არ ავირჩიეთ საპატიო პრეზიდიუმში ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს მთელი შემადგენლობა (ს ა ე რ თ ო ს ი ც ი ლ ი), განა არ გავუგზავნეთ მისალმება ამხანაგ სტალინს, — რაღა გინდათ ჩვენგან?». (ს ა ე რ თ ო ხ ა რ ხ ა რ ი).

რა უნდა ვუყოთ ამ გამოუსწორებელ მოლაყბეებს? თუ დავტოვებთ ოპერატიულ სამუშაოზე, მათ ხომ შეუძლიათ ყოველი ცოცხალი საქმე ჩაახრჩონ წყალწყალა და გაუთავებელი სიტყვების ნიაღვარში. აშკარაა, რომ საჭიროა მათი მოხსნა ხელმძღვანელი პოსტებიდან და გადაყვანა სხვა, არაოპერატიულ სამუშაოზე. მოლაყბეებს არ უნდა ჰქონდეთ ადგილი ოპერატიულ სამუშაოზე. (ხ მ ე ბ ი: «სწორია!». ტ ა შ ი).

როგორ წარმართავდა ცენტრალური კომიტეტი საბჭოთა და სამეურნეო ორგანიზაციებში მუშაკების შერჩევის საქმეს და როგორ აწარმოებდა იგი შესრულების შემოწმების განმტკიცების საქმეს, — ამაზე მე უკვე მოგახსენეთ მოკლედ. უფრო დაწვრილებით მოგახსენებთ ამხანაგი კაგანოვიჩი ყრილობის დღის წესრიგის მესამე პუნქტის განხილვის დროს.

რაც შეეხება შემდგომ მუშაობას შესრულების შემოწმების გაძლიერების ხაზით, ამაზე მინდოდა მეთქვა რამდენიმე სიტყვა.

შესრულების შემოწმების სწორ ორგანიზაციას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ბიუროკრატიზმთან და კანცელარიულობასთან ბრძოლის საქმეში. ხორციელდება ხელმძღვანელი ორგანიზაციების გადაწყვეტილებანი თუ მათ მაუდქვეშ ამოსდებენ ხოლმე ბიუროკრატები და კანცელარისტები? სწორად ახორციელებენ მათ თუ ამახინჯებენ?

პატიოსნად და ბოლშევიკურად მუშაობს აპარატი თუ ფუჭად ტრიალებს, — ყოველივე ეს დროზე შეგვიძლია გავიგოთ მხოლოდ შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმების შედეგად. შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმება ის პროჟექტორია, რომელიც გვეხმარება გავაშუქოთ აპარატის მუშაობის მდგომარეობა ყოველ დროს და ღლის სინათლეზე გამოვიყვანოთ ბიუროკრატები და კანცელარისტები. დანამდვილებით შეიძლება ითქვას, რომ ჩვენი ხარვეზებისა და გარღვევების ცხრა მეათედი აიხსნება შესრულების სწორად დაყენებული შემოწმების უქონლობით. ეჭვს გარეშეა, რომ შესრულების ასეთი შემოწმების დროს ხარვეზები და გარღვევები უთუოდ თავიდან იქნებოდა აცილებული.

მაგრამ, შესრულების შემოწმებამ რომ მიზანს მიაღწიოს, საჭიროა, სულ ცოტა, ორი პირობა: პირველი, — რომ შესრულების შემოწმება სისტემატური იყოს და არა ეპიზოდური; მეორე, — რომ შესრულების შემოწმების საქმის სათავეში პარტიულ-საბჭოთა და სამეურნეო ორგანიზაციების ყველა რგოლში იდგნენ არა მეორეხარისხოვანი პირები, არამედ საკმარისად ავტორიტეტიანი ადამიანები, — თვით ორგანიზაციების ხელმძღვანელები.

შესრულების შემოწმების სწორ ორგანიზაციას ყველაზე დიდი მნიშვნელობა აქვს ცენტრალური ხელმძღვანელი დაწესებულებებისათვის. მუშათა და გლეხთა ინსპექციას თავისი ორგანიზაციის მიხედვით არ შეუძლია დააკმაყოფილოს შესრულების კარგად დაყენებული შემოწმების მოთხოვნები. რამდენიმე წლის წინათ, როცა ჩვენი სამეურნეო მუშაობა უფრო მარტივი და ნაკლებ დამაკმაყოფილებელი იყო და როცა შეიძლებოდა იმედის დამყარება ყველა სახალხო კომისარიატისა და ყველა სამეურნეო ორგანიზაციის მუშაობის **ინსპექტირების** შესაძლებლობაზე, — მუშათა და გლეხთა ინსპექცია თავის ადგილზე იყო. მაგრამ ახლა, რო-

ცა ჩვენი სამეურნეო მუშაობა გაიზარდა და უფრო რთული გახდა, და როცა აღარც საჭიროა და აღარც შესაძლებელი მისი ინსპექტირება ერთი ცენტრიდან, — მუშათა და გლეხთა ინსპექცია უნდა გარდაიქმნას. ჩვენ ახლა გვესაჭიროება არა ინსპექცია, არამედ ცენტრის გადაწყვეტილებათა შესრულების შემოწმება, — ჩვენ ახლა გვესაჭიროება **კონტროლი** ცენტრის გადაწყვეტილებათა შესრულებისადმი. ჩვენ ახლა გვესაჭიროება ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც, არ დაისახავს რა ყველას და ყველაფრის ინსპექტირების უნივერსალურ მიზანს, შეძლებს მთელი თავისი ყურადღება მიაპყროს მუშაობას კონტროლის გასაწევად, მუშაობას საბჭოთა ხელისუფლების ცენტრალური დაწესებულებების გადაწყვეტილებათა შესრულების შესამოწმებლად. ასეთი ორგანიზაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ საბჭოთა კონტროლის კომისია სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან, რომელიც იმუშავებს სახკომსაბჭოს დავალებებით და რომელსაც ადგილებზე ეყოლება ადგილობრივი ორგანოებისაგან დამოუკიდებელი წარმომადგენლები. ხოლო მას რომ საკმაო ავტორიტეტი ჰქონდეს და შეეძლოს საჭიროების დროს პასუხისგებაში მისცეს რომელიც გნებავთ პასუხისმგებელი მუშაკი, — ამისათვის აუცილებელია, რომ საბჭოთა კონტროლის კომისიის წევრების კანდიდატებს ასახელებდეს პარტიის ყრილობა და ამტკიცებდნენ სსრ კავშირის სახკომსაბჭო და ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი. მე ვფიქრობ, რომ მხოლოდ ასეთი ორგანიზაცია შეძლებდა საბჭოთა კონტროლისა და საბჭოთა დისციპლინის განმტკიცებას.

რაც შეეხება ცენტრალურ საკონტროლო კომისიას, როგორც ცნობილია, იგი დაარსებული იყო უწინარეს ყოვლისა და უმთავრესად იმისათვის, რომ თავიდან აეცილებინა გათიშვა პარტიაში. თქვენ იცით, რომ გათიშვის საფრთხე მართლაც იყო ჩვენში ერთ დროს. თქვენ იცით, რომ

ცენტრალურმა საკონტროლო კომისიამ და მისმა ორგანიზაციებმა შეძლეს გათიშვის საფრთხის თავიდან აცილება. მაგრამ ახლა ჩვენში გათიშვის საფრთხე აღარ არის. სამაგიეროდ ჩვენ ახლა აუცილებლად გვესაჭიროება ისეთი ორგანიზაცია, რომელიც შეძლებს თავისი მთავარი ყურადღება მიაქციოს მუშაობას პარტიისა და მისი ცენტრალური კომიტეტის გადაწყვეტილებათა შესრულების შესამოწმებლად. ასეთი ორგანიზაცია შეიძლება იყოს მხოლოდ პარტიული კონტროლის კომისია საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან, რომელიც იმუშავებს პარტიისა და მისი ცენტრალური კომიტეტის დავალებებით და რომელსაც ადგილებზე ეყოლება ადგილობრივი ორგანიზაციებისაგან დამოუკიდებელი წარმომადგენლები. გასაგებია, რომ ასეთ პასუხისმგებელ ორგანიზაციას დიდი ავტორიტეტი უნდა ჰქონდეს. ხოლო მას რომ საკმაო ავტორიტეტი ჰქონდეს და შეეძლოს პასუხისგებაში მისცეს რომელიც გნებავთ დამნაშავე პასუხისმგებელი მუშაკი, მათ შორის ცენტრალური კომიტეტის წევრებიც, — ამისათვის აუცილებელია, რომ ამ კომისიის წევრების არჩევა და გადაყენება შეეძლოს მხოლოდ პარტიის უმაღლეს ორგანოს — პარტიის ყრილობას. უეჭველია, რომ ასეთ ორგანიზაციას სრული უნარი ექნება უზრუნველყოს კონტროლი პარტიის ცენტრალური ორგანოების გადაწყვეტილებათა შესრულებისადმი და განამტკიცოს პარტიული დისციპლინა.

ასეთია საქმის ვითარება ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის საკითხების მხრივ.

ჩვენი ამოცანები ორგანიზაციული მუშაობის დარგში:

1) მომავალშიც შევუფარდოთ ჩვენი ორგანიზაციული მუშაობა პარტიის პოლიტიკური ხაზის მოთხოვნებს;

2) ავამაღლოთ ორგანიზაციული ხელმძღვანელობა პოლიტიკური ხელმძღვანელობის დონემდე;

3) მივაღწიოთ იმას, რომ ორგანიზაციული ხელმძღვანელობა სავსებით უზრუნველყოფდეს პარტიის პოლიტიკური ლოზუნგებისა და გადაწყვეტილებების განხორციელებას.

* * *

მე ვამთავრებ, ამხანაგებო, საანგარიშო მოხსენებას.

რა დასკვნები გამომდინარეობენ ამ მოხსენებიდან?

ახლა უკვე ყველა აღიარებს, რომ ჩვენი წარმატებები დიდი და არაჩვეულებრივია. ჩვენი ქვეყანა შედარებით მოკლე ხნის განმავლობაში გადაყვანილია ინდუსტრიალიზაციისა და კოლექტივიზაციის რელსებზე. წარმატებით განხორციელებულია პირველი ხუთწლედი. ეს სიამაყის გრძნობას უნერგავს და თავისი ძალღონის რწმენას უძლიერებს ჩვენს მუშაკებს.

ეს, რა თქმა უნდა, კარგია. მაგრამ წარმატებებს ზოგჯერ თავისი ჩრდილოვანი მხარეცა აქვთ. ისინი ზოგჯერ წარმოშობენ ერთგვარ საშიშროებებს, რომლებსაც, — თუ მათ განვითარების საშუალება მიეცი, — შეუძლიათ მთელი საქმე მოშალონ. არის, მაგალითად, საფრთხე, რომ ზოგიერთ ჩვენს ამხანაგს შეიძლება თავბრუ დაესხას ასეთი წარმატებებისაგან. ასეთი შემთხვევები, როგორც ვიცით, ჩვენ გვქონია. არის საფრთხე, რომ ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგი გაბრუვდება წარმატებებისაგან, მთლად თავს გაუვა და დაიწყებს გულდამშვიდებას მკვეხარა ლათაიებით, როგორიც არის: «ახლა ჩვენ ცა ქუდად არ მიგვაჩნია, დედამიწა ქალამნადო» ანდა «ვინც უნდა იყოს, კუდით ქვას ვასროლინებთო» და სხვა. ეს სრულებითაც არ არის გამორიცხული, ამხანაგებო. არა არის რა ასეთ განწყობილებებზე უფრო საშიში, რადგან ისინი იწვევენ პარტიის განიარაღებას და მისი რიგების დემობილიზაციას. თუ ასეთი განწყობილებები გაბატონდნენ ჩვენს პარტიაში, შეიძლება მთელი ჩვენი წარმატებების ჩაშლის საფრთხის წინაშე აღმოვჩნდეთ.

რა თქმა უნდა, პირველი ხუთწლედი წარმატებით შევასრულეთ. ეს მართალია. მაგრამ საქმე ამით როდი თავდება და არც შეიძლება გათავდეს, ამხანაგებო. წინ გვიდევს მეორე ხუთწლედი, რომელიც აგრეთვე უნდა შევასრულოთ და აგრეთვე წარმატებით. თქვენ იცით, რომ გეგმები სრულდება სიძნელეებთან ბრძოლაში, სიძნელეთა გადალახვის მსვლელობაში. მაშასადამე, გვექნება სიძნელეები, გვექნება მათთან ბრძოლაც. ამხანაგები მოლოტოვი და კუიბიშევი მოგახსენებენ მეორე ხუთწლედის გეგმის შესახებ. მათი მოხსენებებიდან დაინახავთ, თუ რა დიდი სიძნელეები უნდა გადავლახოთ ამ გრანდიოზული გეგმის განსახორციელებლად. მაშასადამე, ნანას კი არ უნდა ვეუბნებოდეთ პარტიას, — არამედ უნდა ვავითარებდეთ მასში სიფხიზლეს, კი არ უნდა მივაძინოთ იგი, — არამედ ვიყოლიოთ საბრძოლო მზადყოფნის მდგომარეობაში, კი არ უნდა განვაიარაღოთ, — არამედ უნდა შევაიარაღოთ, მისი დემობილიზაცია კი არ უნდა მოვახდინოთ, — არამედ ვიყოლიოთ იგი მობილიზაციის მდგომარეობაში მეორე ხუთწლედის განსახორციელებლად.

აქედან გამომდინარეობს პირველი დასკვნა: **არ გაგვიტაცოს მიღწეულმა წარმატებებმა და არ გავმედიდურდეთ.**

ჩვენ წარმატებებს მივაღწიეთ იმიტომ, რომ გვქონდა პარტიის სწორი ხელმძღვანელი ხაზი და შევძელით მასების დარაზმვა ამ ხაზის ცხოვრებაში გასატარებლად. ზედმეტია იმაზე ლაპარაკი, რომ თუ არ გვქონოდა ეს პირობები, არ გვექნებოდა ის წარმატებანი, რომლებიც ახლა გვაქვს და რომლებითაც სამართლიანად ვამაყობთ. მაგრამ გქონდეს სწორი ხაზი და შეძლო მისი ცხოვრებაში გატარება — ეს ძალიან იშვიათია მმართველი პარტიების ცხოვრებაში.

შეხედეთ ჩვენს გარშემო მყოფ ქვეყნებს: განა ბევრს ნახავთ მმართველ პარტიებს, რომლებსაც ჰქონდეთ სწორი ხაზი და რომლებიც ატარებდნენ მას ცხოვრებაში?

ნამდვილად რომ ითქვას, ახლა ასეთი პარტიები არც არიან ქვეყნად, რადგან ყველა ისინი ცხოვრობენ უპერსპექტივოდ, გზა ებნევათ კრიზისის ქაოსში და ვერ ხედავენ გზებს იმისათვის, რომ თავი დააღწიონ ჭაობს. მხოლოდ ჩვენმა პარტიამ იცის, საით წაიყვანოს საქმე, და წინ მიჰყავს იგი წარმატებით. რას უნდა უმადლოდეს ჩვენი პარტია ამ თავის უპირატესობას? იმას, რომ იგი არის მარქსისტული პარტია, ლენინური პარტია. იგი უნდა უმადლოდეს იმას, რომ თავის მუშაობაში ხელმძღვანელობს მარქსის, ენგელსის, ლენინის მოძღვრებით. ეჭვს გარეშეა, რომ სანამ ჩვენ ამ მოძღვრების ერთგულნი ვრჩებით, სანამ ჩვენ ხელთ გვიპყრია ეს კომპასი, — გვექნება წარმატებანი ჩვენს მუშაობაში.

ამბობენ, რომ დასავლეთის ზოგიერთ სახელმწიფოში უკვე მოისპო მარქსიზმი. ამბობენ, რომ იგი თითქოს მოსპო ბურჟუაზიულ-ნაციონალისტურმა მიმდინარეობამ, რომელსაც ფაშიზმი ეწოდება. ეს, რა თქმა უნდა, სისულელეა. ასე ლაპარაკი შეუძლიათ მხოლოდ იმ ადამიანებს, რომლებიც არ იცნობენ ისტორიას. მარქსიზმი მუშათა კლასის საარსებო ინტერესების მეცნიერული გამოხატულებაა. მარქსიზმი რომ მოსპო, უნდა მოსპო მუშათა კლასი, მუშათა კლასის მოსპობა კი შეუძლებელია. 80 წელზე მეტმა განვლო მას შემდეგ, რაც მარქსიზმი ასპარეზზე გამოვიდა. ამ ხნის განმავლობაში ათობით და ასობით ბურჟუაზიული მთავრობები ცდილობდნენ მარქსიზმის მოსპობას. მაგრამ რა? ბურჟუაზიული მთავრობები მოდიოდნენ და მიდიოდნენ, მარქსიზმი კი რჩებოდა. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი). უფრო მეტიც, — მარქსიზმმა მიაღწია იმას, რომ მან სრული გამარჯვება მოიპოვა დედამიწის ერთ მეექვსედ ნაწილში, ამასთან გამარჯვებას მიაღწია სწორედ იმ ქვეყანაში, სადაც მარქსიზმს საბოლოოდ განადგურებულად თვლიდნენ. (მ ქ უ ხ ა რ ე ტ ა შ ი). არ შეიძლება შემთხვევით მოვლენად

მივიჩნიოთ, რომ ქვეყანა, სადაც მარქსიზმმა სრული გამარჯვება მოიპოვა, ახლა მსოფლიოში ერთადერთი ქვეყანაა, რომელმაც არ იცის კრიზისები და უმუშევრობა, მაშინ როცა ყველა დანარჩენ ქვეყანაში, მათ შორის ფაშიზმის ქვეყნებშიც, უკვე ოთხი წელიწადია გამეფებულია კრიზისი და უმუშევრობა. არა, ამხანაგებო, ეს შემთხვევითი მოვლენა არ არის. (ხანგრძლივი ტაში).

დიახ, ამხანაგებო, ჩვენს წარმატებებს უნდა ვუმადლოდეთ იმას, რომ ვმუშაობდით და ვიბრძოდით მარქსის, ენგელსის, ლენინის დროშით.

აქედან გამომდინარეობს მეორე დასკვნა: **ბოლომდე ერთგულნი ვიყოთ მარქსის, ენგელსის, ლენინის დიადი დროშისა.** (ტაში).

სსრ კავშირის მუშათა კლასი ძლიერია არა მარტო იმით, რომ მას ჰყავს ბრძოლაში გამობრძმედილი ლენინური პარტია. შემდეგ, ის ძლიერია არა მარტო იმით, რომ მას მხარს უჭერენ მშრომელი გლეხობის მილიონიანი მასები. ის ძლიერია კიდევ იმით, რომ მას ზურგს უმაგრებს და ეხმარება მსოფლიო პროლეტარიატი. სსრ კავშირის მუშათა კლასი მსოფლიო პროლეტარიატის ნაწილია, მისი მოწინავე რაზმია, ჩვენი რესპუბლიკა კი — მსოფლიო პროლეტარიატის პირმშოა. ეჭვს გარეშეა, მას რომ დახმარებას არ უწევდეს კაპიტალისტური ქვეყნების მუშათა კლასი, ის ვერ შეინარჩუნებდა ძალაუფლებას, ვერ უზრუნველყოფდა პირობებს სოციალისტური მშენებლობისათვის, — მაშასადამე — მას არ ექნებოდა ის წარმატებანი, რომელნიც ახლა აქვს. სსრ კავშირის მუშათა კლასის ინტერნაციონალური კავშირი კაპიტალისტური ქვეყნების მუშებთან, სსრ კავშირის მუშების ძმური კავშირი ყველა ქვეყნის მუშებთან, — აი საბჭოების რესპუბლიკის ძალისა და ძლიერების ერთ-ერთი ქვაკუთხედი. დასავლეთის მუშები ამბობენ, რომ სსრ კავშირის მუშათა კლასი მსოფლიო პროლეტარიატის დამკვრელი

ბრიგადაა. ეს ძალიან კარგია. ეს იმას ნიშნავს, რომ მსოფლიო პროლეტარიატი მზად არის მომავალშიც დაუჭიროს მხარი სსრ კავშირის მუშათა კლასს თავისი ძალისა და შესაძლებლობის ფარგლებში. მაგრამ ეს ჩვენ სერიოზულ მოვალეობას გვაკისრებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ჩვენი მუშაობით უნდა გავამართლოთ ყველა ქვეყნის პროლეტართა დამკვრელი ბრიგადის საპატიო წოდება. ეს გვავალებს უკეთესად ვიმუშაოთ და უკეთესად ვიბრძოლოთ სოციალიზმის საბოლოო გამარჯვებისათვის ჩვენს ქვეყანაში, სოციალიზმის გამარჯვებისათვის ყველა ქვეყანაში.

აქედან გამომდინარეობს მესამე დასკვნა: **ბოლომდე ერთგულნი ვიყოთ პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის საქმისა, ყველა ქვეყნის პროლეტართა ძმური კავშირის საქმისა.** (ტაში).

ასეთია დასკვნები.

გაუმარჯოს მარქსის, ენგელსის, ლენინის დიად და უძლეველ დროშას! (მთელი დარბაზის მქუხარე, ხანგრძლივი ტაში. ყრილობა ოვაციას უმართავს ამხანაგ სტალინს. მღერიან «ინტერნაციონალს». «ინტერნაციონალის» შესრულების შემდეგ ოვაცია კვლავ ახლდება ახალი ძალით. შეძახილები: «ვაშა სტალინს!», «გაუმარჯოს სტალინს!», «ვაუმარჯოს პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს!»).

«პრავდა» № 27,
1934 წ. 28 იანვარი.

მუშურ-გლეხური წითელი არმიის ფრუნზეს სახელობის სამხედრო აკადემიის უფროსსა და კომისარს ამხ. შაპოშნიკოვს. თანაშემწეს პოლიტნაწილში ამხ. შჩადენკოს

ვულოცავ წითელდროშოვანი სამხედრო აკადემიის მსმენელებს, მასწავლებლებსა და ხელმძღვანელებს აკადემიის 15 წლისთავს და **ლენინის** ორდენით დაჯილდოებას.

ვუსურვებ აკადემიას სრულ წარმატებას სამშობლოს დაცვისათვის აუცილებელ საქმეში — განათლებულ ბოლშევიკ მეთაურთა, სამხედრო საქმის ოსტატთა მომზადების საქმეში.

ი. სტალინი

«პრავდა» № 18,
1934 წ. 18 იანვარი.

საბოლოო სიტყვის მაგიერ

1934 წ. 31 იანვარი

ამხანაგებო! ყრილობაზე კამათმა გამოააშკარავა ჩვენი პარტიული ხელმძღვანელების შეხედულებათა სრული ერთიანობა, შეიძლება ითქვას, პარტიული პოლიტიკის ყველა საკითხში. როგორც იცით, საანგარიშო მოხსენების წინააღმდეგ არავითარი შეკამათება არ ყოფილა. მაშასადამე, გამომჟღავნდა ჩვენი პარტიის რიგების არაჩვეულებრივი იდეურ-პოლიტიკური და ორგანიზაციული შემჭიდროება. (ტაში). საკითხავია, ამის შემდეგ არის თუ არა საჭირო საბოლოო სიტყვა? მე ვფიქრობ, არ არის საჭირო. ამიტომ ნება მომეცით უარი ვთქვა საბოლოო სიტყვაზე. (მ ქ უ ხ ა რ ე ო ვ ა ც ი ა, მ თ ე ლ ი ყ რ ი ლ ო ბ ა ფ ე ხ ზ ე დ გ ე ბ ა, მ გ რ გ ვ ი ნ ა ვ ი «ვაშა»; კ ო ლ ე ქ ტ ი უ რ ი შ ე ძ ა ხ ი ლ ე ბ ი: «გაუმარჯოს სტალინს!». ყ რ ი ლ ო ბ ა, ფ ე ხ ზ ე მ დ გ ო მ ი, მ ღ ე რ ი ს «ი ნ ტ ე რ ნ ა ც ი ო ნ ა ლ ს». «ი ნ ტ ე რ ნ ა ც ი ო ნ ა ლ ი ს» შ ე ს რ უ ლ ე ბ ი ს შ ე მ დ ე გ ო ვ ა ც ი ა ა ხ ლ დ ე ბ ა. შ ე ძ ა ხ ი ლ ე ბ ი: «ვაშა!», «გაუმარჯოს სტალინს!», «გაუმარჯოს ცენტრალურ კომიტეტს!»).

«პრავდა» № 31,
1934 წ. 1 თებერვალი.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ე ბ ი

1 საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობა მიმდინარეობდა მოსკოვში 1930 წლის 26 ივნისიდან 13 ივლისამდე. ყრილობამ განიხილა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური და ორგანიზაციული ანგარიშები; ცენტრალური სარევიზიო კომისიის, ცენტრალური საკონტროლო კომისიის ანგარიშები, ანგარიში საკავშირო კ. პ. (ბ) დელეგაციისა კომინტერნის აღმასკომში; მოხსენებანი: მრეწველობის ხუთწლიანი გეგმის შესრულების შესახებ, საკოლმეურნეო მოძრაობაზე და სოფლის მეურნეობის აღმავლობის შესახებ, პროფკავშირების ამოცანებზე რეკონსტრუქციის პერიოდში. ყრილობამ ერთხმად მოიწონა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ხაზი და მუშაობა, წინადადება მისცა ცენტრალურ კომიტეტს შემდეგშიც უზრუნველეყო სოციალისტური მშენებლობის ბოლშევიკური ტემპები, მიეღწია ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულებისათვის, განუხრელად ეწარმოებინა გაშლილი სოციალისტური შეტევა მთელ ფრონტზე და კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაცია მთლიანი კოლექტივიზაციის ბაზაზე. ყრილობამ აღნიშნა, თუ რა მსოფლიო-ისტორიული მნიშვნელობა ჰქონდა სოფლის მეურნეობის განვითარებაში მომხდარ გარდატეხას, რომლის შედეგადაც კოლმეურნე გლეხობა საბჭოთა ხელისუფლების ნამდვილი და მტკიცე დასაყრდენი გახდა. ყრილობამ დაავალა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს შემდგომაც გაეტარებინა მშვიდობის მტკიცე პოლიტიკა და განემტკიცებინა სსრ კავშირის თავდაცვისუნარიანობა. ყრილობამ მოგვცა მითითებანი: მძიმე მრეწველობის ყოველნაირად გაშლისა და ჩვენი ქვეყნის აღმოსავლეთ ნაწილში ქვანახშირისა და

მეტალურგიის ახალი, მძლავრი ბაზის შექმნის შესახებ; ყველა მასობრივი ორგანიზაციის მუშაობის გარდაქმნისა და სოციალისტურ მშენებლობაში პროფკავშირთა როლის გაძლიერების შესახებ; სოციალისტურ შეჯიბრებაში ყველა მუშისა და მშრომელი მასების ჩაბმის შესახებ. ყრილობამ საბოლოოდ ამხილა მემარჯვენე ოპორტუნიზმი, როგორც კულაკობის აგენტურა პარტიის შიგნით, და მემარჯვენე ოპოზიციის შეხედულებანი გამოაცხადა საკავშირო კ. პ. (ბ) წევრობასთან შეუთავსებელ შეხედულებებად. ყრილობამ წინადადება მისცა პარტიულ ორგანიზაციებს გაეძლიერებინათ ბრძოლა გადახრებთან ნაციონალურ საკითხში — დიდმპყრობელურ შოვინიზმთან და ადგილობრივ ნაციონალიზმთან და მათთან შემარიგებლობასთან და მტკიცედ განეხორციელებინათ ლენინური ნაციონალური პოლიტიკა, რომელიც უზრუნველყოფს სსრ კავშირის ხალხთა ფორმით ნაციონალური და შინაარსით სოციალისტური კულტურების ფართოდ განვითარებას. XVI ყრილობა პარტიის ისტორიაში შევიდა როგორც მთელ ფრონტზე სოციალიზმის გაშლილი შეტევის, კულაკობის, როგორც კლასის, ლიკვიდაციისა და მთლიანი კოლექტივიზაციის განხორციელების ყრილობა. ი. ბ. სტალინი ყრილობაზე გამოვიდა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშით 27 ივნისს (იხ. თხზულებანი, ტ. 12, გვ. 257 — 406) და საბოლოო სიტყვით 2 ივლისს. (საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობის შესახებ იხ. «საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორია. მოკლე კურსი», გვ. 383 — 386. ყრილობის რეზოლუციები იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწილი II, 1941, გვ. 394 — 436). — **1.**

2 ი. ბ. სტალინი. «აღმოსავლეთის ხალხთა უნივერსიტეტის პოლიტიკური ამოცანების შესახებ» (იხ. თხზულებანი, ტ. 7, გვ. 146 — 168). — **4.**

3 ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 27, გვ. 291 — 319. — **5.**

4 საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმმა, რომელიც მიმდინარეობდა 1929 წლის 10 — 17 ნოემბერს, განიხილა საკითხები: სახალხო მეურნეობის 1929/30 წლის საკონტროლო

ციფრების შესახებ; საკოლმეურნეო მშენებლობის შედეგებისა და შემდგომი ამოცანების შესახებ და სხვ.. განიხილა რა მემარჯვენე უკლონისტების ჯგუფის საკითხი, პლენუმმა ცნო, რომ მემარჯვენე ოპორტუნიზმის შეხედულებათა პროპაგანდა და მასთან შემარიგებლობა შეუთავსებელია საკავშირო კ. პ. (ბ) რიგებში ყოფნასთან, დაადგინა გამოეყვანა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს შემადგენლობიდან ბუხარინი, როგორც მემარჯვენე კაპიტულანტების მოთავე და ხელმძღვანელი, და გაფრთხილება მისცა რიკოვს, ტომსკის და მემარჯვენე ოპოზიციის სხვა მონაწილეებს. (საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის რეზოლუციები იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწილი II, 1941, გვ. 359 — 388). — **9.**

5 ურალის X საოლქო პარტიული კონფერენცია მიმდინარეობდა სვერდლოვსკში 1930 წლის 3 — 13 ივნისს. კონფერენციამ სავსებით მოიწონა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური და ორგანიზაციული ხაზი. კონფერენციამ ამხილა რიკოვის მემარჯვენე-ოპორტუნისტული მანევრები, ხაზი გაუსვა მემარჯვენე გადახრის კონტრრევოლუციურ გამცემლურ როლს კომუნისტურ მოძრაობაში და მოუწოდა თავის გადაწყვეტილებებში ურალის პარტიულ ორგანიზაციას — გაეჩაღებინა ულმობელი ბრძოლა მემარჯვენე კაპიტულანტების ყველა ცდასთან — გამოსულიყვნენ პარტიისა და მისი ლენინური ცენტრალური კომიტეტის ხაზის წინააღმდეგ. — **10.**

6 იგულისხმება ამიერკავკასიის (აზერბაიჯანის, სომხეთისა და საქართველოს) კომუნისტური ორგანიზაციების VI ყრილობა, რომელიც მიმდინარეობდა თბილისში 1930 წლის 5 — 12 ივნისს. ყრილობამ სავსებით მოიწონა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური და ორგანიზაციული ხაზი და პრაქტიკული მოღვაწეობა. — **11.**

7 ი. ბ. სტალინი. «აგრარული პოლიტიკის საკითხებისათვის სსრ კავშირში». სიტყვა აგრარიკოს-მარქსისტთა კონფერენციაზე 1929 წლის 27 დეკემბერს. (იხ. თხზულებანი, ტ. 12, გვ. 155 — 188). — **18.**

8 ი. ბ. სტალინი. ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიში საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობას (იხ. თხზულებანი, ტ. 12, გვ. 264). — **19.**

9 ვ. ი. ლენინი. «იმპერიალიზმი, როგორც კაპიტალიზმის უმაღლესი სტადია» (იხ. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 22, გვ. 173 — 290). — **19.**

10 ი. ბ. სტალინი. ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიში საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობას (იხ. თხზულებანი, ტ. 12, გვ. 328). — **20.**

11 იხ. ი. ბ. სტალინი. თხზულებანი, ტ. 8, გვ. 311. — **21.**

12 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 21, გვ. 85. — **28.**

13 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 21, გვ. 87. — **28.**

14 სოციალისტური მრეწველობის მუშაკთა პირველი სრულიად საკავშირო კონფერენცია მიმდინარეობდა მოსკოვში 1931 წლის 30 იანვრიდან 4 თებერვლამდე. კონფერენციას ესწრებოდა 728 დელეგატი. კონფერენციის დელეგატებს შორის იყვნენ სამრეწველო გაერთიანებათა წარმომადგენლები, ქარხნების დირექტორები და მშენებლობათა უფროსები, ინჟინრები, ოსტატები და საუკეთესო დამკვრელი მუშები, პარტიული და პროფკავშირული ორგანიზაციების ხელმძღვანელები. კონფერენციამ მოისმინა სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარის გ. კ. ორჯონიკიძის მოხსენება — «1931 წლის საკონტროლო ციფრები და სამეურნეო ორგანიზაციების ამოცანები». 3 თებერვალს კონფერენციაზე სიტყვით «სამეურნეო გეგმის ძირითადი წანამძღვრები და შესრულება» გამოვიდა სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარე ვ. მ. მოლოტოვი. სიტყვით «სამეურნეო მუშაკთა ამოცანების შესახებ» ი. ბ. სტალინი გამოვიდა 4 თებერვალს, კონფერენციის საბოლოო სხდომაზე. კონფერენციამ, ი. ბ. სტალინის მითითებათა საფუძველზე, დასახა პირველი ხუთწლედის მესამე, გადამწყვეტი წლის სახალხო-სამეურნეო გეგმის შესრულების პრაქტიკული ღონისძიებანი. კონფერენციამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ სამეურნეო მუშაკთა ძირითადი ამოცანებია: ტექნიკის დაუფლება, წარმოების ხელმძღვანელობის ხარისხის გაუმჯობესება, ერთმმართველობის თანმიმდევრულად განხორციელება, სამეურნეო ანგარიშის

დანერგვა და ბრძოლა შრომის ნაყოფიერების გადიდებისათვის, პროდუქციის თვითღირებულების შემცირება და მისი ხარისხის გაუმჯობესება. კონფერენციამ მისალმება გაუგზავნა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტს. — **31.**

15 იგულისხმება ბურჟუაზიული სპეციალისტების კონტრრევოლუციური ორგანიზაციის მავნებლური მოქმედება შახტის რაიონში და დონბასის სხვა რაიონებში. ეს ორგანიზაცია გამოაშკარავებულ იქნა 1928 წლის დამდეგს. შახტის საქმე განიხილა სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს სპეციალურმა საკრებულომ მოსკოვში 1928 წლის 18 მაისიდან 5 ივლისამდე. (შახტის საქმის შესახებ იხ. ი. ბ. სტალინი. თხზულებანი, ტ. 11, გვ. 38 — 39, 58 — 70. იხ. აგრეთვე «საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორია. მოკლე კურსი», გვ. 362). — **39.**

16 კონტრრევოლუციური მავნებლურ-ჯაშუშური ორგანიზაციის «სამრეწველო პარტიის» სასამართლო პროცესი მიმდინარეობდა მოსკოვში 1930 წლის 25 ნოემბრიდან 7 დეკემბრამდე. საქმე მოისმინა სსრ კავშირის უმაღლესი სასამართლოს სპეციალურმა საკრებულომ. როგორც პროცესზე გამოირკვა, «სამრეწველო პარტია», რომელიც აერთიანებდა ძველი ბურჟუაზიული ტექნიკური ინტელიგენციის ზედაფენის კონტრრევოლუციურ ელემენტებს, წარმოადგენდა საერთაშორისო კაპიტალის ჯაშუშურ და სამხედრო აგენტურას საბჭოთა კავშირში. იგი დაკავშირებული იყო თეთრ ემიგრანტებთან — მეფის რუსეთის ყოფილ უმსხვილეს კაპიტალისტებთან, მოქმედებდა საფრანგეთის გენერალური შტაბის პირდაპირი მითითებით და ამზადებდა იმპერიალისტების სამხედრო ინტერვენციას და საბჭოთა ხელისუფლების შეიარაღებულ დამხობას. მავნებლები უცხოელი იმპერიალისტებისაგან იღებდნენ დირექტივებს და სახსრებს სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის სხვადასხვა დარგში ჯაშუშური და დივერსიული მუშაობის საწარმოებლად. — **39.**

17 ნ. ა. ნეკრასოვის პოემიდან «ვინ ცხოვრობს რუსეთში კარგად» (იხ. ნ. ა. ნეკრასოვი. რჩეული თხზულებანი. 1947, გვ. 323). — **41.**

18 1931 წლის 14 მაისს მაგნიტოგორსკის მეტალურგიული ქარხნის მშენებლები ი. ბ. სტალინის სახელზე გაგზავნილი დეპეშით იუწყებოდნენ, რომ ამუშავდა მაგნიტნაიას მთის სამადნო. — **50.**

19 სამეურნეო მუშაკთა თათბირი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან შესდგა 1931 წლის 22 — 23 ივნისს. თათბირში მონაწილეობდნენ სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს მიერ გაერთიანებული სამეურნეო ორგანიზაციებისა და სსრ კავშირის მომარაგების სახალხო კომისარიატის წარმომადგენლები. ი. ბ. სტალინი დაესწრო 22 და 23 ივნისის სხდომებს და 1931 წლის 23 ივნისის სხდომაზე გამოვიდა სიტყვით «ახალი ვითარება — სამეურნეო მშენებლობის ახალი ამოცანები». თათბირის მუშაობაში მონაწილეობას იღებდნენ ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი, ა. ა. ანდრეევი, ლ. მ. კაგანოვიჩი, ა. ი. მიქოიანი, ნ. მ. შვერნიკი, მ. ი. კალინინი, გ. კ. ორჯონიკიძე და ვ. ვ. კუიბიშევი. — **54.**

20 მისალმება ი. ბ. სტალინის მიერ დაწერილია იმასთან დაკავშირებით, რომ 1931 წლის 1 ოქტომბერს მწყობრში ჩადგა სამრეწველო გიგანტი — მოსკოვის საავტომობილო ქარხანა «ამო». ქარხნის ამუშავების დღეს, მუშების თხოვნით, მუშების, ინჟინერ-ტექნიკოსთა პერსონალისა და მოსამსახურეების საერთო-საქარხნო კონფერენციაზე ქარხანას მიეკუთვნა ამხანაგ სტალინის სახელი და ეწოდა — სტალინის სახელობის საავტომობილო ქარხანა. — **85.**

21 **«ტეხნიკა»** — გაზეთი, გამოდიოდა სამ დღეში ერთხელ 1931 წლის ოქტომბრიდან 1937 წლამდე. 1932 წლის იანვრამდე გაზეთი წარმოადგენდა სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის უმაღლესი საბჭოს ორგანოს, შემდეგ — სსრ კავშირის მძიმე მრეწველობის სახალხო კომისარიატის ორგანოს. ი. ბ. სტალინის მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ **«ტეხნიკის» № 1-ში, 1931 წლის 10 ოქტომბერს. — 87.**

22 **«პროლეტარსკაია რევოლუცია»** — ისტორიული ჟურნალი. 1921 წლიდან 1928 წლამდე ჟურნალს სცემდა პარტისი (ოქტომბრის რევოლუციისა და რკპ(ბ) ისტორიის კომისია, შემდეგში — საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის განყოფილება, რომელსაც დაკისრებული ჰქონდა ოქტომბრის რევოლუციისა და საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორიის შესწავლა), ხოლო 1928 წლის ოქტომბრიდან 1931 წლამდე — საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან არსებული ლენინის ინსტიტუტი. ერთი წლის შეწყვეტის შემდეგ ჟურნალს სცემდა 1933 წლიდან 1941 წლამდე საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან არსებული მარქს-ენგელს-ლენინის ინსტიტუტი. — **88.**

23 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 22, გვ. 303, 304. — **92.**

24 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 5, გვ. 345. — **100.**

25 ვ. ი. ლენინი. «სოციალ-დემოკრატიის დამოკიდებულება გლეხურ მოძრაობასთან» (იხ. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 9, გვ. 286). — **106.**

26 კ. მარქსი. «ფილოსოფიის სიღატაკე. პასუხი ბ-ნ პრუდონის «სიღატაკის ფილოსოფიაზე»», 1941. — **111.**

27 ვერსალის სისტემა — კაპიტალისტური ქვეყნების პოლიტიკურ და ეკონომიურ ურთიერთობათა სისტემა, შექმნილი ინგლისის, ამერიკის შეერთებული შტატებისა და საფრანგეთის მიერ 1914 — 1918 წლების მსოფლიო იმპერიალისტურ ომში გერმანიისა და მისი მოკავშირეების განადგურების შემდეგ. ამ სისტემის საფუძველი იყო ვერსალის საზავო ხელშეკრულება და მასთან დაკავშირებული მთელი რიგი სხვა ხელშეკრულებები, რომლებითაც დადგენილი იყო, კერძოდ, ევროპის სახელმწიფოთა ახალი საზღვრები. — **123.**

28 კ. მარქსი და ფ. ენგელსი. «გერმანული იდეოლოგია. ნაწილი I. კრიტიკა უახლესი გერმანული ფილოსოფიისა მისი წარმომადგენლების ფეიერბახის, ბ. ბაუერისა და შტირნერის სახით» (იხ. თხზულებანი, ტ. IV, 1938, გვ. 1 — 442). — **124.**

29 კ. მარქსი და ფ. ენგელსი. რჩეული ნაწერები ორ ტომად, ტ. II, 1950, გვ. 5 — 41. — **124.**

30 იგულისხმება ი. ბ. სტალინის შეხვედრები ვ. ი. ლენინთან სტოკჰოლმში რსდმპ IV ყრილობაზე (1906 წელი), ლონდონში რსდმპ V ყრილობის დროს (1907 წელი) და ი. ბ. სტალინის საზღვარგარეთ — კრაკოვში, ვენაში გამგზავრების დროს (1912 და 1913 წლები). — **127.**

31 იხ. ი. ბ. სტალინი. თხზულებანი, ტ. 6, გვ. 408 — 456. — **137.**

32 1932 წლის 25 მარტის წერილში ი. ბ. სტალინის სახელზე დეპეშათა სააგენტო «ასოშიეიტედ პრესს»-ის წარმომადგენელი რიჩარდ-

სონი სთხოვდა მას ეპასუხნა, მართალია თუ არა უცხოეთის პრესაში გავრცელებული ხმები, რომ ბერლინელი ექიმი ცონეკი მიწვეულია მოსკოვში ი. ბ. სტალინის სამკურნალოდო. — **140.**

33 საჩივართა ბიურო შეიქმნა 1919 წლის აპრილში სახელმწიფო კონტროლის სახალხო კომისარიატთან, რომელიც 1920 წელს გარდაიქმნა მუშათა და გლეხთა ინსპექციის სახალხო კომისარიატად. საჩივართა და განცხადებათა ცენტრალური ბიუროს მუშაობის ამოცანები და შინაარსი განსაზღვრულ იქნა 1919 წლის 4 მაისის დებულებით, ხოლო საჩივართა ცენტრალური ბიუროს ადგილობრივი განყოფილებებისა — 1919 წლის 24 მაისის დებულებით, რომლებიც გამოიცა სახელმწიფო კონტროლის სახალხო კომისრის ი. ბ. სტალინის ხელმოწერით. მოწყობის დღიდან საჩივართა ცენტრალური ბიურო და ადგილობრივი ბიუროები დიდ მუშაობას ეწევიან მშრომელთა საჩივრებისა და განცხადებების შესამოწმებლად და გამოსაძიებლად და ამ საქმეში აბამენ მუშათა და გლეხთა ფართო აქტივს. 1934 წლის თებერვლიდან საჩივართა და განცხადებათა ბიურო შევიდა სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებული საბჭოთა კონტროლის კომისიაში, 1940 წლის სექტემბრიდან კი წარმოადგენს სსრ კავშირის სახელმწიფო კონტროლის სახალხო კომისარიატის (შემდეგ — სამინისტროს) განყოფილებას.

ი. ბ. სტალინის სტატია «საჩივართა ბიუროების მნიშვნელობისა და ამოცანების შესახებ». დაწერილია საჩივართა ბიუროების მუშაობის დათვალიერება-შემოწმების სრულიად საკავშირო ხუთდღიურთან დაკავშირებით, რომელიც მიმდინარეობდა 1932 წლის 9 აპრილიდან 14 აპრილამდე საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური საკონტროლო კომისიის პრეზიდიუმისა და სსრ კავშირის მუშათა და გლეხთა ინსპექციის სახალხო კომისარიატის კოლეგიის გადაწყვეტილებით. — **141.**

34 საკ. ალკკ VII სრულიად საკავშირო კონფერენცია მიმდინარეობდა მოსკოვში 1932 წლის 1 ივლისიდან 8 ივლისამდე. კონფერენციამ განიხილა შემდეგი საკითხები: ხუთწლედის მეოთხე, დამამთავრებელი წელი და საკ. ალკკ ამოცანები (სოციალისტური შეჯიბრება, დამკვრელობა და სხვ.); კომკავშირისა და პიონერთა ორგანიზაციის ზრდა და პოლიტიკურ-აღმზრდელობითი მუშაობის მდგომარეობა კომკავშირში და პიონერთა შორის. ი. ბ. სტალინის მისალმება წაკითხულ იქნა 8 ივლისს, კონფერენციის საბოლოო სხდომაზე. — **147.**

85 «მისალმება მაქსიმ გორკის» დაწერილი იყო დიდი პროლეტარული მწერლის ალექსი მაქსიმეს-ძე გორკის ლიტერატურული და რევოლუციური მოღვაწეობის ორმოცი წლისთავთან დაკავშირებით, რაც აღინიშნა 1932 წლის 25 სექტემბერს. — **148.**

86 ლაპარაკია 1861 — 1865 წლების სამოქალაქო ომზე ამერიკის სამხრეთ და ჩრდილოეთ შტატებს შორის. — **156.**

87 საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებულმა პლენუმმა, რომელიც მიმდინარეობდა 1933 წლის 7 იანვრიდან 12 იანვრამდე, განიხილა შემდეგი საკითხები: პირველი ხუთწლედის შედეგები და 1933 წლის — მეორე ხუთწლედის პირველი წლის სახალხო-სამეურნეო გეგმა (ამხანაგების — სტალინის, მოლოტოვისა და კუიბიშევის მოხსენებანი); მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტიკურ განყოფილებათა მიზნები და ამოცანები; შინაპარტიული საკითხები. ი. ბ. სტალინი გამოვიდა პლენუმის 7 იანვრის სხდომაზე მოხსენებით «პირველი ხუთწლედის შედეგები» და 11 იანვრის სხდომაზე სიტყვით «სოფლად მუშაობის შესახებ». თავის გადაწყვეტილებებში პლენუმმა ხაზი გაუსვა პირველი ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგების, როგორც თანამედროვე ისტორიაში ყველაზე შესანიშნავი ფაქტის, მნიშვნელობას. პლენუმმა აღნიშნა, რომ მეორე ხუთწლედში ახალი მშენებლობის ლოზუნგი უნდა შეივსოს მრეწველობაში ახალ საწარმოთა ათვისების, სოფლის მეურნეობაში ახალ საწარმოთა ორგანიზაციული განმტკიცების ლოზუნგით. პლენუმმა წინადადება მისცა ყველა სამეურნეო, პარტიულ და პროფესიულ ორგანიზაციას მთავარი ყურადღება მიექციათ შრომის ნაყოფიერების გადიდებისა და თვითღირებულების შემცირების დავალებათა მთლიანად შესრულებისათვის. მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტიკური განმტკიცების, სოფლად მათი პოლიტიკური როლისა და გავლენის ამაღლების, კოლმეურნეობებსა და საბჭოთა მეურნეობებში პარტიული ორგანიზაციების მუშაობის გაუმჯობესების მიზნით პლენუმმა მიიღო გადაწყვეტილება მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებთან და საბჭოთა მეურნეობებთან პოლიტგანყოფილებათა მოწყობის შესახებ. პლენუმმა მოიწონა ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს გადაწყვეტილება 1933 წლის განმავლობაში პარტიის წმენდის ჩატარებისა და წმენდის

დამთავრებამდე პარტიაში მიღების შეჩერების შესახებ. (საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებული პლენუმის რეზოლუციები. იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწილი II, 1941, გვ. 507 — 524). — **167.**

38 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 32, გვ. 413. — **170.**

39 **«ნიუ-იორკ ტაიმს»** («The Neu York Times») — ყოველდღიური ბურჟუაზიული გაზეთი ამერიკის შეერთებულ შტატებში, ამერიკის კაპიტალისტური მონოპოლიების გავლენიანი ორგანო, დაკავშირებული ეგრეთწოდებულ დემოკრატიულ პარტიასთან; გამოდის ნიუ-იორკში 1851 წლიდან. — **172.**

40 **«დეილი ტელეგრაფ»** («The Daily Telegraph») — ყოველდღიური ინგლისური რეაქციული გაზეთი, რომელიც ახლოს დგას კონსერვატიული პარტიის ხელმძღვანელობასთან; გამოდის ლონდონში 1855 წლიდან. 1937 წლიდან, გაზეთ «მორნინგ პოსტთან» შეერთების შემდეგ, გამოდის ლონდონსა და მანჩესტერში «დეილი ტელეგრაფ ენდ მორნინგ პოსტის» სახელწოდებით. — **172.**

41 **«გაზეტა პოლსკა»** («Gazeta Polska») — პოლონური ბურჟუაზიული გაზეთი, რომელიც პილსუდსკის ფაშისტური ხროვის რუპორს წარმოადგენდა; გამოდიოდა ვარშავაში 1929 წლიდან 1939 წლამდე. — **172.**

42 **«ფინანშიელ ტაიმს»** («The Financial Times») — ყოველდღიური ბურჟუაზიული გაზეთი ინგლისში, ლონდონის სიტის მრეწველთა და ფინანსისტთა წრეების ორგანო; გამოდის ლონდონში 1888 წლიდან. — **172.**

43 **«პოლიტიკა»** («Politica») — იტალიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური ჟურნალი, რომელიც იტალიის მსხვილი ბურჟუაზიის შეხედულებებს გამოხატავდა; გამოდიოდა რომში 1918 წლიდან. — **178.**

44 **«კერრენტ ისტორი»** («Current History») — ჟურნალი, რომელიც ქადაგებს ამერიკელი ბურჟუაზიული ისტორიკოსების — ამერიკის შეერთებული შტატების სახელმწიფო დეპარტამენტის (საგარეო-

საქმეთა სამინისტროს) აგრესიული საგარეო პოლიტიკის კურსის იდეოლოგების შეხედულებებს. ჟურნალი გამოდის ნიუ-იორკში 1914 წლიდან. — **173.**

45 «ტანი» («Le Temps») — ყოველდღიური ფრანგული ბურჟუაზიული გაზეთი, 1931 წლიდან ეკუთვნოდა მძიმე მრეწველობის გაერთიანებას («კომიტე დე ფორჟ»); გამოდიოდა პარიზში 1861 წლიდან 1942 წლამდე. — **173.**

46 «რაუნდ ტეიბლ» («The Round Table») — ინგლისური ბურჟუაზიული ჟურნალი, რომელიც აშუქებდა ბრიტანეთის იმპერიის კოლონიური პოლიტიკისა და საერთაშორისო ურთიერთობის საკითხებს. ჟურნალი გამოხატავდა ინგლისის ბურჟუაზიის ყველაზე კონსერვატიული წრეების შეხედულებებს; გამოდიოდა ლონდონში 1910 წლიდან. — **174.**

47 «ნეიე ფრეიე პრესსე» («Neue Freie Presse») — ავსტრიის ბურჟუაზიული გაზეთი, რომელიც გამოხატავდა სავაჭრო-სამრეწველო ბურჟუაზიისა და ბანკირთა წრეების შეხედულებებს; გამოდიოდა ვენაში 1864 წლიდან 1939 წლამდე. — **175.**

48 «ნეიშენ» («The Nation») — ამერიკის ლიბერალური მიმართულების საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და სალიტერატურო ჟურნალი; გამოხატავს წვრილბურჟუაზიული წრეების შეხედულებებს. ჟურნალი გამოდის ნიუ-იორკში 1865 წლიდან. — **176.**

49 «ფორვარდ» («Forward») — «მემარცხენე»-რეფორმისტული მიმართულების ტრედ-უნიონისტური ყოველკვირეული; გამოდიოდა გლაზგოში (შოტლანდია) 1906 წლიდან. — **177.**

50 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 25, გვ. 338. — **183.**

51 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 31, გვ. 483 — 484. — **183.**

52 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 33, გვ. 388 — 389. — **184.**

53 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 33, გვ. 459. — **186.**

54 1931 წლის დამლევს იმპერიალისტურმა იაპონიამ, რომელიც ცდილობდა დაემყარებინა თავისი ბატონობა ჩინეთსა და შორეულ აღმოსავლეთში, ომის გამოუცხადებლად შეიყვანა ჯარები მანჯურიის ტერიტორიაზე. მანჯურიის ოკუპაციას თან სდევდა იაპონიის ჯარების თავმოყრა სსრ კავშირის საზღვარზე და თეთრგვარდიელთა ჯაშუშურ-ბანდიტური ელემენტების მობილიზაცია საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ომისათვის. იაპონელი იმპერიალისტები ამზადებდნენ მოხერხებულ პოზიციებს სსრ კავშირზე თავდასხმისათვის და მიზნად ისახავდნენ საბჭოთა შორეული აღმოსავლეთისა და ციმბირის ხელში ჩაგდებას. — **189.**

55 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 30, გვ. 127. — **190.**

56 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 24, გვ. 465. — **190.**

57 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც, მე-4, ტ. 30, გვ. 123. — **190.**

58 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 24, გვ. 466. — **190.**

59 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 30, გვ. 173—174. — **200.**

60 იგულისხმება სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს 1932 წლის 22 აგვისტოს დადგენილება «სპეკულაციასთან ბრძოლის შესახებ». დადგენილება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 233, 1932 წლის 23 აგვისტოს. — **216.**

61 ლაპარაკია სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებაზე «სახელმწიფო საწარმოების, კოლმეურნეობებისა და კოოპერაციის ქონების დაცვისა და საზოგადოებრივი (სოციალისტური) საკუთრების განმტკიცების შესახებ», რომელიც მიღებულ იქნა 1932 წლის 7 აგვისტოს. ამ დადგენილებაში, რომელიც დაწერილია ი. ბ. სტალინის მიერ, ნათქვამია: «სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და სახალხო კომისართა საბჭო თვლიან, რომ საზოგადოებრივი საკუთრება (სახელმწიფო, საკოლმეურნეო, კოოპერაციული) წარმოადგენს საბჭოთა წყობილების საფუძველს, იგი

წმიდათა-წმიდა და ხელშეუხებელია, და ის ადამიანები, რომლებიც ხელყოფენ საზოგადოებრივ საკუთრებას, მიჩნეულ უნდა იქნენ ხალხის მტრებად, რის გამო გადამწყვეტი ბრძოლა საზოგადოებრივი ქონების დამტაცებლებთან საბჭოთა ხელისუფლების ორგანოების უპირველეს მოვალეობას წარმოადგენს». დადგენილება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 218, 1932 წლის 8 აგვისტოს. — **221.**

432 სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს და საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის 1932 წლის 6 მაისის დადგენილება «1932 წლის მოსავლის პურის დამზადების გეგმისა და პურის საკოლმეურნეო ვაჭრობის გაშლის შესახებ» გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 125, 1932 წლის 7 მაისს. — **231.**

438 იგულისხმება 1921 წლის მარტში კრონშტადტში მომხდარი კონტრრევოლუციური ამბოხება. ამბოხების სათავეში იდგნენ თეთრგვარდიელები, რომლებიც დაკავშირებული იყვნენ ესერებთან, მენშევიკებთან და უცხოეთის სახელმწიფოთა წარმომადგენლებთან. — **240.**

464 «რაბოტნიცა» — ჟურნალი, რომელსაც სცემს გაზეთ «პრავდის» გამომცემლობა; გამოდის 1923 წლის იანვრიდან. — **248.**

465 დამკვრელ კოლმეურნეთა პირველი სრულიად საკავშირო ყრილობა მიმდინარეობდა მოსკოვში 1933 წლის 15 — 19 თებერვალს. ყრილობას ესწრებოდა 1 513 დელეგატი. ყრილობის მუშაობაში მონაწილეობა მიიღო ი. ბ. სტალინმა. ყრილობამ ი. ბ. სტალინი აირჩია საპატიო პრეზიდიუმში და მიმართა მას მისალმებით მრავალმილიონიანი კოლმეურნე გლეხობის სახელით. ყრილობამ განიხილა კოლმეურნეობათა განმტკიცებისა და საგაზაფხულო თესვის ამოცანების საკითხი. ი. ბ. სტალინი სიტყვით გამოვიდა ყრილობის საბოლოო სხდომაზე, 19 თებერვალს. ყრილობაზე გამოვიდნენ აგრეთვე ვ. მ. მოლოტოვი, ლ. მ. კაგანოვიჩი, მ. ი. კალინინი, კ. ე. ვოროშილოვი, ს. მ. ბუდიონი. თავის მიმართვაში სსრ კავშირის ყველა კოლმეურნე გლეხისადმი ყრილობამ მოუწოდა გაეხადათ კოლმეურნეობანი ბოლშევიკურ კოლმეურნეობებად, გაეჩაღებინათ საბჭოთა მეურნეობებისა და კოლმეურნეობების სრულიად საკავშირო შეჯიბრება უხვი მოსავლისათვის, საგაზაფხულო თესვის დროულად ჩატარებისათვის. — **250.**

66 იგულისხმება შუა ვოლგის მხარის (ახლა კუიბიშევის ოლქის) ბეზენჩუკის მანქანა-ტრაქტორთა სადგურის მოქმედების რაიონის კოლმეურნეთა წერილი ი. ბ. სტალინისადმი, გამოქვეყნებული გაზეთ «პრავდაში» № 28, 1933 წლის 29 იანვარს. — **270.**

67 «მეტრო-ვიკერსი» — ინგლისის ელექტროტექნიკური ფირმა, რომელსაც სსრ კავშირთან ხელშეკრულება ჰქონდა საბჭოთა კავშირის ელექტრომრეწველობის საწარმოებისადმი ტექნიკური დახმარების შესახებ. 1933 წლის მარტში 6 ინგლისელი — «მეტრო-ვიკერსის» მოსკოვის კანტორის მოსამსახურე — სასამართლო პასუხისგებაში იქნა მიცემული საბჭოთა დიდ ელექტროსადგურებში მავნებლობის საქმეზე. გამოძიებამ და პროცესმა, რომელიც 1933 წლის 12 — 19 აპრილს მიმდინარეობდა, ცხადყო, რომ «მეტრო-ვიკერსის» დაპატიმრებული მოსამსახურენი ჯაშუშურ მუშაობას ეწეოდნენ სსრ კავშირში, ერთი მუჭა დანაშაულებრივი ელემენტების დახმარებით აფუჭებდნენ მოწყობილობას, ახდენდნენ ავარიებს და დივერსიულ აქტებს სსრ კავშირის დიდ ელექტროსადგურებში იმ მიზნით, რომ ძირი გამოეთხარათ საბჭოთა მრეწველობის ძლიერებისათვის და დაესუსტებინათ საბჭოთა სახელმწიფო. — **273.**

68 იგულისხმება მ. ი. კალინინის 1933 წლის 20 ნოემბრის მიმართვა ამერიკელი ხალხისადმი რადიოთი 1933 წლის 16 ნოემბერს სსრ კავშირსა და ამერიკის შეერთებულ შტატებს შორის დიპლომატიური ურთიერთობის დამყარებასთან დაკავშირებით. — **291.**

69 მსოფლიო ეკონომიური კონფერენცია ლონდონში მიმდინარეობდა 1933 წლის 12 ივნისიდან 27 ივლისამდე. კონფერენციის მოწვევის ინიციატორები — ინგლისი და სხვა კაპიტალისტური ქვეყნები — ცდილობდნენ წარმოედგინათ ეს კონფერენცია როგორც მხსნელი საშუალება ეკონომიური კრიზისის ლიკვიდაციისა და კაპიტალიზმის «გაჯანსაღებისათვის». კონფერენციას უნდა განეხილა ვალუტების სტაბილიზაციის, წარმოებისა და ვაჭრობის ორგანიზაციის, საბაჟო ზღუდეების ლიკვიდაციის, ყველა კაპიტალისტურ ქვეყანას შორის ეკონომიური ზავის დამყარების საკითხები. საბჭოთა დელეგაციამ, რომელიც გამოხატავდა სსრ კავშირის მუდმივ მისწრაფებას — ხელი შეეწყო მშვიდობის საქმისათვის და საქმიანი ურთიერთობის განმტკიცებისათვის, კონფერენციაზე შეიტანა წინადადება ეკონომიური თავდაუსხმელობის პაქტის დადების შესახებ,

აგრეთვე განაცხადა, რომ საბჭოთა კავშირი მზად არის მოათავსოს საზღვარგარეთ 1 მილიარდი დოლარის დაკვეთები გრძელვადიანი კრედიტების მიღებისა და საბჭოთა ექსპორტისათვის ნორმალური პირობების შექმნის საფუძველზე. საბჭოთა დელეგაციის წინადადებებს კონფერენციამ მხარი არ დაუჭირა. კონფერენციამ გამოამჟღავნა, რომ კაპიტალისტურ სამყაროს სრულებით არ შესწევდა ძალა ეპოვნა გამოსავალი ეკონომიური კრიზისიდან, ცხადყო წინააღმდეგობათა შემდგომი გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებს შორის, პირველ რიგში კი ინგლისსა და ამერიკას შორის და გერმანიასა და მის კრედიტორებს შორის. უნაყოფო სჯა-ბაასის შემდეგ კონფერენცია მარცხით დამთავრდა; კონფერენციას არც ერთი დასმული საკითხი არ გადაუწყვეტია. — **291**.

70 საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობა მიმდინარეობდა მოსკოვში 1934 წლის 26 იანვრიდან 10 თებერვლამდე. ყრილობამ განიხილა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის საანგარიშო მოხსენება ცენტრალური სარევიზიო კომისიის, ცენტრალური საკონტროლო კომისია-მუშა-გლეხინის, კომინტერნის აღმასკომში მყოფი საკავშირო კ. პ. (ბ) დელეგაციის საანგარიშო მოხსენებები, მოხსენებები მეორე ხუთწლედის გეგმის შესახებ და ორგანიზაციულ საკითხებზე (პარტიული და საბჭოთა მშენებლობა). საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ ი. ბ. სტალინის მიერ გაკეთებული საანგარიშო მოხსენების გამო ყრილობამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომელშიც მთლიანად და სავსებით მოიწონა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ხაზი და პრაქტიკული მუშაობა და წინადადება მისცა ყველა პარტიულ ორგანიზაციას თავიანთ მუშაობაში ეხელმძღვანელნათ ი. ბ. სტალინის მოხსენებაში წამოყენებული დებულებებითა და ამოცანებით. ყრილობამ აღნიშნა სსრ კავშირში სოციალისტური მშენებლობის გადამწყვეტი წარმატებანი და დაადასტურა, რომ პარტიის გენერალურმა ხაზმა გაიმარჯვა. საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობა პარტიის ისტორიაში შევიდა როგორც გამარჯვებულთა ყრილობა. ვ. მ. მოლოტოვისა და ვ. ვ. კუიბიშევის მოხსენებათა გამო ყრილობამ მიიღო რეზოლუცია «სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების მეორე ხუთწლიანი (1933 — 1937 წლების) გეგმის შესახებ» — სოციალისტური საზოგადოების აშენების გეგმის შესახებ, დაამტკიცა რა მთელი სახალხო მეურნეობის ტექნიკური რეკონსტრუქციის დამთავრების, მუშათა და გლეხთა მატერიალური

და კულტურული დონის კიდევ უფრო სწრაფად ამაღლების გრანდიოზული პროგრამა. ყრილობამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ მეორე ხუთწლედის ძირითად პოლიტიკურ ამოცანას წარმოადგენს კაპიტალისტური ელემენტების საბოლოო ლიკვიდაცია, ეკონომიკაში და ადამიანთა შეგნებაში კაპიტალიზმის ნაშთების დაძლევა. ლ. მ. კაგანოვიჩის მოხსენების გამო ყრილობამ მიიღო გადაწყვეტილება ორგანიზაციულ საკითხებზე (პარტიული და საბჭოთა მშენებლობა). ყრილობამ აღნიშნა, რომ მეორე ხუთწლედის ძირითადი ამოცანები მთელი სიმწვავით აყენებენ ყველა დარგში მუშაობის ხარისხის და უწინარეს ყოვლისა ორგანიზაციულ-პრაქტიკული ხელმძღვანელობის ხარისხის ამაღლების საკითხს. ყრილობაზე მიღებულ იქნა პარტიის ახალი წესდება. ცენტრალური საკონტროლო კომისია — მუშგლეხინის ნაცვლად ყრილობამ შექმნა პარტიული კონტროლის კომისია საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან და საბჭოთა კონტროლის კომისია სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან. (საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობის შესახებ იხ. «საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორია. მოკლე კურსი», გვ. 395 — 401. ყრილობის რეზოლუციები და დადგენილებანი იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწილი II, 1941, გვ. 567 — 596). — **297.**

71 1931 წელს ესპანეთის პროლეტარიატმა და გლეხობამ დაამხეს გენერალ პრიმო დე რივერას სამხედრო-ფაშისტური დიქტატურა, რომელიც დამყარებული იყო 1923 წელს, და მოსპეს მონარქია. 1931 წლის 14 აპრილს ესპანეთში რესპუბლიკა გამოცხადდა. მაგრამ პროლეტარიატის პოლიტიკური სისუსტისა და ორგანიზაციული დაჭუცმაცებულობის, სოციალისტური პარტიისა და ანარქისტების ხელმძღვანელობის გამცემლობის გამო ძალაუფლება ხელთ იგდეს ბურჟუაზიამ და მემამულეებმა; შეიქმნა კოალიციური მთავრობა ბურჟუაზიული პარტიებისა და სოციალისტების წარმომადგენლებისაგან. მიუხედავად კოალიციური მთავრობის ცდებისა — შეეჩერებინა რევოლუციის შემდგომი განვითარება, გრძელდებოდა მუშათა და გლეხთა მასობრივი რევოლუციური ბრძოლები მემამულეებისა და ბურჟუაზიის წინააღმდეგ. ამ პერიოდის რევოლუციური მოძრაობის უმაღლესი წერტილი იყო ასტურიის მაღაროელთა საყოველთაო გაფიცვა და შეიარაღებული ბრძოლა 1934 წლის ოქტომბერში. — **298.**

72 «მოქმედების კომიტეტები» — მუშების რევოლუციური ორგანიზაციები ინგლისში, საფრანგეთში და სხვა კაპიტალისტურ ქვეყნებში, რომლებიც მონაწილეობდნენ სამხედრო ინტერვენციაში საბჭოთა რესპუბლიკის წინააღმდეგ 1918 — 1920 წლებში. «მოქმედების კომიტეტები» იქმნებოდა ლოზუნგით «ხელები შორს საბჭოთა რუსეთისაგან!». «მოქმედების კომიტეტების» ხელმძღვანელობით მუშები, ინტერვენციის ჩაშლის მიზნით, აწყობდნენ გაფიცვებს, დემონსტრაციებს, უარს ამბობდნენ სამხედრო საჭურვლის დატვირთვაზე. «მოქმედების კომიტეტებმა» ყველაზე მეტად პოვეს გავრცელება ინგლისში 1920 წელს. — **313.**

73 კომუნისტური ინტერნაციონალის მეორე კონგრესი მიმდინარეობდა 1920 წლის 19 ივლისიდან 7 აგვისტომდე. კონგრესი გაიხსნა პეტროგრადში; შემდგომი სხდომები იმართებოდა მოსკოვში. კონგრესს ესწრებოდა 200-ზე მეტი დელეგატი, რომლებიც წარმოადგენდნენ 37 ქვეყნის მუშათა ორგანიზაციებს. კონგრესის მოწვევის მთელ მოსამზადებელ მუშაობას ხელმძღვანელობდა ვ. ი. ლენინი. კონგრესზე ვ. ი. ლენინი გამოვიდა მოხსენებით საერთაშორისო მდგომარეობისა და კომუნისტური ინტერნაციონალის ძირითადი ამოცანების შესახებ და სხვა მოხსენებებითა და სიტყვებით. ვ. ი. ლენინი და ი. ბ. სტალინი არჩეულ იქნენ რკპ(ბ) დელეგაციის მიერ კომუნისტური ინტერნაციონალის აღმასრულებელი კომიტეტის შემადგენლობაში. მეორე კონგრესმა საფუძველი ჩაუყარა კომუნისტური ინტერნაციონალის პროგრამას, ორგანიზაციულ პრინციპებს, სტრატეგიასა და ტაქტიკას. — **315.**

74 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 31, გვ. 202 — 203. — **315.**

75 მცირე ანტანტა — ჩეხოსლოვაკიის, რუმინეთისა და იუგოსლავიის პოლიტიკური კავშირი, რომელიც არსებობდა 1920 — 1938 წლებში. მცირე ანტანტა საფრანგეთის გავლენის ქვეშ იმყოფებოდა და თითქმის თავისი არსებობის დასასრულამდე ანტისაბჭოთა ბლოკის ხასიათი ჰქონდა. მცირე ანტანტაში შემავალი ქვეყნების გაბატონებული ბურჟუაზიულ-მემამულური წრეები მას უყურებდნენ როგორც ვერსალის საზავო ხელშეკრულებით მიღებული ტერიტორიების შემომტკიცების საშუალებას და როგორც ცენტრალურ ევროპაში რევოლუციის წინააღმდეგ ბრძოლის საშუალებას. გერმა-

ნიის ფაშიზმის მხრივ აგრესიის საფრთხემ და სსრ კავშირის სა-ერთაშორისო ავტორიტეტის ზრდამ გამოიწვიეს ცვლილება მცირე ანტანტის ქვეყნების პოზიციაში სსრ კავშირის მიმართ. 1933 წელს მცირე ანტანტის ქვეყნებმა სხვა ქვეყნებთან ერთად ხელი მოაწერეს სსრ კავშირთან კონვენციას აგრესიის განსაზღვრის შესახებ; კონვენციას საფუძვლად დაედო საბჭოთა კავშირის მიერ წარდგენილი პროექტი. — **817.**

76 ვ. ი. ლენინი. «სასურსათო გადასახადის შესახებ» (იხ. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 32, 309 — 310). — **826.**

77 ვ. ი. ლენინი. მოხსენება რკპ (ბ) VIII ყრილობაზე სოფლად მუშაობის შესახებ 1919 წლის 23 მარტს (იხ. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 29, გვ. 190). — **848.**

78 საკავშირო კ. პ. (ბ) XV ყრილობა მიმდინარეობდა მოსკოვში 1927 წლის 2 დეკემბრიდან 19 დეკემბრამდე. ი. ბ. სტალინი 3 დეკემბერს გამოვიდა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშით და 7 დეკემბერს — საბოლოო სიტყვით. ყრილობამ მოიწონა პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური და ორგანიზაციული ხაზი და დაავალა ცენტრალურ კომიტეტს შემდეგშიც გაეტარებინა პოლიტიკა მშვიდობისა და სსრ კავშირის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცებისა, შეუნელებელი ტემპით განეგრძო ქვეყნის სოციალისტური ინდუსტრიალიზაცია და ყოველნაირად გაეშალა სოფლის მეურნეობის კოლექტივიზაცია, გაეტარებინა სახალხო მეურნეობაში კაპიტალისტური ელემენტების ლიკვიდაციის კურსი. თავის გადაწყვეტილებებში ოპოზიციის შესახებ ყრილობამ აღნიშნა, რომ უთანხმოება პარტიასა და ოპოზიციას შორის გადაიზარდა პროგრამულ უთანხმოებებად, რომ ტროცკისტული ოპოზიცია ანტისაბჭოთა ბრძოლის გზას დაადგა: ყრილობამ გამოაცხადა, რომ ტროცკისტულ ოპოზიციაში ყოფნა და მის შეხედულებათა პროპაგანდა შეუთავსებელია ბოლშევიკური პარტიის რიგებში ყოფნასთან. ყრილობამ მოიწონა ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის 1927 წლის 14 ნოემბრის დადგენილება პარტიიდან ტროცკისა და ზინოვიევის გარიცხვის შესახებ და გარიცხა პარტიიდან ტროცკისტულ-ზინოვიევური ბლოკის ყველა აქტიური მოღვაწე და «დემოკრატიული ცენტრალიზმის» მთელი ჯგუფი. (XV ყრილობის

შესახებ იხ. «საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორია. მოკლე კურსი», გვ. 357 — 358. ყრილობის რეზოლუციები და დადგენილებანი იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწილი II, 1941, გვ. 222 — 262). — **366.**

79 საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII კონფერენცია მიმდინარეობდა 1932 წლის 30 იანვრიდან 4 თებერვლამდე მოსკოვში. კონფერენციას ხელმძღვანელობდა ი. ბ. სტალინი. კონფერენციამ ვანიხილა გ. კ. ორჯონიკიძის მოხსენება 1931 წლის განმავლობაში მრეწველობის განვითარების შედეგებისა და 1932 წლის ამოცანების შესახებ და ვ. მ. მოლოტოვისა და ვ. ვ. კუიბიშევის მოხსენებანი 1933 — 1937 წლებისათვის სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების მეორე ხუთწლიანი გეგმის შედგენის დირექტივების შესახებ. კონფერენციამ აღნიშნა, რომ პარტიული ყრილობების გადაწყვეტილებანი სოციალისტური ეკონომიკის საძირკვლის აგებისა და დამთავრების და სსრ კავშირის ეკონომიური დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის შესახებ დიდი წარმატებით იყო შესრულებული. კონფერენციამ მოიწონა სოციალისტური მრეწველობის განვითარების 1932 წლის გეგმა, რომელიც უზრუნველყოფდა პირველი ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულებას. მეორე ხუთწლიანი გეგმის შედგენის დირექტივებში კონფერენციამ განსაზღვრა მეორე ხუთწლედის ძირითადი პოლიტიკური და სამეურნეო ამოცანები და აღნიშნა, რომ მეორე ხუთწლედის ძირითად და გადამწყვეტ სამეურნეო ამოცანას წარმოადგენს უახლეს ტექნიკურ ბაზაზე მთელი სახალხო მეურნეობის რეკონსტრუქციის დამთავრება. (საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII კონფერენციის რეზოლუციები იხ. «საკავშირო კომპარტია (ბ) ყრილობების, კონფერენციებისა და ცენტრალური კომიტეტის პლენუმების რეზოლუციებსა და გადაწყვეტილებებში», ნაწ. II, 1941, გვ. 479 — 493). — **368.**

80 იხ. კ. მარქსი და ფ. ენგელსი. რჩეული ნაწერები ორ ტომად, ტ. I, 1950, გვ. 45. — **375.**

81 იხ. ფ. ენგელსი. «ანტი-დიურინგი», 1950, გვ. 101. — **276.**

82 იხ. ვ. ი. ლენინი. თხზულებანი, გამოც. მე-4, ტ. 29, გვ. 329. — **276.**

ბიოგრაფიული ქრონიკა

(ივლისი 1930 — იანვარი 1934)

1930

8 ივლისი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობაზე გამოდის საბოლოო სიტყვით პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშის გამო.

9 ივლისი. ი. ბ. სტალინი «დინამოს» სტადიონზე ესწრება ფიზკულტურის დღესასწაულს, რომელიც მიძღვნილი იყო საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობისადმი.

10 ივლისი. საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობა ი. ბ. სტალინს ირჩევს კომისიაში, რომელსაც დაევალა საკოლმეურნეო მოძრაობისა და სოფლის მეურნეობის აღმავლობის შესახებ მოხსენების გამო რეზოლუციის საბოლოო რედაქტირება.

12 ივლისი. საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობა ი. ბ. სტალინს ირჩევს პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრად.

13 ივლისი. საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმი ი. ბ. სტალინს ირჩევს ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს, ორგბიუროს, სამდივნოს წევრად და ამტკიცებს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის გენერალურ მდივნად.

14 აგვისტო. ი. ბ. სტალინის წინადადებით სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტი და სახალხო კომისართა საბჭო იღებენ დადგენილებას «საყოველთაო სავალდებულო დაწყებითი სწავლების შესახებ».

აგვისტო. — ი. ბ. სტალინი წერს პასუხს ამხ. შატუნოვსკის წერილზე.

6 ნოემბერი. — ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ცამეტი წლისთავს.

7 ნოემბერი. — ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის ცამეტი წლისთავის აღსანიშნავად.

ნოემბერი, 7 დეკემბერი. — ი. ბ. სტალინი პასუხს აძლევს ამხ. ჩ — ე-ს წერილებზე.

9 დეკემბერი. — ი. ბ. სტალინი ესაუბრება ფილოსოფიისა და ბუნებისმეტყველების წითელი პროფესურის ინსტიტუტის საკავშირო კ. პ. (ბ) უჯრედის ბიუროს წევრებს ფილოსოფიურ ფრონტზე არსებული მდგომარეობისა და ფილოსოფიაში ორ ფრონტზე ბრძოლის ამოცანების შესახებ, ლენინის თეორიული მემკვიდრეობის დამუშავების საჭიროების შესახებ.

12 დეკემბერი. — ი. ბ. სტალინი წერს პასუხს დემიან ბედნის წერილზე.

17 — 21 დეკემბერი. — ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებული პლენუმის მუშაობას.

24 დეკემბერი. — ი. ბ. სტალინი სსრ კავშირის სახალხო კომისართა საბჭოს დადგენილებით დამტკიცებულია შრომისა და თავდაცვის საბჭოს წევრად.

1931

4 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ესწრება სსრ კავშირის V მოწვევის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მესამე სესიის გახსნას.

5 — 6 იანვარი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტში რკინიგზის ტრანსპორტის მუშაკებთან გამართული თათბირის მუშაობაში.

8 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ლენინგრადის მსხვილ საწარმოთა მუშების მიერ არჩეულ იქნა ლენინგრადის საბჭოს საპატიო წევრად.

12 იანვარი. ი. ბ. სტალინი წერს პასუხს ამერიკის ებრაული დეპეშათა სააგენტოს შეკითხვაზე სსრ კავშირში ანტისემიტიზმისადმი დამოკიდებულების შესახებ.

16 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ესწრება საკ. ალკ IX ყრილობის გახსნას. ყრილობა ი. ბ. სტალინს ირჩევს საპატიო პრეზიდიუმში.

21 იანვარი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება საზეიმო-სამგლოვიარო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების მეშვიდე წლისთავს.

23 იანვარი. ი. ბ. სტალინი დედაქალაქის მსხვილ საწარმოთა მუშების კრებებზე არჩეულ იქნა მოსკოვის საბჭოს საპატიო წევრად.

4 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი სოციალისტური მრეწველობის მუშაკთა პირველ სრულიად საკავშირო კონფერენციაზე გამოდის სიტყვით «სამეურნეო მუშაკთა ამოცანების შესახებ».

24 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი საბჭოების მოსკოვის II საოლქო ყრილობაზე არჩეულ იქნა საბჭოების სრულიად რუსეთის XV ყრილობისა და სრულიად საკავშირო VI ყრილობის დელეგატად.

26 თებერვალი — 5 მარტი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობას იღებს საბჭოების სრულიად რუსეთის XV ყრილობის მუშაობაში.

27 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი წერს პასუხს ამხ. ეტჩინის წერილზე

5 მარტი. ი. ბ. სტალინს საბჭოების სრულიად რუსეთის XV ყრილობის სხდომაზე ირჩევენ სრულიად რუსეთის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის წევრად.

5 — 17 მარტი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობას იღებს საბჭოების სრულიად საკავშირო VI ყრილობის მუშაობაში.

17 მარტი. ი. ბ. სტალინს საბჭოების სრულიად საკავშირო VI ყრილობის სხდომაზე ირჩევენ სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის კავშირის საბჭოს წევრად.

31 მარტი. ი. ბ. სტალინი წერს მისალმებას აზნავთისა და გროზნავთის მუშებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალისადმი ნავთის მოპოვების ხუთწლიანი გეგმის ორნახევარ წელიწადში შესრულებასთან დაკავშირებით. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 90, 1931 წლის 1 აპრილს.

3 აპრილი. ი. ბ. სტალინის მისალმება ელექტროქარხნის (მოსკოვი) მუშებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალისადმი ქარხნის მიერ ხუთწლედის ორნახევარ წელიწადში შესრულებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 92.

1 მაისი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების საპირველმაისო პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე.

7, 14, 23, 29 მაისი და 4 ივნისი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს მოსკოვის საქალაქო მეურნეობის გაუმჯობესებისა და განვითარების შესახებ საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს დადგენილების პროექტის შემმუშავებელი კომისიის მუშაობაში.

11 და 18 მაისი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტში შემდგარ ქვანახშირის მრეწველობის მუშაკთა თათბირში.

19 მაისი. ი. ბ. სტალინის მისალმება მაგნიტომშენის მუშებისა და ხელმძღვანელი შემადგენლობისადმი მაგნიტოგორსკის მძლავრი სამადნოს მშენებლობის დამთავრებასა და ექსპლოატაციის დაწყებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 136.

28 მაისი. ი. ბ. სტალინის მისალმება მანქანა-ტრაქტორთა სადგურების მუშებისა, სპეციალისტებისა და ხელმძღვანელი შემადგენლობისადმი თესვის გეგმის ვადამდე შესრულების გამო გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 145.

30 მაისი. ი. ბ. სტალინის მისალმება მარცვლეულის საბჭოთა მეურნეობების მუშებისა, სპეციალისტებისა და ხელმძღვანელებისადმი თესვის გეგმის შესრულების გამო გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 147.

11 — 16 ივნისი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის მუშაობას.

22 — 23 ივნისი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობას იღებს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან შემდგარი სამეურნეო მუშაკთა თათბირის მუშაობაში.

23 ივნისი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალურ კომიტეტთან გამართულ სამეურნეო მუშაკთა თათბირზე გამოდის სიტყვით «ახალი ვითარება — სამეურნეო მშენებლობის ახალი ამოცანები».

23 ივლისი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის სხდომაზე, რომელშიც მონაწილეობენ კოოპერაციის მუშაკები, გამოდის სიტყვით სამომხმარებლო კოოპერაციის მუშაობის გაუმჯობესებისა და მსხვილი სამრეწველო ცენტრების მშრომელთა მომარაგების საკითხებზე.

1 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმებანი ქარხანა «ამოს» (მოსკოვი) კოლექტივისადმი სსრ კავშირში პირველი ავტოქარხანა-გიგანტის მშენებლობის დამთავრების გამო და ხარკოვის სატრაქტორო ქარხნის კოლექტივისადმი მშენებლობის ვადამდე დამთავრებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნებულია გაზეთ «პრავდაში» № 271.

10 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმება გაზეთ «ტეხნიკისადმი» მისი გამოცემის დაწყებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 280 და გაზეთ «ტეხნიკაში» № 1.

11 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი და კ. ე. ვოროშილოვი ეწვივნენ ა. მ. გორკის. გორკი კითხულობს თავის ნაწარმოებს — ზღაპარს «ქალიშვილი და სიკვდილი».

25 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი, კ. ე. ვოროშილოვი, გ. კ. ორჯონიკიძე და ლ. მ. კაგანოვიჩი კრემლში ხვდებიან სტალინის სახელობის ავტოქარხნის (ყოფ. «ამო») დამკვრელებს, რომლებიც მოვიდნენ ქარხნის მიერ გამოშვებული პირველი სატვირთო მანქანებითა და ავტობუსებით.

28 — 31 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის მუშაობას.

ოქტომბრის დამლევი. ი. ბ. სტალინის წერილი ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციის» რედაქციისადმი «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ» გამოქვეყნდა ჟურნალ «ბოლშევიკში» № 19 — 20 და ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციაში» № 6 (113).

8 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი და ვ. მ. მოლოტოვი მისალმებას უგზავნიან ნიჟნი-ნოვგოროდის ავტოქარხნის მშენებლებს სამშენებლო სამუშაოთა წარმატებით დამთავრების გამო. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 305, 1931 წლის 4 ნოემბერს.

6 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თოთხმეტი წლისთავს.

7 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თოთხმეტი წლისთავის აღსანიშნავად.

25 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს გადაწყვეტილებით დამტკიცებულ იქნა იმ კომისიის წევრად, რომელსაც დაევალა შეემუშავებინა პროექტი საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII კონფერენციის რეზოლუციისა — «დირექტივები სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მეორე ხუთწლიანი გეგმის (1933 — 1937 წწ.) შედგენისათვის».

6 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი იღებს მოსკოველი მწერლების ჯგუფს და ესაუბრება მათ ლიტერატურის საკითხებზე.

13 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება გერმანელ მწერალს ემილ ლუდვიგს.

22 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება სსრ კავშირის VI მოწვევის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მეორე სესიის გახსნას.

1932

2 იანვარი. ი. ბ. სტალინის მისალმება მოლოტოვის სახელობის ავტოქარხნის (ნიჟნი-ნოვგოროდი) კოლექტივისადმი ქარხნის ამუშავებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 2.

6 იანვარი. ი. ბ. სტალინი წერს მისალმებას სარატოვის კომბაინების ქარხნის მუშებისა და ხელმძღვანელი შემადგენლობისადმი ქარხნის მშენებლობის დამთავრებასთან და მის ამუშავებასთან დაკავშირებით. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 5. 1932 წლის 5 იანვარს.

16 იანვარი. ი. ბ. სტალინი სწერს პასუხს ოლეხნოვიჩს ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი წერილის გამო — «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ». პასუხი გამოქვეყნდა ჟურნალ «ბოლშევიკში» № 16, 1936 წლის 30 აგვისტოს.

21 იანვრამდე. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის იმ კომისიის მუშაობაში რომელსაც დაევალა შეემუშავებინა პროექტი რეზოლუციისა «დირექტივები სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის მეორე ხუთწლიანი გეგმის (1933 — 1937 წწ.) შედგენისათვის». რეზოლუცია მიღებულ იქნა საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII კონფერენციაზე და დამტკიცებულ იქნა საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის მიერ 1932 წლის 4 თებერვალს.

21 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ესწრება დიდ თეატრში საზეიმო სამგლოვიარო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების მერვე წლისთავს

26 იანვარი. ი. ბ. სტალინი სწერს პასუხს არისტოვს ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი წერილის გამო — «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ». პასუხი გამოქვეყნდა ჟურნალ «ბოლშევიკში» № 16, 1932 წლის 30 აგვისტოს.

29 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ლენინგრადის საოლქო კომიტეტისა და საქალაქო კომიტეტის გაერთიანებულ პლენუმზე არჩეულ იქნა XVII სრულიად საკავშირო პარტკონფერენციის დელეგატად.

30 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) მოსკოვის საოლქო კომიტეტისა და საქალაქო კომიტეტის გაერთიანებულ პლენუმზე არჩეულ იქნა XVII სრულიად საკავშირო პარტკონფერენციის დელეგატად.

30 იანვარი — 4 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII კონფერენციის მუშაობას.

4 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის მუშაობას.

10 თებერვალი — 1 აპრილი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მიერ ფართო მოხმარების საქონლის წარმოების საკითხებზე შექმნილი კომისიის მუშაობას.

29 მარტი. ი. ბ. სტალინი წერს მისალმებას მაგნიტომშენის მუშებისა და ადმინისტრაციულ-ტექნიკური პერსონალისადმი სსრ კავშირსა და ევროპაში პირველი გიგანტური ბრძმედის ამუშავებისა და ტექნიკის დაუფლების გამო. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 89, 1932 წლის 30 მარტს.

1 აპრილი. ი. ბ. სტალინის სტატია «საჩივართა ბიუროების მნიშვნელობის» და ამოცანების შესახებ» გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 97.

20 აპრილი. ი. ბ. სტალინი ესწრება დიდ თეატრში პროფკავშირთა სრულიად საკავშირო IX ყრილობის გახსნას. ყრილობა ი. ბ. სტალინს ირჩევს საპატიო პრეზიდიუმში.

23 აპრილი. ი. ბ. სტალინი შეჰყავთ საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მიერ ვოლგისგაღმა მხარის ირიგაციის საკითხებზე შექმნილი კომისიის შემადგენლობაში.

24 აპრილი. საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის დადგენილება სალიტერატურო-სამხატვრო ორგანიზაციების გარდაქმნისა და საბჭოთა მწერლების ერთიანი კავშირის შექმნის შესახებ, მიღებული ი. ბ. სტალინის ინიციატივით, გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 114.

1 მაისი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების საპირველმაისო პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე.

2 მაისი. ი. ბ. სტალინი პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებთან ერთად კრემლში იღებს საპირველმაისო პარადის მონაწილეებს.

3 მაისი. ი. ბ. სტალინი უპასუხებს რალფ ვ. ბარნესის კითხვებზე.

8 მაისი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს გადაწყვეტილებით შეყვანილია იმ კომისიის შემადგენლობაში, რომელსაც დავალებული აქვს ფართო მოხმარების საქონლის წარმოების შესახებ ცენტრალური ორგანოების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა შესრულების შემოწმება.

23 მაისი. სსრ კავშირის სახკომსაბჭოს და საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის 1932 წლის 22 მაისის დადგენილება «გვალვასთან ბრძოლისა და ვოლგისპირეთის მხარის მორწყვის შესახებ» ი. ბ. სტალინისა და ვ. მ. მოლოტოვის ხელმოწერით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 141.

24 მაისი. ი. ბ. სტალინის მისალმება კუზნეცკის მეტალურგიული ქარხნის დამკვრელებისადმი, ტექნიკური პერსონალისა და ხელმძღვანელი შემადგენლობისადმი, რომლებმაც თუჯის მაღალ გამოდნობას და უახლესი ტექნიკის დაუფლების ბოლშევიკურ ტემპებს მიაღწიეს, გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 142.

ი. ბ. სტალინი ესწრება ფიზკულტურელთა პარადს წითელ მოედანზე, მოსკოვში.

8 ივლისი. ი. ბ. სტალინი წერს მისალმებას საკ. ალკკ სრულიად საკავშირო VII კონფერენციისადმი. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 188, 1932 წლის 9 ივლისს.

8 აგვისტო. ი. ბ. სტალინის მიერ დაწერილი და 7 აგვისტოს სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახალხო კომისართა საბჭოს მიერ მიღებული კანონი «სახელმწიფო საწარმოების, კოლმეურნეობებისა და კოოპერაციის ქონების დაცვისა და საზოგადოებრივი (სოციალისტური) საკუთრების განმტკიცების შესახებ» გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 218.

4 სექტემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მშრომელი ახალგაზრდობის დემონსტრაციას, გამართულს წითელ მოედანზე, მოსკოვში, ახალგაზრდობის XVIII საერთაშორისო დღის აღსანიშნავად.

25 სექტემბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმება ა. მ. გორკისადმი მისი ლიტერატურული და რევოლუციური მოღვაწეობის 40 წლისთავთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 266.

ი. ბ. სტალინი ესწრება დიდ თეატრში საზეიმო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა ა. მ. გორკის ლიტერატურული და რევოლუციური მოღვაწეობის 40 წლისთავს.

28 სექტემბერი — 2 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის პლენუმის მუშაობას.

7 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი და კ. ე. ვოროშილოვი ა. მ. გორკის ბინაზე ესაუბრებიან მეცნიერთა ჯგუფს ექსპერიმენტული მედიცინის სრულიად საკავშირო ინსტიტუტის მოწყობის შესახებ.

10 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმება დნეპრმშენის მუშებისა და ხელმძღვანელებისადმი დნეპრჰესის მშენებლობის წარმატებით დამთავრებასთან და ვადამდე ამუშავებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 281.

14 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინის, ვ. მ. მოლოტოვისა და კ. ე. ვოროშილოვის მისალმება ყინულმჭრელ «სიბირიაკოვით» გამგზავრებული არქტიკული ექსპედიციის მონაწილეებისადმი, რომლებმაც ერთი ნავიგაციისას განახორციელეს გამჭოლი ნაოსნობა ყინულოვან ოკეანეზე, გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 285.

26 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი ა. მ. გორკის ბინაზე ესაუბრება მწერალთა ჯგუფს. ამ საუბარში ი. ბ. სტალინმა მწერლებს «ადამიანის სულის ინჟინრები» უწოდა.

6 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თხუთმეტი წლისთავს.

7 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თხუთმეტი წლისთავის აღსანიშნავად.

ი. ბ. სტალინის მისალმება ლენინგრადისადმი საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების თხუთმეტი წლისთავზე გამოქვეყნებულია გაზეთ «პრავდაში» № 309.

8 ნოემბერი, ღამე. გარდაიცვალა ნ. ს. ალილუევა-სტალინა, ი. ბ. სტალინის ცოლი, ახლობელი მეგობარი.

11 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი აცილებს ნ. ს. ალილუევა-სტალინას ცხედარს ნოვოდევიჩიეს სასაფლაოზე.

18 ნოემბერი. გაზეთ «პრავდის» № 318-ში გამოქვეყნებული წერილით ი. ბ. სტალინი მადლობას უხდის ორგანიზაციებს, დაწესებულებებს, ამხანაგებსა და ცალკეულ პირებს, რომლებმაც სამძიმარი გამოუცხადეს მას ნ. ს. ალილუევა-სტალინას გარდაცვალების გამო.

28 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი წერს სტატიას «ბატონი კემპბელი იტყუება». სტატია გამოქვეყნდა ჟურნალ «ბოლშევიკში» № 22, 1932 წლის 30 ნოემბერს.

20 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმება გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტსამმართველოს მუშაკებისა და მებრძოლებისადმი თხუთმეტი წლის იუბილესთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 350.

1933

7 — 12 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებული პლენუმის მუშაობას.

7 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებულ პლენუმზე გამოდის მოხსენებით «პირველი ხუთწლედის შედეგები».

11 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებულ პლენუმზე გამოდის სიტყვით «სოფლად მუშაობის შესახებ».

ი. ბ. სტალინის წინადადებით საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებულ პლენუმზე მიღებულია გადაწყვეტილება მანქანა-ტრაქტორთა სადგურებისა და საბჭოთა მეურნეობების პოლიტ-

განყოფილებათა მოწყობისა და სოფლად 17 ათასი პარტიული მუშაკის გაგზავნის შესახებ.

21 იანვარი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების მეცხრე წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო-სამგლოვიარო სხდომას.

23 იანვარი. ი. ბ. სტალინი ესწრება სსრ კავშირის VI მოწვევის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მესამე სესიის გახსნას.

26 იანვარი. ი. ბ. სტალინის მისალმება ჟურნალ «რაბოტნიცა-სადმი» ჟურნალის არსებობის ათი წლისთავთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 25.

2 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი გამოდის კომკავშირის სრულიად საკავშირო თათბირზე სიტყვით საგაზაფხულო თესვასთან დაკავშირებით კომკავშირის მუშაობის პრაქტიკული ამოცანების შესახებ.

15 — 19 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობას იღებს დამკვრელ კოლმეურნეთა სრულიად საკავშირო პირველი ყრილობის მუშაობაში.

16 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი სწერს წერილს ამხ. ი. ნ. ბაჟანოვს.

19 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი გამოდის სიტყვით დამკვრელ კოლმეურნეთა სრულიად საკავშირო პირველ ყრილობაზე.

23 თებერვალი. ი. ბ. სტალინის მისალმება წითელი არმიისადმი მის 15 წლისთავთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 53.

ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება წითელი არმიის 15 წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო სხდომას.

14 მარტი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის, სსრ კავშირის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტისა და სახკომსაბჭოს, კომინტერნის აღმასკომისა და საკავშირო კ. პ. (ბ) მოსკოვის კომიტეტის კრებას, რომელიც მიეძღვნა კარლ მარქსის გარდაცვალების 50 წლისთავს.

20 მარტი. ი. ბ. სტალინი წერს პასუხს ბ-ნ ბარნესის წერილზე.

30 მარტი. ი. ბ. სტალინის, ვ. მ. მოლოტოვის, კ. ე. ვოროშილოვის მისალმება ყინულმჭრელ «მალიგინის» მხსნელი ექსპედიციის მონაწილეებისადმი გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 88.

17 აპრილი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი, ა. ი. მიქოიანი მილოცვის დეპეშას უგზავნიან ყინულმჭრელ «კრასინის» ექსპედიციის მონაწილეებს ყინულზე ლაშქრობის წარმატებით დამთავრებასთან დაკავშირებით და ახალი მიწის კუნძულის მეზამთრეებისა და მოსახლეობისათვის დახმარების გასაწევად მთავრობის მიერ მიცემულ დავალებათა ვადამდე შესრულების გამო. დეპეშა გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 106.

26 აპრილი. ი. ბ. სტალინის მისალმება ს. მ. ბუდიონისადმი მისი დაბადების ორმოცდაათი წლისთავის დღეს გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 115.

1 მაისი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების საპირველმაისო პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე.

2 მაისი. ი. ბ. სტალინი პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებთან ერთად იღებს კრემლში საპირველმაისო პარადის მონაწილეებს.

18 მაისი. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება პოლკოვნიკ რობინსს.

25 მაისი. ი. ბ. სტალინი მოსკოვის კონსერვატორიის დიდ დარბაზში ესწრება მუსიკოს-შემსრულებელთა I სრულიად საკავშირო კონკურსის დასკვნითს კონცერტს.

26 მაისი. ი. ბ. სტალინი პარტიისა და მთავრობის ხელმძღვანელებთან ერთად კრემლში იღებს მუსიკოს-შემსრულებელთა I სრულიად საკავშირო კონკურსის ნორჩ ლაურეატებს.

12 ივნისი. ი. ბ. სტალინი ესწრება ფიზკულტურელთა პარადს წითელ მოედანზე, მოსკოვში.

22 ივნისი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს კლარა ცეტკინის დაკრძალვაში წითელ მოედანზე, მოსკოვში.

29 ივნისი. ი. ბ. სტალინმა ვ. მ. მოლოტოვთან, კ. ე. ვოროშილოვთან და გ. კ. ორჯონიკიძესთან ერთად ინახულა სამხატვრო გამოფენა «მუშურ-გლეხური წითელი არმიის 15 წელი».

14 ივლისი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობას იღებს საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მიერ მძიმე მრეწველობის ორგანიზაციულ საკითხებზე შექმნილი კომისიის სხდომაში.

18 ივლისი. ი. ბ. სტალინი და კ. ე. ვოროშილოვი ჩადიან ლენინგრადში და ს. მ. კიროვთან ერთად იმავე დღეს გემ «ანოხინით» მიემგზავრებიან თეთრზღვა-ბალტიის არხზე.

18 — 25 ივლისი. ი. ბ. სტალინი, კ. ე. ვოროშილოვი და ს. მ. კიროვი მოგზაურობენ თეთრზღვა-ბალტიის არხზე და ეცნობიან მის ჰიდროტექნიკურ ნაგებობებს, ნახულობენ სოროკის ნავსადგურს, მურმანსკის ნავსადგურს და პოლარულ ყურეს.

31 ივლისი. ი. ბ. სტალინი, კ. ე. ვოროშილოვი და ს. მ. კიროვი სოროკის ნავსადგურის რაიონში ხვდებიან ჩრდილოეთ ფლოტის საბრძოლო ხომალდების ესკადრას, რომელიც გადადის არხით ბალტიის ზღვიდან თეთრ ზღვაში.

ი. ბ. სტალინი გამოდის წითელფლოტელთა მიტინგზე სიტყვით ჩრდილოეთის ფლოტის ამოცანების შესახებ. მიტინგის შემდეგ ი. ბ. სტალინმა, კ. ე. ვოროშილოვმა და ს. მ. კიროვმა ინახულეს ნაღმოსანი «ურიცკი» და ნ წყალქვეშა ნავი.

22 ივლისი. ი. ბ. სტალინი, კ. ე. ვოროშილოვი და ს. მ. კიროვი ჩადიან მურმანსკში, ათვალიერებენ მურმანსკის ნავსადგურს და პოლარულ ყურეს.

25 ივლისი. ი. ბ. სტალინი, კ. ე. ვოროშილოვი და ს. მ. კიროვი ლენინგრადში დაბრუნებისას ათვალიერებენ ლენინგრადის ნავსადგურს. იმავე დღეს ი. ბ. სტალინი და კ. ე. ვოროშილოვი მოემგზავრებიან მოსკოვში.

5 აგვისტო. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება ავიაკონსტრუქტორებს ახალი ჰიდროთვითმფრინავების შესახებ.

8 აგვისტო. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება სტალინის სახელობის საავტომობილო ქარხნის მუშაკებს და აძლევს მითითებებს მსუბუქი მანქანების წარმოების ათვისების შესახებ.

10 აგვისტო. ი. ბ. სტალინი კრემლში იღებს მოსკოვის საბჭოს მუშაკთა ჯგუფს და ესაუბრება მათ მოსკოვში საგზაო მშენებლობის გაუმჯობესების საკითხებზე, მოსკოვის სანაპიროების შესახებ და მშენებლობაზე შრომის ორგანიზაციის შესახებ.

20 — 28 აგვისტო. ი. ბ. სტალინი და კ. ე. ვოროშილოვი მოგზაურობენ გემ «კლარა ცეტკინით» გორკიდან სტალინგრადამდე.

23 — 24 აგვისტო. ი. ბ. სტალინმა, კ. ე. ვოროშილოვმა და ს. მ. ბუდიონიმ ინახულეს ს. მ. ბუდიონის სახელობის ცხენსაშენი სალის ტრამალებში (როსტოვის ოლქი).

8 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი და ლ. მ. კაგანოვიჩი სტრატოსტატ «სსრ კავშირის» ეკიპაჟს ულოცავენ სტრატოსფეროს დაპყრობისა და შესწავლის საქმეში მთავრობის დავალებათა შესრულებას. მილოცვა გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 273.

ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი და ლ. მ. კაგანოვიჩი მიესალმებიან მოსკოვ-ყარაყუმ-მოსკოვის მარშრუტით საავტომობილო გადარბენის მონაწილეებს. მისალმება გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 273.

17 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, კ. ე. ვოროშილოვი და ლ. მ. კაგანოვიჩი ულოცავენ საბჭოთა წყალქვეშა ტექნიკის მუშაკებს — «ეპრონელებს» არქტიკაში ზღვის ფსკერიდან ყინულმჭრელ «სადკოს» წარმატებით ამოღებას. მილოცვა გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 287.

29 ოქტომბერი. ი. ბ. სტალინის მისალმება საკ. ა. ლ. კ. კავშირისადმი კომკავშირის თხუთმეტი წლის იუბილეს დღეს გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 299.

6 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება მოსკოვის საბჭოს საზეიმო სხდომას, რომელიც მიეძღვნა დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თექვსმეტი წლისთავს.

7 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება მოსკოვის გარნიზონის ჯარების პარადს და დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას წითელ მოედანზე დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის თექვსმეტი წლისთავის აღსანიშნავად.

9 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი მონაწილეობს იაპონიის კომპარტიის ხელმძღვანელის სენ-კატაიამას დაკრძალვაში წითელ მოედანზე, მოსკოვში.

20 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი, ვ. მ. მოლოტოვი, მ. ი. კალინინი და ლ. მ. კაგანოვიჩი იღებენ ოდესის ოლქის დამკვრელ კოლმეურნეთა დელეგაციას და ესაუბრებიან მას კოლმეურნეობათა მუშაობის საკითხებზე.

29 ნოემბერი. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება საბჭოების სასახლის პროექტის ავტორ-არქიტექტორებს.

23 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი და ლ. მ. კაგანოვიჩი იღებენ დნეპროპეტროვსკის ოლქის დამკვრელ კოლმეურნეთა დელეგაციას და ესაუბრებიან მას საკოლმეურნეო მშენებლობისა და სამრეწველო საქონლით სოფლის მომარაგების საკითხებზე.

ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება ცენტრალური აეროჰიდროდინამიკური ინსტიტუტის (ცაგი) 15 წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო სხდომას.

25 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი ესაუბრება ამერიკის გაზეთის «ნიუ-იორკ ტაიმსის» კორესპონდენტს ბ-ნ დიურანტის.

28 დეკემბერი. ი. ბ. სტალინი ესწრება სსრ კავშირის VI მოწვევის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის მეოთხე სესიის გახსნას.

29 დეკემბრამდე. ი. ბ. სტალინი ათვალიერებს და რედაქციას უკეთებს თეზისებს ამხანაგების — მოლოტოვისა და კუიბიშევის მოხსენებებისას «სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის განვითარების მეორე ხუთწლიანი გეგმის შესახებ (1933 — 1937 წწ.)», რომლებიც უნდა წარდგენოდა საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობას. თეზისები გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 359, 1933 წლის 30 დეკემბერს.

1934

18 იანვარი. ი. ბ. სტალინის მისალმება მუშურ-გლეხური წითელი არმიის ფრუნზეს სახელობის წითელდროშოვანი სამხედრო აკადემიის მსმენელებისა, მასწავლებლებისა და ხელმძღვანელებისადმი აკადემიის თხუთმეტი წლისთავთან და ლენინის ორდენით მის დაჯილდოებასთან დაკავშირებით გამოქვეყნდა გაზეთ «პრავდაში» № 18.

21 იანვარი. ი. ბ. სტალინი დიდ თეატრში ესწრება ვ. ი. ლენინის გარდაცვალების ათი წლისთავისადმი მიძღვნილ საზეიმო-სამგლოვიარო სხდომას.

23 იანვარი. ლენინგრადის გაერთიანებული V საოლქო და II საქალაქო პარტიული კონფერენცია ი. ბ. სტალინს ირჩევს საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობის დელეგატად.

24 იანვარი. მოსკოვის გაერთიანებული IV საოლქო და III საქალაქო პარტიული კონფერენცია ი. ბ. სტალინს ირჩევს საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობის დელეგატად.

26 იანვარი — 10 თებერვალი. ი. ბ. სტალინი ხელმძღვანელობს საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობის მუშაობას.

26 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობაზე გამოდის საანგარიშო მოხსენებით საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ.

31 იანვარი. ი. ბ. სტალინი საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობაზე გამოდის სიტყვით «საბოლოო სიტყვის მაგიერ».

ი. ბ. სტალინი ესწრება დედაქალაქის მშრომელთა დემონსტრაციას, რომელიც გაიმართა წითელ მოედანზე საკავშირო კ. პ. (ბ) XVII ყრილობის პატივსაცემად.

შინაარსი

წინასიტყვაობა VII

საბოლოო სიტყვა ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკური ანგარიშის გამო საკავშირო კ. პ. (ბ) XVI ყრილობაზე. 1930 წ. 2 ივლისი . . 1

წერილი ამხ. შატუნოვსკის 18

წერილები ამხ. ჩ—ე-ს 21

ამხ. დემიან ბედნის. (ნაწყვეტები წერილიდან) . . . 24

ანტისემიტიზმის შესახებ. პასუხი ამერიკის ებრაული დეპეშათა სააგენტოს შეკითხვაზე 30

საშეურნეო მუშაკთა ამოცანების შესახებ. სიტყვა სოციალისტური მრეწველობის მუშაკთა პირველ სრულიად საკავშირო კონფერენციაზე 1931 წ. 4 თებერვალს 31

წერილი ამხ. ეტჩინს 46

მისალმება აზნავთისა და გროზნავთის მუშაკებს 48

ელექტროქარხანას 49

მაგნიტოგორსკი. მაგნიტომშენს 50

ტრაქტორცენტრის გამგეობის თავმჯდომარეს. ყველა მანქანა-ტრაქტორთა სადგურს . . 51

მარცვლეულის ტრესტის გამგეობის თავმჯდომარეს. მარცვლეულის ყველა საბჭოთა მეურნეობას 53

ახალი ვითარება — სამეურნეო მშენებლობის ახალი ამოცანები. სიტყვა სამეურნეო მუშაკთა თათბირზე. 1931 წ. 23 ივნისი . . . . . 54—84

I. მუშა-ხელი 55
II. მუშების ხელფასი 58
III. შრომის ორგანიზაცია 63
IV. მუშათა კლასის საწარმოო-ტექნიკური ინტელიგენციის საკითხი 68
V. მობრუნების ნიშნები ძველ საწარმოო-ტექნიკურ ინტელიგენციაში 73
VI. სამეურნეო ანგარიშის შესახებ 77
VII. ვიმუშაოთ ახლებურად, ვუხელმძღვანელოთ ახლებურად 80

«ამოს» მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს 85

ხარკოვის ტრაქტორმშენის მუშებს და ადმინისტრაციულ-ტექნიკურ პერსონალს 86

გაზეთ «ტეხნიკას» 87

ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ. წერილი ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი 88

ნიჟნი-ნოვგოროდი. ავტომანქანა 108

საუბარი გერმანელ მწერალ ემილ ლუდვიგთან. 1931 წ. 13 დეკემბერი 109

ნიჟნი-ნოვგოროდი. ავტომშენის უფროსს და ამხანაგ მოლოტოვის სახელობის ავტომანქანის დირექტორს 130

სარატოვი. კომბაინმშენის უფროსს და კომბაინ-ჭარხნის დირექტორს 131

პასუხი ოლეხნოვიჩსა და პრისტოვს. ჟურნალ «პროლეტარსკაია რევოლუციას» რედაქციისადმი წერილის გამო — «ბოლშევიზმის ისტორიის ზოგიერთი საკითხის შესახებ» 132

მაგნიტოგორსკი. მაგნიტომშენს 139

პასუხი «ასოშიეიტედ პრესის» დეპეშათა სააგენტოს წარმომადგენელის ბ-ნ რიჩარდსონის წერილზე 140

საჩივართა ბიუროების მნიშვნელობისა და ამოცანების შესახებ 141

პასუხი რალფ ვ. ბარნესის კითხვებზე. 1932 წ. 3 მაისი 143

კუზნეცკი. კუზნეცკმშენი 146

მისალმება საქართველოს ალკკ VII სრულიად საქართველოს კონფერენციას 147

მისალმება მაქსიმ გორკის 148

დნეპრმშენის მშენებლებს 149

მისალმება ლენინგრადს 150

წერილი გაზეთ «პრავდის» რედაქციისადმი . . . 151

გატონი კემპბელი იტყუება . . . . . 152—164

ბ-ნ კემპბელთან საუბრის ჩანაწერი. 1929 წ. 28 იანვარი 154

გაერთიანებული სახელმწიფო პოლიტსამმართველოს თხუთმეტი წლისთავისათვის . . . 165

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტისა და ცენტრალური საკონტროლო კომისიის გაერთიანებული პლენუმი. 1933 წ. 7 — 12 იანვარი 167—247

პირველი ხუთწლედის შედეგები. მოხსენება 1933 წ. 7 იანვარს 169—227

I. ხუთწლედის საერთაშორისო მნიშვნელობა . 169
II. ხუთწლიანი გეგმის ძირითადი ამოცანა და მისი განხორციელების გზა 180
III. ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მრეწველობის დარგში 187
IV. ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები სოფლის მეურნეობის დარგში . 198
V. ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მუშათა და გლეხთა მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების დარგში . . 207
VI. ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები ქალაქსა და სოფელს შორის საქონელბრუნვის დარგში 213
VII. ხუთწლედის ოთხ წელიწადში შესრულების შედეგები მტრული კლასების ნაშთებთან ბრძოლის დარგში 218
VIII. საერთო დასკვნები 225
სოფლად მუშაობის შესახებ. სიტყვა. 1933 წ. 11 იანვარი 228

«რაბოტნიცას» 248

წერილი ამხ. ი. ნ. ბაჟანოვს 249

სიტყვა დამკვრელ კოლმეურნეთა პირველ სრულიად საკავშირო ყრილობაზე. 1933 წ. 19 თებერვალი . . . . . 250—271

I. კოლმეურნეობათა გზა — ერთადერთი სწორი გზაა 250
II. ჩვენი უახლოესი ამოცანაა — ყველა კოლმეურნე გავხადოთ შეძლებული 260
III. ცალკე შენიშვნები 265

მისალმება ჭითელ არმიას მის 15 წლისთავთან დაკავშირებით. სსრ კავშირის რევოლუციურ სამხედრო საბჭოს 272

პასუხი ბ-ნ ბარნესის წერილზე. 1933 წ. 20 მარტი . . 273

ამხ. ს. მ. ბუდიონის 274

საუბარი პოლკოვნიკ როზინსთან. 1933 წ. 13 მაისი (მოკლე ჩანაწერი) 275

მისალმება საკავშირო ალკაკ თხუთმეტი წლის იუბილეს დღეს 289

საუბარი გაზეთ «ნიუ-იორკ ტაიმსის» კორესპონდენტ ბ-ნ დიურანტისთან. 1933 წ. 25 დეკემბერი . 291

საანგარიშო მოხსენება პარტიის XVII ყრილობას საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის მუშაობის შესახებ. 1934 წ. 26 იანვარი . . . 297—401

I. მსოფლიო კაპიტალიზმის კრიზისი, რომელიც კვლავ გრძელდება და საბჭოთა კავშირის საგარეო მდგომარეობა . . . . . 297—322

1. ეკონომიური კრიზისის მოძრაობა კაპიტალისტურ ქვეყნებში 299
2. პოლიტიკური მდგომარეობის გამწვავება კაპიტალისტურ ქვეყნებში 306
3. ურთიერთობა სსრ კავშირსა და კაპიტალისტურ სახელმწიფოებს შორის . . . 315

II. სსრ კავშირის სახალხო მეურნეობის შეუნელებელი აღმავლობა და საშინაო მდგომარეობა 323—365

1. მრეწველობის აღმავლობა 327
2. სოფლის მეურნეობის აღმავლობა . . . 335
3. მშრომელთა მატერიალური მდგომარეობისა და კულტურის აღმავლობა 352

4. საქონელბრუნვის აღმავლობა და ტრანსპორტი 358

III. პარტია . . . . . 366—401

1. იდეურ-პოლიტიკური ხელმძღვანელობის საკითხები 367
2. ორგანიზაციული ხელმძღვანელობის საკითხები 385

ვუშურ-გლეხური წითელი არმიის ფრუნზეს სახელობის სამხედრო აკადემიის უფროსსა და კომისარს ამხ. შაპოშნიკოვს. თანაშემწეს პოლიტნაწილში ამხ. შჩადენკოს 402

საბოლოო სიტყვის მაგიერ. 1934 წ. 31 იანვარი . . 403

შენიშვნები 404

ბიოგრაფიული ქრონიკა (ივლისი 1930 — იანვარი 1934) . . 423

ტირაჟი 35.000.
ხელმოწერილია დასაბეჭდად 20/VI-1952.
ნაბეჭდ ფორმათა რაოდენობა 29.
შეკვ. № 462.
ფასი 6 მან.

*

საქართველოს სსრ მინისტრთა
საბჭოსთან არსებული პოლიგრაფ-
გამომცემლობის საქმეთა სამმართველოს
ბეჭდვითი სიტყვის კომბინატი.
თბილისი, მარჯანიშვილის ქ., 5.